

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

L 385

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

P O E T A E S C E N I C I
L A T I N O R U M .

THE UNITED STATES

COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE

WASHINGTON, D. C.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE COMMISSIONER

WASHINGTON, D. C.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE COMMISSIONER

WASHINGTON, D. C.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE COMMISSIONER

WASHINGTON, D. C.

Titius c. 1. 1. 1.
M. ATTI PLAUTI

COMOEDIAE.

RECENSUIT

FRIDERICUS HENRICUS BOTHE.

VOLUMEN PRIUS.

AMPHITRUO, ASINARIA, AULULARIA, BACCHIDES, CAPTIVI,
CASINA, CISTELLARIA, CURCULIO, EPIDICUS, MENAECHMI
ET MERCATOR.

LIPSIAE,
APUD HENR. WEINDEL.
MDCCXXXIV.

POETAE SCENICI
L A T I N O R U M .

**COLLATIS CODD. BEROLINENSIBUS, FLORENTINO,
FRIBURGENSEI, GOTHANO, GUELPHERBYTANIS, HELM-
STADIENSIBUS, MONACENSEI, PALATINO, PARISIO,
ULTRAIECTINO, ALIISQUE SPECTATAR FIDEI
LIBRIS,**

RECENSUIT

FRIDERICUS HENRICUS BOTHE.

VOLUMEN PRIMUM.

PLAUTUS.

L I P S I A E,
A P U D H E N R . W E I N E D E L .

M D C C C X X I V . -

2385

UNITED STATES

DEPARTMENT OF AGRICULTURE

PLANT INDUSTRY
BUREAU OF PLANT INDUSTRY
WASHINGTON, D. C.

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

PLANT INDUSTRY

1927
44-34
2-3

P R A E F A T I O.

Cum carius quam pro multorum supellectile philologorum venire viderentur editiones poëtarum Latii scenicorum, quas pridem a me curatas majores non displicere intellexi peritis justisque harum rerum aestimatoribus: faciendum mihi duxi, ut eosdem scriptores, in unum velut corpus conjunctos brevius, denuo darem emendatiores limaque postrema mea castigatos. Ut enim dies diem docet, et in re pene nova facile est falhi atque labi: denuo schedas librosque huc pertinentes varios perscrutatus, jamdudum satis multa deprehenderam in illis editionibus, quae posita nollem, juvenili calore fusa, parumque explorata, quibus retractandis et partim de integro scribendis locatum quas nomen expungendum erat meum. Accesserunt monita amicorum doctorum, quae monita eo ma-

joris facere soleo, quo minus moveor cavillationibus calumniisque invidorum, inprimis ejus, qui bis terque Plautum meum rictu impudentissimo latravit, coci cujusdam mortuorum sublingio. Denique, ex quò primum fabulis hisce poliendis animum adjeci, externorum quoque subsidiorum numerus auctus est. Ex quibus, praeter fragmenta Plauti nova, quae debemus Angeli Maji, viri clarissimi, industriae, tria prae ceteris nuncupanda sunt haec: primum Sarsinatis codex MS., quem Decurtatum vocant, a Camerario is quidem, Pareo, Taubmanno aliisque usurpatus olim, sed non ea, qua par erat, diligentia excussus, quem codicem, nuper receptum, liberaliter nobis communicavit Academia Heidelbergensis; deinde ab Academia Friburgensi, suasu viri venerabilis, qui insigne ejus decus est, Hugii, missa nobis Terentii vetus editio, incerto loco et sine notatione temporis publicata, quae, nondum, quod sciam, ad emendandum Comicum adhibita, cum optimis fere ejus codicibus, Helmstadiensi praesertim, quem olim versavimus, consentit, propriaque etiam nonnulla habet, quae cognoscere interest eruditorum; tum tantopere tamque longo ex tempore desideratae editionis Senecae tragoediarum Badenianae volumen prius, anno superiore typis excusum, quod volumen continet Herculem furem, Thyestem, Phoenissas, Hippolytum, Oedipum et Troadas, cujus

utilissimi operis reliqua expectare rationes vetabant optimi redemptoris.

His igitur nos freti, auxiliis et meliora jam excogitasse confidimus multis, quae ipsi olim scripsimus in commentariis, quibus hos poëtas, imprimis Comicos, illustrare studuimus, et praeferenda effinxisse speramus putidis istorum chartis, qui dum membranas nescio quas raras atque incognitas crepant, nihil tamen inde proferunt, quod luce dignum sit, vixque unum vel alterum locum paulo difficiliorem longis verborum phaleratorum ambagibus explanantes in perspicienda tota horum studiorum ratione pessime coecutiunt. Quorum quidem promissa quo tandem casura sint, neque operae pretium videtur experiri, et metuendum est, ne, dum eos respicio, ipsi quo minus proprio ingenio valent, eo avidius aliorum feliciter reperta invadant, nostrorumque inprimis scriptorum, quidquid boni in illis inest excerptantes et pro suo venditantes, fructum intercipient.

Sed missos faciamus ignavos istos, qui dum nobis incommodare student, ipsis bonis litteris, quibus opera dicata nostra est, officiunt, gratiasque potius agamus Academiis, quae florent Berolini, Friburgi, Heidelbergae, Monachii, Ultrajecti (nam Helmstadiensis fuit), item bibliothecarum Desbillioniae, quae Manhemii est, atque Gothanae et Guelferbytanae custodibus meritissimis, aliisque vi-

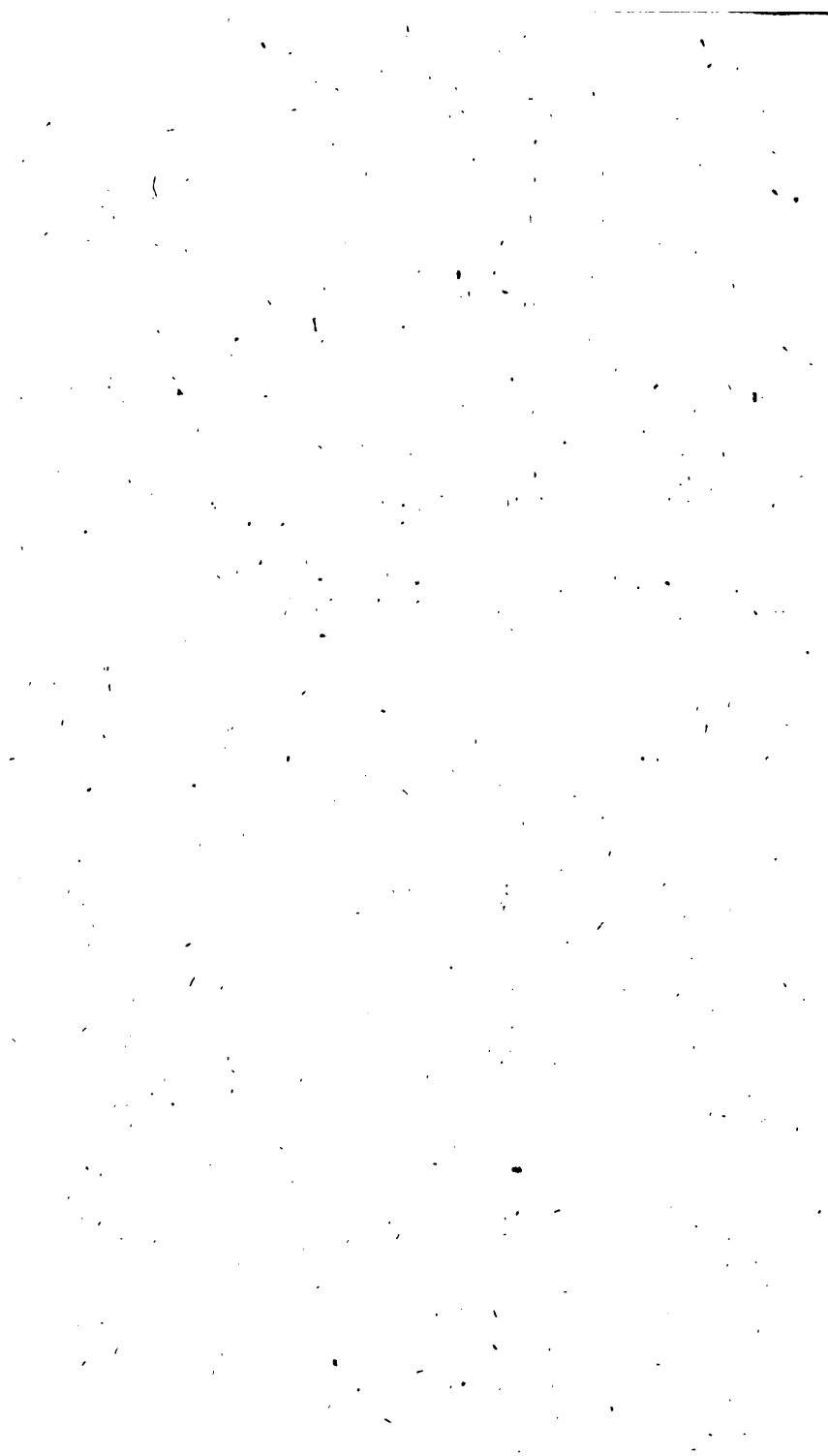
ris eruditione claris, qui propensam erga nos voluntatem cum amicis compellationibus, tum commodandis libris perutilibus, declaraverunt. Quibus ut probetur hoc syntagma, dignumque videatur, quod multorum veniat in manus, excussis Acrisiorum hujus generis scriptis plurimis, vehementer opto.

SYLLABUS CODICUM MSS.,

quibus in condendo hoc opere usi sumus.

1. *Plauti codd.*

1. **G**uelferbytanus, qui Gottingae nunc adservatur, membranaceus, quartae, quam vocant formae, litterisque minusculis scriptus; optimae quidem notae liber Italicus seculi undecimi, ut opinor, qui desinit in Epidici act. 5. scen. 2. versu 28., et nondum, quod sciam, a quoquam Plauti editore collatus est.
2. **H**eidelbergensis, quem Palatinum nuncupare soleo κατ' ἐξοχὴν, liber notissimus et a multis, neque uno tempore, versatus, item in membrana scriptus, vel potius rescriptus, a pluribus, sed fere aequalibus, ut videtur, librariis satis imperitis, Guelferbytano quidem descriptore non multo recentioribus; qui liber ceterorum, a nobis usurpatorum scriptorum, defectum supplet, continens quippe XII. Plauti comoedias posteriores has, Bacchides, Mostellariam, Menaechmos, Mili-tem, Mercatorem, Pseudolum, Poenulum, Persam, Rudentem, Stichum, Trinumum, Truculentum. Priorem hujus codicis partem vel ablatam esse, vel forte intercidis- se, indicant non penitus erasae schedarum, fere omnium in extremis paginis signaturae, quae majores iis, qui nunc ibi leguntur, numeros ostendunt, velut quae nunc scheda est XIV., ante fuit XXX., et XLV., quae nunc est XXIX. Constat autem 29. schedis 8 foliorum cum dimidia et pagina, sive paginis 473 formae quartae, numerusque inscriptus est 1613.
3. **H**elmstadiensis ejusdem ferme aetatis nec dissimilis formae liber chartaceus, minime contemnendus, cujus usum, suasu virorum clarissimorum, qui bonas ibi litteras docebant, Brunsi et Bredovii, liberaliter nobis permisit Academia tum Julia, post Halas Borussorum translata, cujus in bibliotheca numerabatur Miscellaneorum codicum MSS. 13.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

—

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

—

den Gebrauch wieder abgegangen ist, beschlage Band zu sein. Die Schriftzüge aber weichen auffallend ab von denen der Handschriften aus dem funfzehnten Jahrhundert. Es ist beinahe kein Wort ausgeschrieben, sondern eine Abbiaviatur auf die andergehäuft, so dass sogar lange Wörter mehrere haben. Besonders hiedurch unterscheidet sich das Gar von vier Blättern, welche die Schlusszene der Andria und zwei Akte des Eunuch enthalten, u von späterer Hand geschrieben sind, die auch von andern verschiedenen Sinnlose verbessert hat. In diesen Blättern findet sich theils fast keine Abbiaviatur, theils scheinen die sehr saubern und den des übrigen MS. ähnlichen Schriftzüge zwar ebenfalls noch ein beträchtliches Alter zu verrathen, sind aber doch offenbar neuer, sowie das Pergament schön, glatt und ohne Nadelstiche.“

Alter Guelferbytanorum codicum in charta scriptus, de quo Bredovius in litteris die 14. Sept. 1841 scriptis: „Dieser jüngere enthielt so viel Schreibfehler, und so gar nichts Eigenthümliches, dass es nicht der Mühe werth schien, ihn ganz zu vergleichen.“ Substitit igitur viri doctissimi, nobisque, dum in vivis fuit, longe amicissimi, diligentia in Andria 4, 1, 23, quam diligentiam in excutiendo toto codice ut aemuletur aliquis vir doctus, qui minus cupatus sit, collatis Andriae 2, 1, 30; 2, 2, 16; 6, 17; 3, 2, 49, 51; 3, 3, 44; 3, 4, 9; 3, 5, 1 denique 4, 1, versu 16., serio optamus.

3. Helmstadiensis olim Academiae liber MS., quo iterum usus est, cum editionem Terentii pararet, vir clarissimus, Carol. Augustus Boettigerus, cujusque lectiones paulo memorabiliores publicavit doctissimus J. F. Cuius in T. C. Harlesii Opusculis varii argumenti, Helmstadii 1773., a pagina 214. usque ad 386. Is liber, amicum meum communicatus, quantum profuerit ad emendandum Comicum elegantissimum, ex nostris quoque annotationibus intelligitur.

III. Senecae codicum MSS. nullum quidem in nostris usurpavimus, sed ad manum tamen fuere trium librorum excerpta observanda:

1. Medicei seu Florentini, qui omnium Senecae praestantissimus merito censetur, cujus lectiones vix ex ordine perscriptas in codicillis quibusdam

SYLLABUS CODICUM MSS. xv

Jacobi Gronovii, una cum ipsius Jacobi patrisque celeberrimi animadversionibus haud malae notae, utendas dedit nobis vir nobilissimus, Dietzius, olim Friderico Secundo, Borussiae regi, a consiliis intimis, ejusque apud Turcas legatus.

2. Ejusdem viri insignis liberalitati Ultrajectini quoque codicis cujusdam debeo notitiam, cujus codicis varias lectiones minime contemnendas in Hercule furente, Hippolyto et Octavia enotaverat olim Nicolaus Bondtius.
3. Denique in bibliotheca serenissimi Ducis Gothani LL. numeratur minoris formae codex membranaceus, nitidissime scriptus ad exemplar libri cujusdam optimi antiquissimique, ut docet Cyprianus in Catalogo manuscriptorum bibliothecae Gothanae; qui codex, Herculem furentem continens, hortatu F. Th. Welckeri, linguae utriusque in Rhenana Borussiae Academia professoris clarissimi, in usum nostrae editionis perlectus est ab E. F. Wüstemanno, Gothano, de quo adolescente bene sperare litteratam jubeo rempublicam.

CONSPECTUS

metrorum minus cognitorum, quibus hi scriptores utuntur.

Non inutile mihi videtur breviter dicere de metris, quibus vulgo minus cognitae utuntur poetae Latinorum dramatici. Nemo est enim hodie, qui nesciat, in ea re vel maxime spectari ingenium horum scriptorum, neque proficere in illis criticum quamvis aliqui doctum ac sagacem sine subtiliore metrorum notitia. Idque effectum imprimis est opera Richardi Bentleji, in recensendo Terentio collocata, cujus viri litteratissimi acutissimique schediasma de metris Terentianis postquam recudi jussit Fridericus Volfgangus Reizius, in eum res locum deducta est, ut qui olim vel Guyetos, Burmannos, Gronovios, male haberent scrupuli, ii ne a tironibus quidem amplius sentiantur. Verum ut fieri solet, ubi exstitit vir magnus, qui opus aliquod viribus dignum suis aggreditur, superatisque impedimentis plurimis viam munit ad perficiendam rem anteae tantum non desperatam (posteris, praecleari facti gloriae valde auspicii non parvum, qua ille, praeclaris neque ab-

XVI CONSPECTUS METRORUM DRAMAT.

solvunt inchoata, sed tanquam nihil jam supersit faciendum, subsistunt, et alienae virtuti velut indormiunt): ita etiam hic accidit, ut, ex quo tempore cum aliorum doctorum testimoniis, tum imprimis Gesneri (in nota ad Quintil. 9, 4, 75.) atque Reizii (in scripto de Burmanno, Bentleji iudice parum idoneo, Lipsiae 1778.), virorum peritissimorum, suffragiis de ingenio meritisque Angli celeberrimi constiterat, plerique omnes satis haberent *jurare in verba magistri*, eumque laudare mallent quam imitari. Ipse Reizius neque in editione Rudentis Plautinae neque alibi, inventis Bentleji quidquam addidit, nisi quod versus aliquot anapaesticos eruit ex Sarsinate, asynarteturumque illum, qui constat trochaico dimetro acatalecto et similis moduli jambico, sed catalecto, agnovit in ejusdem Milite glorioso, cujus metri exemplum exstat apud Mar. Victorinum pag. 2551. Putsch. Cujus viri modestissimi discipulus quidam dum majora promittit, minus etiam praestitit, itaque grassatus est in his litteris, ut candidus Ernestiorum error, totum hoc genus tollentium, praeferendus videatur sciolae illius ignorantiae, qua fretus, quae haud intelligit, audacissime mutat depravatque. Quae pestis non per Germaniam modo serpit, sed jam etiam Belgos infecit: velut Bosscha, vir ceteroqui doctus, alios locos ne commemorem, Captivorum act. 4. scen. 2. intra spatium 11 versuum quinque vulgatam lectionem mutat, ut afficta scilicet Plautumetra extundat, de quibus ne per somnium quidem ille cogitavit. A qua licentia, obscuris digniore seculis quam hoc nostro, nisi tandem temperent eruditi, eo res deveniet, ut Plautus in libris tantum scriptis vel pridem cussis quaerendus sit, qui manus istorum correctorum non sunt experti.

Quorum nos aversati arrogantiam, quascumque invenimus in his poetis formulas metrorum collegimus et exemplis cum aliorum Latinorum, tum Graecorum, illustrare atque confirmare studuimus. E quibus formulae jambicorum atque trochaicorum versuum, item bacchiacorum atque creticorum omniumque simplicium et aliunde satis notae sunt, et ex Bentleji Schediasmato libroque Godofredi Hermanni de metris Graecorum atque Romanorum, nostris quoque de Comico utroque et Tragico copiosioribus commentariis, cognosci possunt. Attendum autem imprimis est adhiatum, qui, frequens apud Plautum, praesertim in incisione legitima jambici senarii, quae fit post quintum semipedem, et in mediis

CONSPECTUS METRORUM DRAMAT. XVII

jambicis trochaïcisque tetrametris, apud Terentium raro invenitur, nec nisi in interpunctione, ut monui ad *Annae* 2, 2, 8., in *Senecae* vero tragoediis, quae aetatem tulerunt, ne semel quidem deprehenditur. Etiam de versuum ab *Alcaeo*, *Archiloch*, *Asclepiade* appellatorum, aliorumque, quibus lyri epicique generis utitur *Annaeus*, ratione non est quod verba faciam, quae metra etsi annumerari non possunt simplicibus, nota tamen sunt in vulgus; nisi quod a communibus eorum regulis descendit nonnunquam *Tragicus* harum rerum liberarius, dum *Neronis* sui mobilem fastidiosumque animum variis artis lenociniis delenire studet: velut *anacreonticum* versum forma antispastica habet *Oedip.* 484, *asclepiadeum* et *glyconetum*, in quibus pro *choriambo* usurpatus est *molossus*, ibidem 713, contraque *sapphicum* soluto *spondeo* ibid. 412; qualia qui miratur negatque ferenda esse: *nae is*, cum *Terentio* ut loquar, *facit intelligendo ut nihil intelligat*. Quin invertit quoque *Seneca* versum *alcaicum* *Agam.* 596, 845, 857, et *asclepiadeum* *Oedip.* 406, cujus versus mobili loco *dactylum* usurpat *Agam.* 589, adhibet jambicos trochaïcosque *clodos*, quos vix alibi in hoc genere reperias, *anapaesticos* *trochaeo* finit, denique nulla re abstinet, qua levare posse spera, *taedium* uniformitatis. Verum haec ludum jocumque dicas omnia prae versibus *asynartetis*, quorum ad exprimendos identidem mutantes animi affectus aptissimorum frequentissimus apud *Plautum* usus est, satis creber apud *Senecam*, fere nullus apud *Terentium*, modestum pene usque ad vitium. Eorum versuum formas multiplices qui assidua lectione penitus perspexerit, illum demum ego dicam intelligere, quid sit res metrica horum scriptorum. Quas formas, maxima ex parte a me primo non sine longo multoque labore ac taedio pervestigatas, ubi indicavero, finem praefandi faciam, hominesque venustiores ad ipsam fabularum latinarum lectionem tuto dimittam.

Index metrorum asynartetorum, quibus utuntur poëtae scenici Latinorum.

I. *Plauti et Terentii.*

A. Versus asynarteti, ex trochaïco dimetro similique, sed non unius moduli, jambico compositi.

1. troch. dim. et jamb. dim. catalecticis. Metrum a *Reizio* repertum in *Milite glorioso*

XVIII CONSPECTUS METRORUM DRAMAT.

- versibus 1000 et seqq., quo metro saepissim
Plautus utitur, nonnunquam etiam Terentiu
velut Eun. 3, 5, 12, 13.
2. troch. dim. et jamb. dim. Asin. 307, 8, 35;
4, Aul. 168, 195, 218, 19, 569, Bacch. 4
499, 513, 597, Capt. 716, 875, Saturion
fragm. 3, Terent. Andr. 2, 1, 2, ubi vid. no
 3. troch. dim. et jamb. dim. hypercatalecticu
Amph. 910, Bacch. 1141, 1152, 1157, 1176
Pers. 249, Pseud. 1317 sequ. 1323, Stich. 1
— 16, Truc. 674, Terent. Eun. 4, 1, 6, 7.
- B. Alii asynarteti, ex trochaïcis jambicisque constante:
4. troch. dim. et jamb. hypercat. Menaechm
35, Pers. 796, 800.
 5. ithyphallicus, sive trochaïcus dim. brachy
catalecticus, et jamb. dim. Most. 889.
 6. ithyphall. et jamb. hypercatal. Amph. 498
Trin. 259 sequ.
 7. ithyphall. et jamb. Most. 315.
 8. troch. et jamb. hypercat. Bacch. 595, Most
314, 517, 323 sequ., Pers. 795. Cf. Senec.
Agam. 595.
 9. troch. et jamb. Metri genus Graecorum*Tra-
gicis et Lyricis usitatum. Amph. 497, et
fortasse Mil. 1335. Cf. Senec. Agam. 595.
- C. Asynarteti versus trochaïci.
10. Duo ithyphallici hypercat. Epid. 71.
 11. Duo ithyphallici. Amph. 426 — 429, Aul.
93 — 95, Bacch. 1101, Capt. 432, cum clau-
sula solenni in hoc genere versuum, hoc
est versu ejusdem moduli dimidio, sive ithy-
phallico, 707 sequ., Cas. 71, 684 etc. Most
144. iidem cum clausula, 781, 885, Stich.
307, etc.
 12. Idem metri genus syllaba brevius, sive ca-
talecticum, habetur Capt. 755.
 13. Duo trochaïci hypercat. Bacch. 588, 599
610, Cas. 60, 75, Pseud. 1104 — 1107.
 14. Tres, Most. 113.
- D. Asynarteti versus, in quibus trochaïci cum metri ge-
neribus aliis quam jambicis copulantur.
15. troch. dim. et ejusmodi anapaest. Rud. 825
 16. ithyphall. et bacchiacus dim. Capt. 434. sequ
Pseud. 1243.
 17. ithyphall. catal. et bacch. trim. Cas. 60

CONSPECTUS METRORUM DRAMAT. xix

18. versus catal., qui constat ex 2 troch. h. et cr. d. Cist. 207.
19. troch. dim. et creticus dim. catal. Curc. 158 — 160. Acatal. ejusmodi cret. junctus est Capt. 163, 4.
20. troch. hypercat. et cret. dim. Most. 110.
- E. 21. Versus asynart., qui conflatus est ex jambico dim. et ithyphallico. Bacch. 1088, Artamoniis fragm. 1. Cf. Herrmann. lib. de metris pag. 386. Cf. Senec. Agam. 624.
- F. Asynarteti versus jambici.
 22. Duo versus anacreontei, Cas. 61, Pseud. 575, cum clausula, sicut etiam Cas. 594, Truc. 422. Cf. Senec. Med. 852 sequ.
 23. Jambici hypercatalecti duo, metrum Tragicis Graecorum et Aristophani frequentatum, quod Sapphicum vocat, Victorin. p. 2552. Putsch. Amph. 24, 425, Aul. 99 seqq. cum clausula, Capt. 584, Epid. 167, 8, Men. 503, sequente catalectico, Most. 871 — 873, 893, 4, Pers. 268, 9, Pseud. 590 seqq., Rud. 816, 7. Cf. Senecae Oedip. 471, 481, 486, 500, 712, 731, Agam. 632, 826 etc.
 24. Tres, Capt. 147, 585, cum clausula, quae constat jambico hypercat., Epid. 62, 326, Rud. 849.
 25. anacreont. et jamb. Most. 104, 5, 123, 4.
 26. anacreont. et jamb. hypercat. Capt. 148.
- G. 27. Asynartetus versus compositus ex jambico hypercat. et bacchiaco dim. Amph. 500, Capt. 853, 4, Truc. 430 seqq.
- H. Diversorum generum versus asynarteti.
 28. anapaesticus paroemiacus et bacch. dim. Rud. 135.
 29. anapaest. dim. et troch. dim. catal. Stich. 700 seqq., Truc. 534.
 30. anapaest. dim. et creticus dim. catal. Amph. 13, 14.
 31. bacch. dim. et jamb. hypercat. Amph. 499, Capt. 713, Cas. 544, 547, 557, 564, 573 — 575, 580, 1, 691, Cist. 9, Epid. 521, Most. 121, 306, 7, 762 — 764, 769, 772, Rud. 111 sequ., Truc. 428, 9.
 32. bacch. dim. et jamb. dim. catal. Aul. 92.

xx CONSPECTUS METRORUM DRAMAT.

33. bacch. dim. et jamb. Most. 121, 306, 7, 875, Pers. 806, 7, Pseud. 1260.
34. bacch. dim. et troch. Capt. 428, 9, 715, Cas. 545, 570, Cist. 8, Most. 771, 780.
35. Syllaba longiores versus sunt Cist. 419, 420, Truc. 100.
36. bacch. dim. et ithyphall. Bacch. 586, Cist. 10 — 13, Merc. 330 — 332, Rud. 180 sequ.
37. bacch. dim. et anapaest. Capt. 430.
38. creticus dim. et troch. Capt. 146, Cist. 210 sequ., Curc. 141 — 143, Most. 330 — 332.
39. Ejusmodi versus hypercatalectici leguntur Bacch. 589 — 591, 625 — 629, Epid. 83, 84, cum clausula, 165, Most. 109, 112, 129 — 132, 136 sequ., 328, 333, 670 sequq., Pseud. 1306 sequ., Rud. 187, 8, Truc. 553.
40. cretic. dim. et ithyphall., Bacch. 621, Capt. 140, Cas. 59, Pseud. 1241 sequ.
41. creticus et choriambicus dimetri Cas. 68.
42. choriamb. dim. *λαυβίζον* et ithyph., quo metro usus est Anacreou, teste Hephaestione (vid. Hermann. libri de metris Graec. et Rom. pag. 387), Curc. 96 sequ.

II. Senecae propria.

43. Adonius et creticus dimeter catal. Agam. 621.
44. Ei metro ex altera parte respondet Oedip. 475.
45. a. et cr. d. c. Agam. 811.
46. cretic. dim. catal. et glycon., Oedip. 490.
47. cretic. dim. catal. et ithyphall., Oedip. 488, Agam. 801.
48. cret. dim. cat. et jamb. hyp. Agam. 808.
49. glycon. et jamb. hypercat., Oedip. 410.
50. jamb. hypercat. et adon., Oedip. 489, 493, Agam. 605, 610, 615.
51. jamb. hypercat. et archilochius, Oed. 413.
52. similis jamb. et dochmius, Oedip. 718.
53. Idem metrum inversum ibid. 720.
54. jamb. hypercat. et cret. dim. cat. Agam. 820.
55. troch. et cretic. dimet. catal., Oed. 405, 411.
56. 2 cretici dim. catal., Oedip. 473 sequ., 482, Agam. 620, 804 etc.
57. 2 glyconii, Agam. 841.
58. glycon. et pherecrat., ibid. 633.

CONSPECTUS METRORUM DRAMAT. xxi

Hisce metrorum asynartetorum generibus variis quid obijci possit, video: primum rarius inveniri quam usitatissimas jambicorum atque trochaicorum ceterorumque versuum simplicium formas; deinde pleraque omnia haec metra a veteribus, praesertim grammaticis, non commemorari; tum ea mutari saepius, singulaque etiam venire nonnunquam, ut dubitari posse videatur, an non planiores olim fuerint ii loci, in quibus habeantur, idque studendum sit, ut hiulca haec et subinde interrupta magis uno tenore, velut apud Terentium, legantur. Ad quae respondet, primum cantica, quae fere horum metrorum sedes sunt, non posse non infrequentiora esse dialogismis, quibus consuetiores animorum affectus exprimuntur; tum grammaticos veteres tam rudes esse solere rei metricae, ut vel princeps eorum Priscianus non agnoscat bacchiacos istos apud Afrum Andr. 3, 2, adeoque perverse Amphitruonis Plautinae accipiat principium (vid. Putsch. pagg. 1323 et 1326), ut ipsis tironibus, nedum eruditissimis, hodie debeat; postremum mirum non esse, si alia ex aliis fingantur metra in fabulis valde motoris, quales pleraque omnes sunt Plautinae (nam de Plauto inprimis disceptatur), cum praesertim constet, nimium fuisse in eo genere Sarsinatem. Eorum igitur formulas varias et ad pingendos animi motus affectusque aptissimas addiscere cupis? habebis, in quo aliquamdiu industriam exerceas tuam. Fastidis sterilem visum tibi laborem, et mutare insolita quam nosse mavis? nunc addendo, nunc demendo sine codicum suffragio torquebis scriptorem, horrebunt planissima grammaticis tuis commentis, peribit lepor, peribit gratia, peribit ipsa lingua, qua Musas locuturas esse dicebat Varro, si quando sermonem serere vellent cum hominibus. Quid igitur faciendum? Scilicet Plauto et veteribus concedendum est, ut ingenio quisque suo ductus via grassetur propria; magistri autem superbi quidam moriendi sunt, ne spernant, quaecunque in commentarios suos non retulerunt.

Vale, lector aequae, nobisque tibi cupientibus vicissim fave. Dabam Vintzemiae in Palatinatu, ipsis Calendis Octobr. MDCCCXX.

xxii CONSPECTUS METRORUM DRAMAT.

Explicatio signorum metricorum.

a., anapaesticus versus. *ad.*, adoneus. *Aeol.*, Aeolius, *alc.*, alcaïcus. *an.*, anacreontens. *archil.*, archiloeus. *as.*, asynartetus. *asclep.*, asclepiadeus.

b., bacchiactus. *br.*, brachycatalecticus.

c. vel *cat.*, catalecticus. *chôr.*, choriambus vel choriambicus. *cl.*, clodus.

d., dimeter. *dact.*, dactylicus. *do.* vel *dochm.*, dochmius, dochmiacus.

gall., galliambus. *glyc.*, glyconeus.

h. vel *hyp.*, hypercatalecticus. *hend.*, hendecasyllabus. *her.*, heroïcus. *hexam.*, hexameter.

i., iambicus. *inv.*, inversus. *i. t.* iambicus tetrameter.

log., logaoedicus.

m., monometer.

pent., pentameter. *pher.*, pherecrateus. *pol.*, polyschematistus.

s. vel *sen.*, senarius. *sapph.*, sapphicus. *sp.*, sporadæus.

t. vel *tr.*, trochaïcus. *tetr.*, tetrameter. *tr.*, trimeter, *t. t.*, trochaïcus tetrameter.

DE M. ATTIO PLAUTO

E x c e r p t a

ex J. A. Fabricii Bibliotheca latina,

eum additamentis quibusdā et correctionibus editoris.

M. Attius a pedum planitie sive πλατύνει initio Plotus, postea Plautus (Fest. in Ploti) est dictus, patria Sarsinas ex Umbria lepidissimus poeta Comicus. A temporibus belli Punici secundi floruit, ingenio magis dives quam opibus: nam ad molas manuaras (Hieronym. Chronic. et Gell. 3, 3.) se locare coactus est pistori. Fatis concessit Romae, cum Terentius vix novennis esset, anno U. C. 570., ante Chr. nat. 184, P. Claudio et L. Porcio Coss. *).

Plautum ad exemplar Siculi properare Epicharmi scripsit Horatius lib. 2. Epist. 1. v. 58., non tam quod ejus fabulas expresserit, quam quod ut ille Graecas, sic hic Latinas comoedias cum singulari laude composuerit. Quinctilianus tamen judicio 10, 1, in comoedia maxime claudicant Latini, nec comparandi Graecis sunt, licet Varro dicat, Musas Aelii Stilonis sententia Plautino sermone locuturas esse, si Latine loqui vellent; et Cecilium veteres laudibus ferant, Terentii autem scripta ad Scipionem Africanum referantur. Exstant ex ipsius comoediis, quorum 139. aetate A. Gellii sub Plauti nomine circumferebantur, viginti**) ordine fere litterarum a Grammaticis digestae, ad evolvendi, ut credibile est, facilitatem ***). Eas col-

*) Cic. Brut. cap. 15. [Alii, in his Jo. Freinshemius in Excerptionibus chronologicis ad Floram, Plauti mortem referunt ad a. U. C. 552, sive ante Chr. 198. Koeleri autem rationem sequentibus, qui Terentium natum censet a. U. C. 556, ante Chr. 194, Plautus circa annum U. C. 547, sive ante Chr. 205, diem obisse dicendus erit. F. H. B.]

**) Nec tamen vel illae omnes integrae. F. H. B.

***) Plane secundum eum ordinem Plauti fabulae dispositae sunt in nostris ejus editionibus. Idem.

locatas hoc ordine a Prisciano putant, et acrosticha, singulis comoediis praemissa ad eundem referunt; quod tanquam incertum, et non magnae rei in medio relinquo.

Aetatem igitur tulerunt, praeter unam *Vidulariam*, comoediae *Plauti Varronianae* omnes, sive 21 illae, quas *Varro* in libris de comoediis *Plautinis* consensu omnium pro genuinis habuit teste *Gellio* l. l. *Vidularia* quoque constitit olim in antiquissimis membranis *Palatinis*, in quibus ejus titulum post *Truculentum* observarunt viri docti, sed fabula ipsa desiderabatur, quam plus simplici vice in testimonium citant *Nonius Priscianus* et alii.

Post mortem *Plauti* ejus comoediae, quae incertae ferebantur, *Plautinae* tamen de jocorum copia cognitae sunt, ut narrat *Macrobius* lib. 2. *Saturnal.* c. 1. Aliarum *Plauto* passim tributarum auctores fuerunt *M. Aquilius* quidam, vel *M. Attius* sive *Acutius* vel *Plotius*, vel denique *Turpilius*.

Plautum illustraverunt *Grammatici* veteres *Arun-tius Celsus*, *Flavius Caper*, *L. Sisenna*, *Q. Terentius Scaurus*. Indices *Plauti* fabularum scriptos a *Vulcatio Sedigito*, *L. Aelio*, *Claudio* quodam, itemque *Attio* *) et *Aurelio Manilio* quoque, memorat *Gellius*; *Varronis* librum secundum *Plautinarum Quaestionum Diomedes*. Sed horum omnium labores pridem intercidere.

Plauti comoediae 20. primum ad *MS. Florentinum* excusae prodierunt *Venetis* opera et impendio *Joannis de Colonia Agrippinensis* et *Vindelini de Spira* a. 1472. fol., cura *Georgii Merulae Alexandrini Statielensis* **), et inde *Tarvisii* 1482. fol., opera et impendio *Pauli de Ferrara* atque *Dionysii de Bononia*. Post *Merulam* recognitae ab ejus discipulo sunt *Eusebio Scutario*, *Vercellensi*, *Mediolani* 1490. fol., in officina *Ulderici Scinzenzeler*, ipsius et magistri *Joannis Legmani* opera et impendio. Hinc ut omittam editiones *Daventriensem* anni 1482., *Venetam* a. 1495. 4., *Brixensem* cum commentario *Bernh. Saraceni*, quam procuravit *Simon Papiensis*, *Venetasque* cum commentario ejusdem *Saraceni* et *Jo. Petri Vallae* additis etiam

*) Aocios dicunt *Fabricius* aliique viri docti: vid. *Clav. Cic.* F. H. B.

**) In praefatione dicit, omnia exempla *Plauti*, quae extant, ab uno exemplari ducta esse, eamque ob causam *Plauti* correctionem difficilem esse. Vid. *Brixia litter.* t. 1. pag. 2.

commentariis Jo. Baptistae Pii Bononiensis 1499 et 1511; Plautus cum ejusdem Pii commentariis, Burchardi Pyladis Brixiani scholiis in 5 priores comoedias (qui et ipse Plautum edidit Brixiae 1506. fol.), aliorumque in reliquas, prodiit Mediolani 1500. fol. Commemorandae porro veniunt editiones Argentinenſis, curante Adolfo Mulingo, a. 1508., quam laudat Taubmannus; Lipsiensis singularum Plauti comoediarum annis 1506, 1511, 1512 etc. fol.; Lugdunensis, ut videtur, Simonis Carpentarii, a. 1513, 8., qui quidem versus paulo melius ordinavit; Juntinae a. 1514 et 1522. 8., curante Nicol. Angelio; Aldinae, quarum prima typis impressa est, cura Franc. Asulani, Venetiis 1522. 4.; Roberti Stephani Paris. 1529. fol.; Gryphianae 1535, 1540. 8. etc. Sospitator Plauti jure dicitur Joachimus Camerarius, qui 5 primum comoedias recensuit a. 1545. 8., dein totum Plautum a. 1551 et 1558. 8., editum Basileae, cum fragmentis a Georgio Fabricio collectis, et praefixa Camerarii de carminibus Comiciis dissertatione. Usus se esse testatur membranarum antiquis Viti Verleri Franci, quem Lipsiae comoedias Plautinas interpretantem audierat, deinde antiquissimis bibliothecae Palatinae *). Operam ejus

*) Rectius Jo. Aug. Ernest. in praef. Plauti Gronoviani ab ipso editi Camerarianos codd. bibliothecae Palat. illatos esse dicit. Quorum dno praecipui fuerunt alter, quem veterem appellat Camerarius, omnes Plauti fabulas, quae aetatem tulere, continentem, quo, ut etiam ceteris MSS. Palatinis, quid factum sit, hodie nescitur; alter, membranaceus, seculo 11. vel 12. scriptus, in quo habentur hae fabulae, Bacchides, Mostellaria, Menaechmi, Miles gloriosus, Mercator, Pseudolus, Poenulus, Persa, Rudens, Stichus, Trinummus, Truculentus; quem librum, Roma et Parisiis reversum nuper Heidelbergam, ipse versari, perutilem illum quidem ad fidem lectionum qua firmandam, qua explorandam, et ex quo, quamvis excusso saepius ac fere consentiente cum editionibus quibusdam antiquis, in his Veneta a. 1499, et imprimis sequentis anni Mediolanensi, tamen nova quaedam emerim, velut ferculi illud, pro vulgato peculi a me repositum Most. 247, et Militis versum 993. His libris adhibitis, quibus unico meritoque confidebat, contentis incertae fidei exemplaribus impressis, pro genie cum suo ipsius, tum seculi, in quo floruit, multum sane auxilii Plauto attulit Camerarius; sed in eo erravit, quod neque ubique, neque satis diligenter, quid quoque poetae loco paulo difficiliore in membranarum suis repperit, annotavit, et depravata sibi visa, praesertim in canticis, pro lubitu supplere atque reformare, quam intacta relinquere; et insequentium temporum studius reservare, maluit, superiorum Plauti edi-

in Plauto navatam eximie laudat Dousa Explan. Plaut. p. 108. Ipse dicit, nullum esse prope versiculum sine aliqua emendatione sua. Hinc igitur sequentes editiones fluxere, ut Plantiniana cum castigationibus ejusdem Camerarii, Coelii Secundi Curionis Jo. Sambuci, Adr. Turnebi, Andr. Junii, Caroli Langii, et aliorum.

Novi exempli recensio e MSS. *) et edd. deinde facta est per Dionysium Lambinum cum commentariis ab ipso institutis, sed perfectis, cum mors ejus intercessisset, ab collega ejus Jo. Helia; eaque primum prodit Paris. 1577., deinde 1587. fol., cujus repetitiones sunt Colon. 1578. Genev. 1581. etc.

Post Lambinum Janus Gruterus Plautum ad codices Palatinos **) edidit a. 1592. ita, ut comoedias actibus et scenis versuumque numeris distingueret. Quem eundem postea satis bene curavit etiam Janus Douza, filius, cum brevibus animadversionibus, Antwerp. 1589., post Lugd. Bat. 1595. et Francof. 1610. 12.

Praestantissimae autem ad intelligendum hunc Comicum sunt edd. Taubmannianae, quarum prima publicata est Francof. 1605., altera 1612. cum secundis Frid. Taubmanni curis tertia post illius obitum (vita enim excessit Wittebergae a. 1613. IX. Cal. April.), accedente eximii viri Iani Gruteri, sed variis invecivis in Jo. Philippum Pareum molesti, industria, a. 1621. Hae edd. licet non usquequaque sint emendatae: tamen contextum pluribus locis habent meliorem, ac praeter luculentos commentarios fragmenta ex amissis. Plauti

torum prava ambitione etiam ipse nonnihil affectus. Quam tamen viri negligentiam audaciamque postea Gruterus ejusque discipulus Pareus XII et Taubmannus contentiore, qua vetustos illos libros perscrutati sunt, industria compensaverunt.

F. H. B.

*) Qui fuerint isti codd. MSS., nusquam neque ab ipso Lambino, neque ab Helia, dicitur; saepeque libri Lambiniani ridentur, a Dousa, Acidalio et Taubmanno. Etiam commentarius Lambini stilo quidem polito scriptus, sed is, in quo fere vulgaria et minime obscura ambiciose enarrentur, recondita vero et non cuivis patentia jaceant. Quod item dicendum de Taubmanniana farragine, nisi quod ibi, tot praesertim in medium productis et saepe inter se dissentientibus viris doctis, ne stili quidem ratio apparet.

F. H. B.

**) Imo etiam Vaticanos aliosque ad partes vocat, quibus saepe detestioribus posthabet Palatinos.

Idem.

fabulis, post G. Fabricium diligentius collecta, tum hypobolimaea seorsim ad calcem conjecta notisque illustrata, continent. Eadem fragmenta deinceps subjuncta sunt Plauto cum indice phrasium excuso Cothenis a. 1620. 8.; tum editionibus Plauti, quas consultis MSS., imprimis Camerarianis, adornavit Io. Phil. Pareus, Francof. 1610. 8., Neapoli Nemeturum sive Spiraë 1619. 4., itidemque Francof. 1641. 8.; tum illis, quas cum variorum notis vulgavit Lugd. Bat. M. Zuerius Boxhornius a. 1645. 8.; a Nic. Heinsio exemplar manu Ios. Scaligeri notatum nactus, a. 1664. et 1684. 4. Etiam Nic. Heinsius recensuit Plautum ediditque Lugd. Bat. 1635. 12., quae recensio repetita est Amsterd. 1661. 12.

Sed quod ad criticam rationem pertinet, melius longe meritis de Plauto est Io. Frid. Gronovius, qui e sex codd. MSS. atque ex sagaci ingenio non paucis Plautum locis correctiorem fecit, etiam multa egregie interpretatus, Amst. 1684. 8.; quae editio repetita est, cum praefatione Io. Aug. Ernesti de editionibus Plauti, Lips. 1760. 8., additis excerptis ex ejusdem Gronovii Lectionibus Plautinis, quae excusae fuere a 1740. 8. Vide Gronovii epist. ad Nic. Heinsium pag. 493. 496. t. 3. Syll. Burm. Gronovium in Plauto senariorum versusum rationem non satis habuisse perspectam, arguit Bentlejus in emendationibus ad Menandri reliquias p. 54.*).

Plautus nimirum inest etiam in corpore poetarum Latinorum Genevae edito, additis etiam variis lectionibus 1603. 1611. 4. Lugduni 1616. 4. et, praestantissimo viro Mich. Maittaire curante, Londini 1713. fol. Idem editus est in usum Galliae Delphini a Jacobo Operario; nitide vero atque emendate a doctissimis fratribus Ioanne Antonio et Hieronymo Vulpiis Patavii 1725. 8., cum utili indice rariorum dictionum dilucide explicatarum.

Prodiit etiam Plautus ex Franc. Guyeti, critici severissimi recognitione, addita Gallica translatione prosaica Mich. Marollesi Paris. 1658. **).

*) Commemoranda etiam sunt h. l. M. Acci Plauti Fragmenta inedita, item ad P. Terentium Commentationes et picturae (h. e. lineationes) ineditae, inventore A. Majo, Medio; 1815. 8. pagg. 67. F. H. B.

**) Hoc quidem saeculo et toto eo, quod effluxit, in Plauto emendatis edendo non multum occupati fuerunt viri docti,

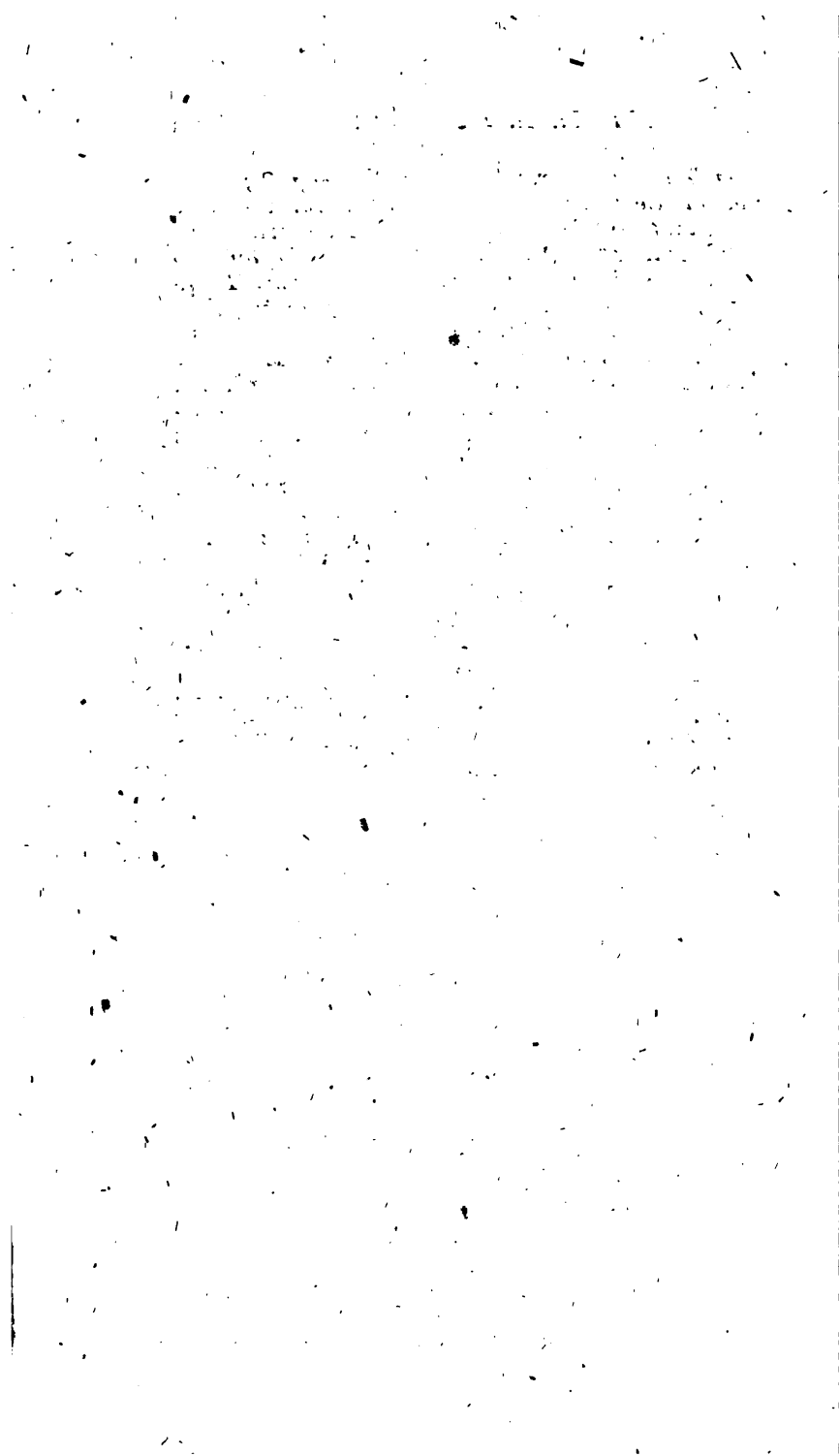
Anna Tam. Fabri filia, quasdam Plauti comoedias Amphitruonem puta, Rudentem atque Epidicum nova veste Gallica induit, notisque et dramatum ad leges theatri examine illustravit, Paris. 1683. et Amsterd. 1691. 12. tribus voll. Stichum et Trinumnum versibus, reliquas Plauti fabulas sermone prosario Gallico expressit Limierius, pluribus aliis scriptis et Ludovici XIV., Galliarum regis, historia clarus, Amsterd. a. 1718. 12., 10 voll. Quam versionem secuta est alia, item gallice scripta, tota prosaria, sed liberior vividiorque, Gueudevillii, monachi Benedictini, Leovardiae a. 1719. 8 voll. Belgicam versionem aliquot Plauti comoediarum edidit Ianus Houtenus, in quam hendecasyllabos habes Iusti Lipsii in ejus poëmaticis num. 17. Anglice versi Amphitruo, Epidicus et Rudens, cum notis criticis prodire Lond. 1694. 8. etc.).*

Praeterea Plauti comoediis lucem attulere, I. Lipsius in antiquarum Lectionum libris 5., usus 4. codd. MSS.; Herm. Buschius in Decimationibus Plautinis; Ianus Mellerius Palmerius in Spicilegiis tomo 5. Facis artium Gruterianae; Ian. Guiljelmus cum in verisimilibus, tum in Quaestionibus Plautinis Paris. 1583. 8. et Facis art. Gruter. tom. 3., item in Miscellis Quaestionibus in Plautum; Ian. Douza pater in Centurionatu, sive Plautinarum explanationum libris 4. Lugd. 1587. et Francof. 1602. 12.; Ian. Gruterus in 9. libris Suspicionum, Witteberg. 1591. 8.; Casp. Scioppius in Su-

nisi quod, Terentium Bontlejanum aemulatus, F. V. Reizius Rudentem non omnino male edidit Lips. 1789. 8. De G. Hermanni editione Trinummi quid mihi videretur, significavi, in notis ad Plautum a me editum 4. voll. 8. Berol. annis 1809. et duobus seqq. Pejores etiam conatus ut omitam, Captivos, 47 codicibus collatis, Neapoli edidit M. Avellinus, 1807, itemque Jo. Bosscha, disciplinae Lennepianae alumnus, Traj. ad Rhenum 1807 etc. F. H. B.

*) Plautum germanice nuper vorterunt Danzius, Küffnerus et inprimis G. G. S. Köpke, professor bonarum litterarum in gymnasio Berolinensi (Berol. 1820. 2 voll. 8 maj.); qui idem et Terentii Eunuchum et Phormionem vertit Lips. 1805. 8. maj. Totius Terentii fidi apud nos interpretes extiterunt, alios ut omitam; B. F. Schmiederus, Hal. Sax., 1790 — 1793. 8., et C. V. Kindervaterus, Jen. 1799. 2 voll. 8.; libera neque ineleganter ab ipsius scenae in usum transtulit Comicum Nobilis ab Einsiedel Lips. 1806. 2 voll. 8. Absolutae ab omni parte utriusque scriptoris versiones, vel nunculae adhuc expectantur. Idem.

spectarum lectionum libris 5., Norimb. 1597. 8.; Ian. Fruterius in *Conjectaneis verisimilibus*; Io. Meursius in *Curis Plautinis sive parte priore Exercitationum crit.* Lugd. Bat. 1598. 8.; Valens Acidalius in *libris 20 Divinationum et interpretationum Plautinarum*, Francof. 1607. 8. et tomo 6. *Facis art.* Gruter.; Franc. Dissaldeus in *Animadversionibus ad Plautum*, Salmur. 1611. 8. Io. Phil. Pareus in *Lexico Plaut.*, edito Hanoviae 1634. 8., et *Electis Plautinis*, Neap. Nemetum 1617. 4. Videndi quoque de variis Plauti locis Iosephus Scaliger in *Conjectaneis ad Varronem*, et Octav. Ferrarius *Electorum lib. 2. cap. 27.*; nec silentio praetereundi sunt Adr. Turnebus in *Adversariis*; Henr. Stephanus, qui scripsit *dissertationem de Plauti latinitate*, quae *dissertatio addita est ejusdem libello de latinitate falso suspecta* Paris. 1578. 8.; Simon Ulricus Pistor, *cujus animadversiones in Plautum Taubmannus laudat*, nunquam illas quidem, ut videtur, typis impressas; denique *βιογραφία Plauti* Casp. Sagittarius, qui edidit *Diatribam de vita ac scriptis Plauti, Terentii et Ciceronis*, Altenb. 1671. 8., et *Germanici decus nominis*, G. E. Lessingius, *cujus dissertationem, germanica lingua eleganter scriptam, de vita et scriptis Plauti videre licet in Operum ejus tomo 22.*

A M P H I T R U O.

ARGUMENTUM.

In faciem versus Amphitruonis Jupiter, i. s.
Dum bellum gereret cum Telebois hostibus,
Alcmenam uxorem cepit usurariam;
Mercurius formam Sosiae servi gerit
Absentis: his Alcmena decipitur dolis.
Postquam rediere veri Amphitruo et Sosia,
Uterque deluduntur in mirum modum.
Hinc iurgium, tumultus, uxori et viro:
Donec, cum tonitru voce missa ex aethere,
Adulterum se Jupiter confessus est.

ALIUD ARGUMENTUM.

Amore captus Alcmenas Jupiter i. s.
Mutavit sese in ejus formam conjugis,
Pro patria Amphitruo dum decernit cum hostibus;
Habitu Mercurius ei subservit Sosiae.
Is advenientis servum et dominum frustra habet;
Turbas uxori ciet Amphitruo; atque invicem
Raptant pro moechis; Blepharo, captus arjiter,
Uter sit, non quit, Amphitruo, discernere.
Omnem rem noscunt: geminos illa enititur.

*Argum. 1 vers. 7. vulgo legitur, numeris pessimis: U. lu-
duntur dolis mirum in mod. A Palatinis 1. et 2. aberat dolis,
omnesque illi codd. habebant, quod et noster Helmstad.: delu-
duntur.*

*Argum. 2. v. 3. vulgo: cernit, sed in vet. codice Camerarii
inter versus adscriptum erat de, ut esset decernit. 9. Libri versu
pessumdato: gsm. Alcmena (vel Alcmena) enititur.*

DRAMATIS PERSONAE.

MERCURIUS.

SOSIA.

JUPITER.

AMPHITRUO.

BLEPHARO.

ALCUMENA.

BROMIA.

P R O L O G U S.

MERCURIUS.

U t vos in vobris vultis mercimoniis
Emundis vendundisque me laetum lucris
Adficere atque adjuvare in rebus omnibus,
Et uti res rationesque vrorum omnium
Bene expedire vultis peregrique et domi,
Bonoque atque amplo auctare perpetuo lucro
Quasque incepistis res, quasque inceptabitis;
Et uti bonis vos vestrosque omnis nuntiis
Me adficere vultis: ea adferam, ea uti nuntiem,
Quae maxime in rem vostram communem sient
(Nam vos quidem id jam scitis concessum et datum
Mi esse ab dis alijs, nuntiis praesim et lucro);
Haec ut me vultis adprobare ac nitier,
Lucrum ut perenne vobis semper suppetat:
Ita huic facietis fabulae silentium,
Itaque aequi et justi hic eritis omnes arbitri.
Nunc, quojus jussu venio et quam ob rem venerim,
Dicam, simulque ipse eloquar nomen meum.
Jovis jussu venio; nomen Mercurio est mihi;
Pater huc me misit ad vos oratum meus,
Tametsi pro imperio vobis, quod dictum foret,
Scibat facturos: quippe qui intellexerat,
Vereri vos se et metuere, ita ut aequum est, Jovem;
Vernm profecto hoc petere me precario
A vobis jussit leniter dictis bonis:
Etenim ille, quojus huc jussu venio, Jupiter
Non minus quam vostrum quivis formidat malum,
Humana matre natus, humano patre:

13. Sic Ald. prima. a. 1522. Basil. a. 1568. excusa: ac adni-
tuer. V.: H. ut me v. a. adnitier. 19. Ita Pal. 5. V.: Mercurii.

Mirari non est aequom, sibi si praetimet;
 Atque ego quoque etiam, qui Jovis sum filius, 30
 Contagione patris mei metuo malum.
 Propterea pace advenio ad vos, pacem adfero.
 Justam rem et facilem esse oratum a vobis volo:
 Nam justa ab justis justus sum orator datus:
 Nam injusta ab justis impetrari non deceſ; 35
 Justa autem ab injustis petere insipientia est:
 Quippe illi iniqui jus ignorant neque tenent.
 Nunc jam huc animum ad ea, quae loquar, advortite.
 Debetis velle, quae velimus: meruimus
 Et ego et pater de vobis et republica. 40
 Nam quid ego memorem, ut alios in tragoediis
 Vidi, Neptunum, Virtutem, Victoriā,
 Martem, Bellonā, commemorare, quae bona
 Vobis fecissent? quis benefactis meus pater,
 Deorum regnator, architectus omnibus; 45
 Sed illi nunquam mos fuit patri meo,
 Ut exprobraret; quod bonis faceret boni;
 Gratum arbitratur esse id a vobis sibi,
 Meritoque vobis bona se facere, quae facit.
 Nunc, quam rem oratum huc veni, primum proloquar; 50
 Post argumentum hujus eloquar tragoediae.
 Quid contraxistis frontem, quia tragoediam
 Dixi futuram hanc? deus sum: conmutavero
 Eadem, si voltis; faciam hanc, ex tragoedia
 Comoedia ut sit omnibus isdem versibus, 55
 Utrum, sit, an ne, voltis? Sed ego stultior:
 Quasi nesciam vos velle, qui divos siem.
 Teneo, quid animi vestri super hac re siet:
 Faciam, ut conmixta sit Tragicocomoedia:
 Nam me perpetuo facere ut sit comoedia, 60
 Reges quo veniant et di, non par arbitror:
 Quid igitur? Quoniam hic servos quoque partis habet,
 Faciam sit, proinde ut dixi, tragicocomoedia,
 Nunc hoc me orare a vobis jussit Jupiter,

33. V.: P. p. a. et pacem ad vos offero. 34 V.: Nam juste.
 35. Fortasse pro deceſ legendum est licet, quae verba non semel
 sunt confusa. 38. Sic librorum pars major. Vulgo tamen: N.
 i. h. a. omnes ea, quae l., a. Monacensis: quae dicam. Loquar
 vi r litterae posteriorem syllabam producit. Cf. fab. 70 etc. 41.
 Non male Fruter. Verisim. 2, 20 legendum putat alias. 46.
 Sic fere libri. V.: illic. 54. Eadem, eadem operā. Ita Guelf.
 et Helmst. V.: Eandem hanc, si volis: faciam, ex trag. 56.
 Ita Guelf. V.: an non voltis?

AMPHITRŪO.

Conquisitores singuli in subsellia	5
Ut eant per totam caveam spectatoribus:	65
Si quoi favitores delegatos viderint,	
Ut his in cavea pignus capiantur togae.	
Seu qui ambissent palmam histrionibus,	
Seu quocquam artifici (seu per scriptas litteras,	70
Seu qui ipsi ambissent, seu per internuntium);	
Sive adeo Aediles perfidiose quoi duint:	
Sirempse legem jussit esse Jupiter,	
Quasi magistratum sibi alteriye ambiverit.	
Virtute dixit vos victores vivere,	75
Non ambitione, neque perfidia: qui minus	
Eadem histrioni lex sit, quae summo viro?	
Virtute ambire oportet, non favoribus:	
Sat habet favorum semper, qui recte facit,	
Si illis fides est, quibus est ea res in manu.	80
Hoc quoque etiam dederat mi in mandatis, uti	
Conquisitores fierent histrionibus:	
Qui sibi mandassent, delegati ut plauderent,	
Quive alter quo placeret fecissent minus,	
Eis ornamenta et corum uti conciderent.	85
Mirari nolim vos, quapropter Jupiter	
Nunc histrionibus curet; ne miremini:	
Ipsae hanc acturust Jupiter comoediam.	
Quid admirati estis, quasi vero novom	
Nunc proferatur, Jovem facere histrioniam?	90
Etiam histriones anno quom in proscenio hic	
Jovem invocarunt: venit; auxilio eis fuit.	
Praeterea certe pedit in tragedia.	
Hanc fabulam, inquam, hic Jupiter hodie ipse aget,	
Et ego una cum illo. Nunc vos animum advertite,	95
Dum hujus argumentum eloquar comoediae.	
Haec urbs est Thebae. In illis habitat aedibus	
Amphitruo: natus Argis ex Argo patre,	
Quicum Alcmena est nupta, Electri filia.	
Is nunc praefectus Amphitruo est legionibus:	100
Nam cum Telebois bellum est Thebano poplo.	

65. Libri vensu impedito: *Ut comp. s. in s. Eant etc. De-*
lebat Ut Fruter., nos aptiore loco posuimus. 67. Ita Guelf. et
 4 Palatt. Cf. 78, 79. V. 69. V.: *Sive qui ambissent.* Argent.
 a. 1514.: *ambissent.* 72. V.: *Sive qui.* 81, 82. V.: *H. 9. et, mihi*
in mand. dedit, Ut conqu. f. h. Ald. Argent. a. 1514. Paris. a.
1530. Basil. 1568.: dederat. 87. Ita Guelf. V.: *histriones.* 95. Sic
 titidem ille codex. V.: *certe.* 95. *Vos legitur in Gryph. V.: abest*
cum pernicie versus.

Is priusquam hinc abiit ipsemet in exercitum,
 Gravida Alcumenam fecit uxorem suam.
 Nam ego vos novisse credo jam, ut sit meus pater,
 Quam liber harum rerum multarum siet, 105
 Quantusque amator sit, quod conplacitum est semel:
 Is amare occoept Alcumenam clam virum,
 Usuramque ejus corporis cepit sibi,
 Et gravidam fecit etiam congressu suo.
 Nunc, de Alcumena ut rem teneatis rectius, 110
 Utrimque est gravida, et ex viro et ex summo Jove;
 Et meus pater nunc intus hic eum illa cubat;
 Et haec ob eam rem nox est facta longior,
 Dum ille illam, quacum volt, voluptatem capit;
 Sed ita adsimulavit se, quasi Amphitruo siet. 115
 Nunc, ne hunc ornatum vos meum admiremini,
 Quod ego huc processi sic cum servili schema:
 Veterem atque antiquam rem novam ad vos proferam:
 Propterea ornatus in novum incessi modum:
 Nam meus pater nunc intus, eccum, Jupiter 120
 In Amphitruonis vortit sese imaginem,
 Omnesque eum esse censent servi, qui vident:
 Ita vorsipellem se facit, quando lubet;
 Ego servi sumsi Sosiae mihi imaginem,
 Qui cum Amphitruone hinc abiit indu exercitum: 125
 Ut praeservire amanti meo possem patri,
 Atque ut ne, qui essem; familiares quaererent,
 Versari crebro hic quom viderent me domi:
 Nunc, quom esse credent servi conservom suom,
 Haud quisquam quaeret, qui siem, aut, quid vaxerim 130
 Pater nunc intus suo animo morem gerit:
 Cubat complexus, quojus cupiens maxume est;
 Quae illi ad legionem facta sunt, memorat pater
 Meus Alcumenae; illa illum censet virum
 Suom esse, quae cum moecho est. Ibi nunc meus pater 135
 Memorat, legiones hostium ut fugaverit;
 Quo pacto sit donis donatus plurimis.

104. Fort.: Jam ego v. n. cr., pater ut sit meus. Nam vix lo-
 cum hic habet. 109. V.: Et gr. f. is eam c. s. Sed MS. quidam,
 cujus lectiones perscriptae sunt in ed. Pareana, quam nunc possi-
 det vir venerabilis Rothius, Sen. Sebast. Norimb.: Etiam gr. fec.
 eam c. s. Inde etiam arcessivi. 114. V.: Dum ille, quac. volt, v.
 c. Sed Guelf.: Dum illam. Alii libri, in his ipso vet. cod. Ca-
 mer.: D. illa. Argent. n. 1514.: Dum ille illa. 120. V.: intus
 nunc est. 125. V.: in exerc. 129. Inepte libri: cred. servum et
 conservum n. 154. V.: at illa. At non habetur in vet., tam scrip-
 tis quam impressis. Nomen Alcumenae non elidendum.

A M P H I T R U O.

M. A. PLAUTI

Quo facto aut dicto adest opus, quietus ne sis.
 Ipse dominus, dives operis et laboris expert,
 Quedcunque homini accidit libere, posse retur;
 Aequom esse putat, non reputat, laboris quid sit;
 Neque, aequom anne iniquom imperet, cogitabit. b. t. 20
 Ergo in servitute expetunt multa iniqua; as. ith. b. d.
 Habendum et ferendum hoc onust cum labore. b. t.
 ME. Satius est, me queri illo modo servitutem hodie
 cr. pent. c.

Qui fuerim liber, eum nunc potivit as. s. i. h.
 Pater servitutis; b. d. 25
 Hic, qui verna natust, queritur. t. d.
 Sum vero verna verbero! So. Numero mihi in mentem
 fuit, i. t.

Dis advenientem gratias pro meritis agere atque adloqui.
 Nae illi edepol, si merito meo referre studeant gratias,
 Aliquem hominem adlegent, qui mihi advenienti os oc-
 cillet probe: 30

Quoniam bona, quae in me fecerunt, ingrata ea habui
 atque inrata.

ME. Facit ille, quod volgo haud solent, ut, quid se sit
 dignum, sciat.

So. Quod nunquam opinatus fui, neque alius quisquam
 civium,

Sibi eventurum, id contigit, ut salvi potiremur domum.
 Victores, victis hostibus, legiones reveniunt domum, 35

Duello extincto maxumo atque internecatis hostibus.

Quod multa Thebano populo acerba objecit funera,

Id vi et virtute militum victum atque expugnatum op-
 pidum est,

Imperio atque auspicio heri mei Amphitruonis maxume.

Praeda atque agrod adoreaue adfecit popularis suos, 40

Regique Thebano Creonti regnum stabilivit suum.

Me a portu praemisit domum: haec ut nuntiem uxori
 suae:

Ut gesserit rempublicam ductu, imperio, auspicio suo.

Ea nunc meditabor, quo modo illi dicam, quom ille ad-
 venero.

Si dixero mendacium, solens meo more fecero: 45

Nam quom pugnabant maxume, ego fugiebam maxume;

Verum, quasi adfuerim, tamen simulabo atque audita
 eloquar.

Sed, quo modo et verbis quibus me deceat fabularier,

31. V.: irrita. Cf. 67, 721, 762, anl. A. 757, 76, 763, etc.
 37. V.: Qui m. T. populo.

Prius ipse mecum etiam volo hic meditari. — Sic hoc proloquar.

Principio ut illo advenimus, ubi primum terram tetigimus, 50

Continuo Amphitruo delegit viros primorum principes; Eos legat; Telebois jubet sententiam ut dicant suam: Si sine vi et sine bello velint rapta et raptores tradere, Si, quae asportassent, reddere: se exercitum extemplo domum

Reducturum, abituros agro Argivos, pacem atque otium 55 Dare illis; sin aliter sient animati, neque dent, quae petat:

Sese igitur summa vi virisque suum oppidum expugnassere.

Haec ubi Telebois ordine iterarunt, quos praefecerat Amphitruo: magnanimi viri, freti virtute et viribus. Superbi, nimis feroçiter legatos nostros increpant; 60 Respondent: bello se et suos tutari posse: proinde uti Propere de finibus suis exercitum deducerent.

Haec ubi legati pertulere: Amphitruo castris eloco Producit omnem exercitum; contra Teleboae ex oppido Legiones educunt suas, nimis pulcris armis praeditas. 65 Postquam utrimque exitum est maxuma copia, c. t. Dispartiti viri, dispartiti ordines:

Nos nostros nostro instruximus more et modo; i. s.

Item hostes contra suas legiones instruunt;

Deinde uterque imperator in medium exeunt, c. t. 70

Extra turbam ordinum conloquuntur simul:

Convenit, victi utri sint eo proelio,

Urbem, agrum, aras, focos seque uti dedunt.

Postquam id actum est: tubae utrimque contra canunt;

Consonat terra; clamorem utrimque ecferunt; 75

Imperator utrimque hinc et illinc Jovi

54. Ita corrector veteris cod. Camer.; teste Pareo. V.: redderent, quod soloeceum. 57. suum Guelf.; quod elegantius vulgate eorum, illius procul dubio glosseniate. 67. V.: dispersiti utroque loco; sed 6 Pall. et 3 nostri dispartiti. Cf. 31. 63. sequ. V.: Nos nostras more n. et m. instr. legiones. Item hostes etc. Guelf.: Nos nostros. 70. V.: utrique imperatores, itidem jugulato versu cretico. Pal. 2.: uterque; recte. Syllaba or in imperator ante vocalem producit, ut passim apud Plautum. Vide Aeidal. Divinatt. pagg. 450 sequ., nos ad prol. 33. in ed. majore, et cf. 76. 71. colloquuntur pleraeque edd. vet., in his Juntinae, more antiquo, quem nos alibi etiam sine librorum auctoritate restituumus. 73. Soloece libri: dederent. 74. Edd.: utrimque canunt: contra consonat terra.

Vota suscipere, hortari exercitum;
 Pro se quisque id, quod quisque et potest et valet,
 Edit; ferro ferit; tela frangunt; boas
 Coelum fremitu virum; ex spiritu et anhelitu 80
 Nebula constat; cadunt volneris vi et virum.
 Denique, ut volumus, nostra superat manus;
 Hostes crebri cadunt; nostri contra ingruunt:
 Vicinus vi ferocis. c. d. h.
 Sed fugam in se tamen nemo convortitur, c. t. 85
 Nec recedit loco, statim quin rem gerat,
 Animam amittunt priusquam loco demigrent;
 Quisque, ut steterat, jacet obtinetque ordinem.
 Hoc ubi Amphitruo conspicatust herus:
 Eloco equites jubet dextera inducere. 90
 Equites parent: c. h.
 Citi ab dextera maximo cum clamore involant impetu
 alacri, b. s.
 Foedant et proterunt hostium copias c. t.
 Iure injustas c. h.
 Mx. Nunquam etiam quidquam adhuc verborum est
 prolocutus perperam: i. t. 95
 Namque ego fui illi in re praesenti et meus quem pugna-
 tum est pater.
 So. Perduelles penetrant se in fugam: ibi nostris ani-
 mus additust:
 Vortentibus Telebois telis complebantur corpora,
 Ipsusque regem Amphitruo Pterelam sua obtruncat manu.
 Haec illic est pugnata pugnata usque a mane ad ves-
 perum; 100
 Hoc adeo hoc commemini magis, quia illo die inpran-
 sus fui:
 Sed proelium id tandem diremit nox interventu suo.
 Postridie in castra ex urbe ad nos veniunt fientes prin-
 cipes,
 Velatis manibus; orant, ignoscamus peccatum suum;
 Deduntque se, divina humanaque omnia, urbem et
 liberos, 105
 In ditionem atque in arbitratum cuncti Thebano populo.
 Post ob virtutem hero Amphitruoni patera donata aurea est,

77. Verba susc. et hort. non eliduntur, figura frequentissima
 apud hunc nostrum: 80. Ita pleraeque edd. vet. V.: spir, atque
 anh. Scripti fere: spiritus anh. 81. V.: virium Guelf. plane vi-
 rum. 87. Sic Pal. 4. et corrector libri Monacensis. V. omit-
 tunt. 98. V.: illic; metro minus expedito. 99. Ita Helmet. et
 Monac. V.: obtruncavit.

Qui Pterela potitare rex est solitus. Haec sic dicam herae,
Nunc pergam heri imperium exsequi et me domum ca-
passere.

Mz. Attat, illic huc iturust: ibo ego illi obviam, t. t. c. 110
Neque ego hunc hominem hodie ad aedis has sinam un-
quam accedere.

Quando imago est hujus in me, certum est hominem
eludere.

Et enim vero, quoniam formam hujus cepi in me et statum.
Decet et facta moresque hujus habere me similis item:
Itaque me malam esse oportet, callidum, astutum, ad-
modum, 115

Atque hunc telo suo sibi, malitia, a foribus pellere.
Sed quid illuc est? coelum adspectat: observabo, quam
rem agat.

So. Certo edepol, si quidquam est aliud, quod credam
aut certo sciam,

Credo ego hac noctu Nocturnum obdormivisse ebrium:
Nam neque se septentriones quoquam in coelo com-
movent, 120

Neque se luna quoquam mutat atque uti exorta est semel:
Nec jugula, neque vespargo, neque vergiliae occidunt:
Ita statim stant signa; neque nox quoquam concedit die.

Mz. Perge, Nox, ut occoepisti! gere patri morem meo!
Optime optimum optumam operam das, datam pulore
locas. 125

So. Neque ego hac nocte longiorem me vidisse censeo,
Nisi item unam, verberatus quam pependi perpetem;
Eam quoque edepol etiam multo haec vincit longitu-
dine. i. t.

Credo edepol equidem dormire Solem, atque adpotum
probe. t. t. c.

Mira sunt, nisi invitavit sese in coena plusculum. 130

Mz. Aiin' vero, verbero? esse deos tui similis putas?

Ego pol te istis tuis pro dictis et malefactis, furcifer,

Accipiam! modo sis veni huc: invenies infortunium!

So. Ubi sunt isti scortatores, qui solite inviti cubant?

Haec nox scita est exercendo scorto conducto male. 135

Mz. Mens pater nunc pro hujus verbis recte et sapien-
ter facit,

116. Fortasse a praepositio delenda est. 122. jugula Junt.
Ald. etc. Cf. * Festum et Varr. de L. L. 6, 3. V.: jugulae.
131. V.: Ain'. 134. H. e. qui solent inviti cubare seu jacere
in lectis ad dormiendum. Cf. Mil. 284. Libri vetusti fere: so-
lii. V.: soli.

Qui complexus cum Alcumena cubat amans, animo obsequens.

So. Ibo, ut, herus quod insperavit, Alcumenae nuntiem. Sed quis hic est homo, quem ante aedis video hoc noctis? Non placet.

Mz. Nullus est hoc meticulosus aequae. So. Mi in mentem venit: 140

Illic homo hocce denuo volt pallium detexere.

Mz. Timet homo: deludam ego illum. So. Perii, dentes pruriunt:

Certe advenientem hic me hospitio pugneo accepturus est. Credo misericors est: nunc, propterea quod me meus herus

Fecit, ut vigilarem, hic pugnis faciet hodie obdormiam. 145

Oppido interii! obsecro hercle, quantus et quam validus est!

Mz. Clara advorsum fabulabor: hic auscultet, quae loquar.

Igitur mage modum in maorem in sese concipiet metum. Agite, pugni: jam diu est, quod ventri victum non datis: Factum jam pridem videtur, here quod homines quatuor 150

In soporem conlocastis nudos! So. Formido male, Ne ego hic nomen meum commutem, et Quintus fiam e Sosia.

Quatuor viros sopori se dedisse hic autumat:

Metuo, ne numerum augeam illunc. Mz. Hem, nunc jam ergo! sic colo.

So. Cingitur! certe expedit se! Mz. Non feret, quin vapulet! 155

So. Quis homo? Mz. Quisquis homo huc profecto venerit, pugnos edet!

So. Apage! non placet me hoc noctis esse: coenavi modo: Proin tu istanc coenam largire, si sapis, esurientibus.

Mz. Haud malum huic est pondus pugno. So. Perii, pugnos ponderat!

140. V.: — aequae So. quem? (Pal. 1. 2. quem mihi, vet. cod. Camerar.: quom, Helmst.: quid, Monac.: que) in m. v. 143. Sic Acid. Divinatt. p. 11. V.: pugnae. 145. Guelferb. Junt. Ald. ut obd. V. r ut dormiam. 154. Sic fere scripti, in quibus Guelf. vel sicolo, sitolo. Sic colo, h. e. sic vivo. (Poen. prol. 15. etc.), probavit Gruterus, habentque Taubm., Gronov. Ernest. Sed Junt. Ald. Cam. Lamb.: Sic volo.

Mz. Quid, si ego illunc tractim tangam, ut dormiat?/

So. Servaveris: 160

Nam continuas has tris noctis pervigilavi. Mz. Pessimum est

Facinus, nequius ferire malam maledicis, Manus?/

Alia forma oportet esse, quem tu pugno legeris!

So. Illic homo me interpolabit, meumque os finget deane.

Mz. Exossatum os esse oportet, quem probe percussaris. 165

So. Mirum, ni hic me, quasi muraenam, exossare cogitat.

Utro istunc, qui exossat homines! perii, si me adspexerit!

Mz. Olet homo quidam malo suo. So. Hei, numquidquam ego obolui? 170

Mz. Atque haud longe abesse oportet; verum longe hinc abfuit.

So. Illic homo superstitiosus. Mz. Gestiant pugni mihi. 175

So. Si in me exerciturus, quaeso, in parietem ut primum domes.

Mz. Vox mihi ad auris advolavit. So. Ut ego hamp infelix fui,

Qui non alas intervelli: volucrem vocem gestito.

Mz. Illic homo a me sibi malam rem arcessit jumento suo.

So. Non equidem ullum habeo jumentum. Mz. Onerandus est pugnis probe. 176

So. Lassus sum hercle; navi ut vectus huc sum, etiam nunc nauseo;

Vix incedo inanis: ne ire posse cum onere existumes.

Mz. Certe enim hic nescia quis loquitur. So. Salvos sumi: non me videt:

Nescio quem loqui autumat: mihi certo nomen Sosia est.

Mz. Hinc enim mihi dextera vox auris, ut videtur verberat. i. f. 180

So. Metuo, vocis ne vice hodie hic vapulem, quae hunc verberat. t. t. c.

Mz. Optume, eccum, incedit ad me. So. Timeo! totus torpeo!

Non edepol nunc, ubi terrarum sim, scio, si quis roget,

Neque miser me commovere possum prae formidine!

Illicet, mandata heri perierunt una et Sosia! 185

162. Ita Gruter. Suspice. 3, 5. V.: malam male discit manus. 168. V.: H. nummam (scripti. fere nunquam) ego ob? 170. Ita Guelf. et 3 Palatt. V.: nas ego h. i. f. 176. V.: L. s. h. e. navi, ut etc. Sequor Lambinum, Ia Guelf. sum non legitur.

Verum certum est confidenter hominem contra conloqui,
Igitur qui possim videri huic fortis: abstineat manum.

Ma. Quid ambulas tu, qui Vulcanum in cornu conclusum geris?

So. Quid id exquaeria tu, qui pugnis os exossas hominibus?

Ma. Servosne es, an liber? So. Utcunque animo conlubitum est mso. 190

Me. Ain' vero? So. Ajo enimvero. Me. Verbero!

So. Mentire nunc.

Me. At jam faciam ut verum dicas dicere. So. Quid eo est opus?

Me. Possum scire quo profectus, quoque sis, aut quid veneris?

So. Huc eo, heri mei sum servos. Numquid nunc es certior?

Me. Ego tibi istam hodie scelestam conprimam linguam.

So. Haud potes: 195

Bene pudiceque adservatur. Me. Pergin' argutarier?

Quod apud haec aedis negotium est tibi? So. Immo quod tibi est?

Me. Rex Greo vigiles nocturnos singulos semper locat.

So. Bene facit: quia nos eramus peregri, tutatust domi.

At nunc abi sane: advenisse familiaris dicito. 200

Me. Nescio quam tu familiaris sis: nisi actutum hinc abis,

familiaris accipiere faxo haud familiariter!

So. Hic, inquam, habito ego, atque sum horum servos.

Me. At scin' quomodo?

Faciam ego hodie te superbum, ni hinc abis!

So. Quonam modo?

Me. Auferere, non abibis, si ego fustem sumsero! 205

So. Quin me esse hujus familiae familiarem praedico.

Me. Vide, sis, quam mox vapulare vis, nisi actutum hinc abis!

191. V.: Ain' v.? So. a. e. M. verb. So. mentiris nunc jam Verum jam vix in ullo comparet veterum librorum. 195. Parum placet *οὐκ ὀρθῶς*. Fort.: *conprimo*, significatione futuri, quam praesentia non raro habent. 197. Ita Guelf. et edd. vet. V.: Quid a. h. a. negotii est.? So. i. quid t. e.? 199. Sic bona pars codicum, in his vet. Camer., et Junt. V.: *domum*. Opponuntur inter. *se peregri et domi*. Vid. Guil. Quaest. in Amph. c. 2. 204. ni Pal. 1. Camer. Basil. a. 1568. V.: *nisi*, quod si servandum est, versus erit *asynartetus*, constans ex trochaico et jambico dimetris. Sed nolim hoc propterea quod ejus metri exemplum nullum est in tota scena. 206. V.: *familias*.

So. Tun' domo prohibere peregre me advenientem, potulas?

Me. Haecine tua domust? So. Ita, inquam, Me. Quis herus est igitur tibi.

So. Qui praefectus nunc Thebanis Amphitruo est legionibus,

Quicum nupta est Alcumena. Me. Quid ais? quod nomen tibi est?

So. Sosiam vocant Thebani, Davo prognatum patre.

Me. Nae tu istic hodie compositis tuo male mendaciis! Advenisti, audaciae columen, consutis dolis!

So. Imo equidem tunicis consutis huc advenio, non dolis.

Me. At mentiris etiam: certo pedibus, non tunicis, venis.

So. Ita profecto. Me. Nunc profecto vapula ob mendacium!

So. Non edepol volo profecto. Me. At pol profecto ingratiis!

Hoc quidem profecto certum est, non est arbitrarium.

So. Tuam fidem obsecro! Me. Tun' te audes Sosiam esse dicere,

Ego qui sum? So. Perii! Me. Parum etiam, praet futurum est, praedicare.

Quojus nunc es? So. Tuos: nam pugnis usufecisti tuom.

Proh fidem, Thebani cives! Me. Etiam clamas, carum fex?

Eloquere, quid venisti? So. Ut esset, quem tu pugnis caederes.

Me. Quojus es? So. Amphitruonis, inquam, Sosia.

Me. Ergo istoc magis, t. t. c.

Quia vaniloquos, vapulabis: ego sum, non tu, Sosia.

So. Ita di faciant, ut tu potius sis, atque, ego te ut verberem.

Me. Etiam muttis? So. Jam tacebo. Me. Quis tibi herust? So. Quem tu vides.

Me. Quid igitur? qui nunc vocare? So. Nemo, nisi quem jusseris.

Me. Amphitruonis te esse ajebas Sosiam. So. Paccaveram:

Nam me Amphitruonis volui sociennum esse dicere.

Me. Scibam equidem, esse nullum nobis, nisi me, servom Sosiam.

214. V.: audaciae. Sensit vitium Camer. 223. Sic Ald. Paris. a. 1530. Guelf.: fido (fide). V.: fidi. Cf. As. 8. 231. sociennum recte Camer. Libri vett. fere: socium ne. V.: socium nae. 252. Sic Pal. 2 V.: Sciebam.

Fugit te natio. So. O utinam istuc pugni fecissent tui!

Mz. Ego sum Sosia ille, quem te dudum esse ajebas mihi.

So. Obsecro, ut per pacem liceat te adloqui, ut ne vapulem! 235

Mz. Imo induciae parumper fiant, si quid vis loqui.

So. Non loquar, nisi pace facta: quando pugnis plus vales.

Mz. Dicit, si quid vis: non nocebo. So. Tuae credo fidae?

Mz. Meae. So. Quid, si fallis? Mz. Tum Mercurius Sosiae iratus siet. i. t.

So. Animum advorte: nunc licet mihi libere quidvis loqui. t. t. c. 240

Amphitruonis ego sum servos Sosia. Mz. Etiam denuo?

So. Pacem feci! foedus feci! vera dico! Mz. Vapula!

So. Ut lubet; quod tibi lubet, fac: quoniam pugnis plus vales.

Verum utat es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo tamen.

Mz. Tu me vivos hodie nunquam facies, quin sim Sosia. 245

So. Certe edepol tu me alienabis nunquam, quin noster siem;

Nec me praeter nobis alius quisquam est servos Sosia, Qui cum Amphitruone hinc una iveram indu exercitum.

Mz. Hic homo sanus non est. So. Quod mihi praedicas vitium, id tibi est.

Quid, malum? non sum ego servos Amphitruonis Sosia? 250

Nonne hac noctu nostra navis huc ex portu Persico

Venit, quae me advexit? nonne me huc herus misit meus?

Nonne ego nunc hic sto ante aedis nostras? non mi est laterna in manu? i. t.

Non loquor? non vigilo? non hic homo me pugnis contudit? t. t. c.

234. te add. quaedam mediae et Lamb. V.: tu. 235. Sic vett. V.: ut priore loco non legitur. 238. V.:

Dicito, si quid vis, n. n. So. tuae fidei cr. Mz. meae. So. Quid, si f. etc.

quasi horum versuum prior sit jamb. tetram., correpta scilicet postrema syllaba verbi *Dicito*, contra morem prisci seculi, vel eo verbo pronuntiato ut *Dic'to*, quod durissimum. 247. V.: *N. nobis praeter med. alius q. e. s. S.* 248. V.: *ieram in ex.* 254. V.: *homo modo me.* Non legitur modo in Guelf. Venet. 1495. Sarrac. Mediol., aliis.

Fecit hierere: nam etiam mi misero nunc malae dolent. 255
Quid igitur ego dubito? aut cur non introeo in nostram
domum?

ME. Quid? domum vostram? So. Ita enimvero.

ME. Quin quaeque dixi modo,
Omnia ementitus: equidem sum Amphitruonis Sosia:

Nam nocte hac soluta est navis nostra e portu Persico;
Et, ubi Pterela rex regnavit, oppidum expugnativimus; 260
Et legiones Teleboarum vi pugnando cepimus:

Et ipse Amphitruo obtruncavit regem Pterelam in proc-
lio. i. t.

So. Egomet mihi non credo, quom illaec autumare il-
lum audio: t. t. c.

Hic quidem certe, quae illi sunt res gestae, memorat
memoriter.

Sed quid ais? quid Amphitruoni a Telebois est datum? 265

ME. Pterela rex qui potitare solitus est, patera aurea.

So. Elocutus est! — Ubi patera nunc est? ME. In ci-
stellula;

Amphitruonis obsignata signo est. So. Signi dic quid est?

ME. Cum quadrigis sol exoriens. Quid me captas, car-
nufex?

So. Argumentis vincis! aliud nomen quaerendum est
mihi. 270

Nescio, unde haec hic spectavit. Jam ego hunc deci-
piam probe:

Nam quod egomet solus feci, nec quisquam alius adfuit.

In tabernaclo, id quidem hodie nunquam poterit dicere.

Si tu Sosia es, legiones quom pugnabant maxime,

Quid in tabernaclo fecisti? Victus sum, si dixeris. i. t. 275

ME. Cadus erat vini; inde implevi hirneam. So. In-
gressus viam! t. t. c.

ME. Eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri.

So. Mira sunt, nisi latuit, intus illic in illac hirnea!

Factum illud est, ut ego illic vini hirneam ebiberim
meri. i. t.

255. Sic add. mediae, nisi quod habent mihi mis. V. pronomen
desideratur, ruente quidem versu. Guelf.: misere. An fuit: n.
et misero misere n. m. d. 258. V.: Quin quae dixisti. Sed pleri-
que omnes libri: quaeque; Langiani etiam dixi. 265. Helmst. et
Monac.: Ego mihimet non cr. 265. Libri versu pariter: a Tel. dat.
est? Helmst.: a Tel. hostibus d. e., unde olim feci: a Tel. dat.
hostibus? Cf. 574. 267. V.: cistula. Nostri et Pall. 5: cistella.
Neutrum versui sufficit. Helmst.: ubi pat. aurea n. est? 277.
Vocabulum vini neque hic neque, 279. elidendum est.

Me. Quid nunc? vincom argumentis, tamon esse Sosiam?

So. Tu negas med esse? **Me.** Quid ego ni negem, qui egomet siam? 280

So. Per Jovem juro, med esse, neque me falsum dicere.

Me. At ego per Mercurium injuro, tibi Jovem non credere: Nam injurato, scio, plus credet mihi, quam jurato tibi.

So. Quis ego sum saltem, si non sum Sosia? Te interrogo. 285

Me. Ubi ego Sosia nolim esse, tu esto sane Sosia;

Nunc, quando ego sum, vapulabis, ni hinc abis ignominis.

So. Certe edepol, quom illunc contempro et formam cognosco meam,

Quemadmodum ego sum (saape in speculum inspexi): nimis similis mei;

Idem habet petasum ac vestitum; tam consimilis atque ego: — 290

Sura, pes, statura, tonsus, oculi, nasum, vel labra,

Malae, mentum, barba, collum, totus.... quid verbis opast?

Tergum si cicatricosum, nihil hoc simili est similius.

Sed quom cogito, equidem certe sum idem, qui semper fui:

Novi herum, novi aedis nostras: sane sapio et sentio: 295

Non ego illi obtempero, quod loquitur: pultabo foris.

Me. Quo agis te? **So.** Domum. **Me.** Quadrage si nunc inscendas Iovis

Atque hinc fugias, ita vix poteris ecfugere infortunium!

So. Nonne herae meae nuntiare, quod herus meus jussit, licet?

Me. Tuae, si quid vis nuntiare; hanc nostram adire non sinam. 300

Nam si me inritassis, hodie lumbifragium hinc auferes!

So. Adeo potius. Di immortales, obsecro vestram fidem,

Ubi ego perii? ubi immutatus sum? ubi ego formam perdi?

285. *injuro*. Hoc requirunt sequentia, non juro vulgatum. Rapuit praepositionem littera an similis, quae antecedit, sicut non raro factum est in libris. 286. Extrema syllaba in nomine *Sosia* pro longa est propter interpunctionem. Cf. 730, Ba. 366. Capt. prol. 11, et fortasse Parasiti pigri fragm. 1, 4; item As. 607. etc. Nam *Ted* legi nolim propterea, quod pronomen illud loco non est. 287. *nolim* hanc liquescit hoc. 287. *ignominis* nomine privatus; unde derivatum *ignominia*. Cf. Nicol. Perotti *Gormacop*. p. 553. ed Ald. V. *ignobilis*. 294. Ita Guelf. V.: *idem sum*.

An egomet me illic reliqui, si forte oblitus fui?
 Nam hic quidem omnem imaginem meam, quae ante-
 hac fuerat, possidet. 305
 Vivo fit, quod nunquam quisquam mortuo faciet mihi.
 Ibo ad portum atque, haec ut sunt facta, hero dicam
 meo;
 Nisi etiam is quoque me ignorabit, quod ille faciat Jupiter:
 Ut ego hodie rasō capite calvos copiam pileum.
 Mē. Bene prospereque hoc hodie processit mihi! i. s. 310
 Amovi a foribus maxumam molestiam:
 Patri ut liceret tuto illam amplexarier.
 Jam ille in huc ad herum quom Amphitruonem advenerit:
 Narrabit servom hinc sese a foribus Sosiam
 Amovisse; ille adeo illum mentiri sibi 315
 Credet, neque credet huc profectum, ut jusserat:
 Erroris ambo ego illos et dementiae
 Complebo atque omnem Amphitruonis familiam,
 Adeo usque satietatem dūm capiet pater
 Illius, quam amat; igitur demum omnes scient, 320
 Quae facta. Denique Alcumenam Jupiter
 Rediget antiquam conjugis in concordiam:
 Nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet,
 Atque insinulabit eam probri; tum meus pater
 Eam seditionem illi in tranquillum conferet. 325
 Nunc, de Alcumena dudum quod dixi minus,
 Hodie illa pariet filios geminos duos;
 Alter post mense decumo nascetur puer,
 Quam seminatus; alter mense septumo.
 Eorum Amphitruonis alter est, alter Jovis; 330
 Verum minori puero major est pater,
 Minor majori. Jamne hoc scitis, quid siet?
 Sed Alcumenae hujus honoris gratia
 Pater curavit, uno ut foetu fieret,
 Uno ut labore absolveret aerumnas duas: 335
 Clandestina ut celetur consuetio.

307. ut fere vett., non uti, sicut vulgo. Vox portum non li-
 quescit. 309. ego non elidendum. 310. Libri, in ordinem, re-
 cepto glossemate: hoc hodie operis p.m. 319. Fort.; capiat.
 325. Ita Guelf. et Taubm. atque Parl., nihil monentes. V.: abest
 illi 329. Guelf.: semin est. 335. Exsolveret aetatis mediae
 edd. V.: absolvat, cum praecesserit fieret. 336. V.: — duas,
 Et ne in suspitione ponatur stupri, Et (Helmst. Sed) clandestina
 ut celetur suspicio (Argent. a. 1514. Lamb. susceptio). Horum ver-
 sum prior haud dubie est a glossatore. Posteriori sic laudat
 Donat. ad Terent. Adelph. 4. 5. 32.: Et cland. ut cel. consuetudo,
 ubi consuetio recte posuit scioppius. Vid. Fragni, incert. 73.

Quamquam, ut jamdudum dixi, resciscet tamen
 Amphitruo rem omnem. Quid igitur? nemo id probo
 Profecto ducet Alcumenae. Nam deum
 Non par videtur facere, delictum suum
 Suamque ut culpam expetere in mortalem sinat. 340
 Orationem conprimam: crepuit foris.
 Amphitruo subditivos, eccum, exit foras
 Cum Alcumena, uxore usuraria.

JUPITER. ALCUMENA. MERCURIUS.

Ju. Bene vale, Alcumena! cura rem communem, quod
 facis, t. t. c. I, 2. 345
 Atque inperce, quaeso: mensis jam tibi exactos vides.
 Mihi necesse est ire hinc; verum natum quod erit, tollito.
 AL. Quid istuc est, mi vir, negoti, quod tu tam subito
 domo i. t.
 Abeas? Ju. Edepol haud, quod tui me, neque domi, dis-
 taedeat; t. t. c.
 Sed ubi summus imperator non adest ad exercitum: 350
 Citius, quod non facto est usus, fit, quam, quod facto
 est opus.
 ME. Nimis hic scitust sycophanta, qui quidem sit meus
 pater.
 Observatote eum quam blande mulieri palpabitur.
 AL. Ecaster te experior, quanti facias uxorem tuam.
 Ju. Satin' habes, si foeminarum nulla est, quam aequae
 diligam? 355
 ME. Edepol nae illa si istis rebus te sciat operam dare:
 Ego faxim te Amphitruonem esse malis quam Jovem.
 AL. Experiri istuc mavellem me, quam mihi memorarier.
 Prius abis, quam, ubi cubuisti, lectus concaluit locus.
 Here venisti media nocte; nunc abis: hoccin' placet? 360
 ME. Accedam atque hanc adpellabo et supparasitabor patri.

341. Sic vet. cod. Cam. Sarrac., Argent. a. 1514. V.: S. c. exp. in m. ut sin. 344. Cave elidas verba. Cum et Alcumena.
 346. Ita 3 Pall. (5. quoque; esse exactos), item vetl. ed. praelet
 2 priores Venetas. V.: tibi esse actos n. 347. Ita Gnelf. V.:
 quod erit natum. 350. Vel corripienda posterior syllaba in adest,
 vel prima in exercitum. Utrumque durum, extremo praesertim
 versu. Quare haud nolim legi: S. u. s. i. ne adest apud ex.
 352. Ita libri plurimi. V.: meus sis pater. 354. V.: secundum
 Douzam patrem: E. re asp.

Nunquam edepol quemquam mortalem credo ego uxorem suam

Sic ecclitum amare, proinde ut hic te ecclitum deperit.

Ju. Carnufex, non ego te novi? abin' e conspectu meo?

Quid tibi hanc curatio est rem, verbero, aut mutitio? 365

Quoi ego hoc jam scipione! Al. Ah noli!

Ju. Muttito modo!

Me. Nequiter pene expeditit prima parasitatio.

Ju. Verum quod tu dicis, mea uxor, non te mi irasci decet:

Clanculum abii a legione; operam hanc subripui tibi:

Ex me primo prima scires, rem ut gessissem publicam; 370

Ea tibi omnia enarravi. Nisi te amarem plurimum,

Non facerem. Me. Facitne, ut dixi? timidam palpe percudit.

Ju. Nunc, ne legio persentiscat, clam illuc redeundum est mihi:

Ne me uxorem prævortisse dicant prae re publica.

Me. Lacrumantem ex habitu concinnas tu tuam uxorem.

Ju. Tace! — 375

Ne conrumpe oculos: redibo actutum. Al. Id actutum diu est.

Ju. Non ego te hic lubens relinquo neque abeo abs te.

Al. Sentio:

Nam qua nocte ad me venisti, eadem abis. Ju. Cur me tenes?

Tempus est: exire ex urbe, priusquam lusciscat volo,

Nunc tibi hanc pateram quae dono mi illi ob virtutem data est, 380

Pterela rex qui potitavit, quem ego mea occidi manu,

Alcumena, tibi, condono. Al. Facis, ut alias res soles.

Ecator condignum donum, qualist, qui donum dedit!

Me. Imo sic condignum donum, qualist, quoi dono datum est!

Ju. Pergin' autem? nonne ego possum, fuscifer, te perdere? 385

Al. Noli amabo, Amphitruo, irasci Sosiae causa mea!

Ju. Faciam ita, ut vis. Me. Ex amore hic admodum quam saevos est.

366. Ita Guelf. Sarrac. V.: jam hac. 369. Vocabula obii et leg. (praesertim hoc in commissura versus) non eliduntur. 380. V.: illio. 382. Repetitur tibi τὰ δῶτα. Cf. 388 etc.

Ju. Numquid vis? Al. Ut, quom absint, me ames, me,
tuam absentem, tamen.

Me. Eamus, Amphitruo: luciscit hoc jam. Ju. Abi prae,
Sosia: i. t.

Iam ego sequar. Numquid vis? Al. Etiam, ut actutum
advenias.

Ju. Licet. t. t. c. 390

Prius tuad. opinione hic adero: bonum animum habe. —

Nunc te, Nox, quae me mansisti, mitto, ut cedas
die:

Ut mortalibus inluciscat luce clara et candida;

Atque quanto, Nox, fuisti longior hac proxuma,

Tanto dies ut brevior fiat, faciam: ut aequae dispar et
i. t. 395

Dies nocte accedat. — Ibo et Mercurium subsequar.

AMPHITRUO. SOSIA.

Am. Age, i tu secundum! So. Sequor, subsequor te. b.
t. II, 1.

Scelestissimum te arbitrör. So. Nam quamobrem?

Am. Quia id, quod neque est nec fuit nec futurum est,
Mihi praedicas. So. Eccere jam tuatim 400

Facis, nulla apud te tuis ut fides sit.

Am. Quid est? quo modo? Jam quidem hercle ego tibi
istanc

Scelestam, scelus, linguam abscindam! So. Tuos sum:

Proinde, ut commodum est et lubet, quidque facias:

Tamen, quin loquar haec, uti facta sunt hic, 405

Nunquam ullo modo me potes detertere.

Am. Scelestissime, audes, mihi praedicare,

Domi te esse nunc, qui hic ades? So. Vera dico.

Am. Malum, quod tibi di dabunt, atque ego hodie

Dabo! So. Istuc tibi est in manu: nam tuos sum. 410

Am. Tun' me verbero, audes, herum, ludificari?

Tun' id dicere audes, quod nemo unquam homo antehac

391. Opin. non liquescit. 392. mitto non eliditur; vel legendum uti cum Taubmanno. 393. V.: secundum veterem librum Cam.: *mortalis*. V. quoque: *inluciscas*, sed in Helmst. legitur *inluciscat*, quod conjectura assecutus erat Acidalius. 395. Sic plane Pal. 6. Helmst. et Monac. V.: *aeque disparer*, Et dies e nocte acc. 396. Ibo non liquescit. 409. quod, aliquod. Vid. Parei lexic. Plaut. v. *Malum quod isti* etc. Cf. Stich. 248.

Vidit, nec potest fieri tempore ultro;
Homo idem duobus locis ut simul sit?

So. Profecto, ut loquor, res ita est. Am. Jupiter te 415
Perdat! So. Quid mali sum, here, tua ex re promeritus?

Am. Regasne, improbe, etiam, qui ludos facis me?

So. Merito mihi maledicas, si non id ita factum est;
Verum haud mentior, resque uti facta dico.

Am. Ebrius hic homo est, ut opinor. So. Utinam ita essem!

Am. Optas que facta, t. t. 420

So. Egone? Am. Tu istic! Ubi bibisti? So. Nusquam
equidem bibi.

Am. Quid hoc sit
Hominis? So. Equidem decies dixi: domi ego sum, in-
quam, — ecquid audis? —

Et apud te adsum Sosia idem. Satin' hoc plane, satin'
diserte,

Here nunc videor tibi locutus? t. d.

Am. Vah, apage te a me! So. Quid est negoti? as. b. i. h. 425

Am. Pestis tenet te. So. Nam quid istuc est, quod
dicis? as. b. i. h.

Equidem valeo et salvos sum recte Amphitruo. Am. At te
Ego faciam hodie, proinde ac meritis, minus ut valeas.
Et miser sis, salvos domum si rediero jam!

Sequeresis, qui herum ludificas dictis delirantibus, t. t. c. 430
Qui, quoniam herus quod imperavit, neglexisti persequi,
Nunc venis etiam ultro inrisum dominum; quae neque
fieri

Possunt neque fando unquam accepit quisquam, profers
carnufex,

Quojus ego hodie intergum faxo ista expetant mendacia!

So. Amphitruo, miserruma istaec miseria est servo bono, 435
Apud herum qui vera loquitur, si id vi verum vincitur.

Am. Quo id, malum, pacto potest nam (mecum argu-
mentis puta)

Fieri, nunc hic ut tu sis et domi? id dici volo.

So. Sum profecto et hic et illi. Hoc quoivis mirari licet,

415. Sic vett. V.: ita res est, quae scriptura minus apta bac-
chiaco. 418. Sic bona pars codicum. vett.: nam in vulgatis
non desideratur. 420 — 429. Haec prorsus *aperpa* in libris. 424.
V.: locutus esse? 426. V.: nam cur istuc dicis? Sed Guelf. optima
notae liber: nam quid est istud quod dicis? 428. V.: meritis
et, quae est interpretatio *aperpa*. Subaudienda copula, ut passim.
434. Sic Lamb. Acid. V.: tergo. 436. Fort.: *Sid vi verum v.*
438. Sic fere vett. V.: nunc uti tu hic sis et d. 439. V.: illic.

Neque tibi istuc mirum ~~mage~~ videtur, quam mi, Am-
phitruo. 440

Am. Quomodo? So. Nihilò, inquam, mirum ~~mage~~ tibi
istuc quam mihi,

Neque, ita me di ament, credebam primo mihi met Sosiae,
Donec Sosia ille egomet fecit sibi uti crederem.

Ordine omne, ut quidquid actum est, dum apud hostis
sedimus,

Edisertavit; tum formam una abstulit cum nomine; 445

Neque hac lacti magis est simile, quam ille ego similis
mei.

Nam ut dudum ante lucem a portu me praemisisti do-
mum . . .

Am. Quid igitur? So. Prius multo ante aedis stabam,
quam ille advenirem.

Am. Quas, malum, nugas? satin' tu sanus es? So. Sic
sum, ut vides.

Am. Huic homini nescio quid est mali mala obiectum
manu, 450

Postquam a me abiit. So. Fateor: nam sum obtusus
pugnis pessume.

Am. Quis te verberavit? So. Egomet memet, qui nunc
sum domi.

Am. Cave quidquam, nisi quod rogabo te, mihi respon-
deris.

Omnium primum, iste qui sit Sosia, hoc dici volo.

So. Tuos est servos. Am. Mihi quidem uno te plus etiam
est quam volo, 455

Neque, postquam sum natus, habui nisi te servom Sosiam.

So. At ego nunc, Amphitruo, dico, Sosiam servom tuom,
Praeter me alterum, inquam, adveniens faciam ut ob-
fendas domi,

Davo prognatum patre eodem, quo ego sum, forma, ae-
tate item,

Qua ego sum, Quid opust verbis? geminus Sosia hic
factus tibi. 460

Am. Nimia memoras mira. Sed vidistin' uxorem meam?

So. Quin introire in aedis nunquam licitum est.

Am. Quis te prohibuit?

So. Sosia ille, quem jamdudum dico, is, qui me contudit.

Am. Quis istic Sosia est?

So. Ego, inquam! quotiens dicundum est tibi? i. t.

440. *Amphitruo* additum a Pareo ad integrandos numeros.

443. *egomet* syllaba media porrecta. Cf. As. 585, 786. Aul. 28.

Am. Sed quid ais? num obdormiviisti dudum? So. Nusquam gentium. 463

Am. Ibi forte istum si vidisses quendam in somnis Sosiam.

So. Non soleo ego somniculose heri imperia persequi:

Vigilans vidi, vigilans nunc te video, vigilans fabulor.

Vigilantem ille me jamdudum vigilans pugnis contudit.

Am. Quis homo? So. Sosia, inquam, ego ille! quaeso, non me intellegis? 470

Am. Qui, malum, intellegere quisquam potis est? ita nugae blatis.

So. Verum actutum nosces. Am. Quem? So. Illum nosces servom Sosiam.

Am. Sequere hac igitur me: nam mi istuc primum ex-quisito est opus.

Sed vide ex navi adferantur, quae imperavi, jam omnia!

So. Et memor sum et diligens, ut, quae imperes compareant. 475

Non ego cum vino simitu ebibi imperium tuom.

Am. Utinam di faxint, infecta re dicta eveniant tua!

ALCUMENA. AMPHITRUO. SOSIA.

Al. Satin' parva res est voluptatum in vita atque in aetate agunda, b. s. II. 2

Prae quam quod molestum est? b. d.

Ita quodique comparatum est in aetate hominum, i. tr. h. 480

Ita dis est placitum, i. h.

Voluptatem ut moeror comes consequatur, b. t.

Quin incommodi plus malique eloco adsit, boni si ob-
git quid. b. s.

Nam ego id nunc experior domo atque ipsa de me scio,
quod voluptas

Parumper data est, dum viri mei potestas videndi fuit mi 485

Noctem unam modo, atque is repente abiit cr. t. c.

467. Vocabula *somnic.* et *heri* non eliduntur. 474. Sic Monac. V.: *efferrantur*. 476. *ego* (*ἐγώ*) posteriore syllaba longa legendum est, contra morem insequentium Latii poetarum: 480. *comparatum* non liquescit. *Simitu* non liquescit. 481. Quod in vulgatis hodie libris haud legitur, *est* habent Langiani, Par. et editione altera Taubm. 482. Vett. edd.: *voluptati*. 486. Cessat ecthipsis in verbo *Noctem*.

A. med hinc ante lucem. ex. d. h.
 Solâ hic mihi nunc videor; quia ille hinc abest, quem
 ego amo praeter omnis; b. s.
 Plus aegri ex habitu viri quam ex adventu voluptatis cepi.
 Sed hoc me beat saltem, quidd perduellis b. t. 490
 Vicit et domum laudis compos revenit; id solatio est. t. t. c.
 Absiet, dum modo laude parta domum cr. t.
 Recipiat se; cr. h.
 Feram et perferam usque abitum ejus animo forti atque
 obfirmato, t. t.
 Id modo si mercedis detur mi, ut meus victor vir belli 495
 Clucat; satis mihi esse ducam. t. d.
 Virtus praemium est optumum; as. t. i.
 Virtus omnibus rebus anteit profecto; as. ith. i. h.
 Libertas, salus, vita, res, parentes, as. b. d. i. h.
 Patria et prognati tutantur, servantur; as. i. h. b. d. 500
 Virtus omnia in se habet; omnia adsunt bona, quem pe-
 nes est virtus. t. t.
 A. Edepol me uxori exoptatum credo adventurum do-
 mum, t. t. c.
 Quae me amat, quam contra amo; praesertim re gesta
 bene,
 Victis hostibus, quos nemo posse superari ratust:
 Eos aspicio meo ductu primo coeetu scimus. 505
 Certe enim, me illi expectatum optato venturum scio.
 So. Quid? me expectatum non rere amicae vesturum
 meae?
 A. Meus vix hic quidem est. A. Sequere hac tu me.
 A. Nam quid illic re-
 vortitur,
 Dudum qui properare se aibat? an ille me tentat sciens?
 Atque id si vult experiri suum abitum ut desiderem; 510
 Ecce hoc me haud invita se domum recipit suam.
 So. Amphitruo, redire ad navim meliust nos. A. Qua
 gratia?
 So. Quia domi daturus nemo est prandium advenientibus.
 A. Qui tibi istuc nunc in mentem venit? So. Quia
 enim sero advenimus. i. t.
 A. Qui? So. Quia Alcumenam ante aedis stare satu-
 ram intellego. t. t. c. 515

489. aegri quoque adventus pronuntiandum est, itemque
 Feram 494. 491. domum elisa o. littera legendum est; reve-
 nit est tempus praesens. 492. V.: Absit, corrupto quidem
 metro cretico. 494. Vid.: not. ad 490. 495. Sic Monac.
 V.: datur.

AM. Gravidam ego illam hic reliqui, quom adeo?

So. Hei, perii miser!

AM. Quid tibi est? So. Ad aquam praebendam cum me
advenimus domum

Decimo post mense, ut rationem te ductare intelligerem,

AM. Bono animo es! So. Scin', quam bono? Si situlam
jam cepero:

Nunquam edepol tu mihi divini creduis post hunc
diem,

Ni ego illi puteo, si occeper, animam omnem intertraxero.

AM. Sequere hac me modo! aliquid ego isti re-adegebos.
ne time.

AL. Mage officium nunc meum facere, si huc eam ad-
vorsum, arbitror.

AM. Amphitruo uxorem salutat laetus sperantem suam.

Quam omnium Thebis vir unam esse optumam diju-
dicat,

Quamque adeo cives Thebani vere iustificare probant.
Valuistin' usque? exspectatusne advenio? So. Haud vidi
magis

Expectatum: eum salutat magis haud quidquam quam
cantem.

AM. Et quom gravidam et quom te pulcre plenam ad-
epicio, gaudeo.

AL. Obsecro ecceator, quid tu me deridiculi gratia

Sic salutas atque adpellas, quasi dudum non videris,

Quasique nunc primum recipias te domum hac ex ho-
stibus,

Atque me nunc proinde adpellas, quasi multo post videris?

AM. Imo equidem te, nisi nunc, hodie nusquam vidi
gentium,

AL. Cur negas? AM. Quia vera didici dicere. AL. Haud
aequom facit,

Qui, quod didicit, id dediscit. An periclitamini,

Quid animi habeam? Sed quid huc vos revertimini tam
cito?

An te auspiciu conmoratum est? an tempestas continet,
Qui non abiisti ad legiones, ita uti dudum dixeras?

AM. Dudum? quam dudum istuc factum est? AL. Tentas?
Jamdudum modo.

530. V.: div. quicquam cred., versu v'rep'et'ro. Illud quicquam
a manu hand meliore additum, quam quae verba animi et sim
explicationis gratia infersit in praegressis. 538. V.: quisquam. 540.
Libri versu pentametro: Tentas; jam dudum, pridem, modo. Sup-
positum esse pridem, ex Amphitruonis responsione intelligitur.

Am. Qui istuc potis est fieri, quaeso, ut dicas, jamdudum, modo?

Al. Quid enim censes? te ut deludam contra, lusorem meum,

Qui nunc primum te advenisse dicas, modo qui hinc abieris.

Am. Haec quidem deliramenta loquitur. So. Paulisper mane.

Dum edormiscat unum somnum. Am. Quarene vigilans somniat? 545

Al. Equidem ecaster vigilo et vigilans id, quod factum est fabulor:

Nam dudum ante lucem et istunc et te vidi. Am. Quo in loco?

Al. Hic in aedibus, ubi tu habitas. Am. Nunquam factum est.

So. Non taces?

Quid, si e portu navis huc nea dormientis detulit?

Am. Heil!

Etiam tu quoque adsentaris huic? So. Quid vis fieri? 550

Non tu suis, Bacchae bacchanti si velis advorsarier,

Ex insana insanio rem facies: feriet saepius.

Si obaequare una resolvas plaga. Am. At pol quin certa res

Hanc est objurgare, quae me hodie advenientem domum

Neperitis salutare. So. Inritabis crabrones. Am. Tace. — 555

Alcumena, unum rogare te volo. Al. Quid vis rogare? t. t.

Rogita. Am. Num tibi aut accessit stultitia, aut superbia t. t. c.

Superat? Al. Qui istuc in mentem est tibi, mi vir, percontarier?

Am. Quia salutare advenientem me solebas antidhac,

Adpellare itidem ut pudicae suos viros quae sunt solent; t. t. c. 560

Et mox expertem te factam adveniens offendi domi.

Al. Ecaster equidem te certo heri advenientem eloco

Et salutavi, et, valuissesne usque, exquisivi simul.

550. V.: huic. 551. Si haec recte se habent, velis extrita e littera legendum est. Sed scribendum fortasse est *sid advorsari velis*. Vide Lipsii Antiqu. Lectt. 2, 14. Ejusmodi obsoleta sublata fere sunt a magistris male fastidiosis. 556 — 558. V. numeris modo abundantibus, modo mancis:

— Quid vis rogare? roga.

Am. Num tibi aut stultitia accessit, aut superat superbia?

Al. Qui istuc in mente est tibi, mi vir, percontarier?

Rogare et Rogitare subinde permiscuntur in codd. Mentem praebuere Langg. et Pal. 5. Helmst.: ex me percontarier.

Mi vir, et manum adprehendi et osculum tetali tibi.

So. Tun' heri hunc salutavisti? AL. Et te quoque etiam
Sosia: 565

So. Amphitruo, speravi ego istanc tibi parituram filium.
Verum non est puero grvida. AM. Quid igitur? So. Insania,
AL. Equidem sana sum et deos quaeso, ut salva pariam
filium;

Verum tu magnum malum habebis, si hic suum officium
facit;

Obistuc omen, ominator, capies, quod te condecet! i. t. 570

So. Enimvero praegnati oportet ad malum malum dari: t. t. c.

Ut, quod obrodat, sit, animo si male esse occoeperit.

AM. Tu me heri hic vidisti? AL. Ego, inquam, si vis
decies dicere.

AM. In somnis fors. AL. Imo vigilantem vigilans.

AM. Vae misero mihi! i. t.

So. Quid tibi est? AM. Delirat uxor. So. Atra bili
percita est: t. t. c. 575

Nulla res tam delirantis homines concinnat cito.

AM. Ubi primum tibi sensisti, mulier, impliciscier?

AL. Equidem ecaster sana et salva sum. AM. Cur igitur
praedicas,

Te heri me vidisse, qui hac noctu in portum advecti
sumus?

Ibicoenavi atque ibi quievi in navi noctem perpetem, 580

Neque pedem meum huc intuli etiam in aedis, ut cum
exercitu

Hinc profectus sum ad Teleboas hostis, eosque ut vicinus.

AL. Imo mecum coenavisti, et cubuisti mecum.

AM. Quid id est? t. t.

AL. Vera dico.

AM. Non quidem hercle de hac re; de aliis nescio. t. t. c.

AL. Primulo diluculo abivisti ad legiones. AM. Quo-
modo? 585

So. Recte dicit, ut commemorat: somnium narrat tibi; 1

Sed, mulier, postquam expectad es, prodigiali Jovi

564. Sicidem liber. V. :prehendi. 571. praegna tivet. cod. Cam.
Pal. 2. et Langg. V. : praegnanti, quod glossema est formae pris-
cae. Dein libri: — op. et malum et malum d., quale verbum si
in dominam servus jecisset, profecto superbus factus foret, ut
ille ait supra 204. Ad malum malum, h. e. malum Punicum con-
tra malum seu morbum gravidarum. Captavit Plautus vocabuli
malum duplicem intellectum. Cf. Ba. 389. 574. V. : In s. for-
tasse, quae est interpretatio ἀνερπός. Similiter peccatum videtur
Asin. 770.

Aut mola: salsa hodie, aut thure, conprecata oportuit.

AL. Vae capiti tuo! Sp. Tua istuc refert si curaveris.

AL. Iterum jam hic in me inclementer dicit, atque id sine malo. 590

AM. Tace tu! — Tu dic: egone abs te abii hinc hodie cum diluculo?

AL. Quis igitur, nisi vos, narravit mi, illi ut fuerit proelium?

AM. An etiam id tu scis? AL. Quippe quae ex te audiui, ut urbem maxumam i. t.

Expugnavisses, regemque Pterelam tute occideris.

AM. Egone istuc dixi? AL. Tute istic, etiam adstante hoc Sosia. 595

AM. Audivistin' tu me narrare hoc hodie? So. Ubi ego audiverim?

Hanc roga: me quidem praesente nunquam factum est, quod sciam.

AL. Mirum, quin te advorsus dicat. AM. Sosia, age, me huc adspice.

So. Specto. AM. Vera volo loqui te, nolo adsentari mihi: Audivistin' tu hodie me illi dicere ea, quae illa autumat? 600

So. Quaeso edepol, num tu quoque etiam insanis, quom id me interrogas,

Qui ipsus equidem nunc primum istanc tecum conspicio simul?

AM. Quid nunc, mulier? audin' illum? AL. Ego vero, ac falsum dicere.

AM. Neque tu illi, neque mihi, viro, ipsi credis?

AL. Eo fit, quia mihi Plurimum credo et scio, istaec facta proinde, ut proloquor. 605

AM. Tum me heri advenisse dicis? AL. Tum te abisse hodie hinc negas?

AM. Nego enimvero, et me advenire nunc primum ajo ad te domum.

AL. Obsecro, etiamne hoc negabis, te auream pateram mihi

Dedissee dono hodie, qua te illic donatum esse dixeras i. t.

AM. Neque edepol dedi, neque dixi; verum ita animatus fui, t. t. c. 610

597. Verba hanc roga vulgo Amphitruoni tribuntur. 605. Ita Guelf. Helmstad. Pal. 5. V.: Quin nunc, mulier, e. illum?

Itaque nunc iam, ut ea te patera donam. Sed qui it-
tuc tibi

Dixit? AL. Ego quidem ex te audiui, et ex tua accepi
manu

Pateram. AM. Mane, mane, obsecro te! — Nimis de-
miror, Sosia,

Qui illaec illi me donatum esse aurea patera sciat,
Nisi tu dudum hanc convenisti et narravisti haec omnia. 615
So. Neque edepol dixi, neque ego istam vidi, nisi tecum
simul.

AM. Quid hoc sit hominis? AL. Vin' proferri pateram?
AM. Proferri volo. i. t.

AL. Fiat! — At tu, Thessala, intus pateram profero
foras, t. t. c.

Qua hodie vir meus me donavit. AM. Secede huc tu,
Sosia.

Enimvero illud praeter alia mira miror maxume, 620
Si haec habet pateram illam. So. An etiam id credis,
quae in hac cistellula

Tuo signo obsignata fertur? AM. Salvum signum est?
So. Inspice.

AM. Recte! ita est, ut obsignavi. So. Quaesio, quin tu
istanc jubes

Pro cerrita circumferri? AM. Edepol quin facto est opus:
Nam haec quidem edepol larium plena est. AL. Quid
verbis opust? 625

Hem tibi pateram, eccam! AM. Cedo mi! AL. Age, ad-
spice huc sis nunc iam

Tu, qui, quae facta, inficiare, quem ego hic convincam
palam!

Estne haec patera, qua donatus illi? AM. Summe Ju-
piter,

Quid ego video? haec ea profecto est patera! Perii, Sosia!

So. Aut pol haec praestigiatrix mulier multo maxuma
est, 630

Aut pateram hic inesse oportet. AM. Agedum, solve cis-
tulam!

So. Quid ego istam exsolvam? Obsignata est recte. —
Res gesta est bene:

Tu peperisti Amphitruonem; ego alium peperii Sosiam;
Nunc si pateram patera peperit, omnes congregavimus.

611. V.: Sed quis i. t., metro quidem difficiliore. 614. III
Monac. V.: illic. 618. At raptum videtur ab antecedente syl-
laba. 631. Frustra codd.: Ag.; eam s. est.

-Am. Certum est aperire atque inspicere. So. Vide sis, signi quid siet: 635

Ne posterius in me culpam transferas. Am. Aperi modo: Nam haec quidem nos delirantis facere dictis postulat.

Al. Unde haec igitur est, nisi abs te, quae mihi dono data est?

Am. Opus mi est istuc exquisito. So. Jupiter! preh Jupiter!

Am. Quid tibi est? So. Hic patera nulla in cistula est!

Am. Quid ego audio? 640

So. Id, quod verum. Am. At cum crastina jam, nisi adparet, tuo!

Al. Haec quidem adparet. Am. Quis igitur tibi dedit?

Al. Qui me rogat.

So. Captas me, quia tute ab navi clanculum huc alia via Praecucurristi, atque hinc pateram tute exemisti, at-

que eam

Huc dedisti, posthac rursus obsignasti clanculum. 645

Am. Hei mihi, jam tu quoque hujus adjuvas insaniam! —

Ain', heri nos advenisse huc? Al. Ajo; adveniensque eloco

Me salutavisti, et ego te; et osculum tetuli tibi.

So. Jam illud non placet principium de osculo. Am. Perge exsequi.

Al. Lavisti. Am. Quid, posteaquam lavi? Al. Adcubui.

So. Euge! optume! i. t. 650

Nunc exquire! Am. Ne interpella. — Perge porro dicere. t. t. c.

Al. Coena adposita est; concoenasti mecum; ego adcubui simul.

Am. In eodem lecto? Al. In eodem. So. Hei, non placet convivium!

Am. Sine modo argumenta dicat. — Quid, postquam coenavimus?

Al. Te dormire ajebas: mensa ablata est; cubitum hinc abiimus. i. t. 655

641. V.: *I. q. v. est*, legiturque *ni pro nisi*. 645. Ita Guelf. ceteri libri fere: *rursum*. 649. *Jam* — *osculo*. Mirus recte haec sub Amphitruonis persona gravi leguntur in codd. Cf. 650. 653. V. quoque: *pergam*, sed Mureti vetus liber: *perge exsequi* (narrare, *διηγεσθαι*). Vide Mureti V. L. 10, 13. 650. Ita Basil. a. 1568., Taubm., Gronov. V.: *postquam*. 652. Ita Guelf. Monac.: *coenavisti*. V.: *coenavisti*. 653. Veneta a. 1495.: *lecto est*. Fort., usurpato jambico tetram.: — *lecto*. So. *Si!* Al. *In eodem*.

AM. Ubi tu cubuisti? AL. In eodem lecto tecum una in cubiculo.

AM. Perdidisti! So. Quid tibi est? AM. Haec me modo ad mortem dedit! t. t. c.

AL. Quid jam, amabo? AM. Nemeadpella! So. Quid tibi est? AM. Perii miser: Quia pudicitiae hujus vitium, me hinc absente, est additum.

AL. Obsecro ecaster, cur istuc, mi vir, ex ted audio? 660

AM. Vir ego tuos sim? Ne me adpella, falsa, falso nomine!

So. Haeret hic res, si quidem haec jam mulier facta est ex viro.

AL. Quid ego feci, qua istaec propter dicta dicantur mihi?

AM. Tute edictas facta tua, ex me quaeris, quid deliqueris!

AL. Quid ego tibi deliqui, si, quoi nupta sum, tecum fui? 665

AM. Tun' mecum fuveras? Quid illac inpudente audacius? i. t.

Saltem tute, si pudoris egeas, sumas mutuom! t. t. c.

AL. Istuc facinus, quod tu insimulas, nostro generi non decet.

Tu si me inpudicitiae captas, capere non potes.

AM. Proh di immortales, cognoscin' tu me saltem, Sosia? 670

So. Propemodum. AM. Coenavin' ego heri in navi in portu Persico?

AL. Mihi quoque adsunt testes, qui illud, quod ego dicam, adsentiant.

So. Nescio, quid istuc negoti dicam, nisi si quispiam

Est Amphitruo alius, qui forte hic, absente te, tamen

Tuam rem curet, teque absente hic munus fungatur tuom; 675

Namque de illo subditivo Sosia mirum nimist;

656. Tecum non est elidendum. 659. V.: hic. 661. Ita MS. Meursii et mediae quaedam edd. V.: N, me a, falso, falso n. 662. V.: H. haec res. 666. V.: T. mecum fuertis? Guelf. et Monac.: fueras. 669. Libri: impudicitiae. 673. Sic plurimi scripti. V.: nisi quisq. 679. Hunc versum inter et sequentem quidam posuerunt illa Nec nobis etc., omisso tamen verbo quisquam et additis de suo Sosia affuit, quem pannum satius existimavimus inseri fragmentis Amphitruonis, quorum loco primo legitur. 676. Muret.: mir. esi minus.

Certe de hoc Amphitruone jam alterum mirum est magis.
 AM. Nescio; quis praestigiator hanc frustratur mulierem.
 AL. Per supremi regis regnum juro et matrem familias,
 Junonem, quam vererim ed et metuere est par maxume, 680
 Ut mi extra unum te mortalis nemo corpus corpore
 Contigit, quo me inpudicam faceret! AM. Vera istaec
 velim.

AL. Vera dico, sed nequidquam: quoniam non vis credere.

AM. Mulier es: audacter juras. AL. Quae non deliquit, decet

Audacem esse, confidenter pro se et proterve loqui. 685

AM. Satis audacter! AL. Ut decet pudicam. AM. Tu verbis probas.

AL. Non ego illanc dotem mi esse duco, quae dos dicitur;

Sed pudicitiam et pudorem, sedatum et cupidinem,
 Deum metum, parentum amorem et cognatum et concordiam:

Tibi morigera atque ut munifica sim bonis, prosim probis. 690

So. Nae ista edepol, si vera haec loquitur, examussim est optuma!

AM. Delenitus sum profecto ita, ut me, qui sim, nesciam.
 So. Amphitruo es profecto: cave sis, ne tu te usu perdis!

Ita nunc omnes inmutamur, postquam peregre advenimus.

AM. Mulier, istanc rem inquisitam certum est non amittere. 695

AL. Edepol me lubente facies. AM. Quid ais? responde mihi.

Quid, si adduco tuom cognatum huc a navi Naucraten,
 Qui mecum una vectust una navi; atque is si denegat
 Facta, quae tu facta dicis, quid tibi aequom est fieri?

Numquid causam dicis, quin te hoc multem matrimonio? 700

AL. Si deliqui, nulla causa est. AM. Convenit. Tu, Sosia,

678. Fort.: *frustratus*. 688. V.: *et sedatum cup*. Helmst.: *et sed. et cup*. 689. Posterius et in eodem libro legitur. V. non comparet. 691. Sic Argent. a. 1514. V.: *si haec vera l.* 694. omnes pro vulgato *homines* legendum vidit Sciopp. Susp. Lett. 3, 7. Vocabula mixta saepius. 696. *lubente*. Mire Helmst.: *subeunte*. 697. Ita Monac. et pleraeque edd. vet. V.: *Naucraten*. Sic edd. etiam 702, 766, 857, 862. Cf. Asin. 72, 335.

Duc hos intro! Ego huc ab navi mecum adducam Nau-
craten.

So. Nunc quidem praeter nos nemo est: dic mihi vetum
serio,

Ecquis alius Sosia intust, qui mei similis siet?

Al. Abin' hinc a me, dignus domino servos? So. Abeo,
si jubes. i. t. 705

Al. Nimis ecaster facinus mirum est, qui illi conlubitum
siet, t. t. c.

Meo viro, sic me insimulare falsum facinus tam malum.
Quidquid est, jam ex Naucraste id cognato cognoscam
meo.

J U P I T E R.

Ego sum ille Amphitruo, quojust servos Sosia, i. s. III, 1
Idem Mercurius qui fit, quando commodum est, 710

In superiore qui habito coenaculo,

Qui interdu fio Jupiter, quando lubet;

Huc autem quom extemplo adventum adporto: eloco

Amphitruo fio et vestitum inmuto meum.

Nunc huc honoris vestri venio gratia, 715

Ne hanc inchoatam transigam comoediam;

Simul Alcumenae, quam vir insontem probri

Amphitruo adcusat, venio ut auxilium feram:

Nam mea sit culpa, quod egomet contraxerim,

Si id Alcumenae innocenti expetat. 720

Nunc Amphitruonem memet, ut occoepi semel,

Esse adsimulabo, atque in horunc familiam

Frustrationem hodie iniciam maxumam;

Post igitur demum faciam res fiat palam,

Atque Alcumenae in tempore auxilium feram, 725

Faciamque, ut uno foetu et quod gravida est viro,

Et me quod gravida est, pariat sine doloribus.

Mercurium jussi me continuo consequi,

Si quid vellem imperare. Nunc hanc adloquar.

709. V.: *E. s. i. A.*, cui est *s. S.* Sed plerique omnes vet.:
cujus. 713. *adventum adporto*. Mirum loquendi genus. An le-
gendum *adparo*? Vel: *Advento a portu*? ridicule, quia portus
Persici, in quem advectus fuit Amphitruo, non semel mentio
facta est in praegressis, velut 10, 42, 25, 579, 671. *Acidalius*
tentabat: *H. a. q. e. advento: a porta illico* etc. 718. V.: *veni*.
Sed cf. 715. 720. *Alc. inn.* Cessat in his ecthipsis. 723. Sic
fere priSCI. V.: *initiam*.

ALCUMENA. JUPITER.

AL. Durare nequeo in aedibus! ita me probri, i. s. III, 2 730
 Stupri, dedecoris a viro argutam meo!
 Ea, quae sunt facta, infectad esse occlamitat;
 Quae neque sunt facta, neque ego in me admisi, arguit;
 Atque id me susque deque esse habituram putat.
 Non edepol faciam, neque me perpetiar probri 735
 Falso insimulatam, quin ego illum aut deseram,
 Aut satisfaciat mi ille atque adjuret insuper,
 Nolle esse dicta, quae in me insontem protulit!
 Ju. Faciundum est mi illud, fieri quod illaec postulat,
 Si me illam amantem ad sese studeam recipere. 740
 Quando, ego quod feci, id factum Amphitruoni obfuit,
 Atque illi dudum meus amor negotium
 Insonti exhibuit: nunc autem insonti mihi
 Illius ira in hanc et maledicta expetent.
 AL. Et, eccum, video, miseram qui me arguit 745
 Stupri, dedecoris! Ju. Te volo, uxor, conloqui.
 Quo te avortisti nunc? AL. Ita ingenium est meum:
 Inimicos semper osa sum obtuerier.
 Ju. Heia autem inimicos! AL. Sic est; vera praedico:
 Nisi etiam hoc falso dici insimulaturus es. 750
 Ju. Nimis verecunda es. AL. Potin', ut abstineas manum?
 Nam certo si sis sanus aut sapias satis,
 Quam tu inpudicam esse arbitrare et praedices,
 Cum ea tu sermonem nec joco nec serio
 Tibi habeas, nisi sis stultior stultissimo. 755
 Ju. Si dixi, nihilo magis es, neque ego esse arbitrator;
 Et id huc revorti uti me purgarem tibi:
 Nam nunquam quidquam meo animo fuit aegrius,
 Quam postquam audivi, te esse iratam mihi.
 Cur dixisti? inquires. Ego expediam tibi. 760
 Non edepol, quo te esse inpudicam crederem;

732. Vet. cod. Camer.: *infecta re est (e) at clamitat*. Alii libri: *inf. ue. acclamitat*. Unus Langianorum: *inf. esse acclamitat*, unde Gronov.: *inf. e. occlamitat*, recte, nisi quod in aliorum scripturis latere existimavi d. illud ephelcysticum, quo veteres utebantur. (*infectad, infectat, infectare, infectave etc.*) Monac.: *infecta*. V. secundum Cam.: *infecta refert ac clamitat*. 742. Sic edd. mediae, ut opponantur inter se verba illi *insonti et insonti mihi*, quod merito placuit Acidalio. V.: *ille*. 747. Sic eadem edd. V. nunc non legitur. 751. Guelf.: *iracunda*, ut legendum conjecit Lamb. 753. Sic libri meliores. Male vulgati: *arbitrare*, cum sequatur *praedices*. 756. Sic itidem probi codd. V. *ego desideratur*.

Verum periclitatus animum sum tuum,
 Quid faceres, et quo pacto id ferre induceres.
 Equidem joco illa dixeram dudum tibi,
 Ridiculi causa. Vel hunc rogato Sosiam. 765
 AL. Quin huc adducis meum cognatum Naucraten
 Testem, quem dudum te adducturum dixeras,
 Te huc non venisse? Ju. Si quid dictum est per jocum,
 Non aequom est, id te serio praevertier.
 AL. Ego illud stio quam doluerit cordi meo! 770
 Ju. Per dexteram tuam, Alcumena, oro, obsecra,
 Te, da mi hanc veniam! ignosce! irata ne sies!
 AL. Ego istaec feci verba virtute inrata:
 Nunc quando factis me inpudicis abstinens,
 Ab inpudicis dictis avorti volo: 775
 Valeas! tibi habeas res tuas, reddas meas!
 Juben' mi comites? Ju. Sanan' es? AL. Si non jubes:
 Ibi Pudicitiam duxero comitem mihi.
 Ju. Mane: arbitrato tuo jusjurandum dabo,
 Me meam pudicam esse uxorem arbitrarier. 780
 Id ego si fallo: tum te, summe Jupiter,
 Quaeso, Amphitruoni ut semper iratus sies!
 AL. Ah, propitius sit potius! Ju. Confido fore:
 Nam jusjurandum verum te adversum dedi.
 Jam nunc irata nones? AL. Non sum. Ju. Bene facis. 785
 Nam in hominum aetate multa eveniunt hujusmodi:
 Voluptates capiunt, capiunt rursum miseriae;
 Irae interveniunt, redeunt rursum in gratiam;
 Verum irae si quae forte eveniunt hujusmodi
 Inter eos: rursum si revertuntur in gratiam est, 790
 Bis tanto amici sunt inter se quam prius.
 AL. Primum cavisse oportuit, ne diceret;
 Verum eadem si idem purgas, mihi patiunda sunt.

765. Guelf.: R. c. etiam h. r. S. 766. Vid. not. ad. 697.
 773. Guelf.: irrita. V.: irrita. 774. Sic Helmst., h. e. abstinens
 sum, ellipsi priscis valde usitata. De forma verbi periphrastica
 cf. 837, 839. Capt. 852, Cas. 228 etc. V.: abstines (abstinēs).
 777. Ita Langg. V., intruso glossemate: I. mi ire com.? 778. V.
 nullis numeris: I. c., comicum Pudic. duxero. Nostri codd. MSS.
 et vett. edd.: com. mihi. Langg.: AL. Sin: ibo com. mihi Pud.
 dux. Ineptum istud Ibo egomet, siquidem non id oravit Al-
 cumena, ut sibi ire liceat, sed ut comitibus. Legendum vidi-
 mus Ibi, tum; delendum egomet secundum Langianos; mihi vero
 accedendum ex tot libris. Quo facto, quasi sponte sua versus
 optimus exstitit. 785. Ita Guelf. et edd. vett. V.: Confide, quo
 subvertitur versus jambicus. 793. Sic aliquot Pall. V.: V. c. si
 isdem p.

Ju. Jube vero vasa pura adornari mihi:
 Quae apud legionem vota vovi, si domum
 Redissem salvos, ea ego ut exsolvam omnia. 795
 Al. Ego istuc curabo. Ju. Evocate huc Sosiam:
 Gubernatorem, qui in mea navi fuit,
 Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat.
 Is adeo inpransus ludificabitur, quom ego 800
 Amphitruonem collo hinc obstricto traham.
 Al. Mirum, quid solus secum secreto ille agat.
 Atque aperiuntur aedes; exit Sosia.

SOSIA. JUPITER. ALCUMENA.

So. Amphitruo, adsum: si quid opus est, impera: impe-
 rium exsequar. t. t. c. III, 3
 Ju. Optume advenis. So. Jam pax est inter vos quaeso
 duos? 805
 Nam quia vos tranquillos video: gaudeo, et volupe est
 mihi.
 Atque ita servom par videtur frugi sese instituere,
 Proinde heri ut sint, ipse item sit; voltum e voltu con-
 paret;
 Tristis sit, si heri sint tristes; hilarus sit, si gaudeant.
 Sed age, responde: jam vos redistis in concordiam? 810
 Ju. Derides, qui scis, haec jamdudum me dixisse per
 jocum? i. t.
 So. An id joco dixisti? Equidem serio ac vero ratus.
 Ju. Habui expurgationem: facta pax est.
 So. Optume est. t. t. c.
 Ju. Ego rem divinam intus faciam, vota quae sunt . .
 So. Censeo.
 Ju. Tu gubernatorem a navi evoca verbis meis. 815
 Huc Blepharonem, ut re divina facta, mecum prandeat.
 So. Jam hic ero, quom illi censebis esse me.
 Ju. Actutum huc redi.
 Al. Numquid vis, quin abeam jam intro, ut adparentur,
 quibus opust?
 I sane et, quantum potest, parata fac sint omnia.

796.: V. ut incipit antecedentem versum. 802. Guelf. agit.
 813. Habui non liquescit. 817. V.: illic. 820. Multi codd.
 veni.

AMPHITRUO.

39

AL. Quin venis, quando vis, intro? Faxe haud quidquam
sit morae. 820

Ju. Recte loquere et proinde, diligentem ut uxorem
decet.

Jam hice ambo, et servos et hera, frustra sunt duo, i. s.
Qui me Amphitruonem rentur esse; errant probe.

Nunc tu, divine, huc fac adsis, Sosia!

Audis, quae dico, tametsi praesens non ades. 825

Fac, Amphitruonem advenientem ab aedibus

Ut abigas quovis pacto commentus sies!

Volo deludi illum, dum cum hac usuraria

Uxore nunc mihi morigero. Haec curata sint

Fac sis proinde adeo, ut velle me intellegis, 830

Atque ut ministres mihi, mihi quom sacrificem.

M E R C U R I U S.

Concedite atque abscedite omnes! de via decedite, i. t. III, 4
Nec quisquam tamde audax fuit homo, qui obviam ob-
sistat mihi!

Nam mihi quidem hercle qui minus liceat, deo, minitarius
Populo, ni decedat mihi, quam servolo in comoediis? 835

Ille navem salvam nuntiat, aut irati adventum senis;

Ego sum Jovis dicto audiens, ejus jussu nunc huc me adfero:

Quamobrem mi magis par est via decedere et concedere.

Pater vocat me, eum sequor, ejus dicto imperio sum
audiens:

Ut filium bonum patri esse oportet, itidem ego sum
patri: 840

Amanti supparasitor, hortor, adsto, admoneo, gaudeo;

Si quid patri voluptas, voluptas ea mihi multo maxima est.

Amat? Sapit, recte facit, animo quando obsequitur suo;

Quod omnis homines facere oportet, dum id modo fiat
bono.

Nunc Amphitruonem volt deludi meus pater: faxo
probe 845

827. Ita Gueff. V.: pacto fac comm. 5. 830. Codd. fere:
velle me. V.: me velle. 821. Sic vet. liber Camer. V.: cum mihi
sacr. 833. V.: tam, minus quidem expedito versu. Similiter
quamde pro quam dixit Lucretius. Cf. Fest. v. Quamde, Lips.
Antiqu. Lectt. 2, 14. Palmer. Spicil. Lamp. Gruter. pagg. 746,
sequ., nos ad Amph. prol. 149. in ed. majore.

Jam hic deludetur, spectatores, vobis adspectantibus.
 Capiam coronam mi in caput; adsimulabo esse meebrium,
 Atque illuc sursum escendero: inde optume aspellam virum
 De supero, quom huc accesserit. Faciam, ut sit madi-
 dus sobrius!

Deinde illi actutum subferet suos servos poenas Sosia: 850
 Eum fecisse ille hodie arguet, quae ego fecero hic. Quid
 id mea?

Meo me aequom est morigerum esse patri; ejus studio
 servire addecet.

Sed eocum Amphitruonem! advenit! jam ille hic delu-
 detur probe.

Siquidem vos voltis auscultando operam dare i. s.

Ibo intro: ornatum capiam, qui potis decet; 855

Dein sursum ascendam in tectum: ut illum hinc pro-
 hibeam.

A M P H I T R U O.

Naucraten quem convenire volui, in navj non erat.
 t. t. c. IV, 1

Neque domi neque in urbe invenio quemquam, qui il-
 lum viderit:

Nam omnis plateas perreptavi, gymnasia et myropolia;
 Apud emporium atque in macello, in palaestra atque
 in foro, 860

In medicinis, in tonstrinis, apud omnis aedis sacras.
 Sum defessus quaeritando, nusquam invenio Naucratem.
 Nunc domum ibo atque ex uxore hanc rem pergam
 exquirere,

Quis fuerit, quem propter corpus suom stupri compleverit:
 Nam me, quam illam questionem inquisitam hodie
 amittere, 865

Mortuom satiust. Sed aedis occluserunt. Eugepae!

Pariter hoc fit atque ut alia facta sunt. Feriam foris.

Aperite hoc! heus ecquis hic est? ecquis hoc aperit
 ostium?

846. V.: *spectantibus*. Sequor librum Guelf. 848. Ita Helmst. et Monac., ut legendum esse conjecit Benti. ad Terent. Heaut. 2, 3, 20. Veteri errore legitur *cispellam*. 852. Sic G. Hermann. libri de metris p. 186 V.: *M. m. a. est mov. p.; ejus etc.* 857, 862. *Naucraten*. Cf. 697. 864. Edd. mediae: *fuit, graeco*.

MERCURIUS. AMPHITRUO.

ME. Quis ad foris? AM. Ego sum. ME. Quis ego sum?

AM. Ita loquor.

ME. Tibi Jupiter i. t. IV, 2

Dique omnes irati certo sunt, qui sic frangas foris. t. t. c. 870

AM. Quo modo? ME. Eo modo, ut profecto vivas aetatem miser.

AM. Sosia! ME. Ita; sum Sosia, nisi me esse oblitum existumas.

Quid nunc vis? AM. Scelestes, at etiam quid velim, id tu me rogas?

ME. Ita rogo: pene ecfregisti, fatue, foribus cardines.

An foris censebas nobis poplicitus praeberier? 875

Quid me adspectas, stolidus? quid nunc vis tibi, aut quis tu es homo?

AM. Verbero, etiam, quis ego sim, me rogitas, ulmorum acheruns?

Quem pol ego hodie ob istaec dicta faciam ferventem flagris!

ME. Prodigum te fuisse oportet olim in adolescentia.

AM. Quidum? ME. Quia senecta aetate a me mendicis malum. 880

AM. Cum cruciatu tuo istaec hodie, verna, verba funditas!

ME. Sacrifico ego tibi. AM. Qui? ME. Quia enim te macto infortunio.

S U P P O S I T A.

AM. Tun' me mactes, carnufex? Nisi formam dii hodie meam perduint,

Faxo ut bubulis coriis onustus sis, Saturni hostia:

Ita ego te certo cruce et cruciatu mactabo. Exi foras,

Mastigia! ME. Larva umbratilis, tun' me minis territas?

Nisi hinc actutum fugias, si denuo pultaveris, 5

Si minuscule digito increpaveris foris: hac tegula

869. *Quis ego sum* Guelf. Helmst. Similis locus est 179. V.: *quid, e. s.?* Suppos. 6. Sic Acid. V.: *increpaverint*. Ceterum haec supposita a veteribus quidem libris Absunt, sed leguntur in edd. mediis, antiquiora illa haud dubie istis quae Bacchidum et Pseudoli principis mediaeque Mercatori adsuta sunt. Aliquot hic versus erui, sicut in supparis fortasse aetatis illis, quae Aululariae supposita sub nomine Queroli leguntur.

Tuum deminuam caput: ut cum dentibus linguam ex-
crees!

AM. Tun', furcifer, meis me procul prohibe assibus?

ME. Tun' meas pulsare foris. AM. Hasce illico toto de-
moliar cardine.

ME. Pergin'? AM. Pergo. ME. Accipe! AM. Sceleste, in he-
rum? si te hodie apprehendero, 10

Ad id te redigam miseriarum, ut semper sis miser.

ME. Bacchanal exercuisse te, senex, oportuit. t. t. c.

AM. Quidum? ME. Quando servum censes me tuum.

AM. Quid? Censeo? t. t. c.

ME. Malum tibi! praeter Amphitruonem herum novi
neminem.

AM. Num formam perdidisti? mirum, quin me norit Sosia 15
Scrutabor. Eho, dic mihi, quis videor? Satin' Am-
phitruo? t. t. c.

ME. Amphitruo? sanusne es? Nonne tibi praedictum,
senex,

Bacchanal te exercuisse, quom, qui sis, alium roges? t. t. c.

Abscede, moneo! molestus ne sis, dum Amphitruo

Cum uxore, modo ex hostibus adveniens, voluptatem
capit! 20

AM. Qua uxore? ME. Alcumena. AM. Quis homo?

ME. Quotiens vis dictum?

Amphitruo, herus meus! molestus ne sis!

AM. Quicum cubat? t. t. c.

Vide, ne infortunium quaeras, qui me sic ludifices! —

Dic, quaeso, mi Sosia, blandius: cum Alcumena? in eo-
demne

Cubiculo? ME. Imo, ut arbitròr, corpore corpus incubat.

AM. Vae misero mihi! 25

ME. Lucri est, quod deputat miseriam: nam uxorem
usurariam i. t.

Perinde est praebere ac si tu agrum sterilem fodien-
dum loqss. i. t.

AM. Sosia! ME. Quid, malum, Sosia? AM. Non me no-
visti, verbero?

ME. Novi te hominem molestum. Quine emas litigium?

AM. Adhuc

Amplius? nonne ego herus sum tuus Amphitruo?

ME. Tu Bacchus es, 30

16. V.: in ordinem recepto glossemate: num satis Amph.?
18. V.: rogites. Vid. not. ad Amph. 556. seqq. 26. Legendum
puto Lucrum est.

Non Amphitruo. Quotiens tibi dictum vis? num denuo?
 Meus Amphitruo uno cubiculo Alcmenam complexu
 tenet. t. t. c.

Si pergas, eum hic sistam, nec sine tuo magno malo!

Am. Cupio arcessi. Utinam ne pro benefactis hodie pa-
 triam t. t. c.

Aedis, uxorem, familiam cum forma una per-
 duam? t. t. c. 35

Me. Arcessam equidem; sed de foribus tute interea sis
 vide . . . ! t. t. c.

[Credo jam, quae volebat, sacrificia ad epulum, conduxit.]
 Si molestus sis, evades nunquam, quin te sacrificem! t. t. c.

AMPHITRUO. BLEPHARO. SOSIA.

Am. Di, vostram fidem, quae intemperiae nostram agunt
 familiam! quae mira

Video, postquam advenio peregre! Num verum est, quod
 olim auditum est t. t.

Fabularier, mutatos Atticos in Arcadia homines t. t.

Et saevas belluas mansitasse, nec unquam denuo parentibus
 Cognitos? Bl. Quid illuc, Sosia? Magna sunt, quae
 mira praedicas! 5

Ain' tu, te alterum reperisse domi consimilem So-
 siam? t. t. c.

So. Ajo. Sed heus tu, quom ego Sosiam, Amphitruonem
 Amphitruo, qui scis, an

Tu forte alium Blepharonem parias. O di faciant, ut tu
 quoque

Concisis pugnis et elisis dentibus id impransus creduas!
 Nam ego, ille alter Sosia, qui illic sum, me malis mul-
 cavit modis. 10

Bl. Mira profecto. Sed gradus condecet grandire; nam,
 ut video,

Expectat Amphitruo, et vacuus mihi venter crepitat.

Am. Et quid aliena fabulor? i. d. cl.

In nostro olim Thebano genere plus quam mira me-
 morant.

Martigenam ille adgressus belluam magnus Europae quae-
 stor sanguineo 15

35. *Perduam* additum est ab Acidalio. a. Vulgo nam verum
 est — *Cognitos*. 9. Sic Acidal. V.; *illis*.

Repente hostis peperit seminio, et pugnata illic pugna
Frater trudebat fratrem hasta et galea; et nostrae au-
ctorem gentis

Cum Veneris filia anguis repsisse tellus Epirotica vidit.
De summo summus Jupiter sic statuit, sic se fatum
habet. i. t.

Optumi omnes nostrates pro claris factis diris aguntur
malis. 20

Fata istaec me premunt. Pertolerarem vim tantam cla-
disque

Exantlarem inpatibiles? So. Blepharo! Bl. Quid est?
So. Nescio quid mali suspicor.

Bl. Quid? So. Vide, sis: herus saluator oppessulatas
ante foris graditur.

Bl. Nihil est: famen expectat obambulans. So. Curiose
quidem: foris enim

Clausit, ne praevertetur foras. Bl. Oggannis. So. Nec
gannio, nec latro. 25

Si me audias: observes. Nescio quid secum solus. Puto,
Rationes colligit. Quid memoret, hinc excipiam. Ne
propera.

Am. Ut metuo, ne victis hostibus di partam expungant
gloriam.

Totam modis miris turbatam nostram video familiam; i. t.
Tum vero uxor vitio, stupro, dedecore me plena
enicat. t. 30

Sed de patera mirum est: tam erat signum obsigna-
tum probe. t. c. c.

Quid enim? Pugnas pugnatas prolocuta, et Pterelam
oppugnatum

Nostris occisum manibus fortiter. Attat! novi jam ludum:
Id Sosiae factum opera est, qui me hodie quoque i. s.

Praesentem ausit indigne praevertier. i. s. 35

So. De me locutus, et quae velim minus.

Hominem ne congregiamur, quaeso, priusquam stoma-
chum decoxerit.

Bl. Ut lubet. Am. Mastigiam illum si datur hodie ad-
prehendere: t. t. c.

Ostendam, quid sit

Herum fallere, minis et dolis incessere. 40

16. V.: illac. 29. Libri: miris modis. Fortasse legendum
est mirimodis, ut multimodis. Erit tum hic versus troch. tetr.
cat. 31. V.: — mirus: erat tamen sign. o. pr. 35. Praes. non
est elidendum. 37. V.: decoxerit, Emendavit Douza fil.

So. Audin' tu illum? Bl. Audio. So, Illaec machina
meas onerat scapulas. t. t.

Bl. Compellemus, sis, hominem. So. Scin', volgo quod
dici solet? t. t. c.

Bl. Quid sis dicturus, nescio; quid patiundum tibi, fere
hariolor. i. t.

So. Vetus est adagium Famis et mora bilem in nasum
conciunt. t. t. c.

Bl. Verum quidem. Eloco compellemus alacre. Am-
phitruo! 45

Am. Blepharonem audio. Mirum, quid ad me veniat.
At tamen t. t. c.

Optume se offert, uxoris facta ut convincam impia t. t. c.
Quid tu huc ad me, Blepharo? Bl. Oblitus tam cito,
quom diluculo t. t. c.

Sosiam misisti ad navim, tecum hodie ut conviverem? t. t. c.
Am. Nusquam factum gentium. Sed ubi illic scelestus?

Bl. Quis? Am. Sosia. 50

Bl. Eccum illum! Am. Ubi? Bl. Ante, oculos. Non
vides?

Am. Vix video prae ira: adeo me istic hodie delirum
facit. t. t. c.

Ne te sacrificem, nunquam evades! — Sine med!
Bl. Ausculta, precor. i. t.

Am. Ausculto: dic. Tu vapula! So. Qua de re? num
satis temperi? i. t.

Non ocius quivi, si Daedaleis me tulissem remigis i. t. 55

Bl. Abstine, quaeso: non potuimus nostros.
Grandius gradus grandire. Am. Sive grillatorius, t. t. c.

Seu testudineus fuerit, certum est mi hunc scelestum
perdere! i. t.

En tectum! en tegulas! en obductas foris! cr. t.
En ludificatum herum! en verbereum scelus! cr. t. 60

Bl. Quid mali fecit tibi? Am. Rogas? ex illo tecto
Foribus exclusum aedibus me deturbavit. So. Egone?

Am. Tu. t. t. c.
Quid minitabas te facturum, si istas pepulissem foris? t. t. c.

Negas, sceleste? So. Quid negem? En testis ampliter,
quicum venio,

44. V.: *Fames*, corrupto quidem metro trochaico. 46. V.:
— *veniat. Opportune tamen se off.*, ut *us. f. conv. turpia*. Non
raro mixta *Optume et Opportune*. *Impia* legitur in nonnullis
libris. 48. *quom.* V.: *quam*. 53. V.: *Sine me, Blepharo*. Vel
glossema hoc, vel fraudi fuit sequens nota personae: nam nimis
manifestus versus. 54. V.: *Dic; ausc.* 58. V.: *Sive test.* 60. V.:
verborum. 64. V.: *Quin negem?*

Missus sedulo, ut ad te vocatum ducerem. Am. Quis te
misit, 65
Furcifer? So. Qui me rogat? Am. Quando gentium?
So. Dudum,
Jampridem, modo, ubi cum uxore domi redisti in
gratiam. t. t. c.
Am. Bacchus te irritassit. So. Nec Bacchum hodie nec
Cererem salutem, t. t.
Ni divinam uti rem faceres, jusseras purgari. t. t. c.
Vasa; et hunc arcessitum me mittis, tecum ut pran-
deat. t. t. c. 70
Am. Blepharo, dispeream, si aut intus adhuc fui, aut si
hunc miserim! t. t. c.
Dic, ubi me liquisti? So. Domi cum Alcumena con-
juge t. t. c.
Abs te ego abiens portum versus volito, hunc tuis
verbis voco: t. t. c.
Venimus; nec te nisi nunc video postea. Am. Scelerum
caput, t. t. c.
Me cum uxore Alcumena? Nunquam abis, quin va-
pules! t. t. c. 75
So. Blepharo . . . ! Bl. Amphitruo, mea gratia mitte
hunc et me audias. t. t. c.
Am. En mitto. Quid vis? Loquere. Bl. Istic mihi jam-
dudum maxuma i. t.
Memoravit mira. Praestigiator hanc forte aut veneficus i. t.
Excantat familiam tibi. Inquire aliunde, quid siet, i. t.
Neque ante hunc excruciatum miserum facias, quam rem
intellegas. i. t. 80
Am. Recte mones. Eamus: te advorsum uxori etiam ad-
vocatum volo.

JUPITER. AMPHITRUO. SOSIA. BLEPHARO.

Ju. Quis tam vasto inpete has foris toto convolsit
cardine? i. t.
Quis ante aedis tantas tamdiu turbas concitat?

68. V.: Nec Bacch. sal. hodie, nec Cererem. tu purg. juss.
Vasa. ut rem div. fac.; et hunc etc. Correxerit Sciopp., aliis frustra
obloquentibus. 72. cum neque hoc versu neque 75. elidendum
est. 74. V.; Scelestum caput. Vid. Parei lex Plant. v. Scelerum
caput. 79. V.: Inqu. aliunde, vide quid siet. Ortum videtur
vide ex — unde praegresso. Non liquescit tibi.

Quem si comperero, Telebois sacrificabo Manibus. t. t. c.

Am. Nihil est, ut dici solet, quod hodie succedat mihi. t. t. c.

Deserui Blepharonem et Sosiam, ut cognatum Naucra-

tem t. t. c. 5

Convenirem; hunc non reperi, et illos peridi.

Sed eos video. Ibo advorsum, ut, si quid habent, scisciter. t. t. c.

So. Blepharo, illic, qui it ex aedibus, est herus, hic vero est veneficus. i. t.

Bl. Proh Jupiter, quid intuo? Hic non est, sed ille, Amphitruo. i. t.

Istic si fuat, illum sane non eum esse oportuit, t. t. c. 10

Nisi quidem sit geminus. Am. Eccum cum Blepharone

Sosiam. t. t. c.

Compellabo hos prius.

Sosia, tandem ad nos? Esurio. Ju. Dixin' hunc veneficum? t. t. c.

Am. Imo ego hunc, Thebani cives, qui domi uxorem meam t. t. c.

Impudicitia implet, per quem teneo thesaurum stupri. t. t. c. 15

So. Here, si tu nunc esuris, ego volito ad te pugnissatur. t. t. c.

Am. Pergin', mastigia? So. Abi ad Acheruntem, venefice! Am. Men' veneficum?

Vapula! Ju. Quae, hospes, intemperiae, ut tu meum verberes? Am. Tuum?

Ju. Meum. Am. Mentiris.

Ju. Sosia, i intro: dum hunc sacrifico, fac paretur prandium. t. t. c.

So. Ibo. Amphitruonem, arbitror, ita comiter. i. s. 20

Amphitruo accipiet, memet ut dudum ille ego. i. s.

Interea dum isti certant: in popinam devortundum t. t.

Est mihi: lances detergam omnis, omnis trullas hauriam. t. t. c.

4. V.: bene succ. 7. Cave elidas verba video et advorsum.
13. V.: Dixi tibi h. v. 15. V.: Imp. impetivit. Scribunt Impedivit secundum Non. v. Impedire, ubi haec laudat. Sed idem istud, quidquid verbi est, significare ait sordidavit; quae explicatio neutri istorum convenit, convenit verbo implet, quod ut ponerem, versus etiam monebat troch., cujus in his forma manifesta. Illud impetivit, olim fuit, ut opinor, impletevis, cum librarius pro implet, quod dederat, exaratum vellet implevit: neque enim delere improbata solet id genus hominum, sed iis emendationes sibi visa adscribere. 21. His ineptus nescio quis interpolator addidit, quae vulgo legantur verba alter Sosia Sosiam. 23. V.: omnesque trullas h.

Ju. Tun' me mentiri, aïs? Am. Mentire, inquam, meae corruptor familiae. i. t.

Ju. Ob istuc indignum dictum te obstricto collo hac arripiam. 25

Am. Vae misero mihi! Ju. At id praecavisse oportuit.

Am. Blepharo, suppetias mihi!

Bl. Consimiles sunt adeo, ut, utri adsim, nesciam; rixam tamen, i. t.

Ut potis est, dirimam. Amphitruo, noli Amphitruonem perdere i. t.

Duello! Linque collum, precor! Ju. Hunc tu Amphitruonem dictitas?

Bl. Quidni? unus olim; nunc vero partus est geminus. 30

Dum tu vis esse, alter quoque esse forma non desinit.

Interea, quaeso, collum linque. Ju. Linquo; sed dic mihi, videturne tibi

Istic Amphitruo. Bl. Uterque quidem. Am. Proh summe Jupiter, ubi hodie

Mihi formam adimis? — Pergo quaerere. Tun' Amphitruo? Ju. Tu negas? t. t. c.

Am. Pernego, quando Thebis praeter me alter nemo Amphitruo est. t. t. c. 35

Ju. Imo praeter me nemo; atque adeo tu, Blepharo, judex sies. i. t.

Bl. Faciam id, si queo, signis palam. Prius tu responde. Am. Lubens i. t.

Bl. Antequam cum Taphiis a te pugna est inita, quid mihi t. t. c.

Mandasti? Am. Ut, parata navi, clavo haereres sedulo: t. t. c.

Ut, fugam si nostri facerent, tuto illuc me reciperem. t. t. c. 40

Ju. Item aliud, servaretur ut nummatum bene marsupium i. t.

Am. Quae pecuniae? Bl. Tace, sis, tu: meum est quaerere. Scisne tu t. t. c.

Numerum? Ju. Talenta quinquaginta Attica. i. t.

Bl. Hic rem examussim enarrat, et tu. Quot Philippei? Am. Duo millia. i. t.

Ju. Oboli vero totidem bis. Bl. Uterque rem tenet probe. t. t. c. 45

Intus in crumena clausum alterum esse oportuit. t. t. c.

28. V.: *Ut potest.* 33. V.: *pugna sit inita.* 42. V.: *Scisti numerum?* 45. *quinqu. non liquescit.*

Ju. Attende, sis. Hac dextera, ut nosti, regem mactavi

Pterelam,

Spolia ademi, et pateram, qua ille solitust potare, in ci-
stella t. t.

Pertuli; dono dedi meae uxori, quicum hodie domi t. t. c.

Lavi, sacrificavi, cubui. Am. Hei mihi! quid audio? Vix
sum apud me: t. t. 50

Vigilans quippe dormio, vigilans somnio, vivos et sanus
intereo.

Ego idem sum ille Amphitruo, Gorgophones nepos, i. s.

Imperator Thebanorum, et Creontis unicus, t. t. c.

Teleboarum perduellis qui, Acarnanes

Et Taphios vi vici et summa regem bellica virtute, t. t. 55

Illisce praefeci Cephalum, magni Deionei filium.

Ju. Ego item latrones hostis bello et virtute contudi. i. t.

Electryonem perdiderant, nostrae et germanos conjugis,

Achajam, Aetoliam, Phocidem; per freta Jonium et Ae-
gaeum et Creticum

Vagati vi vortebant piratica. 60

Am. Di immortales, mihi met non credo: ita, quae facta
illi, omnia t. t. c.

Examussim loquitur. Vide, Blepharo!

Bl. Unum superest; id si fuerit, Amphitruones fitote ge-
mini. t. t.

Ju. Quid dicas, novi: cicatricem in dextro musculo ex
illoc vulnere,

Quod mihi impegit Pterela. Bl. Eam quidem. Am. Ap-
posite. Viden'? En, adspice! 65

Bl. Detegito: adspiciam. Ju. Detexi: vide. Bl. Supreme
Jupiter, t. t. c.

Quid intueor? Utrique in musculo dextero, eodem in
loco,

Signo eodem apparet probe, ut primum coivit cicatrix
rufula, sublurida.

Rationes jacent; silet judicium; quid agam; nescio. t. t. c.

57. V.: idem. Malim per virtutem. 61. V.: illic. 65. sequ.
V. verba Viden'? En adspice! Jovi tribuuntur, legiturque De-
tegit et Deteximus; quod quidem pariter deum dicere volunt,
cum alter post alterum monstrat cicatricem, Blepharoque, post-
quam vidit Amphitruonis, jam solum nimirum Jovem et suam
aperire jubeat.

BLEPHARO. AMPHITRUO. JUPITER.

BL. Vos inter vos istaec partite! ego abeo: mihi negotium est; 1. t. IV, 3.

Neque ego unquam usquam tanta inira me vidisse censeo. t. t. c.

AM. Blepharo, quaeſeo, ut advocatus mi adſis, neve abeas. BL. Vale. 885

Quid opus me advocato, qui, utri ſim advocatus nescio? Ju. Intro ego hinc eo: Alcumena parturit. AM. Perii miser!

Quid ego, quid, ago, quem advocati jam atque amici deserunt?

Nunquam edepol me inultus iſtic ludificabit, quiquis est: Nam jam ad regem recta ducam me, resque ut facta eloquar. 890

Ego pol illum ulciscar hodie Thessalum veneficum, Qui pervorse perturbavit familiae mentem meae! Sed ubi ille est? Intro edepol abiit, credo, ad uxorem meam.

Qui me Thebis alter vivit miserior? quid nunc agam, Quem omnes mortales ignorant et ludificant, ut lubet? 895 Certum est: introrumpam in aedis! ubi quemque hominem adspexero,

Sive ancillam, sive servom, si uxorem, si adulterum, Si patrem, si avom videbo: obtruncabo in aedibus. Neque me Jupiter neque di omnes id prohibebunt, si volent, Quin ſic faciam, uti constitui. Pergam in aedis nunc iam. 900

BROMIA. AMPHITRUO.

BR. Spēs atque opēs vitae meae jacent sepultae in pectore, i. t. V, 1.

885. istaec Gnelf. et edd. mediae. V. non legitur. 887. Ita Gnelf. Helmsf. Iunt. Ald. In vulgatis ego desideratur. 888. V.: Quid ego? quem etc. Sed vet. cod. Camerar. 4 Palatt., et aliquot edd. vett., in quibus primae 2 Venetae: Quid ago? Utroque perscripto versui manco succurrimus. Repetitur quid τὰ θυγατρὸς. Cf. Terent. Eun. 453. etc. 890. V.: facta est. 896. Sic Basil. a. 1568. V.: aedibus, ut errare librarii circa extrema vocabulorum solent. Idem vitium correxi 900 et Aul. 508., neque sic ἀπὸ τοῦ cum Meursio et Popma. 897., 8. Ἀντίπας libri: sive uxorem, sive adulterum, — sive avom etc. 900. Vid. not. ad 896

Neque ulla est confidentia jam in corde, quin amiserim:
Ita mihi videntur omnia, mare, terra, coelum, consequi:
Jam ut opprimar, ut enicer! Me miseram! quid agam,
nescio:

Ita tanta mira in aedibus sunt facta. Vae miserae
mih! 905

Animo male est: aquam velim! Corrupta sum! absunta
sum.

Caput dolet; neque audio, neque oculis prospicio satis;
Nec miserior me foemina est, neque ulla videatur magis:
Ita herae meae hodie contigit: nam ubi partuis deos sibi
invocat:

Strepitus, crepitus, sonitus, tonitrus. Ut subito, ut pro-
pere, ut valide tonuit! as. t. d. i. d. h. 910

Ubi quisque institerat: concidit. Ibi nescio quis ma-
xuma i. t.

Voce exclamat: Alcumena, adest auxilium! ne
time: t. t. c.

Et tibi et tuis propitius coeli cultor advenit!

Exsurgite, inquit, qui terrore meo occidistis prae
metu! i. t.

Ut jacni, exsurgo. Ardere censui aedis: ita tum confu-
gebant. i. t. h. 915

Ibi me inclamat Alcumena. Jam ea res me horrore ad-
ficcit: t. t. c.

Herilis praevortit metus: adcurro, ut sciscam, quid ve-
lit, i. t.

Ac geminos illam filios pueros peperisse conspicio;
Neque nostrum quisquam sensimus, quom peperit, neque
praevidimus.

Sed quid hoc? quis hic est senex, qui ante aedis nostras
sic jacet? t. t. c. 920

Numnam hunc percussit Jupiter? Credo edepol: nam,
proh Jupiter! i. t.

905. Ita Guelf. et vett. edd. V.: *meo in corde*. 904. Extrema
syllaba verbi *opprimar* cum vi r litterae, tum propter interpun-
ctionem produenda est. Frustra lacunam nullam explere sate-
gerunt. 906. V.: *atque abs. sum*. Sequor Guelferhytanum et
Lang. Sum prius non eliditur propter interpunctionem. 909.
Vulgati libri metro duriore: *ubi parturit, deos sibi invocat*. Guelf.:
parturis, h. e. partuis, quod omnino aptissimum. 911. V.:
concidit crepitu. Quid? crepitu tantum? Cur non et strepitu,
sonitu, tonitru denique? Putidum glossema. 917. Ita Langg. et
edd. principes. V., versu pentametro: — *metus: ocius accurro*,
ut *sciscam*, quid v.

Sepultust, quasi sit mortuus. Ibo et cognoscam, quis
quis est. —

Amphitruo hic quidem herus meust. i. d.

Amphitruo! Am. Perii! Ba. Surge. Am. Interii!

Ba. Cedo manum. Am. Quis me tenet? i. t.

Ba. Tua Bromia ancilla. Am. Totus timeo: ita me increpuit Jupiter; 925

Nec secus est, quam si ab Acherunte veniam. Se quid
tu foras

Egressa es? Ba. Eadem nos formido timidas terrore in-
pulit.

In aedibus, ubi tu habitas, nimia mira vidi. Vae mihi,
Amphitruo: ita mihi animus etiam nunc aest. Am. Age-
dum; expedi:

Scin' me tuom esse herum Amphitruonem? Ba. Scio.

Am. Vide etiam nunc. Ba. Scio. 930

Am. Haec sola sartam mentem gestat meorum familiarium.

Ba. Imo omnes sani sunt profecto. Am. At me uxor in-
sanum facit

Suis foedis factis. Ba. At ego faciam, tu idem ut aliter
praedices,

Amphitruo: piam et pudicam esse tuam uxorem ut
scias. t. t. c.

De ea re signa atque argumenta paucis verbis eloquar. 935

Omnium primum Alcumena geminos peperit filios. t. t. c.

Am. Ain' tu? geminos? Ba. Geminos. Am. Di me ser-
vant. Ba. Sine me dicere:

Ut scias, tibi tuaeque uxori deos esse omnis propitios.

Am. Loquere. Ba. Postquam parturire hodie uxor occoe-
pit tua,

Ubi utero exorti dolores, ut solent, puerperae: 940

Invocat deos immortalis, ut sibi auxilium ferant,

Manibus puris, capite operto. Ibi continuo contonat

Sonitu maximo. Aedis primo ruere rebamur tuas:

Aedes totae confluebant tuae, quasi essent aureae.

Am. Quaeso, absolvido hinc me extemplo, quando satis
deluseris. 945

Quid fit deinde? Ba. Dum haec aguntur: interea uxo-
rem tuam

930. *Vide*, quod est cavere iubentis, Helmstad. et vett. edd.
Vt: *viden'*. Cf. Capt. 511, 569 etc. 931. Sic Langg., Lamb. No-
stri: *sarcam*, *saream*, quod eodem reddit. MS. Camer.: *saccam*,
Palatt.: *sammam*. V.: *sanam*. 934. *Hand male Monao.*, non li-
quescente vocabulo *tuam*: p. et pud. *tuam esse ux.* ut sc. 940.
Ita Guelf. Palatt. et. vett. edd. V.: *Ibi utero*.

Neque gementem neque plorantem nostrum quisquam
audivimus:

Ita profecto sine dolore peperit. AM. Jam istuc gaudeo,
Utut erga me est merita. BR. Mitte istaec; haec, quae
dicam, accipe.

Postquam peperit pueros: lavere jussit nos. Occoepi-
mus. 950

Sed puer ille, quem ego lavi, ut magnust! ut multum
valet!

Neque eum quisquam conligare quivit in cunabulis.

AM. Nimia mira memoras! Si istaec vera sunt: divinitus
Non metuo meae quin uxori latae suppetiae sient.

BR. Mage jam faxes mira dices. Postquam in cunas con-
ditust: 955

Devolant angues jubati deorsum in inpluvium duo
Maxum continuo, extollunt ambo capita. AM. Hei mihi!

BR. Ne pave. Sed angues oculis omnis circumvisere;

Postquam pueros conspicati, pergunt ad cunas citi;

Egocunas recessim rursum prorsum trahere et ducere, 960

Metuens pueris, mihi formidans, tantoque angues acrius

Persequi. Postquam conspexit anguis ille alter puer:

Citus exilit e cunis, recta facit in anguis inpetum, i. t.

Alterum altera adprehendit eos manu perniciter.

AM. Mira memoras! nimis formidolosum facinus prae-
dicas: 965

Nam mihi horror, membra misero percipit dictis tuis.

Quid fit deinde porro? loquere. BR. Puer ambo anguis
enicat.

Dum haec aguntur, voce clara exclamat uxorem tuam...

AM. Quis homo? BR. Summus imperator divom atque
hominum, Jupiter.

Is se dixit cum Alcumena clam cubilibus consue-
tum, t. t. 970

Eumque filium suum esse; qui illos anguis vicerit; i. t.

Alterum tuum esse dixit puerum. AM. Pol me haud
poenitet t. t. c.

Scilicet, boni dimidium mihi dividere cum Jove.

Abi domum: jube vasa pura actutum adornari mihi;

Ut Jovis supremi multis hostiis pacem expetam. 975

949. Libri et minus eleganter et ἀνέτρωκ: atque haec. 952.
Male quidam: incunabulis. 959. viti. Guelf.: erecti. 960. Sic
edd. mediae, recte propante Meursio. V.: rursum vorsum. 963.
exilit postremam syllabam producit, figura nota. V.: C. e cun-
ez., fac. recta i. a. i. 970. Libri versu pessumdato: consuetum
cub. Jos. Scal. tentabat cubitibus. Cf. Terent. Heaut. 1, 2, 2.

Ego Tiresiam coniectorem advocabo et consulam,
 Quid faciundum censeat; simitu hanc rem, ut facta est,
 eloquar.
 Sed quid hoc? quam valide tonuit! Di, obsecro vostram
 fidem!

JUPITER. AMPHITRUO.

Ju. Bono animo es: adsum auxilio, Amphitruo, tibi. i. s. V, 2
 Nihil est, quod timeas: hariolos, haruspices 980
 Mitte omnis: quae futura et quae facta, eloquar,
 Multo adeo melius, quam illi: quom sim Jupiter.
 Primum omnium Alcumenae usuram corporis
 Cepi et concubitu gravidam feci filio;
 Tu gravidam item fecisti quom in exercitum 985
 Profectus: uno partu duos peperit simul.
 Eorum alter, nostro qui est susceptus semine,
 Suis factis te immortalis adficiet gloria.
 Tu cum Alcumenae uxore antiquam in gratiam
 Redi: haud promeruit, quamobrem vitio vorteres: 990
 Mea vi subacta est facere. Ego in coelum migro.
 Am. Faciam ita, ut jubes, et te oro, promissa ut serves
 tua. t. t. c.
 Ibo ad uxorem intro; missum facio Tiresiam senem.
 Nunc, spectatores, Jovis summi causa clare plaudite.

977. *Censeat* Guelf., per hellenismum. V.: *censeat*; *simul*
hanc etc. *Simitu* jam a metro requirebatur, sed non elisum.
 979. Libri versu septenario: *tibi et tuis Glossema*. Non liques-
 cit *adsum*.

A S I N A R I A.

ARGUMENTUM.

Amanti argento filio auxiliarier i. s.

Sub imperio vivens volt senex uxorio:

Itaque relatum ob asinos pretium Saurea

Numerari jussit servolo Leonidae.

Ad amicam id fertur: cedit noctem filius.

Rivinus amens ob praereptam mulierem;

Is rem omnem uxori per parasitum nuntiat:

Adcurrit uxor ac virum ex lustris rapit.

Vers 4. Sic vere vett. Male legitur *Numerarier*.

DRAMATIS PERSONAE.

LIBANUS.

DEMAENETUS.

ARGYRIPPUS.

CLEAERETA.

LEONIDA.

PHILENIUM.

DIABOLUS.

PARASITUS.

ARTEMONA.

MERCATOR.

GREX.

PROLOGUS.

Hoc agite, sultis, spectatores, nunc iam; i. a.
Quae quidem mihi atque vobis res vortat bene,
Gregique et dominis atque conductoribus.
Face jam tu, praeco, omnem auritum poplum! —
Age, nunc reside! cave modo, ne gratius. — 5
Nunc, quid processerim huc et mihi quid voluerim,
Dicam: ut sciretis nomen hujus fabulae.
Nam quod ad argumentum attinet, sane breve est.
Nunc, quod me dixi velle vobis dicere,
Dicam: Huic nomen graece Onagost fabulae; 10
Demophilus scripsit, Marcus vortit barbare;
Asinariam volt esse, si per vos licet.
Inest lepos ludusque in hac comoedia;
Ridicula res est: date benigne operam mihi:
Ut vos, item ut alias, pariter nunc Mars adjuvet.

Vers 3. V.: corruptis numeris: *Gregique huic.* 4. *Face Guelf.* Helmstad. Sed Monac.: *Ecce*, ut plurimi vetustiores, proclivi quidem lapsu propter E et F litterarum similitudinem. Dein legitur *jam nunc tu*, quae videtur esse correctio nescio cujus de metro perperam solliciti. Sequimur librum spectatae fidei Guel, ferbytanum. Verba *praeco* et *omnem* non eliduntur. 10. V.: *Huic*, quod servari fortasse potest, si *Dicam* non liquescere dicamus propter interpunctionem. Vid. not. ad Am. 285.

LIBANUS. DEMAENETUS.

LI. Sicut tuom vis unicum gnatum tuæ i. s. I, 1
 Superesse vitae sospitem et superstitem:
 Ita te obtestor per senectutem tuam,
 Perque illam, quam tu metuis, uxorem tuam:
 Si quid med erga tu hodie falsum dixeris, 5
 Ut tibi superstes uxor aetatem siet,
 Atque illa viva vivos ut pestem oppetas.
 DE. Per deum fidem, ut tu quaeris, jurato mihi
 Video necesse esse eloqui, quidquid roges:
 Ita me obstinate adgressus, ut non audeam 10
 Profecto percontanti quin promam omnia.
 Proinde actutum, istuc quid sit, quod scire expetis,
 Eloquere: ut ipse scibo, te faciam ut scias.
 LI. Dic obsecro, hercle, serio, quod te rogem.
 Cave mihi mendaci quidquam! DE. Quin tu ergo rogas? 15
 LI. Num me illuc ducis, ubi lapis lapidem terit?
 DE. Quid istuc est, aut ubi istuc terrarum loci?
 LI. Apud fustitudinas ferricrepinas insulas.
 Ubi vivos homines mortui incursant boves.
 DE. Quid istuc sit, aut ubi sit, nequeo noscere. 20
 LI. Ubi flent nequam homines, qui polentam pransitant.
 DE. Modo pol percepi, Libane, quid istuc sit loci:
 Ubi fit polenta, te fortasse dicere, LI. At
 Neque hercle ego istuc dico, neque dictum volo,
 Teque obsecro hercle, ut, quae locutus, despuas! 25

Vers 8. Vulgo: *P. d. fidium quæris*. Guelf.: *fidem*. 17. Edd.
 vulgatae metro asperato sine mercede: *Q. i. est, a. u. est, ist.*
 2. l. Guelf. Helmst. et vett. edd.: *aut ubi ist, est*. Scires suppo-
 sititiam esse copulam, quam librarii passim inferere. 17—21 V.:

terrarum loci?

LI. *Ubi flent nequam homines, qui polentam pransitant.*

DE. *Quid istuc sit, aut ubi istuc sit, nequeo noscere,*

Ubi flent nequam homines etc.

LI. *Apud fustitud. ferr. insulas,*

Ubi vivos hom. m. i. b.

DE. *Modo etc.*

Ordinavit secundum Sarracenum et versum *Ubi* etc. priore loco
 delevit Acidalius, quem vide Divinatt. pag. 39. Versu 20. alterum
istuc expunxi, cum ad sententiam nihil conferat, dureque medio
 in versu corripienda sit verbi syllaba prior: nam primo id fieri,
 ut hoc ipso loco et 17., solenne est. *Ubi* longam i litteram ha-
 bet, sicut passim, praesertim apud antiquiores. Turbant non-
 nihil etiam in sequentibus librarii, sed eos errores haud commemo-
 raho, cum vulgo recte jam omnia se habeant. 24. *At* Langg. hat,
 quod idem significat. MS. Barth. et Palatt. 2.: *atat*. V.: *ah*.

DE. Fiat; geratur mos tibi. LI. Age, age, usque excrea!

DE. Etiamne? LI. Age, quaeso hercle, usque!

DE. Ex penitis faucibus?

LI. Etiam amplius. DE. Nam quousque? LI. Usque ad mortem volo.

DE. Cave, sis malam rem! LI. Uxoris dico non tuam.

DE. Dono te ob istuc dictum, ut expers sis metu. 30

LI. Di tibi dent, quaecunque optes! DE. Redde operam mihi.

Cur hoc ego ex te quaeram, aut cur miniter tibi,

Propterea quod me non scientem feceris,

Aut cur postremo filio suscenseam,

Patres ut faciunt ceteri? LI. Quid istuc novi est? 35

(Demiror, quid sit, et, quo evadat, sum in metu.)

DE. Equidem scio jam, filius quod amet meus.

Istanc meretricem e proximo Philenium.

Estne hoc, ut dico, Libane? LI. Rectam instas viam;

Ea res est. Sed eum morbus invasit gravis. 40

DE. Quid morbi est? LI. Quia non suppetunt dictis data.

DE. Tunc es adiutor nunc amanti filio?

LI. Sum vero, et alter noster est Leonida.

DE. Bene hercle facitis, et a me imitis gratiam.

Verum meam uxorem, Libane, scis, qualis siet? 45

LI. Tu primus sentis, nos tamen in pretio sumus.

DE. Fateor, eam esse infortunam atque incommodam.

LI. Posterius istuc dicis quam credo tibi.

DE. Omnes parentes, Libane, liberis suis;

Qui mi auscultabant, facient obsequentiam: 50

Quippe qui mage amico utantur gnato et benevolo.

Atque ego me id facere studeo: volo amari a meis;

Volo me patris similem, qui causa mea

Nauclerio ipse ornata per fallaciam,

Quam amabam, abduxit ab lenone mulierem, 55

27. Age accessit ex Guelf. Helmstad. et vett. nonnullis edd. V.: Et. LI. Quaeso h. u. ex. p. f. 28. V.: secundum edd. medias: DE. Etiam? LI. Amplius. DE. Nam etc. 36, hoc loco positus est in Guelf, quo loco eum collocari jusserunt Acid. et Gron., cum vulgo una cum sequente, perperam repetito, legatur post 68. 37. Vetus loquendi mos, neque vulgi tantummodo, ut persuaderi cupit vir illustris. Cf. Curc. 191, et, quos laudamus ad eum locum in ed. nostra Plauti majore, Varr. de R. R. 1, 7, Cic. de Off. 1, 12, Suet. Tit. 8, ex recentioribus vero inprimis Sciopp. Susp. Lectt. 4, 9. 46. Libri versu impingente: nescis. Male repetita esse videtur ne Sylaba in Libane. 46. Ita vet. cod. Camerar. et Langiani. V.: nos tamen praenoscimus. 50. Ita Scal. et Grut. V.: obsequiam. 53. Sic Langg. V.: Volo me pat. mei sim.

Nec puduit eum id aetatis sycophantias
 Struere, et beneficiis me emere gnatum suum sibi.
 Eos me decretum est persequi mores patris.
 Nam me hodie oravit Argyrippus filius,
 Uti sibi amanti sibi facerem argenti copiam; 60
 Et id ego percipio obsequi gnato meo:
 Volo amoris ejus obsecutum, volo amet me patrem.
 Quamquam illum mater arcte contenteque habet,
 Patres ut consueverunt: ego mitto omnia haec;
 Praesertim quom is me dignum, quoi concederet, 65
 Habuit: me habere honorem ejus ingenio decet,
 Quom me adiit, ut pudentem gnatum aequom est patrem:
 Cupio esse amicae quod det argentum suae.
 Li. Cupis id, quod cupere te nequidquam intellego:
 Dotalem servom Sauream uxor tua 70
 Adduxit, quoi plus in manu sit quam tibi.
 De. Argentum accepi: dote imperium vendidi.
 Nunc verba in pauca conferam, quid te velim.
 Viginti jam usust filio argenti minis:
 Face id ut paratum jam sit. Li. Unde gentium? 75
 De. Me defraudato. Li. Maximas nugas agis:
 Nudo detrahere vestimenta me jubes.
 Defrudem te ego? Age, sis, tu sine pennis vola!
 Tene ego defrudem, quoi nihil est ipsi in manu,
 Nisi quid tu porro uxorem defraudaveris? 80
 De. Qua me, qua uxorem, qua tu servom Sauream
 Potes, circumduce! aufer! promitto tibi
 Nunc obfirmaturum, hodie si id ecfeceris.
 Li. Jubeas una opera me piscari in aëre,
 Venari autem jaculod in medio mari. 85
 De. Tibi optionem sumito Leonidam.
 Fabricare quidvis, quidvis comminiscere!
 Perficitote, argentum hodie ut habeat filius,
 Amicae quod det! Li. Quid ais tu, Demaenete?
 [Quid, si forte in insidias devenero?]

57. Helmst. *benefactis*. 62. Libri versu pessumdato: *V. am.*
obs. illius, v. a. me p. 70. Iidem simili vitio: *Sauream* Emenda-
 vit Douza Centur. 1, 5. 83. Vi: *Non affuturum, si id hqd. effe-*
ceris, quod parum est pro senis affectu et voluntate erga filium.
Guelf. dilucide: offirmaturum. Non et nunc misceri solent in li-
bris. 85. Sic (nisi quod habent *jaculo*) nostri omnes, Palatt. 5,
 Junt. Ald. V.: *V. a. rete jaculo in m. m. Rete istud glossema est.*
Venari non elidendum, figura frequentissima apud hunc nostrum.
 89. Verba uncinis a me inclusa non leguntur in Guelf. Monac.
 Pall. 5. Helmst. autem in fine versus 89. haec tantum habet:
quid si insidias devenero. Glossema.

Tum redimes me, si me hostes interceperint? 96
 De. Redimam. Li. Tum tu igitur aliquid cura, quod lubet.
 De. Ego eo ad forum, nisi quid vis. Li. Etiamne ambulas?
 De. Atque audi etiam! Li. Ecce! De. Ubi eris, si quid
 te volam?

Li. Ubicunque lubitum fuerit animo meo.
 Profecto nemo est, quem jam dehinc metuum, mihi 95
 Ne quid nocere possiet, quom mihi tua
 Oratione omnem animum ostendisti tuom;
 Quin te quoque ipsum facio haud magni, si hoc patro.
 Pergam quo occēpi atque ibi consilia exordiar.
 De. Audin' tu? Apud Archibulum ero argentarium. 100
 Li. Nempe in forum. De. Ibi, si quid opus fuerit.
 Li. Meminero. —

De. Non esse servos pejor hoc quisquam potest,
 Nec mage vorsutus, nec quo ab caveas aegritus;
 Eidem homini, si quid recte curatum velis,
 Mandes; moriri sese misere mavolet, 105
 Quam non perfectum reddat, quod promiserit.
 Nam ego illuc argentum tam paratum filio
 Scio esse, quam me hunc scipionem contui.

Sed quid ego cesso ire ad forum, quo inceperam?
 Ibo atque ibi manebo apud argentarium. 110

ARGYRIPPUS.

Siccine hoc fit? foras aedibus me ejici? c. t. I, 2
 Promerenti optime hoccin' preti redditur?
 Bene merenti mala es, male merenti bona es!
 At malo cum tuo: nam jam ex hoc loco
 Ibo ego ad Trisviros, vostraque ibi nomina 115
 Faxo erunt: capitis te perdant ego et filiam,
 Perlecebrae, perniciēs, adulescentum exitium! b. t.
 Nam mare haud est mare; vos mare acerrumum: c. t.
 Nam in mari reperi, hic elavi bonis.
 Ingrata atque inrata esse omnia intellego, 120

90. Sic edd. aliquot vett. V.: Tu. 91. Ita Guelf. Alii quod-
 que. quod lubet. V.: Tum tu i. aliud c. quid lubet. Certe scriben-
 dum erat uno verbo quidlubet. 93. Sic itidem Guelf.: nam vulgo
 legitur: A. audin' et. Ceterum libri metro pessimo, vel potius
 nullo: Si quid te vol., ubi eris? 94. V.: fuerit. 96. V.: debi-
 libus numeris: possit. 100. V.: ego ero. Guelf.: hic ero.
 Glossemata.

Quod dedi, et quod benefeci, c. d. h.
 At posthac tibi male, quod potero, faciam, meritoque id
 tuo faciam! t. t.
 Ego pol te redigam eodem, unde orta es, ad egestatis
 terminos! t. t. c.
 Ego edepol te faciam, ut, quae sis nunc, et quae fue-
 ris, scias!
 Quae priusquam istam adii atque amens animum ego
 meum isti dedi, 125
 Sordido vitam oblectabas pane, in pannis, inopia;
 Atque ea si erant, magnas habebas omnibus dis gratias: i. c.
 Eadem nunc, quom est melius, me, quojus opera est,
 ignoras mala. t. t. t.
 Reddam ego te ex fera fame mansuetem; me specta
 modo!
 Nam isti quod suscenseam ipsi, nihil est; nil quidquam
 meret: 130
 Tuo facit jussu, tuo imperio paret: mater tu, eadem
 hera es:
 Te ego ulciscar! te ego, ut digna es, perdam, atque ut
 de me meres!
 At, scelesta, viden', ut ne id quidem dignum me esse
 existumat,
 Quem adeat, quem conloquatur, quoique irato supplicet?
 Atque, eccam, inlecebra exit tandem, opinor, huc ante
 ostium. 135
 Modo loquar meo, quae velam, quoniam intus non lici-
 tum est mihi. i. t.

CLEAERETA. ARGYRIPPUS.

Cl. Unumquodque istorum verbum numis Philippeis au-
 reis t. t. c. I, 3.

121, 2. V. t.

Quae dedi, et quod benefeci: at posthac tibi.
Male quod potero facere, faciam, meritoque id faciam tuo.
 Sed nemo ferat hujusmodi pedem creticum — ci at post. — Guelf.:
Quod dedi. Facere est glossema. 125. Ita MS. Barth. (vid. Barthii
Advers. 6, 9.) et Guelf. V.: *amans.* 127. Tentavi olim *Atque*
aes si erat (cf. 155. etc.), cum viliora putarem panem sordidum
 et pannos, quam pro quibus magnae diis omnibus gratiae habe-
 rentur. Sed fieri, tamen potest, ut id ipsum Plautus voluerit.
Itaque traxit. 155. V.: *hic.* 156. Codd. versu aegre extricabili.
Meo modo loquar.

Non potest auferre hinc a me, si quis emtor venerit:
Nec recte in nos quae tu dicis, aurum atque argentum
merum est.

Fixus hic apud nos animus tuos clavo est Cupidinis: 140
Remigio veloque, quantum poteris, festina et fuge:
Quam magis in altum te capessis, tam aestus te in por-
tum refert.

AR. Ego pol istum portitorem privabo portorio!
Ego te dehinc, ut merita es de me et mea re, tractare
exsequar:

Quom tu med, ut meritus sum, non tractas, quae ej-
cias domo. 145

CL. Magis istuc parcipimus lingua dici, quam factis fore

AR. Solus solitudine ego ted atque ab egestate abstuli:

Solus si ductem, referre gratiam nunquam potes.

CL. Solus ductato, si semper solus, quae poscam, dabis;
Semper tibi promissum habeto hac lege, dum superes
datis. 150

AR. Qui modus dandi? nam nunquam tu quidem ex-
pleri potes:

Modo quom accepisti, haud multo post aliquid, quod pos-
cas, paras.

CL. Quid modi est ductando, amando? nunquamne ex-
pleri potes?

Modo remisisti: continuo jam, ut remittam ad te, rogas.

AR. Dedi equidem, quod mecum egisti. CL. Et tibi ego
misi mulierem: 155

Par pari datum hostimentum est, opera pro pecunia.

AR. Male agis mecum. CL. Quid me adcas, si facio
officium meum?

Nam neque fictum usquam, neque pictum, nec scriptum
in poematis,

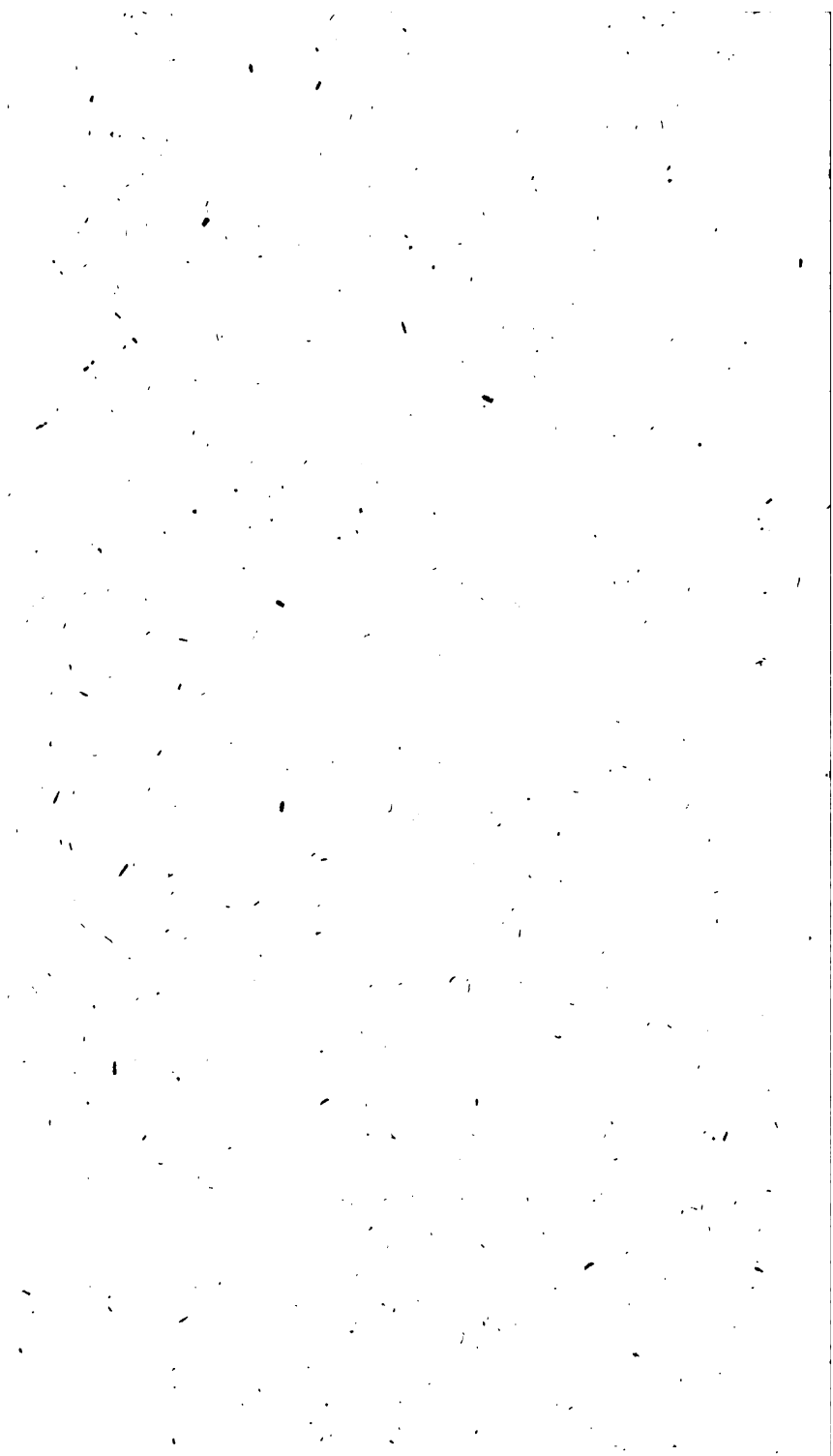
Lena ubi bene agat cum quiquam amante, quae frugi
esse volt.

AR. Mihi quidem te parcere aequom est tandem: ut tibi
durem diu. 160

CL. Non tu scis? quae amanti parcet, eadem sibi parcet
parum.

Quasi piscis, itidem est amator lenae: nequam est, nisi
recens.

145. *privabó*. Fort.: *Edepol ist. port. priv. ego port.* 145. Li-
bri flaccidis numeris: *ejicis*. 149. Barthii liber, ipso probante
Advers. 8, 9: *poscat*. 152. Sic edd. mediae, quas omnino om-
nes et ubique spernere inconsulti est. V.: *M. quod accep.*

ARGUMENTUM.

A amanti argento filio auxiliarier i. s.

Sub imperio vivens volt senex uxorio:

Itaque relatum ob asinos pretium Saureae

Numerari jussit servolo Leonidae.

Ad amicam id fertur: cedit noctem filius.

Rivinus amens ob praereptam mulierem;

Is rem omnem uxori per parasitum nuntiat:

Adcurrit uxor ac virum ex lustris rapit.

Vers 4. Sic vere vett. Male legitur *Numerarier*.

Ar. At ego est etiam, priusquam abis, quod volo loqui.

Cl. Dic, quod lubet. 215

Ar. Non omnino jam perii; est reliquum, quo peream
magis:

Habeo, unde istuc tibi, quod poscis, dem; sed in leges
meas

Dabo, uti scire possis: perpetuom annum hunc mihi uti
serviat,

Nec quemquam interea alium admittat prorsus quam me
ad se virum.

Cl. Quin, si tu voles, domi servi qui sunt, castrabo vi-
ros; 220

Postremo, ut voles nos esse, syngrapham facito adferas;

Ut voles, ut tibi lubebit: nobis legem inponito:

Mode tecum una argentum adfero; facile patiar cetera.

Portuam simillumae sunt januae lenoniae:

Si adfers, tum patent; si non est, quod des, aedes non
patent. 225

Ar. Interii, si non invenio illas viginti minas;

Et profecto, nisi ego perdo argentum, pereundum est
mihi!

Nunc pergam ad forum atque experiar opibus, omni
copia:

Supplicabo, exobsecrabo, ut quemque amicum videro;

Dignos, indignos, adire certum mi est atque experiri: t. t. 230

Nam si mutuas non potero, certum est, sumam foenore. t. t. c.

LIBANUS.

Hercle vero, Libane, nunc te meliust expergi-
scier! t. t. c. II, 1

Jam diu factum est, quom discesti ab hero atque abiisti
ad forum:

Igitur inveniundo argento ut fingeres fallaciam;

Ibi tu ad hoc diei tempus dormitasti in otio. 235

224. Libri sententia inepta et migrata lege metrica: *Portito-
rum.* 226. Ita Guelf. V.: *inv. ego. Invenio non est elidendum.*

227. V.: *Et pr. nisi illud p. arg. Langg.: nisi ego ill. p.* 231.

mutuas, pecunias. Non.: *mutuo*, probante Guil. Quaest. in *As.*

c. 4. 232. Hunc versum inter et sequentem vulgo haec leguntur
mutua et subiecta haud dubie in proximis:

Atque argento comparando fingere fallaciam.

Quod Pareus dedit *fingere te fall.*, laterem lavat.

Quin tu abs te socordiam omnem reicis, segnitiam amoves,
Atque ad ingenium vetus vorsutum te recipis tuom?

Serva herum! cave, idem tu faxis, alii quod servi solent,
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt! —

Unde sumam? quem intervortam? quo hanc celocem
conferam? 240

Inpetritum, inauguratum est; quovis admittunt aves;

Picus et cornix ab laeva est, corvos porro ab dextera.

Consuadent. Certum hercle est vostram consequi sententiam. i. t.

Sed quid hoc, quod picus ulmum tundit? Non temerarium est. t. t. c.

Certe hercle, ego quantum ex augurio auspicid intellego, 245

Aut mihi in mundo sunt virgae, aut atriensi Saureae.

Sed quid illuc, quod exanimatus currit hic Leonida?

Metuo, quod illic obscaecavit falsae meae fallacie. i. t.

LEONIDA. LIBANUS.

L. Ubi ego nunc Libanum requiram aut familiarem filium, t. t. c. II, 2

Ut ego illos lubentiores faciam, quam Lubentia est? 250

Maximam praedam et triumphum eis adfero adventu meo!

Quando mecum pariter potant, pariter scortari solent:

Hanc quidem, quam nactus, praedam, pariter cum illis partiam.

L. Illic homo aedis compilavit, more si fecit suo.

Vae illi, qui tam indiligenter observavit januam! 255

L. Aetatem ego velim servire, Libanum ut conveniam modo!

L. Mea quidem hercle liber opera nunquam fies ocius.

L. Etiam de tergo ducentas plagas praegnantis dabo.

L. Largitur peculium: omnem in tergo thesaurum gerit.

L. Nam si se huic occasionem tempus subterdixerit: 260

Nunquam edepol quadrigis albis indipiscet postea;

236. Ita Lamb., ut scribendum esse ex sequente versu intelligitur. V.: reice, amove. 242. porro. MS. Camer. a m. 2.: parrha, vel parrha (ulula flammeata Conr. Gesneri, strix flammea Linn. Schloiereule, quae avis inauspicata: vid. Vanderburg. ad Horat. Od. 3, 27, 1.) 243. cert. non liquescit. 245. augurio, omine. Vid. Clav. Cic. h. v. 247. Fort.: huc.

Herum in obsidione linquet, inimicum animos auxerit.
Sed si mecum occasionem opprimere hanc, quae obvenit,
studet:

Maximas opimitates gaudio ecfertissimas.
Suis heris ille una mecum pariet, gnatoque et patri: 265
Adeo, ut aetatem ambo ambobus nobis sint obnoxii,
Nostro devincti beneficio. Li. Vinctos nescio quos ait.
Non placet: metuo, in commune ne quam fraudem frau-
sus sit.

Le. Perii ego oppido, nisi Libanum invenio jam, ubiubi
est gentium!

Li. Illic homo socium ad malam rem quaerit quem ad-
jungat sibi. 270

Non placet: pro monstro exemplum est, quando, qui su-
dat, tremat.

Le. Sed quid ego hic, properans, concesso pedibus, lingua
largior?

Quin ego hanc jubeo tacere, quae loquens lacerat diem?

Li. Edepol hominem infelicem, qui patronam comprimat!

Nam si quid scelesti fecit, lingua pro illo pejerat. 275

Le. Adproperabo: ne post tempus praedae praesidium parem.

Li. Quae illaec praeda est? Ibo advorsum atque elec-
tabo, quidquid est.

Jubeo te salvere voce summa, quoad vires valent.

Le. Gymnasium flagri, salveto. Li. Quid agis, custos
carceris?

Le. O catenarum colone! Li. Virgarum o lascivia! 280

Le. Quot te pondo esse censes nudum? Li. Non ede-
pol scio.

Le. Scibam ego, te nescire; at pol ego, quited expendi, scio:

Nudus vinctus centum pondo es, quando pendes per pedes.

Li. Quo argumento istuc? Le. Ego dicam, quo argu-
mento et quo modo:

Ad pedes quando adligatum est aequom centupondium 285

Ubi manus manicae, complexae sunt atque adductae ad
trabem:

Nec dependis, nec propendis, quin — malus nequamque sis.

262. Cave elidas vocabulum *Herum*. Nisi quis legere malit
secundum MS. Barth., qui liber habebat *H. in obs. linquet postea*
in. a. a.

Herum in obsidione linquet, post inimicorum (idem liber
inimicos) animos auxerit. i. t.

268. V.: *siet.* 271. Ita Langg. Alii quidam libri: *exemplo. V.:*
exemplo. 274. *hominem non magis liquescit quam pondo* 281.

285. Vett.: *alligatus es* (Cancrarii: *est*), manifesto vitio, quod
miror foveri in ed. Ernest.

- LI. Vae tibi! LZ. Hoc testamento Servitus legat tibi.
 LI. Verbivellationem fieri compendi volo.
 Quid istuc est negoti? LZ. Certum est credere? LI. Audacter licet. i. t. 290
 LE. Sis amanti subvenire familiari filio: t. t. c.
 Tantum adest boni inproviso, verum commistum malo,
 Omnes de nobis carnificum concelebrabuntur dies.
 Libane, nunc audacia usust nobis inventa et dolis:
 Tantum facinus modo ego inveni, ut nos dicamur duo 295
 Omnium dignissumi esse, quo cruciatus confluant.
 LI. Ergo mirabar, quod dudum scapulae gestibant mihi,
 Hariolari quae occoeperunt, esse sibi in mundo malum.
 Quidquid est, eloquere. LE. Magna est praeda cum magno malo.
 LI. Si quidem omnes conjurati cruciamenta conferant: 300
 Habeo, opinor, familiarem tergum, ne quaeram foris.
 LE. Si istanc animi firmitudinem obtines, salvi sumus!
 LI. Quin, si tergo res solvenda est, rapere cupio publicum:
 Pernegabo ac perdurabo, perjurabo denique.
 LE. Hem, ista virtus est, quando usust, qui malum fert fortiter! 305
 Fortiter malum qui patitur, idem post patitur bonum.
 LI. Quin actutum rem edisseras? Cupio malum nanciscier. as. t. d. i. d.
 LE. Placide ergo unumquidquid erogita: ut adquiescam: non vides;
 Me ex cursura anhelitum etiam ducere? LI. Age age, mansero t. t. c.
 Tuo arbitrato, vel adeo usque dum peris. LE. Ubinam est herus? i. t. 310
 LI. Major apud forum est, minor hic est intus. LE. Jam satis est mihi. t. t. c.
 LI. Tum igitur tu es dives factus? LE. Mitte ridicularia.
 LI. Mitto: istuc, quod adfers, aures expectant meae. i. s.
 LE. Animum advorte: ut aequae mecum haec scias.
 LI. Taceo. t. t. c.
 LE. Beas.
 Meministin', asinos Arcadicos mercatori vendere 315
 Pellaeo atriensem nostrum? LI. Memini. Quid tum postea?

289. *Verbiv.*, λογομαχίαν. Ita Meurs. V.: *Verbis velitationem.*
 295. V.: *modo inv. ego.* Guelf.: *T. F. nunc inv. ego.* 304. Ita Guelf. lepida allitteratione. V.: *atque obdurabo.* 307. V.: *Q. rem act. edisseris?* Langg.: *edisseras.* Correx. Guill. Cf. Non. 308. V.: *unumquidque derogita.* Langg.: *erogita.* Cf. Capt. 879.

Lx. Hem ergo is argentum huc remisit, quod daretur
Saureae

Pro asinis. Adulescens venit modo, qui id argentum attulit.

Lx. Ubi is homo est? Lx. Jam devorandum censes, si
conspexeris?

Lx. Ita enimvero, sed temetum. Nempe eos asinos praedic-
dicas 320

Vetulos, claudos, quibus attritae ad femina jam erant
ungulae?

Lx. Ipsos, qui tibi subvectabant rure huc virgas ulmeas.

Lx. Teneo: atque iidem te hinc vexerunt vinctum rus.

Lx. Memoras probe.

Verum, in tonstrina ut sedebam, me infit percontarier,
Ecquem filium Stratopis noverim Demaenetum. 325

Dico me novisse extemplo, et me ejus servom praedico

Esse, et aedis demonstravi nostras. Lx. Quid tum postea?

Lx. Ait, se ob asinos ferre argentum atriensi Saureae.

Viginti mnas; sed sese eum non novisse hominem, qui
siet; i. t.

Ipsum vero se novisse callide Demaenetum. t. t. c. 330

Quoniam ille elocutus haec sic . . . Lx. Quid tum?

Lx. Ausculta ergo: scies.

Extempulo facio facetum me atque magnificum virum; i. t.

Dico, me esse atriensem. Sic hoc respondit mihi: t. t. c.

Ego pol Sauream non novi, nec, qua facie sit, scio:

Te non aequom est suscensere. Sis herum Demae-
netum, 335

Quem ego novi, adduce: argentum non morabor quin
feras.

Ego me dixeram adducturum et me domi praesto fore;
Ille in balineas iturust; inde huc veniet postea.

Quid nunc consili captandum censes? dic. Lx. Hem,
istuc ago,

Quomodo argento intervortam et advectorem et Sau-
ream. 340

Jam hoc opus est exasciato: nam si ille argentum prius

Hospes huc adfert, continuo nos ambo exclusi sumus.

Nam me hodie senex seduxit solum seorsum ab aedibus,

Mihi tibiue interminatus nos futuros ulmeos,

320. Ineptio libri: sed tamen tu nempe etc. Cf. 601. etc. 325.
Ita Helmst. et Langg. V.: *Memor es pr.* 328. *arg. non liques-*
cit. 329. Sic Argent. a. 1514. V.: *minas.* 332. V.: *Extemplo.*
335. V.: *si herum vis Dem.* 340. Ita Pall. MS. Barth. et nostri.
V.: *adventorem.* 341. Sic legendum vidit Acid., vel *exascian-*
dum V.: *exasciatum.*

Ni hodie Argyrippe viginti essent argenti minae; 345
Jussit vel nos atriensem, vel nos uxorem suam.
Defraudare; sese dixit operam promiscam dare.
Nunc tu, abi ad forum ad herum et narra, haec ut nos
acturi sumus:

Te ex Leonida futurum esse atriensem Sauream,
Dum argentum adferat mercator pro asinis. Lx. Faciam,
ut jubes. 350

Lx. Ego illum interea hic oblectabo, prius si forte ad-
venerit. i. t.

Lx. Quid ais? Lx. Quid vis? Lx. Pugno malam si tibi
percussero, t. t. c.

Mox quom Sauream imitabor, caveto ne suscenseas. as. t. d. i. d.
Lx. Hercle vero tu cavebis, ne me attigas! Si me tagis:
Nae hodie malo cum auspicio nomen conmutave-
ris! t. t. c. 355

Lx. Quaeso aequo animo patitor. Lx. Patitor tu item,
quom ego te referiam.

Lx. Dico, ut usus fieri. Lx. Dico hercle ego quoque, ut
facturus sum.

Lx. Ne nega. Lx. Quin promitto, inquam, hostire contra,
ut merueris.

Lx. Ego abeo; tu, jam scio, patiere. Sed quis hic est?
Is est!

Ille est ipse! Jam ego recurro huc: tu hunc hic inte-
rea tene: 360

Volo seni narrare. Lx. Quin tuom officium facis ergo ac
fugis?

MERCATOR. LIBANUS.

MER. Ut demonstratae sunt mihi, hasce aedis esse oportet,
i. t. c. II, 3

Demaenetus ubi dicitur habitare. I, puere, pulta,

347. *promiscam* Palmer. Spicil. p. 690., h. e. indiscriminatim, sive atriensem sive uxorem defraudare institerint. V.: *promissam*, quod ad 61. seqq. refertur. Sic. et Guil. 353. Libri versu hiantes: *Sauream*. Vid. not. ad Amph. 697. 354. Plurimi codd.: *ne me attingas si me sapias, vel si sapias*. Pal. 5. Junt. Ald.: *ne me attingas, si sapias*. Sed Taubm.: „Ita,“ inquit, „Grut. ductu MSS. Pal. et vet. cod. (Camerar.) et ed. Pii restituit.“ Neque aliter Helmstad.; eamque scripturam metrum loci jam repertum comprobant.

Atque atriensem Sauream, si est intus, evocato huc.

LI. Quis nostras sic frangit foris? Ohe, inquam, si quid audis!

365

MER. Nemo etiam tetigit: sanum es? LI. At censebam attigisse

Propterea, huc quod habebas iter: nolo ego fores, conservas

Meas, a te verberarier: sane ego sum amicus nostris.

MER. Pol haud periculum est, cardines ne foribus ecfringantur,

Si istoc exemplo tu omnibus, qui quaerunt, respondebis.

370

LI. Ita haec morata est janua: extemplo janitorem

Clamat procul si quem videt ire ad se calcitronem.

Sed quid venis? quid quaeritas? MER. Demaenetus volebam.

LI. Si sit domi, dicam tibi. MER. Quid? ejus atriensis?

LI. Nihilo magis intus est. MER. Ubi est? LI. Ad tonsorem ire dixit.

375

MER. Quomodo ivisset, post non rediit? LI. Non edepol. quid volebas?

MER. Argenti viginti minas, si adesset, accepisset.

LI. Qui pro istuc? MER. Asinos vendidit Pellaeo mercatori Mercatu. LI. Scio. Tu id nunc refers? Jam hic credo eum adfuturum.

MER. Qua facie voster Saurea est? si is est, jam scire potero.

380

LI. Macilentis malis, rufulus, aliquantum ventriosus, Truculentis oculis, commoda statura, tristi fronte.

MER. Non potuit pictor rectius describere ejus formam.

LI. Atque hercle ipsum adeo contuor; quassanti capite incedit.

Quisque obviam huic occesserit irato, vapulabit.

385

MER. Si quidem hercle Aeacidinis minis animisque expletus cedit:

Si med iratus tetigerit, iratus vapulabit.

368. Quod vulgo post nostris legitur, *aedibus* cum a sententia, tum a metro hujus loci abhorreere sensit Guil. Quaest. in Asin. c. 6. Male autem *meas* antecedenti versui adjungitur; quod vitium animadvertit Acid. 370. Ita Gueff. et Palatt. V.: *extemplo*. 376. Sic Pal. 4. inter lineas et edd. mediae. V.: *Q. venisset*. 385. Sic libri plurimi. V.: *Q. o. huic hic occ.* 386. Quod habetur in codd., *incedit* glossema est, idque ἀνατρον.

LEONIDA. MERCATOR. LIBANUS.

LE. Quid hoc sit negoti, neminem meum dictum magni
facere? i. t. c. II, 4

Libanum in tonstrinam ut jusseram venire, is nullus venit.
Nae ille edepol tergo et cruribus consuluit haud decore! 390

MER. Nimis imperiosus. LI. Vae mihi hodie! LE. Sal-
vere jussi

Libanum libertum! jam manu emissus? LI. Obsecro te.

LE. Nae tu hercle cum magno malo mihi obviam obcessisti!
Cur non venisti, ut jusseram, in tonstrinam? LI. Hic me
moratus.

LE. Si quidem hercle nunc summum Jovem te dicas de-
tinuisse, 395

Atque is precator adsiet: malam rem ecfugies nunquam.
Tu verbero, imperium meum contempsisti? LI. Hospes perii!

MER. Quaeso hercle, noli, Saurea, mea causa hunc verberare!

LE. Utinam nunc stimulus in manu mihi sit...

MER. Qiesce, quaeso.

LE. Qui latera conteram tua, quae obcalluere plagis! — 400

Abscede ac sine me hunc perdere, qui semper me ira
incendit;

Quoi nunquam rem me unam licet semel praecipere furi,
Quin centies eadem imperem atque obganxiam; itaque
jam hercle

Clamore ac stomacho non queo labori suppeditare.

Jussin', sceleste, ab janua hoc stercus hinc auferri? 405

Jussin' columnis dejici operas araneorum?

Jussin' in splendorem dari bullas has foribus nostris?

Nihil est: tamquam si claudus sim, cum fusti est am-
bulandum!

Quia triduum hoc unum modo foro dedi operam adsiduam,

Dum reperiam, qui quaeritet argentum in foenus: hic vos 410

Dormitis interea domi, atque herus in hara, haud aede,
habitat!

Hem ergo hoc tibi! LI. Hospes, te obsecro, defende!

MER. Saurea, oro,

Mea causa ut mittas. LE. Eho, ecquis pro vectura olivi

Rem solvit? LI. Solvit. LE. Quoi datum est?

LI. Sticho vicario ipsi

Tuo.

411. aede. V.: aedibus, sed claudicante versu. 414. Omnino
male libri: Resolvit? LI. resolvit.

LE. Vah, delenire adparas! Scio, mihi vicarium esse, 415
 Neque esse servum in aedibus, qui pluris sit, quamde ille est.
 Sed vina, quae heri vendidi vinario Exaerambo,
 Jam pro his satisfecit Stichus? LI. Fecisse satis opinor:
 Nam vidi hunc ipsum abducere et trapezitam Exaerambum.
 LE. Sic dederō. Prius quae credidi, vix anno post exegi; 420
 Nunc satagit: abducit domum etiam ultro et scribit numos.
 Dromo mercedem retulit? LI. Dimidio minus, opinor.
 LE. Quid reliquom? LI. Aibat reddere quom extemplū
 redditum esset:

Nam retineri, ut, quod sit sibi operis locatum, efciceret.
 LE. Scyphos, quos utendos dedi Philodamo, retulitne? 425
 LI. Non etiam. LE. Hem, non? Si velis, da, commoda,
 homini amico!

ME. Perii hercle, jam hic me abegerit suo odio!
 LI. Heus jam! satis tu
 Audin', quae loquitur? LE. Audio et quiesco. ME. Tan-
 dem opinor,

Conticuit: nunc adeam optimum est, priusquam incipit
 tinnire.

Quam mox mi operam das? LE. Hem optume, quamdu-
 dum tu advenisti? 430

Non hercle te provideram. Quaeso, ne vitio vortas:
 Ita iracundia obstitit oculis. ME. Non mirum factum est.
 Sed, si domi est, Demaenetum volebam. LE. Negat esse
 intus;

Verum istuc argentum tamen mihi si vis denumerare:
 Repromittam, istoc nomine solutam rem futuram. 435
 ME. Sic potius, ut Demaeneto tibi praesente reddam.

LI. Herus istunc novit, atque herum hic. ME. Hero
 huic praesente reddam.

LI. Da modo meo periculo: rem salvam ego exhibebo:
 Nam si sciat noster senex, fidem non esse huic habitam:
 Suscenseat, quoī omnium rerum ipse semper credit. 440

LE. Non magni pendo, ne duit! si non volt, sic sine adstet.
 LI. Da, inquam! Vah, formido miser, ne hic me tibi ar-
 bitretur

416. V.: *N. eo esse in aed. heri, qui sit pluris quam ille sit.*
 MSS. Barth. et Monac., item edd. vett., voculam *eo* non agnos-
 cunt. 419. V.: *N. v. huc i. adducere trap. Ex. Guelf. et Monac.:*
hunc, Stichum, ut legi jussit Acid. Vet. Camerar.: add. et trap.
Ipsum pertinet ad Exaer. Cf. 421. 426. non? Scripti a nobis
collati et edd. nonnullae vett.: nunc. Utrumque fortasse verum
est legendumque: Hem, non? Nunc, si etc. 427. 8. Heus —
quiesco. Haec servi inter se submissa voce. 430. V.: Ehem.

Suasisse, sibi ne crederes. Da, quaeso, ~~apud~~ ⁱⁿ forma! Salvom hercle erit. MER. Credam fore, dum quidem in manu ipse habebit.

Peregrinus. ego sum; Sauream non novi. LI. At nosce sane!

MER. Sit, non sit, non edepol scio; si is est, eum esse oportet: 446

Ego certe me incerto scio hoc daturum nemini homini.

LI. Hercle istum di omnes perduint! — Verbo cave supplicassis!

MER. Ferox est: viginti minas meas tractare sese!

LI. Nemo accipit: aufer te domum! abscede hinc! molestus ne sis! 450

MER. Nimis iracunde! Non decet superbum esse hominem servum.

LI. Malo hercle jam magno tuo, ni isti nec recte dicis!

LI. Impure, nihili, non vides irasci? LI. Perge porro!

LI. Flagitium hominis, da, obsecro, argentum huic: ne male loquatur!

MER. Malum hercle vobis quaeritis. LI. Crura hercle defringentur, 455

Ni istum impudicum percies! LI. Perii hercle! — Age, impudice!

LI. Scelesti! LI. Non audes mihi scelesti, subvenire?

LI. Pergin' precari pessumo? MER. Quae res? tun' libero homini

Male, servos, loquere? LI. Vapula! MER. Id tibi quidem hercle fiet,

Ut vapules, Demaenetum simulac conapexero hodie! 460

In jus voco te. LI. Non eo. MER. Non is? — Memento.

LI. Memini.

MER. Dabitur pol supplicium mihi de tergo vostro! LI. Vae te!

Tibi quidem de nobis, carnufex, detur supplicium?

MER. Atque etiam?

Pro dictis vestris maledicis poenae pendentur mi hodie!

444. Sic. vet. cod. Camerar. a. m. 1. Pal. 3. et Guelf., quod praeferebant Acid. et Reiz. V.: habeo. 452. Haec non Libano, sicut vulgo, sed Leonidae tribuenda esse vidit Guil. Quaest. in As. c. 2. 457. V.: — impudice, Scelesti, n. a. m. scelesti s.? Helmst. et vet. edd. scelesti utroque loco. Prius Scelesti Libano Leonida insurragit, ut is in mercatorem jaciatur. 459. Ita Guelf. et Helmst. V.: quidem tibi. 461. Male edd.: Vae, ts. 462. V.: atque et jam Pro etc., quasi una haec esset oratio, Atque etiam? Atque etiamnum mihi maledicis, carnificem me appellans? 464. Ita Langg. Conf. Terent. Andr. prol. 7. V.: maledicis.

LE. Quid, verbero? MÆR. Ain' tu? LE. Fercifer, nosmet fugitare censes? 465

I nunc iam ad herum! MÆR. Quin vocas jamdudum? LE. Quin volebam

Nunc demum! MÆR. Tam nunquam hinc feres argentinum, nisi me

Dare jusserit Demaenetus. LE. Ita facito: age ambula ergo. Tur contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?

Tam ego homo sum, quam tu. MÆR. Scilicet ita res est. LE. Sequere hac ergo. 470

Praefiscini hoc nunc dixerim: nemo etiam me accusavit Merito meo; neque me alter est Athenis hodie quisquam, Cui credi recte aequae putent. MÆR. Fortasse; sed tamen me

Nunquam hodie induces, ut tibi credam hoc argentum ignoto.

Lupus est homo homini, non homo, quom, qualis sit, non novit. 475

LE. Jam nunc secundas mihi facis? Scibam, huic te capitulo hodie

Facturam satis pro injuria. Quamquam ego sum sordidatus, Frugi tamen sum; non potest peculium enumerari.

MÆR. Fortasse. LE. Etiam nunc Periphanes Rhodo mercator dives

Absente hero solus mihi talentum argenti soli 480 Numeravit et mihi credidit, neque est deceptus in eo.

MÆR. Fortasse! LE. Atque etiam tu quoque, si me esses percontatus

Ex aliis: scio pol, crederes nunc, quod fers. MÆR. Haud negassim.

465. V., in ordinem recepto glossemate: herum nosmet f. c.? 466, 7. V.: herum, quo vocas jamb., quo volebas. MÆR. Nunc demum? tamen nunquam etc. Guelf.: quin vocas? 473. Fortasse dedi, ut eodem verbo hic homo utatur, et 497. 479: nam libri hoc quidem loco: Fortassis, vitio, nisi fallor, scripturae continuae (fortassessedtamen, fortassisedtamen, fortassissedtamen.) Ceterum edd. me tamen; sed scripti tamen me, ut legendum est. metri gratia. 476. Secundas (partes) Lips. Palmer. Acid. V.: secunda. 478. Sic Helmstad. V. nec potest. 479. V. perversis numeris: etiam nunc dico: Periphanes etc. 481. V.: Adnumeravit, item corruptis numeris, nisi praepositio ad antecedentem versum referatur, quod nolim. Addendum esse est (nam vulgo desideratur), vidit Reiz. 482. Ita Guelf. Helmstad. V.: tu q. ipse, si esses perc. Mæ ex aliis. Ipse adscriptum a glossatore.

CLEAERETA. PHILENIUM.

CL. Nequeon' ego ted interdictis facere mansuetam
meis? t. t. c. III, 1

An ita tu es animata, ut quae expers matris imperiis sies? 485

PHI. Ubi piem Pietatem, si istoc more ~~moratam~~ tibi

Postulem placere, mater, mihi quo pacto praecipis?

CL. An decorum est advorsari meis te praecceptis,

PHI. Quid est?

CL. Hoccine est pietatem colere, matris imperium mi-
nuere? t. t.

PHI. Neque, quae recte faciunt, culpo; neque, quae de-
linquunt, amo. t. t. c. 490

CL. Satis dicacula es amatrix. PHI. Mater, is quaestus mihi:

Lingua poscit, corpus quaerit, animus hortat, res monet.

CL. Ego te volui castigare: tu mi adcusatrix ades.

PHI. Neque edepol te adcusio, neque me id facere fas
existumo;

Verum ego meas queror fortunas, quom illo, quem amo,
prohibeor. 495

CL. Ergo una pars orationis de die dabitur mihi? i. t.

Et meam partem loquendi et tuam trado tibi?

Ad loquendum atque ad tacendum tute habeas portisculum?

PHI. Quin pol si reposivi remum sola ego in casteria:

Ubi quiesco, familiae omnis causa consistit tibi. 500

CL. Quid ais tu, quam ego unam vidi mulierem audacis-
sumam?

Quotiens te vetui Argyrippum, filium Demaeneti,

Compellare aut contrectare, conloquive aut contui?

Quid dedit? quid deportari iussit ad nos? an tibi tu t. t.

Verba blanda esse aurum rere? dicta docta pro datis? t. t. c. 505

Ultro amas, ultro expetessis, ultro ad te arcessi jubes.

Illos, qui dant, eos derides; qui deludunt, deperis.

An te id expectare oportet, si quis promittat tibi,

Te facturum divitem, si mater moriatur sua?

Ecastor periculum magnum familiae portenditur, 510

Dum ejus expectamus mortem, ne nos moriamur fame.

Nunc adeo nisi mi huc argenti adfert viginti minas:

485. Ita Jo. Brant. V. *imperiis*, quae forma genitivi inusitata
aevo Plauti. Turbasse videtur scriptura continua. 492. *hortat*
ab Acidalio est. V. *orat*. 497, 8. Haec Philenio tribuuntur.

502. Ita Langg. G. H. Et sic passim veteres. V. *Quoties*.

510. V. *Et nobis periculum magn. et fam. p.* Glossema ἀπὸ τοῦ.

Nae ille ecastor hinc trudetur largus lacrumarum foras.
Hic dies summa est apud me inopiae excusatio.

PHI. Patiar, si cibo carere me jubeas, mater mea. 515

CL. Non veto te amare, qui dant, quod amentur gratia.

PHI. Quid, si hic animus occupatust, mater, quid faciam?
mone.

CL. Hem, meum caput contemples, si quidem ex re con-
sultas tua. i. t.

PHI. Etiam opilio, qui pascit, mater, alienas oves, t. t. c.
Aliquam habet peculiarem, qui spem soletur suam: 520

Sine me amare unum Argyrippum animi causa, quem volo.

CL. Intro abi: nam te quidem edepol nihil est inpudentius.

PHI. Audientem dicto, mater, produxisti filiam.

LEONIDA. LIBANUS.

LE. Perfidiae laudes gratiasque habemus merito ma-
gnas, i. t. c. III, 2

Quom nostris sycophantiis dolis astutiisque, 525

Scapularum confidentia virtuti, ulmorum freti

Advorsum stimulos laminas crucesque conpedesque,

Nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias,

Inductoresque acerrumos gnarosque nostri tergi,

[Qui saepe ante in nostras scapulas cicatrices indiderunt,]

Eas nunc legiones copias exercitusque, forum 530

Vi pugnando, perjuriis nostris, euoe! potiti.

514. Ita Gronov. Libri vett. fere: *summae, summe*. V.: *summu'st* (*summust*). 526. V.: *Scap. conf.*, *virtute ulm. fr.* Jungenda *Scapularum virtuti, ulmorum stimulos*, h. e. stimulos ulmeos sive ex ulmis factos. *Confidentia* casum verbi sui adsciscit. Ita carere possumus Lambini *ταπτολογικῶ* illo *virtute humerorum*, quod et aliis placuit, cum, servi nequam quomodo *virtute ulmarum* freti dicerentur, non reperirent. 527. Sic Argent. a. 1514. Junct., probantibus Meursio atque Acidalio. V.: *Qui advorsum*, 529. *Inductores*, qui velut inducunt tergum cicatricibus, quem admodum paries tectorio dicitur induci. Sic autem Langg. V.: *Inductoresque*. Uncinis inclusa sunt glossema, et *αμερρον* quidem, vocabuli *Inductores*. 530, 531. *Eas* conspicitur in edd. mediis. Veteres autem propemodum omnes ostendunt *forum*, h. e. furum, *φουρον*. Ipsum *furum* legitur in libris nonnullis, in quibus est vetus Camerarii. *Furum vi pugnare* (nam haec jungenda, secus ac vulgo fit) est fallere, ductare. Declarant, quae sequuntur, verba *perjuriis nostris*. V.: *Eas n. l. c. ex. eorum*, *Vi, p., peri. n. euge, potiti*.

Virtute id conlegae hujus est meaque comitate
Factum. **LI.** Qui me vir fortior ad subferendas plagas?
LE. Edepol virtutes qui tuas nunc possit conlaudare,
Sicut ego possum, quae domi duellique male fecisti: 535
Nae illa edepol pro merito tuo memorari multa possunt:
Fidentem ubi fraudaveris; ubi hero infidelis fueris;
Ubi verbis conceptis sciens lubenter perjuraris;
Ubi parietes perfoderis; in furto ubi sis prehensus;
Ubi saepe causam dixeris pendens advorsus octo 540
Astutos, audacis viros, valentis virgatores.
LI. Fateor, profecto, ut praedicas, Leonida, esse vera;
Verum edepol nae etiam tua quoque malefacta iterari multa,
Et vero, possunt: ubi sciens fideli infidus fueris:
Ubi pressus in furto sis manifesto verberatus; 545
Ubi perjuraris; ubi sacro manus sis admolitus;
Ubi heris damno et molestiae et dedecori saepe fueris;
Ubi, creditum quod sit, tibi datum esse pernegaris;
Ubi amicae quam amico tuo fueris magis fidelis;
Ubi saepe ad languorem tua duritia dederis octo 550
Validos lictores, ulmeis adfectus lentis virgia.
Num male relata est gratia? ut conlegam conlaudavi?
LE. Ut meque teque maxime atque ingenio nostro decuit.
LI. Jam omitte ista atque hoc, quod rogo, responde.
LE. Rogita quidvis.
LI. Argenti viginti minas habesne tu? **LE.** Hariolare. 555
Edepol senem Demaenetum lepidum fuisse nobis!
Ut adsimulabat, Sauream me esse, quam facete!
Nimis aegre risum contini, ubi hospitem inclamavit:
Quod sese absente mihi fidem habere noluisset.
Ut memoriter me Sauream vocabat atriensem! 560
LI. Manedum! **LE.** Quid est? **LI.** Philenium estna haec,
quae intus exit, atque
Una Argyrippus? **LE.** Opprime oes! est: clam suban-
scultemus.
LI. Lacrumantem lacinia tenet lacrumana. Quidnam esse
dicam?
LE. Tacite auscultemus. **LI.** Attate, modo hercle in men-
tem venit:

536. V.: nunc tuo. 545. V.: et man. 548. V.: refragantibus
plurisque vett.: ubi quod sit. 554. Ita Guelf. Helmstad. V.: Rog.
quod sit. 558. Sic vett.: tetinerim, tetinisse, attinisse. Vid. Non.
Mercer. p. 178, Meurs. Exercit. crit. p. 166. V.: continui, quod
glossema versus respicit. 559. Ita Reiz. V.: sc. 562. Sequor
Gruterum. Suidas, 3, 7. V.: etiam subdant.

Nimis vellem habere perticam. *LE.* Quoi re? *LI.* Qui
verberarem 565
Asinos, si forte occiperint clamare hinc ex crumena.

ARGYRIPPUS. PHILENIUM. LIBANUS.
LEONIDA.

AR. Cur me retentas? *PHI.* Quia tui amans abeuntis
egeo. i. t. c. III, 3

AR. Vale! *PHI.* Aliquantod amplius valerem, si hic ma-
neres.

AR. Salve! *PHI.* Salvere me jubes, quoi tu abiens adferre
morbum?

AR. Mater supremam mihi tua dixit: domum ire passit. 570

PHI. Acerbum funus filiae faciet, si te parendum est.

LI. Homo hercle hinc exclusus foras. *LI.* Ita res est.

AR. Mitte, quaeso.

PHI. Quo nunc abis? quin tu hic manes? *AR.* Nox si
voles, manebo.

LI. Audin' hunc, opera ut largus est nocturna? nunc
enim inter-

dus negotiosus est (videlicet Solonem), 575

Leges ut conscribat, quibus se populus teneat. — gerrae.

Qui sese parere adparent hujus legibus: profecto

Nunquam bonae frugi sient, dies noctisque potent.

LE. Nae iste hercle ab ista non pedem discedat, si licessit,

Qui nunc festinat atque ab hac minatur sese abire. 580

LI. Sermoni jam finem face tuo: hujus sermonem accipiam.

AR. Vale! *PHI.* Quo properas? *AR.* Bene vale: aptud Or-
cum te videbo:

Nam equidem me jam, quantum potest, a vita abjudicabo.

PHI. Cur tu, obsecro, inmerito meo me morti dedere optas?

AR. Ego te, quam si intellegam deficere vita, jam ipse 585

Vitam meam tibi largiar et de mea ad tuam addam?

PHI. Cur ergo minitaris tibi, te vitam esse amissurum?

Nam quid me facturum putas, si istuc, quod dicis, faxis?

Mihi certum efficere in me omnia eadem, quae tu in
te faxis?

570. Ita Gron. alique. V.: *supremum*. Isidor. Origg. 5.: *Par-
tes diei tres sunt, Mane, Meridies et Suprema etc.* Suprema dicta
foro excedebant, domum ibant, ut monet Gron. 575. Nox. Li-
bri fere Nox, ut errare solent in hoc verbo. 580. Libri durioris
numero: certum est.

AR. O melle dulci dulcior mihi tu es! PHR. Certe enim
tu vita es! 590

Complectere. AR. Facio lubens. PHR. Utinam sic eferamur!

LE. O Libane, miser ut est homo, qui amat! LI. Imo
hercle vero

Qui pendet, multo est miserior. LE. Scio, qui periculum
feci.

LI. Circumsistamus; alter hinc, hinc alter adpellemus.

Here, salve! Sed num fumus est haec mulier, quam am-
plexare? 595

AR. Quidum? LI. Quia oculi sunt tibi lacrumantes, eo
rogavi.

AR. Patronus qui vobis fuit futurus, perdidistis.

LI. Equidem hercle nullum perdidit eo, quia nunquam
ullum habui.

LE. Philenium, salve! PHR. Dabunt di, quae velitis, vobis!

LB. Noctem tuam et vini cadum velim, si optata fiant. 600

AR. Verbum cave faxis, verbero! LE. Tibi equidem, non
mihi, opto.

AR. Tum tu igitur loquere, quod lubet. LE. Hunc hercle
verberare.

LI. Quisnam istuc adcredat tibi, cinaede calamistrate?

Tun' verberes, qui pro cibo habeas te verberari?

AR. Ut vestrae fortunae meis praecedunt, Libane, longe! 605

LI. Qui? AR. Hodie nunquam ad vesperum vivam!
LI. Quapropter, quaeso?

AR. Quia ego hanc amo, et haec me amat; huic quod
dem, nusquam quidquam est:

Hinc meo amantem ex aedibus delegit hujus mater.

Argenti viginti minae me ad mortem adpulerunt.

Quas hodie adulescens Diabolus ipsi daturus dixit. 610

Ut hanc ne quoquam mitteret, nisi ad se, hunc annum
totum.

Videtin', viginti minae quid pollent, quidve possunt?

Ille, qui illas perdit, salvos est; ego, qui non perdo, pereop.

LI. Jam dedit argentum? AR. Non dedit. LI. Bono
animo es! ne formida!

590. V.: *Vita es mihi*. Glossema, quod delendum vidit Reis.
593. Helmst.: *Solo, quia p. f.* 598. V.: *perdidi ideo quia*, per-
peram diviso pyrrhichio quarti. pedis. Causa erroris scriptura
olim usitata, continua: 602. Quelf.: *quid lubet*, vel *quid lubet*.
606. V.: *longe, Qui had.* 607. Sic nostri Langg. et pleraque
omnes edd. veti. V.: *quod ego dem*. Ceterum *amo* non eliditur.
Vid. not. ad Amph. 285.

LE. Secede huc, Libane: te volo. LI. Si quid vis.

AR. Obsecro vos, 615

Eadem istaec opera suavius complexos fabulari. //

LI. Non omnia eadem aequè omnibus, here, suavia esse scito. Vobis est suave amantibus complexos fabulari;

Ego complexum hujus nil moror; meum autem hic adspematur.

Proinde istuc facias ipse, quod faciamus nobis suades. 620

AR. Ego vero, et quidem edepol lubens. Interea, si videtur, Concedite istuc. LE. Vin', herum deludi? LI. Dignust sane.

AR. Vin' faciam, ut me Philenium praesente hoc amplexetur?

LI. Cupio hercle. LE. Sequere hac. AR. Ecquid est salutis? satis locuti?

LE. Auscultate atque operam date et mea dicta devorate! 625

Primum omnium servos tuos nos esse non negamus;

Sed si tibi argenti minae viginti proferentur:

Quo nos vocabis nomine? AR. Libertos. LE. Non patronos?

AR. Id potius. LE. Viginti minae hic insunt in crumena;

Has ego, si vis, tibi dabo. AR. Di te servassint semper, 630

Custos herilis, decus populi, thesaurus copiarum,

Salus interior corporis, amorisque imperator!

Hic pone, hic istam conloca crumenam in collo plane!

LE. Nolo ego te, qui herus sis mihi, onus istuc sustinere.

AR. Quin tu labore liberas te, atque istam inponis in me? 635

LE. Ego hajulabo; tu, ut decet dominum, ante me ito inanis!

AR. Quid nunc? quid est? quin tradis huc crumenam pressatum aerum?

LE. Hanc, quoi daturus hanc, jube petere atque orare mecum:

Nam istuc proclive est, quod jubes, me plane conlocare.

PHI. Da, meus ocellus, mea rosa, mi anime, mea voluptas, 640

Leonida, argentum mihi! ne nos dejunge amantis!

LE. Dic igitur me passerulum, gallinam, coturnicem,

Agnellum, hoedillum, me tuum dic esse, vel vitellum!

Prehende auriculis! compara labella cum labellis!

616. Quasi amantum fuissent illa *Te volo, Si quid vis*. Cf. sequentia. Jocus *κατὰ προδουλίαν*. 619. Verba *meum* — *suades* Leonidae tribuuntur. 631. Libri depravato versu: *populi*. 632. corporis fere libri vett. V.: *interioris hominis*. 637. Vet. cod. Camer.: *press. erum*. Inde faciendum erat *press. aerum*, non *ἀνερπον* istud *herum*, quod legitur in libris. Genitivus *aerum* prisci usus est: vid. Priscian. p. 744. Putsch. Sic pridem sentiebat Jos. Scaliger. 640. Sic vett. V.: *da, mea vol.* Non elidendum *mi*. 642. V.: *me tuum pass.*

Ar. Ten' osculetur, verbero? Læ. Quam vero indignum visum est? 645

Atque pol hodie non feres, ni genua confricantur.

Ar. Quidvis egestas imperat: fricentur. Phr. Dane, quod oro! Age, mi Leonida, obsecro; fer amanti hero salutem! Redime istoc benefacto te ab hoc, et tibi eme hunc isto argento!

Læ. Nimis bella es atque amabilis; et si hoc meum esset: hodie 650

Nunquam me orares, quin darem! Illunc te orare, melius est.

Ille hanc mihi servandam dedit. I sane, bella, belle!

Cape hoc sis, Libane! Ar. Furcifer, etiamne delusisti?

Læ. Nunquam hercle facerem, genua ni tam nequiter fricares. —

Age sis tu in partem nunc iam hunc delude, atque amplexare hanc! 655

Li. Taceas! me spectes! Ar. Quin ad hunc, Philenium, adgredimur,

Virum quidem pol optimum et non similem furis hujus?

Li. Inambulandum est. Nunc mihi vicissim supplicabunt.

Ar. Quaeso hercle, Libane, sis herum tuis factis sospitari:

Da mi istas viginti minas! Vides me amantem egere. 660

Li. Videbitur; factum volo; redito huc conticinio.

Nunc istam tantisper jube petere atque orare mecum.

Phr. Amandone exorariet te vis, an osculando?

Li. Enimvero utrumque. Phr. Ergo obsecro te, utrumque nostrum serva!

Ar. O Libane, mi patrone, mi trade istuc! Li. Mage decorum est, 665

Libertum potius quam patronum onus in via portare.

Phr. Mi Libane, ocellus aureus, donum decusque amoris,

Amabo faciam, quod voles: da istuc argentum nobis!

Li. Dic igitur me tuam anaticulam, columbam, vel catellum,

Hirundinem, monedulam, passerculum, putillum! 670

Fac proserpentem bestiam me: duplicem ut habeam linguam!

Circumdato me brachiis! meum collum circumplecte!

Ar. Ten' complectatur, carnufex? Li. Quam vero indignus videor?

647. Codex Camer.: dant, quod oro. V.: da nunc, q. o. Dane, da. 649. V., invenustis numeris: beneficio. Monac.: benefacio. 653. V.: etiam me del. Sed Philenium quoque ille delusit. 662. Sic vett., vel jubes. Male secundum Guil. Quaest. in As. c. 7. legitur jube sis. 664. V.: Ego obs. te, et tu ut n. s. 669. Sic aliquot Langg. V.: nam non legitur, quod poscit versus.

Ne istuc nequidquam dixeris in me tam indignum dictum:
Vehes pol me hodie, si quidem hoc argentum ferresperes. 675

AR. Ten' ego veham? LI. Tun' hoc feras argentum hinc
aliter a me?

AR. Perii hercle! sive herum quidem est decorum vehere
servom:

Inscende. LI. Sic isti solent superbi subdomari.

Adsta igitur, ut consuetus es puer olim! Scin' ut
dicam?

Hem, sic! — Abi! Laudo, nec te equo magis est aequos
ullus sapiens. 680

AR. Inscende acrutum! LI. Ego fecero. — Hem quid istuc?
ut tu incedis?

Demam hercle jam tuo de hordeo, tolutum ni badizas!

AR. Amabo, Libane, jam satist? LI. Nunquam hercle
hodie exorabis:

Nam jam calcari quadrupedem agitabō advorsum clivom;
Postidea ad pistores dabo: ut ibi cruciere currēns. 685

Adsta: ut descendam nunc iam in proclivi, quamquam ne-
quam es!

AR. Quid nunc? quoniam ambo nos, ut est lubitum,
ambo delusistis:

Datisne argentum? LI. Si quidem mihi statuam et arām
statuis,

Atque, ut deo, mi hic immolas bovem: nam ego tibi
Salus sum.

LE. Etiam tu here, istum abs te amoves, ac me vicis-
sim adgredere. 690

Atque illa, sibi quae hic jusserat, mihi statuis supplicasque?

AR. Quem te deum autem nominem? LE. Fortunam at-
que Obsequentem.

AR. Jam istoc es melior. LI. An quid olim homini est sa-
lute melius?

AR. Licet laudem Fortunam: tamen, ut ne Salutem culpem.

PHI. Ecastor ambae sunt bonae. AR. Sciam, ubi boni quid
dederint. 695

677. V.: P. h. si verum (siuuerum, siuerum) quidem est dec.
herum veh. s. 681. V.: q. ist. est? 682. V.: D. h. jam de or-
deo. Helmstad. et Pal. 4.: de ord. tuo. Edg. mediae et Gronov.
tibi de ord. 683. V.: jam sat est. Guelf. et a. m. i. Helmst.
i. satis est. 685. Sic aliqui apud Pergum. V.: Postea. 699. V.:
E. tu, h., istunc am. abs te, atque ipse me aggredire, haerente
etiam Acidalio Divv. p. 58. Cf. 698. 692. Guelf. et Argent. a.
1514.: Q. te aut. nom. deum. V.: quōtupus; Q. te aut. deum nom.

LE. Opta id, quod contingat tibi vis. AR. Quid, si optaro?

LE. Eveniet.

AR. Opto annum hunc perpetuom mihi hujus operas.

LE. Inpetrasti.

AR. Ain' vero? LE. Certe, inquam. LI. Ad me adi vicissim, atque experire.

Exopta id, quod vis maxumc tibi evenire: fiet!

AR. Quid ego aliud exoptem amplius, nisi illud quoque inopia est.

700

Viginti argenti commodas minas, hujus quas dem matri.

LI. Dabuntur. Animo sis bono face: exoptata obtingent!

AR. Ut consuevere homines, Salus frustatur et Fortuna.

LE. Ego caput argento fui huic hodie reperiundo.

705

LI. Ego pes fui. AR. Quin nec caput nec pes sermonum adparet.

Nec, quid dicatis, nec, me cur ludatis, scire possum.

LI. Satis jam delusum censeo: nunc, em, ut est, eloquamur.

Animum, Argyrippe, advorte sis. Pater nos ferre jussit.

Hoc argentum ad te. AR. Ut tempore opportuneque attulistis!

LI. Hic inerunt viginti minae bonae, mala opera partae:

710

Hastibi nos pactis legibus dare jussit. AR. Quid id est quaeso?

LI. Noctem hujus et coenam ut sibi dares. AR. Jube advenire.

Meritissimo ejus, quae volet, faciemus, qui hoste amores

Nostros dispulsos compulit. LE. Patieris, Argyrippe,

Patrem hanc amplexari tuom? AR. Haec faciet facile ut patiar,

715

Leonida. Curre, obsecro: patrem huc orato ut veniat.

LI. Jamdudum est intus. AR. Hac quidem ne venit.

LE. Angiporto

Illic per hortum circumit clam: ne quis se videret

Huc ire familiarium: ne uxor reciscat, metuis.

De argento si mater tua sciat factum ut sit.

AR. Heia,

720

Benedicito! LI. Ite intro cito! LE. Valeté et vos amate!

696. V.: ut cont. 704. Ita haec distincta in Monacensi. V.: Ut. c., hom. S. f. et F. 711. Male huic versui additum in fine legitur quaeso, non quo in versum compingi nequeat, sed quia non decet dominum adversus servum. Sublectum in praegressu. 717. ne Helms., antique. V.: non. 718. Sic MSS. V.: circuit. 721. Benedicito Guelf. V.: Benedicite. ite intro cito. valeté. LE. (haec nota abest ab Helmslad.) et vos am.

DIABOLUS. PARASITUS.

Dr. Agedum, istum ostende, quem conscripti, syngraphum. i. s. III, 4

Inter me amicam et lenam. Leges perlege:

Nam tu poëta es prorsus ad eam rem unicus.

PA. Horrescet faxo lena, leges quom audiet. 725

Dr. Age, quaeso, mi hercle translege! PA. Audin?

Dr. Audio.

PA. Diabolus Glauci filius Cleaeretae

Lenae dedit argenti viginti minas:

Philenium, ut secum esset noctis et dies

Huac annum totum. Dr. Neque cum quiquam alio quidem. 730

PA. Addone? Dr. Adde; et scribas vide plane et probe!

PA. Alienum homine, i. intromittat neminem.

Quod illa aut amicum aut patronum... Dr. Neminem!

PA. Aut quod illa amicae suae amatorem praedicet:

Fores occlusae omnibus sint, nisi tibi; 735

In foribus scribat: Occupatam esse se.

Aut quod illa dicat, peregre adlatam epistolam:

Ne epistola quidem ulla siet in aedibus,

Nec cerata adeo tabula; et si quae inutilis

Pictura sit, eam vendat. Ni quatrduo 740

Abalienarit, quo ex argentum acceperit:

Tuos arbitratus sit: conburas, si velis:

Ne illi sit cera, ubi facere possit litteras.

Vocet convivam neminem illa, tu voces:

Ad eorum ne quemquam oculos adjiciat suos. 745

Si quem alium adspexit: caeca continuo siet,

Tecum una postea aequae pocula potitet,

Abs ted accipiat, tibi propinet, tum bibat:

Ne illa minus aut plus quam tu sapiat. Dr. Satis placet.

PA. Suscipiones omnis abs se segreget: 750

Neque illaeco ulli pede pedem homini premat,

Quom surgat; neque in lectum inscendat proximum;

728. Libri inepte et depravato metro: *L. d. dono arg. v. m.*
Dedit posteriorem syllabam porrigit ante vocalem, sicut passim
fit ejusmodi syllabis verbalibus. 735. V.: *sient.* 738. V.: *sit.*
Non elidendum *quidem* qua figura nihil frequentius hae scena,
in qua verba omnia ponderantur. 739. *quae* placebat Reizio
V.: *qua.* 741. Pall. *ferre* et *vett. mediaeque* edd.; *quo ex te arg.*
acc. V. *soloece: quo abs te a. a.* Acidaliu sequor, cum Parco.
748. V.: *tu bibas.* 752. *neque* non liquescit.

Neque, quom descendat, inde det quoiquam manum.
 Spectandum ne quoiquam anulum det neque roget.
 Talos ne quoiquam homini admoveat, nisi tibi; 755
 Quom jaciāt, Te ne dicat: nomen nominet.
 Deam invocet sibi, quam lubebit, propitiam;
 Deum nullum. Mage si religiosa fuverit:
 Tibi dicat: tu pro illa ores, ut sit propitius.
 Neque illa ulli homini nutet, nictet, adnuat. 760
 Post id, lucerna si extincta est, ne quid sui
 Membri commoveat quidquam in tenebris. Dr. Optimum est,
 Ita scilicet facturam; verum in cubiculo . . .
 Deme istuc! equidem illanc moveri gestio.
 Nolo illam habere causam, et vetitum dicere. 765
 Pa. Scio, captiones metuis, Dr. Verum. Pa. Ergo, ut jubes.
 Tollam? Dr. Quidni? Pa. Audi reliqua. Dr. Loquere: audio.
 Pa. Neque ullum verbum faciat perplexabile;
 Neque ulla lingua sciat loqui, nisi Attica.
 Fors si tussire ocepsit, ne sic tussiat: 770
 Ut quoiquam linguam in tussiendo proferat.
 Quod illa autem simulet, quasi gravedo profluat:
 Hoc ne sic faciat: tu labellum abstergeas.
 Potius quam quoiquam saviū faciat palam.
 Nec mater lena ad vinum accedat interim, 775
 Neque ulli verbo dicat male. Si dixerit:
 Haec multa ei esto: vino viginti dies
 Ut careat. Dr. Pulcre scripti! scitum syngraphum!
 Pa. Tum si coronas, sarta, unguenta jusserit
 Ancillam ferre Veneri aut Cupidini: 780
 Tuos servos servet, Venerine eas det, an viro.
 Si forte pure velle habere dixerit:
 Tot noctis reddat spurcas, quot pure habuerit,
 Haec sunt non nugae: non enim mortualia.
 Dr. Placent profecto leges. Sequere intro. Pa. Sequor. 785

DIABOLUS. PARASITUS.

Dr. Sequere hac. Egon' haec patiar, aut taceam?
 Emori i. s. IV, 1

758. Sic Reiz. V.: fuerit. 761. Sic plerique omnes libri.
 V.: id desideratur. 765. Ita legendum sensit Acid. Plurimi vett.
 vitam. V.: votitam. 770. V.: Forte, in quo usurpata videatur apo-
 cope. Sed malim Fors cum Heindorfio, sicut Amph. 574. 773.
 Sic, temere, non re vera. 783. Libri contra legem pedariam:
 quot puras hab.

Me malim, quam haec non ejus uxori indicem!
 Ain' tu? apud amicam munus adolescentuli
 Fungere, uxori excuses te et dicas senem?
 Praeripias scortum amanti, atque argentum obicias 790
 Lenae? suppiles clam domi uxorem tuam?
 Suspendam potius me, quam tacita haec auferas!
 Jam quidem ad illam hercle hinc ibo, quam tu propediem,
 Ni quidem illa anteoccupassit te, effliges scio:
 Luxuriae sumtus suppeditare ut possies. 795
 Pa. Ego sic faciundum censeo: me honestius,
 Quam te, palam hanc rem facere: ne illa existimet,
 Amoris causa percitum id fecisse te
 Mage, quam sua causa. Dr. At pol quin dixti rectius.
 Tu ergo face, ut illi turbas, litis, concias: 800
 Cum suo sibi gnato unam ad amicam de die
 Potare; illam expilare clam. Pa. Ne me mone:
 Ego istuc curabo. Dr. At ego te operiar domi.

ARGYRIPPUS. DEMAENETUS.

Ar. Age, decumbamus, sis, pater. Dz. Ut jusseris, i. s. IV, s
 Mi gnate, ita fiat. Ar. Pueri, mensam adponite. 805
 Dz. Numquidnam tibi molestum est, gnate mi, si mecum
 haec adcubat? i. t.
 Aa. Pietas, pater, dolorem prohibet oculis: quamquam
 istanc amo:
 Possum equidem inducere animum, ne aegre patiar,
 quia tecum adcubat.
 Dz. Decet verecundum esse adolescentem, Argyrippe.,
 Ar. Edepol, pater,
 Merito tuo facere possum. Dz. Age ergo, agitemus hoc
 convivium 810
 Vino et sermone suavi! nolo ego metui, amari mavolo.
 Mi gnate, me abs te. Ar. Pol ego utrumque facio, ut
 aequom est filium.

794. V.: Misi. 796. Ita Guelf. Helmstad. et vett. edd. V.: faciendum. Formas ejusmodi antiquiores passim restitui. 799. Sic fero vett. V.: At p. qui d. r. Cf. Amph. 553 etc. 804. Ita major pars librorum. V.: Agedum decumb. — Pater Vid. not. ad Amph. 285. 806. Sic nostri codd. Langg. vett. edd. V.: si haec nunc mec. accubat? 807. V.: qu. ego ist. amo. Guelf.: istanc ego, ut vagari solent glossemata.

- DE. Credam istuc, si esse te hilarum videro. AR. An tu
me tristem putas?
DE. Putem ego, quem videam aequè esse moestum, ut
quasi dies si dicta sit.
AR. Ne dixis istuc. DE. Ne sic fueris: eloco ego non
dixero. 815
AR. Hem, adspecta: rideo. DE. Utinam, male qui mihi
volunt, sic rideant!
AR. Scio equidem, quamobrem me, parens, tu tristem
credes nunc tibi:
Quia istaec est tecum. Atque ego quidem, hercle, ut
verum tibi dicam, patri:
Ea res male habet; ac non eo, quia tibi non cupiam,
quae velis:
Verum istam amo. Aliam tecum esse, equidem facile
possum perpeti. 820.
DE. At ego [hanc volo. AR. Ergo sunt, quae exoptas.
Mihi, quae ego exoptem, volo.
DE. Unum hunc diem perpetere: quoniam tibi potestatem
dedi,
Cum hac annum ut esses, atque amanti argenti feci co-
piam.
AR. Hem, istoc me facto tibi devinxisti! DE. Quin te ergo
hilarum das mihi?

ARTEMONA. PARASITUS. DEMAENETUS. ARGY-
RIPPUS. PHILENIUM.

- ART. Ain' tu, meum virum hic potare, obsecro, cum
filio, t. t. c. V. 825
Et ad amicam detulisse viginti argenti minas,
Meoque filio sciente id facere flagitium patrem?
PA. Neque divini neque mi humani posthac quidquam
adcreduas,
Artemona, si huius rei me mendacem esse inveneris.
ART. At scelesti ego praeter alios meum virum fuvi rata 830
Siccum, frugi, continentem, amantem uxoris maxime.

815. V.: an tu esse me tr. p.? 817. Sic Monac. V.: pater. 818.
Ita Guelf. V.: pater. 820. Sic fere libri. V.: possum. 826. Sic
Helmstad. V.: arg. vig. m. 829. Ita scripti. V.: esse mend. 830.
V. fui, quo versus loco spondeus usurpari solet. Scripti etiam
hic: frugi.

PA. At nunc dehinc scito, illum ante omnis minumi mortalem preti,

Madidum, nihili, incontinentem atque oscorem uxoris suae.
ART. Pol ni vera ista essent: nunquam faceret ea, quae nunc facit.

PA. Ego quoque hercle illum antehac hominem semper sum frugi ratus; 835

Verum hoc facto sese ostendit, qui quidem cum filio Potet una, atque una amicam ductet, decrepitus senex.

ART. Hoc ecaster est, quod illic ad coenam ait cotidie Ire sese ad Archidemum, Chaeream, Chaerestratum, Cliniam, Chremem, Cratinum, Diniam, Demosthenem: 840
Is apud scortum corruptelae et liberis lustris studet.

PA. Quin tu illunc jubes ancillas rapere sublimem domum?
ART. Tace modo. Nae illunc ecaster miserum habebol!

PA. Istuc scio

Ita fore illi, dum quidem cum illo nupta eris. ART. Ego censeo

Eum etiam hominem in senatu dare operam, aut clientibus; 845

Ibi labore delassatum noctem totam stertere:

Ille foris opere faciundo lassus noctud advenit;

Fundum arat alienum, incultum familiarem deserit.

Is etiam, corruptus, porro suum corrumpit filium.

PA. Sequere hac me modo: jam faxo ipsum hominem manifesto opprimas. 850

ART. Nihil ecaster est, quod facere mavelim. PA. Manedum.

ART. Quid est?

PA. Possis, si forte adcubantem tuum virum conspexeris Cum corona, amplexum amicam si videas, cognoscere?

ART. Possum ecaster. PA. Hem tibi hominem! ART. Perii!

PA. Paulisper mane:

Aucupemus ex insidiis clanculum, quam rem gerant. 855

ART. Quid modi, pater, amplexando facies? DE. Fatsor, gnate mi . . .

AR. Quid fatere? DE. Me ex amorē hujus corruptum oppido.

PA. Audin', quid ait? ART. Audio. DE. Egon' ut non domo uxori meae

Subripiam in deliciis pallam quam habet, atque ad te deferam?

338. Ita Guelf. V.: quod ille it ad coen. cotidie. 839. V.: cotidie. Ait sese ire ad etc. 845. Libri numero durissimo: ego istuc scio. 845. V., secundum Cam.: aut in sen. Non elidendum hominem. 856. Sic Acid. V.: amplexandi.

Non edepol conduci possum vita uxoris annua. 860
 PA. Censen', tu illunc hodie primum ire adsueta esse
 in ganeum?

ART. Ille ecaster suppilabat me, quod ancillas meas
 Suspiciabar, atque insontis miseris cruciabam. AR. Pater,
 Jube dari vinum: jamdudum factum est, quom primum bibi.
 DE. Da, puere, ab summo. Age, tu interibi ab infumo
 da savitum. 865

ART. Perii, misera, ut osculatur caruifer, capuli decus!
 DE. Edepol animam suaviorem aliquanto, quam uxoris meae!
 PHI. Dic, amabo, an tuae foetet anima uxoris?

DE. Nanteam

Bibere malim, si necessum est, quam illanc oscularier.
 ART. Ajin' tandem? Edepol nae tu istuc cum malo
 magno tuo 870

In me dixisti! Sine venias modo domum: faxo ut scias
 Quid periculi sit dotatae uxori vitium dicere.

PHI. Miser ecaster es! ART. Ecaster dignus est. AR. Quid
 ais, pater?

Ecquid matrem amas? DE. Egone illam? Nunc amo,
 quia non adest.

AR. Quid, quom adest? DE. Periisse cupio. PA. Amat
 homo hic te, ut praedicat. 875

ART. Nae illa ecaster foenerato funditat: nam si domum
 Redierit hodie, osculando ulciscar ego potissimum.

AR. Jace, pater, talos: ut porro eos jiciamus. DE. Maxume.
 Te, Philenium, mihi atque uxoris mortem! — Hoc Ve-
 nerium est!

Pueri, plaudite, et mi ob jactum cantharo mulsum date! 880

ART. Non queo durare. PA. Si non didicisti fulloniam:
 Non mirandum est. In oculos invadi nunc est optimum.

AR. Ego pol vivam, et tu istanc hodie cum tuo magno malo.
 Invocavisti! PA. Ecquis currit pollinctorem arcessere?

870 — 75. Haec vulgo hoc ordine leguntur: 873, 870, 871, 872, 874., verbaque *Miser ecaster es uxori tribuuntur*, sequentia vero illa *Mecaster dignus est* parasito, quem per Castorem jurare non magis decet quam mulierem per Herculem. Ordinavit atque emendavit Acid., nisi quod *Ajin'* scripsi pro *Ain'* 870, et 873. *Ecaster*, ut eodem verbo, irrisionis causa, mulier uteretur, quo usa est Philenium. 876. V. ille. Sequor Douzam Centur. 1, 8. 881. *Non queo* Gueli. Helmst., suspicor etiam olim usurpati libri: nam sic et Taubm. et ipse Gron. V. tamen: *Non nequeo*. *Fulloniam* pro *fullonicam* itidem Douza latinae vocis formatione. 883. *istanc*, Philenium. Cf. 879. V. *isthaec*. Correxerit Acid.

AR. Mater, salve! ART. Sat salutist. PA. Mortuost De-
maenetus! 885

Tempus est subducere hinc me; pulcre hoc gliscit proelium.
Ibo ad Diabolum; mandata dicam facta, ut voluerit,
Atque interea ut decumbamus suadebo, hi dum litigant;
Post eum demum huc cras adducam ad lenam; ut viginti
minas.

Ei det, in partem hac amanti ut liceat ei potirier. 890

Argyrippus exorari, spero, poterit, ut sinat

Sese alternas cum illo noctis hac frui; nam ni inpetro:
Regem perdidit; ex amore tantum est homini incendium.

ART. Quid tibi huc receptio ad te est meum virum?

PHI. Pol me quidem

Miseram odio enicavit hodie. ART. Surge, amator! i do-
mum! 895

DE. Nullus sum! ART. Imo es (ne nega) pol omnium
nequissimus!

At etiam cubat cuculus! Surge, amator! i domum!

DE. Vae mihi! ART. Vera hariolare. Surge, amator! i
domum!

DE. Abscede ergo paululum istuc. ART. Surge, amator!
i domum!

DE. Jam, obsecro, uxor ART. Nunc uxorem me
esse meministi tuam? 900

Modo quom dicta in me ingerebas: odium, non uxor, eram.

DE. Totus perii! ART. Quid tandem? anima foetete
uxoris tuae?

DE. Murrham olet. ART. Jam subripuisti pallam, quam
scorto dares?

Ecastor ART. Quam subrepturum pallam promi-
sit tibi . . .

DE. Non taces? ART. Ego dissuadebam, mater. ART. Bel-
lum filium! 905

Istoscine aequom est patrem mores liberis largirier? i. t.

Nilne te pudet? DE. Pol, si aliud nil sit, tui me, uxor,
pudet. f. t. c.

ART. Cano capite te cuculum uxor ex lustris rapit!

DE. Non licet manere (coena coquitur), dum coenem modo?

890. Ita Guelf., ut dedit Lamb., quod sane usitatius vul-
gato in parte. 895. odio, odiosa amatione. V. autem: Mis. odio
enicabit, versu *misceop.* Plurimi vet. hodie dant pro odio. Utrum-
que verum esse intellexit Acid. . . . 904. V. : Ecastor quin surrept.
p. p. t., et haec sub Argyrippi persona, aequae quidem inepte at-
que illa Ecastor dignus est 873. sub parasiti.

ART. Ecce coenabis hodie, ut dignus es, magnum ma-
lum! 910

DE. Male cubandum est: iudicatum me uxor abducit do-
mum!

AR. Dicebamne, pater, tibi, ne matri consuleres male?

PHI. Amabo, de palla memento. DE. Juben' hanc hinc
abscedere? i. t.

PHI. Imo potius intus sequere hac me, mi anime!

AR. Ego vero sequor.

ART. I domum! PHI. Da saviu etiam, priusquam abis.

DE. I in crucem! 915

G R E X.

Hic senex si quid, clam uxorem, suo animo fecit volup:
Neque novom neque mitem fecit, nec secus, quam alii
solent;

Nec quisquam est tam ingenio duro, neque tam firmo
pectore,

Quip, ubi quidquam occasionis sit, sibi faciat bene.

Nunc si voltis deprecari huic seni, ne vapulet: 920

Remur inpetrari posse, plausum si clarum datis.

910. V.: ut te dignum est. Sed te praeter fidem veterum li-
brorum insertum est. Guelf.: es. 911. Sic Argent. a. 1514., ut
voluit Douza. V.: adducit. 915. I posterius non eliditur. Sed
legendum fortasse est *abbitis*, cui explicationis causa adscriptum
fuerit *abis* vulgatum. 921. V.: si plausum sic cl. d., usurpato
versu asynarteto, qui alienus est a loco, in quo, utpote fabulae
extremo, affectus et turbae omnes silent. Vet. cod. Camer. a. m.
2.: si pl. si cl. d. Prius si ortum videtur ex antecedente syllaba.
In Guelf. posse non habetur.

18

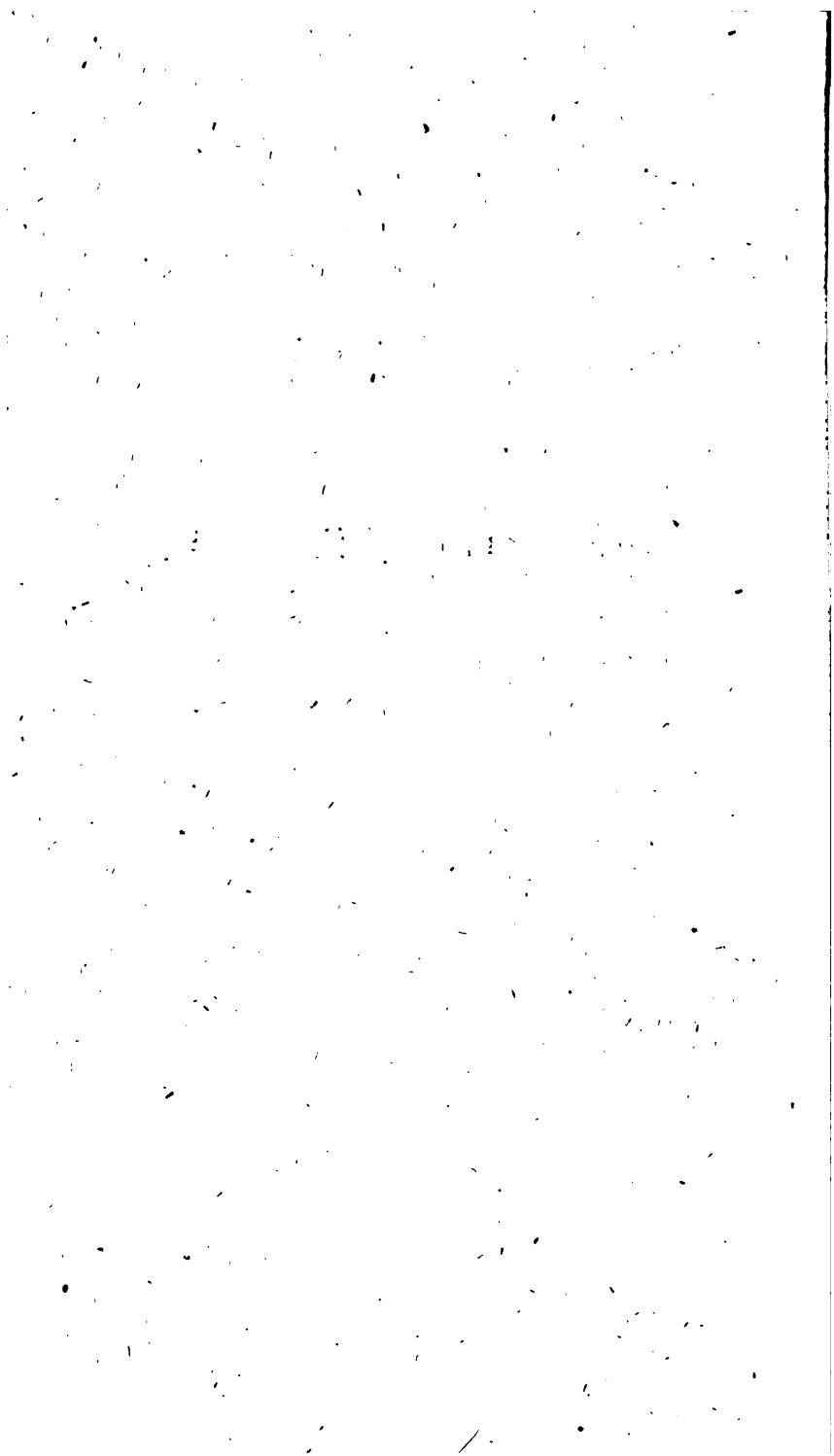
1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

C. ... $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$...

1. 1990年12月25日，在《人民日报》发表署名文章，指出“中国要富，必须走社会主义道路”。

[illegible]

A U L U L A R I A.

ARGUMENTUM.

Senex avarus, sibi vix credens, Euclio i. s.
Domi defossam opibus cum multis suae
Aulam invenit, rursumque penitus conditam
Exanguis, amens servat. Ejus filiam
Lyconides vitiat. Interea senex
Megadorus, a sorore suus ducere
Uxorem, avari gnatam deposcit sibi.
Senex durus vix promittit, atque, aulae timens,
Domo sublatam variis abstrudit locis.
Insidias servus hujus facit Lyconidis,
Qui virginem vitiat; atque ipse obsecrat
Avunculum Megadorum sibimet cedere
Uxorem amanti. Per dolum mox Euclio
Quum perdidisset aulam insperato invenit,
Laetusque natam collocat Lyconidi.

ALIUD ARGUMENTUM.

Aulam repertam avarus plenam auri Euclio i. s.
Vi summa servat, miseris affectus modis.
Lyconides istius vitiat filiam.
Vult hanc Megadorus indotatam ducere,
Lubensque ut faciat, dat coquos cum obsonio.
Auro formidat Euclio: abstrudit foras;
Reque omni inspecta compressoris servulus
Id surpit. Illic Euclioni rem refert:
Ab eo donatur auro, uxore et filio.

Acrostichidos versu 1. legitur *Aul. rep. auri pl. Euclio*, sed
in Guelf.: *avari pro auri*. Aptum *avarus* versiculo hianti. 6. *fo-*
ras Guelf. et Langg. V.: *foris*.

DRAMATIS PERSONAE.

LAR.

EUCLIO.

STAPHYLA.

EUNOMIA.

MEGADORUS.

STROBILUS GEMINUS.

ANTHRAX.

CONGRIO.

PYTHODICUS.

LYCONIDES.

PHAEDRA.

PROLOGUS.

LAR FAMILIARIS.

Ne quis miretur, qui sim, paucis eloquar.
Ego Lar sum familiaris ex hac familia,
Unde exeuntem me adspexistis. Hanc domum
Jam multos annos est quom possideo et colo
Patrique avoque jam hujus, qui nunc hic habet. 5
Sed avos mihi hujus obsecrans concredidit
Auri thesaurum clam omnis; in medio foco
Defodit, venerans me, ut id servarem sibi.
Is quoniam moritur, ita avido ingenio fuit:
Nunquam indicare id filio voluit suo, 10
Inopemque optavit potius eum relinquere,
Quam eum thesaurum commonstraret filio.
Agri reliquit eii non magnum modum,
Qui cum labore magno et misere viveret.
Ubi is obiit mortem, qui id mihi aurum credidit: 15
Coepi observare, ecqui majorem filius
Mi honorem haberet, quam ejus habuisset pater.
Atque ille vero minus minusque inpendio
Curare, minusque me inpartire honoribus.
Item a me contra factum est: nam item obiit diem. 20
Reliquit is ex se hunc, qui hic nunc habitat, filium
Pariter moratum; ut pater avosque hujus fuit.
Huic filia una est; ea mihi cotidie
Aut ture, aut vino, aut aliqui semper supplicat;

Vers. 7. Ita scripti. V.: *Thes. auri.* 14. Sic Langiani. V.:
Quo cum etc. 19. Iidem: *impertire.* Alterum aevo Plauti di-
gnus. Vide Broukhus. ad Propert. 2, 2, 11, Tibull. 1, 7, 44,
et Pontederæ libellum de vetere scribendi ratione, quem libel-
lum editioni, ab ipso curatae, scriptorum rusticorum inseruit
celeberrimus Schneider.

Dat mihi coronas. Ejus honoris gratia 25
 Feci, thesaurum ut hic reperiret Euclio,
 Quo illam facilius nuptam, si vellet, daret:
 Nam eam compressit de summo adolescens loco;
 Is scit adolescens, quae sit, quam compresserit;
 Illa illum nescit, neque compressam autem pater. 30
 Eam ego hodie faciam ut hic senex de proxumo
 Sibi poscat uxorem: id ea faciam gratia,
 Quo ille eam facilius ducat, qui compresserat:
 Etenim, qui poscet eam sibi uxorem senex,
 Is adolescentis illius est avunculus, 35
 Qui illanc stupravit noctu, Cereris vigiliis.
 Sed hic senex jam clamat intus, ut solet;
 Anum foras extrudit, ne sit conscia.
 Credo, aurum inspicere volt, ne subreptum siet.

EUCLIO. STAPHYLA.

Eu. Exi, inquam! age, exi! exeundum hercle est tibi, i. s. l.
 Circumspectatrix cum oculis emissitiis!
 STA. Nam cur me miseram verberas? Eu. Ut misera sis,
 Atque ut te dignam, mala, malam aetatem exigas!
 STA. Nam qua me nunc causa extrusisti ex aedibus? 5
 Eu. Tibi ego rationem reddam, stimulorum seges?
 Illuc regredere ab ostio! illuc, sis, vide,
 Ut cedit! At scin', quomodo tibi res se habet?
 Si hodie hercle fustem cepero aut stimulum in manum:
 Testudineum istum tibi ego grandibo gradum! 10
 STA. Utinam me divi adaxint ad suspendium
 Potius quidem, quam hoc pacto apud te serviam!
 Eu. At ut scelesti sola secum murmurat!
 Oculos hercle istos, improba, ecfodiam tibi:
 Ne me observare possis, quid rerum geram. 15

27. *illam* vet. liber Camer. et Pal. 4. Pall. 1. 2.: Q. *ille eam*.
 V.: Q. *eam*. 34. V.: *Et hic, qui p.* Acidalio placebat *Enim*
hic q. p.

Fabulae versu 1. sic plane legebatur in Langianis. V. *hercle*
tibi hinc est foras, metro durissime. *Exi non elidendum* 8. V.:
ut Incedit: nam ut additur praecedenti versui. Hic quoque, ut
 sexcentis alijs in locis, glossemati cessit genuina vox, Plautoque
 valde familiaris. Vid. Parei lexic. Plaut. v. *Cedere, incedere*.
 14. V., O. *h. ego istos*.

Abscede! — etiam nunc! — etiam nunc! STA. Etiamne?

EU. Ohe,

Istuc adesto! si hercle tu ex istoc loco
Digitum transvorsum aut unguem latum excesseris,
Aut si respexis, donicum ego te jussero
Continuo hercle ego te dedam discipulam cruci. 20

Scelestiorem me hac anu certe scio

Vidisse nunquam, nimisque ego hanc metuo male,
Ne mi ex insidiis verba imprudenti duit,
Neu persentiscat, aurum ubi est absconditum,
Quae in occipitio quoque habet oculos pessuma. 25

Nunc ibo ut visam, estne ita aurum, ut condidi,
Quod me sollicitat plurimis miserum modis.

STA. Ne nunc mecastor, quid hero ego dicam meo
Malae rei evenisse, quamve insaniam,
Queo conminisci: ita me miseram ad hunc modum 30
Decies die uno saepe extrudit aedibus.

Nescio pol, quae illunc hominem intemperiae tenent:

Pervigilat noctis totas; tum autem interdus

Quasi claudus sutor domi sedet totes dies.
Neque jam, quo pacto celem herilis filiae 35

Probrum, propinqua partitudo quoi adpetit,
Queo conminisci; neque quidquam est melius mihi,

Ut opinor, quam ex me ut unam faciam litteram

Longam, meum laqueo collum quando obstrinxero.

EU. Nunc defecato demum animo egredior domo, 40
Postquam perspexi, salva esse intus omnia.

Redi nunc jam intro atque intus serva! STA. Quippe nil

Ego intus servem! An, ne quis aedis auferat?

Nam hic apud nos nihil est aliud quaesti furibus:

Ita inaniis sunt oppletae atque araneis. 45

EU. Mirum, quin tua me causa faciat Jupiter

16. V.: A.: et. n.: et. n.: etiam. ohè! Sed, ohe omisso, Langg.: etiam nunc, quod fuisse puto etiamne, facile illud quidem permutandum cum hoc compendio etiamne: nam eo modo nunc scribi solet in antiquis codd. 17. Ita Guelf. Etiam Monac. et Palatt.: adesto; vet. cod. Camer.: atasto; Langg.: at asta. V.: Inic adstato. 28. Ita Guelf. et a m. 1. Helmst. Vet. cod. Camer.: Nunc nunc, cum librarius itidem vellet legi Ne nunc. Langg.: Non nunc, quae videtur esse interpretatio. V.: Nec nunc. Lueretianum, Nenu, quae trochaica vox est, abhorret ab hoc loco versus, ubi ponenda jambica est, aut spondaica. Ego etiam alibi apud Nostrum syllabam posteriorem habet porrectam: vid. not. ad Amph. 443. Alioqui legi posset ego hero. Sed hero, verbum gravius, recte tenet potiore versum sedem, tertiam. 40. Monac.: domum. 42. Sic nostri codd. et vet. V.: quippini Ego etc., contraria sententia ac qua hic opus. 46. Ita Helmst., Lamb. V.: tua nunc me.

Philippum regem aut Darium, trivenefica!
 Araneas mihi ego illas servari volo.
 Pauper sum, fateor; patior. Quod di dant, fero.
 Abi intro! ocludere januam! Jam ego hic ero. 50
 Cave quemquam alienum in aedis intromiseris.
 STA. Quid, si quisquam ignem quaerit? EU. Extingui volo:
 Ne causae quid sit, quod te quisquam quaeritet.
 Nam si ignis viset, tu extinguere extempulo.
 Tum aquam aufugisse dicito, si quis petet. 55
 Cultrum, securim, pistillum aut mortarium,
 Quae utenda vasa semper vicini rogant,
 Fures venisse atque abstulisse dicito.
 Profecto in aedis meas me absente neminem
 Volo intromitti, atque etiam (hoc praedico tibi) 60
 Si bona Fortuna veniat, ne intromiseris.
 STA. Pol eapse, credo, ne intromittatur, cavet:
 Nam ad aedis nostras nunquam adit quaquam prope.
 EU. Tace atque abi intro! STA. Taceo atque abeo.
 EU. Occlude, sis, 65
 Foris ambobis pessulis! Jam ego hic ero. —
 Discrucior animi, quia ab domo abundum est mihi!
 Nimis hercle invitus abeo; sed, quid agam, scio:
 Nam noster nostrae qui est magister curiae,
 Dividere argenti dixit numos in viros;
 Id si relinquo ac non peto: omnes eloco 70
 Me suspicentur, credo, habere aurum domi:
 Nam verisimile non est, hominem pauperem
 Pauxillum parvi facere quin numum petat.
 Nam nunc, quomodo celo sedulo omnis, ne sciant,
 Omnes videntur scire, et me benignius 75
 Omnes salutant, quam salutabant prius;
 Adeunt, consistunt, copulantur dexteris;
 Rogitant me, ut valeam, quid agam, quid rerum geram.
 Nunc, quo profectus sum, ibo; postidea domum
 Me rursus, quantum potero, tantum recipiam. 80

47. Philippum eliso i priore legi potest διευλαβῆς, ut alibi apud Nostrum. Sed fuit cum regem excludendum existimarem, tanquam glossena, nomenque Philippum ἀνεδάττω; pronuntian- dum; necdum me poenitet suspitionis. Cf. 658. 52. V., secun- dum vet. cod. Camer.: Quod quispiam ignem quaerat, ext. volo. Ceteri libri: Quid si, vel Quod si. Guelf.: quisquam, et utrique personae haec ita dividunt; quod δραματικώτερον. 65. Sic Langg. (nisi quod habent prope), merito probante Gronovio. Similiter etiam alii prisci. V.: N. ad a. n. nusquam adit, quanquam prope est.

EUNOMIA. MEGADORUS.

EUN. Velim te arbitrari, med haec verba, frater, b. t. II, 1
 Meae fidei tuaeque hic rei causa facere, .
 Ut aequom est germanam sororem. b. tr.
 Quamquam haud falsa sum, nos odiosas haberi: b. t.
 Nam multum loquaces merito omnes habemur, 85
 Nec mutam profecto b. d.
 Repertam ullam esse hodie dicunt mulierem ullo in
 seculo. i. t.
 Verum hoc, frater, unum tamen cogitato, b. t.
 Tibi proxumam te mihiq; esse item te:
 Ita aequom est, quod in rem esse utrique arbitremur, 90
 Et mihi te, et tibi me, consulere et monere,
 Neque id occultum haberi, neque per metum mus-
 sari, as. b. d. i. d. c.
 Quin participem pariter ego te et tu me faciat. as. 2ith.
 Eo nunc ego secreto te huc foras seduxi,
 Ut tuam rem ego tecum hic loquerer familiarem. 95
 ME. Da mihi manum, optuma foemina. EUN. Ubi ea est?
 quis ea est nam optuma? i. t.
 ME. Tu. EUN. Tupe ais? ME. Si negas, nego. EUN. Decet
 quidem vera proloqui:
 Nam optuma nulla eligi potest; alia alia pejor, frater, est.
 ME. Idem ego arbitror, nec tibi advorsari as. 2 i. h.
 Certum est de istac re, soror, unquam. Quid vis? 100
 EUN. Da mi operam, amabo. ME. Tua est: utere, loquere
 Atque impera sis. i. h.

82. hic. Libri haec, hac, hoc, quod quidem vulgo legitur.
 87. Rep. non est elidendum. 91. Ita Guelf. et Monac. V.: N. occ.
 id. hab. 92. V.: et tu me ut fac. 96. Extrema syllaba verbi
 foem. pro longa est propter interpunctionem; nam non eliditur.
 97. Ita Guelf. Helmst. aliqui Langg. et Pal. 3. V., aliena senten-
 tia: Dec. te quidem v. p. 99. In Guelf. verba nec tibi non le-
 guntur, et sequi. versu idem codex habet nunquam. Hoc modo,
 si itidem scriberetur arbitro pro vulgato arbitror, verba Idem
 ego arbitro; adv. cert. est de ist. re nunquam, soror, effectura es-
 sent jambicum tetram. Sed quo tum referenda esse dicemus
 illa Quid vis? quae a vetere quidem cod. Cam. et Langianis
 absunt, sed leguntur in Palatinis nostrisque omnibus, editioni-
 busque priscis? 101. Guelf. et Monac.: utere eloquere Atque etc.
 In vulgatis libris eloquere desideratur. Requirit autem versus
 loquere. 102. Sic nostri, nisi quod Monac.: impetrassis. V.: A
 imp., si quid vis. Verba A impera, sis subjecta clausulae loco
 praecedentibus asynartetis.

EUN. Id, quod in rem tuam optimum arbitro esse, ted id
monitum advento. t. t.

ME. Soror, more tuo faci'. EUN. Facta volo. a. d.

ME. Quid est id, soror? EUN. Quod tibi sempiternum salutare
sit - liberis procreandis b. oct. 105

ME. Ita di faxint! a.

EUN. Volo te uxorem domum ducere. ME. Hei occidi! cr. t.

EUN. Quid ita? i.

ME. Quia mi misero cerebrum excutiant a. d.

Tua dicta soror: lapides loqueris. 110

EUN. Heia, hoc face, quod te jubet soror. ME. Si lubeat:
faciam i. t. c.

EUN. In rem tuam hoc est. ME. Ut quidem moriar, prius-
quam ducam.

Quae cras venat, perendie foras, soror, feratur,
His legibus si quam vis dare: cedo; nuptias, adorna!

EUN. Quam maxuma possum tibi, frater, dare dote.
i. tr. h. 115

Sed grandior es, mulieris est aetas media.

Eam si jubes, frater, tibi me pscere, poscam.

ME. Numnam vis me interrogare te? EUN. Imo si quid
vis, roga. t. t. c.

ME. Post mediam aetatem qui media ducit uxorem domum.
Si eam senex anum praegnatem fortuitu fecerit. 120
Quid dubitas, quin sit paratum nomen puero Postumus?

103. V.: in rem tuam Opt. esse arbitror, te id admonitum ado.
Libri tantum non omnes vett.: monitum. 104. Soror μονοσυλλάβως
pronuntiandum priore o littera extrita. Ceterum haec inde a
96, usque ad 113. ἀστυς vulgo jacent. 106. Sic Guelf. et Helm-
stad. V.: procr. lib. Haec submissa voce Eunomia, ue, audiat frater,
abhorrens ab re uxoria. Quo artificio postquam eliciuit ex
eo verba Ita di faxint, quae sunt voto respondentium (cf. 213,
745 etc.), maleque Eunomiae tribuuntur ut pridem Lamb. intel-
lexit: jam aperte rem dicit; ejulante quidem sene. 111. Voca-
buli face posterior syllaba pro longa et propter interpunctionem.
Vid. not. ad Amph. 285. 112. Libri depravato metro: emoriar.
Exaratum scriptura continua quidem moriar transiit in quidem moriar,
ex quo ortum quidem emoriar. 113. V.: veniat, quod versui mi-
nus aptum V. autem hunc inter et antecedentem versum legitur
Sed his legibus si quam dare, vis, ducam, quae non habentur in
Guelf. Helmst. et vett. edd. Glossema hoc versus 114., ex quo
glossemate si servandum putavi. 116. Inepte libri: Sed est gr.
natu. Natu ex margine irrepsit. Cf. 148. et Amph. 70. 118. V.:
Num non. Monac. a correctore: Non nam. 119. Ita legendum
censuit Gron., neque aliter Helmst. Langg. et ipse Camer. liber,
teste Pareo. V.: qui mediam. 120. V.: praegnantem.

Nunc istum ego, soror, laborem degam et deminuum tibi.
 Ego virtute deum et majorum nostrum dives sum satis:
 Istas magnas factiones, animos, dotis dapsilas,
 Clamores, imperia, eburata vehicla, pallas, purpuram, 125
 Nil moror, quae in servitutem sumtibus redigunt viros.
 EUN. Dic mihi, sodes, quis ea est, quam vis ducere uxorem?

ME. Eloquar.

Novistin hunc senem Euclionem ex proximo pauper-
 culum? i. t.

EUN. Novi, hominem haud malum mecastor. ME. Ejus
 cupio filiam t. t. c.

Virginem mihi desponderi. Verba ne facias, soror. 130
 Scio, quid dictura es: hanc esse pauperem. Haec pauper
 placet.

EUN. Di bene vortant! ME. Idem ego spero. EUN. Quid-
 ni? — Numquid vis? ME. Vale.

EUN. Et tu frater. ME. Ego conveniam Euclionem, si domi
 Est. Sed eccum nescio unde sese homo recipit domum!

EUCLIO. MEGADORUS.

Eu. Praesagibat mi animus, frustra me ire, quom exhibam
 domo: t. t. c. II, 2 135

Itaque abibam invitus: nam neque quisquam curialium
 Venit, neque magister, quem dividere argentum oportuit.
 Nunc domum properare propero: nam egomet sum hic,
 animus domi est.

ME. Salvos atque fortunatus, Euclio, semper sies!

Eu. Di te ament, Megadore! ME. Quid tu? recten' atque,
 ut vis, vales? 140

Eu. Non temerarium est, ubi dives blande adpellat pau-
 perem:

Jam illic homo aurum scit me habere: eo me salutatur
 blandius.

ME. Ain' tu, te valere? Eu. Pol ego haud perbene a pecunia.

ME. Pol si est animus aequos tibi, habes sat, qui bene vi-
 tam colas.

Eu. Anus hercle huic indicium fecit de auro; perspicue
 palam est; 145

122. Sic Monac. aliquot Pall. vel a 1. manu, vel a 2., et
 edd. principes. Cf. Non Epid. 63. V.: *demam*. 123. V.: *nostro-*
rum. 124. Sic Non. v. Factio et Palatinorum unus, ut et alibi
 Plautus et veteres. V.: *dapsiles*. 132. V.: *Quid! me nunc quid*
vis? Numquid legendum esse, dudum alii intellexerunt.

Quoi ego jam linguam praecidam atque oculos excidiam domi!

ME. Quid tu solus tecum loquere? EV. Meam pauperiem conqueror:

Virginem habeo grandem, dote cassam atque inlocabilem; Neque eam quo locare quoquam... ME. Tace; bonum habet animum, Euclio:

Dabitur: adjuvabere a me. Dic, si quid opus; impera. 150
EV. Nunc petit, quom pollicetur; inhiat aurum, ut devoret; Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera.

Nemini credo, qui large blandust dives pauperi:

Ubi manum injicit benigne, ibi onerat aliquam zamiam.

Ego istos novi polypos, qui ubi quid tetigerunt, tenent. i. t. 155

ME. Da mi operam parumper: paucis, Euclio, est quod te volo t. t. c.

De communi re adpellare mea et tua. EV. Hei misero mihi! Aurum mi intus harpagatum est: nunc hic eam rem volt, scio,

Mecum adire ad pactionem: verum intervisam domum.

ME. Quo abis? EV. Jamjam ad te revortar: namque est, quod visam domum. 160

ME. Credo edepol, ubi mentionem ego fecero de filia,

Mi ut despondeat, sese a me derideri rebitur;

Neque illo quisquam est alter hodie ex paupertate parcior. i. t.

EV. Di me servant: salva res est! salvom est, si quid non perit. t. t. c.

Nimis male timui, priusquam intro redii! exanimatus fui! — 165

Redeo ad te, Megadore, si quid me vis. ME. Habeo gratiam.

Quaeso, quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui.

EV. Dum quidem ne quid perconteris, quod mihi non luceat proloqui. as. t. d. i. d.

ME. Dic mihi: quali me arbitraris genere prognatum?

EV. Bono. t. t. c.

ME. Quid fide? EV. Bona. ME. Quid factis? EV. Neque malis, neque improbis. 170

ME. Scis meam aetatem? EV. Scio, esse grandem, itidem ut pecuniam.

149. Interpellatus Euclio hoc vel simile quid additurnus erat: id durum est mihi pauperi, qui vix me solum sustentem. Quo, ut 443, 445, etc. Libri *ταυτολογικῆς*: N. e. quo l. cuiquam. 155. ubi, ibi, ibi, vett. non sibi; tetigerunt Helmstad. et Langg. V.: qui sibi quicquid tetigerint, t., cum jam olim Cam. posuisset: ubi quid tetigerint.

ME. Certé edepol equidem te civem sine mala omni malitia
Semper sum arbitratus, et nunc arbitror. EU. Aurum
huic olet.

Quid nunc me vis? ME. Quoniam tu me et ego te, qualis
sis, scio:

Quae res recte vortat mihiq̄ue tibiq̄ue tuaeq̄ue filiae, 175
Filiam tuam mi uxorem posco. Promitte, hoc fore.

EU. Heia Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis,
Ut inopem atque innoxium abs te atque abs tuis me in-
rideas;

Nam de te neque re neque verbis merui, ut faceres quod
facis.

ME. Neque edepol ego tederisum venio, neque derideo, 180
Neque dignum arbitror. EU. Cur igitur poscis meam gna-
tam tibi?

ME. Ut propter me tibi sit melius, mihiq̄ue propter te et
tuos. i. t.

EU. Venit hoc mihi, Megadore in mentem, ted esse ho-
minem divitem, t. t. c.

Factiosum; me item esse hominem pauperum pauper-
rumum:

Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit, 185
Te bovem esse, et med asellum: ubi tecum conjunctus
siem:

Ubi onus nequeam ferre pariter, jaceam ego asinus in luto;
Tu me bos magis haud respicias, gnatus quasi nunquam
siem;

Et ted utar iniquiore, et meus med ordo inrideat;
Neutrubi habeam stabile stabulum, si quid divorti fuit: 190
Asini me mordicibus scindant, cornibus incursent boves.
Hoc magnum est periculum, ab asinis me ad boves trans-
cendere.

ME. Quam ad probos propinquitatem proxime te adjunxeris,
Tam optimum est. Tu conditionem hanc accipe (atus-
cultu mihi).

Atque eam desponde mi. EU. At nil est dotis quod dem.

ME. Ne duas: as. t. d. i. d. 195

Dummodo moratā recte veniat, dotata est satis. t. t. c.

EU. Eo dico, ut ne me thesauros reperisse censeas,

ME. Novi: ne doceas. Desponde. EU. Fiat — Sed pro Jupiter!

Non ego disperii? ME. Quid tibi est? EU. Quid crepuit
quasi ferrum modo? i. t.

184. Sic omnes scripti. V.: esse desideratur. 186. V.: et me
esse as. In Langianis Esse non legebatur. 199. Cod. Camer. et
Pal. 3. Nun, Langg. Num ego disp.

ME. Hic apud me hortum confodiri jussi. Sed ubi hic
est homo? t. t. c. 200

Abiit, neque me certiore fecit: fastidit mei.

Quia videt me suam amicitiam velle, more hominum facit.

Nam si opulentus ita petitum pauperioris gratiam:

Pauper metuit congregari; per metum male rem gerit;

Idem, quando occasio illaec perit, post sero cupit. 205

Eu. Si hercle ego te non elingvandam dederò usque ab
radicibus:

Imperod auctorque sum, ut me quoivis castrandum loces.

ME. Video hercle ego te arbitrari me, Euclio, hominem
idoneum,

Quem senecta aetate ludos facias, haud merito meo.

Eu. Neque edepol, Megadore, facio, neque, si cupiam,
copia est. 210

ME. Quid nunc? etiam mihi despondes filiam? Eu. Illis
legibus,

Cum illa dote, quam tibi dixi. ME. Sponden' ergo?

Eu. Spondeo. ME. Istuc t. t.

Di bene vortant! Eu. Ita di faxint! Illud facito ut me-
mineris t. t. c.

Convenisse, ut ne quid dotis mea ad te adferret filia.

ME. Memini. Eu. At scio, quo vos soleatis pacto per-
plexarier: 215

Pactum non pactum est, non pactum pactum est, quod
vobis lubet.

ME. Nulla controversia mihi tecum erit. Sed nuptias

Hodie quin faciamus, num quae causa est? Eu. Imo
edepol optuma. as. t. d. i. d.

ME. Ibo igitur; parabo. Numquid me vis? Eu. Istuc.

ME. Fiat. Vale.

Heus, Strobile, sequere propere me ad macellum stre-
nue! t. t. c. 220

Eu. Ille hinc abiit. Di immortales, phsecro, aurum quid
valet!

Credo ego illunc jam inaudisse, mi esse thesaurum domi:
Id inhiat; ea adfinitatem hanc obstinavit gratia.

200. V.: *confodere*. Sed requiritur passivum. *Fodiri* legitur apud Columellam. Cf. Scalig. ad Festum ed. Dacer. p. 104. 204. Sic Acidal. V.: *congregari*. 219. Sic Langg. V.: *Fiet*. Donat. ad Terent. Eun. 3, 2, 47.: *Faciā vel Fiet diceret servus; liber vero Fiat, tanquam et ipse jubeat sibi.*

EUCLIO. STAPHYLA.

Ev. Ubi tu es, quae deblaterasti jam vicinis omnibus, t. t. c. II, 3

Meae me filiae daturum dotem? Heus, Staphyla, te voco! 225

Ecquid audis? Vascula intus pura propere atque elue!

Filiam despondi ego; hodie nuptum huic Megadoro dabo.

Sta. Di bene vortant! Verum ecastor non potest: subitum est nimis.

Ev. Tace atque abi! Curata fac sint, quom a foro redeam domum, i. t.

Atque obclude aedis! Jam ego hic adero. Sta. Quid ego nunc agam? t. t. c. 230

Nunc prope adest nobis exitium, mi atque herili filiae:

Nam probrum atque partitudo prope adest ut fiat palam;

Quod celatum atque occultatum est usque adhuc, nunc non potest.

Ibo, intro: ut, herus quae imperavit, facta, quom veniat, sient.

Nam ecastor malum moerore metuo ne mistum bibam! 235

STROBILUS. ANTHRAX. CONGRIO.

Sta. Postquam obsonavit herus et conduxit cocos i. s. III, 1

Tibicinasque hasce apud forum: edixit mihi,

Ut dispartirem obsonium hinc bifariam.

A. Me quidem hercle (dicam propalam) non divides;

Si quo tu totum me ire vis: operam dabo. 240

C. Bellum et pudicum vero prostibulum popli!

Post, si quis vellet, te haud non velles dividi.

Sta. Atqui ego istuc, Anthrax, alioversum dixeram,

Non istuc, quò tu insimulas. Sed herus nuptias

226. *pura* Palmer. Spicil. pag. 668, Acidal., alii, et eo pertinet Helmstadiensis libri scriptura *para*. V.: *pure propere*. 230. *occlude*, verbum gravissimum, non eliditur. 234. Guelf.: *veniet*; Helmst.: *venient*. 235. Ita Gron. V.: *moerorem*, transinente in littera sequentis verbi. 239. Congrioni haec tribuuntur in vulgatis libris, et sic per totam scenam erratur circa nomina coquorum. 243. Haec quoque Congrioni assignantur; sed in Monacensi scriptum *Sir*, a manu veteris correctoris. 244. *Soloece* libri: *quid tu ins*.

Meus hodie faciet. A. Quojus ducit filiam?

245

STR. Vicinid Eucalionis hujus e proximo.

Ei adeo obsoni hinc jussit dimidium dari,
Cocum alterum, itidemque alteram tibicinam.

A. Nempe huc dimidium dicis, dimidium domum?

STR. Nempe, sicut dicis. A. Quid? hic non poterat de
suo

250

Senex obsonari filiai in nuptiis?

STR. Vah! A. Quid negoti est? STR. Quid negoti sit,
rogas?

Pumex non aequae est aridus atque hic est senex.

A. Ain' tandem, ita esse, ut dicis? STR. Tute existuma.

Quin divom atque hominum clamat continuo fidem, 255

Suam rem periisse, seque eradicarier,

De suo tigillo fumus si qua exit foras.

Quin, quom it dormitum, follem obstringit ob gulam.

A. Cur? STR. Ne quid animae forte amittat dormiens.

A. Etiamne obturat inferiorem gutturem?

260

[Ne quid animae forte amittat dormiens.]

STR. Haec mihi ted, ut tibi med, aequom est credere.

A. Imo equidem credo. STR. At scin' etiam, quomodo?

Aquam hercle plorat, quom lavat, profundere.

A. Censen' talentum magnum exorariet

Ab istoc sene ut det, qui fiamus liberi?

265

STR. Famen hercle utendam, si roges, nunquam dabit.

Quin ipsi pridem tonsor unguis demserat:

Conlegit omnia, abstulit, praesegmina.

A. Edepol mortalem parce parcum praedicas.

C. Censen' vero, adeo parcum et misere vivere?

270

STR. Pulmentum pridem eji eripuit milios:

Homo ad praetorem deplorabundus venit;

Infir ibi postulare, plorans, ejulans:

Ut sibi liceret miliom vadariet.

Sexcenta sunt, quae memorem, si sit otium.

275

Sed uter vostrorum est celerior? memora mihi.

C. Ego, multo melior. STR. Cocum ego, non furem, rogo.

245. Langg.: ducet. 249. V.: N. huic d. d., domi. Langg.: domui. Domum placuit Acidalio. Possis etiam scribere: N. hic d., d. domi. 258. Ita Guelf. Helms. et vet. mediaeque edd. V.: follem sibi obstr. 260. Uncis inclusa recte absunt a Guelferbyano. 264. V, in ordinem recepta interpretatione, quam ipse versus respuit: exorari potesse Ab etc. 271. V.: ei. Pridem non liquescit. 277. Sic Langg. V.: E., ut m. mel., quae est explicatio.

C. Cocum ego dico. STR. Quid tu ais? A. Sic sum, ut vides.

C. Cocus ille nundinalist: in nonum diem Solet ire coctum. A. Tun', trium litterarum homo, 280 Me vituperas? C. Fur? Etiam fur trifurcifer . . .

STR. Tace nunc iam tu, atque agnum hinc uter est pinguior, . . .

C. Licet...? STR. Tu sume. C. At qui? STR. Abi intro huc! vos eum sequimini!

Vos ceteri illuc ad nos! C. Hercle injuria Dispartivisti: pinguiorem agnum isti habent. 285

STR. At tibi nunc dabitur pinguior tibia. I sane cum illo, Phrygia. Tu autem, Eleusium,

Huc intro abidum ad nos. C. O Strobile subdole, Huccine detrusti me ad senem parcisimum,

Ubi, si quid poscam, usque ad ravim poscam prius 290 Quam quidquam detur? STR. Stultius et sine gratia est,

Ibi recte facere, quando, quod facias, perit. C. Qui vero? STR. Rogitas? Jam principio in aedibus

Turba istic nulla tibi erit; si qui uti voles: Domo abs te adfecto: ne operam perdas poscere. 295

Hic autem apud nos magna turba ac familia est, Suppellex, aurum, vestes, vasa argentea:

278. *Cocum*, vox magni ponderis, non eliditur: ne ergo legendum putes. 281. *Et fur trif.* Subaudi: tu ipse es, vel quiddam simile. 285. Pro hoc versu duo ejusmodi habentur, in plerisque libris:

C. Licet. STR. tu Congrio eum sume, atque abi

Intro illuc, et vos illum sequimini.

Nec multo melius edd. quaedam vett., in quibus haec in unum, nescio quem, versum constipantur. Glossema est nomen *Congrio*: idque falsum, siquidem alteri coquo favet Strobilus. Dein Langg: *Atque*, non *atque*, medio in versu, ut fieri solet, ubi personae mutantur. Posset etiam legi: *Atque* (vel *Atqui*) . . ., ut interpellari statueremus hominem, haec vel similia quaedam additurum: hic agnus mihi debetur, vel: haec injuria est. Sed eo remedio non abutendum, quod quidem recte adhibetur in verbo *Licet* (eum mihi sumere)? Eum pro illum libri plurimi.

284. Ita Helmstad. et Monac.: nam vulgo verba *Hercle* — *habent* Congrioni tribuuntur. Sed in hisce rebus librorum fere nulla est auctoritas: vide Donat. ad Terent. Adelph. 4, 1, 16, G. Canter. Nov. Lectt. 7, 2, Palmer. Spicil. Lamp. Gruter. 4, p. 867. 285. Ita Helmstad. V.: *Dispartivisti*. 288. Sic Int. Ald. Cf. Guil. Quæst. in Capt. c. 2. V.: *abi*. 289. Sic Acid. V.: *detrusisti*. 291. V.: *stutum*, sed liber Camer., 3 nostri, Pall. 4 et vett. edd.: *stultus es*, h. e. *stultius est*, cujus glossema est *stultum*. Cf. Amph. prol. 56. etc. 292. *Ibi*. Libri vett.: *Tibi*. (*estibi*, *esttibi*.) 294. *qui*. Libri quid, vel quod, ut vulgo. 296. Sic plerique vett. V.: *Hic ap. nos magna t. ac magna jam. est.*

Ibi si perierit quidpiam (quod te scio
Facile abstinere posse, si nihil obviam est):
Dicant: Coci abstulerunt: comprehendite, 300
Vincite, verberate, in puteum condite!
Horunc tibi istic nihil eveniet: quippe qui,
Ubi quid subripiās, nihil est. Sequere hac me. A. Sequor.

STROBILUS. STAPHYLA. CONGRIO.

STR. Heus, Staphyla, prodi atque ostium aperi?
STA. Qui vocat? i. s. III, 2
STR. Strobilus. STA. Quid vis? STR. Hos ut accipias
cocos 305
Tibicinamque obsoniumque in nuptias.
Megadorus jussit Euclioni haec mittere.
STA. Cererin' facturi has, mi Strobile, nuptias?
STR. Qui? STA. Quia temeti nihil adlatum intellego.
STR. At jam adferetur, si a foro ipse redierit. 310
STA. Ligna hic apud nos nulla sunt. C. Sunt asseres?
STA. Sunt pol. C. Sunt igitur ligna: ne quaeras foris.
STA. Quid, inpurate? quamquam Volcano studes,
Coenaene causa, aut tuae mercedis gratia,
Nos nostras aedis postulas conburere? 315
C. Haud postulo. STR. Duc istos intro. STA. Sequimini.

P Y T H O D I C U S.

Curate; ego intervisam, quid faciant coci, i. s. III, 3
Quos pol ego ut hodie servem, cura maxuma est.
Nisi unum hoc faciam, in puteo uti coenam coquant;
Inde coctam subducemus sursum corbulis. 320
Sin autem deorsum comedent, si quid coxerint:
Superi incoenati sint et coenati inferi.
Sed verba hic facio, quasi negoti nil siet,
Rapacidarum ubi tantum siet in aedibus.

308. mi Strob. Macroh. Sat. 3, 11., edd. Parmens. et Argent.
a. 1514. V. mi desideratur. 320. V.: I. c. sursum subd. corb.
Langg.: I. c. subd. corb. Surs., variata incisione versus.

EUCLIO. CONGRIO.

Eu. Volui animum tandem confirmare hodie
 meum, i. s. III, 4. 325

Ut bene me haberem filiai in nuptiis:
 Venio ad macellum, rogitō piscis; indicant
 Carōs, agninam cāram, cāram hūbulam,
 Vitulinam, cētum, porcinam, cara omnia;
 Atque eo fuerunt cariora: aes non erat. 330
 Abeo illim iratus: quoniam qui emam, est nihil;
 Ita illis impuris omnibus adiui manum.
 Deinde egomet mecum cogitare inter vias
 Occoepi: Festo die si quid prodegeris:
 Profesto egere liceat, nisi peperceris. 335
 Postquam hanc rationem cōpuli ventrique edidi:
 Accessit animus ad meam sententiam,
 Quam minumo sumtu filiam ut nuptum darem.
 Nunc tusculum emi hoc et coronas floreās;
 Haec inponentur in foco nostro Lari: 340
 Ut fortunatas gnatae faciat nuptias.
 Sed quid ego apertas aedis nostras, conspicor?
 Et strepitus intus! numnam ego compilor miser?
 C. Aulam maiorem, si potest, vicinia
 Pete: haec est parva; capere non quit. Fu. Hei mihi! 345
 Perii hercule! aurum rapitur! aula quaeritur!
 Nimirum occidō, nisi ego intro huc propere propere
 currere! t. t. c.
 Apollo, quaeso, subveni mi atque adjuva, i. s.
 Quoi in re tali jam subvenisti antidhac!
 Confige sagittis fures thesaurarios! 350
 Sed cesso prius, quam prorsus perii, currere?

326. Deest me vulgatis. Liber Cam. inter versus, teste Pareo, id habuit ante filiae. Argent. a. 1514.: filiae me in nuptiis. V.: Ut b. h. filiae n. Dedi emendationem G. J. Vossii. 329. Concinniora haec erunt, si legetur Vitul., porc., cetum. 331. V.: A. ir. illinc, qu. nihil est, q. em. Guelf.: est nihil. Non liquescit emam. 332. V.: adii. 339. Ita Prisc. p. 611. Putsch. V.: N. t. e. et hasce cor. fl. 344. potest, fieri potest. Libri et hic et 353 aliisque locis: potes, errore tralatio. Cf. Douza Centur. 1, 15. Viciniam fere scripti, non vicinia. 347. Convenit gliscenti senis affectui metrum gravius, nec sequar Palatinos aliosque, codd., in quibus propere non habetur, quod quidem vel forte exciderit, vel omissum de industria fuerit ab aliquo senarium hinc in jambicum exsculpturo. 349. male legitur post sequentem.

A N T H R A X.

Dromo, desquama piscis. Tu, Machaerio, i. s. III, 5
 Congrum, muraenam, exdorsua, quantum potest.
 Ego hinc artoptam ex proxumo utendam peto
 A Congrione. Tu istum gallum, si sapis, 355
 Glabriorem reddes mihi, quam volsus ludiist.
 Sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proxumo?
 Coci hercle, credo, faciunt officium suum.
 Fugiam intro: ne quid turbai hic itidem fuat.

C O N G R I O.

Opdati cives, populares, incolae, adcolae, advenae om-
 nes, t. t. III, 6. 360
 Date viam, qua fugere liceat! facite totae plateae pateant!
 Neque ego unquam, nisi hodie, ad Bacchas veni in Bac-
 chanal coquinatum:
 Ita me miserum et meos discipulos fustibus male contu-
 derunt.
 Totus doleo atque oppido perii: ita me iste habuit senex
 gymnasium; as. t. d. i. d. h.
 Neque ligna ego usquam gentium praebere vidi pul-
 crius. i. t. 365
 Itaque omnis exegit foras, me atque hos, onustos fus-
 tibus. i. t.
 Attat, perii miser hercule ego: aperit Bacchanal,
 adest, as. a. d. t. d.
 Sequitur! Scio, quam rem geram: hoc ipsus me magister
 docuit. as. t. d. i. d. c.

353. Ita Guelf. Helmst., unus Palatinorum et Non. 1. n. 61.,
 nisi quod *potest* ibi legitur pro *potest*. Ceteri Palatt., liber Ca-
 mer. et Monac.:

Congrum muraenam exossata fac sient,
 quae videtur esse *διτροχασία*. Ex quibus, omissis verbis *Congrum*
muraenam, et de se additis aliis, qualia excidisse videbantur, no-
 vum verum conflavit Cam. hujuscemodi:

Atque omnia, dum absum hinc, exossata fac sient.
 quae merito confodi jussit Gruterus. 359. V.: *ne quid hic tur-*
bae fiat itidem. Vett. fere: *ne q. t. h. it. fiat*. Sic saepius erra-
 tum: cf. 380.

EUCLIO. CONGRIO.

Ev. Redi! quo fugis nunc? tene, tene! Co. Quid stolidè,
clamas? i. tr. h. III, 7

Ev. Quia ad Trisviros jam ego deferam tuom nomen.

Co. Quamobrem? 370

Ev. Quia cultrum habes. Co. Cocum detet.

Ev. Quia comminatus

Mihi. Co. Istuc malefactum arbitror, quia non latus fodi.

Ev. Homo nullust te scelestior qui vivat hodie,

Neque quoi de industria ego amplius male lubens faxim!

Pol si taceas, palam id quidem est: res ipsa testis: 375

Ita fustibus mollior miser mage quam ullus cinaedus:

Co. Sed quid tibi nos tactio est, mendice homo? quae res?

Ev. Etiam rogas? an, quia minus, quam erat aequom feci?

Sine! Co. At hercle cum magno malo tuo, si hoc caput
sentit!

Ev. Pol ego haud scio, quid post fuat: tuom nunc caput
sentit! 380

Sed in aedibus quid tibi meis nam erat negoti

Me absente, nisi ego jusseram? Volo scire. C. Tace ergo:

Quia venimus coctum ad nuptias. Ev. Quid tu, malam,
curas,

Ego utrum crudum an coctum edim, nisi tu mi es tutor?

C. Volo scire, sinas, an non sinas, nos coquere hic
coenam? 385

Ev. Volo scire item ego, meae'n' domi mea salva futura?

C. Utinam auferam modo, quae attuli, mihi mea salva?

Mei haud poenitet: tuas expetam? Ev. Scio: ne doce!
novi!

371. V.: Quid comminatus mihi? 374. V.: N. cui (Langg. quoi) ego de ind. ampl. male (Guelf. mall, Helmstädt. malis) plus lubens f. Glossemata est plus. 375. Librorum numero durissimo: Pol csi tac. Vid. Parei lexie. Plaut. v. Si pro Etsi. 376. V.: I. f. sum moll. Subaudienda copula, sicut passim. Nescio quis codex, cuius meminit Jas. Gebhard. Antiqu. Lectt. 1, 8.: submollis, quod ille accipit pro eo, quod est submotor: vel potius (nam id inusitatum) permolor censu figurato. Sed hoc at ei demus: ineptum tamen est illud verbi siquidem nunc homo non vapulat, sed vapulavit ab Eudlione, verberatusque aufugit. Quo, igitur, quae eo, in re acta tempus praesens? 378. V.: rogitas? Langg.: erat aequ. V.: aequ. erat. 380. V.: fiat. correxerunt alii: via. Pareus, et cf. 359. 384. Ego non legitur in vulgatis libris; Langiani habent post coctum, suo loco posuit. Reiz. a. p. G. Hermann. libri de metris p. 171. 386. V.: mea demum a. f. MSS. vero mea pro meane. 388. V.: Me h. p. Camer. malebat Meum pro Meorum. Cf. 717

C. Quid est, qua nunc prohibes gratia nos coquere hic coenam?

Quid fecimus, quid tibi diximus, secus quam velles? 390

Eu. Etiam rogas, scēleste homo? Quia anglos omnia

Mearum aedium et conclavium mihi perviam facitis.

Id ubi tibi erat negotium, ad focum si adesses:

Non fissile haberes caput. Merito id tibi factum est!

Adeo ut tu meam sententiam jam noscere possis: 395

Si ad januam huc accesseris, nisi jusso, propius:

Ego faciam te, miserrumus mortalis uti sis.

Scis jam meam sententiam? C. Quo abis? redi rursum!

Ite me bene amet Laverna, te jam, nisi si reddi

Mihi ~~pasa~~ jubes, hic pipulo differam ante aedis! 400

Quid ego nunc agam? Nae ego edepol veni huc auspicio malo: t. t. c.

Nump sum conductus; plus jam medico mercedist opus.

Eu. Hoc quidem hercle, quoquod ibo, mecum erit, mecum feram,

Neque istuc in tantis periculis unquam committam ut siet. i. t.

Ite sane nunc jam intro omnes et coci, et tibicinae! 405

Etiam huc introduce, si vis, vel gregem vanalium!

Coquite, facite, festinate nunc iam, quantum lubet!

C. Temperi: postquam implevisti fusti fissorum caput.

Eu. Intro abi: opera huc est conducta vostra, non oratio.

C. Heus, senex, pro vapulando hercle abs te ego mercedem petam: 410

Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus fui.

Eu. Lege agito mecum! molestus ne sis! Aut coenam coque,

Aut abi in malum cruciatum ab aedibus! C. Abi tu modo.

Eu. Ille hinc abiit. Di immortales, facinus audax incipit,

Qui cum opulento homine pauper coepit rem habere aut negotium! i. t. 415

Veluti me Megadorus tentat omnibus miserum modis, t. t. c.

Qui simulavit, mei se honoris mittere huc, causa cocos;

Is ea causa misit, hoc qui surperent misero mihi.

389. Libri minus expedito versu: *prohibeat*. Glossema hoc, nisi fallor, indicativi. Graecorum et veterum Latinorum more usurpatis. 390. Sic plerique vett. V.: *sequitur*. 391. V.: E. *rogitas*, sc. h., qui angulos o. 394. V.: *fissile* Helmst. *fissileg*, h. e. *fissile*. 395. V., refragantibus vett. *jam jam*. 396. V. *jussero*, correpta o. littera finali, quam produci satius est apud priscos. 400. *diff.* non est elidendum. 402. *mercedist*, *mercedis* est. V.: p. i. *med. mercede op. est*. 406. huc non reperio in priscis, et abesse potest, verbo. *Esica* non eliso. 410. V.: *Heus*, sic. Langg. Helmst. et Monan. V.: *na sis*: i. et c. *coque*. 418. V.: *surperent*.

Condigne etiam meus med intus gallus gallinaceus,
 Qui erat anni peculiaris, perdidit penissume: 420
 Ubi erat haec defossa, cepit sculpturire ibi unguis
 Circumcirca. Quid opust verbis? ita mihi pectus peracuit:
 Capiō fustem, obtrunco gallum, furem manifestarium.
 Credo edepol ego illi mercedem gallo pollicitos cocos,
 Si id palam fecisset: exemi ex manu manubrium. 425
 Quid opust verbis? facta est pugna in gallo gallinaceo.
 Sed Megadorus, meus adfinis, eccum incedit a foro!
 Jam hunc non ausim praeterire, qui consistam et conloquar.

MEGADORUS. EUCLIO.

ME. Narravi amicis multis consilium meum i. s. III, 8.
 De conditione hac Euclionis filiae. 430
 Laudant; sapienter factum et consilio bono.
 Nam, meo quidem animo, si idem faciant ceteri
 Opulentiores, pauperiorum filias
 Ut indotatas ducant uxores domum:
 Et multo fiat civitas concordior, 435
 Et invidia nos minore utamur, quam utimur;
 Et illae malam rem metuant, quam metuunt, magis;
 Et nos minore sumtu simus, quam sumus.
 In maxumam illuc populi partem est optimum;
 In pauciores avidos altercatio est, 440
 Quorum animis avidis atque insatietatibus
 Neque lex neque tutor capere est qui possit modum.
 Namque hoc qui dicat: Quo illae nubent divites
 Dotatae, si istud jus pauperibus ponitur?
 Quo lubeat, nubant, dum ne dos fiat comes. 445
 Hoc si ita fiat: mores meliores sibi
 Parent, pro dote quos ferant, quam nunc ferunt.
 Ego faxim muli, pretio qui superant equos,
 Sint viliores Gallicis cantheriis.
 Eu. Ita me di amabunt, ut ego hunc ausculto iubens: 450
 Nimis lepide fecit verba ad parcimoniam.
 ME. Nulla igitur dicat: Equidem dotem ad te attuli
 Majorem multo quam tibi erat pecunia:

424. Ita scripta V.: ego edepol. 425. Sic libes Camerer. Ball.
 Helms. V.: e. manu. 430. Ita Conr. Rittershusius ap. Schaefer
 Sup. Lectt. p. 3. V.: De c. hac. Eucl. filiam Laudant etc. 444.
 Fort.: Q. a. invidis (Ividis) a insatietatibus. 449. V.: Sic.

Enim mihi quidem aequom est purpuram atque aurum
dari,

Ancillas, mulos, muliones, pedisequos, 455

Salutigerules pueros, vehicla, qui ferar.

Ev. Ut matronarum hic facta pernoxit probe!

Moribus praefectum mulierum hunc factum velim!

Mz. Nunc quoquo venias, plus plaustorum in aedibus

Videas, quam ruri, quando ad villam veneris. 460

Sed hoc etiam pulcrum est, prae quam ubi sumtus petunt:

Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius,

Caupones patagiarii, indusiarii,

Flammearii, violarii, carinarii,

Aut manulearii, aut murobrecharii; 465

Propolae linteones, calceolarii,

Sedentarii sutores, diabathrarii,

Solearii adstant, adstant molochinarii;

Petunt ciniflones, sarcinatores petunt;

Strophiiarii stant, stant semizonarii. 470

Jam hosce absolutos censeas: cedunt, petunt

Treceni, constant, stant phylacistae in atriiis,

Textores, limbularii, arcularii.

Ducuntur; datur aes. Jam absolutos censeas:

Quom incedit infector crocotularius, 475

Aut aliqua mala crux semper est, quae aliquid petat.

Ev. Compellarim illum, ni metuam, ne desinat

Memorare mores mulierum: nunc sic sinam.

Mz. Ubi nugigerulis res soluta est omnibus

Pro illis crocotis, strophiiis, sumtu uxorio: 480

Ibi ad postremum cedit miles, aes petit.

Itur, putatur ratio cum argentario;

Inpransus miles adstat, aes censet dari.

Ubi disputata est ratio cum argentario:

Etiam ipse ultro debet argentario, 485

456. Sic Langg. V.: *vehar*. 465. Alii aliter; sed MS. Meurs. et ed. Argent. a. 1614.: *myrobrecharii*, quot merito arrisit Meursio, neque aliud significant hae scripturae *mirobrecharii*, *mirobrecarii*, *merobrecarii*. 469. *ciniflones*. Vid. Horat. Sat. 1, 2, 97. V.: *fullo-nes*. Sed cf. 462. 470. Libri proculcato metro *astant* utroque loco. 470. Sic plerique libri. V.: *Tr. cum stant phyl. in aed.* 474. V. perverso metro: *Jam hosce abs.* 475. Haud melius libri: *cum incedunt infectores crocotarii*, cum prima syllaba in *crocota* corripitur, secunda producat. Junt. Ald.: *crocotularii*. Non semel sic erratum: cf. Amph. 70, Most. 164. etc. 477. Itidem *manulearii* legitur: *Compellarim ego*. Acid.: *Compellam ego*. 480. *Vid. not. ad Aul. fragm. 6.* 485. Libri versu septenario: *Et plur ipse etc.* Correxerit Lamb. Ortum autem videtur *plur* ex simili verbo *ipse*.

Spes prorogatur militi in alium diem.
 Haec sunt atque aliae multae in magnis dotibus
 Incommoditates sumtusque intolerabiles:
 Nam quae indotata est, ea in potestate est viri;
 Dotatae mactant et malo et damno viros. 490
 Sed eccum adfinem ante aedis! Quid agis, Euclio?
 Eu. Nimum lubenter edi sermonem tuum.
 Me. Ain'? audivisti? Eu. Usque a principio omnia.
 Me. Tamen meo quidem animo aliquanto facias rectius,
 Si nitidior sis filiae in nuptiis. 495
 Eu. Pro re nitorem et gloriam pro copia;
 Qui habent, meminerint sese, unde oriundi sient;
 Neque pol, Megadore, mihi nec quobiquam pauperi
 Opinione melius res structa est domi.
 Me. Imo est. Eu. Est? Me. Est et divi faciant, ut sis, 500
 Plus plusque istuc sospitent, quod nunc habes!
 Eu. Illuc mihi verbum non placet: Quod nunc habes. —
 Tam hic scit, me habere, quam egomet: anus fecit palam!
 Me. Quid tu te solus e senatu sevocas?
 Eu. Pol ego, ut te adnsem, merito meditabor. Me. Quid
 est? 505
 Eu. Quid sit me rogitas, qui mihi omnis argulos
 Furum inplevisti in aedibus misero? Me. Tibi?
 Qui? Eu. Intromisisti in aedis quingentos cocos
 Cum senis manibus; genere Geryonaceo,
 Quos si Argus servet, qui oculens totus fuit, 510
 Quem quondam Jovi Juno custodem addidit,
 Is nunquam servet; praeterea tibicinam,
 Quae mi interbibere sola, si vino scatet,
 Corienthiensem fontem Pirenen potest.
 Tum obsonium autem... Me. Pol vel legioni sat est. 515
 Etiam agnum misit. Eu. Quo quidem agno sat scio

487. Langg. Monac.: *Haec. Glossema.* 491. Sic vel *Quid agitur?* plerique omnes vett., tam scripti, quam cusi. V.: *Quid ais?* quae formula est aliquid novi in medium afferentium. 492. *edi* laudat explicatque Non. Plauti codd.: *audivi*, praeter librum Camer. in quo teste Parey scriptum erat initio IV. l. di. unde corrector fecit *edi* *audivi* s. r. Potest igitur, ut hallucinatus morte suo fuerit bonus Marcellus, legendumque sit *audivi*.
Nimum lubenter, dii auri sermonem tuum.
 Vide interpp. ad Ovidi Met. 12, 645, Gronov. ad Senec. Thyest. 1071. nos ad Octav. 792. 494. Sic Langg. et Halmstad. V.: *T. e. meo q. e.* 495. Sic Douza. Centur. 1, 15. V.: *filiae*, 500. V.: *diu*. 501. *plusque* non eliditur. 503. Sic veta. redd. V.: *T. hoc scri*. 507. V.: *misero mihi*. Qui *incom.*, bis posito *mihi*, sine emphasi. Non semel mixta haec pronomina. 508. *libri* *salosce*: in *aedi* bus. Vid. not. ad Amph. 896.

Mage curionem nusquam esse ullam beluam.

Mz. Volo ego ex te scire, qui sit agnus curio.

Eu. Quia ossa ac pellis totust: ita cura macet;

Quin exta inspicere in sole etiam vivo licet: 530

Ita is pellucet, quasi laterna Punica.

Mz. Caedundum illum ego conduxī. Fu. Tum tu idem
(optimum est)

Loca cœferundum: nam jam, credo, mortuost.

Mz. Potare ego hodie, Euclio, tecum volo.

Eu. Non potem ego quidem hercule. Mz. At ego jus-
sero 525

Cadum unum vini veteris a me adferrier.

Eu. Nolo hercle: nam mihi bibere decretum est aquam.

Mz. Ego te hodie reddam madidum, si vivo, probe,

Tibi quod decretum est bibere aquam! Eu. Scio, quam
rem agat:

Ut me deponat vino, eam adfectat viam: 530

Post, ut commutet, quod habeo, hoc coloniam,

Ego id cavebo: nam alicubi abstrudam foras,

Ego faxo et operam et vinum perdiderit simul.

Mz. Ego, nisi quid me vis, eo lavatum; ut sacrificem —

Eu. Edepol nœ tu, aula, multos inimicos habes, 535

Atque istuc aurum, quod tibi concreditum est!

Nunc hoc mihi factu optimum est, ut auferam

Ted, Aula, in Fidei fanum: ibi te abstrudam probe.

Fides, novisti me et ego te: cave sis tibi,

Ne tu inmutassis nomen, si hoc concreduo! 540

Ibo ad te, fretus tua, Fides, fiducia.

S T R O B I L U S.

Hoc est servi facinus frugi facere, quod ego perse-
quor; t. t. c. IV, 1.

517. V. *M. curiam*, quod falsum arguit responsio Mega-
clori. Cf. *Gall. Nottisim.* 3, 8. 519. Ita librorum vet. pars ma-
jor. V.: *Qui ossa*. 523. Sic edd. mediat: V.: *Loces*. 528. Sic
Pall., 3 nostri etiam V.: *E. te h. v. m., sed vino*, p. 529. Tibi cui
plurimi codd. 2. Vid. *Pareti* lex. v. Tibi V.: *Te, cui*. 532. V.:
foris. 537. sequi. *Nunc — Aula*. Ita *Meurs.* Exerçit. *ant. c. 4*
V.: *N. h. m. factum. et o., ut te auf. Aulam*. V. quoque alteram
re omittitur, quod præbuit *Monac.* 540. Sic *Acid.* V.: *Ne tu in*
me mutassis, cum liberrime, nisi fallor, male a se perscripto me
emendatumque appedisset, ut fieri videmus in codicibus. Cf.
Ba. 468 etc.

hec moras molestiasque imperium herile habeat sibi.
 Nam qui hero ex sententia servire servos postulat:
 nam herum matura, in se sera, condecet capessere; 544
 in dormitet: ita dormitet, servom sese ut cogitet.
 Nam qui amanti servitutem servit, quasi ego servio,
 si videt superare amorem: hoc servi esse officium reor:
 retinere ad salutem; non eum, quo incumbat, eo impellere.
 Quasi pueris, qui nare discunt, scirpea induitur ratis: i. t. 550
 ut toleret, ne pessum abeant, et uti facilius moveant
 manus:

Eodem modo servom ratem esse amanti hero aequom
 censeo;

Tamque imperium ediscat, ut, quod frons velit, oculi
 sciant; t. t. c.

Quod jubeat, citis quadrigis citius properet persequi.
 Qui ea curabit, abstinebit censione bubula, 555
 Neque opera sua in splendorem rediget unquam compedes.
 Nunc heras meus amat hujus filiam Euctionis pauperis:
 Nam hero nunc renuntiatum est nuptum huic Megadora
 dari:

Id speculatum huc misit me, ut, quae fierent, fieret
 particeps.

Nunc sine omni suspitione in ara hic adsidam sacra: 560
 Hinc ego et huc et illuc potero, quid agant, arbitrarier.

EUCLIO. STROBILUS.

Eu. Tu modo cave quoquam indicassis, aurum meum esse
 istic, Fides. t. t. c. IV, 2.

Non metue, ne quisquam inveniat: ita probe in latebris
 situm est.

550. Sic Pall. 2 etc. V.: pueri. 551 — 553. V., intrusis glos-
 sematis, transpositisque genuinis.

— ratis,

Qui laboret minus; facilius ut nent et moveant manus;

Eodem m. s. r. s. am. h. aequ. c.

Ut toleret, ne pessum abeat, tanquam t.

Herile imperium ediscat, ut quod frons velit, o. sc.

Tamque pro tanquam habet lunt., quod etiam Salmasio placuit.
 Pro frons vet. cod. Camer., teste Bareo, a m. s. an; alii libri:
 non os, non her, in eos, nam os, nam nos. Fortasse Plautus de-
 dedit: ut, quod vult velit, o. sc. Scripta fere in libris graeca la-
 tinis litteris, solentque depravari.

Edepol nae illic pulcram praedam agat, si qui illam in-
venerit.

Aulam onustam auri. Verum id te quaeso ut prohibeas,
Fides. 564

Nunc lavabo, ut rem divinam faciam; ne adfinem morer,
Quin, ubi arcessat, meam extemplo filiam ducat domum.
Vide, Fides, etiam atque etiam nunc, salvam ut aulam
abs te auferam!

Tuae fide concredidi aurum; in tuo loco et fano est modo
situm. — as. t. d. i. d.

Str.: Di immortales; quod ego hunc hominem audio fa-
cinus loqui, t. t. c. 570

Se aulam onustam atriastruxisse hic intus in fario? Fides,
Cave tu illi fidelis, quaeso, potius fueris, quam mihi!
Atque pater hinc; ut ego opinor, huius est, herus quam
amat.

Ibo huc intro: perscrutabor fanum; si inveniam uspiam
Aurum, dum hic est occupatus. Id si reperero, o Fides, 575
Muli congialem plenam faciam tibi fideliā;
Id adeo tibi faciam: verum ego mihi bibam, id ubi fe-
cero.

Eu. Non temere est, quod corvos cantat mihi nunc ab
laeva manū;

Simul radebat pedibus terram et voce vocabat fera. i. t.
Continuo meum cor coepit artem facere ludicram t. t. c. 580
Atque in pectus emicare. Sed ego cesso currere? —
Foras, foras, lumbrice, qui sub terra erepsisti modo; i. t.
Qui nusquam comparebas modo, modo quom compareas,
pēris!

Ego edepol te, praestigiator, miseris jam accipiam modis!
Str.: Quae te male crux agitat? quid tibi inestum est

commerci, senex, t. t. c. 585

Quid me afflicta? quid me raptas? qua me causa verberas?
Eu. Verberabilissime, etiam rogitas, non fur, sed trifur?

564. qui Acid. numerorum eantem? V.: quis. 567. V.: Q. u.
arc. me, meam etc. Sed sponsa arcessenda, non senex. Perpe-
ram geminatum me in meam. 574. V.: f. hinc i. 575. V.: or-
cupatus: sed si etc. 579. fera. Libri imple: sua, quae voca-
bula haud raro sibi invicem offecere: vide interpp. ad Ovid. Met.
1, 159. 580. Sic plane Guelf. ut edidit Cam. Ceteri libri veti.
semel ostendunt foveae, imperfecto quidem versu. Lamb.: I foras.
583. V.: Qui modo n. comp.: nūno, quom comp., petis. Monac.
optimae notas hter: Q. m. n. c. modo compareas, p. Guelf: Q.
n. compareas inodu.

TR. Quid tibi subripui? EV. Redde huc, sis! STR. Quid tibi vis reddam?

EV. Rogitas? t. t. c.
TR. Nil equidem tibi abstuli. EV. At illud, tibi quod abstuleras, cedo! t. t. c.

lequid agis? STR. Quid agam? EV. Auferre non potes. STR. Quid vis tibi? 590

EV. Pone! STR. Equidem pol te datare credo consuetum, senex.

EV. Pone huc, sis! aufer cavillam: non ego nunc nugas ago, STR. Quid ego ponam? Quin tu eloquere, quidquid est, suo nomine.

Non hercle equidem quidquam sumsit nec tetigi. EV. Ostende huc manus!

STR. Hem tibi ostendo, eccas! EV. Video. Age, ostende etiam tertiam! 595

STR. Lariæ hunc atque intemperiae insaniaeque agitant senem.

Facin' mî injuriam, an non? EV. Fateor, quia non pendes, maxumam. i. t.

Atque id quoque jam fiet, nisi fateri! STR. Quid fatear tibi? t. t. c.

EV. Quid abstulisti hînc! STR. Di me perdant, si ego tui quidquam abstuli, — i. t.

Nive adeo abstulisse vellem, EV. Agedum, excutedum pallium... t. t. c. 600

STR. Tuo arbitrato. EV. Ne inter tunicas habeas! STR. Tenta, qua lubet.

EV. Vah, scelestus quam benigne, ut ne abstulisse intellegam!

Novi sycophantias. Age, rursus ostende huc manum Dexteram! STR. Hem! EV. Nunc laevam ostende.

STR. Quin equidem ambas profero. EV. Jam scrutari mitto. Redde huc! STR. Quid reddam?

EV. Ah, nugas agis! 605
Certe habes! STR. Habeo? quid ego habeo? EV. Non dico: audire expetis.

590. Posterior syllaba verbi *agam* non eliditur estque pro longa propter interpunctionem: Vid. not. ad Amph. 285. 592. V.: hoc. 595. ostendo Helmstad. Pal. 5. V., parum suffragantibus libris vett.: Str. Hem tibi! EV. ostende. Str. eccas. 600. N. a. a. vellem. Haec secum servus. V. Euclioni tribuuntur. Sequor vett. edd. Guelf. et Monac.: *Minime adeo* etc. 603. Ita Guelf. V.: *rursum*.

Id meum quidquid habes, redde! STR. Insanis: perscrutatus es

Tuo arbitrato, neque tui me quidquam invenisti penes.

EV. Mane, mane: quis illic est, qui hic intus alter erat tecum simul? i. t.

Perii hercle: ille nunc intus turbat; hunc si amitto, hinc abierit. t. t. c. 610

Postremo hunc jam perscrutavi; hic nihil habet. Abi, quo lubet!

Jupiter te dique perdant! STR. Gratias agis haud male.

EV. Ibo hinc intro atque illi socienno tuo jam interstrigam gulam! i. t.

Fugin' hinc ab oculis? abin' hinc, an non? STR. Abeo. EV. Cave, sis, revideam! —

STR. Emortuom ego me mavelim leto malo, i. s. 615

Quam non ego illi dem hodie insidias seni!

Namque hic jam non audebit aurum abstrudere:

Credo, eferet jam secum et mutabit locum.

Attat, foris crepuit! senex eccum aurum ecfert foras!

Tantisper ego hinc ab janua concessero. 620

EV. Fidei censebam maxumam multo fidem

Ese: ea sublevit os mihi penissume.

Ni subvenisset corvos: periissem miser.

Nimis hercle ego illum corvom, ad me veniat, velim;

Qui fecit indicium: ut ego illi aliquid boni 625

Dicam: nam quod edit, tam quim, quam perduim.

Nunc, hoc ubi abstrudam, cogito solum locum.

Silvasi lucus extra murum est avius,

Crebro salicto oppletus: ibi sumam locum.

Certum est: Silvano potius credam quam Fide! — 630

STR. Euge, euge, di me salvom et servatum volunt!

Jam illuc praecurram atque inscendam aliquam in arborem:

Inde observabo ego, aurum ubi abstrudat senex.

Quamquam hic manere me herus sese jusserat:

Certum est: malam rem potius quaeram cum lucro! 635

610. V.: hic ab. 614. V.: Cave sis te videam. 615. Monac.: Hec mortuum, h. e. Ec mortuum. V.: Emortuom. 617. Ita Cam. V. Nam. 618. Liber Cam.: hecferet, ceteri fere: hoc feret. V.: Cr. referet. 620. Sic Acid. V.: T. hic ego ad janua conc. 632. V.: I. ego illuc. Pertinere mihi videbatur pronomem ad sequentem versum. 633. V.: Indeque obs., aurum u. a. s. Cf. 661. 634. Versus forte omissus ab operis Ernestinis.

LYCONIDES. EUNOMIA. PHAEDRA.

L. Dixi tibi, mater; juxta rem mecum tenes h. s. IV, 3
 Super Euclionis filia: nunc te obsecro
 Resecroque, mater, quod dudum obsecraueram:
 Fac mentionem cum avonculo, mater mea!
 EUN. Scis tute, facta velle me, quae tu velis, 640
 Et istuc confido a fratre me impetrassere,
 Et causa justa est: si quidem ita est, ut praedicas,
 Te eam compressisse vinolentum virginem.
 L. Egone ut te advorsum mentiar, mater mea?
 P. Perii, mea nutrix! obsecro te, utrum dolet! 645
 Juno Lucina, tuam fidem! L. Hem, mater mea,
 Tibi rem potiolem video: clamat, parturit.
 EUN. I hac intro mecum, gnate mi, ad fratrem meum:
 Ut istuc, quod me oras, impetratum ab eo auferam.
 L. I; jam sequor te, mater. — Sed servom meum. 650
 Strobilum miror, ubi sit, quem ego me jusseram
 Hic operiri. Nunc ego mecum cogito:
 Si mihi dat operam, me illi irasci injurium est.
 Ibo intro, ubi de capite meo sunt comitia.

S T R O B I L U S.

Picis divitiis, qui aureos montis colunt, i. s. IV, 4. 655
 Ego solus supero! Nam istos reges ceteros
 Memorare nolo, hominum mendicabula:
 Ego sum ille rex Philippus! O lepidum diem!
 Nam ut dudum hinc abii: multo adveni illuc prior,
 Multoque prius me conlocavi in arborem; 660

638. male post sequentem legitur in libris, nisi quod Langiani habent utroque loco. 639. avonculo *τριουλλάβως* pronuntiandum est, u priore extrito. Vide Wasii Senar. c. 14., nos ad Amph. prol. 90. Non opus legi: *F. m., mat. mea, a. av.* 649. MSS. fere, uno versu: *Ut istuc, quod me o, efficiam tibi, impetratum ab e. auf.* Unde daos effinxerunt hujusmodi:

Ut istuc, quod tu me oras, efficiam tibi;

Ut istuc quad me oras, imp. ab eo auf.

Verum Sciopp. Susp. Lectt. 4, 3. alique videntur. 654. sunt. Guelfi: *fiunt.* 655. *Picis* (a Pix seu Phix, φῆξ, βῆξ ap. Hesych.: vid. I. H. Voss. in additamento ad ephemm. litterar. Ienens. Iaz. 1805.) vet. cod. Camerar. Alii *Dites*; alii *Picis*; vulgo *Pict.*

Inde spectabam, ubi aurum abstrudebat senex.
 Ubi ahūt; ego me deorsum duco de arbore;
 Ecfordio aulam auri plenam; inde exeo. Eloco
 Videō senem se recipere; me illic non videt:
 Nam ego non me declinavi paulum extra viam. 665
 Attat, eccum ipsum! Ibo, ut hoc condam domum.

E U C L I O.

Perii! interii! occidi! Quo curram? quo non cur-
 ram? i. tr. h. IV, 5.
 Tene, tene! — Quem quis? — Nescio! nil video! coe-
 cus eo! atque equidem, t. t.
 Quo eam, aut ubi sim, aut qui sim, nequeo cum animo
 certum investigare.
 Obsecro vos ego, mi auxilio (oro, obtestor!) sitis et ho-
 minem 670
 Demonstratis, qui eam abstulerit! t. d.
 Quid est? quid ridetis? Novi omnis: scio, fures esse
 hic compluris, i. t. l. h.
 Qui vestitu et creta occultant se atque sedent, quasi sint
 frugi! t. t.
 Quid ais tu? Tibi credere certum est: nam esse bo-
 num, e voltu cognosco. —
 Hem, nemo habet horum? — Occidisti! Dic igitur, quis
 habet! Nescis? as. t. d. i. d. c. 675
 Heu me miserum! misere perii! a. d.
 Male perditu', pessume ornatus eo:
 Tantum gemiti et malae moestitiae hic dies mihi obtu-
 lit, i. t.
 Famen et pauperiem! perditissimus omnium ego sum in
 terra! i. t. c.

661. V.: *Indeque*. Efficax Plautoque valde usitatum asyndeton.
 Verum sic solent librarii: cf. 633. etc. Ceterum *expectabam* per
 ἀπαιτούν Acidalio placuit et Meursio; libri *expectabam*, *adspecta-*
bam, *spectabam*. 662. Putide libri: *Ubi ille abiit*. 663. Ita Guil.
 Quaest. in Aul. c. 6. V.: *inde ex eo loco Video* etc. 665. Sic fere
 libri: *Non paulum*, multum. V.: *N. ego modo decl. p. me e. v.*
 672 — 674. Ita haec ordinant Acid. et apud ipsum Car. Piso Lotha-
 ringus Divv. pagg. 81. sequ. V. hoc ordine leguntur: 673, 674, 672.
 676. Liber Cam. ante *perii* inter versus habebat *misere*. Quelf.: *H.*
me miserum perii. V.: *H. me miserum, miserum! perii*. 678. Non
 elidendum *moest.*, vel legendum *moestitiae*.

Nam quid mihi opus est vite, qui tantum perdididi
 auri, as. 2 an. 680
 Quod custodivi sedulo? Ego met me, defraudavi
 Animumque meum Geniumque meum! a. d.
 Nunc meo, alii laetificantur damno et malo! Nequeo
 pati! as. t. d. i. d.

LYCONIDES. EUCLIO.

L. Quinam homo hic ante aedis nostras ejulans conqueri-
 tur moerens? — t. t. IV, 6
 At hic quidem Euclio est, ut opinor. — Oppido ego interii!
 palam est res: i. t. h. 685
 Scit peperisse jam, ut ego opinor, filiam suam. Nunc
 mi incertum est, t. t.
 Abeam an maneam, adeam an fugiam. Quid agam, ede-
 pol nescio. t. t. c.
 Ev. Quis homo hic loquitur? L. Ego sum miser.
 Ev. Imo ego sum et misere perditus,
 Quoi mala tanta moestitudoque obtigit. L. Animo bono es.
 Ev. Quo, obsecro, pacto esse possum? L. Quia istuc faci-
 nus, quod tuom as. t. d. i. d. 690
 Sollicitat animum, id ego feci et fateor. Ev. Quid ego
 ex te audio?
 L. Pol id, quod verum est. Ev. Quid ego merui de te,
 adulescens, mali, a. t.
 Quamobrem ita faceres meque meosque perditum ires li-
 beros? t. t. c.
 L. Deus impulsor mihi fuit; is me ad illam inlexit.
 Ev. Quo modo?
 L. Fateor peccavisse et me culpam conmeritum scio: 695
 Id adeo te exoratum advenio, ut animo aequo ignoscas
 mihi. i. t.

681. Nostri: fraudavi. Et hoc rectum, modo Ego met media
 longa pronuntietur. 683. V.: Nunc eo al. laet. meo malo et damno:
 pati nequeo. Guelf.: nequeo pati. 687. V.: — incertum est, Quid
 agam. abeam an maneam? an adeam etc. Vocabula maneam et
 agam non liquescunt. 688. miser legitur in Ald. V.: L. ego sum.
 Ev. imo ego sum miser et mis. perd. Sensere vitium Acid. et Meurs.
 692. V.: Id quod v. est. Guelf.: Pol quod v. est. Deinde libri: Q.
 ego emerui, ad., nulli, versu imperfecto, quem supplevit Douzh.
 695. pecc. non eliditur. Pall. a. et vett. aliquot edd.: me pecc.
 696. Sic Helmstad. V.: oratum.

Eu. Cur id ausus facere, ut id, quod tuum non esset, tangeres? t. t. c.

L. Quid vis fieri? Factum est illud: fieri infectum non potest.

Deos voluisse credo: nam ni vellent, non fieret, scio. i. t.

Eu. At ego deos credo voluisse, ut apud me te in nervo enicem! 700

L. Ne istuc dixis! Eu. Quid tibi ergo meam me invito tactio est? t. t. c.

L. Quia vini vitioque amoris feci. Eu. Homo audacissime, Cum istacin' te oratione huc ad me adire ausum? Inpudens!

Nam si istuc jus est, ut tu istuc excusare possies:

Luce claro deripiamus avarum matronis palam; 705

Post id si prensi fuerimus, excusemus: ebrios

Nos fecisse amoris causa. Nimis vile est vinum atque amor,

Si ebrio atque amanti inpune facere, quod lubeat, licet.

L. Quin tibi ultro supplicatum venio ob stultitiam meam.

Eu. Non mihi homines placent, qui, quando male fecerunt, purgitant. i. t. 710

Tu illam scibas non tuam esse: non attactum oportuit. t. t. c.

L. Ergo quia sum tangere ausus: haud causificor, quin eam

Ego habeam potissimum. Eu. Tun' habeas me invito meam?

L. Haud te invito postulo; sed meam esse oportere arbitror. as. t. d. i. d.

Quin tu eam invenies, inquam, illanc meam esse oportere, Euclio. 715

Eu. Jam quidem hercle te ad praetorem rapiam et tibi scribam dicam, t. t. c.

Nisi refers! L. Quid tibi ego referam? Eu. Quod tibi subripuisti meum. as. t. d. i. d.

L. Subripui ego tuum? unde? aut quid id est? E. Ita te amabit Jupiter, t. t. c.

Ut tu nescis! L. Nisi quidem tu mihi, quid quaeras, dixeris.

Eu. Aulam auri, inquam, te reposco, quam tu confessus mihi 720

697. Ita Guelf. et Monac. V.: non tuum. 700. V.: apud te me. Correxerit Meursius. 706. Liber Cam. et Pal. 3.: prensi. Guelf.: fuerimus, in quo i littera producenda est, sicut in talibus fieri solet apud poetas. V.: prehensi sumus. Aliquot edd. vett.: simus. 715. Ita Guelf. et Helmstad. V.: meam illam. 717. Posterius tibi arcessitum ex Monacensi Cf. 589 V. autem hic versus ante praegressum ponitur, merito improbante Acidalio, quem sequor. 718. Sic Pall. Helmstad. Monac. V.: Surripio.

Te abstulisse. L. Neque edepol ego dixi, neque feci.

Ev. Negas?

L. Pernego imo: nam neque ego aurum, neque istaec aula
quae siet, as. t. d. i. d.

Scio nec novi. Ev. Illam, ex Silvani luco quam abstule-
ras, cedo! t. t. c.

I, refer! dimidiam tecum potius partem dividam.

Tametsi fur mihi es: molestus non ero furi. Refer! i. t. 725

L. Sanus tu non es, qui furem me vocas; ego te, Euclio,

De alia re rescivisse censui; quae ad me attinet.

Magna est res, quam ego tecum otiose, si otium est, cupio
loqui. i. t.

Ev. Dic bona fide: tu id aurum non subripuisti?

L. Bona. t. t. c.

Ev. Nec scis, quis id abstulerit? L. Istuc quoque bona.

Ev. Atque si scies, 730

Quis id abstulerit, mi indicassis? L. Faciam. Ev. Neque
partem tibi

Ab eo, quique est, indispices, neque furem excipies?

L. Ita.

Ev. Quid, si fallis? L. Tum me faciat, quod volt, magnus
Jupiter!

Eu. Sat habeo. Age nunc, loquere, quod vis. L. Si me
novisti minus,

Genere qui sim gnatus: hic mihi est Megadorus avoncu-
los; 735

Meus fuit pater Antimachus; ego vocor Lyconides;

Mater est Eunomia. Ev. Novi genus: nunc, quid vis,
id volo

Noscere ex te. L. Filiam tu habes. Ev. Imo eccillam domi.

L. Eam tu despondisti, opior, meo avonculo. Ev. Om-
nem rem tenes. as. t. d. i. d.

L. Is me nunc renuntiare repudium jussit tibi. t. t. c. 740

Ev. Repudium rebus paratis atque exornatis nup-
titiis? as. t. d. i. d.

Ut illum di immortales omnes deaeque, quantum est, per-
duint, i. t.

725. Sic Pall., nostri, MS. Herald. et vett. edd.; similiterque Langg. et ipse initio liber Camer., teste Pareo. V.: *mol. non ero. i vero, refer.* 727. V. *nunieris durioribus: quod ad me att.* 730. V.: *N. sc. quis abst.* L. i. q. b. Ev. *atque id (id omissum in libro Cam. Pall. Gueif. Helmstad.) si scies, Qui abst., mihi indicabis.* (Gueif.: *indicassis.*) Edd. mediae: *Neque id scis q. a.* 732. *indispices* Non. MS. Meurs. 3 nostri; 1. Pal. et vett. edd. V.: *inde postea.* 733. Ita Gueif. Monac. V.: *quid vis.* 738. Helmstad.: *Nosc. & te filiam etc.* V.: *Noscere. L. filiam & te tu habes.*

Quem propter hodie auri tantum perdidit infelix, miser!
L. Bono animo es, et benedice! Nunc, quae res tibi et
gnatae tuae. i. t.

Bene feliciterque vortat... Ita di faxint, inquit. t. t. c. 745
Eu. Ita difaciant! L. Et mihi ita difaciant! Audi nunc iam.
Qui homo culpam admisit in se, nullus tam parvi preti,
Quom pudet, quom purgat sese: nunc te obtestor, Euclio,
Si quid ego erga te imprudens peccavi aut gnatae tuam,
Ut mi ignoscas eamque uxorem mihi des, ut leges jubent! 750
Ego me injuriam fecisse filiae fateor tuae.

Cereris vigiliis, per vinum atque impulsu adolescentiae.
Eu. Hei mihi, quod facinus ex te ego audio? L. Cure julas,
Quem ego avom feci jam ut esses filiai in nuptiis?
Nam tua gnata peperit decumo mense post (numertum
cae): 753

Ea re repudium remisit avonculus causa mea.
I intro: exquaere, sitne ita, ut ego praedico. Eu. Perii
oppido: i. t.

Ita mihi ad malum malae res plurimae se adglutinant. t. t. c.
Ibo intro: ut, quid hujus rei sit, sciam. L. Jam te sequar.

Haec propemodum jam esse in vado salutis res vide-
tur. i. t. c. 760

Nunc servom esse ubi dicam meum Strobilum, non reperio;
Nisi etiam hic opperiar tamen paulisper; postea intro
Hunc subsequar: nunc interim spacium ei dabo exquirendi
Meum factum ex gnatae pedisequa nutrice anu: ea rem
novit.

STROBILUS. LYCONIDES.

STR. Di immortales, quibus et quantis me donatis gau-
diis! t. t. c. IV, 7. 765

Quadrilibrem aulam auro onustam ego habeo: quis me est
divitior? t. t.

Quis me Athenis nunc magis quisquam est homo quod di
sint propitii? t. t. c.

L. Certo enim ego vocem hic loquentis modo me audire
visus sum.

743. hodie non liquet cit. 748. Inepte libri: Quin pudeat, quin pur-
get se. Helmstad.: sese. 754. V.: filiae nupt. 757. Ita Priscian.
p. 561. Putsch. a Pall. MS. Meurs. et Helmstad. V.: exquire. 759.
rei Guelf. Pal. 5. MS. Meurs. V.: veri. Scribendum certe verum.
765. ego praebant Langg. Vox onustam non est elidenda.

STR. Hem, herumne adspicio meum? L. Strobilum video
ego hunc, servem meum? i. t.

STR. Ipsus est. L. Haud alius est. STR. Congrediar.

L. Contollam gradum. t. t. c. 770

Credo ego illum, ut jussi, eampse anum addisse, hujus
nutricem virginis. i. t.

STR. Quin ego illi me invenisse dico hanc praedam atque
eloquor? t. t. c.

Igitur orabo, ut manu me mittat. Ibo atque eloquar.

Reperi L. Quid reperisti? STR. Non, quod pueri
clamitant

In faba se reperisse. L. Jamne autem, ut soles, delu-
dis? t. t. 775

STR. Here, mane: eloquar jam: ausculta. L. Age ergo,
loquere. STR. Reperi hodie,

Here, divitias nimias L. Ubinam? STR. Quadrili-
brem, inquam, aulam auri plenam!

L. Quod ego facinus audio ex te? STR. Eucioni huic seni
subripui. as. t. d. i. d. h.

L. Ubi id est aurum? STR. In arca apud me: nunc volo
me emitti manu, t. t. c.

L. Egone te manud emittam, scelerum cumulatis-
sume? i. t. 780

STR. Abi, here! scio, quam rem geras! Iepide hercle ani-
mum tuum tentavi! t. t.

Jam, ut eriperes, adparabas: quid faceres, si reperissem?

L. Non potes probasse nugas. I. redde aurum! STR. Red-
dam ego aurum?

L. Redde, inquam: ut huic reddatur. STR. Unde?

L. Quin modo fassus es, t. t. c.

Esse in arca. STR. Seleio hercle ego garrere nugas: ita
loquor. 785

L. At scin', quomodo? STR. Vel hercule enica: nunquam
hinc feres [a me].

L. Quid hic quondam pervicus addit?

769. V.: ego aspicio. Guelf. non habet pronomen. 771. V.
addisse. 778. Nomen Eucionis non liquescit. Asynarteton eum
usurpare malui quam versum habere pro troch. tetram., elisa
e littora in seni, qualibus figuris utendum non est praeter neces-
sitate. 782. Langg.: si non rep. 784. V.: ah, unde. Ah non
legitur in Camer. et Guelf. Quin pro Quod vulgato placuit Aci-
dalis. 786. Quae post hunc versum leguntur, verba Quid hic q.
p. a., eorum fundus est. Non. v. Pervico, ubi haec habentur:
Hic quidem (Ald.: quidam) pervicus custodem (Non. Paris. a. 1511.
eodem) addidit.

S U P P O S I T A.

Non feramne unquam? STR. Quod non habeo. L. Efferraris cave,

Nisi actutum seni id auri redditio est.

Seu propensus libitinarius, sive pollinctorius t. t. c.

Efferar: nunquam dabo, nisi noviter fodiam arrugiam. t. t. c.

L. Vae capiti tuo! STR. Imo senis et capiti et pectori 5

Qui auri tantum perdidit. L. Quis reperit? STR. Quem reperisse vis. t. t. c.

L. Qui in arca illud subreptum habere

Autumat. ST. Quam pulcre tibi, here, conniveant oculi, si id

Factum fatear! Ludo. Quod lusi tecum, non par est identidem

Serio vortier. L. At nunc jam ne me irritassis, i et aurum 10

Redde; susque deque haud agites. ST. Here, si id reperibitur, t. t. c.

Certum est, gemina lancea tu confitentem icere?

L. I et redde.

ST. Vis cassum. L. I et redde. ST. Attat, incassum quaeritas.

L. I et redde. Ego ad senem propero, ut, quid comitiis 15 Proxumis, videam. Senex aulam auri perdidit, Megadorus Repudium renuntiavit. Filiam peperisse vitio rescit,

ST. Hero

Meo, quantum ego video, nemo est benignior. Alii non quod

Inventum est, non occulunt, modo negant: occulunt vaniloqui.

Sed aliud post aliud, si qua sit opportunitas, harpagatum 20

Volunt; si Eleusina sit: facilem deam credunt; si Cotytto:

Non videre, quom batuat. Ita neque amicis neque cognatis

Neque dis parcunt, dum bene parcant sibi. Istic quidem,

Ne miserum faciat senem, aut illius familiam opulentam,

Supposita illa et legebantur in MS. Meurs., et extant in edd. Mediol. 1500., Carpentar. 1513., Gryph. 1540. aliisque recentioribus. Quae fere non tetigi, utpote maximam partem aut inepta, aut affecta ultra spem salutis. 8. V.: conniverent, soloecismus quidem. 12. V.: geminam lanceam. 14. V.: V. crassum? 17. V.: renuntiat. 21. V.: Eleusinie s., f. d. creduant. 22. V.: quem bat. Latet hic fortasse versus huiusmodi:

Ita neque amicis neque cognatis neque dis parcunt; dum sibi, t. t. c.

Auriaulam grandem, onustam, plenam, referri jubet: 25
 Ut se faciat olim miserum atque suam familiam. Ast ego
 partem

Impartiri malim, unde redimar. Quod vortat bene, picus
 A sinistra cantitat, qui auri custos hercle olim traditur.
 Ibo et aulam referam: quod illaec mihi bene avis occinat.

SUPPLEMENTUM AULULARIAE,

conscriptum ab ANT. CODRO URCEO, bonarum litterarum
 professore Bononiensi, qui vixit sub imperatoribus Fride-
 rico III. et Maximiliano I., ab anno Chr. 1446. ad 1500.

— — quod non habeo. Lx. Feram.

Velis, nolis! quin te quadrupedem strinxero, i. s.

Et herniosos testes ad trabem tibi

Divellam appenso! Sed cur in fauces moror

Hujus scelesti ruere? et animam protinus

Cur non compello facere iter praeposterum? 5

Das, an non? STR. Dabo. Lx. Des ut nunc, non olim, volo.

STR. Do jam: sed me animam recipere sinas, te rogo.

Ah, ah! quid, ut dem, poscis, here? Lx. Nescis, scelus?

Et auri plenam quadrilibrem aulam mihi

Audes negare, quam te dixisti modo 10

Abripuisse? heia, jam ubi nunc lorarii?

STR. Here. audi pauca. Lx. Non audio. Lorarii,

Heus, heus! Lo. Quid est? Lx. Parari ego catenas volo.

STR. Audi, quaeso! post me ligari jusseris

Quantum libet. Lx. Audio: sed rem expedias ocus. 15

STR. Si me torqueri jusseris ad necem vide,

Quid consequare? primum servi exitium habes;

Dein, quod concupisces, ferre non potes.

At si me dulcis libertatis praemio

Dudum captasses, jamdudum votis fores 20

Potitus. Omnes Natura parit liberos,

Et omnes libertati natura student.

Omni malo, omni exitio, peior servitus:

Et quem odit Jupiter, servom hunc primum facit.

Lx. Non stulte loqueris. STR. Audi reliqua nunc iam. 25

28. V.: *sinistris*. Etiam in Urcei supplemento multa insunt
 inepta, soloeca male denique versificata. Dedi tamen et haec,
 ne quis desideraret.

Tenaces nimirum dominos nostra aetas tulit,
 Quos Harpagones, Harpyias et Tantalos
 Vocare soleo, in opibus magnis pauperes,
 Et sitibundos in medio Oceani gurgite.
 Nullae illis sunt satis divitiae, non Midæ,
 Non Croesi; non omnis Persarum copia 50
 Explere illorum Tartaream ingluviem potest.
 Inique domini servis utuntur suis,
 Et servi inique dominis nunc parent suis:
 Sic neutrubi fit, fieri quod justum foret. 55
 Penum, popinas, cellas promptuarias
 Occludunt mille clavibus parci senes,
 Quae vix legitimis natis concedi volunt.
 Servi furaces, versipelles, callidi,
 Occlusa mille clavibus reserant sibi, 40
 Furtimque raptant, consumunt, ligurriunt,
 Centena nunquam furta dicturi cruce:
 Sic servitutem servi ulciscuntur mali
 Risu jocisque. Sic ergo concludo, quod
 Servos fideles liberalitas facit. 45
 Lx. Recte quidem tu! sed non paucis, ut mihi!
 Pollicitus. Verum si te facio liberum:
 Reddes, quod cupio? Str. Reddam; sed testes volo
 Adsint. Ignosces, here: parum credo tibi:
 Lx. Ut lubet; adsint vel centum; jam nihil moror. 50
 Str. Megadore, et tu, Eunomia, adeste, precor, si libet!
 Exite! perfecta re mox redibitis.
 Mx. Qui nos vocat? hem, Lyconide. Ev. Hem Strobile,
 quid est?
 Loquimini. Lx. Est breve quid. Mx. Quid id est?
 Str. Vos testes voco. 55
 Si quadrilibrem aulam auri plenam huc adfero
 Et trado Lyconidae: Lyconides manu
 Mittit, jubetque juris esse me mei.
 Itan' spondes? Lx. Spondeo. Str. Janne audivistis hoc,
 Quod dixit? Mx. Audivimus. Str. Enim jura par Jovem.
 Lx. Hem, quo redactus alieno ego jam sum malo! 60
 Nimis procax es. Quod jubet, faciam tamen.
 Str. Heus tu, nostra aetas fidei non multum gerit:
 Tabulae notantur, adsunt testes duodecim;
 Tempus locumque scribit actarius:
 Tamen invenitur rhetor, qui factum neget. 65

Lx. Sed me cito expedi, sis. Sra. Hem silicem tibi.
 Lx. Si ego te sciens fallam, ita me ejiciat Diespiter
 Bonis, salva urbe et arte, ut ego hunc lapidem. Satin'
 Jam feci tibi? Sra. Satis. Ut ego aurum apportem, eo.
 Lx. I Pegaseo gradu, et vorans viam redi. 70

LYCONIDES. STROBILUS. MEGADORUS.
 EUNOMIA. EUCLIO.

Lx. Grave est homini pudenti morologus nimis i. s.
 Servus, qui sapere se plus volt hero suo.
 Abeat hic Strobilus in malam liber crucem,
 Modo mihi apportet aulam auro puro gravem:
 Ut Euclionem socerum ex luctu retraham 5
 Ad hilaritatem, et mihi conciliem filiam,
 Ex compressu meo novam puerperam.
 Sed ecce redit onustus Strobilus. Ut reor,
 Apportat aulam. Et certe est aula, quam gerit.
 Sra. Lyconide, porto inventum promissum tibi, 10
 Aulam auri quadrilibrem. Nura serus fui?
 Lx. Nempe. O di immortales, quid video, aut quid habeo?
 Plus sexcentos Philippeos ter et quater.
 Sed evocemus Euclionem protinus.
 O Euclio, Euclio! Mx. Euclio, Euclio! Ev. Quid est? 15
 Lx. Descende ad nos: nam di te servatum volunt!
 Habemus aulam. Ev. Habetisne, an deluditis?
 Lx. Habemus, inquam. Modo, si petis huc advola!
 Ev. O magne Jupiter! o Lar familiaris et
 Regina Juno et noster thesaurarie 20
 Alcide, tandem miserum miserati senem?
 Oh, oh, quam laetis, aula, tibi amicus senex
 Complector ulnis, dulci et te capio osculo!
 Expleri nequeo mille vel complexibus.
 O spes, o cor, luctum depulverans meum! 25
 Lx. Auro carere semper duxi pessimum
 Et pueris et viris et senibus omnibus.
 Pueros prostare cogit indigentia,
 Viros furari, mendicari ipsos senes.

At multo pejus est, ut video nunc, supra . 30
Quam quod necesse est nobis, auro opalescere.
Heu, quantas passus est aerumnas Euclio
Ob aulam paulo ante a sese deperditam!
Eu. Quoi meritas referam grates? an diis, qui bonos
Respectant homines? an amicis, rectis viris? 35
An utrisque? Utrisque potius et primum tibi,
Lyconide, principium et auctor tanti boni.
Hac ego te aula auri condono, Accipias libens:
Tuam hanc esse volo et filiam meam simul,
Praesente Megadoro et sorore ejus, proba 40
Eunomia. Ly. Et habetur et refertur gratia.
Ut meritis es, socer exoptatus mi, Euclio.
Eu. Relatam mihi satis putabo gratiam,
Si donum nostrum et me ipsum accipias nunc libens.
Ly. Accipio et Euclionis volo mea sit domus. 45
Sta. Quod restat, here, memento: ut liber nunc siem.
Ly. Recte monuisti: esto merito liber tuo,
O Strobile, et turbatam jam intus coenam para.
Sta. Spectatores, naturam avarus Euclio
Mutavit: liberalis subito factus est. 50
Sic liberalitate utimini vos quoque,
Et, si perplacuit fabula, clare plaudite!

B A C C H I D E S.

ARGUMENTUM

suppositum atque interpolatum.

Bacchidis amore adolescens Mnesilochus furit. i. s.
Aurum ut recipiat, Ephesum eum fert prosumia;
Cretam altera Bacchis navigavit alteram
Conventum Bacchidem; inde Athenas reveniunt.
Hinc ad sodalem dat Mnesilochus litteras:
Illam conquirat; mox redit, turbas movet,
Dum putat amari suam; sed geminas ut videt:
Et retrahit per servum aurum, et pariter ambo amant.
Studentes gratis potant, scortantur, senes.

DRAMATIS PERSONAE.

PISTOCLERUS.

LYDUS.

BACCHIDES.

CHRYSAIUS.

NICOBULUS.

PHILOXENUS.

MNESILOCHUS.

PARASITUS.

CLEOMACHUS.

MILITIS PUER.

GREX.

PROLOGUS SUPPOSITUS.

SILENUS.

Mirum hodie est, spectatores ni in subselliis.
Ridiculo obstrepunt, tussiant, ronchos cient,
Consulcant frontem et ore concrepario
Frequenter fremunt atque male mussitant.
Vix in iuventa locum obtineant 5
Aut glabri histriones, aut pervolsi ludii:
Quid veterinosus prodit internuncius
Senex, qui dorso fertur asinario?
Attendite, quaeso, atque animum advortite,
Dum nomen hujus eloquor statariae. 10
Aequom est, vos deo facere silentium.
Officio oris non decet illos utier,
Qui non ut clament, sed ut spectent, veniunt.
Auris date otiosas; at non in manum:
Has volo volans vox vacuas feriat. 15
Quid veremini? ictus an minus sunt noxii,
Qui repetunt laxa, aut hiulca obstruunt?
Estis benigni: merito vos ament coelites.
Factura est silentium, tacent pueri.
Novam ad rem jam novom spectate nuncium. 20
Qui sim, cur ad vos veniam, paucis eloquar;
Simul hujus nomen proferam comoediae.
Ecce fabor jam vobis, quod expetitis:
Proinde vos mihi facite audientiam.
Naturae deus sum, Bromii altor maxumi, 25
Femineo qui peperit rem exercitu.

Versu 2. legitur *Ridiculos*. Habentur autem haec spuria in edd. Junt. Gryph. Longol. Basil. aliisque sequioribus. Sunt, qui Francisco Petrarchae tribuant; sed male, ut opinor. Reperta ab se Messanae in Sicilia dicit Liscaris, grammaticus ille Graecus, in epistola ad P. Bembum.

Quicquid hujusce gentes ferunt inclytae,
 Nonnihil nostro gesta sunt consilio.
 Nunquam quod mihi placet, illi displicet.
 Aequom est, si pater obsequitur patri. 30
 Asinivehidam me vocitant Jonii greges:
 Quod vecturio senex vehar asinario.
 Qui sim, tenetis? Si tenetis, sinite
 Ut nomen hujus eloquar statariae.
 Simul sciatis, ad vos ego cur venerim. 35
 Philemon Graecam olim dedit fabulam;
 Hanc, qui graecissant, Evantides nuncupant;
 Plotus, qui latihissat, vocat Bacchides.
 Quare non est mirum, si huc advenierim.
 Bacchus bacchantis Bacchas mittit Bacchides; 40
 Ego ad vos porto. Quid dixi mendacium?
 Non decet mentiri deum. At, vera ut fabuler,
 Non ego eas porto, verum insulsus asinus,
 Via defessus, tres, si rite memorem,
 Fert: unum videtis; ore quid feram, specite: 45
 Duas sorores debacchantis Samias,
 Meretrices lepidas, uno prognatas tempore.
 Iisdem parentibus foetu gemellitico,
 Non minus similis, quam lacti lac, si conferas,
 Aut aquam aquae; dimidiatas imputes 50
 Has, si videres: ita confundas oculos:
 Utra utra sit, non queas internoscere.
 Quod restat, expetitis. Jam date silentium;
 Hujus argumentum eloquar Comoediae.
 Samos quae terra sit, nota est omnibus: 55
 Nam maria, terras, montis atque insulas
 Vostrae legiones reddidere pervias.
 Hac Pyrgotelis Sostrata Pyrocli viro
 Uno edidit gnatas nisu geminas;
 Placuitque initiatis Trieteride, 60
 Quas ederent, Bacchi vocitare nomine.
 Parentes, ut fit crebro, fata occupant.
 Alteram miles secum in Cretam vexerat;
 Altera de geminis adnatat Cecropias.

30. Fortasse legendum est: *A. est, si filius v. p.* Sed hoc est laterem lavare. 31. Ita Jos. Scaliger in Catalectis, vel potius *Asividam*, quod accipi vult pro *Asivenidam*, h. e. *Asinivehidam*, quemadmodum euphoniae gratia dicatur *εἰδολός*, ἀμφιβολός, pro *εἰδολός*, ἀμφιβολός. Libri: *Asividam*. 43. V.: ver, satius as.

BACCHIDES.

145

Hanc ut Nicobuli inspicit Mnesilochus : 65
 Amare occipit, itat ad eam frequentius.
 Interea juvenem pater mittit Ephesum,
 Ut inde referat aurum, quod posuerat
 Ipse jampridem apud Archidemidem,
 Veterem amicum, senem Phoenicaritum. 70
 Is quom biennium desideret Ephesi:
 Bacchidem abiisse, durum accepit nuncium :
 Nam nautae noti navigasse nunciant.
 Ut fugitivam cura et corde quaereret,
 Ad Philoxenis Pistoclerum filium, 75
 Sodalem unicum, sulcat epistolium.
 Dum Pistoclerus amico inpartit operam :
 Athenas dudum quae redierant geminae
 Conquisitorem in amorem conciunt.
 Altera Pistoclerum ad sese allicit ; 80
 Altera venient desidet Mnesilochus.
 Geminae Bacchae duos Bacchantis pullulos
 Quid mirum si ad sese traxerunt blandulae,
 Facetae, pulcræ, incurvos libitinarios,
 Vetrurmos senes illorum trahere patres ? 85
 Sed eccum Pistoclerum, qui ad Bacchides
 Nuper inventas redit, et secum insolens
 Novos amoris dispuat igniculos.
 Nunc prodeant: audite.

PISTOCLERUS. LYDUS.

Pl. Di immortales, ut sentio, quod sentio! quid? nescio.
 Stans fugio. Nullus est ignis, et totus ardeo.
 Quid id, nisi insania? novom profecto malum
 Video et sentio. Potisne terra ut terat hominem
 Atque prosternat? hodie nil praeter terram et Baccham 5
 tetigi.

Si Baccha est haec, non nutrit Baccha, verum jugulat.
 E terra quoque obrepere olim dixerunt homines,

85. V.: traxerint. 86. V.: traherent. 89. V.: prodeo. Dia-
 logi versu 5. sensu cassa sunt, quae vulgo leguntur haec: Quid
 id, nisi navim? 4. scribendum videtur ferat.

Qui dum norant, quom esse cuperent, erant nihil:
 Quid mali hoc? an terra, an Baccha? Fecimus naufragium!
 Lx. Amat hic, quem video. Nimirum id est, quod emis-
 sicius 10

Fora, templa, theatra, porticus, omnis fornices,
 Lustra et lustralis cellulas quaesierit sedulo.
 Pr. Naufragus sum, fateor. Bacchus, haud Neptunus, ce-
 locem

Hanc inpellit, agit, quassat, imo frangit, distrahit.
 Lx. Bacchis huic procellam concitat. Actum est! perdidimus remigium! 15

Pr. Referam me ad scopulum, ut istic cum aetate rem per-
 duam,

Instabilis est sors rerum; pro lubricine fata agunt homines.
 Ego dum amico Mnesilocho operam impertio:

Illi amicam reperi, ubi pereat cum re assiduo;

Et mihi meaeque aetati reiue meae peperii infortunium. 20

Si volt Cupido, adolescens sum: aetati licet plusculum

Jacturae facere. Melius, ut id nunc fiat, quam senio.

Sapientum profecto est illud dictum, quod Lydus increpat:

Si Astartan on Bromium deosque voluptarios

Contempsit juvenis, is aut insanibit, aut amabit senex. 25

Referam me ad scopulum ex naufragio. Pater leget
 fragmina.

Sequere me, Lyde: video sorores geminas, Bacchanal meum.

BACCHIDES. PISTOCLERUS.

BACCHIS. Quid, si hoc potius est, ut taceas, ego loquar?

SOROR. Lepide! licet. t. t. c. I, 1

BA. Ubi me fugiet memoria: ibitu facito ut subvenias, soror.

8. Haec profecto nihili sunt. *Esse* ad eum retulit vir clarissimus, I. H. Vossius, in schedis MSS., quas penes me habeo. Venit aliquando in mentem, legendum esse *Qui cum bibere aut uiuerant, uirant, nerant, norant* comesse cuperent, erat nihil. In quibus erat voluit Vossius. Sed insulsa haec omnia. 10. Fort.: *A. h. quidem; video.* 15. V.: *hinc.* Emendauit I. H. Vossius. 24. Taubman Grönov. Ernest.: *Si Astartan. * * on Brom. etc.*, quasi aliquis incidisset. Non puto, sed *on pro en* forte exaratum, sicut e *o* litterae misceri solent, correctio esse videtur librarii, *Astarten pro Astartan*, quod scripserat nec delere audebat, legendum esse significantis. Cf. 468. etc.

Vers. 1. *potius* Charis. MS. apud Douzam Centur. p. 270, Sarrae. Iunt. Ald. Vulgo: *potis*.

So. Pol magis metuo, ne defuerit mi in monendo oratio.

Ba. Pol ego quoque metuo, lusciniola ne defuerit cantio. i. t.
Sequere hac. Pi. Quid agunt duae germanae meretrices

cognomines? — t. t. c. 5

Quid in concilio consulistis? Ba. Bene. Pi. Pol haud
meretricium est. i. t.

Ba. Miserius nihil est, quam mulier. Pi. Quid esse dicis
dignius? as. t. d. i. d.

Ba. Haec ita me orat, sibi qui caveat, aliquem ut homi-
nem reperiam, t. t. c.

Ab istoc milite: ut, ubi emeritum sibi sit, se revehat do-
mum. i. t.

Id, amabo te, huic caveas. Pi. Quid isti caveam?

Ba. Ut revehatur domum. 10

Ubi ei dederit operas: ne hanc ille habeat pro ancilla sibi.

Nam si haec habeat aurum, quod ei remuneret: faciat lu-
bens. t. t. c.

Pi. Ubi nunc is homo est? Ba. Jam hic, credo, aderit. Sed
hec idem apud nos rectius as. t. d. i. d.

Poteris agere; atque, is dum veniat, sedens ibi opperibere.

Eadem biberis; eadem dedero tibi, ubi biberis, sa-
vium. t. t. c. 15

Pi. Viscus merus vostra est blanditia. Ba. Quid jam?

Pi. Quia enim intellego:

Duae unum expetitis palumbem. Perii, arundo alas ver-
berat! as. t. d. i. d.

Non ego istuc facinus, mulier, mihi conducibile esse ar-
bitror.

Ba. Qui, amabo? Pi. Quia Bacchis, Bacchas metuo et
Bacchanal tuom. t. t. c.

Ba. Quid est? quid metuis? ne tibi lectus malitiam apud
me suadeat? i. t. 20

Pi. Magis inlectum tuom quam lectum metuo: mala tu es
bestia. t. t. c.

Nam huic aetati non conducit, mulier, latebrosus locus.

Ba. Egomet, apud me si quid stulte facere cupias, pro-
hibeam. i. t.

Sed ego apud me te esse ob eam rem, miles quom veniat,
volo: t. t. c.

Quia, quom tu aderis, huic mihi que haud faciet quisquam
injuriam: 25

Tu prohibebis; et eadem opera tuo sodali operam dabis,

6. Decurt.: Bene pol. Haut etc. 9. frustra libri: se ut rev.
d. Pal.: seu rev. d. 17. Duae non elidendum.

Et ille adveniens tuam me esse amicam suspicabitur. i. d.
 Quid, amabo, obticui? Pr. Quia istaec lepida sunt me-
 moratui; t. t. c.

Eadem in usu, atque ubi periculum facias; aculeata sunt,
 Animum fodicant, bona destimulant, facta et famam
 sauciant. 30

Ba. Ecquid ab hac metuis? Pr. Ecquid ego metuam, quae-
 ris? Homo adulescens t. t.

Penetrare huiusmodi in palaestram, ubi damnis desu-
 dascitur; t. t. c.

Ubi pro disco damnum capiam, pro cursura dedectus?

Ba. Lepide memoras. Pr. Ubi ego capiam pro machaera
 turturem,

Ubique inponat in manum, alius mihi pro cestu can-
 tharum; 35

Pro galea scaphium, pro insigni sit corolla plectilis,

Pro hasta talus; pro lorica malacum capiam pallium;

Ubi mihi pro equo lectus detur, scortum pro scuto ad cubet?

Apage a me, apage! Ba. Ah, nimium ferus es! Pr. Mihi sum.
 Ba. Malacissandus es.

Equidem tibi do hanc operam. Pr. At nimium pretiosa
 es operaria. 40

Ba. Simulato me amare. Pr. Utrum ego istuc joco-
 n' ad simulem an serio? as. t. d. i. d.

Ba. Heia, hoc agere meliust: miles quom huc adveniat,
 te volo t. t. c.

Me amplexari. Pr. Quid eo mi opus est? Ba. Ut ille te
 videat, volo. as. t. d. i. d.

Scio, quid ago. Pr. Et pol ego scio, quid metuo. Sed quid
 ais? Ba. Quid est? i. t.

30. Hunc versum inter et sequentem legitur 40., ibique re-
 petitur in vulgatis libris. Sed vehementior hoc loco est, cum-
 que paulatim crescat affectus adolescentuli, hic expungendus.
 Vidit Acid. 31. V.: *Et quid ab h. m.?* *Ecquid legi jussit* J. H.
 Vossius. Recte; idemque ponendum in responsione Pistocleri, non
 id, quod vulgatur, *Quid ego metuam, quaeris?* Quo facto, et in
 ordinem recepta libri Camer. Decurtati et vett. editionum le-
 ctione *adulescens* (nam vulgo habetur *adulescentulus*, quod pro-
 fectum haud dubie ab iis, qui efficere vellent trochaicum te-
 tram. catal.), metrum quoque huius loci gravissimum reique
 longe aptissimum restituitur. Producitur autem vocabuli *metuis*
 syllaba postrema propter interpunctionem. Vid. not. ad Amph.
 285. 32. *damnis* suspectum est; cum sequente versu itidem di-
 catur *damnum*. Fortasse legendum *dominis* pro *dominabus*, vel
dominae, h. e. amasiae, ut scimus ex elegiacis, Petronio aliisque.
 Cf. 394, Terent. Phorm. 447. etc.

Pr. Quid, si apud te eveniat desubito prandium aut potatio
t. t. c. 45

Forte, aut coena, ut solet in istis fieri conciliabulis?

Ubi ego tūm adcubem? Ba. Apud me, mi anime: ut lepidus cum lepida adcubet.

Locus hic apud nos, quamvis subito venias, semper liber est.

Ubi lepidē tu voles tibi esse, mea rosa: mihi dicito. i. t.

Dato, qui bene sit; ego, ubi bene sit, tibi locum lepidum dabo. 50

Pr. Rapidus fluvius est hic: non hac temerē transiri potest. t. t. c.

Ba. Atque ecaster apud hunc fluvium aliquid perdundum est tibi.

Manum da et sequere. Pr. Ah, minime! Ba. Quid ita?

Pr. Quia istoc inlecebrosius i. t.

Fieri nū potest, Nox, Mulier, Vinum, homini adulescentulo. t. t. c.

Ba. Age igitur: equidem pot' nihili facio, nisi causa tua. 55

Ille quidem hanc abducat; tu nullus adfueris, si non lubet. i. t.

Pr. Sumne autem nihili, qui nequeam ingenio moderari meo? t. t. c.

Ba. Quid est, quod metuas? Pr. Nihil est, nugae Mulier, tibi me emancupo; i. t.

Tuos sum; tibi dedo operam. Ba. Lepidus! Nunc ego te facere hoc volo:

Ego sorori meae coenam hodie dare volo viaticam: t. t. c. 60

Ergo tibi argentum jubebo jam intus efferri foras:

Tu facito obsonatum nobis sit opulentum obsonium.

Pl. Ego obsonabo: nam id flagitium meum sit, mea te gratia i. t.

Et operam dare mihi, et ad eam operam facere sumtum de tuo.

Ba. At ego nolo, dare te quidquam. Pr. Sine Ba. Sino equidem, si lubet. t. t. c. 65

Propera, amabo! Pr. Prius hic adero, quam te amare desinam.

So. Bene me accipis advenientem, mea soror. Ba. Quid ita, obsecro?

So. Quia piscatus meae quidem animo hic tibi hodie eventit bonus.

Ba. Meus ille quidem est; tibi nunc operam dabo de Mnesilocho, soror: i. t.

45. Sic Pareus. V.: *veniat*. 55. Ita Pal. Vulgo: *Nihil est. nunc ego, mihi*. 61. V.: *Ego. Jubebo pro jubeo vulgato Charis. p. 180. Putsch.*

Ut hic accipias potius aurum, quam hinc eas cum milite. 70
 So. Cupio. BA. Dabitur opera. — Aqua calet. Eamus hinc
 intro, ut lavēs: — as. t. d. i. d.
 Nam ut in navi vecta es, credo, timida es. So. Aliquan-
 tum soror. t. t. c.
 Simul hinc nescio quis turbare, qui huc it. Deceda-
 mus. as. t. d. i. d. c.
 BA. Sequare hac igitur me intro in lectum, ut sedes las-
 situdinem. t. t. c.

LYDUS. PISTOCLERUS.

Lx. Jam dudum, Pistoclere, tacitus te sequor, i. s. I, 2 75
 Spectans, quas tute res hoc ornatu geras:
 Namque ita me di ament, ut Lycurgus mihi quidem
 Videtur posse hic ad nequitiam adducier.
 Quo nunc capessis ted hinc advorsa via
 Cum tanta pompa? Pr. Huc. Lx. Quid huc? qui istic
 habet? 80
 Pr. Amor, Voluptas, Venus, Venustas, Gaudium,
 Jocus, Ludus, Sermo, suavis Saviatio.
 Lx. Quid tibi commerci est cum dis damnosissimis?
 Pr. Mali sunt homines, qui bonis dicunt male.
 Tu dis nec recte dicis: non aequom facis. 85
 Lx. An deus est ullus suavis Saviatio?
 Pr. An non putasti esse unquam? O Lyde, es barbarus,
 Quem ego sapere nimio censui plus quam Thalem!
 I! stultior es barbaro Poticio,
 Qui tantus natu deorum nescis nomina. 90
 Lx. Non hic placet mi ornatus. Pr. Nemo ergo tibi
 Hunc adparavit; mihi paratust, quoi placet.
 Lx. Etiam me advorsus exordire argutias,
 Quoi, si decem habeas linguas, mutum esse addecat?
 Pr. Non omnis aetas, Lyde, ludo convenit. 95
 Magis unum in mente est mihi nunc, satis ut commode

75. Sic a Camerariani. V.: turbat. Nascip extremam syllabam producit. 77. Ita Pal. V.: Nam. 80. V.: quis ist. h. 82. Sic Pal. et libri probatiores, non Suaviatio, ut vulgo, neque agnominatione opus est. Quin jungerem Sermo et suavis, nisi obstaret 86. 87. Sic MSS. et edd. mediae. Ἀπέρπας vulgati libri. A. n. p. c. ? nimium quam, o' Lx, es b. 92. V.: Hoc a. : m. paratum est, MSS.: Haec a. 94. Inepte libri: Qui, si etc.

Pro dignitate obsont hoc concuret coqus.

Lx. Jam perdidisti te atque me atque operam meam,

Qui tibi nequidquam saepe monstravi bene!

Pr. Ibidem ego meam operam perdidici, ubi tu tuam: 100

Tua disciplina nec mihi prodest nec tibi.

Lx. O praeligatum pectus! Pr. Odiosus mihi es.

Tace, atque sequere; Lyde, me! Lx. Illuc, sis, vide:

Non paedagogum jam me, sed Lydum, vocat!

Pr. Jam excessit mi aetas ex magisterio tuo! 105

Non par videtur neque sit consentaneum,

Quom hic ipse intus siet et cum amica adcubet,

Quomque osculetur et convivae alii adcubent:

Praesente ut paedagogus una illis siet.

Lx. An hoc ad eas res obsonatum est, obsecro? 110

Pr. Sperat quidem animus; quo evenat, dis in manu est.

Lx. Tu amicam habebis? Pr. Quom videbis, tum scies.

Lx. Imo neque habebis, nec sinam! Iturus domum?

Pr. Omitte, Lyde, ac cave malo! Lx. Quid? cave malo?

O barathrum, ubi nunc es? ut ego te usurpem lubens! 115

Video nimirum multo plus, quam volgeram:

Vixisse nimio satiust jam, quam vivere!

Magistron' quemquam discipulum minitarier?

„Nil moror, discipulos esse mihi tam plenos sanguinis.“ t. t. c.

Valens adflictet me vacivom virium. 120

Pr. Fiam, ut ego opinor, Hercules, tu autem Linus.

Lx. Pol metuo mage, ne Phoenix tuis factis fuam,

Teque ad patrem esse mortuom renuntiem.

Pr. Satis historiarum est! Lx. Hic vereri perdidit.

Conpendium edepol haud aetati optabile 125

Fecisti, quom istanc nactus inpudentiam! —

Occisus hic homo est. — Ecquid in mentem est tibi,

Patrem tibi esse? Pr. Tibi ego, aut tu mihi servos es?

Lx. Pejor magister te istaec docuit, non ego.

Nimio es tu ad istas res discipulus docilior, 130

Quam ad illa, quae te docui, ubi operam perdidici!

Pr. Istactenus tibi, Lyde, libertas data est

105. Minus apto hic versus legitur post 114. 107. V.: Cum herus hic intus sit, et c. a. a. Herus abest a libris vett. Pal.: cum haec intus intus sit, h. e. procul dubio; c. hic ipse intus s. Ipsus, ipsa, dominus, domina. 109. Libri nullis numeris: Praesentibus illis p. una ut s. Cf. Amph. fragm. 1., Donat. ad Terent. Eun. 595. 111. V.: eveniat. 113. Iturus, iturus es. Inepte libri: It, sum d. Sinam non eliditur. 116. V.: V. nimio jam multo pl. q. v. Cf. sequ. versus. 119. Versus, ni fallor, poetae alicujus scenici. 132. V.: data est. Orationis satis est.

Orationis: satis est. Sequere hac me ac tace.
 Lx. Edepol fecisti furtum in aetatem malum,
 Quom istaec flagitia me celavisti et patrem!

135

CHRYSAEUS.

Herilis patria, salve, quam ego biennio, i. s. II, 1
 Postquam hinc in Ephesum abii, conspicio lubens!
 Saluto te, vicine Apollo, qui aedibus
 Propinqua nostris adcolis, veneroque te:
 Ne Nicobulum me sinas, nostrum senem,
 Prius convenire, quam sodalem viderim
 Mnesilochi Pistoclerum, quem ad epistolam
 Mnesilochus misit super amica Bacchide.

140

PISTOCLERUS. CHRYSAEUS.

Pr. Mirum est; me, ut redeam, te opere tanto quaesere, i. s. II, 2
 Qui abire hinc nullo pacto possim, si velim: 145
 Ita me vadatum amore, vinctumque attines.
 Ch. Proh di immortales, Pistoclerum conspicio!
 O Pistoclere, salve! Pr. Salve Chrysaee!
 Ch. Conpendi verba multa jam faciam tibi.
 Venire tu me gaudes: ego credo tibi; 150
 Hospitium et coenam pollicere ut convenit,
 Peregre advenienti: ego autem venturum adnuo;
 Salutem tibi ab sodali solidam nuntio:
 Rogabis, me ubi sit. Vivit. Pr. Nempe recte valet?
 Ch. Istuc volebam ego ex te percontarier. 155
 Pr. Qui scire possum? Ch. Nullus plus. Pr. Quemnam ad
 modum?
 Ch. Quia si illa inventa est, quam ille amat: recte valet;
 Si non inventa est: minus valet, moribundus est.
 Anima est amica amanti; si abest: nullus est;
 Si adest: res nulla est, ipse est nequam et miser. 160
 Sed tu quid factitasti mandatis super?
 Pr. Egon' ut quod ab illo attigisset nuntius,
 Non impetratum id advenienti redderem?
 Regiones colere mavellem Acherunticas!
 Ch. Eho, an invenisti Bacchidem? Pr. Samiam quidem. 165

135. Libri Cam. sequ. me hac ac t. V.: hac non legitur. 157.
 Libri, glossemate foedati et inepto et *ἀνέμω*: qu. i. am., vivit re-
 cte et valet. Sarrac. vivit et v. v. Mediae edd.: viv. v. v. 163. Sic
 vett. edd. V.: adv. ei redd.

CH. Vide, quaeso, ne quis tractet illam indiligens:
 Scis tu, ut confrangi vas citharo Samium solet;
 PR. Jamne, ut soles? CH. Dic, ubi ea nunc est, obsecro!
 PR. Hic, exeuntem me unde adspexisti modo.
 CH. Ut istuc est lepidum: proxumae viciniae 170
 Habitat! Equidnam meminit Mnesilochi? PR. Rogas?
 Imo unice unum plurimi pendit. CH. Papae!
 PR. Imo ut eam credis? misere amans desiderat.
 CH. Scitum istuc! PR. Imo, Chrysale. CH. Hem?
 PR. Non tantulum
 Unquam intermittit tempus, quin eum nominet. 175
 CH. Tanto hercle melior Bacchis. PR. Imo... CH. Imo abiero
 Potius. PR. Num invitus rem bene gestam audis heri?
 CH. Non res, sed actor, mihi cor odio sauciat.
 Etiam Epidicum, quam ego fabulam aequae ac me ipsum amo,
 Nullam aequae invitus specto, si agit Pollio. 180
 Sed Bacchis etiam fortis tibi visa est? PR. Rogas?
 Ni nactus Venerem essem, hanc Junonem ducerem.
 CH. Edepol, Mnesilochus, ut hanc rem natam intellego,
 Quod ames, paratum est: quod des, invento est opus.
 Nam istoc fortasse opus auro est. PH. Philippeo quidem 185
 CH. Atque eo fortasse jam opus est. PR. Imo etiam prius
 Nam jam huc adveniet miles... CH. Et miles quidem?
 PR. Qui de amittunda Bacchide aurum hinc exiget.
 CH. Veniat, quando volt, atque ita, ne mihi sit morae!
 Domi est: non metuo neque ego quaequam supplico, 190
 Dum quidem hoc valebit pectus perfidia meum.
 Abi intro: ego hic curabo; tu intus dicito.
 Mnesilochum adesse, Bacchidi. PR. Faciam, ut jubes.
 CH. Negotium ad med attinet hoc aurarium.
 Mille et ducentos Philippum attulimus aureos, 195
 Epheso quos hospes debuit nostro seni:
 Inde ego hodie aliquam machinabor machinam,
 Unde aurum efficiam amanti herili filio,
 Sed foris concrepuit nostra: quoniam exit foras?

173. V.: I. ut eum pr. ? misera am. d. Correxerit Acid. Vet.
 cod. Cam.: miserae pro misere. Cf. scen. suppos. 2. v. 24. etc.
 176. Sic Junt. Ald. V.: Imo hercle abiero. Possis etiam delere
 nomen Bacchis, tanquam adscriptum ab interprete. 178. V.:
 Non herus, sed etc. 180. Notus eo tempore actor P. Pollip mi-
 nus probatur. Vid. Guil. V.: Pellio: vid. l. l. ad 173. 182. Ita
 Lips. V.: dicerem. 183. V.: nat. esse int. Emendavit Bentl. ad
 Terent. Ad. 3. 1. 8. 185. istuc, istuc. Edd. vet.: istuc. V.: aurum;
 sed auro requirit responsio Pistocleri. 188. V.: hic exigit. 195.
 Libri impingente versu: Philippus. Cf. 238. etc. 196. Epheso hos-
 pes, Ephesius. Vid. Guilelm. Misc. Quaest. cap. 3.

NICOBULUS. CHRYSALUS.

Ni. Ibo in Piraeum; visam, ecquae advenerit i. s. II, 3. 200
In portum ex Epheso navis mercatoria:

Nam meus formidat animus, nostram tam diu
Ibi desidere neque redire filium.

Ch. Extexam ego illum pulcre jam, si di volant!
Haud dormitandum est: opus est *χρησῶ* Chrysale! 205

Adibo hunc, quem quidem ego hodie faciam hic arietem
Phryxi: ita tondebo auro usque ad vivam cutem.

Servos salutat Nicobulum Chrysalus.

Ni. Proh di immortales, Chrysale, ubi mi est filius?

Ch. Quin tu salutem primum reddis, quam dedi? 210

Ni. Salve. Sed ubinam est Mnesilochus? Ch. Vivit; valet.

Ni. Venitne? Ch. Venit. Ni. Euax, adpersisti aquam!

Benene usque valuit? Ch. Pancratice atque athleticae.

Ni. Quid hoc, qua causa eum hinc in Ephesum miseram?

Accepitne aurum a hospite Archidemide? 215

Ch. Heu, cor meum et cerebrum, Nicobule, finditur,

Istius hominis ubi fit quaque mentio.

Tu' hospitem illum nominas hostem tuum?

Ni. Quid ita, obsecro, hercle? Ch. Quia edepol certe scio,

Volcanus Sol Luna et Dies dei quatuor. 220

Scelestiorum nullum inluxere alterum.

Ni. Quamne Archidemidem? Ch. Quam, inquam, Archidemidem.

Ni. Quid fecit? Ch. Quid non fecit? quin tu id me rogas?

Primumdum inficias ire coepit filio;

Negare, se debere tibi triobulum: 225

Continuo antiquum hospitem nostrum sibi

Mnesilochus advocavit Pelagonem senem:

Eo praesente homini extemplo ostendit symbolum,

Quem tute dederas ad eum, ut ferret, filio.

Ni. Quid, ubi ei ostendit symbolum? Ch. Infit dicere, 230

Adulterinum et non eum esse symbolum;

Quotque innocenti dixit contumelias!

Adulterare, etiam aibat rebus ceteris.

Longum est, triconem maleficum exornari.

Ni. Habetin' aurum? Id primum mihi dici volo. 235

207. Male libri: itaque. 211. Fort.: Sed ubi Mnes. nam est?
ut nomen Mnes. recte acutatur. 220. et repperunt Acid. et
Menas. V. Aest, quo expuncto legendum fortasse est divi. 233.
V.: A. eum aiebat r. c. 234. Male. post 245. insertum verum
hic posuit Acid. 235. primum abest a Palatino.

CH. Postquam ipsam praeter recuperatores dedit:
 Damnatus demum vi saeculis reddidit
 Mille eductos Philippum. Nr. Tantum debuit.
 CH. Porro etiam ausulta pugnam, quam voluit dare.
 Nr. Etiam est quid porro? CH. Hæm, accipe: trina hæc
 nunc erit. 240
 Nr. Deceptus sum: Antolyco hospiti aurum credidi.
 CH. Quin tu audi. Nr. Imo avari ingenium haud perno-
 ram hospitibus.
 CH. Postquam aurum abstulimus, indu navem conscendimus,
 Domum cupientes, forte ut adsedi in stega,
 Dum circumspecto: atque ego lembum conspicio. . . 245
 Nr. Perii hercle! lembus ille mihi laedit latus!
 CH. Is erat communis cum hospite et praedonibus.
 Nr. Adæon' me fuisse fungum, ut qui illi crederem
 Quom mi ipsum nomen ejus Archidemidis
 Clamaret, demturum esse, si quid crederem! 250
 CH. Is nostrae navi lembus insidias dabit.
 Occoepe ego observare eos, quam rem gerant.
 Interea e portu nostra navis solvitur;
 Ubi portu eximus: homines remigio sequi,
 Neque aves neque venti citius. Quoniam sentio, 255
 Quae res gereretur: navem extemplo statuimus.
 Quoniam vident nos stare: occeperunt ratem
 Turbare inportune. Nr. Edepol mortalis malos!
 Quid denique agitis? CH. Rursum in portum recipimus,
 Nr. Sapienter factum a vobis! Quid illi postea? 260
 CH. Reversionem ad terram faciunt vesperi.
 Nr. Aurum hercle auferre voluere! ei re operam dabant!
 CH. Non me fefellit; sensi. Nr. Ego exanimus fui.
 CH. Quoniam videmus, auro insidias fieri:
 Capimus consilium continuo: postridie 265
 Auferimus inde aurum omne, illis praesentibus;
 Palam atque aperte: ut illi id factum sciscerent.
 Nr. Scite hercle! Cedo, quid illi? CH. Tristes eloco.
 Quom extemplo a portu ire nos cum auro vident,
 Subducunt lembum capitibus quassantibus. 270

240. Legitur frustra asperato versu Etiamne. 242. Imo non
 est hujus loci. Legendum puto Enim. 245. Libri numeris pra-
 vis: in navem consc. Μεσευλλαβας pronuntiandum navem (ναυη),
 n littera elisa. Vidd. interpp. ad Amph. prol. 90 et Wasii Senar.
 cap. 14. 251. Ita Iunt. Ald. etc. V.: Is lemb. nostrae ins. 2
 254. Sic Palat. V.: extimus. 258. V.: T. in portu. Interceptum
 videtur - ne a ni. (Nicobulus) sequente. 263. V. aub Chrysal
 persona: eo exanimatus fui. 269. V.: extemplo.

Nos apud Theotimum omne aurum deposuimus,
 Qui illic sacerdos est Dianae Ephesiae.
 Nr. Qui istuc Theotimum? Ch. Megaloblyzē filius,
 Qui nunc in Epheso est Ephesiis carissimus.
 Nr. Nas ille hercle mihi sit multo tanto carior, 275
 Si me illoc auro tanto circumduxerit!
 Ch. Quin indu ipsa aede Dianai conditum est;
 Ibidem publicitus servant. Nr. Occidisti me!
 Nimio hic privatim servaretur rectius.
 Sed nilne attulistis inde auri domum? 280
 Ch. Imo etiam. Verum, quantum attulerit, nescio.
 Nr. Qui nescis? Ch. Quia Mnesilochus noctu clanculum
 Devenit ad Theotimum, nec mihi credere
 Nec quiquam in navi voluit: eo ego nescio,
 Quantum attulerit; verum haud permultum attulit. 285
 Nr. Etiam dimidium censes? Ch. Non edepol scio;
 Verum haud opinor. Nr. Fertne partem tertiam?
 Ch. Non hercle opinor; verum verum nescio.
 Profecto de auro nil scio, nisi nescio.
 Nunc tibi met illuc navi capiundum est iter, 290
 Ut illud reportes aurum ab Theotimo domum.
 Atque heus tu! Nr. Quid vis? Ch. Anulum gnati tui
 Facito ut mamineris ferre. Nr. Quid opus anulo?
 Ch. Quia id signum est cum Theotimo: qui enim illi adferet,
 Ei aurum ut reddat. Nr. Meminero: recte mones. 295
 Sed istuc Theotimus divesne est? Ch. Etiam rogas,
 Qui aurod habeat soccis subpactum solum?
 Nr. Cur ita fastidit? Ch. Tantas divitias habet:
 Nescit; quid faciat auro. Nr. Mihi dederit velim.
 Sed qui praesente id aurum Theotimo datum est? 300
 Ch. Populo praesente; nullus Ephesi, quin sciat.
 Nr. Istuc sapienter saltem fecit filius,
 Quom diviti homini id aurum servandum dedit:
 Ab eo licebit quamvis subito sumere.
 Ch. Imo enim tantisper nunquam te morabitur, 305

271. V.: deposuimus. Corr. Sciopp. 272. Libri Megalobuli (ut Palat.), Megaloboli. Megabyzi seu Megalobyzi appellati sunt Dianae Ephesiae sacerdotes. Cf. Meurs. Exerc. crit. p. 128., Hemsterh. ad Lucian. Timon. §. 22. Mahebat Meursius Megalobuzi. 277. Codd. hiant versu: Q. in i. a. Dianaero. s. 280. Sic Pal., nisi quod habet nihilne. Sarrac.: S. nihilnam att. etc. V.: S. vos nihilne att. Non liquescit nihilne. 282. V.: Quid, nescis? 285. Quanti, non eliditur. Frustra lunt. Ald.: Quantillum. 293. Ita Pal. V.: opust. 295. V.: mem., et r. m. 297. Ανελάττω pronuntiandum Qui, nisi legendum sit: — rogas? Quine aurod. h. s. s. s. Taubna: dederat: Qui socci hab. a. s. s.

Quin habeas illud, quo die illuc veneris.
 Nr. Censebam, me ecfugisse a vita maritima;
 Ne navigarem tandem hoc aetatis senex;
 Id mi haud, utrum velim, licere intellego:
 Ita bellus hospes fecit Archidemides. 310
 Ubi nunc est ergo meus Mnesilochus filius?
 Ch. Deos atque amicos it salutatum ad forum.
 Nr. At ego hinc ad illum: ut convenam, quantum potest. —
 Ch. Ille est oneratus recte et plus justo vehit!
 Exorsa haec tela non male omnino mihi est: 315
 Ut amantem herilem copem facerem filium.
 Ita feci, ut auri quantum vellet sumeret;
 Quantum autem lubeat reddere, ut reddat patri.
 Senex in Ephesum ibit aurum arcessere;
 Hic nostra agetur aetas in malacum modum: 320
 Siquidem hic relinquet neque secum abducet senex
 Med et Mnesilochum. Quas ego hic turbas dabo! —
 Sed quid futurum est, quom hoc senex resciverit?
 Quom se excucurrisset illuc frustra sciverit,
 Nosque aurum abusos? quid mihi fiet postea? 325
 Credo hercle, adveniens nomen mutabit mihi,
 Facietque extemplo Crucisalum me ex Chrysalo.
 Aufugero hercle, si magis usus venerit;
 Si ero reprehensus, macto illum infortunio!
 Si illi sunt virgae ruri: at mihi tergum domi est! 330
 Nunc ibo: herili filio hanc fabricam dabo
 Super auro amicaque ejus inventa Bacchide.

L Y D U S.

Pandite atque aperite propere januam hanc Orci, obse-
 cro! t. t. c. III, 1

Nam equidem haud aliter esse duco: quippe quo nemo ad-
 venit,

Nisi quem spes reliquere omnes, esse ut frugi possiet. 335
 Baccides non Bacchides, sed Bacchae sunt acerrumae.

Apage istas a me sorores, quae hominum sorbent sanguinem!
 Omnis ad perniciem instructa domus opime atque opipare!
 Quae ut adspexi: me continuo contuli protinam in pedes.
 Egone ut haec conclusa gestem clanculum? ut celem
 patrem, 340

315. V.: *conveniam*. 317. sequ. *Inconcinna oratio. Legendum fortasse est: Quantum autem lubuit, redderes, reddi patri.*
 322. *Med Palat. V.: Me.*

Pistoclere, tua flagitia, aut damna, aut desidiabula,
 Quibus patrem et me teque amicosque omnis adfectas tuos
 Ad probrum, damnum, flagitium adpellere una et perdere?
 Neque mei neque te tui intus puditum est factis, quae
 facis,

Quibus tuum patrem, meque una, amicos, adfinis tuos, 345
 Tua infamia fecisti gerulifigulos flagiti!

Nunc priusquam malum istuc addis: certum est, jam di-
 cam patri.

De me hanc culpam demolibor jam, et seni faciam palam:
 Hinc eum ex lutulento coeno prope ut eliciat foras.

M N E S I L O C H U S.

Multimodis meditatus egomet mecum sum et ita esse ar-
 bitror: t. t. c. III, 2. 350

Homini amico, qui est amicus ita, uti nomen possidet,
 Nisi deos, ei nil praestare. Id opera expertus sum esse ita:
 Nam ut in Ephesum hinc abiit (hoc factum est ferme abhinc
 biennium):

Ex Epheso huc ad Pistoclerum meum sodalem litteras
 Misi, amicam ut mi inveniret Bacchidem; illum intel-
 lego. 355

Invenisse, ut servos meus mihi nuntiavit Chrysalus.
 Condigne is quam technam de auro adversum meum fecit
 patrem,

Ut mihi amanti copia esset! t. d.

[Sed eccum video incedere.]

Nam pol, meo quidem animo, ingrato homine nihil in-
 pensius;

Malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficum. 360
 Praestat nimio, inpendiosum te quam ingratum dicier:

346. *Tua* legere sine elisione. 549. Sarrac. Mediol. a. 1500. etc.: *luculento*, quod cum sententiae acutae causa, tum metri gratia, laborare et ipsi et Lambino aliisque visi, in ordinem recipi fubet Guillem. Quaest. in Bacc. c. 2. Legitur autem vulgo: *Ut cum ex l. c. pr. hinc el. f.* 350. V.: *Multis modis*. Sic prisci, duobus verbis in unum compulsis, dicebant etiam omnimodis, vasargenteis, passicrinibus, tectifractis, quae commemorantur a Cicerone. Vide Palmer. Spicil. Lamp. Gruter. 4. p. 706. *Multimodis* h. l. dudum placuerat Camerario, Lambino, aliisque. 358. Verba cancellata, quibus hic locus non est, sublecta videntur versu 368. Non placet, quod vulgo legitur, Mureti commentum hoc *Sed aequum id ei reddere*. Nam sequente versu positum graeco more in prodosi, cum ad apodosin pertineat.

Illam laudabunt boni; hunc etiam ipsi culpabunt mali.
Qua me causa magis cura esse aequom et obvigilato
opust.

Nunc, Maesilochè, specimen specitur, nunc certamen
cernitur,

Sisne, necne, ut esse oportet, malus, bonus, quojusmodi; 365

Justus, injustus, malignus; commodus, incommodus.

Cave, sis, te superare servom siris faciundo bene!

Utut eris, moneo, haud celabis. — Sed eccos video in-
cedere as. t. d. i. d.

Patrem sodalis et magistrum. Hinc auscultabo, quam rem
agant. i. t.

LYDUS. PHILOXENUS. MNESILOCHUS.

Ly. Nunc experiar, sitne acetum tibi cor acre in pe-
ctore. t. t. c. III, 3. 370

Sequere. Phi. Quo sequar? quo ducis nunc me? Ly. Ad
illam, quae tuom

Perdidit, pessumdedit, tibi filium uni unicum.

Phi. Heia, Lyde, leniter qui saeviunt, sapiunt magis.

Minus mirandum est, illaec aetas si quid illorum facit,

Quam si non faciat. Feci ego istaec itidem in adules-
centia. i. t. 375

Ly. Hei mihi, hei mihi, istaec illum perdidit adsentatio! t. t. c.

Nam absque te esset, ego illum haberem rectum ad inge-
nium bonum;

Nunc propter te tuamque pravos factus est fiduciam i. t.

Pistoclerus. Mnx. Di immortales, meum sodalem hic no-
minat! t. t. c.

Quid hoc negoti est, Pistoclerum Lydus quod herum tam
ciet? i. t. 380

Phi. Lyde, paulisper lubido est homini suo animo ob-
sequi; t. t. c.

362. V.: hoc etiam. Recte Lamb. dedit hunc, siquidem op-
ponuntur inter se impendiosus et ingratus; neque opus Meursii
obsoleto illo *hanc*. 363. V.: Q. me c. magis c. c. esse ea quam
obvig. est opus. 366. Libri versu *ὀνείκετος*: I., ini.; malignus,
largus; commodus, incommodus. Putavit nescio quis, vocabulo
malignus adjungendum esse aliud, quod eodem ei modo oppone-
retur, quo justus injusto, commodus incommodo. Verum putida
ea ratio, additumque malignus verbo injustus explicationis causa,
ut intelligamus, quod genus injustitiae dicatur. Versui nihil ti-
mendum, quia verbi commodus syllaba postrema propter interi-
punctionem producit. 372. uni non liquescit.

Jam. aderit tempus, quom sese etiam ipse uiderit. Morem
geras.

Dum caveatur, praeter aequom ne quid delinquat: sine.
Lx. Non sino, neque equidem illunc me vivo conrumpi
sinam.

Sed tu, qui tam pro corrupto dicis causam filio, 385

Eademne erat haec disciplina tibi, quom tu adulescens eras?

Nego, tibi hoc annis viginti fuisse primis copiae,

Digitum longe a paedagogo pedem ut efferres aedibus.

Id quom obtigerat: hoc etiam ad malum arcessebatur malum:

Et discipulus et magister perhibebantur improbi. 390

Ante solem exorientem ni in palaestram veneras:

Gymnast praefecto poenas haud mediocris penderes.

Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugilatu, pila,

Saliendo, sese exercebant mage, quam scorto aut saviis;

Ibi suam aetatem extendebant, non in latebrosis locis. 395

Inde de hippodromo et palaestra ubi revenisses domum:

Cincticulo praecinctus in sella apud magistrum adsideres;

Quom librum legeres, sid unam peccavisses syllabam:

Fieret corium tam maculosum, quam est nutricis pallium.

MNE. Propter me haec nunc meo sodali dici, discrucior
miser: 400

Innocens suspicionem hanc sustinet causa mea.

PHI. Alii, Lyde, nunc sunt mores. Lx. Id equidem ego
certo scio:

Nam olim populi prius honorem capiebat suffragio,

Quam magistro desinebat esse dicto obediens;

At nunc priusquam septuennis est, si attingas eum manu: 405

Extempulo puer paedagogo tabula dirumpit caput. i. t.

Patrem quom adeas postulat: puer sic dicit pater: t. t. c.

„Noster esto, dum te poteris defensare injuria!“

Provocatur paedagogus: „Eho, sepex minumi preti,

Ne attingas puerum ista causa: quando fecit strenue.“ i. t. 410

Ut magister, quasi laterna, uncto expletus linteo: t. t. c

385. Pal.: *pro tam*. 389, 90. hoc loco ponuntur ab Hieron. Groslotio apud Douzam filium. V. post duos sequentes inferuntur. Legitur autem vulgo: *Id quom obt.* Decurt. *Id quo:* (quod) *obt.* Vett. edd.: *Idque obt.* 391. V. duris numeris: A. s. *exdriensm* nisi in p. v. Jam solem non est elidendum. 406. V.: *Extemplo*. Contrahendum in unam syllabam puer per *συλλαβην* sive *Synderesin*: nam *por* inusitatum. 411. V.: *It mag. q. lucerna u. expletus l.* Decurt.: *Et mag. q. l. u. expertus l.* Edd. mediae: *expletus*. Recte Salmasius et Gron.: *laterna*. Laternae linteo obductae, quod genus vilius erat, Cic. meminit ad Att. 4, 5. Ejusmodi linteo comparantur emplastra, quibus obsitus fissorum curandorum gratia paedagogus. *Ut*, postquam. Commutari inter se solent hae voculae in libris. Cf. not. ad Asin. 165.

Itur illinc jure dicto. Hoccine hic pactō potest
Inhibere imperium magister, si ipseus primus vapulet?

MNE. Acris postulatio hæc est, quom hujus dicta intellego.
Mira sunt, ni Pistoclerus Lydum pugnis contudit. 415

PHI. Sed quis hic est, quem adstantem video ante ostium?

Lx. O Philoxene . . .

MNE. Deos propitios me videre quam illunc mavellem mihi!

PHI. Quis illic est? Lx. Mnesilochus, gnati tui sodalis
Pistocleri, i. t. h.

Haud consimili ingenio atque ille est, qui in lupanari ad-
cubat, t. t. c.

Fortunatum Nicobulum, qui illunc produxit sibi! 420

PHI. Salvos sis, Mnesilochæ; salvam te advenire, gaudeo.

MNE. Di te ament, Philoxene. Lx. Hic enim rite produc-
tust patris.

In mare it; rem familiarem curat; custodit domum;
Obsequens obediensque est mori atque imperiis patris.

Hic sodalis Pistoclero jam puer puero fuit; 425
Triduom non interest ætatis, uter major siet:

Verum ingenium plus, triginta annis majus, quam alteri.
PHI. Cave malo et conpesce in illum dicere injuste!

Lx. Tace:

Stultus es, qui illi male aegre patere dici, qui facit.
Nam illum meum malum promtare malim, quam pecu-
lium. 430

PHI. Quidum? Lx. Quia, malum si promtet, indies fa-
ciat minus.

MNE. Quid sodalem meum castigas, Lyde, discipulum tuum?

Lx. Perit tibi sodalis! MNE. Ne di sirint! Lx. Sic est,
ut loquor.

Quin ego, quom peribat, vidi; non ex audito arguo.

MNE. Quid factum est? Lx. Meretricem indigne deperit...
MNE. Non tu taces? 435

Lx. Atque acerrumam: aestuose absorbet, ubi quemque
attigit.

MNE. Ubi ea mulier habitat? Lx. Hic. MNE. Unde esse
eam ajunt? Lx. Ex Samo.

MNE. Quae vocatur? Lx. Bacchis. MNE. Erras, Lyde.
Ego omnem rem scio,

Quemadmodum est; tu Pistoclerum falso atque insontem
arguis:

428. Minus ex more loquendi codd.: Cave malum. 436. Pal.:
A. acerrumam est uos absorbet etc. A finale vocabuli aestuosa rap-
turi a sequente. V.: At quæ acerrume atque aestuose absorbet,
u. q. a. Cf. Truc. act. 2, 3. extrema.

Nam ille amico et benevolenti suo sodali sedulo 440
Rem mandata[m] exsequitur; ip[su]s neque amat, nec tu
creduas.

Ex. Itane oportet rem mandata[m] gerere amici sedulo,
Ut ip[su]s in gremio osculantem mulierem teneat sedens? i. t.
Nullon' pacto res mandata potest agi, nisi itentidem t. t. c.
Manus ferat ad papillas, labra a labris nunquam auferat?
i. t. 445

Nam alia memorare, quae illum facere vidi, dispudet: t. t. c.
Quom manum sub vestimenta ad corpus tetulit Bacchidi
Me praesente, neque pudere quidquam. Quid verbis opust?
Mihi discipulus, tibi sodalis, periit, huile filius:
Nam ego illunc periisse dico, quoi quidem perit pudor. 450
Quid opust verbis? si opperiri vellem paulisper modo,
Aut inopinato inspectandi mi esset major copia:
Plus vidissem quam deceret, quam me atque illo aequom
foret.

Mae. Perdidisti me, sodalis! Egone ut illanc mulierem
Capitis non perdam? Perire me malis malim modis! 455
Satn' ut, quem tu habeas fidelem tibi, aut quoi credas,
nescias? as. t. d. i. d.

Ex. Viden', ut aegre patitur, gnatum esse corruptum
tuom, t. t. c.

Suom sodalem? ut ip[su]s sese cruciat aegritudine?

Phi. Mnesiloche, hoc tecum oro, ut illius animum atque
ingenium regas.

Serva tibi sodalem et mihi filium! MNE. Factum volo. 460

Pax. In te ergo hoc onus omne inponio. Lyde, sequere
hac me. Ix. Sequor.

Melius esset, me quoque una si cum illoc relinqueres.

Phi. Adfatim est. — Mnesiloche, cura et concastiga ho-
minem probe,

Qui dedecorat me, te, amicosque alios, flagitiis suis!

M N E S I L O C H U S.

Innitio rem nunc utrum credam magis i. s. III, 4. 465
Sodalemne esse an Bacchidem, incertum admodum est.
Illum exoptavit potius? Habeat! optume est!

445. V.: nusquam. 447. Sic Decurt. V.: detulit. 449. V.: huic. 452. V.: Ut opinor, illius inspect. In edd. mediis non legitur illius. 464. Ita quidam apud Pareum. Libri vett. et incepta sententia et frustra mutato metro: amicos atque alios. Sic etiam alibi erratum.

Nae illa illud hercle cum malo fecit — meo:
 Nam mihi divini nunquam quisquam creduat,
 Ni ego illam exemplis plurimis planeque — amo! 470
 Ego faxo haud dicet nactam, quem derideat:
 Nam jam domum ibo atque — aliquid subripiam patri;
 Id isti dabo. Ego istanc multis ulciscar modis!
 Adeo illam cogam usque, ut — mendicet meus pater!
 Sed satini ego, animum mente sincera gero, 475
 Qui adhuc modum haec hic, quae futura, fabulor?
 Amo hercle, opinor: utpote quod certo sciam;
 Verum quam illa unquam de meis opulentis
 Ramenta fiat plumea propensior:
 Mendicum malim mendicando vincere, 480
 Moriri malim excruciatum me inopia!
 Nunquam edepol viva me iridebit: nam mihi
 Decretum est, renumerare jam omne aurum patri.
 Igitur mi inani atque inopi subblandibitur
 Tum, quom sibi ea res nihilo pluris referet, 485
 Quam si ad sepulcrum mortuo dicat jocum.
 Profecto stabile est, patri me aurum reddere!
 Eadem exorabo, Chrysalo causa mea
 Pater ne noceat, neu quid ei suscenseat
 Mea causa de auro, quod eum ludificatus est: 490
 Nam illi aequom est me consulere, qui causa mea
 Mendacium jam dixit. Vos me sequimini.

468. Scripti: cum malo fecit suo, meo, h. e. cum malo fecit meo: vid. not. ad Aul. 540. 474. Libri nullis numeris: Adeo ego illam. 478 — 486. Haec nescio quis ita interpolavit in libris:

Verum quam illa unquam de mea pecunia
 Ramenta fiat plumea propensior,
 Mendicum malim mendicando vincere.
 Nunquam edepol viva me iridebit: nam mihi
 Decretum est renumerare jam omne aurum patri.
 Igitur mihi inani atque inopi subblandibitur
 Tum, cum mea illud nihilo pluris referet,
 Quam si ad sepulcrum mortuo dicat jocum.
 Sed antequam illa unquam meis opulentis
 Ramenta fiat gravior aut propensior,
 Mori me malim excruciatum inopia.

Quorum quae genuina mihi visa sunt, excerpti et in unum conjunxi, inductis glossematis. Versu 481. scripsi Moriri, ne bis ecchylipi abstinendum esset: nam misera illud post malim in MS. Schobingi JCTi apud Pareum et edd. mediis parum placebat. Cf. Asin. 105. etc. 485. Pal. et scripti et vet. edd. Tum cum mihi nihilo pl. r. Junt. Ald.: Tum c. nihilo pl. ea res ref. sibi. 492. Junt. Ald., incertum qua fide: Mendacium dixit. vos nunc me sequi. Pareus: M. de nunc vos me s.

PISTOCLERUS.

Rebus aliis antevortar, Bacchis, quae mandas mihi, t. t. c. III, 5
 Mnesilochum ut requiram atque ut eum mecum ad te adducam simul.
 Nam illud animus meus miratur, si a me tetigit nuntius, 495
 Quid remoratur. Ibo et visam huc ad eum, si forte est domi.

MNESILOCHUS. PISTOCLERUS.

MNE. Reddidi patri omne aurum. Nunc ego illam me velim t. t. c. III, 6
 Convenire, postquam inanis sum, contemtricem meam!
 Sed veniam mihi quam gravate pater dedit de Chrysalo! as. t. d. i. d.
 Verum postremo impetravi, ut ne quid ei suscenseat. t. t. c. 500
 PR. Estne hic meus sodalis? MNE. Estne hic hostis, quem adspicio, meus?
 PR. Certe is est. MNE. Is est. PR. Adibo contra. MNE. Contollam gradum
 PR. Salvos sis, Mnesilochus. MNE. Salve. PR. Salvos quom peregre advenis:
 Coena detur. MNE. Non placet mihi coena, quae bilem movet.
 PR. Num quae advenienti aegritudo objecta est? MNE. Atque acerruma. 505
 PR. Unde? PR. Ab homine, quem mihi amicum esse arbitratus sum antidhac.
 PR. Multi more isto atque exemplo vivunt, quos quom censeas
 Esse amicos: reperiuntur falsi falsimoniis,
 Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.
 Nullus est, quoniam non invident rem secundam obtingere; 510
 Sibi ne invideatur, ipsi recte ignavi cavent.
 MNE. Edepol nae tu illorum mores perquam meditare tenes.
 Sed etiam unum hoc ex ingenio malo malum inveniunt
 suo: as. t. d. i. d.
 Nulli amici sunt, inimicos ipsi in sese omnis habent; t. t. c.

502. V.: MNE. is est. adibo contra et tollam gr. Correx. Acid.
 nisi quod, contollam prius dederat Camer. 511. Vocabula ne et recte non liquescunt.

Atque hi se cum frustrantur, frustrari alios stolidi existu-
mant: i. t. 515

Sicut est hic, quem esse amicum ratus atque ipsum sum
mihi: t. t. c.

Ipse quod in se fuit, adcuratum habuit, quod posset mali
Facere et in mihi conciliare copias omnis meas.

Pr. Improbum istunc esse oportet hominem. MNE. Ego
ita esse arbitror.

Pr. Obsecro hercle, loquere, qui is est. MNE. Benevolens
vivit tibi: 520

Nam ni ita esset, tecum orarem, ut ei, quod posses mali
Facere, faceres. Pr. Dic modo hominem, qui sit. Si non
fecero

Ei male aliquo pacto: me esse dicito ignavissimum.

MNE. Nequam homo est; verum hercle amicus est tibi.

Pr. Tanto magis

Dic quis est: ego nequam hominis parvi pendo gratiam. 525

MNE. Video, non potesse, quin tibi ejus nomen eloquar:

Pistoclere, perdidisti me sodalem funditus!

Pr. Quid istuc est? MNE. Quid sit? Misine ego ad te ex
Epheso epistolam i. t.

Super amica, ut mi invenires? Pr. Fateor factum et
reperi. t. t. c.

MNE. Quid? tibi non erat meretricum aliarum Athenis
copia, 530

Quibuscum haberes rem, nisi cum illa, quam ego man-
dassem tibi, i. t.

Occiperes tute amare et med ires consultum male?

Pr. Samun' es? MNE. Rem reperi omnem ex tuo magistro:
ne nega.

Perdidisti me! Pr. Etiamne ultro tuis me prolectas probris?

MNE. Quid? amas Bacchidem? Pr. Duas ergo hic intus
eccas Bacchides... as. t. d. i. d. 535

MNE. Quid duae? Pr. Atque ambas sorores. MNE. Loquere
nunc nugas sciens. t. t. c.

Pr. Postremo ego si pergia parvam mihi fidem arbitrarier,

516. V.: rat. sum. 517. Ita Pal. V.: Ille quod etc. 518. in
mihi conc., mihi inconciliare, per tmesin. V.: E. et in me incon-
ciliare. 520. V.: quis is est? 530. V.: Qui, tibi. Sequor Lam-
binum. 537. Ego in vulgatis aberravit, nisi fallor, ad sequen-
tem versum, ubi legitur: Tollam ego te in c. Certo ibi non de-
sideratur, hic vero facit, ut recte acuatur verbum Postrema. Li-
brorum lectionem parum pro parvam frustra defensum eunt: vid.
Bentl. ad Terent. Eun. 1, 2, 117. (152.)

Tollam ted in colūm atque intro hinc auferam. MNE. Imo
ibo: mane.

Pr. Non maneo neque tu med habebis falso suspectum.
MNE. Sequor. i. t.

PARASITUS. PUER. PISTOCLERUS.

PA. Parasitus ego sum hominis nequam atque improbi,
i. s. IV, 1 540

Militis, qui amicam secum avexit ex Samo.

Nunc me ire iussit ad eam et percontarier,

Utrum aurum reddat, anne eat secum simul.

Tu dudum, puere, cum illac usque isti simul;

Quae harunc sunt aedes, pulta! adi actutum ad fores! — 545

Recedin' hinc diirecte? ut pulsat propudium!

Comesse panem tris pedes latum potes,

Fores pultare nescis! Ecquis in aedibust?

Heus, ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium?

Ecquis exit? Pr. Quid istuc? quae istaec est pulsatio? 550

Quae te agitat mala crux, qui ad istunc modum

Alieno viris tuas extentes ostio?

Fores pene ecfregisti! Quid nunc vis tibi?

PA. Adulescens, salve. Pr. Salve. Sed quem quaeritas?

PA. Bacchidem. Pr. Utram ergo? PA. Nil scio, nisi
Bacchidem. 555

Paucis me misit miles ad eam Cleomachus:

Vel ut ducentos Philippos reddat aureos;

Vel ut hinc in Elatiam hodie eat secum simul.

Pr. Non it; negat esse ituram. Abi et renuntia!

Alium illa amat, non illum. Duc te ab aedibus! 560

PA. Nimis iracunde! Pr. At scin', quam iracundus siem?

Nae tibi hercle haud longe est os ab infortunio:

Ita dentifrangibula haec meis manibus gestiunt!

PA. Quom ego hujus verba interpretor: mihi cautio est,

Ne nucifrangibula excussit ex malis meis. — 565

Tuo ego istaec igitur dicam illi periculo.

Pr. Quid ais tu? PA. Ego istuc illi dicam. Pr. Dic mihi,

Quis tu es? PA. Illius sum integumentum corporis,

Pr. Nequam esse oportet, quoi tam integumentum impro-
bum est.

544. Libri minus expedito versu: illa. 546. V.: Recede h.
d. Junt. Ald. pulta. 549. V.: Ecquis his in aed. est? 559. Sic
Acid. N.: negato, quod versus non admittit. 569. Male hic
versus ponitur post sequentem, nec, recte legitur: quo tu int.
improbus es. Tam transpositum: Cf. Stich. 280 etc.

PA. Subflatus ille huc veniet. Pr. Disruptum velim! 579
 PA. Numquid vis? Pr. Abeas celeriter! Facto est opus.
 PA. Vale, dentifrangibule. Pr. Et tu integumentum, vale.
 In eum haec revenit res locum, ut quid consili
 Dem meo sodali super amica, nesciam,
 Qui iratus renumeravit omne aurum patri, 575
 Neque numus ullust, qui reddatur militi.
 Sed huc concedam: nam concepuerunt fores:
 Mnesilochus eccum moestus progreditur foras.

MNESILOCHUS. PISTOCLERUS.

MNE. Petulans, protervo, iracundo animo, indomito, in-
 cogitato. t. t. IV, 2
 Sine modo et modestia sum, sine bono jure atque
 honore! 580
 Incredibilis imposque animi, inamabilis, inlepidus vivo
 as. t. d. a. d.
 Malevolente ingenio natus! t. d.
 Postremo id mihi est, quod nolo ego esse aliis. Credibile
 hoc est? as. t. d. i. d. c.
 Nequior nemo est neque indignior, quod dñ benefaciant,
 Neque quem homo quisquam aut amet aut adeat. t. d. 585
 Inimicos quam amicos aequiust me habere; as. b. d. t. d. br.
 Malos quam bonos par magis me juvare. b. t.
 Omnibus probis, quae improbis viris as. 2 t. h.
 Digna sunt, dignior nullus est homo, as. c. d. t. h.
 Qui patri reddidi omned aurum amans, 590
 Quod fuit prae manu. Sumne ego homo miser?
 Perdidi med atque operam Chrysali! as. 2 t. h.
 Pr. Consolandus hic mi est. Ibo ad eum. Mnesilochè, quid fit?
 MNE. Perii! t. t.
 Pr. Di melius faciant! MNE. Perii! Pr. Non taces, in-
 sapiens? i. tr. h.
 MNE. Taceam? Pr. Sanus satis non es. MNE. Pe-
 rii! as. t. i. h. 595
 Multa mala mi in pectore nunc acria atque acerba eve-
 niunt. as. t. d. i. d. c.
 Criminin' me habuisse fidem? Immerito tibi iratus
 fui. as. t. d. i. d.

573. Libri versu nimio: In eum nunc haec. 590. reddidi non
 liquescit.

PR. Heia, bonum habe animum! MNE. Unde habeam?
 Mortuus pluris preti est, t. t. c
 Quam ego sum. PR. Militis parasitus modo venerat aurum
 petere hinc; as. t. d. i. d. c,
 Eum ego meis dictis malis his foribus atque hac rep-
 puli, t. t. c. 600
 Rejeci hominem. MNE. Quid mi id prodest? quid faciam?
 Nil habeo miser. as. t. d. i. d.
 Ille quidem hanc abducat, scio. PR. Si mihi sit, non pol-
 licear. i. t. c.
 MNE. Scio, duis, novi; sed ni ames. Non tibi fidem ha-
 beam tantam?
 Nunc agitas sat tute tuarum rerum. Egone ut opem mihi
 inopem t. t.
 Ferre putem te posse? PR. Tace modo: deus respiciet nos
 aliquis. 605
 MNE. Nugae! PR. Mane. . . . MNE. Quid est? PR. Tuam
 copiam eccam video Chrysalum t. t. c.

CHRYsalus. MNESILOCHUS. PISTOCLERUS.

CH. Hunc hominem decet auro expendi, decet huic statuum
 statui ex auro: t. t. IV, 3.
 Nam duplex hodie facinus feci, duplicibus spoliis sum ad-
 fectus: i. t. h.
 Herum majorem meum ut ego hodie lusi lepide! ut ludi-
 ficatust!
 Callidum senem callidis dolis as. 2 t. h. 610
 Compuli et perpuli, mi omnia ut crederet. c. t.
 Nunc amanti heri, filio senis, as. 2 t. h.
 Quicum ego bibo, quicum edo et amo,
 Regias copias aureasque obtuli: c. t.
 Ut domo sumeret, neu foris quaereret! 615
 Non mihi isti placent Parmenones, Syri,
 Qui duas aut minas tris heris auferunt!
 Nequius nil quam egenis consili servos est,
 Nisi si habet multipotens pectus: ubicunque usus siet, ex-
 promat. t. t.

600. hac, Bacchide. Habet hoc Decurt., neque est a Came-
 rario, quod insinuat Gron. 603. Soloece legitur *dares*. 609.
lusi ταυτολογικόν. Malim *laesi*, vulneravi, tanquam gladiator. Cf.
 246, 1064. 613. Quicum utrobique non eliditur. 619. V.; *Niri*
hab. m. p. ubi u. s., pectore expr. suo. Pectore est glossema; suo
non legitur in Palat. et veteribus.

Nullus frugi esse homo potest, nisi qui tenet et bene et male facere. 630

Inprobis cum improbu' sit, harpaget; furetur as. c. d. ith.

Furibus, quod queat. c. d.

Vorsipellem convenit esse hominem, pectus quoisapit. t. t. c.

Bonus sit bonis, malus sit malis; utcunque res sit, ita animum habeat. i. t. h.

Sed lubet scire, quantum aurum herus sibi as. c. d. t. h. 625

Demisit et quid suo reddidit patri.

Frugi si est, Herculem fecit ex patre:

Decumam partem ei dedit, sibi novem abstulit.

Sed quem quaero, optume ecce obviam mihi est.

Num qui numi, herē, exciderunt tibi, quod sic terram obtuere? quid vos as. t. d. i. d. h. 630

Moestos tam tristisque conspicio esse? Non placet, nec temere est.

Etiam quid mihi respondetis? t. d.

MNE. Chrysale, occidi! CH. Fortassis tu auri demisisti parum. t. t. c.

MNE. Qui, malum, parum? Imo vero nimio minus multo parum.

CH. Quid igitur tu, stulte, quoniam occasio ad eam rem fuit 635

Mea virtute parta, ut, quantum velles, tantum sumeres,

Sic hoc sumebas duobus digitulis primoribus?

An nescibas, quam ejusmodi homini raro se tempus daret?

MNE. Erras. CH. At quidem tute errasti, quom parum immersti ampliter.

MNE. Pol tu, quam nunc, med aduses mage, si mage rem noveris. 640

Occidi? CH. Animus jam istoc dicto plus praesagitur mali.

MNE. Perii! CH. Quid ita? MNE. Quia patri omne cum ramento reddidi.

CH. Reddidisti? MNE. Reddidi. CH. Omnene? MNE. Opido. CH. Occisi-sumus!

Qui tibi venit in mentem, istuc facinus facere tam malum?

MNE. Bacchidem atque hunc suspicabar propter crimen, Chrysale, 645

Mihi male consuluisse: ob eam rem omne aurum iratus reddidi

Meo patri. CH. Quid, ubi reddebas aurum, dixisti patri?

MNE. Me id aurum accepisse extemplo ab hospite Archidemide.

551. V.: Non pl., nec est tem. etiam. quin mihi resp.? 648.
Sic Pal. et vett. edd. V. Me desideratur.

CH. Hem, istoc dicto hodie dedisti in cruciathum Chrysalum:
Nam ubi me adspiciet, ad carnulicem rapiet continuo
senex. 650

MNE. Ego patrem exoravi. CH. Nempe ergo hoc ut face-
ret, quod loquor?

MNE. Imo tibi ne noceat, neu quid ob eam rem suscenseat;
Atque aegre inpetravi. Nunc hoc tibi curandum est, Chry-
sale . . .

CH. Quid vis curem? MNE. Ut ad senem etiam alteram
facias viam.

Conpara, fabricare, finge, quod lubet, conglutina: 655
Ut senem hodie doctum docte fallas aurumque auferas.

CH. Vix videtur fieri posse. MNE. Perge ac facile ecfeceris.

CH. Quam, malum, facile, quem mendaci prendit manu-
festo modo?

Quem si orem, ut nihil mihi credat, id non ausit credere?

MNE! Imo si audias, quae dicta dixit me advorsum tibi! 660

CH. Quid dixit? MNE. Si tu illum solem sibi solem esse
dixeris: i. t.

Se illum lunam credere esse, et noctem, qui nunc est
dies. t. t. c.

CH. Emungam hecle hominem probe hodie: ne id nequid-
quam dixerit.

MNE. Nunc quid nos vis facere? CH. Enim nil, nisi ut
ametis, impero.

Ceterum quantum lubet me poscitote aurum; ego dabo. 665

Quid mihi refert Chrysalo esse nomen, nisi factis probo?

Sed nunc quantillum usust auri tibi, Mnesiloche? dic mihi.

MNE. Militi numis ducentis jam usus est pro Bacchide.

CH. Ego dabo. PL. Tum sumtu nobis opus est. . . CH. Ah,
placide volo

Unumquidque agamus! Hoc ubi egero: tum istucagam. 670

De ducentis numis primum balistam intendam in senem;

Ea balista si pervortam turrin et propugnacula:

Recta porta invadam extemplo in oppidum antiquom et
vetus;

Id si capso, amicis vestris geritote aurum corribus,

Sicut animus sperat. PL. Apud te est animus noster, Chry-
sale. 675

CH. Nunc tu abi intro, Pistoclere, ad Bacchidem, atque
ecfer cito . . .

657. Sic Palmer. Maurs. Acid. V.: ac fac. haec feceris. 659.
Ita Pal. V.: mihi nihil. 667. Sic vet. cod. Cam. V. quantulum.
675. V.: Sed quoniam animus sperat. Codd.: Si cui a. sp. Sequor
Scioppium.

PI. Quid? CH. Stilum, oeram, tabellas, litum.

PI. Jam faxo hic erunt. 680

MNE. Quid nunc es factururus? id mihi dice. CH. Coctum
est prandium;

Vos duo eritis atque amica tua erit tecum tertia.

MNE. Sicut dicis. CH. Pistoclero nulla amica est?

MNE. Imo adest: 680

Alteram ille amat sororem, ego alteram, ambas Bacchides.

Quid tu loquere hoc, ut futuri sumus? CH. Ubi est bi-
clinium

Vobis stratum? MNE. Quid id exquaeris? CH. Res ita
est: dici volo.

Nescis, quid ego acturus sim, neque, fatinus quantum
exordiar.

MNE. Cedo manum ac subsequere propius me ad foris! in-
tro inspicere! 685

CH. Enax nimis bellus atque, ut esse maxime optabam,
locus! i. t.

PI. Quae imperavisti, imperatum bene bonis factum eloco
est, t. t. c.

CH. Quid parasti. PI. Quae parari tu iussisti omnia.

CH. Cape stilum propere et tabellas tu has tibi. MNE. Quid
postea?

CH. Quod jubebo, scribito istic: nam propterea te volo 690
Scribere: ut pater cognoscat litteras, quando legat.

Scribe. MNE. Quid scribam? CH. Salutem tuo patri ver-
bis tuis.

PI. Quid, si potius morbum et mortem scribat? id erit
rectius.

MNE. Ne intorturba. Jam imperatum in cera inest.

CH. Dic, quemadmodum?

MNE. „Mnesilochus salutem dicit suo patri.“ CH. Adscribe
hoc cito: 695

„Chrysalus mihi usque quaque loquitur nec recte, pater:

„Quia tibi aurum reddiderim et quia non te defraudaverim.“

PI. Mane, dum scribit. CH. Celerem oportet esse amato-
ris manum.

PI. Atque idem hercle est ad perdundum mage, quam ad
scribundum, citus.

MNE. Loquere: hoc scriptum est. CH. „Nunc, pater mi
(proin tu ab eo ut caveas tibi), 700

680. V.: et tab. et lin. Posterius et omissum est in Palatino.
682. Inepte libri: CH. Q. tu loqueris? MNE. (haec nota non con-
spicitur in Pal.) h. ut f. s. 683. Ita scripti. V.: exquiris. 697.
Inconcinne libri: reddidi.

„Sycophantias componit: aurum ut abs te auferat;
 „Et profecto se ablaturum dixit.“ Plane adscribito. 705
 MNE. Dic modo. CH. „Atque id pollicetur se daturum au-

rum mihi,
 „Quod dem scortis quodque in lustris comedim et congrae-
 cem, pater.

„Sed, pater, vide, ne tibi hodie verba det! quaeso, cave!“
 MNE. Loquere porro. CH. Adscribedum. MNE. Etiam.

Loquere, quid scribam, modo.
 CH. „Sed pater, quod promisisti mihi, te quaeso, ut me-
 mineris: 710

„Ne illum verberes; verum apud te vinctum adservato domi.“
 Cedo tu ceram ac linum actutum. — Age, obliga, ob-
 signa cito.

MNE. Obsecro, quid istis ad istunc usust conscriptis modum?
 Ut tibi ne quid credat atque ut vinctum te adseruet domi?

CH. Quia mi ita lubet! Potin', ut cures te atque ut ne
 parcas mihi? 715

Mea fiducia opus conduxī, et meo periculo rem gero. i. t.
 MNE. Aequom dicis. CH. Cedo tabellas. MNE. Accipe.

CH. Animum advortite,
 Mnesiloche, et tu, Pistoclere. Jam facite in biclinio
 Cum amica suauiterque adcubitum eatis (ita negotium est),
 Atque ibidem, ubi nunc sunt lecti strati, potetis cito. 720
 PR. Numquid aliud? CH. Hoc; atque etiam, ubi erit ad-
 cubitum semel,

Ne quoquam exurgatis, donec a me erit signum datum.

PR. O imperatorem probum! CH. Jam bis bibisse oportuit. i. t.

MNE. Fugiamus! CH. Vos vostrum curate officium; ego
 ecfciam meum. —

Insane magnum molior negotium, i. s. 725
 Métoque, ut hodie possiem emoliriēr.

Sed nunc truculento mi atque saevo usus sene est:

Nam non conducit huic sycophantiae,
 Senem tranquillum esse. Ubi me adspexerit:

Votsabo ego hodie illum, si vivo, probe! 730

Tam frictum ego illum reddam, quam frictum est cicer!

Adambulabo ad ostium: ut, quando exeat,

Extemplo advenienti ei tabellas dem in manum.

709. V. uno tenore: Etiam loquere, q. s., m. 715. atque ut
 ne 2 Camerariani. V.: a. ne.

NICOBULUS. CHRYSALUS.

Nr. Nimio illaec res est magnae dividiae mihi, i. s. IV, 4
 Subterfugisse sic mihi hodie Chrysalum! 735
 Ch. Salvos sum: iratus est senex. Nunc est mihi
 Adeundi ad hominem tempus. Nr. Quis loquitur prope?
 Atque hic quidem, opinor, Chrysalust. Ch. Accessero.
 Nr. Bone serve, salve. Quid fit? quam mox navigo
 In Ephesum, ut aurum repetam ab Theotimo domum? — 740
 Taces? Per omnis deos adjuro, ni meum
 Gnatum tam amem atque ei facta cupiam, quae is velit,
 Ut tua jam virgis latera lacerentur probe,
 Ferratusque in pistrino aetatem conteras!
 Omnia rescivi scelera ex Mnesilocho tua. 745
 Ch. Men' criminatust? Optume est! ego sum malus!
 Ego sum sacer, scelestus! Specta rem modo.
 Ego verum verbum faciam! Nr. Etiam, carnufex,
 Minitare? Ch. Nosces tu illum actutum, quali' sit.
 Nunc haec tabellas ferre me jussit tibi; 750
 Orabat, quod istic esse scriptum, ut fieret.
 Nr. Cedo. Ch. Nosce signum. Nr. Novi. Ubi ipse est?
 Ch. Nescio;
 Nil jam me oportet scire; oblitus sum omnia;
 Scio, me esse servom: nescio etiam id, quod scio. —
 Nunc ab transenna hic turdus lumbricum petit! 755
 Pendebit hodie pulcre; ita intendi tenus.
 Nr. Manedum parumper: jam exeo ad te, Chrysale.
 Ch. Ut verba dat mi! ut nescio, quam rem gerat!
 Servos arcessit intus, qui me vinciant.
 Bene navis agitur! pulcre haec confertur ratis! 760
 Sed contiscam: nam audio aperiri foris.

NICOBULUS. CHRYSALUS.

Nr. Constringe tu illi, Artamo, actutum manus! i. s. IV, 5.
 Ch. Quid feci? Nr. Inpinge pugnum, si muttiverit! —
 Quid haec loquuntur litterae? Ch. Quid me rogas?
 Ut ab illo accepi, ad te obsignatas attuli. 765
 Nr. Eho tu, loquitatusne es gnato meo
 Male per sermonem, quia mihi id aurum reddidit,
 Et te dixisti id aurum ablaturum tamen
 Per sycophantiam? Ch. Egone istuc dixi? Nr. Ita.

748. *verbum*, me esse scelestum. Id *verbum verum* faciam, factis id comprobabo. Similia *verum* et *verbum* non semel sibi invicem offecere. Hoc autem est minitari, non, quod vulgo legitur, *Ego verbum faciam*. 766—769. Verba loquit, et Egone non liquescunt. Eho posteriorem syllabam producit.

CH. Quis homo est, qui dicat, me dixisse istuc? NR. Tace; 770
Nullus homo dicit: haec tabellae te arguunt,
Quas tu attulisti. Hem, haec te vinciri jubent!
CH. Aha, Bellerophonem tuos me fecit filius:
Egomet tabellas tetuli, ut vincirer! — Sine!
NR. Propterea hoc facio: ut suadeas gnato meo, 775
Ut pergraecetur tecum, tervenefice!
CH. O stulte, stulte, nescis nunc venire te;
Atque in eo ipso adstas lapide, ut praeco praedicat.
NR. Responde: quis me vendit? CH. Quem di diligunt,
Adulescens moritur, dum valet, sentit, sapit, 780
Hunc si ullus deus amaret, plus annis decem,
Plus jam viginti, mortuom esse oportuit.
Terra odium ambulat: tam nil sapit,
Nec sentit. Tanti est, quanti est fungus putidus.
NR. Tun' terrae me odium esse autumas? Abducite hunc 785
Intro atque adstringite ad columnam fortiter!
Nunquam auferes hinc aurum! CH. Atqui jam dabis.
NR. Dabo? CH. Atque orabis me quidem ultro, ut auferam.
Quom illunc rescisces, criminatorem meum;
Quanto in periclo et quanta in pernicië siet: 790
Tum libertatem Chrysalo largibere.
Ego adeo nunquam accipiam. NR. Dic, scelerum caput,
Dic, quo in periclo est meus Mnesilochus filius?
CH. Sequere hac me: faxo jam scies. NR. Quo gentium?
CH. Tres unos passus. NR. Vel decem. CH. Agedum, tu
Artamo, 795
Forem hanc pauxillum aperi! placide! ne crepa! —
Sat est. Accede huc tu! viden' convivium?
NR. Video exadvorsum Pistoclerum et Bacchidem.
CH. Qui sunt in lecto illo altero? NR. Interii miser!
CH. Novistine hominem? NR. Novi. CH. Dic, sodes mihi: 800
Bellan' videtur specie mulier? NR. Admodum.
CH. Quid? illanc meretricemne esse censes? NR. Quippini?
CH. Frustra es. NR. Quisigitur, obsecro, est? CH. Inveneris:
Ex me quidem hodie nunquam fies certior.

CLEOMACHUS. NICOBULUS. CHRYSALUS.

CLE. Meamne hic Mnesilochus, Nicobuli filius, i. s. IV, 6 805
Per vim ut retineat mulierem? quae haec factio est?

774. Sic vet. cod. Camer, a. m. 1. aliique vett., teste Acid.
ad 923.

NI. Quis ille est? CH. Per tempus hic venit miles mihi.
 CL. Non me arbitratur militem, sed mulierem,
 Qui me meosque non queam defendere.
 Nam neque Bellona mihi unquam neque Mars creduat, 810
 Ni illum examinale faxis, si convenero,
 Nive exheredem fecero vitæ suae!
 NI. Chrysale, quis ille est, qui minitatur filio?
 CH. Vir hic est illius mulieris, quacum adcubat.
 NI. Quid? vir? CH. Vir inquam. NI. Nupta est illan',
 obsecro? 815
 CH. Scies haud multo post. NI. Oppido interii miser!
 CH. Quid? nunc scelestus tibi videtur Chrysalus?
 Age nunc, vincito me! auscultato filie!
 Dixin' te inventurum illunc, qualis siet?
 NI. Quid nunc ego faciam? CH. Jube, sis me exsolvi cito: 820
 Nam ni ego exsolvor: jam manifesto hominem opprimet.
 CL. Nihil est lucri, quod me hodie facere mavelim,
 Quam illunc cubantem cum illa opprimere: ambo ut necem.
 CH. Audin' quæ loquitur? Quin tu me exsolvi jubes?
 NI. Exsolvite istum! — Perii, pertimui miser! 825
 CL. Tum illanc, quæ corpus publicat volgo suom,
 Faxe se haud dicat nactam, quem derideat!
 CH. Paciscere cum illo paulula pecunia
 Potes. NI. Pacisce ergo, obsecro, quod tibi lubet:
 Dum ne manifesto hominem opprimat neve enicet. 830
 CL. Nunc nisi ducenti Philippi redduntur mihi:
 Jam illorū ego animam amborum exsorbebo oppido!
 NI. Hem, illuc patisce, si potes! perge, obsecro!
 Pacisce quidvis! CH. Ibo et faciam sedulo. —
 Quid clamas? CL. Ubi herus tuos est? CH. Nusquam;
 nescio. 835
 Vis tibi ducentos numos jam promittier,
 Ut ne clamorem hic facias neu conviciū? ...
 CL. Nihil est, quod malim. CH. Ac mala tibi ut multa
 ingeram.
 CL. Tuo arbitrato. NI. Ut sublanditur carnufex!
 CH. Pater hic Mnesilochi est: sequere. Is promittet
 tibi; 840
 Tu aurum rogato. Ceterum verbum sat est. —

819. V.: D. tibi ego illum inv. te qu. sit. MSS.: siet. 821. Ita
 Pal. V.: nisi. 828, 9. V.: Pacisci, et Paciscere ergo, quorum hoc
 ferendum non est propter metrum; eādem autem utrumque in-
 terlocutorem uti forma convenit. Idem antiqui usus verbum re-
 stitui versibus. 833, 34, ubi itidem libri: paciscere.

N1. Quid fit? CH. Ducentis Philippis rem pepigi.

N1. Ah salus

Mea, servavisti me! Quam mox dico: Dabo?

CH. Roga hunc tu. — Tu promitte huic. N1. Promitto: roga.

CLL. Ducentos numos aureos Philippos probos 845

Dabin? CH. Dabuntur, inque. Responde. N1. Dabo.

CH. Quid nunc, impure? numquid debetur tibi?

Quid illi molestus? quid illum morte territas?

Et ego et illic mactamus te infortunio!

Tibi si est machaera: at nobis veruina est domi, 850

Qua quidem te faciam, si tu me inritaveris,

Confossiolem soricina nenia!

Jamdudum hercle equidem sentio, suspicio

Quae te sollicitet: eum esse cum illa muliere,

CLL. Imo est quoque. CH. Ita me Jupiter, Juno, Caret, 855

Latoria, Minerva, Spes, Opis, Virtus, Venus,

Castor, Polluces, Mars, Mercurius, Hercules,

Submanus, Sol, Saturnus dique omnes ament,

Ut ille cum illa neque cubat, neque ambulat,

Neque osculatur, neque illud, quod dici solet, 860

N1. Ut jurat! Servat me ille suis perjuriis.

CLL. Ubi nunc Mnesilochus ergo est? CH. Rus misit pater;

Illa autem in arcem abiit aedem visere

Minervae. Nunc aperta est: i, vise, estne ibi.

CLL. Abeo ad forum igitur. CH. Vel hercule in malam
crucem! 865

CLL. Hodie exigam aurum hoc. CH. Exige ac suspende te:

Ne supplicare censeas, nihili homo! —

Ille est amotus! Sine, me (per te, here, obsecro

Deos immortalis!) ire huc intro ad filium.

N1. Quid eo introibis? CH. Ut eum dictis plurimis 870

Castigem, quom haec sic facta ad hunc faciat modum.

N1. Imo oro, ut facias, Chrysale, et ted obsecro,

Cave parsis in eum dicere! CH. Etiam me mones?

Satin' est, si plura ex me audiet hodie mala,

Quam audivit unquam Clinia ex Demetrio? — 875

N1. Lippi illic oculi servos est simillumus:

Si non est: nolis esse neque desideres;

Si est: abstinere, quin attingas, non queas.

Nam ni illic hodie forte fortuna hic foret:

Miles Mnesilochum cum uxore opprimeret sua, 880

Atque obtruncaret moechum manifestarium,

Nunc quasi ducentis Philippis emi filium,

Quos dare promisi militi; quos non dabo
 Temere etiam, priusquam filium convenero.
 Nunquam edepol quidquam temere credam Chrysalæ, 885
 Verum lubet mi etiam has perlegere denuo:
 Aequom est, tabellis consignatis credere.

CHRYSALUS. NICOBULUS.

CH. Atridae duo fratres cluent fecisse facinus maxi-
 mum, i. t. IV, 7

Quom Priami patriam Pergamum, divina moenitum manu,
 Armis equis exercitu atque eximii bellatoribus 890
 Millenum numero navium decumo anno post subegerunt;
 Non pedibus termento ruit, praeut herum expugnaui meum!
 Sine classe sineque exercitu et tanto numero militum
 Cepi, expugnaui amanti herili filio aurum ab suo patre!
 Nunc priusquam hpc senex venit, lubet lamentari, dom
 exeat. 895

O Troja! o patria! o Pergamum! o Priame, peristi, senex,
 Qui misere male mulcabere quadringentis Philippis aureis!
 Nam ego has tabellas obsignatas, consignatas, quas fere,
 Non sunt tabellae, sed equos, quem misere Achivi ligneum;
 Epejus Pistoclerus: ab eo haec sumata; Mnesilochus
 Sinon 900

Relictus. Ellum non in busto, Achilli, sed lecto adcubat!
 Bacchidem habet secum. Ille olim habuit ignem, qui signum
 daret;

Haec ipsum exurit. Ego sum Ulixes, quojus consilio haec
 gerunt.

Tum quae hic sunt scriptae litterae, hoc indu equo insunt
 milites

Armati atque animati probe: ita res successit mi usque
 adhuc. 905

Atque hic equos non in arcem, verum in arcem, faciet
 impetum:

Excidium, exitium, exlecebra fiet equos hic hodie auro senis.
 Nostro seni huic stolido, ei profecto nomen facio ego Ilio;
 Miles Menelaus; ego Agamemnon, idem Ulixes Laertius;

892. Pal.: Non pedibus (adscriptum: al. pelides.) termento ruit.
 Intelligendum Pergamum. Ped. term. ruit. h. e. ita ruit, ut ter-
 mentum esset pedibus, seu pulvis. V.: N. Pelides termento fuit,
 pr. ego h. e. m. 901. Ita Pal. et edd. vet. V.: sed in lecto.
 905. V.: succ. meliusque adh. 909. Pal. Agamemnon, i. U. Laertius.
 V.: Agamemnon, id. Ulysses Laertius. Agam. non liquescit.

Mnesilochus Alexander, qui erit exitum re patriae suae: 910
 Is Helenam abduxit, quia causa nunc facio obsidium Ilio.
 Nam illi itidem audiui Ulixem, ut ego sum, fuisse et audacem et malum.

Deprensus doli ego; illic mendicans pene inventus interit,
 Dum exquirat sibi fata Iliorum. Adsimiliter mi hodie ob-
 tigit.

Vinctus sum, sed dolis me exemi; item se ille servavit
 dolis. 915

Ilio tria fuisse audiui fata, quae ei forent exitia; t. t.
 Signum ex arce si periisset; alterum autem est Troili mors;
 Tertium, quom portae Scaee limen superum scinderetur.
 Paria item tria nunc tribus eis sunt fata nostro huic Ilio: t. t. c.
 Nam dudum primo ut dixeram nostro seni mendacium i. t. 920
 Et de hospite et de auro et de lembo: ibi signum ex arce
 jam abstuli.

Jam duo restabant fata tum, nec magis id ceperam oppidum.
 Post ubi tabellas ad senem tetuli: ibi occidi Troilum.

Quom censuit Mnesilochum cum uxore esse dudum militis:
 Ibi vix me exsolvi; atque id periculum adsimulo, Ulixem
 ut praedicant, 925

Cognitum ab Helena esse proditum Hecubae. Sed ut olim
 ille se t. t. c.

Blanditiis exemit et persuasit, se ut amitteret:

Item ego dolis me illo expuli e periculo et decepi senem. i. t.
 Post cum magnifico milite, urbis verbis qui inermus
 capit, i. t.

Confluxi atque hominem repuli. Dein pugnam conserui
 seni; 930

Eum ego uno adeo mendacio devici, uno ictu extempulo
 Cepi spolia. Is nunc ducentos numos Philippos militi, t. t. c.
 Quos dare se promisit, dabit. i. d.

Nunc alteris etiam ducentis usus est, qui dispensentur i. t. h.
 Ilio capto, ut sit mulsum, qui triumphant milites. t. t. c. 935
 Sed Priamus hic multo illi praestat: non quinquaginta modo,
 Quadringentos filios habet; atque equidem omnis lectos
 sine probro.

Eos ego hodie omnis contruncabo duobus solis ictibus.
 Nunc Priamo nostro si est quis emtor: coëntionalem senem

910. V.: Mn. est AL. 913. V.: Dolis ego depr. sum. Acid.:
 Doli. Cf. 658. 915. me legitur in edd. mediis. 916. V.: quae
 illi. 918. portae Scaee. Descurt.: forte phrigie, neque aliud
 habuisse dicitur altera Camerarii membrana. 923. Sic Acid. V.:
 detuli. 929. Sic idem. Pal.: Poste. V.: Postea.

Vendam ego, vendem quem habeo, extempe, ubi oppidum expugnauero. 940

Sed Priamum adstantem eorum ante portam video: adibo atque adloquar.

Ni. Quoinam vix prope me sonat? Ch. Eho, Nicobule!

Ni. Quid fit? as. t. d. i. d. c.

Quid, quod te misi? ecquid egisti? Ch. Rogas? Congredere. Ni. Gradior.

Ch. Optumas sum orator: ad lacrimas castigando hominem coegi t. t.

Maleque dictis, quae quidem quivi conminisci. Ni. Quid sit? Ch. Verbum 945

Nullum fecit; lacrumans tacitus auscultabat, quae ego loquebar;

Tacitus conscripsit tabellas, obsignatas mi has dedit, t. t. c.

Tibi me iussit dare. Sed metuo, ne idem cantent, quod priores. t. t.

Nosce signum. Estne ejus? Ni. Novi. Lubet perlegere has. Ch. Perlege. as. t. d. i. d. c.

— Nunc superum limen scinditur! adest nunc exitium illo! i. t. 950

Turbat equos lepide ligneus. Ni. Chrysale, ades, dum ego has perlego.

Ch. Quid me tibi adesse opus est? Ni. Volo, ut, quod jubeo, facias: as. t. d. i. d. c.

Ut scias, quae hic scripta sient. Ch. Nil moror, neque volo scire.

Ni. Tamen ades. Ch. Quid opus est? Ni. Taceas. Quod jubeo, id facias! Ch. Adero.

Ni. Enge, litteras minutas! Ch. Qui quidem videat parum; t. t. c. 955

Verum qui satis videat, grandes satis sunt. Ni. Animadvortito igitur. t. t.

Ch. Nolo, inquam. Ni. At volo, inquam. Ch. Quid opust? Ni. At enim id, quod te jubeo, facias.

Ch. Justum est, tuos tibi servos tuo arbitratu serviat. t. t. c.

Ni. Hoc age, sis, jam nunc. Ch. Ubi lubet, recita: aurium operam tibi dico. as. t. d. i. d.

Ni. Cerae quidem haud parsit nequestilo; sed, quidquid est, perlegere certum est. i. t. h. 960

942. V.: O Nic., quod metro non sufficit. 943. Gradior. Sic Pal., idque poscit versus. V.: congreior. 944. orator longam habet syllabam postremam, sicut passim ejusmodi syllabae producuntur apud hunc nostrum. 952. Verba tibi ad. non eliduntur. Pal. et vet. edd.: jubeo. V.: jubeo. 953. Juss. non patitur ecthlipsin.

„Pater, ducentes Philippos, quaeso, Chrysalo i. a.

„Da, si esse salvom vis me aut vitalem tibi.“

Malum quidem hercle magnum! Ch. Tibi, dico.

Nr. Quid est?

Ch. Non prius salutem scripait? Nr. Nusquam sentio.

Ch. Inde a principio jam inpudens epistola est! 965

Non dabis, si sapiēs; verum si das maxime:

Nae ille alium gerulum quaerat, si sapiet, sibi:

Nam ego non laturus sum, si jubeas maxime:

Sat sic suspectus sum, quom careo noxia.

Nr. Ausculta porro, dum hoc, quod scriptum est, perlego. 970

„Pudet prodire me ad te in conspectum, pater:

„Tantum flagitium te scire audiui meum,

„Quod cum peregrini cubui uxore militis.“

Nr. Pol haud derides: nam ducentis aureis
Philippis redemi vitam ex flagitio tuam, 975

Ch. Nihil est illorum, quin ego illi dixerim,

Nr. „Stulte fecisse fateor; sed quaeso, pater,

„Ne me, in stultitia si deliqui, deseras.

„Ego animo cupido atque oculis indomitis fui:

„Persuasum est facere, quojus me nunc facti pudet.“ 980

Prius cavisse ergo, quam pudere, aequom fuit.

Ch. Eadem istaec verba dudum dixi illi omnia.

Nr. „Quaeso, ut sat habeas id, pater, quod Chrysalus

„Med objurgavit plurimis verbis malis

„Et me meliorem fecit praeceptis suis, 985

„Ut te ei habere gratiam aequom sit bonam.“

Ch. Estne istuc istic scriptum? Nr. Hem, specta: tum
scies.

Ch. Ut, qui deliquit, supplex est ultro omnibus!

Nr. „Nunc, si me fas est obsecrare abs te, pater,

„Da mihi ducentos numos Philippos, te obsecro!“ 990

Ch. Ne unum quidem hercle, si sapis Nr. Sine perlegam.

„Ego jusjurandum verbis conceptis dedi,

„Daturum id me hodie mulieri ante vesperum,

„Priusquam a me abiret: nunc, ne perjurem, pater,

„Curd atque abduce me hinc ab hac quantum potest, 995

„Quam propter tantum damni feci et flagiti.

„Cave tibi ducenti numi dividiae fuant:

„Sexcenta tanta reddam, si vivo, tibi.

„Vale atque haec cura.“ Quid nunc censēs, Chrysale?

Ch. Nil ego tibi hodie consili quidquam dabo, 1000

965. Sic Pal. V. verba Malum q. h. m. Chrysalo tribuuntur.

965. Versus insertus legitur post 970. Correxerit Acid. 994. per-
jurement scripti et vet. edd. V.: nunc, pater, ne perjeram.

Neque ego haud committam, ut, si quid peccatum siet,
 Fecisse dicas de mea sententia;
 Verum ut ego opiner, si ego in istoc sim loco,
 Dem potius aurum, quam illum conrumpi sinam.
 Duae conditiones sunt; tu utram accipias, vide: 1005
 Vel ut aurum perdas, vel ut amator pejeret.
 Ego nec te jubeo neque veto neque suadeo.
 Nr. Miseret me illius. Ch. Tuos est: non mirum facis.
 Si plus perdundum sit: periisse suaviust,
 Quam illuc flagitium volgo dispalescere. 1010
 Nr. Nae ille edepol Ephesi multo mavellem foret,
 Dum salvos esset, quam revenisset domum! —
 Quid ego istic? Quod perdundum est, propterea perdere.
 Binos ducentos Philippos jam intus eferam,
 Et militi quos dudum promisi miser, 1015
 Et istos. Mane istic: jam exeo ad te, Chrysale. —
 Ch. Fit vasta Troja! scindunt proceres Pergamum!
 Scivi ego jamdudum, fore me exitium Pergamo!
 Edepol qui me esse dicat cruciatu malo
 Dignum, nae ego cum illo pignus haud ausim dare: 1020
 Tantas turbelas facio. Sed crepuit foris:
 Ecferitur praeda ex Troja. Taceam nunc iam.
 Nr. Cape hoc tibi aurum, Chrysale! i, fer filio!
 Ego ad forum autem hinc ibo, ut solvam militi.
 Ch. Non equidem accipiam! proin tu quaeras, qui ferat! 1025
 Nolo ego mihi credi. Nr. Cape vero! odiose facis.
 Ch. Non equidem capiam. Nr. At quaeso. Ch. Dico, ut
 res se habet.
 Nr. Morare. Ch. Nolo, inquam, aurum concedi mihi,
 Vel da aliquem, qui me servet. Nr. Odiose facis.
 Ch. Cedo, si necesse est! Nr. Cura hoc. Jam ego reve-
 nero. — 1030
 Ch. Curatum est, esse te senem miserrimum.
 Hoc est incepta efficere pulcre, vel mihi
 Evenit, ut ovans praeda onustus cederem!
 Salute nostra atque urbe capta per dolum
 Domum reduco integrum omnem exercitum. 1035

1005. Sic MSS; non sicut ut vulgo. roror. Ita scripti, nisi
 quod Pal. ostendit ergo. Quid istic? est formula aegre conceden-
 tis. V.: Quin ergo istic, q. p. e. p. p. 1002. turbelas recte
 Menrs., ut a suada suadela similiaque alia dicuntur. 1004. Pes-
 sime libri: militem. 1009. V.: ohe, ad. facis, quod versus non
 capit. 1033. vel. Libri: debui, quae est interpretatio quorq.
 1034. V.: incederem. Correctio Bentl. in nota ad Horat. Epist. 2,
 1, 67.

Sed, spectatores, vos nunc ne miremini,
 Quod non triumpho: pervolgatum est: nil moror;
 Verumtamen accipientur mulo milites,
 Nunc praedam hanc omnem ad quaestorem deferam.

PHILOXENUS.

Quam mage pectore in meo foveo, quas meus filius turbas
 turbet, t. t. V, 1. 1040

Quam se ad vitam et quos ad mores praecipitem incitus
 capessat:

Mage curae est mageque adformido, ne is pereat neu con-
 rumpatur;

Nec placitant mores, quibus video vulgo nato; esse parentes.

Scio: ego fui illa aetate et feci illa omnia; sed modesto
 more. i. t. h.

Duxi, habui scortum, potavi, edi, donavi; etenim id
 raro, t. t, 1045

Ergo dare me ludum gnato meo institui: ut animo obse-
 quium,

Sumere possiet: puto aequum; sed nimis nolo desidiae

Ei dariludum. Nunc ad Mnesilochum, quod mandavi, viso:

Ecquid eum ad virtutem aut ad frugem opera sua compulerit,

Sicut eum, si convenit, scio fecisse: eo ingenio natum. 1050

NICOBULUS. PHILOXENUS.

Nr. Quicunque ubiubi sunt, qui fuerunt, quique futuri
 sunt posthac a. Ar. V, 2.

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones,

Solus ego omnis longe antideo stultitia et moribus indo-
 ctis! a. t.

Perii, pudet! hoccin' me aetatis ludos bis factum esse in-
 digne? t. t.

Mage quam id reputo: tam magis uror, quae meus filius
 turbavit! 1055

1036. red. non videndum. 1040. Sic Pal. V.: omnem jam, qui videtur esse tiberi versus, sed minimis necessarius. 1045. vulgo infertur post sequentem versum, merito improbane Acidalio. 1045. Sic 2 Camerartani. V.: potavi. 1046. V.: Ego. Correxerit idem. Non liquescit meo. 1047. V.: s. possit, aequ. esse puto. 1048. V.: Ei dare. l. nunc Mnes. ad inseruit Acid. 1051. ubiubi MS. Schobing. et edd. mediae; Pal. et vet.: ubi, V.: ubique. 1052. Ita Palat. V. desideratur auro.

Perditus atque eradicatus sum etiam! exemplis omnibus
crucior!

Omnia me mala consectantur! omnibus exitiis interii!

Chrysalus me hodie laceravit, Chrysalus me miserum spo-
liavit!

Is me scelus auro usque attondit delis doctis inductum ut
lubitum est: t. t. h.

Ita miles membra meretricem esse, quam ille uxorem esse
aibat; t. t. 1060

Omniaque, ut quidque actum est, memoret: eam sibi hanc
annum conductam;

Reliquom id auri factum, quod ego ei homo stultissimus
promissem.

Hoc, hoc est, quod peracescit; hoc demum est, quod per-
crucior, as. 2 an.

Me hoc aetatis lactificari, imo edepol sic ludes fa-
ctum, as. t. d. i. d. c,

Cano capite atque alba barba miserum me auro esse emun-
ctum! 1065

Perli, hoc servom meum non nauci facere esse ausum!
Atque ego si alibi t. t.

Plus perdiderim: minus aegre habeam, minus id mihi
damno ducam. as. t. d. i. d. c.

PHI. Certo hic prope me nescia quis mi visus loqui est.
Sed quem video?

Hic quidem pater Mnesilochi. t. d.

NI. Euge, socium aerumnae et mali video! Philoxene,
salve. i. t. c. 1070

PHI. Et tu. Unde agis? NI. Unde homo miser atque in-
fortunatus.

PHI. At pol ego ibi sum, esse ubi miserum decet hominem
atque infortunatum. t. t.

NI. Pari gigitur utimur fortuna, aetate ut sumus. PHI. Sic
est; sed tu,

Quid tibi est? NI. Pol mihi par idem est, quod tibi. cr. t.

PHI. Numquid ad filium haec aegritudo attinet? 1075

NI. Admodum. PHI. Idem mihi morbus in pectore est.

1061. Sic vet. Camerar. V.: *quicquid*. Legitur quoque memo-
ravit, temere mutatis et tempore verbali et metro. 1064. V.:
ludificari, *ταυρολογία* aequae intolerabili atque illa 609. Cf. Aul.
683. *Me*, me infelice, meo damno; *lactificari*, Chrysalum et
quicumque audet. 1067. V.: *minusque id*, quod et languidius est,
et versum asperat sine mercede. 1070. Putide libri: *mei mali*.
1071. Unde *ἀντιπαρὰ* legendum. 1075. Codd. dariores metro:
Numquidnam.

Nr. At mihi Chrysalus, hōme optumus, cr. tr.
 Perdidit filium, me atque rem omnem meam. cr. t.
 PHr. Quid tibi ex filio nam, obsecro, aegre est? Nr. Scies.
 Id: perit cum tuo; ambo aeque amicas habent. 1080
 PHr. Qui scis? Nr. Vidi. PHr. Hei mihi, disperii! t. d.
 Nr. Quid dubitamus pultare atque huc evocare ambas fo-
 ras? t. t. c.
 PHr. Haud moror. Nr. Heus, Bacchis. jube, sis, actu-
 tum aperiri foris,
 Nisi mavoltis foris et postis comminui securibus!

BACCHIDES SORORES. NICOBULUS.
 PHILOXENUS.

BA. Quis sonitu ac tumultu tanto nomine nominat me ac
 pultat t. t. V, 3. 1085
 Aedis? Nr. Ego atque hic. BA. Quid hoc est negoti? as 2 i. h.
 Nam, amabo, qui has huc ovis adegit?
 Nr. Ovis vocant nos pessumae. SOROR. Pastor harum dor-
 mit, as. i. d. ith.
 Quom sic haec eunt a pecu palitantes. b. t.
 BA. At pol nitent; haud sordidae videntur ambae. i. tr. h. 1090
 So. Attonsa quidem ambae usque sunt. Nr. Ut viden-
 tur b. t.
 Deridere nos! PHr. Sine suo usque arbitrato.
 BA. Rerim', ter in anno tu has tonsitari? as. 2 i. h.
 So. Pol hodie altera jam bis detonsa certo est. as. b. d. i. h.
 Vetulae sunt thymiamae. BA. At bonas fuisse credo. b. t. 1095
 So. Viden', limulis, obsecro, ut intuentur? as. b. d. i. h.
 BA. Ecaster sine omni arbitror malitia esse. b. t.
 Nr. Merito hoc nobis fit, qui quidem huc venerimus.
 BA. Cogantur quidem intro. b. d.
 So. Haud scio, quid eo opus sit, quae nec lactem nec la-
 nam ullam habent. t. t. c. 1100
 Sic sine adstant. Exolvere, quanti fuere. as. 2 ith.
 Omnis fructus jam illis decidit. as. 2 t. h.
 Non vides, uti palantes solae libere grassentur? t. t.

1085. In hac scena saepius inter se commutata sunt et senum
 nomina et sororum Bacchidum, quae peccata singillatim recen-
 sere operae non est pretium, cum ea res editorum fere permissa
 sit arbitrio, nominibus personarum saepenumero aut nullis per-
 scriptis in codd., aut manifesto falsis. Id quod semel moneo.
 1087. V.: quis, difficiliore quidem numero. 1089. Sic Pal. V.:
 hae. 1102. jam non liquescit. 1103. V.: ut.

- Quin *gestate* credo esse *mutas*: b. tr.
 Ne *balant* quidem, quem a *pecu* cetero absunt. b. t. 1105
 BA. Stultae atque haud malae videntur. t. d.
 SO. Revortamur intro, soror. NI. Eloco ambae b. t.
 Manete: hae volunt vos oves. b. tr. c.
 BA. Prodigium hoc quidem est: humana nos voce adpel-
 lant oves. t. t. c.
 PHI. Haec oves vobis malam rem magnam, quam debent,
 dabunt. 1110
 BA. Si quam debes, te condono; tibi habe: nunquam abis
 te petam.
 Sed quid est, quapropter nobis vos malum minitamini?
 PHI. Quia nostros agnos conclusos istic esse ajunt duos.
 NI. Et praeter eos agnos meus est istic clam mordax canis;
 Quinisi nobis producuntur jam atque emittuntur foras: 1115
 Arietes truces nos erimus: tam in vos incursabimus.
 BA. Soror, est, quod te volo secreto. Eho, amabo!
 NI. Quo illaec abeunt? as. t. d. i. d. c.
 BA. Senem illum tibi dedo ulteriorem, lepide uti lenitum
 reddas; i. t. h.
 Ego ad hunc iratum adgrediar. Possumus nos huc hos in-
 tro inlicere.
 SO. Meum pensum ego lepide adcurabo, quanquam odiosum
 est mortem amplexari. as. t. d. i. d. h. 1120
 BA. Facito ut facias. SO. Taceas. Tu tuom facito; ego, quod
 dixi, haud mutabo.
 NI. Quid illaec illic in consilio secreto duae consultant?
 as. t. d. i. d. c.
 PHI. Quid ais tu, homo? NI. Quid me vis? PHI. Pudet dicere
 me tibi quiddam... as. t. d. a. par.
 NI. Quid est, quod pudeat? PHI. Sed amico homini tibi, quod
 volo, credere certum est:
 Nihili sum! NI. Istuc scio jam pridem. Sed, qui sia nihili,
 memora. as. t. d. i. d. c. 1125
 PHI. Tactus sum vehementer visco! t. d.
 Cor stimulo foditur. NI. Pal tibi multo aequius est
 coxendicem. i. t.
 Sed quid istuc? Etsi jam ego ipse, quid sit, prope scire putat
 me; as. t. d. i. d. c.
 Verum audire etiam ex te studeo. PHI. Viden' hanc?
 NI. Video. PHI. Haud mala mulier!

1110. Hic quoque libri: *Hae*, cum alterum ipse versus sibi
 poscat. 1116. V.: *jam in vos i.* 1117. V.: *illae.* 1124. Sic MSS.
 et vet. add. V.: *st. amico.* 1128. V.: *istuc est?* 1129. Pal.
necar. Margo libri vet. Camer.: *ne carpe.* V.: *necar.*

Nr. Pol' vero ista mala et tu nihil! PHr. Quid multa?
Ego amo, Nr. Amas? Nr. Ne carpe.

as. t. d. i. d. h. 1130

Nr. Tun', homo putide, amator istac fieri aetate audes?

PHr. Qui non? t. t.

Nr. Quia flagitium est. PHr. Quid opust verbis? Filio meo
non sum iratus;

Neque te tuo est aequom esse iratum: si amant, sapienter
faciunt. as. t. d. i. d. c.

Ba. Sequere hac; PHr. Eunt eccas tandem! Nr. Probri
as. 2 i. h.

Perlecebrae et persuastrices, quid nunc? 1135

Etiam redditis nobis filios et servom, as. 2 ith.

An ego experior tecum vim majorem? PHr. Abin' hinc?

Non homo tu quidem es, qui istoc pacto tam lepidam inle-
pide adpelles! as. t. d. i. d. c.

Ba. Senex optume, quantum est in terra, sine hoc exorari
abs te: as. b. tr. i. d. c.

Ut istuc delictum desistas tanto opere ire oppugnatum. 1140

Nr. Nisi abeas: quanquam tu bella es, malum tibi magnum
dabo jam! Ba. Patar. as. t. d. i. d. h.

Non metuo, ne quid mihi doleat, quod ferias. PHr. Ut blan-
diloqua est! as. t. d. i. d. c.

Ba. Hei, mihi metuo! So. Hic mage tranquillust. t. d.

Ba. I hac mecum intro, atque ibi, si quid vis, filium con-
castigato. i. t. h.

Nr. Abin' a me, scelus? Ba. Sine, mea pietas, te exorem!

Nr. Exores tu me? as. t. d. i. d. c. 1145

So. Ego quidem ab hoc certe exorabo. PHr. Imo ego te oro,
ut me intro abducas. t. t.

So. Lepidum te! PHr. At scin', quo me pacto ad te intro
abducas? So. Mecum ut sis.

PHr. Omnia, quae cupio, commemoras. t. d.

Nr. Vidi ego nequam homines, verum te neminem deterio-
rem. PHr. Ita sum. t. t.

Ba. I hac mecum intro, ubi tibi sit lepidè victibus vino
atque unguentis! i. t. h. 1150

Nr. Satis, satis jam vestri est convivi! me nil poenitet, ut
sum acceptus. t. t.

Quadringentis Philippis filius me et Chrysalus circum-
duxerunt, as. t. d. i. d. h.]

1131. Sic Pal. V.: Tu. 1135. Parlea. non liquescit. 1140.
Pel. tantopere. 1145. Sic idem liber. A coteris te abesa.

Quem quidem ego ut non exoraciam, alterem tandem non meream auri! as. t. d. i. d. c.

Ba. Quid tandem, si dimidium auri reddatur?

Isne tum hac mecum intro, atque ut eis delicta ignoscas?

Ph1. Faciet. as. t. d. i. d. c. 1155

N1. Minime! nolo! nil moror! sine sic! malo illos ulcisci ambo! t. t.

Ph1. Etiam tu, homo nihili, quod di boni dant, cave tua culpa amissis! as. t. d. i. d. h.

Dimidium auri datur: accipias potesque et scortum ad-cumbas! as. t. d. i. d. c.

N1. Egon', ubi filius contumpatur meus, ibi potem?

Ph1. Potandum est. i. t. h.

N1. Age, jam id, utut est, etsi est dedecorum, patiar, facere inducam t. t. 1160

Animum: egon' inspectem, quom haec cum illo adcum-bet? as. 2 ith.

Ba. Imo equidem pol tecum adcumbam, te amabo et te amplexabor. as. t. d. i. d. c.

N1. Caput prurit! perii! vix negito! h. t.

Ba. Non tibi venit in mentem, amabo, si, dum vivas, tibi bene facias. t. t.

Tam pol id quidem esse haud perlonginquum, neque si hoc hodie amissis, 1165

Post in morte id eventurum esse unquam? as. 2 ith.

N1. Quid ago? Ph1. Quid agas, rogitas etiam? N1. Labet et metuo. Ba. Quid metuis? as. t. d. i. d. c.

N1. Ne obnoxius filio sim et servo. as. 2 i. h.

Ba. Mel meum, amabo, istaec fiunt. Tuus est:

Unde illum censes sumere, nisi quod tute illi de-deris? i. t. c. 1170

Hanc veniam illis sine te exorem. N1. Ut terebrat! satin', obfirmatum t. t.

Quod mi erat, id me exorat? Tua sum opera et propter te improbior. as. t. d. i. d. c.

Ne isse quam mavellem! Ba. Satin' ego istuc habeo obfir-matum?

1154. dimid. non eliditur. 1155. tum V.: tu. Haec saepius permixta. 1161. cum non liquescit. 1165. Tam, tamen. V.: jam. 1166. Verba event. esse non eliduntur. 1169. meum non eliditur. 1173. Pal.: Ne isquam meam vellem. Alter Camera-rianus: Ne is quam mea mavellem. V.: Nusquam me a te avei-les. Satin' etc. Ne isse, non isse, huc ad meretrices.

Nr. Quod semel dixi, haud mutabo. BA. It dies: ite intro
ad cubitum. t. t.

Filii intus vos expectant. Nr. Quam quidem astutum emoriamur? 1175

BA. Vesper hic est: sequimini. PHr. Ducite nos, quo lubet
quidem, tanquam addictos. t. d. j. d. h.

BA. Lepide ipsi hi sunt capti, suis qui filiis fecere insidias. — t. t.

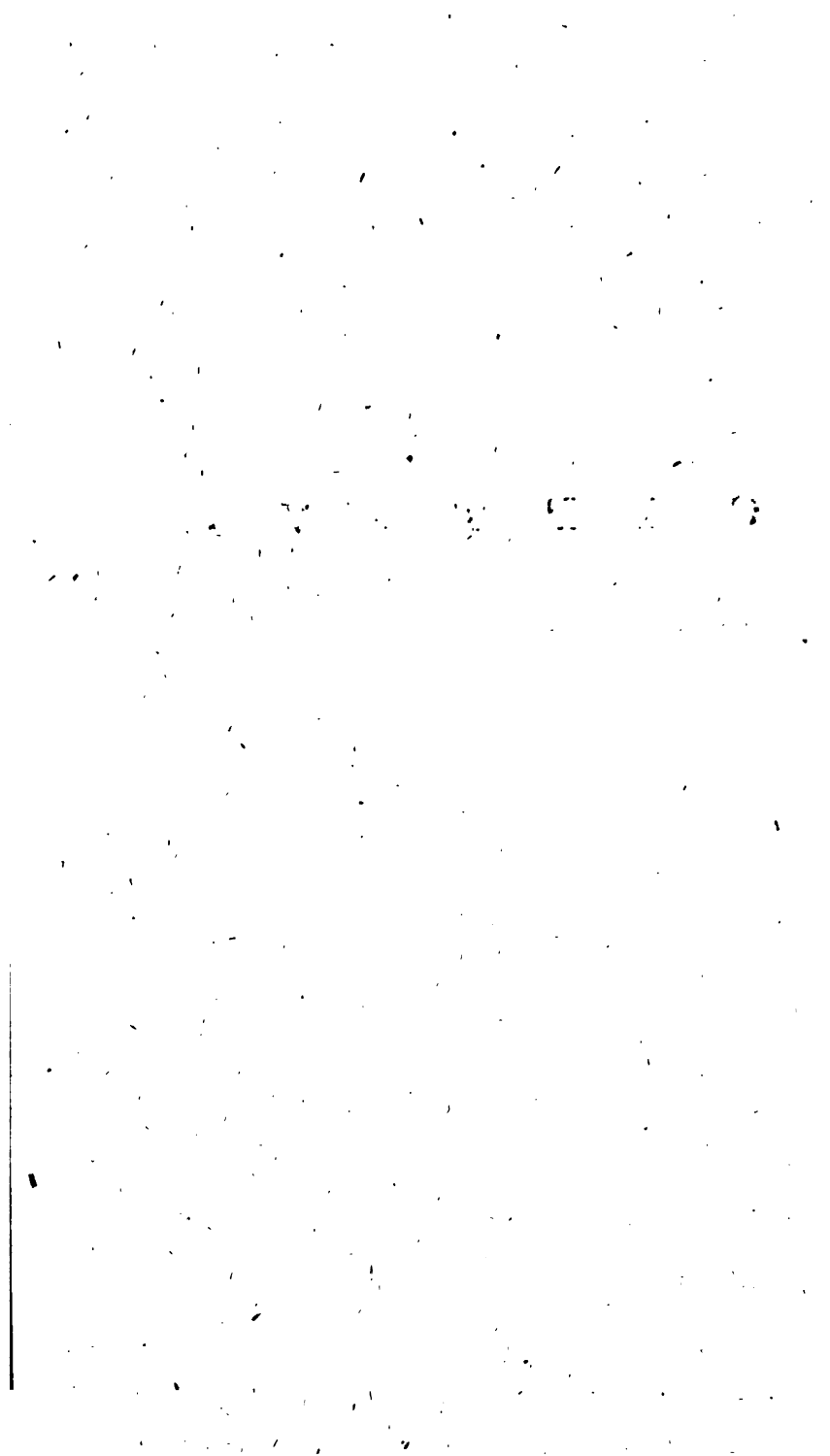
Ite! t.

G R E X.

Hi senes nisi fuissent nihili jam inde ab adulescentia: f. t. c.
Non hodie hoc tantum flagitium facerent canis capitibus;
Neque adeo haec faceremus, ni antehac vidissemus fieri, 1180
Ut apud lenones rivalet filii fierent patres.
Spectatores, vos valere et volumus clare adplaudere.

1175. Sic Pal., ut legitur in vulgatis libris. Alii scripti, ut
referunt: *quem nos quidem a. e.* Ea lectione probata versus
ejusdem moduli foret, quo sequens. 1176. Sic Pal. V.: *duc. nos*
q. l., tanqu. quidem add. 1177. *Ite* positum extra versus: nam
sequentibus annumerari nolim. Est autem clausula, de quibus
vide Bentleyi Schediasma de metris Terentianis.

C A P T I V I.

Captust in pugna Hegionis filius;
 Alium quadrimum fugiens servos vendidit.
 Pater captivos commercatur Alios,
 Tantum studens, ut gnatum recuperet suum,
 Et in iberis emit olim amissum filium.
 Is suo cum domino veste vorsa ac nomine,
 Ut amittatur fecit, ipse plectitur;
 Et is reduxit captum et fugitivum simul,
 Indicio cujus alium agnoscit filium.

Versu 1. vox *pugna* non liquescit, nisi scribendum sit *pugnā*. Sed minus id necessarium videtur in incisione versūs. Cf. not. ad Amph. 732.

DRAMATIS PERSONAE.

ERGASILUS.

HEGIO.

LORARIUS.

PHILOCRATES.

TYNDARUS.

ARISTOPHONTES.

PUER HEGIONIS.

PHILOPOLEMUS.

STALAGMUS.

GREX.

P R O L O G U S.

Vos quos videtis stare hic captivos duos, i. s.
 Illi, quia stant hic, — stant ambo, non sedent.
 Hoc vos mihi testes estis me verum loqui.
 Senex qui hic habitat, Hegio, est hujus pater.
 Sed is quo pacto serviat suo sibi patri, 5
 Id ego hic apud vos proloquar, si operam datis.
 Seni huic fuerunt filii nati duo;
 Alium quadrimum puerum servos surpuit,
 Eumque hinc profugiens vendidit in Alide
 Patrid hujusce. Jam hoc tenetis? — Optimum est! — 10
 Negat hercule illic ultimus. — Accedito! —
 Si non, ubi sedeas, locus est, est, ubi ambules:
 Quando histriopem cogis mendicariex.
 Ego me tua causa, ne erres, non rupturus sum.
 Vos, qui potestis vostra opi censerier, 15
 Accipite reliquom: alieno uti nil moror.
 Fugitivos ille, ut dixeram ante, hujus patri,
 Domo quem profugiens dominum abstulerat, vendidit.
 Hic postquam hunc emit, dedit eum huic gnato suo
 Peculiarem: quia quasi una aetas erat. 20
 Hic nunc domi servit suo patri, nec scit pater.
 Enimvero di nos quasi pilas homines habent.
 Rationem habetis, quomodo unum amiserit.

1. Ita Guelferbytanus liber et Monacensis, quos versavimus, et Sarracen. Vulgo: *Hos quos etc.* Sed *Hos* male convenit sequenti *Illi*. 2. Vulgus librorum inficere: *Illi qui astant*, *hi stant ambo*, n. s. Helmstad. a me collatus: *I. qu. stant, hii st. a.*, n. s. Guelf.: *Illi qui instant*, quod fortasse fuit imitatio *I.*, quia enim stant. Leid. B. et Monacensis: *I. q. stant, instant a.*, n. s. Quia posteriorem producit. 9. Langiani *Eum*. 10. Codd. *Patri*, ut fere d illud epheleysticum, de quo constat ex grammaticis aliisque scriptoribus, obliteratum est in libris. Joann. Borscha in ed. fabulae (Traj. ad. Rhen. et Amstelod. 1817), ut nos eam: *Hujusce patri*; sed gravior vox *Patri* potiore loco versus ponenda est.

Posteaquam belligerant Aetoli cum Aliis:
 Uti fit in bello, alter capitur filius; 25
 Medicus Menarchus emit ibidem in Alide.
 Coepit captivos commercari hic Alios:
 Si quem reperire posset, qui mutet suum
 Illum captivum; hunc suum esse nescit, qui domi est.
 Et quoniam heri indauidit, de summo loco 30
 Summoque genere captum esse equitem et alterum,
 Nil pretio parsit, filio dum parceret:
 Reconciiliare ut facilius posset domum,
 Emit hosce de praeda ambo de quaestoribus.
 Hic autem inter sese hunc confinxerunt dolum, 35
 Quo pacto hinc servos servorum herum amittat domum:
 Itaque inter se commutant vestem ac nomina;
 Illic vocatur Philocrates, hic Tyndarus;
 Hujus illic, hic illius, fert imaginem.
 Et hic hodie docte expediet hanc fallaciam 40
 Et suum herum faciet libertatis conpotem,
 Eodemque pacto fratrem servabit suum,
 Reducemque faciet liberum in patriam ad patrem,
 Imprudens, itidem ut saepe jam in multis locis
 Plus insciens quis fecit, quam prudens, boni. 45
 Sed inscientes sua sibi fallacia
 Ita compararunt et confinxerunt dolum,
 Itaque hi commenti de sua sententia: ut
 In servitute hic ad suum maneat patrem.
 Ita nunc ignorans suo sibi servit patri. 50
 Homunculi quanti sunt, quom recogito!
 Haec res agetur nobis, vobis, fabulae.
 Sed etiam est, paucis vos quod monitos voluerim.
 Profecto expediet, fabulae huic operam dare:
 Nam pertractate facta est neque item ut ceterae; 55
 Neque spurcidici insunt versus inmemorabiles;
 Hic neque perjurus leno est nec meretrix mala
 Neque miles gloriosus. Neu vereamini,

24. V.: *Postquam* Cf. Am. 656. 31. Ita Leid. A (nisi quod et desideratur), ut alias legi notatum erat in Langianis. Et facile excidit, quod quidem plane necessarium est sententiae. 36. Sic Leid. C. Monacensis quoque liber, quem contulimus: *servus servum*, et superscriptum: *in habitu servi*. Recte *servum herum*, ne quis forte Regionem dici putet. Cf. 292 sequi. Vulgo: Q. p. hic servus suum herum hinc a. d. Sed Leid. A, B, Monac., Pall. et Voss. B.: Q. p. is serv., vetus Codex Camerar.: Q. p. his serv.; Helmst. autem hic pro hinc. 37. Ita Leid. B. Vulgo: et nom. 55. pertractate, diligenter. Sequimur codd. Pall. 1, 6, Voss. B, Leid. C. Vulgo: Non pertr. Cf. Bosscha.

Quia bellam Aetolis esse dixi cum Aliis:
 Foris illic extra scenam fient proelia;
 Nam hoc pene iniquom est Comico choragio,
 Conari de subito agere nos tragoediam.
 Proin, si quis pugnam expectat, litis contrahat;
 Valentïorem nactus adversarium
 Si erit: ego faciam, ut pugnam inspectet non bonam: 65
 Adeo ut spectare postea omnis oderit.
 Abeo. Valet, iudices justissumi
 Domi, bellique duellatores optumi!

E R G A S I L U S .

Juventus nomen indidit scorto mihi i. s. l, 1
 Eo, quia invocatus soleo esse in convivio.
 Scio, absurde dictum hoc derisores dicere;
 At ego ajo, recte: nam sibi in convivio
 Amator, talos quom jact, scortum invocat: 5
 Estne invocatum, annon? Est planissime.
 Verum hercle vero nos parasiti planius,
 Quos nunquam quisquam neque vocat neque invocat;
 Quasi mures semper edimus alienum cibum.
 Ubi res prolatae sunt, quom rus homines eunt: 10
 Simul prolatae res sunt nostris dentibus.
 Quasi cum caletur, cochleae in occulto latent,
 Suo sibi succo vivunt, ros si non cadit:
 Item parasiti rebus prolatis latent
 In occulto, miseri victitant succo suo, 15
 Dum ruri rurant homines, quos ligurriant.
 Prolatis rebus parasiti venatici
 Sumus; quando rure redierunt, molossici
 Odiosique et multum incommodistici.
 Et hic quidem hercle nisi qui colaphos perpeti 20
 Potis parasitus frangique aulas in caput,
 Vel extra portam Trigeminam ad Saccum ilicet.
 Quod mihi ne eveniat, nonnullum est periculum.
 Nam postquam meus rex est potitus hostium
 (Ita nunc Aetoli belligerant cum Aliis: 25
 Nam Aetolia haec est: illi est captus in Alide
 Philopolemus hujus Hegionis filius
 Senis, qui hic habitat; quae aedes lamentariae

18. rure. Sic vet. edd. Vulgo res, quod vix latinum est et
 auctor. 22. V.: Vel ire ext. p. i. ad S. licet, vel: ext. p. ire, ut
 vagari solent glossemata. Cf. 399. etc.

Mihi sunt, quas quotienscunque conspicio, fleo):
 Nunc hic occepit quaestum hunc fili gratia 30
 Inhonestum et maxume alienum ingenio suo:
 Homines captivos conmerçatur, si queat
 Aliquem invenire, suum qui mutet filium;
 Quod ego quidem nimis quam cupio ut inpetret:
 Nam ni illum recipit, nihil est, quo me recipiam: 35
 Nulla juventutis spes est: sese omnes amant.
 Ille demum antiquis est adulescens moribus,
 Quoqus nunquam voltum tranquillavi gratiis.
 Condigne pater est ejus moratus moribus:
 Nunc ad eum pergam. Sed aperitur ostium, 40
 Unde saturitate saepe ego exivi ebrius.

HEGIO. LORARIUS. ERGASILUS.

H. Advortę animum, sis, tu. Istos captivos duo, i, s. I, 2
 Heri quos de praeda emi de quaestoribus,
 His indito catenas singulares;
 Istas majores, quibus sunt vincti, demito. 45
 Sinito ambulare, si foris, si intus volent;
 Sed uti adserventur magna diligentia.
 Liber captivos avis ferae consimilis est:
 Semel fugiendi si data est occasio,
 Satis est; postilla nunquam possis prendere. 50
 Lo. Omnes profecto liberi lubentius
 Sumus, quam servimus. H. Non videre ita tu quidem.
 Lo. Si non est, quod dem, mene vis dem ipse in pedes?
 H. Si dederis: erit extemplo mihi, quod dem tibi.
 Lo. Avis me ferae consimilem faciam, ut praedicas. 55
 H. Ita ut dicis: nam si faxis, te in caveam dabo.
 Sed satis verborum est. Cura, quae jussi, atque abi.
 Ego ibo ad fratrem ad alios captivos meos:
 Visam, ne nocte hac quidpiam turbaverint;
 Inde me continuo recipiam rursus domum. 60
 E. Aegre est mi, hunc facere quaestum carcerarium
 Propter sui gnati miseriam miserum senem;
 Sed si ullo pacto ille huc conciliari potest:
 Vel carnificinam hunc facere possum perpeti.

33 — 39. vulgo inserti leguntur post 57, quod vitium pridem animadvertit Acidalius Divinatt. Plaut. p. 90. In Pal. 4. ad oram versus 34 adscriptum erat *deficit*. 41. Ita Guelferbyt. et Monac. Vulgo *exii*. 42. duo MS. Guelferbyt., quem versavi, quae lectio elegantior est vulgata *duos*.

H. Quis hic loquitur? E. Ego, qui tuo moerore maceror 65

Macesco consenesco et tabesco miser.

Ossa atque pellis sum miser a macritudine,
Neque unquam quidquam me juvat, quod edo domi;
Foris aliquantillum etiam, quod gusto, id beat.

H. Ergasile, salve. E. Di te bene ament, Hegio. 70

H. Ne fle. E. Egon' illum non fleam? egon' non de-
fleam

Talem adolescentem? H. Semper sensi filio

Meo te esse amicum, et illum intellexi tibi.

E. Tum denique omnes nostra intellegimus bona,
Quom, quæ in potestate habuimus, ea amisimus. 75

Ego, postquam gnatus tuos potitust hostium,

Expertus, quanti fuerit, nunc desidero.

H. Alienus quom ejus incommodum tam aegre feras:

Quid me par facere patrem est, quoi ille est. unicus?

E. Alienus ego? alienus illi? Ah, Hegio, 80

Nunquam istuc dixis neque animum induxis tuom!

Tibi ille unicust; mi etiam unico magis unicuq.

H. Laudo, malum quom amici tuom ducis malum.

Nunc habe bonum animum. E. Heu heu, huic illud dolet,
Quia nunc remissus est edundi exercitus! 85

H. Nullumne interea nactus, qui possit tibi

Remissum, quem dixti, imperare exercitum?

E. Quid credis? Fugitant omnes hanc provinciam,

Quoi obtigerat, postquam captust Philopolemus tuos.

H. Non pol mirandum est, fugitare hanc provinciam: 90

Multis et multigeneribus opus est tibi

Militibus. Primodum opus est Pistoriensibus

(Eorum sunt aliquot genera Pistoriensium);

Opus Paniceis; opus Placentinis quoque;

Opus Turdetanis; opus est Ficedulensibus; 95

Jam maritimi omnes milites opus sunt tibi.

E. Ut summa saepe ingenia in occulto latent!

Hic qualis imperator nunc privatus est!

H. Habe modo bonum animum: nam illum confido domum

In his diebus me reconciliassere: 100

Nam eccum captivom hic adolescentem Alium,

Prognatum genere summo et summis divitiis:

Hoc illum me mutare confido fore.

E. Ita di deaque faxint! H. Sed num quo foras

71. Sic Boscha. Libri minus recte: *egone non d.* 85. Ita
Voss. B. Vulgo *edendi*, quæ videtur esse interpretatio.

Vocatus es ad coenam? E. Nusquam, quod sciam. 105
 Sed quid tu id quaeris? H. Quia mi est natalis dies:
 Propterea te vocari ad coenam volo . . .
 E. Facete dictum! H. Sed si pauxillum potes
 Contentus esse. E. Nae perpauxillum modo:
 Nam istoc me adsiduo victu delecto domi. 110
 Age, sis, rogo. Emin' tu? H. Nisi qui meliorem adferet,
 Quae mi atque amicis placeat conditio magia.
 E. Quasi fundum vendam; meis me addicam legibus.
 H. Profundum vendis tu quidem, haud fundum, mihi.
 Sed si venturus: tempore. E. Malis jam otium est. 115
 H. I modo, venare leporem; nunc erim tenes:
 Nam mens scruposam victus conmetat viam.
 E. Nunquam istoc vinces me, Hegio: ne postules;
 Cum calceatis dentibus veniam tamen.
 H. Asper meus victus sane est. E. Sentisne esitas? 120
 H. Terrestris coena est . . . E. Sus terrestris bestia est.
 H. Multis oleribus . . . E. Curato aegrotos domi.
 Numquid vis? H. Venias temperi. E. Memorem menses.
 H. Ibo intro atque intus subducam ratiunculam,
 Quantillum argenti apud trapezitam siet. 125
 Ad fratrem, quo ire dixeram, mox ivero.

LORARII. PHILOCRATES. TYNDARUS.

LORARIUS. Di immortales si id voluerunt, vos hanc aerum-
 nam exsequi: t. t. c. II, 1
 Decet id pati animo aequo. Si id facietis, levior erit labos.
 Domi fuistis, credo, liberi; i. d.
 Nunc servitus si evenit, si vos morigerari mos bonust, i. t. 130
 Eamque herili imperio ingeniis vestris lenem reddere.
 Indigna digna habenda sunt, herus quae facit. i. s.
 P. Oh, oh, oh! Lo. Ejulatione haud est opus.
 Multam oculis multam miseriai edicitis.

109. esse, edere. Frustra hic turbatur. Cf. Gron. 115. Ita
 Gruter. Susp. 6, 5. Libri: *tempori* (vel *tempore*) *em* *lis* *jam* *ot.*
est; t. *emulis* (vel *aemulis*) i. o. *est*; (vet. codex Camerar.) t. *hem*
vel i. o. *est*, ut vulgo legitur; t. *hem silvis* i. o. *est*, etc. 125.
 Libri numero duriores: Q. a. mi ap. t. s. Sequor codd. Guelpherb.
 et Leid. A., pronomen minime necessarium omittentes. 127.
 De metris hujus scenae insolentioribus idem dicendum, quod de
 3, 2, ubi vide quae monemus. 131. *Eamque*. Acidal.; *Feram-*
que, quod verisimile. Plerique libri, etiam nostri, praeter Helm-
 stad., *Eamque et her.* Lamb. alique: *et herile imperium*, 134.
 Libri: *multa oc. multa misera editis*, etc. Camerar. et vulgo edi-
 tores: *oc. multam miseriam additis*.

In re mala animo si bono utare, adjuvat. 135

T. At nos pudet, quia cum catenis sumus. Lo. At pigeat
postea i. t.

Nostrum herum, si vos eximat vinelis [aut solutos sinat],
quos argento emerit.

T. Quid a nobis metuit? Scimus nos i. d.

Nostrum officium quod est, si solutos sinat. c. t.

Lo. At fugam fingitis! sentio, quam rem agitis. as. c.
d. t. d. br. 140

T. Nos fugiamus? quo fugiamus? Lo. In patriam.

T. Apage! haud nos id deceat, t. t.

Fugitivos imitari. Lo. Imo edepol, si erit occasio. haud
dehortor.

T. Unum exorare vos vinite nos. Lo. Quidnam id est?

T. Ut sine hisce arbitris c. s.

Atque vobis nobis deti' locum loquendi. as. 2 ith.

Lo. Fiat. Abscedite hinc! nos concedamus huc! c. t. 145

Sed brevem orationem incipesse! as. c. d. t.

T. Hem, istuc mihi certum erat. — Concede huc! Lo. Ab-
ite ab istis! as. 3 i. h.

P. Obnoxii arabo vobis sumus propter hanc rem, as. an. i. h.

Quom, quam nos volumus copiam esse, ea nos facitis com-
potes. i. t.

Secede huc nunc iam, si videtur, procul, c. t. 150

Nē arbitri dicta nostra arbitrari queant,

Nē permanet palam haec nostra fallacia:

Nam doli non doli sunt, nisi astu colas,

Sed malum maximum, si id palam provenit.

Nam si herus mihi es tu, atque ego me tuom esse servom
adsimulo: as. t. d. i. d. c. 155

Tam viso opust, cauto est opus, ut sobriesineque arbitris i. t.

Adcurate hoc agatur doctę et diligenter: i. t. h.

Tanta incepta res est; haud somniculose hoc b. t.

Agendum est. T. Ero, ut me voles esse. PHIL. Spero.

T. Nam tu nunc vides, pro tua capite caro. 160

Carum offerre meum me caput vilitati.

P. Scio. T. At scire memento, b. d.

Quando id, quod voles, habebis: nam fere maxima as. t. d. c. d.

Pars morem hunc homines habent, quod sibi volunt, dum
inpetrant,

138. Quid eliditur, ut saepe apud Plautum. Est haec clau-
sula praecedentium jambicorum. 148. quam quidam Langiani.
Vulgo quae. 149. Libri lapsi proclivi: copia est. 156. Vulgo
ταυτολογως: ut hoc sobri. Sequitur Guelf. Helmst. Leid. C etc. 160.
Ita Langg. W. durioribus numeris; caro capite.

Boni sunt; sed id ubi penes sese habent, ex b. t. 165
 Bonis pessimi et fraudulentissimi sunt.
 Nunc, ut te mihi volo, esse autumo. as. c. 2 i. h.
 P. Quod tibi suadeo, suadeam meo patri. c. t.
 Pol ego te, si audeam, meum patrem nominem:
 Nam secundum patrem tu es pater proximus. 170
 T. Audio. P. Et propterea saepius te, ut memineris, mo-
 neo: as. t. d. i. d. c.
 Non ego herus, sed tibi sum servos. Nunc obsecro te hoc
 unum:
 Quoniam nobis di immortales animum ostenderunt
 suum, t. t. c.
 Ut qui, herum me tibi fuisse atque esse [nunc] conservom,
 velint
 Quod antehac pro jure imperitabam meo, nunc te oro per
 precem, i. t. 175
 Per fortunam incertam et per mei te erga bonitatem
 patris, t. t. c.
 Per conservitium commune, quod hostica evenit manu:
 Ne me secus honore honestes, quam quom servibas mihi,
 Atque, qui fueris et qui nunc sis, meminisse ut memineris.
 T. Scio quidem, me te esse nunc et ted esse me.
 P. Hem, istuc si potes as. t. d. i. d. 180
 Memoriter meminisse: inest spes nobis in hac astutia.

HEGIO. PHILOCRATES. TYNDARUS.

H. Jam ego revortar intro, si ex his, quae volo, exqui-
 sivero. t. t. c. II, 2
 Ubi sunt isti, quos ante aedis jussi huc produci foras?
 P. Edepol tibi ne quaestioni essemus, cautum intellego:
 Ita vinclis custodiisque circummoeniti sumus.
 H. Qui cavet, ne decipiatur, vix cavet, quom etiam cavet:
 Etiam quom cavisse ratus est, saepius cautor captus est.

165. V.: *sed id ubi jam pen. s. h.* Omissum jam in Guelf. et Voss.
 B apud Boscham, quod quidem salva sententia abesse potest, me-
 trum que impedit. 167. Editur in vitis MSS. et edd. vet.: *N. ut te*
m. v. esse, esse aut. 168. Hunc versum MSS. tribuunt Philocrati,
 non Tyndaro, ut vulgati libri; et recte: nam ille suadet non hic.
 Male autem codd.: *Q. i. suadeam, suadeam m. p.*, cum rem antea jam
 Philocrates alteri aperuerit, sibi que ut obsequatur suadere per-
 gat. 172. V.: *N. e. h. tibi, sed serv. sum.* Sed Voss. B.: *N. e.*
h. sed tibi serv. s. 177. Libri glossemate autrpp: *Perque cons.*

An vero non justa causa est, ut vos servem sedulo,

Quos tam grandi sim mercatus praesenti pecunia?

P. Neque pol tibi nos, quia nos servas, aequom est vitio
vortere, 190

Neque te nobis, si abeamus hinc, si fuat occasio.

H. Ut vos hic, itidem illi apud vos meus servatur filius.

P. Captus est? H. Ita. P. Non nos igitur soli ignavi fu-
vimus.

H. Secede huc: nam sunt, quae ex te solo scitari volo,

Quarum rerum te falsiloquom mi esse nolo. P. Non ero, 195

Quod sciam; si quid nescibo, id nescium tradam tibi.

T. Nunc senex est in tonstrina! Nunc jam hic cultros
attinet!

Ne id quidem, involucrum injicere, voluit: vestem ut ne
inquinet.

Sed utrum strictimne attonsurum dicam esse, an per pe-
ctinem,

Nescio; verum si frugi est, usque admutilabit probe. 200

H. Quid tu? servosne esse an liber mavelis? memora mihi.

P. Proximum quod sit bono quodque a malo longissimum;

Id volo; quamquam non multum fuit molesta servitus,

Nec mihi secus erat, quam si essem familiaris filius.

T. Eugepae, Thalem talento non emam Milesium: 205

Nam pol ad sapientiam hujus nimius nugator fuit.

Ut facete orationem ad servitutem contulit!

H. Quo de genere natust illic Philocrates? P. Polyplusio,

Quod genus illi est unum pollens atque honoratissimum.

H. Quid ipsus hic? quo honore est illic? P. Summo at-
que ab summis viris. i. t. 210

H. Tum igitur, ei quom in aliis tanta gratia est, ut prae-
dicas, t. t. c.

Quid divitiae? suntne opimae? P. Unde excoquat sevom
senex.

H. Quid pater? vivitne? P. Vivom, quom inde abimus,
liquimus;

199. Helmstad. Leid. C et recentior manus in cod. Mona-
censi praesentia. Fort.: praesenti ac pec., per synchysin, Huic
atque Terentio satis familiarem. Vide nos ad Amph. 378. 195.
Discriminis causa fuimus et similia scripsimus ex regula praeto-
riterum, cum fui pro fuvi dicatur, ut audii pro audiui. Cete-
rum cf. Sisennam ap. Ruffin. de metris Comicorum p. 2711. Putsch.,
et Bosschae laudatos ad h. l. Varronem de L. L. 8. et Ernestium
ad Cic. de Orat. 41. 198. Ita Turneb. Advers. 28, 38. Libri
involucra. 206, Argentorat. anni 1514.: Nam is ad sap. Sed ple-
rique MSS. et vet. edd. v. praecedente: Eugepol. Illud pol huc
videtur pertinere. Vulgo: Nam ad sap. Bosschae placuit: N. ad
sap. h. ille n. n. f.

Nunc vivatne, nec ne, id Orcum scire oportet scilicet.

T. Salva res est: philosophatur quoque jam, non mendax modo est. 215

H. Quid erat ei nomen? P. Thesaurochrysunicocroesides.

H. Videlicet propter divitias inditum id nomen quasi est.

P. Imo edepol propter avaritiam ipsius ac tenaciam.

[Nam ille quidem Theodoromedes fuit germano nomine.]

H. Quid tu ais? tenaxne pater ejus est? P. Imo edepol pertenax.

Quin etiam, ut mage noscas, Genio suo ubi quando sacrificat: 220

Ad rem divinam quibus opus est, Samiis vasis utitur:

Ne ipse Genius subripiat. Proinde, aliis ut credat, vide.

H. Sequere hac me igitur: eadem ego ex hoc, quae volo, exquaesivero.

Philocrates, hic fecit, hominem frugi ut facere oportuit:

Nam ego ex hoc, quo genere gnatus sis, scio: hic fassus mihi. 225

Haec tu eadem si confiteri vis: tuam in rem feceris,

Quae tamen acite scire me ex hoc. T. Fecit officium hic suum,

Quom tibi est confessus verum; quamquam volui sedulo

Meam nobilitatem occultare et genus et divitias meas. 230

Hegio, nunc, quando patriam et libertatem perdiidi,

Nonne ego istunc potius quam te metuere, aequom censeo:

Vis hostilis cum istoc fecit meas opes aequabilis.

Memini, quom dicto haud audebat, facto nunc laedat licet.

Sed viden? Fortuna humana fingit artatque, ut lubet:

Me, qui liber fueram, servom fecit, e summo infumum; 235

Qui imperare insueram, nunc alterius imperio obsequor;

Et equidem si proinde, ut ipse fui imperator familiae,

Habeam dominum: non verear, ne injuste aut graviter mi imperet.

Hegio, hoc te monitum, nisi forte ipse non vis, vblueram.

H. Loquere audacter. T. Tam ego fui ante liber, quam gnatus tuos; 240

Tam mihi, quam illi, libertatem hostilis eripuit manus;

216. Libri *Thesaurochrysonicachrysidēs*, — *croesides*, etc.

218. Ita Guelf. ut legendum vidit Acidalius, V.: atque audaciam.

Quae post hunc versum leguntur, Nam — nomine, pro spuriis habenda sunt, quidquid nonnulli obloquuntur. Cf. 654 segg.

219. Ita Guelf., joco quidem, apertiore quam in vulgatis libris,

ubi legitur *pertinax*. 226. V.: tua re, solbeca. Guelf. tua in re.

Ald. Par. t. 47 re. Boetscha: t. e. re. 257. Ita Guelf. Vulgat. Es quidem.

Tam ille apud nos servit, quem ego nunc hic apud te servio.
 Est profecto deus, qui, quae nos gerimus, auditque et videt;
 Is, uti tu me hic habueris, proinde illum illi curaverit;
 Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit. 245
 Quam tu filium tuum, tam pater me meus desiderat.
 H. Memini ego istaec. Sed faterin' eadem, quae hic fassust
 mihi?

T. Ego patri meo esse fateor summas divitias domi
 Meque summo genere gnatum; sed te obtestor, Hegio,
 Ne tuum animum avariores faxint divitiae meae: 250
 Ne patri tametsi unicus sum, decere videatur magis.
 Saturum me servire apud te sumtu et vestitu tuo
 Potius, quam illi, ubi minime honestum est, mendican-
 tem vivere.

H. Ego virtute deum et majorum nostrum dives sum satis:
 Non ego omnino omne lucrum esse utile homini exis-
 tumo. 255

Scio ego: multos luculentos lucrum jam homines reddidit;
 Est, etiam ubi profecto damnum praestet facere, quam lu-
 crum.

Odi ego aurum: multa multis saepe suasit perperam.
 Nunc animum huc advorte: ut ea, quae sentio, pariter
 scias.

Filius meus illi apud vos servit captus in Alide; 260
 Eum si reddis mihi, praeterea unum numum ne duis
 Et te et hunc amittam hinc. Alio pacto abire non potes.
 T. Optimum atque aequissimum oras optimumque ho-
 minum es homo.

Sed is privatam servitutem servit illi, an publicam? i. t.
 H. Privatam medici Menarchi. Pri. Pol hic hujus quidem
 est cliens. t. t. c. 265

Tam hoc quidem tibi in proclivi, quam imber est, quando
 pluit.

H. Facis, homo ut redimatur? T. Faciam; sed te id oro,
 Hegio. . .

H. Quidvis, dum ab re ne quid ores, faciam. T. Ausculta-
 dum: scies.

247. istaec Guelf. Loid. B, qui est Leidensium antiquissimus,
 et Monacensis aſſne collatus. V.: istoc. 260. Ita Langg. Junt.
 quoque et Ald.: inulide Cf. prol. 9, 26, fab. 26. Vulgo: capti. Alide,
 ellipsi parum usitata. 267. Facis (pro facies, ut futurum usur-
 pari solet, praesertim apud Comicos) vet. codex Camerar., 4 Pa-
 latt., Guelf. noster, Sarracen. Fac is codd. Sambuci, teste Gu-
 lielmio in Quaest. Plautt., Pal. 1. a manu 2., Junt. Ald. et vulgo
 libri; quod minus civile.

Ego me amitti, donicum ille huc redierit, non postulo;
Verum te quaeso, ut aestumatum hunc mihi des, quem
mittam ad patrem: i. t. 270

Ut is homo redimatur illi. H. Imo alium potius misero
Hinc, ubi erunt induciae, illuc, tuom qui conveniat pa-
trem:

Qui tua, quae tu jusseris, mandata, ita, ut vis, perferat.
T. Ac nihil est, ignotum ad illum mittere: operam lu-
seris; 275

Hunc mitte: hic transactum reddet omne, si illuc venerit;
Nec fideliozem quemquam, nec quoi plus credat, potes
Mittere ad eum, nec qui mage sit servos ex sententia,
Neque adeo, quoi tuom concedat filium hodie audacius.
Ne vereare: meo periculo hujus ego experiar fidem,
Fretus ingenio ejus, quod me scit esse erga se benevo-
lum. 280

H. Mittam equidem istunc aestumatum tua fide, si vis.
T. Volo;

Quam citissime potest, tam hoc cedere ad factum volo.
H. Num quae causa est, quin, si ille huc non redeat, vi-
ginti minas

Mihi des pro illoc? T. Optuma imo. H. Solvite istum
nunc iam, 285

Atque utrumque. T. Di tibi omnes omnia optata adferant,
Quommet tanto honore honestas, quomque ex vinculis eximis!
Hoc quidem haud molestum est, jam quod collus collari
caret.

H. Quod bonis benefit beneficium, gratia ea gravida est
bonis.

Nunc tu, illunc si illo es missurus, dic, demonstra, prae-
cipe,

Quae ad patrem vis nuntiari. Vin' vocem huc ad te?
T. Volo. 290

HEGIO. PHILOCRAATES. TYNDARUS.

H. Quae res bene vortat mihi meoque filio i. s. II, 3
Vobisque! Volt te novos herus operam dare
Tuo veteri domino, quod is velit, fideliter.
Nam ego te aestumatum dedo huic viginti minis;

289. Libri dice. Fort.: dice, monstra. 294. V.: N. e. te aest.
huic dedi v. m., in quibus forma metri apparet nulla. Atqui Leiden-
sium codicum antiquissimus: extumatum dedi huc; alius ejus gre-
gis: dedi hinc; unde colligas reponendum esse dedo, cui alterum
illud non semel offecit in his fabulis.

Hic autem te ait mittere hinc velle ad patrem; 295

Meum ut ille redimat filium: mutatio

Inter me atque illum ut nostris fiat filius.

PHI. Utroque vosum rectum est ingenium meum,

Ad te atque illum; pro rota me uti licet:

Vel ego huc vel illuc vortar, quo imperabitis. 300

H. Tute tibi a tuo ingenio prodes plurimum,

Quom servitutem ita fers, ut ferri decet.

Sequere. — Hem tibi hominem! T. Gratias habeo tibi,

Quom copiam istam mi et potestatem facis,

Ut ego ad parentes hinc remittam nuntium, 305

Qui me quid rerum hic agitem et quid fieri velim,

Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.

Nunc ita convenit inter me atque hunc, Tyndare,

Ut te aestumatum in Alidem mittam ad patrem:

Si non rebitas huc, ut viginti minas 310

Dem pro te. PHI. Recte convenisse sentio:

Nam pater expectat aut me aut aliquem nuntium,

Qui hinc ad se veniat. T. Ergo animum advortas volo,

Quae nuntiare hinc te volo in patriam ad patrem.

PHI. Philocrates, ut adhuc locorum feci, faciam se-
dulo, t. t. c. 315

Ut potissimum, quod in rem recte conducatur tuam,

Id petessam id persequarque corde atque animo et viribus.

T. Facis ita, ut te facere oportet. Nunc animum advortas
volo.

Omnium primum salutem dicito matri et patri

Et cognatis, et si quem alium benevolentem videris: 320

Me hic valere et servitutem servire huic homini optumo,

Qui me honore honestiorem semper fecit et facit...

PHI. Istuc ne praecipias: facile memoria memini tamen.

T. Nam quidem, nisi quod custodem habeo, liberum me
esse arbitror.

Dicito patri, quo pacto cum hoc mihi convenerit 325

301. Ita Bozborn. Brunck. Bosscha. Libri: T. t. ea t. 303.
Libri *Gratiam*, versu impedito; nec placent, in quibus est *Se-*
quere hac, velut Argent. 1514. Lamb. etc.: nam quis ita ver-
sum dimetiatur:

Sequere hęc. Hem tibi hominem. Gratiam habeo tibi.

305. Ita Monac. et Pall. 2, 5. V. *hunc*, praepostere quidem: Cf.

308. seqq. 317. Libri, intrusa explicatione apter: *Id petam. V.*

secundum Camerar.: *Id petam idque persequar c. et a. atque v.*

Sed Langg.: *corde atque an. et auribus.* 324. Fort.: *Nam equi-*

dem, cum Lamb. 325. Sic Argent. 1514. V. difficiliore metro
mihi cum hoc.

Mihi sunt, quas quotienscunque conspicio, fleo):
 Nunc hic occepit quaestum hunc fili gratia 30
 Inhonestum et maxime alienum ingenio sua:
 Homines captivos cunmercatur, si queat
 Aliquem invenire, suum qui mutet filium;
 Quod ego quidem nimis quam cupio ut inpetret:
 Nam ni illum recipit, nihil est, quo me recipiam: 35
 Nulla juventutis spes est: sese omnes amant.
 Ille demum antiquis est adulescens moribus,
 Quoqus nunquam voltum tranquillavi gratis.
 Condigne pater est ejus moratus moribus:
 Nunc ad eum pergam. Sed aperitur ostium, 40
 Unde saturitate saepe ego exivi ebrius.

HEGIO. LORARIUS. ERGASILUS.

H. Advortę animum, sis, tu. Istos captivos duo, i, s. I, 2
 Heri quos de praeda emi de quaestoribus,
 His indito catenas singulares;
 Istas majores, quibus sunt vincti, demito. 45
 Sinito ambulare, si foris, si intus volent;
 Sed uti adserventur magna diligentia.
 Liber captivos avis ferae consimilis est:
 Semel fugiendi si data est occasio,
 Satis est; postilla nunquam possis prendere. 50
 Lo. Omnes profecto liberi lubentius
 Sumus, quam servimus. H. Non videre ita tu quidem.
 Lo. Si non est, quod dem, mene vis dem ipse in pedes?
 H. Si dederis: erit extemplo mihi, quod dem tibi.
 Lo. Avis me ferae consimilem faciam, ut praedicas. 55
 H. Ita ut dicis: nam si faxis, te in caveam dabo.
 Sed satis verborum est. Cura, quae jussi, atque abi.
 Ego ibo ad fratrem ad alios captivos meos:
 Visam, ne nocte hac quidpiam turbaverint;
 Inde me continuo recipiam rursus domum. 60
 E. Aegre est mi, hunc facere quaestum carcerarium
 Propter sui gnati miseriam miserum senem;
 Sed si ullo pacto ille huc conciliari potest:
 Vel carnificinam hunc facere possum perpeti.

35 — 39. vulgo inserti leguntur post 57, quod vitium pridem animadvertit Acidalius Divinatt. Plauti. p. 90. In Pal. 4. ad oram versus 34 adscriptum erat *deficit*. 41. Ita Guelferbyt. et Monac. Vulgo *exii*. 42. duo MS. Guelferbyt., quem versavi, quae lectio elegantior est vulgata *duos*.

H. Quis hic loquitur? E. Ego, qui tuo moerore maceror 65

Macesco consenesco et tabesco miser.

Ossa atque pellis sum miser a macritudine,
Neque unquam quidquam me juvat, quod edo domi;
Foris aliquantillum etiam, quod gusto, id beat.

H. Ergasile, salve. E. Di te bene ament, Hegio. 70

H. Ne fle. E. Egon' illum non fleam? egon' non defleam

Talem adolescentem? H. Semper sensi filio

Meo te esse amicum, et illum intellexi tibi.

E. Tum denique omnes nostra intellegimus bona,
Quom, quae in potestate habuimus, ea amisimus. 75

Ego, postquam gnatus tuos potitust hostium,

Expertus, quanti fuerit, nunc desidero.

H. Alienus quom ejus incommodum tam aegre feras:

Quid me par facere patrem est, quoi ille est. unicus?

E. Alienus ego? alienus illi? Ah, Hegio, 80

Nunquam istuc dixis neque animum induxis tuom!

Tibi ille unicus; mi etiam unico magis unicus.

H. Laudo, malum quom amici tuom ducis malum.

Nunc habe bonum animum. E. Heu heu, huic illud dolet,
Quia nunc remissus est edundi exercitus! 85

H. Nullumne interea nactus, qui possit tibi

Remissum, quem dixti, imperare exercitum?

E. Quid credis? Fugitant omnes hanc provinciam,

Quoi obtigerat, postquam captust Philopolemus tuos.

H. Non pol mirandum est, fugitare hanc provinciam: 90

Multis et multigeneribus opus est tibi

Militibus. Primodum opus est Pistoriensibus

(Eorum sunt aliquot genera Pistoriensium);

Opus Paniceis; opus Placentinis quoque;

Opus Turdetanis; opus est Ficedulensibus; 95

Jam maritimi omnes milites opus sunt tibi.

E. Ut summa saepe ingenia in occulto latent!

Hic qualis imperator nunc privatus est!

H. Habemodo bonum animum: nam illum confido domum

In his diebus me reconciliassere: 100

Nam eccum captivom hic adolescentem Alium,

Prognatum genere summo et summis divitiis:

Hoc illum me mutare confido fore.

E. Ita di deaeque faxint! H. Sed num quo foras

71. Sic Bosscha. Libri minus recte: *egone non d.* 85. Ita
Voss. B. Vulgo *edendi*, quae videtur esse interpretatio.

Tu hoc age! tu mihi nunc herus es, tu patronus tu pater:
Tibi commendo spes opesque meas. **PHI.** Mandavistin'
satis? 375

Satin' habes, mandata quae sunt, facta si refero? **T.** Satis.

PHI. Et tua et tua huc ornatus reveniam ex sententia.

Numquid aliud? **T.** Ut, quamprimum possis, redeas.

PHI. Res monet.

H. Sequere me: viaticum ut dem a trapezita tibi.

Eadem opera a praetore sumam syngraphum. **T.** Quem
syngraphum? 380

H. Quem hic ferat secum ad legionem: hinc ire huic ut
liceat domum. —

Tu intro abi. **T.** Bene ambulato. **PHI.** Bene vale. **H.** Edepol
rem meam

Constabilivi, quom illos emi de praeda a quaestoribus!

Expediti ex servitute filium, si dis placet.

At etiam dubitavi, hos homines emerem, an non eme-
rem, diu. 385

Servate istum, sultis, intus, servi: ne quoquam pedem

Ecferat sine custodela. Jam ego adparebo domi:

Ad fratrem modo captivos alios inviso meos;

Eadem percontabor, ecquis adulescentem noverit.

Sequere tu: te ut amittam, eire primum praevertā volo. 390

ERGASILUS.

Miser homo est, qui ipsi, quod edit, quaerit et id aegre
invenit; t. t. c. III, 1

Sed ille est miserior, qui et aegre quaerit et nihil in-
venit; i. t.

Ille miserum est, qui, quom cupit esse, quod edit,
non habet. t. t. c.

375. Ita Langg. et Helmst., nisi quod habent *mandavisti*.
Vulgo: — *satis. Satin' habes*, etc. 379. Ita plerique; omnes li-
bri vett. Guelf. tamen, ut edd. vulgatae: *ut dem hinc a trap*.
Dem non eliditur, figura frequentissima in Plauto, in Terentio
non item. 387. Vulgo hiantē versu: *E. s. custode. ego a. d.*
Jam additum a Pareo, quod verisimile est raptum esse a prae-
cedente syllaba simili. *Quæres* vir quidam doctus:

Efferat sine custodia. jamjam apparebo domi.

389. Sic libri plurimi. V.: *hunc ad Bosscha; ecqui hunc ad.* 391.
Libri vulgati: *qui ipse sibi, quod edit*, etc. Sed neque ipse vim
habet, et sibi non legitur in Langianis, Guelf., et Leidensium
antiquissimo. Sane reponendum *ipsi*, cui pro glossemate ad-
scriptum *sibi*. Qui non eliditur. Etiam Bosscha. omisit *sibi*.

Nam hercle ego hūc die, si liceat, oculos ecfodiam Iubens:
Ita malignitate oneravit omnia mortalia mihi; 395

Neque jejuniōsioreta neque magis ecfertum fame:
Vidi, nec quōi minus procedat, quidquid facere occeperit:
Ita venter gutturque resident esuriales ferias.

Illicet parasiticæ arti maxumam in malam crucem:
Ita juvenus jam ridiculos inopesque ab se segregat. 400

Nil morantur jam Laconas imi subetili viros
Plagipatidas, quibus sunt verba sine penu et pecunia;
Eos requirunt, qui, lubenter quom̄ ederint, reddant domi.
Ipsi obsonant, quæ parasitorum ante erat provincia;
Ipsi de foro tam aperto capite ad lenonēs eunt. 405

Quam in tribu sontis aperto capite condemnant reos;
Neque ridiculos jam terunci faciunt; sese omnes amant.
Nam ut dudum hinc abivi: accessi ad adulescentes in foro;
Salvete inquam. Quo inaus una ad prandiam? — Atque illi
tacent.

Quis ait „Huc,“ aut quis profitetur? inquam. — Quasi
muti silent.

Neque me rideant. Ubi coenamur? inquam. Atque illi
abnuont.

Dico unum ridiculum dictum dictis de melioribus,
Quibus solebam menstrualis epulas ante adipiscier.
Nemo ridet. Scivi extemplo, rem de compacto geri.
Ne cæmē quidem inritatam voluit quisquam imitari; 415

Saltem, si non adriderent, dentis ut restringerent.
Abeo ab illis, postquam video me sic ludificari;
Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios: una ros;
Omnes compacto rem agunt, quasi in velabro olearii.

Nunc redeo inde, quoniam me ibi video ludificari. 420
Item alii parasiti frustra obambulabant in foro.

Nunc barbarica lege certum est jus meum omne persequi:
Qui consilium iniere, qui nos victu et vita prohibeant,
His diem dicam; interrogabo multam, ut mihi coenas decem

397. quōi. V. qui (pro quo); sed Guelf. Helmstad. Monac. et major pars Leidensium codicum et Vossianorum, item Saracen. etc.: cui, quod merito Bosscha præstativ. Aam ad diem translata omnia, quæ de se dicit homo. 398. Ita Junt. Alā et nos pridem et nuper Bosscha. Male ceteri Neque. 400. Ita Larigg. V. inopesque. 409. Ita Guelf. V.: Q. i. una, inquam. Sed non placet solus inter meros trochæicos versus asynartetas (t. d. i. d.) cum præsertim hæc uno affectu omnia pronuntiantur. Sic etiam Bosscha. 410. Ita nonnulli libri, ut legi videsit Guelfelm. Quæst. in Capt. c. 3. M. hoc, pro huc. 423. Sequimur Leid. A. et Bosschani, qui, quod ceteri libri habent, vitio sollemnini, consilium intere, aut exemplo dici monent. Quod nos Guelf. V. duo nos, quæ est explicatio alterius.

Meo arbitrato dent, quom cara annona sit: Sic egero. 425
 Nunc ibo ad portum hinc: est mi illic una spes coenatica;
 Si ea decolabit: redibo huc ad senem ad coenam asperam.

H E G I O.

Quid est suavius, quam bene rem gerere as. b. d. t. III, s
 Bono publico, sicut egi feci
 Heri, quom emi hosce homines? Ubi quisque vident,
 as. b. d. a. 430
 Eunt obviam, gratulanturque eam rem. b. t.
 Ita me miserum restitendo retinendoque as. a ith.
 Lassum reddiderunt. ith.
 Vix e gratulando miser jam eminebam. as. ith. b. d.
 Tandem abii ad praetorem; ibi vix requievi; 435
 Rogo syngraphum; datur; eloco do Tyndaro: ille abiit
 domum. i. t.

[Inde illico revortor domum.]

Postquam id actum: eo protinam ad fratrem mei ubi sunt
 alii captivi; t. t.
 Rogo, Philocraten ex Alide equis omnium noverit. t. t. c.
 Hic exclamat, eum sibi esse sodalem; dico eum esse
 apud me; t. t.
 Hic extemplo orat obsecratque, eum sibi ut liceat vi-
 dere: i. t. h. 440
 Jussi eloco hunc exsolvi. Nunc tu sequere me, i. s.
 Ut, quod me oravisti, inpetres, eum hominem uti con-
 venias. i. t. c.

T Y N D A R U S.

Nunc illud est, quom me fuisse, quam esse, nimio ma-
 velim; i. t. III, 3

428. Hanc scenam a nemine unquam restitutum iri existima-
 bat Acidalius. Habet sane hic noster metra sua propria, quae
 eruenda ex eo sunt, non inculcanda aliena et communia.
 434. Ita Helmst. V.; ex grat. 436. do Argent. a. 1514., de aliis
 vet. edd. et MSS. Leidd. et Monacensis. V.: *dedit mihi, sed ab-*
est pronomen a Guelf. domum, in patriam. Verba uncinis in-
 clusa ab oeconomia fabulae abhorreere docuit Acid. 437. V.:
postqu. id. a. est, eo: Propinus ad fr. inde abii, mei etc. Verba
inde abii non leguntur in edd. Colon. Junt. Ald. 439. V.: Tan-
dem hic excl.; sed ineptum illud Tandem abest a Leid., nostris,
et edd. plerisque vet.

Nunc spes spes auxiliæque a me segregant spernuntque se!
 Hic est ille dies, quom nulla vitæ meæ salus superabilis, 445
 Neque exitium exitio est, neque adeo spes, quæ hunc mi
 aspellat metum!

Nec subdolis mendaciis mihi usquam integumentum est
 meis,

Nec sycophantiis nec fucis ullum mantellum obviam est,
 Neque deprecatio perfidiis meis nec malefactis fuga est,
 Nec confidentiæ usquam hospitium est nec deverticulum
 dolis, 450

Operta quæ fuere, aperta sunt; patent praestigiae.
 Omnis palam est res, neque de hac re negotium est, i. s.
 Quin male occidam, oppetamque pestem heri vicem
 meamque. t. t.

Perdidit me Aristophontes hic, qui intro venit modo; t. t. c.
 Is me novit; is sodalis Philocrati et cognatus est; 455
 Neque jam Salus servare; si volt, me potest, nec copia
 est; i. t.

Nisi si aliquam corde machinor astutiam. — i. s.

Quam, malum? quid machiner? quid conminis-
 car? as. 2 ith.

Maximas fugas ineptiasque incepisse! Haereo. t. t. c.

HEGIO. TYNDARUS. ARISTOPHONTES. LORARIUS.

H. Quo illum nunc hominem proripuisse foras se dicam
 ex aedibus? i. t. III, 4 460

T. Nunc enim vero occidi! eunt ad te hostes, Tyndare! i. s.
 Quid loquar? quid fabulabor? quid nego, aut quid fa-
 tebor? t. t.

Res mi omnis in incerta sita est. Quid rebus confidam
 meis? i. t.

445. Ita Gneff. *Superabilis*, quæ superat, superest V.: *spera-*
bilis. 446. Sic B. Pontani vet. cod. Conjectura sagaci reperit
 Acid. V.: *exilium*. 447. *integumentum* cod. Meldens. apud
 Lamb. V. hic quoque legitur *mantellum*. Illud habet etiam
 Bosscha. 459. Gneff. et Helmst.: *ineptias*. *Incepisse* aliquot
 Langg. Gneff. Helmstad.; *incipisse* vetus liber Camerar.,
 alii Langianorum, Voss. A. apud Bosscham, Mediol. a. 1500., Ar-
 gent. 1514. etc. V.: *incipisso*, quod ipse versus repudiat. Pal. 6.:
Horreo. Aliorum hallucinationes enarrare longum est. 461. Ita
 Gneff. Helmst. Leidd. A. et C. denique vett. edd., idque poscit
 ipso verius. V.: *N. en. ego occidi*.

Utinam te di prius perderent, quam periisti e patria tua,
Aristophontes, qui ex parata rem imparatam omnem facis! 465
Occisa est haec res, nisi reperio atrocem mihi aliquam astutiam.

H. Sequere. Hem tibi hominem! adi atque adloquere.

T. Quis homo est me hominum miserior?

A. Quid istuc est, quod meos te dicam fugitare oculos,
Tyndare.

Proque ignoto me adspernari, quasi me nunquam no-
veris? t. t. c.

Equidem tam sum servos, quam tu, etsi ego domi liber fui. 470
Tu usque a puero servitutem servivisti in Alide.

H. Edepol miror minime, is si te fugitat aut oculos tuos,
Aut si te odit, qui istum adpelles Tyndarum pro Philocrate.

T. Hegio, hic homo rabiosus habitus est in Alide:

Ne tu, istuc quod fabuletur, auris inmittas tuas: 475

Nam istuc hastis insectatus est domi matrem et patrem,
Et illic isti, qui sputatur, morbus interdum venit. i. t.

Proin' tu ab istoc procul recedas! H. Ultra istum a me!

A. Ain', verbero,

Me rabiosum, atque insectatum esse hastis meum memo-
ras patrem, t. t. c.

Et eum morbum mihi esse, ut qui me opus sit insputari? 480

H. Ne verere: multos iste morbus homines macerat,
Quibus insputari saluti fuit atque illis profuit.

A. Quid tu autem? etiam huic credis? H. Quid ego credam
huic? A. Insanum esse me.

T. Viden' tu hunc quam inimico voltu intuitur? Concedi
optimum est, i. t.

Hegio: fit, quod tibi dixi: gliscit rabies: cave tibi! t. t. c. 485

H. Credidi esse insanum extemplo, ubi te adpellavit Tyn-
darum.

T. Quin suum ipse interdum ignorat nomen, neque scit,
qui siet.

H. At etiam te suum sodalem esse aibat. T. Haud vidi magis!

Equidem Alcmaeus atque Orestes et Lycurgus postea

465. V. re. Voss. B et ed. Tarvis. a. 1482.: *parata re imparatam rem omnem f.* MS. Meurs. et Junt. Ald.: *par. imp. rem a. f.* 472. Monac.: *miror min.*: nam v. legitur *min. miror*. Idem cod. et Guelf. item Leidd. A et C: *is si*, cum alibi proponen desideretur. 482. Vett.: *his, eis, iis*, etc. V.: *Aliis*, Tyndaroque 3 postremae voces hujus versiculi tribuuntur. Sed non sic Bosscha, qui legit: *atque illis profuit*. Hoc verius puto, quam quod aliquando in mentem venit ponendum esse, *ibus*. Non semel confusa haec vocabula in libris. 485. Ita Helmst. Monac., Junt., Ald. V.: *tibi ego dixi*, minus bene contracto nomine Hegianis. 489. Sic vet. cod. Cam. et Langiani, similiterque alij. V.: *Et quidem Alcmaeus*.

Una opera mihi sunt sodales, qua iste. A. At etiā, fur-
cifer, 490

Male loqui mi audes? non ego, te novi? H. Pol planum
id quidem est,

Non novisse, qui istum adpelles Tyndarum pro Philocrate.
Quem vides, ignoras; illum nominas, quem non vides.

A. Immo iste eum sese ait, qui non est, esse; et, qui vero
est, negat.

T. Tu enim repertus, Philocratem qui superes veri-
verbio! i. t. 495

A. Pol, ego ut rem video, tu inventus, vera vanitudine t. t. c.
Qui convincas! Sed quaeso hercle, agendum, adspice ad me!

T. Hem! A. Dic modo:

Te Tyndarum esse negas? T. Nego, inquam. A. Tun' te
Philocraten esse ais. i. t.

T. Ajo inquam. A. Tune huic credis? H. Plus quidem,
quam tibi aut mihi: t. t. c.

Nam ille quidem, quem tu esse hunc memoras, hodie hinc
abiit Alidem 500

Ad patrem hujus. A. Quem patrem, qui servos est?
T. Et tu quidem

Servos, et liber fuisti; et ego me confido fore,
Si hujus huc reconciliasso in libertatem filium.

A. Quid ais, furcifer? tun' gnatum te esse memoras liberum?

T. Non equidem me Liberum, sed Philocratem esse ajo.

A. Quid est? 505

Ut scelestus, Hegio, nunc iste te ludos facit!

Nam is est servos ipse, neque praeter se unquam ei ser-
vos fuit.

T. Quia tute ipse eges in patria, nec tibi, qui vivas, domi est:
Omnis inveniri similis tibi vis. Non mirum facis:

Est miserorum, ut malevolentes sint atque invideant
bonis. 510

A. Hegio, vide sis, ne quid tu huic temere insistas credere!

Atque, ut perspicio, profecto jam aliquid pugnae dedit:

Filium tuom quod seredimere ait, id ne utiquam mihi placet.

T. Scio, te id nolle fieri; ecfaciam tamen ego id, si di ad-
juvant:

495. V., frustra impedito versu: cum ignoras. Glossema. 499.
V.: Ego, inquam, laborante quidem versu nec satis concinna ora-
tione. Legendum Ajo inquam, ut Nego, inquam; Ajo non eli-
dendum. 505. Recte Bosscha observat, simul hoc intelligi velle
Tyndarum non se liberum jam esse, sed Philocratem. Quid est?
Cur? Quomodo? ut Aul. 505. 508. Sic Helmst., ut alibi quo-
que meliores libri. V. una voce: neutiquam, minus quidem recte.
Vid. Bentl. ad Terent. Hec. 68.

Illum restituam huic, hic autem in Alidem me meo patri. 515
Propterea ad patrem hinc amisi Tyndarum. A. Quin tute

is es,

Neque praeter te in Alide ullus servos istoc nomine est!

T. Pergin' servom me exprobrare esse, id, quod vi hostili
obtigat?

A. Enim jam nequeo contineri! T. Heus tu, audin', quid
ait? quin fugis? i. t.

Jam illic hic nos insectabit lapidibus, nisi illunc ju-
bes t. t. c. 520

Comprehendi. A. Crucior! T. Ardent oculi: fune opus, Hegio!

Viden' tu, illi maculari corpus totum maculis luridis? i. t.

Atra bilis agitat hominem! A. At pol te, si hic sapiat
senex, t. c. c.

Pix atra agitet apud carnificem, tuoque capiti inlinceat!

T. Jam deliramenta loquitur: larvæ stimulant virum. 525

H. Hercle quid, si hunc comprehendi jusserim? T. Sapias
magis.

A. Crucior, lapidem non habere me, ut illi mastigiae
Cerebrum excutiam, qui me insanum verbis concinnat suis!

T. Audin', lapidem quaeritare? A. Solus te solum volo,

Hegio. H. Istinc loquere, si quid vis: procul tamen au-
diam. 530

T. Namque edepol si ad bites propius: os denasabit tibi

Mordicus. A. Neque pol me insanum, Hegio, esse creduis,

Neque fuisse unquam, neque esse morbum, quem istic au-
tummat;

Verum si quid metuis a me, jube me vinciri. Volo,

Dum istic itidem vinciatur. T. Imo enimvero Hegio, 535

Istic, qui volt, vinciatur. A. Tace modo! ego te, Philocrates

False, faciam, ut verus hodie reperiare Tyndarus!

Quid mi obnutas? T. Tibi ego obnuto? Quid agat, si ab-
sis longius?

H. Quid ais? quid, si adeam hunc insanum? T. Nugas! lu-
dificabitur;

Garriet, quod neque pes unquam neque caput compareat. 540

Ornamenta adsint: Ajacem, hunc quom vides, ipsum vides.

519. Sic ed. Argent, Junt. Ald.; Sed enim jam. V.; Enimvero
jam 521. Sic plures codd., in his Monac. V.; opu'st. 524. V.:
Attra pix; sed ater porrecta semper est syllaba priore. 526. Sic
fere libri. V., secundum Camerarii? Quid? quid, si hunc etc.
538. Sic Holmst. et Leid. A., h. e. adnutas, quod habet Gneff.
V.; abnutas. V. quoque abnuto, quod simul emendandum fuit.
541. Sic Doussa Centur, c. 19. Cam.; absint. V.; absunt. Orn.,
vestimenta scenica.

H. Nihili facio; tamen adibo. T. Nunc ego omnino occidi!
Nunc ego sacrum inter saxumque sto, nec, quid faciam, scio!
H. Do tibi speram, Aristophontes, si quid est, quod me
velis.

A. Ex me audibis vera, quae nunc falsa opinare Hegio, 545
Sed hoc me primum expurgare tibi volo, me insaniam i. t.
Neque tenere neque mi esse ullum morbum, nisi quod
servio. t. t. c.

At ita me rex deorum atque hominum faxit patriae con-
potem, i. t.

Ut istic Philocrates non magis est, quam aut ego aut tu.

H. Eho, dic mihi:
Quis igitur illic est? A. Quem dudum dixi a principio
tibi. 550

Hoc si secus reperies; nullam causam dico, quin mihi t. t. c.
Et parentum et libertatis apud te deliquio siet.

H. Quid tu ais? T. Me tuomesset servom et te memm herum.

H. Haud istuc rogo.

Fuistin' liber? T. Fui. A. Enimvero non fuit; nugas agit. i. t.
T. Qui tu scis? an tu fortasse fuisti meae matrì ob-
stetrix, t. t. c. 555

Qui id tam audacter dicere audes? A. Puerum te vidi puer.
T. At ego te major majorem video. Hem rursum tibi!

Meam rem ne cures, si recte facias. Num ego curo tuam?

H. Fuitne huic pater Thesaurochrysunicocroesides?

A. Non fuit neque ego istuc nomen unquam audiavi ante
hunc diem; 560

Philocrati Theodoromedes fuit pater. T. Pereo probe!

Quin quiescis? I diirectum, cor meum, ac suspende te!

Tu subsultas; ego miser vix adsto prae formidine.

H. Satin' istuc mihi exquisitum est, fuisse hunc servom
in Alide,

Neque esse hunc Philocratem? A. Tam satis, quam nun-
quam hoc invenies secus. i. t. 565

Sed ubi is nunc est? H. Ubi ego minime atque ipsus se volt
maxume. t. t. c.

Tum igitur ego deruncinatus, deartuatus, sum miser
Hujus scelesti technis, qui me, ut lubitum est, ductavit
dolis!

Sed vide, sis! A. Quin exploratum dico et provisum hoc tibi.

545. V.: Nunc ego inter. 546. primum non liquescit. 550.
illic plerique omnes codd. V. tamen; ille, non sine periculo ver-
sus. 558. ne cures Helmst. et Leidd. C. V.: non c. 559. V.:
Fuitne. 562. Ita Guil. V.: Q. q. di. c. m. i, ac s. ts. 569.
dico Guelf.: video.

H. Certen' ? A. Quin nihil, inquam, invenies magis hoc
certo certius. 570

Philocrates jam inde usque amicus fuit mihi a puero puer.
H. Sed qua facie est tuos sodalis Philocrates ? A. Dicam tibi:
Macilento ore, naso acuto, corpore albo, oculis nigris,
Subrufus, aliquantum crispus, cincinnatus. H. Convenit.
T. Ut quidem herele in medium ego hodie pessume pro-
cesserim. 575

Vae illis virgis miseris, quae hodie in tergo morientur meo!
H. Verba mihi data esse video. T. Quid cessatis, conpedes,
Currere ad me meaque amplecti crura, ut vos custodiam ?

H. Satin' med illi hodie scelesti capti ceperunt dolo ?
Illic servom se adsimulabat, hio sese autem liberum, 580
Nuculeum amisi; reliquit pignori putamina :

Ita mihi stolido sursum vorsum os sublevare obfucii.
Hic quidem me unquam inridebit, Colaphe, Cordalio,
Corax, i. t.

Ite istinc atque coferte lora ! Lo. Num lignatum mittimur ?

HEGIO. TYNDARUS. ARISTOPHONTES.

H. Inicite huic manicas mastigiaae ! T. Quid negoti est ?
Quid ego as. 3 i. h. III, 5 585

Deliqui ? H. Rogitas, i. h.

Sator sartorque scelerum et messor maxume ? i. s.

T. Non occatorem dicere audebas prius ?

Nam semper occant rustici, quam sarriunt,

Prius. H. At ut confidenter mihi contra adstitit ! 590

T. Decet innocentem servom atque innoxium

571. usque. Monac. : hdeo. 573. Libri : et oculis. 574. Ita
haec Bosscha distinxit secundum aliquot codd., quos versavit. V. :
Subrufus aliquantum, crispus. Helmst., ut olim Langiani : aliquan-
tulum. 581. Sic vet. cod. Camer. Langg. Palatt. V. : Nuculeum
585. Brix., Argent. a. 1514., Junt. Ald. Gryph. et, quae postea
lucem viderunt, edd. fere omnes :

H. Inicite huic actutum manicas mastigiaae !

T. Quid hoc est negotii ? quid ego deliqui ? H. Rogas ?

Fecere quidam metri gratia : I. act. m. h. mass. ? Metri, inquam,
consueti jambicorum senariorum. Verum enimvero actutum abest
a veteribus ; deinde hoc non legitur in B Leid., et in A. est rogitas ; re-
cte quidem, si quid sentio, ut locum hic habeat vehemens illud
metri genus, quod nos agnovimus etiam Epid. 318. et Rud. 849. sqq.
Cujus clausula est versus 586. Ceterum Guelf. codex Cam. et Pall. :
Inicite. 588. MSS. Langg., nostri, Leid. A, C, Voss. B, et vet.
edd. : debebas. 589. sequ. Hyperbaton. Vulgo, corruptis metris :

Nam semper occa nuprius quam sarriunt rustici

H. At ut etc.

Confidentem esse suum apud herum potissimum.
 H. Adstringite isti, sultis, vehementer manus!
 T. Tuos sum: tu has quidem vel praecidi jube!
 Sed quid hoc negoti est, quamobrem suscenses mihi? 595
 H. Quia me meamque rem, quod te in uno fuit,
 Tuis scolestis falsidicis fallaciis
 Delaceravisti, deartuavistique opes.
 Confecisti omnis res ac rationes meas:
 Ita mi exemisti Philocratem fallaciis. 600
 Illum esse servum credidi, te liberum:
 Ita vosmet ajebatis, itaque nomina
 Inter vos permutastis. T. Fateor, omnia
 Facta esse ita, ut tu dicis, et fallaciis
 Abiisse eum abs te mea opera atque astutia. 605
 An, obsecro hercle te, id nunc suscenses mihi?
 H. At cum cruciatu maximo id factum est tuo.
 T. Dum ne ob malefacta peream, parvi existumo.
 Si ego hic peribo atque ille, ut dixit, non redit:
 At erit mi hoc factum mortuo memorabile, 610
 Herum me captum ex servitute atque hostibus
 Reducem fecisse liberum in patriam ad patrem,
 Meumque potius me caput periculo
 Praeoptavisse, quam is periret, ponere.
 H. Facito ergo, ut Acherunti clueas gloria! 615
 T. Qui per virtutem perbitat, non interit.
 H. Quando ego te exemplis excruciasso pessumis
 Atque ob sutelas tuas te morti misero:
 Vel te interisse vel perisse praedicent!
 Dum pereas: nihil interduo, dicant vivere! 620
 T. Pol si istuc faxis: haud sine poena feceris,
 Si ille huc redibit, sicut confido adfore.
 A. Proh di immortales, nunc ego teneo, nunc scio,
 Quid hoc sit negoti: meus sodalis Philocrates
 In libertate est ad patrem in patria. Bene est, 625
 Nec quisquam est mihi aequo melius quoi velim!

594. Ita codd. Gifan., nostri, Palatt. V.: *T. s., tuas quidem v. p. i.*
 596. Elegans lectio Leidensium B, C, et Voss, B. V.: *in te. Te*
sub ictu positum non liquescit. 608. V.: *parvi aestumo.* Guelf.:
extumo, Monac.: extimo. 609. Pro atque vulgo legitur *ast*, quod
vix latine dici puto; certe male, cum At sequatur. Lamb. alii-
que: et 611. V. non eliso nullius ponderis verbo. *Meum; Meum he-*
rum captum. 616. Ita Cam. et Scal. V.: *peritat, hiant versu.*
 Argent. a. 1514. aliaque nonnullae edd.: *peritat, is.* 617. V. hor-
 ridis numeris: *excruciavero.* Bosscha: *excruciaro*, quae contractio
 minus usitata veteribus. 624. Sic Helmsl. V.: *Q. sit hoc.* 626.
 Sic fere M&S. V.: *N. est qu. mihi.*

Sed hoc mihi aegre est, me huic dedisse operam malam,
 Qui nunc propter me meaque verba vinctus est.
 H. Verum, te quidquam mi hodie falsum proloqui?
 T. Vetuisti. H. Cur es ausus mentiri mihi? 630
 T. Quia vera obessent illi, quoi operam dabam;
 Nunc falsa prosunt. H. At tibi oberunt. T. Optimum est.
 At herum servavi, quem servatum gaudeo,
 Quoi me custodem addiderat herus major meus.
 Sed malene id factum arbitrare? H. Pessume. 635
 T. At ego ajo Recte, qui abs te seorsum sentio:
 Nam cogitato: si quis hoc gnato tuo
 Tuos servos faxit, qualem haberes gratiam?
 Emitteresne, necne, eum servom manu?
 Essetne is apud te servos acceptissimus? 640
 Responde. H. Opinor. T. Cur ergo iratus mihi es?
 H. Quia illi fuisti, quam mihi, fidelior.
 T. Quid? tu una nocte postulavisti et die
 Recens captum hominem et nuperam et novitium
 Te perdocere, ut melius consulerem tibi, 645
 Quam illi, quicum una a puero aetatem exegeram?
 H. Ergo ab eo petito gratiam istam! — Ducite,
 Ubi ponderosas crassas capiat conpedes!
 Inde ibis porro in latomias lapidarias,
 Ibi quom alii octonos lapides excodiant, nisi 650
 Cotidiano sesquiopus confeceris:
 Sexcentoplago nomen indetur tibi.
 A. Per deos atque homines ego te obtestor, Hegio,
 Ne tu istunc hominem perdis! H. Curabitur;
 Nam noctu nervo vinctus custodibitur; 655
 Interdiu sub terra lapides eximet.
 Diu ego hunc cruciabo; non uno absolvam die.

632. Ita codd. nonnulli scripti et edd. vett. V.: *Optumè est*.
 640. Voss. A.: *E. is serv. ap. te acc.* Guelf.: *Essetne id serv. acc.*
 V.: *E. apud te is serv. acc.* 641. Pall. 4, Oxon. Leid. B. et Guelf.:
ingratus, quod probant JS. Pontan. et Bosscha. Non semel mixta
 haec vocabula 645. Hoc versu post nuperam haec leguntur in
 codice Helmst.: *haud repentinas esse oportet amicitias*, et subscrip-
 tum, tanquam glossemâ: *neque veteres idcirco*. 651. sequi. Ita
 Bentr. ad Terent. Heaut. 4, 5, 7. V.: *excodiant, nisi Cotidianus*.
 Sed istud *excodiant* nihili verbum est, neque id ostendunt codd.,
 sed *excodiunt*, quod cur mutetur, nullus video; deinde cod. vet.
 Cam. nostri et vett. edd. non *cotidianus*, ut vulgo, sed *coridia-*
nos sesquiopus, S littera adhaerente, nisi fallor, priori vocabulo
 ex sequente, qualibus descriptorum vitiiis scatent libri. Ipsum
cotidiano reperit Guil. probatque, ut item Lips. et Bentr. Vul-
 gata lectio *ομοιολεύει* nonnihil offendit. 657. Langg. una.

A. Certumne est tibi istuc? H. Non moriri certius.
 Abducite istum actutum ad Hippolytum fabrum:
 Jubete huic crasseas conpedes impingier. 660
 Inde extra portam ad meum libertum Cordalum
 In lapicidinas facite deductus siet;
 Atque ita me velle hunc dicitur curarier,
 Ne quid deterius huic sit, quam quoi pessume est,
 T. Cur ego te invito salvom me esse postulem? 665
 Periculum vitae meae tuo stat periculo.
 Post mortem in morte nihil est, quod metuum, mali;
 Et per si vivo usque ad summam aetatem: tamen
 Breve spatium est perferundi, quae minitas mihi.
 Vale atque salve; etsi, aliter ut dicam, meres. 670
 Tu Aristophontes, de me ut meruisti, ita vale:
 Nam mihi propter te hoc obtigit. A. Oh! H. Abducite!
 T. At unum hoc quaeso, si huc rebitet Philocrates,
 Ut mi ejus facias conveniendi copiam.
 H. Peristis, nisi jam hunc e conspectu abducitis! 675
 T. Vis haec quidem hercle est, et trahi et trudi simul.
 H. Ille est abductus recta in phylacam, ut dignus est.
 Ego illis capteivis aliis documentum dabo,
 Ne tale quisquam facinus incipere audeat:
 Quod absque hoc esset, qui mihi hoc fecit palam. 680
 Usque obfrenatum suis me ductarent dolis.
 Nunc certum est nulli posthac quidquam credere:
 Satis sum semel deceptus. Speravi miser,
 Ex servitute me exemisse filium;
 Ea spes elapsa est. Perdidi unum filium 685
 Puerum quadrimum, quem mihi servos surpuit,
 Neque eum servom unquam reperi, neque filium;
 Major potitus hostium est. Quod hoc est scelus?
 Quasi in orbitatem liberos produxerim!
 Sequere hac: reducam te, ubi fuisti. Nemini 690
 Misereri certum est, quia mei misceret meminem!
 A. Exauspicavi ex vinclis; nunc intellego
 Redauspicandum esse in catenas denuo.

663. Ita Guelf. V.: *dicite*, quod numeri non admittunt. Dicit hoc senex uni servo fideliori. *Me*, quod vulgo abest, legitur in omnibus vetustis. 664. Sic libri plurimi. V.: *Ne qui*. 668. Ita Guelf. et Monac. V.: *Et si pervivo*. 672. *Oh*, vulgo non legitur; sed Monac.: *obtigit*. o. *he*, *abducitis*. 675. Ita Helmst. et, ex suis haud dubie, Bosscha V.: *Peristis*, jam hunc Argent. V.: *hunc jam*. 677. Frustra libri *Illic*. 678. Helmst. Monac.: *capteivis*. 682. Ita Guelf. V.: *post haec*. 687. Sic nostri codd. V.: *N. enim*.

ERGASILUS.

Jupiter supreme, servas me measque auge opes!

t. t. c. IV, 1

Maximas opimitates opiparasque obfers mihi: 695

Laudem, lucrum, ludum, jocum, festivitatem, ferias, i. t.

Pompam, penum, potationes, saturitatem, gaudium;

Sine sacris hereditatem sum aptus ecfertissumam t. t. c.

Nec quoquam homini supplicare me nunc est certum mihi:

Nam vel prodesse amico possum, vel inimicum per-
dere: i. t. 700

Ita hic me amoenitate amoena amoenus. oneravit dies!

Nunc ad senem, cursum capessam hunc Hegionem, quoi
boni

Tantum adfero, quantum a diis ipse optat, atque etiam
amplius.

Nunc certa res est: eodem pacto, ut Comici servi solent,

Coniciam in collum pallium: primo ex me hanc rem
ut audiat; 705

* Speroque, me ob hunc nuntium aeternum adepturum
cibum!

HEGIO. ERGASILUS.

H. Quanto in pectore hanc meo mage rem voluto,

as, 2 ith. b, t. IV, 2

Tanto mi aegritudo auctior est in animo,

Ad illunc modum sublitum os esse mi hodie; b. t.

Neque id perspicere quivi. Quod quom scihitur: i. a. 710

Per urbem inridebor. Quom extemplo ad forum advenero:
omnes loquentur: b. s.

Hic ille est senex doctus, quoi verba data sunt! b. t.

Sed Ergasilus estne hic, procul quem video? as, b. d. i. h.

Confecto quidem est pallio. Quidnam acturust? b. t.

E. Move abs te muram atque, Ergasile, age hanc rem!

as. b. d. t. 715

697. *Pompam, penum.* *Ev δια δουκ: nam-intelligitur longa fer-
culorum series; ut bene monet Besscha. Cf. fragm. Bacchariae
vers. 2. Nec tamen nolim legi, si quis liber adjuvet, *pompam*
penar. 699. Quod vulgo desideratur, *me* habent multi libri, in
his nostri et Bosschae praeter Voss. A. 703. Ita Guelf. V.: *ipse*
a diis. 705. Sic vet. cod. Cam. et Pall. 5. V.: *Coniciam.* 707.
Sic nostri, Leid. A, Voss. B, V.: *hanc rem magis vol.* 708. *ae-*
grit. non eliditur, praesertim in commissura versus aegynarteti.
714. Sic vet. cod. Camer. V.: *Collecto.*

Eminor interminorque; ne quis mi obstiterit ob-
viam, as. t. d. i. d.

Nisi qui set diu xixissa sese homo arbitrabitur: t. t. c.

Nam qui obstiterit, more sistet! H. Hic homo pugilatum
incipit.

E. Facere certum est! Proinde ut omnes itinera insistant sua,
Ne quis in hanc plateam negoti conferat quidquam sui: 720
Nam meus est balista pugnus, cubitus catapulta est mihi,
Humerus aries; tum genu ut quemque icero: ad terram
dabo;

Dentilegos omnis mortalis faciam, quemque obfendero!

H. Quae illa ecminatio est? nam nequeo mirari satis.

E. Qui mi in cursu obstiterit, faxo is vitae extemplo
obstiterit suae! as. t. d. i. d. 725

Faciam, ut hujus die locique meique semper meminerit!

H. Quid hic homo tantum incipissit facere cum tantis
minis? t. t. c.

E. Prius edico, ne quis propter culpam capiatur suam.
Continete vos domi! prohibete a vobis vim meam!

H. Mira edepol sunt ni hic in ventrem sumsit confidentiam.
730

Vae misero illi, cujus cibo iste factus est impensor!

E. Tum pistores scrophipasci, qui alunt furem sues,
Quarum odore praeterire nemo pistrinum potest,

Eorum si quiquequam scropham in publico conspexero:
Ipsis ex dominiis meis pugnis excalcabo fures!

H. Basilicas edictiones atque imperiosas habet: 735

Satur homo est; habet profecto in ventre confidentiam.

E. Tum piscatores, qui praebent populo piscis foetidus,
Qui advehuntur quadrupedanti crucianti cantherio.

Quorum odos subbasilicanos omnis abigit in forum: 740
Eis ego ora verberabo sirpiculis piscariis:

Ut sciant, alieno naso quam exhibeant molestiam.

Tum lanii autem, qui concinnant liberis orbas ovis,

Qui locant caedundos agnos et duplo agniam danunt,

720. Libri soloece: in hac platea. 722. Ita Junt. Ald. Cam.
Lamb. Bosscha, alii. V.: ad quemque. Scripti etiam: icero, pauci:
iero; sed edd. vett.: icero. 726. hujus plurimi codd. V.: ejus.
731. impensior Frising. Langg. Pall. 5, nostri et Bosschae, ut vi-
detur, omnes, item Meursii liber et Palmerii et vett. edd., quod
merito placuit. V. secundum cod. Camer.: imperiosior, sed edi-
ctiones imperiosas habemus 736. Cf. Bacch. 479, Pseud. 786, Truc.
80. 732. Ita Cam. Voss. de Anal. 1, 42., qui metri causa legen-
dum putat furem qui alunt sues, quod ut fiat, nulla causa est,
cum qui apb ietu positum non liquescat corripiaturque. Quem
tamen sequitur Bosscha.

Qui petronii nomen induit yerveci sectario; 745
 Eum ego si in via petronam publica conspexero:
 Et petronem et dominum reddam mortalis miserrimos.
 H. Eugepae! edictiones aedilitias hic habet,
 Mirumque adeo est, ni hunc Aetoli sibi fecere agoranomum.
 E. Non ego nunc parasitus sum, sed regum rex regalior: 750
 Tantus ventri conmeatus meo adest in portu cibus.
 Sed ego concessio hunc Hegionem onerare laetitia senem, i. t.
 Qui hominæ hominum adaeque nemo vivit fortunatior? t. t. c.
 H. Quae illaec est laetitia, quam illic laetus largitur mihi?
 E. Heus, urbi estis? ecquis aperit ostium? aa. c. 2t. d. br. 755
 H. Hic homo ad coenam recipit se ad me. E. Aperite hasce
 ambas foris; t. t. c.
 Priusquam pultando assulatim foribus exitium adfero!
 H. Perlubet hunc hominem conloqui. Ergasile! E. Er-
 gasilum qui vocat? i. t.
 H. Respice, Fortuna quod tibi nec facit, nec faciet, i. tr. h.
 Ergasile. E. Hoc me jubes? i. d. br. 760
 Sed quis est? H. Respice ad me. Hegio sum. E. Oh
 mihi cr. t.
 Quantum est hominum optimumorum optume, in tempore
 Advenis. cr.
 H. Nescio quem ad portum nactus es, ubi coenes: eo fa-
 stidis. i. t. c.
 E. Cede manum! H. Manum? E. Manum, inquam, cedo
 tuam actutum! H. Tene t. t. c. 765
 E. Gaude! H. Quid ego gaudeam? E. Quia ego impero.
 Age, gaude modo!
 H. Nol moerores mi antevortunt gaudiis. E. Nolo irascier.
 Jam ego ex corpore exigam omnis macula's moerorum tibi!
 Gaude audacter! H. Gaudeo, etsi nil scio, quod gaudeam.

748. Non pauci MSS.: *Euge*, quod dedisse videtur corrector aliquis, postquam intrusum esset *quidem*, ut numeri versus levigarentur. V. enim legitur: *hic habet quidem*. Sed libri quidam, in his Helmst.: *hic quidem habet*, ut vagari solent glossemata. *Eugepae*, quod erat in cod. Camer., non liquescit. 752.
 Sic Leid. B. V.: *cesso*. Cf. Poen. 753. Plerique codd.: *O. homine ad*. Alii, in his nostri Guelf. et Helmst.: *hominum*. Utrumque verum. De se Cam. addidit *hominum*. 755. Ita B. Leid. V.: *ecquis hoc ap. ost.?* 757. Sic vett. edd. V.: *vel assul*. 759. Verba *Fortuna q. t. n. f.*, nec faciet Ergasilo tribuuntur in vulgatis libris, inepte quidem. 760. *Ergasile* habetur in Leid. B. apud Bosscham et Monacensi. 768. Verba *Noli irascier* huic loco non convenire, sensit Acidalius. Versu 772 recte se habent, hic minius. Censebat itaque vir doctus legendum esse: *Non ita est: scies*. Possis etiam: *Nolo ita rieri*, idque sane codicum scripturae similis. Cf. Cas. 513.

E. Bene facis. Jube . . . H. Quid jubeam? E. Ignem
ingentem fieri. 770

H. Ignem ingentem? E. Ita dico: magnus ut sit.

H. Quid? me, volturi,
Tuam causa sedis incensurum censes? E. Noli irascier.

Jubeam, an non jubes, adstitui aulas, patinas elui,

Laridum atque epulas foveri foculis ferventibus,

Alium piscis praestinatum abire . . . H. Hic vigilans som-
niat. 775

E. Alium porcinam atque agninam et pullos gallinaceos . . .

H. Scis bene esse, si sit, unde. E. Pernam atque oph-
thalmiam.

Horaeum et scombrum et trugonem et cetum et mollem
caseum?

H. Nominandi istorum tibi erit mage quam edundi copia.

Hic apud me, Ergasile. E. Mean' me causa hoc censes
dicere? 780

H. Nec nil hodie hic nec multo plustu edes (ne frustra sis) :

Proin tu tui quotidiani victi ventrem ad me adferas.

E. Quia ita faciam, ut tute cupias facere tantum, etsi
ego vetem.

H. Egone? E. Tu nae. H. Tum tu mi igitur herus es.
E. Imo benevolens.

Vin' te faciam fortunatum? H. Malim, quam miserum
quidem. 785

E. Cedo manum! H. Hem manum! E. Di te omnes ad-
juvant! H. Nil sentio.

E. Non enim es in senticeto: eo non sentis. Sed jube.

Vasa tibi pura adparari ad rem divinam cito,

Atque agnum adferri propere unum pinguem. H. Cur?

E. Ut sacrifices.

H. Quoi deorum? E. Mi hercle: nam ego sum tibi nunc
summus Jupiter; 790

Idem ego sum Salus, Fortuna, Lux, Laetitia, Gaudium.

Proin tu deum hunc saturitate facias tranquillum tibi.

770. Argent. a. 1514.: Sed jube. 777. ophthalmiam Guelf.

Leidd. et huc fare vergebant Palatini. V. ophthalmia. 778. tru-

gonem, τρυγωνα. V.: trigonem. 781. V.: N. n. h. n. m. pl. t. hic

e., ne f. sis. 783. V.: ut te cup. Sed Guelf.: ut te tute, Leid.

A. vocibus transpositis: te tu. 784. Sic plane Pal. 3. Ceteri fere

libri: tu ne. V.: tute. Tu nae etiam Bosscha. 789. propere unum.

Libri proprium, quod frustra tuetur Pius in Annot. posterioribus

ad Plautum Lamp. Gruter. 1. p. 580. Propere in eo latere sen-

sit Scal., sed id versui non sufficit. 790. Proin tu d. hunc major

pars librorum, et recte, ut gravissima vox deum non liquescat.

Fecerunt tamen correctores: Proinde t. d. huncce.

H. Esurire mihi videre. E. Mihi quidem esurio; non tibi.
 H. Tuo arbitrato facile patior. E. Credo: consuetus puer.
 H. Jupiter te dique perdat! E. Te hercle mi aequum est
 gratias 795

Agere obnantium: tantum ego nunc porto a portu tibi boni.
 Nunc tu mihi places. H. Abi, stultus: sero post tempus
 venis.

E. Igitur olim si advenissem: mage te tum istuc diceret;
 Nunc hanc laetitiam accipe a me, quam fero: nam filium
 Tuum modò in portu Philopolemum vivom salvom et so-
 spitem 800

Vidi in publica celoce, ibidemque illum adolescentulum
 Alium una et tuom Stalagmum servom, qui aufugit domo,
 Qui tibi subripuit quadrimum puerum filiolum tuom.

H. Abi in malam rem! ludis me! E. Ita me amabit sancta
 Saturitas, i. t.

Hegio, itaque suo me semper condecoret cognomine t. t. c. 805
 Ut ego vidi. . . . H. Gnatum meum? E. Tuom gnatum
 et genium meum.

H. Et captivom illum Alidensem. . . . E. Μά τὸν Ἀπόλλω!
 H. Et servolum

Meum Stalagmum, meum qui gnatum surripit? E. Νῆ
 τὰν Κόραν!

H. Jam diu. . . . E. Νῆ τὰν Πραυνέην; H. Venit.
 E. Νῆ τὰν Συγρίαν!

H. Certo? E. Νῆ τὰν Φρονισιῶτα. H. Vide, sis! .
 E. Νῆ τὰν Ἀλάτριον! 810

H. Quid tu per barbaricas urbis iuras? E. Quia enim item
 asperae,

Ut tuom victum autumabas esse. H. Vae aetati tuae!

E. Quippe quando nil mihi credis, quod ego dico sedulo.
 Sed Stalagmus quojus erat tunc nationis, quom hinc abit?

H. Sículus. E. At nunc Sículus non est: Bojus est; bo-
 jam terit: 815

Liberorum quaerundorum causa ei, credo, uxor data est.

H. Dic: bonan' fide tu mi istaec verba dixisti? E. Bona.

H. Di immortales, iterum gnatus videor, si vera autumas!

E. An tu dubium habebis, etiam sancte quom ego jurem tibi?

810. Sic fere Langg. Bosschae, Helms. et vet. quaedam edd.,
 in his Mediol. a. 1500 (*ne tam alacrium*), ex regula cōmūni de
 genere nominum urbium propriorum. Sic et ipsē Bosscha. V.:
 ἢ τὸ Ἀλάτριον. 813. Ita Leid. B. V.: *miki nihil*, vel *mihi nil*.
 814: V. abiit. Sed cf. interpp. ad Amph. 506. et ad Horat. Sat.
 2, 3, 61, itam Bonat. ad Terent. Phorm. prol. 1. etc. 819: Sic
 libri omnes antiqui. In recentioribus omissam ego.

Postremo, Hegio, si parva iurijurando est fides: 820
Vise ad portum. H. Facere certum est. Tu intus cura,
quod opus est.

Sume, posce, prome quidvis! te facio cellarium.

E. Nam hercule, nisi manticulatus probe ero, fusti pectito.
Aeternum tibi dapinato victum, si vera autumas!

E. Unde id? H. A me meoque gnato. E. Sponden' tu
istud? H. Spondeo. 825

E. At ego, tuom tibi advenisse filium, respondeo.

H. Cura, quam optume potes! E. Bene ambula et red-
ambula!

Ille hinc abiit; mihi rem summam credidit cibariam.

Di immortales, ut ego collos jam praetruncabo tergoribus! t. t.

Quanta pernis pestis veniet! quanta labe larido! t. t. c. 830

Quanta sumini absumedo! quanta callo calamitas!

Quanta laniis lassitudo! quanta porcinariis!

Nam alia si memorem, quae ad ventris victum conducunt:
mora est.

Nunc ibo indu praefecturam: jus ut dicam larido,

Et, quae pendent indemnatae, pernis auxilium ut feram. 835

PUER REGIONIS.

Diespiterte dique, Ergasile, perdant et ventrem tuom. i. t. V. 1

Parasitosque omnis, et qui posthac coenam parasitis dabit!

Clades, calamitas, intemperies in nostram advenit domum

Modo. Quasi lupus esuriens metui ne in me faceret inpetum;

Nimisque hercle ego illum male formidabam: ita frendebat
dentibus. 840

Adveniens deturbavit totum cum carni carnarium;

Arripuit gladium, praetruncavit tribus tergoribus glandia;

Aulas calicesque omnis confregit, nisi quae modiales erant;

Cocum percontabat, possentne seriae fervere;

Cellas refregit omnis intus, reclusitque armarium. 845

825. Ita Brix. Iunt. Argent. Ald., Colvio et Acidasio recte
probantibus. Scripti: *mansucinatus*, ut vulgo edd., *mantissina-*

tus, *manticinatus*, *mantinatus*. Salmas. et Brunck.: *panticinatus*.

824. Sic eadem edd., non *dapinabo*, sicut vulgo, quod proximis

utriusque personae dictis haud convenit. 834. *meam praef.* Pal.

5. et Argent. Sed recte Gron. legendum putat secundum eod.

Angl.: *N. ibo in praef.*, nisi quod metri gratia scribendum erat

indu. Recte item Gros.: *ut jus. V.: N. i. ad pr., et i. d. l.* 835.

Sic Pall. et Langg. Guelf. quoque et vet. edd.: *pernis. V.: per-*

nae, eis aus. 841. Libri: *carne*. Fort., usurpata anastrophe:

tot. carne cum carn. 844. *V.: percontabatur.*

Adserve istunc, sultis, servi! ego ibi, ut conveniam senem:
Dicam, ut sibi penum aliud ornet, si quidem sese volet
Uti: nam hic quidem ut adornat, aut jam nihil est, aut
jam nihil erit.

HEGIO. PHILOPOLEMUS. PHILOCRATES.
STALAGMUS.

H. Jovi disque ago gratias merito magnas, b. t. V, 2.
Quom te reducem tuo patri reddiderunt, 850
Quomque ex miseriis plurimis me exemerunt,
Quae adhuc, te carens dum hic fui, sustentabam;
Quomque hunc conspicio in potestate nostra; as. i. h. b. d.
Quomque haec reperta est fides firma nobis.

PHI. Satis jam dolui ex animo et cura me satis et lacrumis
maceravi hoc; as. t. d. i. d. h. 855

Satis jam audiui tuas aerumnas, ad portum quas mihi me-
morasti.

Hoc agamus. P. Quid nunc, quoniam tecum servavi fi-
dem, t. t. c.

Tibique hunc reducem in libertatem feci? H. Fecisti,
ut tibi.

Philocrates, nunquam referre gratias possim satis,
Proinde ut tu promeritus de me et filio. PHI. Imo potes, 860
Pater, et poteris, et ego potero, et di potestatem dabunt,
Ut beneficium benemerenti nostro merito muneret,
Sicut tu huic potes, pater mi, facere merito maxame.

H. Quid opus verbis? lingua nulla est, qua negem, quid-
quid roges.

P. Postulo abs te, ut mi illunc reddas servom, quem hic
reliqueram 865

Pignus pro me, qui mihi melior, quam sibi, semper fuit:
Pro benefactis ejus ut ei pretium possim reddere.

H. Quod benefecisti, referetur gratia: id, quod postulas,
Et id et aliud, quod me orabis, inpetrabis; atque te
Nolim suscensere, quod ego iratus ei feci male. 870

P. Quid fecisti? H. In lapicidinas conpeditum condidi,
Ubi rescivi, mihi data esse verba. P. Vae misero mihi!
Propter meum caput labores homini evenisse optumo!

859. Ita B. Leid. V.: *gratiam*: 860. V., *refragantibus scrip-*
tis nostris et aliorum fere omnibus: filio meo. Non eliditur vox
filio propter interpunctionem. 861. Iunt. Ald. Bosscha. V.: *di*
eam, duriore quidem contractione; ut bene monet vir doctissimus.

H. At ob eam rem mihi libellam pro eo argenti ne davis:

Gratilis a me, ut sit liber, abducito. P. Edepol, He-
gio, as. t. d. d. 875

Facis benigne! Sed quaeso, hominem ut jubeas accessi.

H. Licet. t. t. c.

Ubi estis vos? Ite, ite actutum: Tyndarum huc accersite. i. t.

Vos ite intro. Interibi ego ex hac statua verberea volo t. t. c.

Erogitare, meo minore quid sit factum filio.

Vos lavate interibi. PH. Sequere hac, Philocrates, me
intro. P. Sequor. 880

H. Age, tu illuc procede, bone vir, lepidum mancipium
meum!

ST. Quid me oportet facere, ubi tu, talis vir, falsum
autumas?

Fui ego bellus, lepidus, bonus vir, nunquam, neque frugi
bonae.

Neque ero unquam. Nae tu spem ponas, me bonae frugi
fore.

H. Propemodum, ubi loci fortunae tuae sint, facile intel-
legis: t. t. c. 885

[Si eris verax, tua ex re facies ex mala meliusculam.]

Recta et vera loquere. Sed neque vere tu neque recte adhuc

Fecisti unquam. ST. Quod ego fatear, credin' pudeat,
quom autumes?

H. At ego faciam ut pudeat: nam in ruborem te totum dabo!

ST. Heia, credo ego, inperito plagas minitaris mihi!

Tandem ista aufert. Dico, quid fers: ut feras hinc, quod
petis. 890

H. Satis facundus; sed jam fieri dicta compendi volo

ST. Ut vis, fiat. Bene morigerus fui puer; nunc non decet.

H. Hoc agamus. Jam animum advorte ac mihi, quae di-
cam, edissere.

Si eris verax: tua re facies ex mala meliusculam.

884. V. t. ne tu sp. p. Sed nae et ne nullo discrimine scripta
leguntur in codd. De 88 verbis, quae uncinis inclusi, vid. ad 894.
886. tu praebuere sunt. Ald. Alii inferciunt mihi. 890. Scripti:
dic. V.: dicque. 891. Ita vet., et similiter aliis in locis, intel-
lecto verbo substantivo. Male vulgati libri: facundus. Legitur
quoque, praeter morem Plauti et corruptis numeris: fieri dictis
compendium volo. Vicina sunt in libris vetustis dicta et dictis.
892. Sic Leid. C. V.: fuit, et tribuuntur haec Hegioni, quem vix
decent. 894. V.: S. e. p., tuis rebus feceris meliusculas, vel pe-
jus etiam; Si e. v., res tuas fec. meliusculas. Dedit Camerar.:
tuis e rebus, Bosscha e. Vossiano B.: t. ex rebus. Sed melioris
notae sunt, modo emendantur, verba illa, quae vulgo leguntur
post 885. Emendavimus igitur. Alterutrum horum versuum scri-
bere Plautus potuit, utrumque non potuit.

STA. Nugas istaec enut: non me causas scire, quid dignus
siem? 895

H. At ea subterfugere potis es pauca, si non omnia.

STA. Pauca escugiam, scio: nam multa evenient, et me-
rito meo,

Quia et fugi et tibi subripui filium et eum vendidi.

H. Quoi homini? STA. Theodoromedi in Alide πολυπλοουε
Sex minis. H. Proh di immortales, is quidem est hujus
pater 900

Philocratis! STA. Quin melius novi, quam tu, et vidi saepius.

H. Serva, Jupiter supreme, et med et meum gnatum mihi!
Philocrates, per tuom te genium obsecro, exi! te volo!

PHILOCRATES. HEGIO. STALAGMUS.

PHI. Hegio, adsum: si quid me vis, impera. H. Hic gnatum
meum t. t. c. V, 3

Tuo patri ait se vendidisse sex minis in Alide. 905

PHI. Quam diu id factum est? STA. Hic annus incipit vi-
cesimus.

PHI. Falsa memorat. STA. Aut ego aut tu: nam tibi qua-
drimulum

Tuos pater peculiarem parvolum puero dedit.

PHI. Quod erat ei nomen, si vera dicis, memoradum mihi.

STA. Paegnium vocitatust; post vos indidistis Tyndaro. 910

PHI. Cur ego te non novi? STA. Quia mos oblivisci est ho-
minibus,

Neque novisse, quojus nihili sit faciunda gratia,

PHI. Dic mihi: isne istic fuit, quem vendidisti meo patri,
Qui mihi peculiaris datus est, hujus filius?

H. Vivitne is homo? STA. Argentum accepi; nil curavi
ceterum. 915

H. Quid tu ais? PHI. Quin istic ipsust Tyndarus tuos filius,
Ut quidem argumenta hic loquitur: nam is mecum a
puero puer -

Bene pudiceque educatust usque ad adulescentiam.

H. Et miser sum et fortunatus, si vos vera dicitis:

Eo miser sum, quia male ille feci, si gnatus meust. 920

Heu, heu, quom ego plus minusve feci, quamde aequom fuit!

Quod male feci, crucior modo, si infectum fieri possiet.

Sed eccum incedit huc, ornatus haud ex suis virtutibus! i. t.

899. V.: *Polyplusio*, quasi hoc esset hominis nomen proprium.
Sed cf. 561. Non rara in Plauto graeca. 905. Sic libri plurimi, et
Bosscha. V.: *ingenium*. Vid. Bentl. ad Terent. Andr. 1, 5, 54. 921.
V.: *minusque*, errore tralaticio. Non sic loquuntur: vid. Gronov. ad
Men. 492. Erroneum quoque vulgatum *quam*, cujus loco in Helms-
t quod legitur, quod *quamde* fuisse puto. Cf. Guilielmi Quaest.

TYNDARUS. HEGIO. PHILOCRATES. STALAGMUS.

T. Vidi ego multa saepe picta, quae Acherunti flerent,

t. t. c. V. 4.

Cruciamenta; verum enimvero nulla adaeque est Ache-
runs;

935

Atque ego ubi fuvi in lapicidinis illic. Ibi demum est locus, i. t.
Ubi labore omnis lassitudo est exigunda ex corpore.

Nam ubi illo adveni: quasi patriciis pueris aut monedulae

Aut anates aut coturnices dantur, quicum lusitent, t. t. c.

Idem mi haec advenienti upupa, qui me delectem, data
est

930

Sed herus eccum ante ostium, et herus alter eccum ex Alide
Rediit! H. Salve, exoptate gnate mi! T. Hem, quid?

„Gnate mi!“

Attat, scio, cur te patrem esse adsimules et me filium: i. t.
Quia mihi, itidem ut parentes, lucis das tuendae copiam.

PHI. Salve, Tyndare! T. Et tu, quojus causa hanc aerum-
nam exigo! t. t. c. 935

PHI. At nunc in divitias liber faxo venies; nam tibi

Pater hic est; hic servos, qui te huic hinc quadrimum

Vendidit patri meo te sex minis; is te mihi

Parvolum peculiarem parvulo puero dedit.

Ille indicium fecit: nam hunc ex Alide huc reducimus. 940

T. Quid? hujus filium? PHI. Intus eccum fratrem germa-
num tuum! i. t.

T. Quid tu ais? adduxim' illunc hujus captivum filium?

PHI. Quin, inquam, intus hic est. T. Fecisti edepol et recte
et bene!

PHI. Nunc tibi pater hic est; hic fur est tuos, qui parvum
hinc te abstulit.

T. At ego nunc grandis grandem natu ob furtum ad carnu-
ficem dabo. i. t. 945

PHI. Meritus est. T. Ergo edepol merito meritam mer-
cedem dabo. t. t. c.

936. Ita Helmst. et vett. edd. V.: ubi ego fui in lapicidinis.
Illic ibi etc. 930. delectem Pal. 1. Guelf. Voss. B., quod merito

placuit. Sic etiam Bosscha. V.: delectet. 930. Vel Rediit porre-
cta prima Syllaba legendum est, vel Salve non olidendum. 934.

Ita Leid. C., nisi quod habet Qui mihi itidem. V.: item, quod et-
iam ipsum ferri potest; sed altero versu numeri eriguntur. 936.

Helmst.: A. n. divit. liber etc. in omisso. V.: As n. liber in div.
940. Pall. et Guelf.: reducimus. Alii, in his Monac. adduximus.

945. nunc, non hunc, ut vulgo, Pall., vet. cod. Camer. a manu 1.,
nostri libri et Bosschae omnes, item vett. edd., in his Tarvisii

excusa 1482. et Mediol. anni 1509, quod etiam Boethornio ar-
ridebat. 946. Verbum merito addendum fuit metri gratia, cui verbo

sequens meritam offecit. Sic et Bosscha.

Sed hic, orbo: pater meus tunc es? H. Ego sum, gnate mi.
T. Nunc edepol demum in memoriam regredior, quom
cogito,

Quasi per nebulam, Hegionem meum patrem vocarier.
H. Hegio sum. PHR. Conpedibus quaeso ut levior tibi sit
filius 950

Atque hic gravior servos. H. Certum est, principium id
praevoitier.

Eamus intro: ut arcessatur faber: ut istas conpedes i. t.
Tibi adimam, huic dem. STR. Quoi peculi nihil est, recte
feceris. t. t. c.

C A T E R V A.

Spectatores, ad pudicos mores facta haec fabula est: t. t. c.
Neque in hac subagitationes sunt neque ulla amatio 955
Nec pueri suppositio neque argenti circumductio;
Neque ubi amans adulescens scortum liberet clam suom
patrem.

Hujusmodi paucas poëtae reperiunt comoedias,
Ubi boni meliores fiant. Nunc vos, si vobis placet,
Et si placuimus neque odio fuimus: signum hoc mittite! 960
Qui pudicitiae esse vultis praemium, plausum date!

947. V., hiante versu, oro. Non semel futura usurpantur pro
praesentibus, Graecorum more, qui βουλευομαι pro βολομαι et hu-
jusmodi alia nonnunquam dicunt Cf. Cas. 237. Mil. 397. Trin.
889. etc. Quo pertinet etiam frequens illud apud Comicos amabo.
948. Plerique omnes libri sic:

Nunc demum in memoriam redeo, cum mecum cogito,
Nunc edepol in memoriam regredior, audisse me.
Quasi etc.

in quibus turbasse glossatores, nemo est quin videat. Atque ista
Nunc demum etc. ne justos quidem habent numeros. Nempe verbis
in mem. regredior interpretandi causa adscripta primum fuit for-
mula tritior illa in memoriam redeo; dein addendo cum dese tum
ex proximis versum efficere studuerunt, ut fieri solet in hoc genere.
Ex proximis petita censeo verba cum mecum cogito, ut quae Plau-
tini sint saporis, quibus ad antecedentia relatis ο τυχον sequenti-
bus, item metri causa, addidit verba audisse me. Confirmat suspi-
cionem antiquus optimusque codex, quem versavimus, Guelf., in
quo prior horum versuum non legitur. Quod quidam utramque re-
tinentes legunt. mecum recogito, fugit eos ratio. Mecum inculcatum
a versificatore. 949. neb. non liquescit: 950. Hegio. V. Ego, imper-
fectis quidem numeris. Sic et supra erratum 761. in codd. Helmst.
atque Leid. B., et 904. scriptor codicis A. Leid.: Hegio, ego adsum,
cum in αὐτορραφή reperiisset, nisi fallor, egio (nam sic fere vetusti
libri), pro eoque legi vellet, sed malo ego.

C A S I N A.

ARGUMENTUM.

Conservam conservi duo uxorem expetunt; i. s.

Alium senex adlegat, aliump filius.

Senem adjuvat sors; verum decipitur dolis:

Ita ei subicitur pro puella servolus

Nequam, qui dominum mulcat atque villicum.

Adolescens ducit Casinam civem cognitam.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGUS.
CHALINUS.
OLYMPIO.
CLEOSTRATA.
PARDALISCA.
MURRHINA.
STALINO.
ALCESIMUS.
COCUS.
ANCILLAE.
GREG.

P R O L O G U S.

Salvere jubeo spectatores optumos, i. i. a.
 Fidem qui facitis maxumi, et vos Fides.
 Si verum dixi, signum clarum date mihi:
 Ut vos mihi aequos jam inde a principio sciam.
 Qui utuntur vino vetere, sapientis puto, 5
 Et qui lubenter veteres spectant fabulas.
 Antiqua opera et verba quom vobis placent,
 Aequom placere est autem veteres fabulas:
 Nam nunc novae quae prodeunt comoediae
 Multo sunt nequiores, quam numi novi. 10
 Nos postquam populi rumore intelleximus,
 Studiose expetere vos Plautinas fabulas:
 Antiquam ejus edimus comoediam,
 Quam vos probastis, qui estis in senioribus:
 Nam juniorum qui sunt, non norunt, scio; 15
 Verum ut cognoscant, dabimus operam sedulo.
 Haec quom primum acta est, vicit omnis fabulas.
 Ea tempestate flos poetarum fuit,
 Qui nunc abierunt hinc in communem locum;
 Sed tamen absentes prosient praesentibus. 20
 Vos omnis opere magno esse oratos volo,
 Benigne ut operam detis ad nostrum gregem.
 Ejicite ex animo curam atque alienum aes;
 Ne quis formidet flagitatorem suum:
 Ludi sunt; ludus datus est argentariis; 25
 Tranquillum est, Alcedomia sunt circa forum;
 Ratione utuntur ludis, poscunt neminem;
 Secundum ludas reddunt autem nemini.

Vers. 4. Sic nostri codd., Mediol. a. 1500. etc. V.: *Ut v. mi esse aequ.*, vix quidem audito mihi, verbo gravissimo. 8. *autem* posuit Acidal. Divinatt. p. 124. Inepte libri: *ante*. 20. V.: *S. abs. tam. prosunt praes.* Vett. fere: *S. tam. abs. Prosient*, h. e. prod-esse possunt, ipse xarus expetit. 26. Sic, Mediol. V.: *circum*.

Aurea vacivae si sunt, animum advortite:
 Comoediai nomen dare vobis volo. 30
 Clerumenoe vocatur haec comoedia.
 Graece, latine Sortientes. Diphilus
 Hanc graece scripsit, post id rursum denuo
 Latine Plautus cum latranti nomine.
 Senex hic maritus habitat; eji est filius; 35
 Is cum patre una in illisce habitat aedibus.
 Est eji quidam servos, qui in morbo cubat
 (Imo hercle vero in lecto, ne quid mentiar);
 Is servos, sed abhinc annos factum est sedecim,
 Quom conspicatust primulo crespuculo 40
 Puellam exponi: adit extemplo ad mulierem,
 Quae illam exponebat; orat, ut eam det sibi;
 Exorat; aufert; detulit recta domum;
 Dat herae suae; orat, ut eam curet, educet.
 Hera fecit: educavit magna industria, 45
 Quasi si esset ex se nata, non multo secus.
 Postquam haec adolevit ad eam aetatem, ut viris
 Placere posset: atque puellam eam hic senex
 Amare efflictim et item contra filius.
 Sibi nunc uterque contra legiones parat, 50
 Paterque filiusque, clam alter alterum.
 Pater adlegavit villicum, qui posceret
 Sibi istam uxorem: sperat, si ei sit data,
 Fore sibi paratas clam uxorem excubias foris.
 Filius armigerum autem adlegavit suom, 55
 Qui sibi eam uxorem poscat: scit, si id impetret,
 Futurum, quod amat, intra praeseptis suas.
 Senis uxor sensit, operam virum amoris dare:
 Propteread una consentit cum filio.
 Ille autem postquam filium sensit suom 60
 Eandem illam amare et inpedimento sibi
 Esse: adulescentem hinc peregre ablegavit pater.
 Sciens ejus mater dat operam absenti tamen,
 Is, ne expectetis, hodie in hac comoedia

30. V.: *Comoediae*. 40. V.: *Q. conspicatus est primo crep.*
 47. *eam non est elidendum*. 48. V.: *P. p., at eam puellam hic*
senex Amat efflictim. Just. Ald. Taubm.: *Amare*. 51. Guelf.:
alterum quoque Helmstad. et vett. edd.: alterumque. Aberasse vi-
 detur *que ad finem versus*. 53. V.: *is sperat*, sicut 56. Guelf.
is scit, quasi servi dicerentur. Ortum utrobique pronomem ex vi-
 cinis vocibus. Legitur quoque *eji secundum Brantium*, nescien-
 tem, si sub ictu positum non elidi. 59. V.: *Propterea ea una*, re-
 fragantibus quidem vett., qua scriptis, qua impressis. 63. Pu-
 tate libri et perversis numeris: *Se. e. m. et dat op. a. t.*

In urbem non rediit: Plautus noluit: 66
Pontem interrumpit, qui erat eji in itinere.

Sunt hic, quos credo nunc inter se dicere:
Quaeso hercle, quid istuc est? serviles nuptiae?
Servine uxorem ducent aut poscent sibi?
Novom attulerunt, quod fit nusquam gentium. 70

At ego ajo hoc fieri in Graecia et in Carthagini.
Et hic in nostra terrad et in Apulia;
Majoreque opera ibi serviles nuptiae
Quam liberales etiam curari solent.

Id ni sit, mecum pignus, si quis volt, dato 75

In urnam mulsi, Poenus dum iudex siet,

Vel Graecus adeo, vel mea causa Apulus.

Quid nunc? nil agitis? Sentio: nemo sitit.

Revortar ad puellam illam exposititiam,

Quam servi summa vi sibi uxorem expetunt. 80

Ea invenietur et pudica et libera

Ingenua Atheniensis, neque quidquam stupri

Faciet profecto in hac quidem comoedia;

Mox hercle vero post, transacta fabula,

Argentum si quis dederit, ut ego suspicor,

Ulro ibit nuptum; non manebit auspices.

Tantum est. Valete, bene rem gerite et vincite

Virtute vera, quod fecistis antidhac!

OLYMPPIO. CHALINUS.

OL. Non mihi licere meam me rem solum, ut volo, i. s. I, 1

Loqui atque cogitare sine ted arbitro?

Quid tu, malum, me sequere? CH. Quia certum est mihi,

Quasi umbra, quoquod ibis tu, te persequi.

Quin edepol, etiamsi in crucem vis pergere: 5

Sequi decretum est. Dehinc conjicito ceterum,

Possiane, necne, clam me sutelis tuis

Praeripere Casinam uxorem, proinde ut postulas.

OL. Quid tibi negoti mecum est? CH. Quid ais, inpudens?

Quid in urbe reptas, villice non magni preti? 10

OL. Lubet. CH. Quin ruri es in praefectura tua?

Quin potius, quod legatum est tibi negotium,

66. Ita Bentl. ad Terent. Heant. s. 5, 50. V.: ei. 7a. Ita Guelf., nisi quod habet terra, ut ceteri libri. V. et posterius consideratur. Fabulae versu 10. vulgo legitur: Q. in u. r., v. hic m. p. Guelf. homo dat pro hic; edd. habent: vill. hinc non m. pr. Rectum non, idque latet in homo, commutatis inter se N et H litteris, ut passim factum.

Id curas atque urbanis rebus te abstines? Huc venistine sponsam praereptum meam? Abi rus, abi directus tuam in provinciam! 15
 OL. Chaline, non sum oblitus officium meum: Praefeci, ruri recte qui curet tamen.
 Ego, huc quod veni in urbem, si inpetravero, Uxorem ut istanc ducam, quam tu deperis, Bellam et tenellam Casinam, conservam tuam, 30
 Quando ego eam mecum rus uxorem abduxero: Rure incubabo usque in praefectura mea.
 CH. Tun' illam ducas? Hercle me suspensio, Quam tu ejus potior fias, satius mortuom.
 OL. Mea praeda est illa: proin tu te in laqueum induas! 25
 CH. Ex sterculino cofosse, tua illaec praeda sit?
 OL. Scies, hoc ita esse. CH. Vae tibi! OL. Quot te modis, Si vivo, habeo in nuptiis miserum meis?
 CH. Quid tu mihi facies? OL. Egone quid faciam tibi? Primum omnium huic lucebis novae nuptae facem: 30
 Postilla ut semper — inprobis nihilque sis. Post id locorum quando ad villam adveneris: Dabifur tibi amphora una et una semita, Fons unus, unum ahenum et octo dolia, Quae nisi erunt semper plena, ego te inplebo flagris! 35
 Ita te adgerunda curvom aqua faciam, inprobe, Ut postilena possit ex te fieri.
 Post autem, ruri nisi tu aut ervom ederis, Aut, quasi lumbricus, terram: quod te postules Gustare quidquam, nunquam edepol jejunium 40
 Jejunum est aequae atque ego te ruri reddebo. Post id quom lassus fueris et famelicus: Noctu ut condigne te cubes, curabitur.
 CH. Quid facies? OL. Concludere in festram firmiter, Unde auscultare possis, quom ego illam osculer. 45
 Quom, mi illa dicet: „Mi animule, mi Olympio,

16. Ita Gneiss. et edd. vett. Helmst.: Ch., non obl: o. m. V.: non sum ego obl. 26. Sic fere et hic alibi codd. antiquiores. V.: sterquilinio. 31. Libri: nihilque. 36. V.: probe; sed nusquam me legere memini ita probe. 38. V.: nisi tu acervum ederis. Et sic fere vett. Sed Sarrac. et Ald.: P. n. nisi ruri tu ervum ed.; Camerar.: P. a. n. r. tu ervom comederis. Scriptum, glisciente depravatione, atervom, acervom. Non semel mixta ac, at, aus. Non liquescit ervom. 41. Ita plurimi vett. Legitur Dicebo et Fidebo apud Naevium, ut monet Meursius. Cf. Non. v. Reddibo. V.: Jejunium est aequus, atque ego ruri reddibo te Vet. liber Camerar.: te ruri reddibo; et reddibo quidem vel reddibo fere etiam ceteri antiqui. 44. Ita Vitus. Garnerus. Festus: Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram. V.: fenestram. Cf. Mil, 381.

Mea vita, mea mēlilla, mea festivitas,
Sine tuos ocellos deosculer, voluptas mea!
Sine, amabo, ted amari, meus festus dies,
Meus pullus passer, mea columba, mi lepus! 50
Quom mi haec dicentur dicta: tum tu, furcifer,
Quasi mus, in medio parietē vorsabere!
Nunc, ne tu te mihi respondere postules,
Abeo intro: taedet tui sermonis. CH. Te sequor:
Hic quidem pol certo nihil ages sine me arbitro. 55

CLEOSTRATA. PARDALISCA.

CL. Obsignate cellas; referte anulum ad me. b. t. II, 1
Ego huc transeo in proximum ad meam vicinam.
Vir si quid volet me: facite hinc me arcessatis.
PA. Prandium jusserat sibi senex parari. as. cr. d. ith.
CL. Stas? Tace atque abi! Neque paro, neque as. 2 t. h. 60
Hodie coquetur, quando is mi et filio advorsatur as. 2 an.
Suo animi amorisque causa sui. Flagitium illud homi-
nis! as. 3 i. h.
Ego illum fame, ego illum siti, as. 2 t. h.
Maledictis, malefactis, amatorem ulciscar! b. t.
Ego pol illum probe incommodis dictis cr. t. c. 65
Angam! faciam ut, proinde ut dignus est, vitam
Colat, Acheruntis pabulum, i. d.
Flagiti persequentem, stabulum nequitiae! as. cr. d. chor. d.
Nunc hinc meas fortunas eo questum ad vicinam. i. tr. h.
Sed foris concrepuit, atque eapse eccam egreditur fo-
ras. t. t. c. 70
Non pol per tempus iter mi incepti. as. 2 i. h.

MURRHINA. CLEOSTRATA.

Mrr. Sequimini, comites, in proximum me huc! Heus
vos! as. 2 ith. II, 2
Ecquis haec, quae loquor, audit? Ego hic ero, cr. t.

59. parietē, ut fonti, vel fontei, parti etc. pro ablativis. Vid. Schneider. ad Caton. 136. Iunt. Ald. Taubm. priore ed.: parietis. V.: pariete. 60. Vett.: Sta. V.: St, tace. Terent. Andr. 5, 6, 15.: Quid stas? quid cessas? 62. Sic vett. V.: animique. 63. Ego neutzubi elidendum. 69. Sio Acidal. et Dissald. V.: vicini. Cf. sequentia. 70. eapse et empse usitata Plauto. V.: ea ipsa. 73. loquor Helmstad. et Monac. V.: loquar. Ego non magis liquescit quam si et Nam sequente versu.

Vir si aut quispiam quaeret. Nam ubi domi

Sola sum, sopor calvitur manus. as. s. t. h. 75

CL. Murrhina, salve. Mu. Salve ecastor. Sed quid tu es
tristis, amabo? as. t. d. i. d. c.

CL. Ita solent, quae sunt male nuptae: domi et foris, ae-
gre quod sit,

Satis est semper. Nam ego ibam ad te. Mu. Et ego pol
istuc ad te.

Sed quid est, quod tuo nunc animo aegre est? nam quod
tibi aegre est,

Itidem mihi dividiae est. CL. Credo ecastor: nam vi-
cinam 80

Neminem amo merito mage quam te, t. d.

Nec, quacum plura sunt mihi, quae ego velim. i. s.

Mu. Amo te atque, istuc quid siet, scire expeto.

CL. Vir me habet pessumis despiciatam modis. c. t.

Mu. Hém, quid est? Dic item hoc: nam pol haud sat
meo 85

Corde accepi querelas tuas, obsecro.

CL. Vir me habet pessumis despiciatam modis,

Nec mihi jus meum obtinendi optio.

Mu. Mira sunt, vera si praedicas: nam viri

Jus suum ad mulieres obtinere haud queunt. 90

CL. Quin mihi ancillulam ingratiis postulat,

Quae mea est, quae meo educata sumtu est, as. cr. d. i. h.

Villico dare suo. Sed ipse eam amat.

Mu. Obsecro, tace: nam hic nunc licet dicere: cr. t.

Nos sumus. CL. Ita est. Mu. Unde ea tibi est? i. d. 95

Nam peculi probas nihil habere addecet c. t.

Clam viro; et quae habet partum, ei haud commode est,

Quin viro aut subtrahat, aut stupro invenerit.

Hoc viri censeo, esse omne, quidquid tuum est.

CL. Tu quidem advorsum tuam amicam omnia loquere.

Mu. Tace, sis, stulta, t. t. 100

76. V.: *meastor*, ἀνέρως quidem. 77. Ita Langiani. V.: *I. s. omnes*, q. s. m. n. 80. V.: *Idem*, quod metro vix sufficit. 85. V.: *exp. scire, quid est*. 84. Post hunc verbum legitur 88. Correxist Acid. 85. V.: *idem et satis*. 91. V.: *ingratis*. 95. Ita Guelf, nisi quod scriptum ibi est *Vill. suo dare*. V.: *villico suo se dare*, cum efficere vellent, nisi fallor, trochaicum tetram. cat. ex verbis *Quae meo — suo se dare*. Quanquam vet. fere: *sumptu siet*. 94. *Avv. d. h. r. u. e.* legendum nam. 97. Sic Pall. et nostri. V.: *virum*. *Commode* (h. e. facile) Lipsio debetur Ant. Lectt. 5, 1. V.: *commodi*.

Et mihi ausculta: noli, sis, tu illi advorsari: sine
amet; as. t. d. i. d. c.

Sine, quod lubet, id faciat: quando tibi nil domi deli-
quom est.

CL. Satin' sana es? nam tu quidem advorsus tuam rem
ista loquere. Mu. Insiapiens.

Semper tu huic verbo vitato abs tuo viro. CL. Quoi verbo?
Mu. „I foras, mulier.“ CL. St, tace! Mu. Quid est?

CL. Hem! Mu. Quis est, cr. t. 105
Quem vides? CL. Vir secum: intro abi! adpropera! age,
amabo! Mu. Inpetras; t. t. c.

Abeo. CL. Mox, mage quom otium erit mi et tibi, igitur
tecum loquar;

Nunc vale. Mu. Et tu valeas. ith.

STALINO. CLEOSTRATA.

St. Omnibus ego amorem credo nitoribus nitidis ante-
venire; as. t. d. i. d. h. II, 3.

Nec pote quidquam commemorari, quod plus salis plusque
leporis hodie 110

Habeat. Cocos equidem nimis demiror, qui tot condi-
mentis i. t. h.

Utuntur, eos eo condimento uno non utier, omnibus quod
Praestat: nam ubi amor condimentum inerit, quoivis placit-
urum credo; as. t. d. i. d. h.

Neque salsum neque suave potest esse quidquam, ubi amor
non admiscetur;

Fel quod amarum est, id mel faciet, hominem ex tristi le-
pidum et lenem. t. t. 115

Hanc ego de me conjecturam domi facio mage quam ex
auditis, as. t. d. i. d. h.

Qui, quom amo Casinam, magis initio munditiis Mundi-
tiam antideo; t. t.

Myropolas omnis sollicito; ubicunque est lepidum unguen-
tum, ungor:

Ut illi placeam. Et placeo, ut videor. Sed uxor me ex-
cruciat, quia vivit! i. t. h.

108. V.: nunc vale. CL. valeas. Quelf.: et valeas, pronomine
su ab utrinque vicina voce intercepto. Nam sic respondere so-
lent. Ceterum verba et val. Murrinae tribuuntur in edd. veteri-
bus. 109. Inepta libri sententia nullisque numeris: Omn. rebus
ego am. cr. et nit. n. a. 117. quom. Scripti plurimi quam, Quelf.
quando, Helmstad. quoniam. V.: potquam.

Tristem adstare adspicio. Blande haec mihi mala res adpellanda est. as. t. d. i. d. c. 120

Uxor mea meaque amoenitas, quid agis tu? CL. Abi! abstine manum! i. t.

Sr. Heia, mea Juno, non decet esse te tam tristem tuo Jovi. Quo abis nunc? CL. Mitte me. Sr. Mane. CL. Non maneo. Sr. At pol ego te sequar.

CL. Obsecro, sanum es? Sr. Sanus, quom ted amo. c. t.

CL. Nolo ames. Sr. Non potes inpetrare. CL. Enicas! 125

Sr. Vera dicas velim. CL. Credo ego istuc tibi.

Sr. Respice, o mi lepus! CL. Nempe ita, ut tu mihi es!

Unde, amabo, hic unguenta adolent? c. tr. c.

Sr. Oh, perii! manifesto miser teneor! Cesso b. t.

Caput pallio detergere? b. tr. 130

Ut te bonus Mercurius perdat, myropola, qui haec mihi dedisti! as. t. d. i. d. h.

CL. Eho tu, nihili cana culex, vix teneor, quin, quae decet te, dicam!

Senecta aetated unguentatus per vias, ignave, incedis? i. t. h.

Sr. Pol ego amico dedi quoidam operam, dum emit cr. t.

Unguenta. CL. Ut cito commentatust! b. tr. 135

Ecquid te pudet? Sr. Omnia, quae tu vis. CL. Ubi in lustra jacuisti? t. t.

Sr. Egone in lustra? CL. Scio plus quam tu med arbitrare.

Sr. Quid id est, as. t. d. i. d. c.

Quod tu scia? CL. Te sene senum omnium neminem esse ignaviorem. as. t. d. i. d. h.

Unde is, nihili? ubi fuisti? ubi frustratus? ubi bibisti? t. t.

Ades mecastor: vide, palliolum ut rugat! Sr. Di me et te infelicient, i. t. h. 140

Si ego in os meum hodie vini guttam indidi. CL. Imo age, ut lubet! as. t. d. i. d.

Bibe, es, disperde rem! Sr. Ohe, jam satis est! conprime te, uxor: nimium tiunis. i. t. h.

Relinque aliquantum orationis, cras quod mecum litiges! — i. t.

Sed quid ais? jam domuisti animum, potius ut, quod vir velit t. t. c.

121. V.: *aique abst. m.* 122. Sic vet. liber Camerar. V.: *Eia*. 124. Sic Langg., similiterque alii scripti. V.: *quando ted.* 129. Helmstad.: *man. inquam miser.* 134. Non elidendum *quoidam*. 138. Sic Palatt. et Monac. V.: *— est? Quid tu scis?* 139. Scripti et vet. edd.: *Adest; Pal. 3: Adem*, pertinente huc in littera ex sequente verbo. 142. Guelf.: *conprime.*

Fieri, id facias, quam advorsere contra? CL. Qua de re?

St. Rogas? 145

Super ancilla Casina, ut detur nuptum nostro villico,
Servo frugi; atque illi ubi bene sit ligno, aqua calida, cibo,
Vestimentis, ubique educat puerulos, quos pariat, potius t. t.
Quam illi servo nequam des armigero, nihili atque in-
probo, t. t. c.

Quoi homini hercle hodie peculi numus non est plum-
heus. 150

CL. Mirum ecastor, te senectâ aetate officium tuom
Non meminisse. St. Quid jam? CL. Quia, si facias recte
aut commode,

Me sinas curare ancillas, quae mea est curatio.

St. Quis, malum, homini scutigerulo dare lubet?

CL. Quia enim unico

Nos oportet opitulari filio. St. At quamquam unicust: 155

Nihilo mage unicus est mihi ille filius, quam ego illi pater. i. t.

Illum mi aequiust, quam me illi, quae volo, concedere. t. t. c.

CL. Tu ecastor tibi, homo, malam rem quaeris! Subolet;
sentio.

St. Egone? CL. Tu: nam quid friguttis? quid istuc tam
cupide cupis? as. t. d. i. d.

St. Ut enim frugi servo detur potius quam servo in-
probo. t. t. c. 160

CL. Quid, si ego inpetro atque exoro a villico, causa mea
Ut eam illi permittat. St. Quid, si ego autem ab armi-
gero inpetro,

Illi eam permittat? Atque hoc credo me impetrassere.

CL. Convenit. Vis tuis Chalinum huc evocem verbis foras?

Tueam orato; ego autem orabo villicum. St. Sane volo. 165

CL. Jam hic erit. Nunc experiemur, nostrum uter sit
blandior.

St. Hercules dique istam perdant, quod nunc liceat dicere!

Ego discrucior miser amore; illa autem quasi ob industriam

Mihi advorsatur. Subolet hoc jam uxori, quod ego ma-
chinor: i. t.

148. Libri pueros. Malui dare puerulos, quam vel habere ver-
sum pro asynarteto, qualis est 137., vel prius ponere pro potius,
quod illius sit interpretamentum. Gliscentem senis affectum
decet metrum gravius. 150. Libri, minus expedito versu: Q.
hom. hod. p. n. n. est pl. Helmstad. pro hodie ostendit hercle.
Utrumque verum nobis videbatur. 157. Langg. & aequum est.
Guelf.: quod volo. 158. Vett. fere Tu, non Tute, sicut vulgo
legitur Verba sub., sentio vulgo seni tribuuntur, sed in Guelf.
et Monac. recte continuantur sub persona Cleostratae. Cf. 169.
163. Sic Palatt. V, me desideratur.

Propter eam rem magis armigero dat operam de industria.
t. t. c. 170

STALINO. CHALINUS.

St. Qui illum di omnes deaeque perdant! Ch. Te uxor aiebat tua t. t. c. II, 4.

Me vocare. St. Ego enim vocari jussi. Ch. Eloquere, quid velis.

St. Primum ego te porrectiore fronte volo tecum loqui. Ch. Stultitia est, ei te esse tristem, quojus potestas plus potest.

St. Perbonae frugi hominem ted esse arbitror. Ch. Intellego. 175

Quin, si ita arbitrare, emittis me manu? St. Quin id volo; Sed nihil est, me cupere factum, nisi tu factis adjuvas. Ch. Quod velia, modo id velim me scire. St. Anxulta ergo: loquar.

Casinam ego uxorem promisi villico nostro dare. Ch. At tua uxor filiusque promiserunt mihi. St. Scio; 180 Sed utrum nunc tu coelibem ted esse mavis liberum, An maritum servom aetatem degere et gnatos tuos? Optio haec tua est; utram harum vis conditiorum, accipe. Ch. Lihet si sim: meo periclo vivam; nunc vivo tuo. De Casina certum est concedere homini nato nemini! 185 St. Intro abi atque actutum uxorem huc evoca ante aedis cito, Et sitellam huc tecum eferito cum aqua et sortis. Ch. Sat placet.

St. Ego pol istam jam aliquovorsum tragulam decidero: Nam si sic nihil inpetrare petero, saltem sortiar. Ibi ego te et subfragatores tuos ulciscar! Ch. Attamen 190 Mihi sors obtinget. St. Ut quidem pol pereas cruciatus malo. i. t.

Ch. Mihi illa nubet! Machinare quod lubet quovis modo! St. Abin' hinc ab oculis? Ch. Invitus me vides; vivam tamen. t. t. c.

175. V., versu evagante supra plantam, quod ajunt: *Pro bonae fr. hom. te jam pridem esse arbitror*. Ch. int. Et *Pro* quidem illud vel *Proh* (nam sic quoque libri) prorsus est alienum. Brix. Paris.: *Perbonae*, recte; et misceri solent harum praepositionum compendia. Verba jam pridem in nostris codd. non leguntur. 181. Sic vett., non esse te, sicut vulgo, 183. V.: *conditionem*. 188. Liber Lipsii: *frag. dejecere*.

ST.- Sumne ego miser homo? satin' omnes res sunt advor-
sae mihi?

Metuo jam, ne Olympionem mea uxor exoraverit, 195
Ne Casinam ducat. Si id factum est: ecce me nullum
senem!

Si non inpetravit: etiam specula est mihi in sortitu. t. t.
Si sors autem decolassit: gladium faciam culcitam, t. t. c.
Eumque incumbam. Sed progreditur optume, seccum,
Olympio. i. t.

OLYMPIO. STALINO.

OL. Unade pol opera in furnum calidum condito i. s. II, 5. 200

Atque ibi torreto me pro pane rubido,

Hera, quam istanc operam a me inpetres, quod postulas.

ST. Salvos sum! salva spes est, ut verba audio!

OL. Quid tu me vero a libertate territas?

Quin, si tu nolis filiusque etiam tuos,

205

Vobis invitis atque amborum ingratis

Una libella liber possum fieri!

ST. Quid istuc est? quicum litigas, Olympio?

OL. Cum eadem, qua tu semper. ST. Cum uxorem mea?

OL. Quam tu mi uxorem? Quasi venator tu quidem es: 210

Dies ac noctis cum cane aetatem exigis.

ST. Quid ait? quid loquitur tecum? OL. Orat, obsecrat,

Ne Casinam uxorem ducam. ST. Quid tum postea?

OL. Negavi enim ipsi me concessurum Jovi,

Si is mecum oret. ST. Di te servassint mihi!

215

OL. Nunc in fermento tota est: ita turgit mihi.

ST. Edepol ego illam mediam disruptam velim!

OL. Credo edepol esse, siquidem tu es frugi bonae.

Verum edepol tua mihi odiosa est amatio:

Inimica est uxor tua mi, inimicus filius,

220

Inimici familiares. ST. Quid id refert tua?

Unus tibi hic dum propitius sit Jupiter:

Tu istos minutos cave deos floccifeceris.

OL. Nugae sunt istaec magnae: quasi tu nescias,

204. V: Quid tu me vero lib. t. Vett. fere: Q. tu me, vel
mea, hera l. t. Camerarii autem liber antiquior: Q. t. me vera
l. t., h. e. Q. tu me vero a l. territas, territare sive absterre
atque arcere cupis? 212. Sic Palatt. et nostri. V.: Q. agit?
215. V.: Quid tu postea? Feminula Quid tum postea? leviora con-
temnuntur: vid. Donat. ad Terent. Hec. 494. 224. V.: istas.
Helmstad.: istec.

Repente ut ecmorianantur humani Joves. 225
 Sic tandem si tu Jupiter sis mortuos,
 Quom ad deos minores redierit regnum tuom:
 Quis mihi subveniens tergo aut capiti aut cruribus?
 St. Opinione melius res tibi habent tuae,
 Si hoc inpetramus, ut ego cum Casina cubem. 230
 Ol. Non hercle opinor posse: ita uxor acriter
 Tua instat, ne mihi detur. St. At ego sic agam:
 Conjiciam sortis in sitellam et sortiari
 Tibi et Chalino. Ita rem natam intellego:
 Necessum est vorsis gladiis depugnariet. 235
 Ol. Quid, si sors aliter, quam voles, evenerit?
 St. Benedice! dis sum fretus; deos sperabimus.
 Ol. Non istuc ego verbum emsim titivilitio:
 Nam omnes mortales dis sunt freti; sed tamen
 Vidi ego dis fretos saepe multos decipi. 240
 Sed tace parumper. St. Quid vis? Ol. Eccum exit foras
 Chalinus intus cum sitella et sortibus,
 St. Nunc nos conlatis signis depugnabimus.

CLEOSTRATA. CHALINUS. STALINO. OLYMPIO.

CLE. Face, Chaline, certiprem me, quid meus me vir
 velit. t. t. c. II, 6
 CH. Ille edepol videre ardentem te extra portam Metiam. 245
 CLE. Credo ecaster velle. CH. At pol ego haud credo, sed
 certo scio.
 St. Plus artificum est mihi, quam rebar: hariolum hunc
 habeo domi.
 Quid, si propius attollamus signa, eamusque obviam?
 Sequere. — Quid vos agitis? CH. Adsunt, quae inperavisti,
 omnia:
 Uxor, sortes, situla, egomet. St. Te uno adest plus, quam
 ego volo. 250

226. V.: *Sed t. si tu I. s. emortuus. Mortuus* placebat etiam
 Acidalio. 228. Sic. vet. cod. Camerar. Pal. 2. et ab initio etiam
 primus. V.: *subveniet.* 229. V., nec sententia nec metro probis:
habeat. Gueff.: habeant. 238. Sic Acid. et Fruter. V.: *emissim.*
 Fulgent. et edd. vet. *emissim.* Cf. Douzae Explanatt. in Cas.
 cap. 3. 241. Perperam legitur: *Tace parum.* Vett. edd.: *Sed*
tace parum. Lamb. alique: *parumper.* 246. Libri, etiam vul-
 gati: *vellet.* Recte Douza fil. alique: *velle.* 247. Sic vet. Cam.
 et 3 Palatt. V.: *ariolum.* 250. V. Libri, *versu profligato: atque*
egomet.

CH. Tibi quidem edepol ita videtur: straulus ego nunc
sum tibi:

Fodico corculum: adsultascit jam ex metu! St. Mastigia...!

CLE. Tace, Chalīne! OL. Conprime istum! CH. Imo istum,
qui didicit dare!

St. Adpone hic sitellam! sortis cedo mihi! Animum ad-
vortite!

Atque ego censui abs te posse hoc me inpetrare, uxor
mea, 255

Casina ut uxor mihi daretur, et nunc etiam censeo.

CLE. Tibi daretur illa? St. Mihi enim? Ah, non id vultui
dicere.

Dum mihi vultui: huic dixi; atque adeo, mihi dum cupio,
perperam

Jamdudum hercle fabulor. CLE. Pol tu quidem; atque
etiam facis.

St. Sed te uterque tuo pro jure, ego atque hic, oramus...
CLE. Quid est? 260

St. Dicam enim, mea mulsa: de istac Casina nostro villico
Huic... imo hercle mihi (vah tandem redii vix veram in
viam!)...

CLE. Per pol saepe peccas Ita fit, ubi quid tantopere expetas.

St. Gratiam facias. CLE. At pol ego neque facio neque censeo.

St. Tum igitur ego sortis utrimque jam. CL. Quis ve-
tat? cr. t. 265

St. Optimum atque aequissimum istud esse, jure judico.

Postremo, si illuc, quod volumus, eveniet: gaudebimus;

Sin secus: patiemur animis aequis. Tene sortem tibi:

Vide, quid scriptum est. CH. Unde? Iniquum est, quia prius
isti quam mihi est.

St. Accipe hanc, sis! CH. Cedo! Mane: unum venit in-
mentem modo; 270

252. Libri: *Eo dico, c. adsudassit (adsudassis, adsudascis)*
jam etc. *Adsultascit* Salmasio placebat et Gronovio. 253. Sic
Acid. V. verba *Compr. i.* continuantur *Gleostratae*, sequentia vero
Imo — dare Olympioni tribuuntur. 258. Sic fere scripti, V.:
dum mihi. 259. Ita scripti. V.: sua. 262. Guelf.: imo etiam
mihi. Ceterum hi versus hoc ordine leguntur in vulgatis libris:
259, 262, 263, 260, 261, 264, pendente versu 262. 265. Libri: sor-
tis, aliis addentibus *mittam*, aliis *ponam*, ut Junt. et Ald. *Sortis*,
sortiam, sicut passim praesentia usurpantur pro futuris. Primum
ipse sortiri voluit senex, h. e. sortes ex situla extrahere; dein le-
niendae invidiae causa uxori rem permittit 286. 269. Vett. fere:
V. q. scr. est, unde unicus (Sarrac. Ald.: villicus) est, quia etc.
V.: V. q. s. e. OL. Unum. CH. iniquum est, quia isti priusquam
m. c. Unde? cur? Quaerit, cur villico data sit sors prior.

Vide, ne qua illic insit alia sortis sub aqua. **St.** Verbero, Men' te censes esse? Nulla est: habet quietum animum modo.

Ol. Quod bonum atque fortunatum sit mihi, tuum magnum malum!

Ch. Tibi quidem edepol, credo eveniet: novi pietatem tuam. Sed manedum: num ista aut populi sors aut abiegnata est tua? 275

Ol. Quid tu id curas? **Ch.** Quia enim metuo, ne in aqua summa natet.

St. Age! — Cave! — Conjicite sortis nunc iam ambo huc. — Eccere,

Uxor, aequa! **Ol.** Noli uxori credere. **St.** Habe animum bonum,

Ol. Credo hercle, hodie devotabit sortis, si attigerit. **St.** Tace.

Ol. Taceo; deos quaeso... **Ch.** Ut quidem hodie tu canem et furcam feras. 280

Ol. Mihi ut sortitio eveniat. **Ch.** Ut quidem hercle pedibus pendeas! i. t.

Ol. At, tu ut oculos emungere ex capite per nasum tuos! t. t. c.

Ch. Quid times? paratum oportet esse jam — laqueum tibi.

Ol. Peristi! **St.** Animum advortite ambo. **Ol.** Taceo.

St. Nunc tu, Cleostrata,

Ne a me memores malitiose de hac re factum aut suspires: 285

Tibi permitto; tute sorti. **Ol.** Perdis me! **Ch.** Lucrum facit.

Cl. Bene facis. **Ch.** Deos quaeso, ut tua sors ex sitella ecfugerit!

Ol. Ain' tu? quia tute es fugitivos: omnis te imitari cupis?

Utinam tua quidem ista, sicut Herculeis praedicant

Quondam prognatis, in sortiundo sors delinquerit! 290

Ch. Tu, ut liquescas ipse, actutum virgis calefactabere!

St. Hoc age, sis Olympio! **Ol.** Si hic litteratus me sinat.

St. Quod bonum atque fortunatum mihi sit.... **Ol.** Ita vero; at mihi.

Ch. Non! **Ol.** Imo hercle! **Ch.** Imo mihi hercle! **St.** Hic viacet; tu vives miser!

Praecide os tu illi hodie! Age! ecquid fit? Cl. Cave obnoxius manum! 295

277. Sic vett. Etiam antiquior cod. Camier.: *Age cave*, non *Euge*: *cave*, sicut vulgo. Legitur quoque *amabo*, sed in Palatinis *ambo*, et recte. Cf. 284. 284. Ita codd. Meursii et Parisi- nus, cujus meminit Gruter. Suspice. 8, 11. V.: *amabo*, errore tralaticio. 293. Libri: *et mihi*. 295. *ne obi*. m. Syllaba ca- rpta videtur a praegressa nota personae.

OL. Conpressan' palma, an porrecta, ferio? St. Age, ut vis. OL. Hem tibi!

CL. Quid tibi istunc tactio est? OL. Quia Jupiter iussit meus.

CL. Feri malam illi rursum. OL. Perii, pugnis caedor, Jupiter! i. t.

St. Quid tibi tactio hunc fuit? CH. Quia iussit haec Juno mea. t. t. c.

St. Patiundum est, si quidem me vive uxor imperium exhibet. 300

CL. Tam huic loqui licere oportet, quam isti. OL. Cur omen mihi

Vituperat? St. Malo, Chaline, tibi cavendum censeo.

CH. Temperi, postquam oppugnatum est os! St. Age, uxor, nunc iam

Sorti. Vos advortite animum. Praebe tu. OL. Ubi sim, nescio!

Perii, cor lienosum, opinor, habeo: tam dudum salit; 305
De labore pectus tundit. CL. Teneo sortem. St. Ecfer-
foras!

CH. Jamne mortuos es? OL. Ostende! — Mea est. CH. Mala crux ea est quidem!

CL. Victus es, Chaline! St. Tum nos demum vivere, Olympio,

Gaudeo! OL. Pietate factum est mea atque majorum meorum! as. t. d. i. d. h.

St. Intro abi, uxor, atque adorna nuptias. CL. Faciam ut jubes. t. t. c. 310

St. Scin' tu, ruri, esse ad villam longe quo ducat? CL. Scio.

St. Intro abi et, quanquam hoc tibi aegre est, tamen fac adures! CL. Licet. as. t. d. i. d.

St. Eamus nos quodque intro; hortemur, ut properent, OL. Numquid moror? i. t.

St. Nam praesented hocce plura verba non desidero. t. t. c.

CH. Si nunc me suspendam: meam operam luserim, i. s. 315.

Et praeter operam restim sumtifecerim,

Et voluptatem inimicis meis creaverim.

Quid opus est, qui sic mortuos quidem tamen?

Sorti sum victus! Casina nubet villico!

Atque id non tam aegre est jam, vicisse villicum, 320

Quam, id expetivisse opere tam magno senem,

300. Sic edd. medinae. V.: mea uxor, sicut etiam 303. legitur uxor mea. 305. V. jamdudum. 308. demum. V.: diu. Fefellit compendium. C. F. 360, 416, 694 etc. 309. Sic MSS. V.: meum. 318. Sic Acid. V.: mortuus? equidem tamen, S. s. v.

Ne ea mihi daretur atque ut illi nuberet.
 Ut illic trepidabat, ut festinabat miser,
 Ut subsultabat, postquam vicit villicus!
 Attat, concedam huc: audio aperiri foris.
 Mihi benevolentes aequae ad me prodeunt,
 Hinc ex insidiis hisce ego insidias dabo.

335

OLYMPIO. STALINO. CHALINUS.

OL. Sine modo rus veniat: ego remittam ad te virum i. s. II, 7
 Cum furca in urbem, tamquam carbonarium!
 Sr. Ita fieri oportet. OL. Factum et curatum dabo! 330
 St. Volui Chalinum, si domi esset, mittere
 Tecum obsonatum: ut etiam in moerore insuper
 Inimico nostro miseriam hanc adjungerem.
 Ch. Recessim dabo me ad parietem; imitabor nepam:
 Captandus horum clanculum sermo mihi: 335
 Nam illorum me alter cruciat, alter macerat.
 At candidatus cedit hic mastigia,
 Stimulorum jocoli! Mortem protollo mihi:
 Certum est, hunc Acheruntem praemittam prius!
 OL. Ut tibi ego inventus sum obsequens! quod maxime 340
 Cupiebas, eius copiam feci tibi:
 Erit hodie tecum, quod amas, clam uxorem. St. Tace.
 Ita me di bene ament, ut ego vix reprimam labra,
 Quod istanc rem quin te deosculer, voluptas mea!
 Ch. Quid? deosculere? quae res? quae voluptas tua? 345
 OL. Ecquid amas nunc me? St. Imo edepol me quam
 te minus!
 Licetne amplecti te? Ch. Quid? amplecti? OL. Licet.
 St. Ut, quia te tango, mel mihi videor lingere!
 Ch. Credo hercle, ecfodere hic volt vesicam villico.
 OL. Ultro te, amator! apage te a dorso meo! 350
 Ch. Hodie hercle, opinor, hi conturbabunt pedes.
 Solet hic barbatus sane sectari senex.

336. V. secundum vet. librum Camerar.: *fores M. benevolentes*. atque a me pr. Ceteri fere codd.: *ad me*, et sic Lamb. Guil. Quaest. in Cas. c. 2 *fores. M. benevolentes atque amici* (h. e. amici: vid. Fest.) pr. Non liquescit aequae. 334. Ita Fest. et Non. v. Nepa, probante Guil. Verisimil. 2, 22. V. R. cedam ad par. 338. V.: *loculi*. Cf. Asin. 280. 345. V.: *Q. deosculer? q. r. est? voluptas quae tua?* Codd.: *Q. d.? q. res? quae vol. t.?* Menrsii liber. *deosc. te*, unde ipse: *Quid deosculere?* 347. Ita Guelf. Helmstad. Junt. V.: *quid amplecti licet?* 351. Sic Lamb. secundum scriptos. Vulgati *quæpæ: hinc*.

Ille est, ille, quod hic hunc fecit villicum; et
Idem me pridem, quom ei adversum veneram,
Facere attensem voluerat sub janua. 355

OL. Ut tibi morigerus hodie, ut voluptati fui!

ST. Ut tibi, dum vivam, bene velim plus quam mihi!

Ut ego hodie Casinam deosculabor! ut mihi

Bona multa faciam etiam meam uxorem! CH. Attate,

Nunc pol ego demum in rectam redii semitam: 360

Hic ipsus Casinam deperit! habeo viros!

ST. Jam hercle amplexari, jam osculari gestio!

OL. Sine prius deduci! Quid, malum, properas? ST. Amo.

OL. At non opinor fieri hoc posse hodie. ST. Potest,

Si quidem cras censes posse te mitti manu. 365

CH. Enimvero huc aures mage sunt adhibendae mihi:

Jam ego uno in saltu lepide apros capiam duos.

ST. Apud hunc sodalem meum atque vicinum mihi

Locus est paratus; ei ego amorem omnem meum

Concredui; is mihi se locum dixit dare. 370

OL. Quid eius uxor? ubi erit? ST. Lepide reperi:

Mea uxor huc vocabit eam ad se in nuptias:

Ut hic sit secum, se adiuvet, secum cubet.

Ego iussi et dixit se facturam uxor mea;

Illa huc cubabit; sed vir faxo aderit domi; 375

Tu'rus uxorem duces; id rus hoc erit,

Tantisper dum ego cum Casina faciam nuptias.

Hinc tu' ante lucem rus cras duces postea.

Satin' astu? OL. Docte! CH. Age modo, fabricamini!

Malo hercle vostro tam vorsuti vivitis! 380

ST. Scin', quid nunc facias? OL. Loquere. ST. Tene mar-
supium:

Abi atque obsona! propera! Sed lepide volo:

Molliculas escas, ipsa ut mollicula est. OL. Licet.

ST. Emitte sepiolas, lepadas, lolligunculas,

Hordejas. CH. Imo triticejas, si sapis. 385

ST. Soleas. CH. Qui, quaeſo, potius, quam sculponeas,

Quibus batuatur tibi os, senex nequissime?

OL. Vin' lingulacas? ST. Quid opus, quando uxor domi est?

Ea lingulaca est nobis: nam nunquam tacet.

OL. In re praesenti ex copia piscaria 390

375. V.: I. hic c.: vir abierit faxo domo. Scripti: I. hic (nostri huc) c., si vir ab. (vel abierit) f. d. (Guelf.: foris domum). 379. V.: astute. 382. Sic plurimi vett. V.: obsonia. 384. Sic item magna pars codicum, et recte, siquidem lolliguncula derivatum est a loligo, sicut ratiuncula a ratio etc. V.: lolliunculas. 386. Sic Helmstad. et priscæ edd. V.: triticeus. Sono servus imitatur verbum, quo senex usus erat, soloecum et rusticum, hordejas.

Consulere, quid emam, oportet. St. Aequom oras: abi!
 Argentio parci nolo: obsonato ampliter.
 Nam mihi vicino hoc etiam convento est opus?
 Ut, quod mandavi, curet. Ol. Jamne abeo? St. I modo!
 Ch. Tribus non conduci possim libertatibus, 395
 Quin ego illis hodie conparerem magnum malum,
 Quinque hanc rem omnem meae herae jam faciam palam!
 Manifesto teneo in noxia inimicos meos.
 Sed si nunc facere vult hera officium suum:
 Nostra omnis lis est: pulcre praevertar viros! 400
 Nostro omine it dies! jam victi vicimus!
 Ibo intro: ut id, quod alius condivit coctus,
 Ego nunc vicissim ut alio pacto condiam:
 Quoi quidem paratum est, ut paratum ne siet,
 Sitque ei paratum, quoi paratum non erat. 405

STALINO. ALCESIMUS.

St. Nunc, amici an inimici sis imago, Alcesime, t. t. c. III, 1
 Mihi, sciam! nunc specimen specitur! nunc certamen
 cernitur!

Curam eximere, castigare, id ponito ad compendium!

„Cano capite, aetate aliena,“ coaddito ad compendium!

„Quoi sit uxor,“ id quoque illuc ponito ad compendium! 410

Al. Miseriorem ego ex amore quam te vidi neminem.

St. Fac vacent aedes! Al. Quin edepol servos, ancillas,
 domo

Certum est omnis mittere ad te. St. Eho, nimium scite
 scitus es!

Sed facitodum, ut merula pueri, vorses, quod cantat Colax:

Cum cibatu quosque facito ut veniant, quasi eant Sutrium 415

Al. Meminerò. St. Hem, nunc enim te demum nullum
 scitum scitiust.

391. Sic Pal. 6. Vet. cod. Cam. post Cons. inter versus: p-
 tero. 395. Sic. veti. V.: possim. 397. rem avēdātrus pronuntian-
 dum. 398. V.: noxa. Correxerit Camer. 404. 5. V.: Quicquid par-
 est, ut p. ne s., Sietque ei p. quod p. n. e. Scripti fere: Quo id
 par. Edd. mediae: Sitque. 408. Ita Guil. Quaest. in Cas. c. 2.
 Libri: Curam exime cast., vel: Curam eme, curam exime, cast. etc.
 414. 5. Scripti: S. f. merui aper. (Pal. 6.: peri) uorsus (uorsis,
 uersis) quos t. colas cum cibo tum (vel tu, ut Helmstad. et Junt.,
 vel cum) quique (Monac. quoque, h. e. quosquo) fac. etc. Merula
 Fast. v. Sutrium; cibatu placuit Matth. Klockio. Icta. V.: S. f.
 memineris versus, quos o. c. Vorses, in animo, saepe ac studiose
 tecum reputes cogitesque, ne obliviscaris.

Cura! Ego ad forum modo ibo; jam hic ero. AL. Bene ambula.

SR. Fac habeant linguam tuae aedes. AL. Quid ita?

SR. Quom veniam. ut vocent.

AL. Attate, caedundus tu homo es: nimias delicias facias.

SR. Quid me amare refert, nisi sim doctus et dicax nimis? 420

Sed cave tu inquisitioni mihi sis. AL. Usque adero domi.

CLEOSTRATA. ALCESIMUS.

CL. Ut properarem arcessire hanc ad me vicinam meam, t. t. c. III, 2.

Hoc erat ecastorid, quod me vir tantopere orabat meus: i. t.

Liberæ aedes ut sibi essent, Casinam quo deduceret. t. t. c.

Nunc adeo nequaquam arcessam illanc: ignavissumis 425

Liberi loci potestas vetulis sit vervecibus.

Sed eccum egreditur senaticolumen, praesidium populi, i. t.

Meus vicinus, meo viro qui liberum praebet locum!

Non ecastor vili is emtust, modius qui venit salis. t. t. c.

AL. Miror, huc jam non arcessi in proximum uxorem meam, 430

Quae jamdudum, si arcessatur, ornata expectat domi.

Sed eccam, opino, arcessit! Salve, Cleostrata. CL. Et tu, Alcesime. i. t.

Ubi tua uxor? AL. Intus illa te, si se arcessas, manet: t. t. c.

Nam tuos vir me oravit, ut eam ad te adjutum mitterem.

Istuc. Vin' vocem? CL. Sine: nolo, si occupata est.

AL. Otium est. 435

CL. Nil moror; molesta ei esse nolo; post convenero.

AL. Non ornatis isti apud vos nuptias? CL. Orno et paro.

AL. Non ergo opus est adjutrice? CL. Sat domi est. Ubi nuptiae

Fuerint: tum istam convenibo; nunc vale atque istam jube. —

AL. Quid ego nunc faciam? Flagitium maximum feci miser 440

Propter operam illius hirci improbi, edentuli,

418. V.: O. v., voc. Vett. edd.: O. v., invocent. 420. Addita copula a Lambino. 422. prop. non eliditur. V.: arcessere. 425. Sic edd. mediae. V. illanc desideratur. Deinde legitur secundum Camer.: ne qua ignav. 427. eccum non liquescit. 429. V.: N. s. vili is emtust mod., qui, v., salis. Vili cod. Meurs. Junk. Ald. 437. V.: istiæ.

Qui hoc mihi contraxit! Operam uxoris polliceor foras,
Quasi catillatum! Flagitium hominis, qui dixit mihi,
Suam uxorem hanc arcessituram! ea se eam negat mora-
rier. i. t.

Atque edepol mirum, ni subolet jam hoc huic vicinae
meae. t. t. c. 445

Verum autem altrovorsus quom eam mecum rationem puto:
Si quid ejus esset, esset mecum postulatio.

Ibo intro: ut subducam navim rursum in pulvinarium. —
CL. Jam hic est lepide ludificatus. Miseri ut festinant
senes!

Nunc ego illunc nihili, decrepitum, meum virum, veniat
velim. 450

Ut eum ludificem vicissim, postquam hunc delusi alterum!
Nam ego aliquid contrahere cupio litigi inter eos duos:
Sed, eccum, incedit! At, quom adspicias tristem, frugi
censeas. i. t.

STALINO. CLEOSTRATA.

St. Stultitia magna est mea quidem sententia, i. s. III, 3
Hominem amatorem ullum ad forum procedere 455

In eum diem, qui, quod amet, in mundo siet;

Sicut ego feci stultus: contrivi diem,

Dum adsto advocatus quoidam cognato meo,

Quem ego litem hercle adeo perdidisse gaudeo:

Ne me nequidquam sibi hodie advocaverit. 460

Rogitare prius oportet et contariet,

Adsitne ei animus, quem advocet, necne adsiet;

Si neget adesse: exanimatum amittat domum.

Sed uxorem ante aedis eccam! hei misero mihi!

Metuo, ne non sit surda atque haec audiverit. 465

CL. Audivi ecastor cum malo magno tuo.

St. Accedam propius. — Quid agis, mea festivitas?

CL. Te ecastor praestolabar. St. Jamne ornata res?

Jamne hanc traduxti huc ad nos vicinam tuam,

Quae te adjutaret? CL. Arcessivi, ut jusseras; 470

Verum hic sodalis tuos, amicus optumus,

Nescio quid se subflavit uxori suae:

Negavit posse, quando arcesso, mittere.

St. Vitium tibi istuc maxumum est: blanda es parum.

456. qui Langg., cui alii plurimi. V.: quoi. 461. Ita scripto-
rum meliores. V.: percontariet. 462. V.: A. an. ei, necne assit,
q. adv. 468. Jamne. Helmstad.: Itane? V.: res est?

CL. Non matronarum partum est, sed meretricium, 475
Viris alienis, mi vir, subblandirier.

I tu atque arcesse eam: ego intus, quod factum est opus.
Volo adducere, mi vir. ST. Propera ergo! CL. Licet. —

Jam pol ego huic aliquem in pectus injiciam metum!
Miserrimum hodie hunc habeo amasium! 480

ALCESIMUS. STALINO.

AL. Viso huc, amator si a foro rediit domum, i. s. III, 4.

Qui me atque uxorem ludificatust, larua.

Sed eccum ante aedis! Ad te hercle ibam commodum.

ST. Atque hercle ego ad te. Quid ais, vir minumi preti?

Quid tibi mandavi? quid tecum oravi? AL. Quid est? 485

ST. Ut bene vacivas aedis fecisti mihi!

Ut traduxisti huc ad nos uxorem tuam!

Satin' propter te pereo ego atque occasio?

AL. Quin tu suspendis te? Nempe tute dixeras,

Tuam arcessituram esse uxorem uxorem meam. 490

ST. Ergo arcessivisse ait sese et dixisse te,

Eam non missurum. AL. Quin eapse ultro mihi

Negavit ejus operam se morarier.

ST. Quin eapse me adlegavit, qui istam arcesserem.

AL. Quin nihili facio. ST. Quin me perdis! AL. Quin
bene est. 495

ST. Quin etiam diu morabor! AL. Quin cupio tibi.

ST. Quin aliquid aegre faciam! AL. Quin faciam lubens.

ST. Nunquam tibi hodie Quin erit plus, quam mihi!

AL. Quin hercle di te perdant postremo quidem!

ST. Quid nunc? missurusne es ad me uxorem tuam? 500

AL. Ducas easque in maxumam malam crucem

Cum hac, cum istac, cumque amica etiam tua!

Abi, aliud cura: ego jam per hortum jussero

Meam istuc transire ad uxorem tuam.

ST. Nunc tu mihi amicus es in germanum modum. — 505

475. V.: *N. m. est officium, sed mer.* Pars altera Palatino-
rum: *N. m. parum est off.*; altera et nostri: *N. m. parum est, sed*
m., omisso verbo officium. Partum, partium. 477. V.: *illam.*
480. Sic vet. cod. Camerar. V.: *M. h. ego h. h. a. Hodie non li-*
quescit. 492, 494. V.: *ea ipsa.* 496 — 499. V. haec omnia sub
persona Alcesimi leguntur. Sequor edd. medias. 496. *morabor*
a morari, quod est impalvescere. Cf. Sueton. Ner. c. 53, *Menaech.*
795. 497. V.: *Q. a. a. facere.* 502. Sic vett., non *elisa cum*
particula, qua figura nihil frequentius apud hunc nostrum. V.:
Cumque hac, cumque istac. 503. Sic *Helmetad.* V.: *Abi, et al. c.*

Qua ego hunc amorem mi esse avi dicam datum,
 Aut, quid ego unquam erga Venerem inique fecerim,
 Qui sic tot amanti mi obviam eveniant morae?
 Attate, quid illuc clamoris, obsecro, in nostra domo est? t. t. c.

PARDALISCA. STALINO.

PA. Nulla sum, nulla sum! tota, tota occidi! cor metu
 mortuom! membra miserae tremunt! c. o. III, 5. 510
 Nescio, unde auxili, praesidi, perfugi mi aut opum copiam
 conparem aut expetam;

Tanta factu modo mira veris modis intus vidi, novam atque
 integram audaciam!

Cave tibi, Cleostrata! abscede ab ista, obsecro: ne quid in
 te mali faxit: ita percita.

Eripite isti gladium, quae sui est inpos animi! ch. t.

St. Nam quid est, quod haec huc timida atque exanimata
 exiluit foras? as. t. d. i. d. 515.

Pardalisca! PA. Perii, sonitum unde aures usurpant
 meae? t. t. c.

St. Respice modo ad me! PA. Here mi.... St. Quid
 tibi est? quid timida es? i. tr. h.

PA. Perii! St. Quid peristi? PA. Perii, et tu peristi! b. t.

St. Aperi: quid tibi? PA. Vae tibi! St. Imo istuc tibi sit!

PA. Ne cadam, amabo, tene me! St. Quidquid est, elo-
 quere mihi cito! t. t. c. 520

PA. Contine pectus! face ventum, amabo, pallio! as. c. d. ith. h.

St. Timeo hoc negotium, quid est, nisi haec meraclo se
 uspiam i. t.

Percussit flore Libero.

PA. Obtine auris, amabo! St. I in malam crucem!
 as. c. d. ith. c.

Pectus, auris, capui, teque di perduint! c. t. 525

Nam nisi ex te scio, quidquid hoc sit, cito:

Jam tibi istuc cerebrum dispercutiam, excetra tu, ludi-
 brio as. t. d. i. d. c.

Pessume adhuc quae me habuisti! PA. Here mi....

St. Quid vis, mea ancilla?

PA. Nimium saevis! St. Numero dicis! t. d.

508. V. Cui, vel Quoi, sic etc. Qui, unde, quare. 509. V.: Attat. 510. Sic Monac. V.: mort. est. 512. Ita Sciopp. Susp. Lectt. 1, 11. V.: factis. 513. V.: fax., ara percita; refragante metro cretico. Cf. Capt. 768. 521. Ita scripti. V.: ventulum. 523. Libero, Liberali, Liberi. V.: Libyca.

Sed hoc, quidquid est, eloquere! in pauca refer! b. t. 530

Quid intus tumulti fuit? PA. Scibis. Audi

Malum, pessimumque, hic quod intus modo apud nos

Tua ancillad hoc pacto exordiri coepit,

Quod haud Atticam condecet disciplinam.

ST. Quid est id? PA. Timor praepedit dicta linguae. 535

ST. Quid est? possum scire ego istuc ex te, quid negoti
est? i. tr. h.

PA. Dicam. Ancilla tua, quam tuo villico vis b. t.

Dare uxorem, ea intus... ST. Quid intus? quid est? b. t. c.

PA. Imitatur malarum malam disciplinam, b. t.

Viro quae suo interminatur... ST. Quid ergo? 540

PA. Ah! ST. Quid est? PA. Interimere ait se velle vi-
tam. as. cr. d. ith.

Gladium.... ST. Hem, gladium? quid enim gladium? a. d.

PA. Habet. ST. Hei misero mihi! cur eum habet?

PA. Insectatur omnis domi per aedis, as. b. d. i. h.

Nec quemquam prope ad se sinit adire; as. b. d. t. 545

Ita omnes sub arcis, sub lectis, latentes b. t.

Metu mussitant. ST. Occidi atque interii! as. b. d. i. h.

Quid illi est objectum malitiae repente? b. t.

PA. Insanit. ST. Scelestissimum me esse credo.

PA. Imo si scias dicta, quae dixit hodie. 550

ST. Istuc expeto scire. Quid dixit? PA. Audi.

Per omnis deos et deas dejuravit,

Occisurum eum, hac nocte quicum cubaret.

ST. Med occidet! PA. An quidpiam, ad te attinet? ST. Vah!

PA. Quid cum ea negoti tibi est? b. tr. c. 555

ST. Peccavi: illuc dicere, „villicum“, volebam. i. tr. h.

PA. Sciens de via in semitam degredere. as. b. d. i. h.

ST. Numquid mihi minatur? PA. Tibi infesta soli est plus
quam quoique. t. t.

ST. Quamobrem? PA. Quia se des uxorem Olympioni,
neque tuam se,

Neque suam, neque viri vitam sinet in crastinum protolli. 560

Id missa huc sum tibi ut dicam, ab ea ut caveas tibi. t. t. c.

530. Ita Palatt. et Guelf. V.: loquere. 536. V.: p. sc. ego
istuc Ex te. 540. V.: Viro suo quae interm. vitam (Guelf.: mor-
tem). Verum sequitur vitam: quamobrem id hoc loco debebat
etiam Ansd. 541. Ita Junt. Add., nisi quod ibi legitur velle et.
Helmstad.: te velle. Neutrum horum pronominum conspicitur in
vulgatis libris. 548. Sic fere vet. V.: mali tam rep. Malitiae,
mali. 556. Non liquescit cum. Idem valet de verbis Peccavi
556., Tibi, 558, tibi et ea 561. 560. Sic MS. Meurs. Junt. Ald.
Frustra legitur: Nec se suam. 561. dicam vet. cod. Camer. V.:
dicerem.

St. Perli hercle miser! a.
 Neque est nec fuit me senex quisquam amator b. t.
 Adeoque miser! Pa. Ludd ego hunc facets? as. b. d. i. h.
 Nam quae facta dixi, omnia huic falsa dixi. b. t. 565
 Hera atque haec dolum e proximo hunc protulerunt;
 Ego hunc missa sum ludere. St. Heus, Pardalisca!
 Pa. Quid est? St. Est. . . . Pa. Quid? St. Est, quod
 volo exquirere a te.
 Pa. Moram offers mihi. St. At tu mihi offers moerorem.
 Sed etiamne habet nunc Casina gladium? as. b. d. t. 570
 Pa. Habet, sed duos. St. Quid? duos? Pa. Altero te b. t.
 Occisurum ait, altero villicum hodie.
 St. Occisissimus sum omnium, qui vivunt! as. b. d. i. h.
 Loricam induam mi: optimum esse opinor.
 Quid uxor mea? non adiit atque ademit? 575
 Pa. Nemo audet prope accedere. St. Exoret. Pa. Orat. b. t.
 Negat ponere alio modo ullo profecto
 Ni sese sciât villico non datum iri.
 St. Atqui ingratius, quod non vult, nubet hodie!
 Nam cur non ego id perpetrem, quod coepi? b. d. i. h. 580
 Ut nubat mihi? Illud quidem volebam.
 Non; sed nostro villico. Pa. Saepicule peccas. as. 2 ith.
 St. Timor praepedit verba. Verum, obsecro, dic. b. t.
 Me uxorem orare, ut exoret illam, as. 2 i. h.
 Gladium ut ponat, et redire me intro ut liceat. Pa. Nun-
 tiabo. t. t. 585
 St. Et tu orato. Pa. Et ego orabo. St. At blande orato,
 ut soles. t. t. c.
 Sed (audin'?) si hoc exfexis: soleas tibi dabo i. s.
 Et anulum in digito aureum et bona plurima.
 Pa. Operam dabo. St. Face ut inpetres. Pa. Eo nunc iam,
 Nisi quidpiam remorare me. St. Abi et cura. i. tr. c. 590
 Redit ecum tandem obsonatu meus adiutor; pompam
 ducit. t. t.

OLYMPIO. COCUS. STALINO.

Ol. Vide, fur, ut sentis sub signis ducas. Co. Qui vero
 sunt sentes? t. t. III, 6.
 Ol. Quia, quod tetigere, eldeo rapiunt; si eas ereptum,
 eloco scindunt;

567. Ita Guil. Quaest. in Cas. c. 3. V. E. hic m. s. l. 570.
 Sic Pall. Helmst. Mon. V.: et nunc. 579. quod Pistoris. V.: quia.
 Vett. et sic, et quam, quem, quae, etc. 591. meus. V. ejus. Ple-
 rique vett.: obsonatum. Hinc error.

Co. Heia! Attat cessó magnifice patriceque amiceque as. 2 an.
Ita hero meo ire advorsum? an. 595

St. Bone vir, salve! Ol. Fateor. St. Quid sit? Ol. Tu
amas; ego esurio et sitio. t. t.

St. Lepide excuratus incessisti hodie. as. 2 i. h.

Ol. Vaha! St. Mane vero, quanquam fastidis!

Ol. Heu heu, foetet tuos mihi sermo! St. Quae res?

Ol. Haec res. St. Etiamne adstas? t. t.

Ol. Enimvero πράγματα μοι παρέχεις! a. d. 600

St. Dabo μέγα χάρον, ut ego opinor, nisi resistis! as. 2 i. h.

Ol. ὦ Ζεῦ, potin' a me abeas, nisi me vis vomere hodie?

St. Mane! Ol. Quid est? quis hic homo est? St. Herus
sum. Ol. Qui herus?

St. Quojuſ tu servos es. Ol. Ego servos? St. Atque metus.

Ol. Non sum ego liber? t. t.

Memento, memento! St. Mane atque adstā!

Ol. Omitte: b. t. 605

Sum servos tuos. St. Optume est. Obsecro te,

Olympisce mi, mi pater, mi patrone . . .

Ol. Hem, sapis sane. St. Tuos sum equidem. Ol. Quid
mihi servo opus est tam nequam? t. t.

St. Quid nunc? quam mox recreas me? Ol. Coenā modò
si sit cocta. as. t. d. i. d. c.

St. Ergo abeant propere. Cito introite et cito deproperate! 610

Jam intus ero. Facite coenam mihi, ut ebria sit! Lepide
nitideque i. t. h.

Volo; nil moror barbarico ritu. Ol. Nae, etiam i, sis!

St. Sed ego hic habito.

Ol. Numquid est ceterum, quod morae sit? as. cr. d. t.

St. Casinam habere intus ajunt, qui me atque

Ted invitet. Ol. Scio. Sic sine habere. 615

Nugas agunt: novi malas ego illas mercis. i. tr. h.

594. patriceque amiceque, ut patricius et amicus, non ut ser-
vus, qualis erat. 597. Ita Guelf. V. hodie sequi. versu legitur
post Aha, quod nos veterum librorum auctoritate mutavimus in
Vaha, quae interjectio est fastidientis, ut Vah. 606. Sic itidem
Guelf. V. te desideratur. 610 — 614. Deceptus Camerarius spe-
cie lacunarum, quas, nihil saepe significantes, reperit in libro
suo veteri, haec ita interpolavit, ut nunc legantur: Intro ergo
abeant, —, Ego jam intus —, Coenare lepide —, ritu Sane esse
jam — habito nunc quidem. Gladium Ancilla Casinam etc. 612.
v. legitur: Sane esse jam i. sis: ego hic habito; sed in veteribus,
etiam nostris ne (Monac. ne) etiam isis (issis, ipsis, Monac.:
ississed) ego h. h. 613. Verba vulgo desiderata set., quod morae
sit, in scriptis tantum non omnibus habentur. 614. Ita Guelf.
et edd. mediae. V.: ait,

Quin tu i modo mecum domum. Sr. At pol malum metuo.
I tu modo! perspicito prius, quid intus agatur.
Ol. Tam mihi quidem mea vita quam tua tibi cara est;
Verum modo, si tu jubes, inibitur tecum. 630

P A R D A L I S C A.

Nec pol ego Nemeae credo, neque ego Olympiae, i. s. IV, 1
Neque usquam ludos tam festivos fieri,
Quam hic intus fiunt ludi ludificabiles
Seni nostro et nostro Olympioni villico.
Omnes festinant intus totis aedibus; 625
Senex in culina clamat, hortatur cocos:
„Quin agitis hodie? quin datis? si quid datis?
„Properate! coenam jam esse coctam oportuit!“
Villicus hic autem cum corona, candide
Vestitus, exornatus laute, obambulat. 630
Illae autem in cubiculo armigerum orpant mulieres,
Quem dent pro Casina nuptum nostro villico;
Sed nimium lepide dissimulant merces malae,
Fore, hujus quod futurum est. Digne autem coci
Nimis lepide ei re dant operam, ne coenet senex: 635
Aulas pervortunt, ignem restringunt aqua.
Illarum oratu faciunt: illae autem senem
Incoenem extrudere cupiunt ex aedibus:
Ut ipsae solae ventres distendant suos.
Novi illas: ambo estrices: corbitam cibi 640
Comesse possunt. Sed aperitur ostium.

S T A L I N O . P A R D A L I S C A.

Sr. Si sapitis, uxor: vos tamen coenabitis, i. s. IV, 2
Coena ubi erit cocta; ruri ego coenavero:
Nam novum maritum et novam nuptam volo
Rus prosequi: novi hominum mores maleficos: 645
Ne quis eam abripiat. Facite vestro animo volup.

619. Ita Gueff. V. quidem ahest. 620. Male Stalinoni assignantur verba Verum modo. 630. Vet. cod. Camer., sicut vulgo: Vestitus laute exornatusque ambulat. Palatini, si quae Pareo fides: Vest. l. exorn. obambulat. Alii, in his Helmstad.: lauteque. Scires, copulam esse supposititiam. 631. sequ. Verba mulieres et villico probabiliter addita sunt a Camerario. 638. Sic Langg. MS. Meufs. Junt. Ald. V.: Cup. estr. inc. ex abd. 640. V.: N. ego illas ambas estr.

Sed properate, satum atque istam acutum emittite:
Tandem ut veniamus luci. Ego cras hic ero;
Cras habuero, uxor, ego tamen convivium.
PA. Fit, quod futurum dixi: incoenatum senem 650
Foras extrudunt mulieres, ST. Quid tu hic agis?
PA. Ego? *Ho*; quae me ipsa misit. ST. Vener? PA. Serio.
ST. Quid hic speculari? PA. Nil quidem speculor. ST. Abi.
Tu hic cunctas; intus alii festinant. PA. Eo.
ST. Abi hinc, sis, ergo, pessumarum pessuma! 655
Jamne abiit illaec? Dicere hic quidvis licet:
Qui amat, tamen hercle, si esurit, nihil esurit.
Sed eorum progreditur cum corona et lampade
Meus socerus, conpar, conmaritus, villicus!

OLYMPIO. STALINO.

OL. Age, tibicen! dum illam educunt huc novam nuptiam
foras: t. t. c. IV, 3 660
Suavi cantu concelebra omnem hanc plateam hyme-
naeo! as. 2 ith.
Jo, Hymen, Hymenaeé! ith.
ST. Jo, Hymen! Quid agis, mea salus? OL. Esurio hercle
atque adeo haud sitio. t.
ST. At ego amo. OL. At hercule ego nil facio tibi, Amor,
pericli:
Mihi inanitate jamdudum intestina murmurant. t. t. c. 665
ST. Nam quid illaec nunc tam diu intus remorantur reme-
ligines, as. t. d. i. d.
Quasi ob industriam? Quanto ego plus propero, tanto illaec
minus!
OL. Quid ad etiam obfundam hymenaeum? t. d.
ST. Censeo; et ego te adjunctabo in nuptiis communibus. t. t. c.
OL. Jo, Hymen, Hymenaeé! ith. 670
ST. Jo, Hymen! t. c.
Perii hercle ego miser: dirumpi cantando hymenaeum
licet; t. t. c.

648. Sic Lamb. V.: volupe. 655. V.: equidem. Sequor librum
Helmstad. 657. nihil, verbum Lucretianum, dedit Meurs. V.:
nullum esurit, inusitate quidem. 664. Vocabula ego amo, tibi et
sequ. versu Mihi non eliduntur. 666. Ita hunc locum laudat
Fest. Fragment. p. 45. ed. Dacer. V.: N. q. i. n. tamdiu i. remo-
ratur, quasi ob ind. ? omisso verbo remeliginas. Illaec, illaeca, ut
etiam sequepte versu. 667. V.: illa. 668. Helmstad.: Q., si e. of-
fundam, quod voluit Selmas. ad Pallium Tertulliani, recte pro-
bante Gronayio. Ceteri antiqui: offendam, quod ipsum inter
versus perscriptum minutis litteris in Helmstadensi libro.

Illo morbo, quo disrupti cupio, non est curia.

OL. Edepol nae tu, si equos esses, esses indomabilis.

Sr. Quo argumento? OL. Nimis tenax es. Sr. Nam me expertus uspiam? 675

OL. Di melius faciant! Sed crepuit ostium, exitur foras.

Sr. Di hercle me cupiunt servatum: jam oboluit Casinus
procull!

ANCILLAE DUAE. OLYMPIO. STALINO.

AN. Sensira super attolle limen pedes, nova nupta! sospes
as. t. d. i. d. c. IV, 4

Iter hoc incipe: ut viro tuo semper sis superstes,
Ac potior pollentia sis, victrixque sies, superetque 680

Tuom imperium, vir te vestiat, tu virum despolies;

Nocturne et diu subdola ut sis viro, obsecro, memento!

OL. Malo suo maximo, eloco hercle, ubi tantulum pec-
cassit! i. t. c.

Sr. Tace! OL. Non taceo. Sr. Quae res? OL. Mala malae
male monstrant; as. 2 i. h.

Facient hanc mihi rem ex parata inparatam. b. t. 685
Id quaerunt, volunt: haec ut infecta faciant.

AN. Age, Olympio, quando vis, uxorem accipe hanc a
nobis! i. t. c.

OL. Date ergo, daturae si unquam estis hodie! b. t.

Sr. Abite intro! AN. Amabo, integrae atque inperitae

Huic inpercito! b. d. c. 690

Sr. Futurum est. Valet! Ite jam! AN. Valet. as. b. d. i. h.

Sr. Jamne abscessit uxor? OL. Domi est: ne time.

Sr. Euax. b. t.

Nunc pol. demum ego sum liber! Meum corculum, cr. t.

Melculum, verculum! cr. d.

OL. Heus tu, malo, si sapis, cavebis: as. 2 i. h. 695

Mae est haec. Sr. Scio, sed meus fructus prior est.

672. Sic libri, cum a paucis discesseris. 674. Ita scripti. V. : si
esses equus. 677. Sic vet. cod. Cam., teste Pares; quae lectio
perlepidæ et Plauto digna. V. : Casina. 680. Sic Helmstad. Mo-
nac. V. : atque ut pot. poll. sis. Legitur quoque : vincasque (Guelf.
vincas) virum, victrixque s., quae mera est interpretatio. 681.
Tuom non liquescit. 683. Malo recte insertum a Camerario, se-
cundum vet. edd., quae : pecassit, malo. 685. V. secundum
Cam. Perii, istae facient hanc rem etc. 689. V. : hodie uxorem. 691.
692. Ita Helmst. et vet. edd. V. : OL. Fut. e., videtur. Sr. ut.
AN. jam val. Sr. Jamne abs. ? OL. Uxor domi est etc. 694. Ita
Priscian. p. 610. Putsch. V. : melculum.

OL. Tene hanc lampādam? Sr. Imo ego in tenebo! as. s. i. h.
Venus multipotens,

Vitam mihi bonam dedisti, hujus quom copiam mihi de-
disti! as. t. d. i. d. h.

Corpusculum mellitulum! OL. Heia, uxorcule! i. s. 700

Sr. Quid est? OL. Institit plantam, Sr. Quasi jocabo. b. t.

Nebula haud est mollis, atque hujus est corpus! as. a. i. h.

Edepol papillam bellulam! — Hei misero mihi! i. s.

OL. Quid est? Sr. Pectus haec angit mihi nunc cu-
bito. as. b. d. i. h.

OL. Quid tu ergo hanc, quae so tractas tam? At mihi, qui
belle hanc tracto, non.... as. t. d. i. d. 705

Vaha! Sr. Quid negoti est? OL. Obsecro, ut valentula
est! i. s.

Pene exposivit cubito. Sr. Cubitum ergo ire volt.

Quin imus ergo, belle bellatura? i. tr. c.

PARDALISCA MURRHINA.

PA. Acceptae bene et commode eximus intus b. t. V. 1

Ludos visere hic in via nuptialis. 710

Lubet Chalinum, quid agitat, scire. as. a. i. h.

Nuptam novam cum novo marito.

Mv. Nunquam ecastor ullo die risi adaeque, b. t.

Neque hoc, quod reliquom est, plus risuram opinor;

Nec fallaciam astutiorum ullus fecit. 715

Poeta atque ut haec est fabre facta a nobis.

Obtunso ore nunc pervelim progredi

Sehem, quo senex nequior nullus vivit!

Ne illum quidem nequiorum arbitro esse;

Locum qui illi praebet. b. d. 720

Nunc praesidium hic esto, Pardalisca, as. a. i. h.

697. Sic idem p. 758. V.: lampadem. Verba Tene. Imo et ego non eliduntur. 699. dedisti utroque loco Palatt. alique libri. V. secundum Langg. cop. m. fecisti. 700. Ita Camer. V.: melliculum. 702. corpus additum a recentiore manu legebatur in Palat. 1. 704. haec aliquot Palatt. et Guelf. Helmstad. hic. V.: neutrum horum legitur. Guelf.: angit. V.: agit. 705. nunquam liquescit. 708. V.: OL. Quin i. e. ? Sr. bella bellatura. Vett. edd.: bellatura. Douza Centur.; Q. i. ergo belle, bella tu mea? 711 et 712. vulgo leguntur post 714. Agitare pro Agere etiam alibi hic noster. Novam nuptam Monac. et Pal. 1. V.: novam nuptum. 717. Ita plerique omnes libri, versu quidem melius procedente. Ernest.: progredire. 719. Ne haud liquescit. Libri, pejore numero: arbitror. 720. V.: Praebet illi? Nulla hic species lacunae in vet. cod. Cam. et Pal. 1. 721. V.: nunc praesidem? hic, Pard., esto. Lacuna hic nulla in Helmstad. Monac. et editionibus vett.

Qui hinc exeat, eum ut ludibrio habeās.

PA. Lubens et solens fecero, MU. Spectato as, b. d. i. h.

Hinc omnia, intus quid agant, et mone me, amabo, et
illam. as, 2 an.

Audacius licet quaevis libere proloquier,

735

PA. Tace: foris vostra crepuit;

an.

OLYMPIO. MURRHINA. CLEOSTRATA.

OL. Neque quo fugiam, neque, ubi lateam, neque dedecus
quomodo celem hoc, as. t. d. a. Arist. c.

Scio: tantum herus atque ego flagitio superavimus nuptias
nostris.

Ita nunc pudeo atque ita nunc paveo atque ita ridiculo su-
mus ambo!

Sed ego insipiens nova nunc facio: pudet, quem prius
non puditum umquam est 730

Operam date, dum mea facta itero: est opere auribus per-
cipere: t. t.

Ita ridicula auditu, iteratu, ea sunt, quae ego intus
tuli. t. t. c.

Ubi intro hanc [novam nuptam] deduxi via recta: cla-
vem. b. t.

Abduxi. Sed tamen tenebrae ibi erant
tanquam in puteo.

Conloco, fulcio, mollio
te decumbere Senex ad 735

Ut prior quam senex nupt

Tardus esse eloco coepi, quoniam

Respecto identidem, ne senex prius capiat . . .

Inlecebram stupri principio eam savium posco.

Repulit mihi manum, nec quietum dare cr. t. 740

Savium sibi sinit me. c. d. h.

734. Inapte libri vulgati refragantibusque vet. : spect. hinc omnia intus, quid intus ag. Legitur quoque: * * pone me, amabo. MU. Et illi audacius etc. Langg. : mone me. Illam, Cleostratam, quae in foribus domus suae constitit. 739. Sic Helmstad. et Pal. 2. Pal. 3. et vet. edd. : irridiculo. V. : irridiculum. 730. V. : pudet, quod prius etc. : Langg. : pudetque cuius non p. u. e. 732. Sic librorum pars major. V. : turbavi. 733. Verba in puteo accessere ex cod. palimpsesto bibliothecae Ambros. : quem nuper versavit vir doctissimus diligentissimusque, Angelus Majus. Legitur ibi: tanquam in puteo. Cum senex . . . incumbere inquam. 735. Sic Monac. V. : as te decumbem, vel decumbam. Hoc autem modo haec ordinantur in plerisque codd. vet. : nam in vulgatis verba Senex a. t. dec. versum aspiciuntur. 738. prius (vel primus) cap. Palat., teste Pareo. Vulgati libri his carent.

Enim jam magis adpropéro, magis jam lubet in Casinam
intrare; cupio t. t.

Istam operam sent subripere. Obdorem, ne senex me
opprimat. t. t. c.

MU. Agedum, tu ad hunc. CL. Obsecro, ubi tua nova
nupta est? as. 94th.

OL. Perii hercle ego: manifesta res est. t. d. 745

CL. Omnem ordine rem fateri ergo aequum est. Quid
intus agitur? as. 2 am.

Quid agit Casina? satin' morigera est? OL. Pudet dicere
me. CL. Membra ordine, as. t. d. i. d.

Ut occeperas. OL. Pudet hercle. CL. Age audacter.

Postquam decubuisti, hinc volo memorare te, ut est fa-
ctum. i. t. c.

OL. Nam flagitium est. CL. Cavebunt, qui audierint,
faciant. as. t. d. i. h. 750

OL. Oh, magnum est. CL. Perdis. Quintu pergis? OL. Ubi
us subtus porro

quid. OL. Babae! CL. Quid? OL. Papae!
quid est. OL. Oh, erat maximum.

Gladium haberetne, an columnam; metui occoepi id
quaerere. t. t. c. 755

Dum; gladiumne habeat, quaero: arripio caputem; i. t. c.

Sed quom cogito, non habuit gladium: nam esset frigi-
dus. t. t. c.

CL. Eloquere. OL. At pudet. CL. Num radix fuit? OL. Non
fuit. CL. Num cucumis? as. t. d. i. d. c.

OL. Profecto hercle non fuit quidquam olerum;

Nisi, quidquid erat, calamitas profecto attigerat, quidquam
quidquam. t. t. 760

Ita, quidquid erat, grande erat. MU. Quid fit denique?
Edissera. as. t. d. i. d. c.

Ibi adpello: „Casina,” inquam, „Amabo, mea uxor-
cula, t. t. c.

Cur virum tuum sic me spernis? Nimis hercle inmerito
meo t. t. c.

742. V.: E. i. magis jam adp. Stewech. de particulis p. 402.:
E: quam magis jam. adp. 749. Ita Guelf. V.: quid est factum.
750. Nam Monac. V.: At. faciant Helmstad. alique libri. V.: fa-
ciam. Flagit. non liquescit. 751. Libri fere: Oh (ohs, hoc) mag-
num est. V.: Hoc majus est. 755. Gladium Langg. et Guelf. Hic
haberet non calumpniam. V.: haberet, metui. id qu. ooe. 760. quid-
quam accessit ex Langkris. 762. V.: Ubi. Vocabula. Ibi, Casina,
mea, et in sequentibus expetivi et Rogo, non eliduntur.

Tu quidem mi haec facis, quia mihi te expetiri. Illa
haud verbum t. t.

Facit et sepius veste id, qui estis. Ubi illum saltum video
obseptum: t. t. 765

Rogo, ut altero sinat ire; tollo ut obvertam cubitissim. t. t.

Ullum muttire

Surgo, ut ineam in.

Atque illam in

M. Perlepide narrat. 770

Or. Saviū dum quaero.

ia quasi setis labra mihi compungit barba.

Continuo in genua adstituto, pectus mihi pedibus percu-
tit. as. t. d. i. d.

Decido de lecto praecepit, subsilit, obtundit os mihi
as. t. d. i. d.

Inde foras tacitus proficiens cum hoc ornatu, quo vides,
as. t. d. i. d. 775

Exeo, ut senex eodem hoc poculo, quo ego bibi, bibat t. t. c.

Cl. Optume est, Sed ubi est palliolum tuum? Or. Hicintus
reliqui. Cl. Quid? satin' as. t. d. i. d.

Lepide adita est vobis manus? Or. Merito. Sed concre-
puerunt fores. t. t. c.

Num illa me nam sequitur? ith.

STALINO. OLYMPLO.

St. Maximo ego ardeo flagitio, nec, quid agam meis re-
bus, scio, as. t. d. i. d. V. 3. 780

Nec, meam ut uxorem adspiciam contra oculis: ita dis-
sperii. as. t. d. i. d. c.

Omnia palam sunt probra! omnimodis occidi miser: ita
manifesto t. t.

Faucibus teneor, nec quibus modis purgem scio meae
med uxori.

Qui expoliatus sum miser! t. d. c.

766. tollo Lips, ex Ms. Rover. V.: *volo*. Vett. edd.: *nolo*. 767. Sic Helmstad. V.: *muttire*. 771. Verba dum quaero praehui. Guelf. 775. Sic libri, vel *proficiens*, *proficiens*. V.: *praeiscini*. cum re-
pertum a nobis in Helmstad. et Monac. Non liquescit. 776. V.:
poculo, quo ego bibi *hiberet*. 777. Sic Helmstad. V.: *Quid nunc?*
778. Ita Guelf. Helmstad. et vett. edd., *probante*, Acidalio. V.: *St!*
congr. f. 782. V.: *omnibus modis*. 784. Vett. edd.: *expoliatus*. V.:
expoliatus.

palam sunt clandestinae nuptiae 785

censeo, mihi optimum est.

ea dixit uxorem meam

viam.

Sed. equis hic est, qui velit homo. munus: pro me fun-
gier? i. t.

Nescio, quid nunc agam, nisi ut famulos imiter improbos,
as. t. d. i. d. 790

Ac domo fugiam: nam salus nulla est scapulis, si redeo
domum. as. t. d. i. d.

Nugas dicere licet istuc; vapulo ego hercle iuvitus ta-
men, as. t. d. i. d.

Etsi malum merui. Hac dabo protinam me in fugam.
Ol. Heus, sta eloco, amator! t. t.

St. Occidi! revocor. Quasi non audiam, abibo. t.

CHALINUS. STALINO. CLEOSTRATA. MURRHINA.

OLYPIO. ANCILLAE.

Ch. Ubi tu es nunc, qui colere mores Massiliensis postu-
las? t. t. c. V. 4. 795

Nunc tu si vis subigitare me, proba est occasio. t. t. c. 10
periculum. Periisti hercle! Age, accede huc modo

Nunc ego te putam quomodo arbitrum extra
consideam captavero. 800

sic e via

Jubeo ego mutemur

(St.) Nunc ego sacrum inter saxumque sum, nec, quo fu-
giam, scio. t. t. c. 800

canes lupinas fuit

(Ch.) Hercle opinor illuc nunc ut nova vetus

St. Hac ibo: caninam scaevam spero meliorem fore. t. t. c.

Cle. Quid agis tu, marite mi vir? unde ornatu hoc ad-
venis?

785. palam Langg. V. abest. Sunt insertum a Pareo. 787. Ita Guelf. V.: ea dux us. m. 788. V.: riam Helmstad. sequi. versu: velit viam fugere pro me, quo verbum viam, hic quidam omissum in eo codice; aberrasse puto. 793. V.: prot., et fugiam. Ol. heus, Stalino, amator. Dedit Douza: prot. me in fugam. Langg. autem: ita loco, quod facile emendavit Guil. Verisim. 2. 22. 795. nunc arcessitum e Monacensi. 796. Ita Sciopp. Susp. Lect. 3. 19. V.: subigitare. 797. Verbum periculum, modo. Nunc ego et sequentia usque ad 800. eruta nuper sunt a Mayo. Vid. not. ad 733. De versu 800. cf. Capt. 543.

Quid fecisti scipione aut, quod habuisti palliam? 805

AN. In adulterio dum moechissat Casinam, credo, perdidit.

ST. Occidi! CH. Etiamne imus cubitum? Casina sum!

ST. I in malam crucem!

CH. Non amas me? CL. Quis responde, tuo quid factum est pallio!

ST. Bacchae ergo hercule, uxor, Bacchae, Bacchae...

AN. Nugatur sciens:

Nam ecaster nunc Bacchae nullas ludunt. ST. Oblitus fui. 810

Sed tamen Bacchae... CL. Quid Bacchae? Enim id fieri non potest.

AN. Ecaster times. ST. Egone? CH. Haud mentire hercule: nam palam est.

Hic in plerisque Mss. lacuna est versuum novem.

ST. Non taces? OL. Non hercle vero taceo: nam tu maximo — t. t. c.

Me obsecravisti opere, Casinam ut poscerem uxorem mihi.

ST. Tui amoris causa ego istuc feci. CL. Imo hercle illius. Te quidem i. t. 815

Oppressisset. ST. Feci ego istaec dicta, quae vos dicitis? t. t. c.

CH. Rogitas etiam? PHY! ST. Si quidem hercle feci: feci nequiter.

CL. Redi modo huc intro: moneho, si quid meministi minus.

ST. Hercle, opinor, potius vobis credam, quod vos dicitis. Sed viro da hanc, uxor, veniam! Murrhina, ora Cleostratam! 820

Si unquam posthac aut amasso Casinam, aut ocepso modo,

Ne ut amasso: si ego unquam adeo posthac tale admisero:

Nulla causa est, quin pendentem me, uxor, virgis verberes.

MU. Censeo ecaster, hanc dandam veniam. CL. Faciam, ut jubes.

Propter eam rem hanc tibi nunc veniam minus gravate prospero. 825

Hanc ex longa longiorem ne faciamus fabulam.

807. V.: in mal. crucem. Raptum I a syllaba proxima. 809. Libri putida repetitione: B. ergo hercle, uxor. Bacchae, Bacchae hercle, uxor. Nugatur etc. 811. V.: Q. B. ? in id f. n. p. 812. Ita Langg. V.: nam pa. 817. PHY non legitur in vulgatis libris; sed vet. cod. Camerax.: R. etiam fesi quidem etc., in quo id latere mihi visum est. cf. Terent. Adelph. 3. 3. 58., ubi Donat.: PHY interjectio mirantis est. (Phi) 818. V.: siquidem. 822. V.: Ne ut eam amasso. Glossema. Ne sub ictu positum haud liquescit. Sic et Faciam 824.

ST. Non irata es? CLE. Non sum irata. ST. Tuae fide credo? CLE. Meae.

ST. Lepidiorem uxorem nemo quisquam, quam ego, habet. CH. Hanc habe.

CLE. Age tu, redde huic scipionem et pallium. CH. Tene, si lubet.

Mihi quidem edepol insignite facta est magna injuriā: 830
Duobus nupsi; neuter fecit, quod novae nuptae solet. i. t.

G R E X.

Spectatores, quod futurum est intus, hic memorabimus. t. t. c.

Haec Casina hujus reperietur filia esse e proxumo,

Eaque nubet Euthynico nostro herili filio.

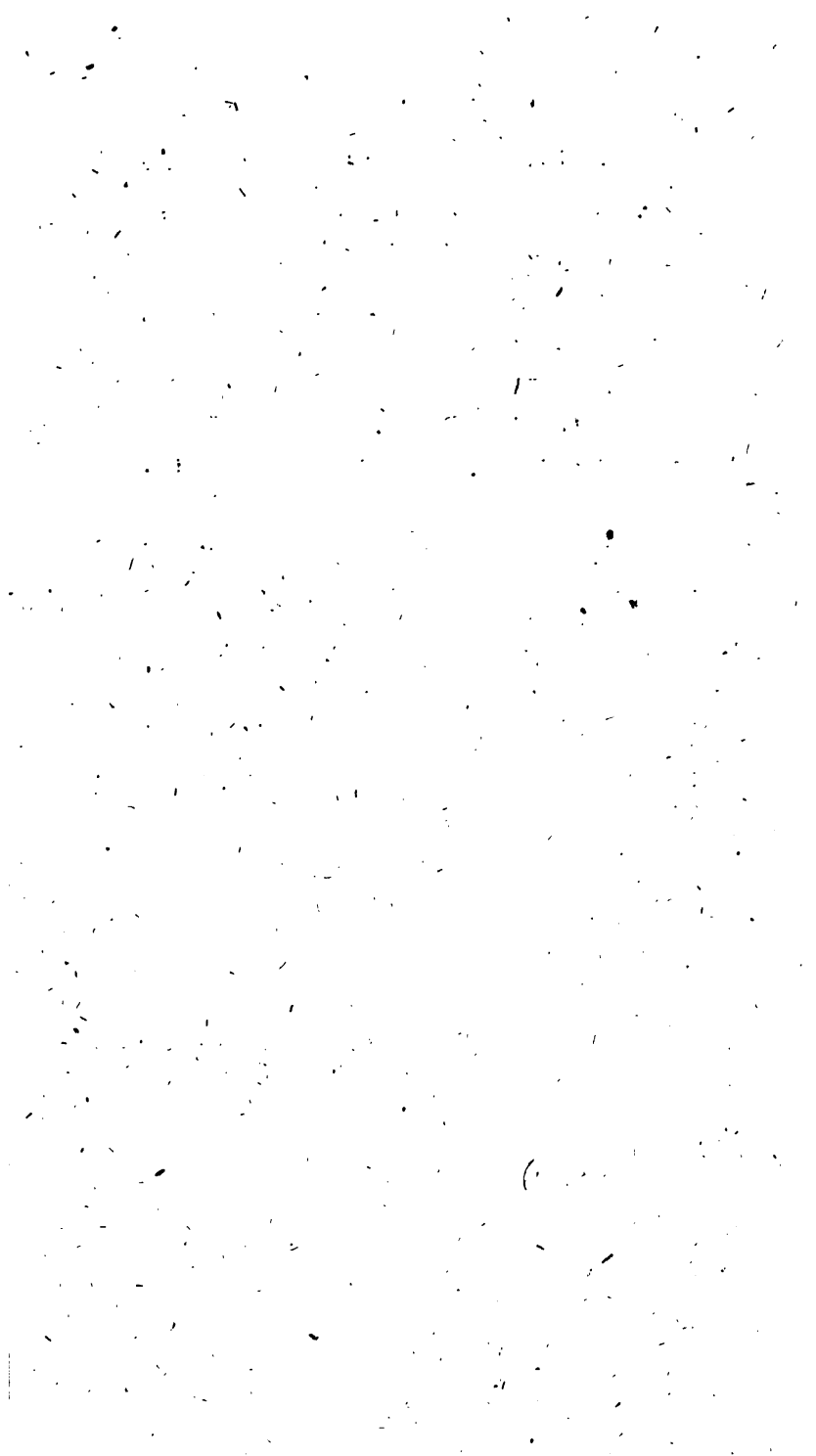
Nunc vos aequom est manibus meritis meritam mercedem dare. 835

Qui faxit: clam uxorem ducat scortum semper, quod volet;

Verum qui non mahibus clare, quantum poterit, plauserit,

Ei pro scorto supponetur hircus unctus nautea.

828. *habet* Langg. V.: *habeo*. 829. V.: CH. *tene*. ST. *libet*. Habitum fuerit si pro nota personae *se* (*senex*) vel *st.* (*Stalino*). Hinc. error.

CISTELLARIA.

THE END OF THE WORLD

ARGUMENTUM.

Comprimit adolescens Lemnius Sicyoniam.
Is redit in patriam et gnatam generat nuptiis.
Sicyonia quam parit puellam, hanc servulus
Tollit et exponit, et ex invidiis aucupat;
Eam sublatam meretrix alii detulit.
Lemno post rediens ducit, quam compresserat,
Lemnique gnatam spondet adolescentulo,
Amore capto illius projectitiae.
Requirens servus reperit, quam projecerat;
Itaque hanc lege et rite civem cognitam
Alcesimarchus, ut erat nactus, possidet.

Argumenti versu 3. legitur, metro vix, et ne vix quidem,
extricabili: Sic. *aeque parit.* Langg.: *Sycio neque.* Monac.: *Sicyonae que.* 4. V.: *T. atque exp.* 7. V.: *despondit.* Monac.: *despondet.* 10. *hanc praebuere Junt. Ald.*

DRAMATIS PERSONAE.

SILENIUM.

GYMNASIUM.

LENA.

AUXILIUM.

MELAENIS.

ALCESIMARCHUS.

LAMPADIO.

PHANOSTRATA.

HALISCA.

DEMIPHO.

GREX.

SILENIUM. GYMNASIUM. LENA.

SILENIUM.

Cum te antehac amavi et mihi amicam esse crevi, b. t. I, 1
Mea Gymnasium, et matrem tuam; tum id mihi hodie
Aperuisti, tū atque haec: soror si mea esses,
Qui mage potueratis mihi habitum ire honorem,
Nescio; nisi, ut meus animus, fieri non posse arbitror;

Ita relictis omnibus rebus mihi frequentem operam de-
distis, t. t. c. 5

Eo ego vos amo, et eo a me magnam inistis gratiam, t. t. c.
Gr. Pōl istoc quidem nos pretio facile est as. b. d. t.
Frequentare tibi, utilisque haberi: as. b. d. i. h.

Ita in prandio nos lepide atque nitide as. b. d. ith. 10
Accepisti apud te; ut semper meminerimus.

Si. Lubenti edepol animo factum et fiet a me,
Quae vos arbitrabor velle, ea ut expetessam.

Le. Quod ille dixit, qui secundo vento vectus, i. t. r. h.
Mari tranquillo. ventum ecaster gaudeo ad te: 15

Ita hodie suavis modis hic sumus acceptae;
Neque, nisi disciplina, fuit apud te quidquam

Ibi, quin mihi placeret. Si. Quid ita, amabo? Le. Raro
Nimium dabat, quod biberem, adque id merum infuscabat.
Gr. Amabo, hicne istuc decet? Le. Iusque fasque est:

Nemo alienus hic est. b. t. 20
Si. Merito vostro amo vos, quia me colitis et magnifica-

titis. as. t. d. i. d. c.
Le. Decet pōl, mea Silenium, hūc esse ordinem i. s.

Benevolentis inter sese, beneque amicitia utier, t. t. c.
Ubi istas videas summo genere natas, summatis matro-

nas i. t. h. 25

Versu 4 in vulgatis libris legitur *potueris*, sed in Langianis
potueratis, in Helmstadiensi autem libro et edd. vet. *potueritis*.
Horum alterutro metrum bacchiacum restituitur. Elegantior le-
ctio Langianorum. 7. eo non magis liquescit, quam tibi 9. et
lepide. 10. Nihil frequentius cessante ecthlipsi apud Plantum.
11. *mem*: penultimam syllabam producit. 12. Ita edd. *medias*.
V.: *Lubentique*. 15. Libri *expetam*, *expetem*, *expetes*, *expetees*.
Verum *videt* Gronov. 19. atque id et praeterea V.: atque id.

Amicitiam ut colunt atque ut eam junctam bene habent
inter sese.

Nos si idem faciamus istuc, si idem imitemur, as. 2 ith.
Ita tamen vix vivimus cum invidia summa.

Suarum nos opum volunt esse indigentis, i. tr. h.

Nostri nos nihilum copia volunt potesse, 30

Suique omnium rerum nos indigere: b. t.

Ut sibi simus supplices. Eas si adeas: as. 2 ith.

Abitum quam aditum malis: ith.

Ita nostro ordini palam blandiuntur; clam, si occasio us-
quam est, as. t. d. i. d. h.

Aquam frigidam subdole subfundunt, as. b. d. i. h. 35

Viris cum suis praedicant nos solere; b. t.

Suas pellices ajunt esse: eunt depressum:

Quia nos libertinae sumus et ego et tua mater ambae i. t. c.

Meretrices fuimus; illa ted, ego hanc mihi educavi

Ex patribus commentis. Neque hanc superbiai causa 40

Ego repuli ad meretricium quaestum, nisi, ut ne esuriam.

Si. At satius fuerat, eam viro dare nuptum potius. Lx. Heia,

Haec quidem ecastor cotidie viro nubet, nupsitque hodie,

Nubet mox noctu. Nunquam ego hanc viduam cubare sivi:

Nam si haec non nubat, lugubre fame familia pereat. 45

Gx. Necesse est, quo tu me modo volēs, ita esse, mater.

Lx. Ecastor haud me poenitet, si, ut dicis, ita futura es:

Nam si quidem ita eris, ut volo: non Hecala fies unquam,

Semperque istanc, quam nunc habes, aetatulam obtinebis,

Multisque damno et mihi lucro sine sumtu meo eris saepe. 50

Gx. Di faxint! Lx. Sine opera tua nil di horunc facere
possunt.

Gx. Equidem hercle addam operam sedulo. Sed quid tu
haec inter verba,

Meus oculus, mea Silenium? Nunquam ego te tristiores

Vidi esse! Quid, cedo, te obsecro, tam abhorret hilaritudo?

Neque munda adaeque es, ut soles. Hoc, sis, vide, 55

Suspirium alte! Et pallida es. Eloquere utrumque nobis,
petivit

30. V.: nihil. Junt. Ald.: nihil. 40. V.: Ex p. conventiis.
neque ego hanc superbiai causa. Vett.: Ex p. contentis, contigit,
contigit. Commentis merito placuit Gronovio. 41. V., adhae-
rescentibus numeris; esurirem. 43. Μονοσυλλαβας legenda verba
quidem et viro, i littera extrita. 43. Libri, versu πεντομετρον — volo,
nunquam Hecata fies. Edd. vett.: Hecale. 50. V.: inter istanc
verba. 55. V. sic interpungunt: — Silenium (nunqu. e. t. i. V.
e.) quid, cedo, etc. Quid tu? quid tu agis? quid tibi est?

Et, quid tibi est, et, quid velis, nostram operam: ut nos sciamus.

Noli, obsecro, lacrumis tuis mi exercitum imperare!

Sr. Male excrucior, mea Gymnasium, male mihi est, male maceror; t. t. c.

Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab aegritudine. 60

Quid dicam, nisi, stultitia mea indu moerorem rapi? i. t.

Gx. Ibidem, unde oritur, facito ut facias stultitiam sepe libilem. t. t. c.

Sr. Qui faciam? Gx. In latebras abscondas pectore penitissumo.

Tuam stultitiam sola facito, ut scias sine aliis arbitris.

Sr. At mihi cor est. Gx. Qui id? unde est tibi cor, commemora, obsecro, 65

Quod neque ego habeo neque quisquam alia mulier, ut perhibent viri?

Sr. Si quidem est, quod doleat: dolet; sin autem est: tamen hoc huic dolet.

Gx. Amat haec mulier. Sr. Eho, an occipere amare amorum est; obsecro?

Gx. Namque ecastor amor et melle et felle est fecundissimus.

Gustui dat dulce; amarum ad satietatem usque oggerit. i. t. 70

Ad istam faciem est morbus. qui me, mea Gymnasium macerat.

Gx. Perfidiosus amor est. Sr. Ergo in me peculatium facit. t. t. c.

Gx. Bono animo es: erit isti morbo melius. Sr. Confidam fore.

Medicus si veniat, qui huic morbo facere medicinam potest.

Gx. Veniet. Sr. Spissum istuc amanti est verbum „Veniet,” nisi venit. 75

Sed ego mea culpa et stultitia pejus misera maceror:

Quia ego illum unum mi exoptavi, quicum aetatem degerem.

Lr. Matronae istuc conducibile magis est, mea Silenium,

Unum amare et cum eo aetatem exigere, quot nupta est semel;

Verum enim meretrix fortunati est oppidi simillima: 80

Non potest suam rem obtinere sola sine multis viris.

59. Ita Guelf., MS. Meurs., Junt Ald. V.: — imperare, Mea. Sr. excrucior, quam distinctionem personarum ighorant libri vet.

61. V.: in moer. r. 62. Sic Acidal. V.: Indidem. Guelf.: In diem, unde etc. 65. V.: A. m. cordolium est. Gx. quid id? u. e. tibi cordolium, comm. obs.? nihili quidem et sententia et metra. 67. Ita Guelf. V.: Si quid est —, si autem etc. Huic (nam sic legendum videtur, non hic, ut vulgo), mihi, quod frustra Lamb. obtrudebat. 70. V.: Gustui dat dulce. Gustui, ad gustum.

Sr. Hoc volo agatis: qua accessitae causa ad me estis, elo-
quar.

Nam mea mater, quia ego nolo me meretricem dicier,
Obsecuta est; de ea re gessit morem morigerae mihi:
Ut me, quem ego amarem graviter, sineret cum eo vivere. 85
Lz. Stulte ecastor fecit. Sed tu en unquam cum quiquam
viro

Consuevisti? Sr. Nisi quidem cum Alcesimarcho, nemine,
Neque pudicitiam meam mi alius quisquam inminuit.

Lz. Obsecro,

Quo is homo insinuavit pacto se ad te? Sr. Per Dionysia
Mater me pompam spectatum duxit. Dum redeo domum: 90
Conspicillo consecutus clanculum me usque ad foris;
Inde in amicitiam insinuavit cum matre et mecum simul
Blandis, muneribus, donis. Lz. Mihi istum hominem
vellem dari! as. t. d. i. d.

Ut ego illum vorsarem! Sr. Quid opust verbis? Consue-
tudine t. t. c.

Coepti amare contra ego illum, ut ille med. Lz. O mea,
Sr. Quid est? 95

Lz. Adsimulare amare oportet; nam si ames: extempulo
Melius illi multo, quem ames, consulas, quam re tuae.
Sr. At ille conceptis iuravit verbis apud matrem meam, i. t.
Me uxorem ducturum esse. Einunc alia ducenda est domum,
Sua cognata Lemniensis, quae habitat hic in proxumo:
t. t. c. 100

Nam eum pater ejus subegit. Nunc mea mater irata est mihi,
Quia non redierim domum ad se, postquam eam rem re-
sciverim,

Eum uxorem esse ducturum aliam. Lz. Nihil amori inju-
riam est. f. t.

Sr. Nunc ego te amabo, ut hanc hoc triduum solum si-
nas. t. t. c.

Esse hic et servare apud me: nam ad matrem accessita
sum. 105

Lz. Quanquam mi istud erit molestum triduum et damnum
dabis:

Faciam. Sr. Facis benigne et amice. Sed tu, Gymna-
sium mea,

Si me absente Alcesimarchus veniet, nolite acriter

95. Libri et inepta sententia et versu corruptum: ego illum,
et ille me. Lz. o mea Silenium. Sr. quid est? 104. Y.; Nunc
te am. Edd. mediae: N. ego te am.

Eum inelamare (utut erga me est meritis, mihi cordi est tamen); i. t.

Sed, amabo, tranquille; ne quid, quod illi doleat, dixeris. as. t. d. i. d. 110

Accipias clavis, si quid tibi opus erit promptu, promito. Ego volo ire, Gx. Ut mi excivisti lacrimas! Sr. Gymnasium mea, t. t. c.

Bene vale. Gx. Cura te, amabo. Siccine inmundas, obsecro,

Ibis? Sr. Inmundas fortunas aequom est squalorem sequi. Gx. Amiculum hoc sustolle saltem. Sr. Sine trahi, quom egomet trahor. 115

Gx. Quando ita tibi lubet: vale atque salve. Sr. Si possim, velim,

Gx. Numquid me vis, mater, intro quin eam? Eccestor mihi Visa amare. Lx. Istoc ergo auris graviter obtundo tuas, Ne quem aines. Abi intro. Gx. Numquid me vis?

Lx. Ut valeas. Gx. Vale.

Lx. Mihi idem, quod magnae parti est vitium mulierum; l. s. 120

Quae hunc quaestum facimus, quae, ubi saburratae sumus, Largiloquae extemplo sumus; plus loquimur, quam sat est; Quin ego nunc, quia sum onusta mea ex sententia, Quiaque adeo me complevi flore Liberi:

Mage libera uti lingua conlubitum est mihi; 125

Tacere nequeo misera, quod tacito usus est.

Nam illanc ego olim, quae hinc flens abiit, parvolam

Puellam: projectam angiportu sustuli.

Adolescens quidam hic est adprime nobilis (Sicyone summo genere ei vivit pater); 130

Is amore misere hanc deperit mulierculam,

Quae hinc modo flens abiit; contra amore haec perdita est.

Eam meae ego amicae dono huic meretrici dedi:

Quia saepe mecum mentionem fecerat,

Puerum aut puellam alicunde ut reperirem sibi, 135

Recens natum eapse quod sibi supponeret.

Ubi mihi potestas primum evenit: eloco

Feci ejus eji, quod me oravit, copiam.

Postquam puellam eam a me accepit: eloco

Eandem puellam peperit, quam a me acceperat, 140

Sine obstetricis opera et sine doloribus.

Item ut aliae pariunt, quae malum quaerunt sibi:

125 — 126. Vulgo leguntur post 129. Correxerit Acidal. 128. V., numeris durissimis; ex angip. 134. Ita Camerar. V.: feceris.

Nam amatorem albat esse peregrinum sibi:
 Suppositionem ejus rei facere gratis.
 Id duae nos solae scimus, ego, quae illi dedi, 145
 Et illa, quae a me accepit, praeter vos quidem.
 Haec sic res gesta est: si quis usus venerit,
 Meminisse ego hanc rem vos volo. Ego abeo domum.

A U X I L I U M.

Utrumque haec, et multiloqua et multibiba, est anus. i. e. I, 2.
 Satin' vix reliquit deo, quod loqueretur, loci? 150
 Ita properavit de puellae proloqui
 Suppositione. Quodsi tacuisset: tamen
 Ego eram dicturus, deus, qui poteram planius:
 Nam mi est Auxilio nomen. Nunc operam date:
 Ut ego argumentum hoc vobis plane perputem. 155
 Sicyoni fuere jamdiu Dionysia;
 Mercator venit huc ad ludos Lemnius,
 Isque hic compressit virginem adolescentulus
 Vi, vinolentus, multa nocte, in via. 160
 Is ubi malam rem scit se meruisse: eloco
 Pedibus perfugium peperit; in Lemnum aufugit,
 Ubi tum habitabat. Illa, quam compresserat,
 Decimo post mense exacto hic peperit filiam.
 Quoniam reum ejus facti nescit, qui siet:
 Paternum servom sui participat consili; 165
 Dat eam puellam ei servo exponendam ad necem.
 Is eam projecit; haec puellam sustulit;
 Ille illam clanculum observavit servolus,
 Quo apt quas in aedis haec puellam deferat.
 Ut campse vos audistis confiterier, 170
 Meretrici eam puellam dat Melaenidi;
 Eaque educavit eam sibi pro filia
 Bene ac pudice. Tum illic autem Lemnius
 Propinquam uxorem duxit, cognatam suam.
 Ea diem suom obiit; facta morigera est viro. 175
 Postquam ille uxori justa fecit: eloco
 Huc conmigrauit; duxit uxorem sibi
 Eandem, quam olim virginem hic compresserat,

145. V.: *ajebat*. 159. Sic Pareus. V. *Vi* non legitur, raptum illud quidem a sequente verbo. Non liquescit *nocte*. Possis etiam scribere *noctid*. 168. V.: *Ille clam obs. servos*. Camer. haec addidit ad supplendum versum. 177. Sic Langg. V.: *ux. hic sibi*. Helmstad. *sibi hic*, ut errare solent glossemata.

Et eam cognoscit esse, quam compresserat.
 Illa illi dicit: ejus se ex injuria 180
 Peperisse gnatam atque eam se servo eloco
 Dedissee exponendam. Ille extemplo servolum
 Jubet illum eundem persequi, si qua queat
 Reperire, quae sustulerit. Ei re nunc suam
 Operam usque adsiduo servos dat, si possiet 185
 Meretricem illam invenire, quam olim tollere,
 Quom ipse exponebat, ex insidiis viderat.
 Nunc, reliquom quod restat, volo persolvere:
 Ut expugnatur nomen, ne quid debeam.
 Adulescens hic est (Sicyoni ei vivit pater); 190
 Is amore projecticiam illanc deperit,
 Quae dudum flens hinc abiit ad matrem suam;
 Et illa hunc contra, qui est amor suavissimus.
 Ut sunt humana; nihil est perpetuom datum:
 Pater adulescenti dare volt uxorem. Hoc ubi 195
 Mater rescivit: jussit arcessi eam domum.
 Haec sic res gesta est. Bene valete et vincite
 Virtute vera, quod fecistis antidhac;
 Servate vestros socies, veteres et novos;
 Augete auxilia vestris justis legibus; 200
 Perdite perduelles; parite laudem et lauream:
 Ut vobis victi Poeni poenas subferant.

ALCESIMARCHUS. MELAEINIS.

AL. Credo ego amorem primum apud homines commentum
 carnificinam. as. t. d. i. d. c. II, 1.
 Hanc ego de me conjecturam domi facio, foras ne quaeram,
 Qui omnis homines supero atque antideo cruciabilitatibus
 animi: t. t. 205
 Jactor, crucior, agitor, stimulo, versor in amoris roth
 miser, as. t. d. i. d.
 Exanimor, feror, differor, distrahor, diripior: ita nubilam
 mentem as. c.; § t. h. cr. d.
 Animi habeo; ubi sum, ibi non sum; ubi non sum, ibi est
 animus meus: as. t. d. f. d.

204. Sic plurimi codd., in his ipse vetus Camerarii. V.: *feris*.
 207. Palatt. Guelf. Helmsted. Mediol. 1500.: *nullam*. Syllaba *or*
 in diripior producenda est: vid. not. ad Amph. 70. Adscriptum
 huic versui ab antiqua manu in codice Monacensi: *Verba Caesaris*
fuere, cum occideretur a Bruto et Cassio. 208. *meus* ha-
 bet Guelf.

Ita mihi omnia ingenia insunt; t. d.
 Quod lubet; non lubet jam id continuo: as. cr. d. t. 210
 Ita me amor lassum animi ludificat,
 Fugat, agit, adpetit, raptat, retinet,
 Lactat, largitur; quod dat, non dat; deludit; as. s. ith.
 Modo quod, quasit, dissuadet; quod dissuasit, id ostentat.
as. t. d. i. d. c.
 Maritumis moribus mecum experitur: as. cr. d. i. h. 215
 Ita meum frangit amantem animum; as. s. i. h.
 Neque nisi quia miser non eo pessum,
 Mihi ulla abest perditio perniciēs:
 Ita pater apud villam detinuit meos dies sex ruri con-
tinuos, as. t. d. i. d. h.
 Neque licitum interea est meam visere amicam. Estne hoc
miserum memoratu? 220
 Mx. Eo facetus, quia tibi alia est sponsa locuples Lemnia? i. t.
 Habeas! Neque nos factione tanta, quantam sumus; t. t. c.
 Neque opes nostras tam sunt validae, quam tuae: verum
tamen
 Haud metuo, ne iurandum nostrum quisquam culpiter;
 Tu, jam si quid tibi dolebit, scies, qua doleat gratia.
as. t. d. i. d. 225
 AL. Di me periant. . . Mx. Quodcunque optas, tibi cupio
contingere.
 AL. Si illam uxorem duxero unquam, mihi quam de-
spondit pater! t. t. c.
 Mx. Et me, si uxorem tibi unquam filiam dederō meam.
 AL. Perjurare me patiere? Mx. Atque aliquanto facilius,
 Quam, me meamque rem perire et ludificari filiam. 230
 Abi quaerere ubi iurijurando tuo satis sit subsidi: i. t.
 Hic apud nos jam, Alcesimarche, confregisti tessaram. t. t. c.
 AL. Face semel periculum! Mx. Saepe feci, quod factum
quaeror.
 AL. Redde mihi illam! Mx. Inter novam rem verbum
usurpabo vetus:

seq. Idem liber; *insunt*. V.: *sunt*. 212. *agit* posteriorem
 syllabam producit propter interpunctionem. 216. Ita Guelf.
 et Cameratii liber antiquior a manu prima. Putide vulgati:
amantem. Ita posteriore syllaba longa legendum est. 226.
 aptas Gaelf. Langg.: *tibi cupio cont*. V.: *optes, velim tibi cont*.
 227. Ita Guil. Quaest. in Cist. c. 1., ubi monet, non raro traje-
 ctis vocibus corruptum esse Plautum. V.: *S. i. u. dux. mihi un-*
qu., q. d. p. 231. Sic libri plurimi. Vulgati pervergo meo: ubi
 jurando tuo s. s. s.

Quod dedi, datum non vellem; quod reliquum est, non dabo. 335

AL. Non remissura es mihi illam? ME. Pro me responsa tibi.

AL. Non revertés? ME. Scis jamdudum omnia mea sententiam.

AL. Satin' istuc tibi certum est in corde? ME. Quin ego commentor quidem; i. t.

Non edepol tua istaec dicta nunc in auris recipio. t. t. c.

AL. Non? heu! Quid agam? ME. Igitur animum adverte jam, ut, quid agas, scias. 240

AL. At ita me di deaeque, superi atque inferi et medioximi; Itaque me Juno regina et Jovis supremi filia,

Itaque me Saturnus, patruos ejus . . . ME. Ecaster pater!

AL. Itaque me Ops opulenta illius avia . . . ME. Imo mater quidem.

AL. Juno filia et Saturnus summus, patruos Jupiteris . . . t. t. 245

Tu me delenis; propter te, haec pecco. ME. Perge dicere t. t. c.

AL. An neetiam, quid consultura sis sciam? ME. Perge obloqui. Non remittam! definitum est. AL. Enimvero ita me Jupiter,

Itaque me Juno et Saturnus et Rhea . . . Quid dicam, nescio! as. t. d. i. d.

Jam scio! Imo, mulier, audi, meam ut scias sententiam: t. t. c. 250

Divi me omnes, magnique minutique et patellarii,

Faxint, ne ego dem vivos vivae savium Silenio,

Nisi ego teque tuamque filiam meque hodie obtruncavero, as. t. d. i. d.

Post autem cum primo luci grās nisi ambo occidero; t. t. c.

Et quidem hercle nisi pedatu tertio omnis, efflixero, 255

Nisi tu illanc remittis ad me! Dixi, quae volui. Vale.

ME. Abiit intro iratus. Quid ego nunc agam? Si redierit.

Illā ad hunc: ibidem loci res erit; ubi odium occoeperit:

Illam extrudet, hanc uxorem Lemniam ducet domum.

Sed tamen ibo et persequar: amens ne quid faciat, cauto opust. 260

Postremo, aequa lege quando pauperi cum divite

237. Monac.: *revertes*, V.: *remittes*. 240. Sic Langg. V.: *N.?* hem, *quid agis?* Quod in vulgatis non comparet, jam legitur in plerisque omnibus vett. 245. V.: *J. f.* et *S. patruus et summus Jupiter*, Monac. posteriorem copulam non habet. Langg.: *patruus Jupiteris*, Vidd. Priscian. et grammatici. 247. V.: *Anne ut etiam etc.* 249. Ita Guelf. Monac.: et *Sat. rex quid d. n. V.*: et *Sat.*; ita, *quid d. n.* 254. V.: *Postea*, 255. Sic Douza, V.: *Et equidem*. Et quidem ad amplificationem pertinet. 259. V.: *cum hanc etc.*

Non licet: pardam operam potius, quam carebo filia.
Sed quis hic est, qui recta platea cursum huc contendit
suum?

Et illud paveo et hoc formido: ita tota sum misera in
metu. i. t.

LAMPADISCUS.

Annum sectatus sum clamore per vias; i. s. II, s. 265
Miserrumam habui! Vt illaec hodie quot modis
Sibi moderatrix fuit atque inmemorabilis!
Quot illi blanditias, quid illi promisi boni!
Quot admoenivi fabricas, quot fallacias,
In quaestione! Vix exsculpsi ut diceret, 270
Quia ei promisi dolium vini dare.

PHANOSRATA. LAMPADISCUS. MELAENIS.

PH. Audire vocem visa sum ante aedis modo i. s. II, 3
Mei Lampadisci servi. LA. Non surda es, hera:
Recte audivisti. PH. Quid agis hic? LA. Quod gaudeas.
PH. Quid id est? LA. Hinc ex hisce aedibus paulo prius 275
Vidi exeuntem mulierem. PH. Illam, quae meam
Gnatam sustulerat? LA. Rem tenes. PH. Quid postea?
LA. Dico ei, quo pacto eam ab hippodromo viderim
Herilem nostram filiam sustollere.
Extimuit. ME. Male etiam horret corpus, cor salit: 280
Nam mihi ab hippodromo memini adferri parvolam
Puellam, eamque me mihi supponere.
PH. Age, perge, quaeso te: animus audire expetit,
Ut gesta res sit. ME. Utinam audire non queas!
LA. Pergo illam subagitare blandis, benediciis 285

263. Sic fere vett. V.: hic. 269. V.: fallacias! In quaestione
vis exsc. etc. Junt. Ald.: In quaest. ? 280. V.: PH. Extimuit
tum illa? ME. horret etc. Libri plurimi: jam horret. Guelf.: jam
male horr. 285. Ita Guelf. Alibi te non legitur. 285. seqq. V.,
secundum vetustiores libros:

LA. P. illa * * dictis: illaec te anus

Fortu * * * seras vocat.

Nam illaec etc.

Sed Junt. Ald.:

LA. Pergo illo, subagito blandis et benediciis

Dictis. illaec forti fortuna fortius

Aures obserat. ego Lemniam furas voco.

Nam etc.

Gf. Palmef. Spicil. p. 664., Acidal. Divinatt. p. 157. Forti pro
Forte, ut alibi parti pro parte etc.

Dictis illaec Forti Fortuna fortius
 Auris obturat. Ergo alumnā voco foras:
 „Nam illaec tibi nutrix est: ne matrem censeas!
 „Ego te reduco et ad divitias revoco,
 „Ubi tu locere in luculentam familiam,
 „Unde tibi talenta magna viginti pater
 „Det dotis! Non enim hic, ubi es, Tusco modo
 „Tute tibi indigne dotem quaeras corpore!“
 PH. An amabo, meretrix illa est, quae illam sustulit.
 LA. Imo fuit. Sed, ut sit ea de re, eloquar. 295
 Jam perducebam illam ad me suadela mea.
 Anus ei amplexa est genua, plorans, obsecrans.
 Ne deserat se: eam suam esse filiam;
 Seque eam peperisse, sancte adjurabat mihi.
 „Istanc, quam quaeris,“ inquit, „ego amicae dedi 300
 Meae, quae educaret eam pro filiola sua;
 Et vivit,“ inquit, „Ubi ea est?“ inquam extempulo,
 PH. Servate me, di, obsecro! ME. At me perditis!
 PH. Quo illanc dedisset, exquisisse oportuit.
 LA. Quaesivi et dixit, meretrici Melaenidi. 305
 ME. Meum elocutust nomen! interii oppido!
 LA. Ubi elocuta est: ego continuo interrogo:
 „Ubi habitat?“ inquam. „Duc ac demonstra mihi!“ —
 „Avecta est,“ inquit, „peregre hinc habitatum.“ ME. Obsipat
 Aquolam. LA. „Quo avecta est, eo sequemur! Sicne agis 310
 „Nugas? Peristi! Ne hercle hoc longed!“ Institi
 Instare usque adeo, donec se adjurat anus
 Jam mihi monstrare. PH. At non missam oportuit.
 LA. Servatur; sed illaec se quandam aibat mulierem
 Suam benevolentem convenire etiam prius, 315
 Commune quacum id esset sibi negotium;
 Et scio, venturam: ME. Me indicabit et suas
 Ad meas miseras alias. PH. Facien' consciam,
 Quid nunc vis facere me? LA. Intro abi atque animo bono es.

289. V.: *Ego te red. et voco ad div.* MS. Schohing. et edd.
 mediae: *revoco.* 293. V.: *hic, ubi ex Tusco modo.* Saepe per-
 mixtae s et x litterae in codicibus. 295. Libri in ordinem re-
 cepto glossantur: *Imo meretrix fuit.* 306. oppido accessit ex
 edd. mediis. 307. V.: *anum interr.*, quo versus corrumpitur.
 310. V.:

— — — — Siccine

Agis nugas? peristi, ne hercle hoc longe. destiti

Instare etc.

Scripti fere, syllaba - ed perperam geminata, et rursus - ti semel
 posito: *longe dedisti (longedististi, longededisti).* 317. H. e.: et
 alias suas ipsius miseras ad meas. 318. V.: *fac me consc.* Scripti:
faciem vel faciam consc.

Vir tuos si veniet: jube domi opperiri: 330
 Ne quaestioni mihi sit, si quid eum velim.
 Ad anum securus ego rursum. PH. Lampadio, obsecro,
 Cura! LA. Perfectum ego hoc dabo negotium.
 PH. Deos teque spero. ME. Eisdem ego, ut abeas domum.—
 Adulescens, adsta atque audi! LA. Men', mulier, vocas? 335
 ME. Te. Quid negoti est? nam occupatus sum ampliter.
 ME. Quis istio habitat? LA. Demipho, dominus meus.
 ME. Nempe istic est, qui Alcesimarcho filiam
 suam despondit in divitias maxumas?
 LA. Is ipsust. ME. Ehodum quam vos igitur filiam 339
 Nunc quaeritis alteram? LA. Ego dicam tibi:
 Non ex uxore gnatam uxoris filiam.
 ME. Quid istuc verbi est? LA. Ex priore muliere
 Nata, inquam, meo hero filia est. ME. Certe modo
 Hujus, quae locuta est, quaerere aibas filiam. 335
 LA. Hujus ergo quaero. ME. Quo modo igitur, obsecro,
 Haec est prior, quae nupta nunc est? LA. Conteris
 Tu tua me oratione, mulier quisquis es.
 Medioxumam quam duxit uxorem, ex ea
 Nata haec est virgo, Alcesimarcho quae datur. 340
 Ea uxor diem obiit. Scis? ME. Teneo istuc satis;
 Sed ego illud quaeso confragosum, quo modo
 Prior posterior sit, posterior sit prior?
 LA. Prius compressit, quam uxorem duxit domum;
 Prius gravida facta est priusque peperit filiam; 345
 Eam postquam peperit: jussit parvam projici;
 Ego eam projeci; alia mulier sustulit;
 Ego inspectavi; herus modo hanc duxit postibi.
 Eam nunc puellam filiam ejus quaerimus.
 Quid nunc supina sursum in coelum conspicias? 350
 ME. I nunc iam istuc, quo properabas: nil moror:
 Nunc intellexi. LA. Dis hercle habeo gratiam:
 Nam nunc intellexes, nunquam, credo, amitteres.
 ME. Nunc mihi bonae necessum est esse ingratis,
 Quamquam esse nolo: rem palam esse intellego. 355
 Nunc egomet potius hanc inibo gratiam
 Ab illis, quam illaec indicet me. Ibo domum
 Atque ad parentes reducam Sibenium.

330. Sic Langg., probante Maurzio, et recte. V.: Eho tu.
 341. Sic Pall., nostri et vett. edd. V.: jam scis? 345. Sic vett.
 edd. V.: P. p. sit; et p. v. p. 356. Sic major pars librorum.
 V.: reduco.

MELAEONIS. ALCESIMARCHUS. SILENIUM

ME. Rem elocuta sum tibi omnem: sequere, mea Silenium, t. t. c. III.

Ut eorum, quoque esse oportet te, sis potius, quam mea, 369
Quamquam invita te carebo: animum ego inducam tamen
Meum, ut illud, quod in tuam rem bene conducatur, consulam.

Nam hic crepundia insunt, quicum te illa olim ad me detulit,

Quae mihi te dedit; parentes ut cognoscant facilius.

Accipe hanc cistellam, Halisca; agetum pulta illas foris; 365

Dic, me orare, ut aliquis intus prodeat, Propera ocius!

AL. Recipe me ad te, Mors, amicum et benevolum!

Si. Mater mea,

Periimus miserae! AL. Utrumne hac me feriam, an ab laeva, latus?

ME. Quid tibi est? Si. Alcesimarchum non vides ferrum tenentem? t. t.

AL. Ecquid agis? Remorare! Lumen linque! Si. Amabo, adcurrite, t. t. c. 370

Ne se interimat! AL. O salute mea salus salubrior,

Tu nunc, si ego volo seu nolo, sola me, ut vivam, facis!

ME. Huius, voluisti istuc severum facere? AL. Nil mecum tibi:

Mortuos tibi sum; hanc, ut habeo, certum est non amittere:

Nam hercle jam ad me adglutinandam totam decretum est flare. 375

Ubi estis, servi! Occludite aedis pessulis, repagulis, t. t.

Ubi ego hanc tetulero intra limen? ME. Abiit; mulierem abstulit, t. t. c. 381

Ibo, persequar jam illunc intro: ut haec ex me sciat

Eadem, si possum tranquillum facere ex irato mihi,

LAMPADISCUS. PHANOSTRATA.

LA. Nullam ego me vidisse credo magis animum ex cruciabilem, t. t. c. IV, 1. 386

369. Perperam libri: sequi me, mea Sil. Me non decebatur in Langiatis. Seneit vittam Acid. 362. Meum habent edd. medice et Helmetat. Et hic quidem praegresso versu post animum, illae autem ante hunc verum. 365. V. durioribus numeris: quibusdam. 364. Ita Quell. V. te non legimus. 368. Sic manus v. 381. V. ad que agetum. 378. jam non liquescit.

Quam filiaec est: quae dudum fassa est mihi, quae ne inficias eat?

Sed heram eccam video! Sed quid hoc est, haec quod cistella hic jacet i. t.

Cum crepundiis, nec quemquam conspicio alium in via? t. t. c.

Faciundum est puerile officium: conquiniscam ad cistulam.

PH. Quid agis, Lampadio? LA. Haec cistella numnam hinc ab nobis domo est? 385

Nam hinc ab ostio jacentem sustuli. PH. Quid nuntias Super anu? LA. Scelestiorem in terra nullam esse alteram: Omnia infitiared ea, quae dudum confessa est mihi.

Nam hercle ego illam anum inridere me ut sinam? Satiust mihi

Quovis exitio interire? PH. Di, obsecro, vostram fidem... 390

LA. Quid deos obsecras? PH. Servate nos! LA. Quid est?

PH. Crepundia

Haec sunt, quiscum tu extulisti nostram filiulam ad necem!

LA. Sanane es? PH. Haec sunt profecto! LA. Pergin'?

PH. Haec sunt! LA. Si mihi

Alia mulier istoc pacto dicat: dicam, esse ebriam.

PH. Non ecastor cassa memoro! Nam, obsecro, unde haec gentium, 395

Aut quis deus objecit hanc ante ostium nostrum? Quasi

Dedita opera, in tempore ipso Spes mihi sancta subvenit!

HALISCA. LAMPADISCUS. PHANOSTRATA.

HA. Nisi quid mi opis di dant: desperi, neque, mi unde auxilium expetam, habeo: t. t. IV, 2

Ita petulantia me animi miseram habet, quae in tergum meum ne eveniat,

Male formido, si hera me sciat tam socordem esse, quam sum. 400

Quamne in manibus tenui atque accepi hic ante aedis cistellam, ubi ea est,

Nescio; nisi, ut opinor, loca haec circiter excidit mihi. t. t. c.

Mi homines, mi spectatores, facite indicium, si quis vidit, t. t.

388. Ita MSS. V.: inficias, ire ea. 398. V.: neque unde aux.
MS. Meurs. Junt. Ald.: aux. mihi aut praesidium exp. hab. 399.
V.: Itaque petul. mea me an. mio, h.: Quae in t. t. ne veniat.
400. V.: hera, mea sc. 401. Ita Monac. V.: ubi ea, sit. Indicativus,
graeco more usurpatus, metro unice convenit. 402. Vocabulum
loca non est elidendum.

Quis eam abstulerit, quis sustulerit, et utrum hac an il-
laciter institerit! as. t. d. i. d. h.
Non sum scitior, quae hos rogem aut quae fatigem, b. t. 405
Qui semper malo muliebri sunt lubentes.
Nunc vestigia hic si qua sunt, noscitabo:
Nam si nemo hac praeteriit, postquam intro abii: i. tr. h.
Cistella jaceret hic. Quid „hic?“ Periiit, opinor.
Actum est! illicet me infelicem et scelestam! as. 2. i. h. 410
Nulla est, neque ego sum usquam! perdita perdidit me!
Sed pergā, ut coepi, tamen; quaeritabo: as. 2. i. h.
Nam et intus paveo, et foris formido:
Ita nunc utrobique metus me agitat. a. d.
Illoc homines misere miseri:
Ille nunc laetus est, quisquis est, qui illam habet, cr. t. 415
Quae neque alii ulli quidquam usui est, mihi potest
Esse. Sed me moror, quom hoc ago secius.
Haliaca, hoc age: ad terram adspice, dispice, as. b. d. t. h.
Oculis investigans astute augura! 420
L.A. Hera! Ph. Hem, quid est? L.A. Haec est. Ph. Quis?
L.A. Haec quoi excidit cistella. i. t. c.
Hem! certe eum signat locum, ubi ea excidit. Ph. Ad-
paret.
H.A. Sed is hac iit: hac socci in pulvere video vesti-
gium i. t.
Persequar hac. In hoc jam loco cum altero cr. t.
Constitit. Hic meis turbod oculis modo 425
Sese objecit, nec prorsum iniit hac; hic stetit. —
Hinc illuc exiit. Hic concilium fuit.
Ad duos attinet; sed quos? cr. tr. c.
Attate, singulum video vestigium! cr. t.
Sed is hac abiit. Contemplabor. Hinc huc iit; hinc nus-
quam abiit. as. t. d. i. d. c. 430
Actam rem ago! Quod periit, periit: meum corium cum
cistella!
Redeo intro. Ph. Sunt, qui te volunt conventam.
H.A. Quis me revocat? i. t. c.

404. V.: si quis eam abst., quisve sust. 408. Verba postquam
et intro non eliduntur. 415. V.: Illo sunt homines m. m. Helmstad.:
illos. Vett. edd.: illos hominis miserae misereri. 417. V.: Q. n.
illa illi quidquam. 418. V.: Sed memet moror. 419. V.: et di-
spice. 422. V.: Certe eccum locum signat. Hem praebuit Guelf.
428. sed quos? Libri plurimi: si quis; quidam: si qui, liquis, li-
quet. V.: hi qui sunt? 429. V.: Attat. 432. V.: Ph. mulier, mane:
sunt, qui etc. Verba mul., mane, quae ipsum metrum arguit, non
leguntur in libris nostris et edd. veteribus.

LA. Bonâ foemina et malus masculus volunt te. HA. Po-
strema illè.

Plus, qui vocat, scit, quid velit, quae ego, quae vocor.
Revortor.

Ecquē vidistis quaerere hic, amabo, in hac regione 435
Cistellam cum crepundiis, quam ego hic amisi misera?
Nam dudum ut adcurrimus ad Alcesimarchum, vitam
Ne suam interimeret, tum puto timore mi excidis-
Cistellam. LA. Haec mulier

amus, hera, parumper.

HA. Disperii, misera! quid ego herae dicam, quae me
opere tanto 440

Servare iussit, qui suos Silemium parentes
Facilius posset noscere, quae herae supposita parva est,
Quam quaedam meretrix ei dedit? LA. Nostram haec rem
fabulatur.

Hanc scire oportet, filia tua ubi sit, signa ut dicit.

HA. Nunc eam volt suae matri et patri, quibus nata est,
reddere ultro. — 445

Mi homo, obsecro, alias res geris? Ego tibi meas res mando.

LA. Istuc ago atque istuc mihi cibus est, quod fabulare;
Sed inter rem agendam istam herae huic respondi, quod
rogabat;

Nunc ad te redeo. Si quid est opus: dic, impera, et tu.
Quid quaeritabas? HA. Mi homo et mea mulier, vos sa-
luto. 450

PH. Et nos te. Sed quid quaeritas? HA. Vestigium hic
requiro.

Qua aufugit quaedam, nescio, quam dicam. PH. Quid
id est? LA. Quidnam est?

HA. Nescio, alienumne hoc ego an ne memorem fa-
miliare.

433. Male ante verbum *Pastrema* haec inseruerunt ex Nonio, quibus locum dedi in fragmentis: *Malum aufer, bonum mihi opus est*. Haec quoque abhorrent a metro. 435. V.: *vidistis*. Aut turbatum hic est conglutinatis duabus fabulae recensionibus, aut spectatores compellantur versibus 435—439, ut Aululariae 670. sequentibus: iam hic aperte rem ancilla dicit, utpote coram iis, qui viderant omnia, quae gesta erant; post eandem rem obscure significat, ne ignoti sibi, et qui modo adveniant, Phanostrata et servus secreto suo frustra narrato abutantur; quos versu demum 450. salutatur. 438. Supplementum Camerarii. 439. V. secundum Cam.: *h. mul. nostra est: quin operam damus, hera, p.* 440. V.: *meae herae*. Sic refatum etiam 442. Ita Gnell. V.: *herae meae*. 446. V.: *geris, ego tibi etc.* 450. homo non est elidendum. 452. Prisci fere: *nescio quo*. PH. *quid etc.* Cam. ita haec supplebat: Q. a. q. nescio quo mihi. PH. q. id? quid id nam est? HA. Alienum quod damnum afferat et meorem familiarem.

LA. Mala merçis, hera, haec et callida est. PH. Ecce
ita videtur.

LA. Imitatur nequam bestiam et damnificam. PH. Quam-
nam, amabo? 455

LA. Involvulum, quæ in pampini folio intorto implicat se:
Itidem haec exorditur sibi intortam orationem.

Quid quaeritas? HA. Cistella mi hic, mi adulescens, evolavit.

LA. In caveam latam oportuit. HA. Non edepol praeda magna!

LA. Mirum, quin grex venalium in cistella infuerit una. 460

PH. Sine dicat. LA. Si dicat quidem. PH. Age tu, lo-
quere; quid ibi infuerit.

HA. Crepundia una. LA. Est quidam homo, qui illam ait
se scire, ubi sit.

HA. At pol ille ad quandam mulierem, si eam monstret,
gratiam ineat.

LA. At sibi ille quidam volt dari mercedem. HA. At pol
illa quaedam.

Quae illanc cistellam perdidit, quoidam negat esse quod
det. 465

LA. At enim ille quidem argentum expetit. HA. At enim
expetit nequidquam.

LA. At pol ille quidam, mulier, in nulla opera gratuita est.

PH. Commodo loquelam jam tibi. HA. Num proderis?

PH. Confitemur,

Cistellam habere. HA. At vos Salus servassit! Ubi ea nunc est?

PH. Salvam eccam! Sed ego rem meam magnam confa-
bulari 470

Tecum volo: sociam mihi te adopto ad meam salutem.

HA. Quid istuc negoti est, aut quis es? PH. Ego sum il-
lius mater,

Quae haec gestitavit. HA. Hiccinæ tu ergo habitas?

PH. Hariolare.

Sed, quaeso, ambages, mulier, mitte atque hoc age: i. s.

Eloquere, unde haec sunt tibi, cito, crepundia. 475

HA. Mea haec herilis gestitavit filia.

LA. Mentiris: nam mea gestitavit, non tua.

PH. Ne obloquere. LA. Taceo. PH. Mulier, perge dicere.

Ubi ea est, quae gestitavit? HA. Hic in proxumo.

PH. Istic quidem edepol mei viri habitat gener. 480

LA. Nae... PH. Obloquere rursum? — Perge porro dicere.

Quot annos nata dicitur? HA. Septemdecim.

454. Ita Guelf. V.: merx. 456. Ita Helmstad. V.: intorta. 461.
V.: age, loqu, tu, q. i. f. 463. Sic nostri et vett. edd. V.: a qua-
dam muliere. 468. Sic fere vett. Inepte libri vulgati: Commoda l.
tuam: tibi nunc proderit confitemur Cist. h. 480. viri non liquescit.

PH. Mea est! LA. Ea est, annorum numerum ut attulit.

PH. Quod quaeritabam, filiam inveni meam!

HA. Quid? quoniam tuam invenisti, jam quaero
meam? 485

LA. At pol sunt, quaero tertiam.

HA. Nam nostra alumna haec tua profecto est filia,
Et redditura hera est tibi, et ea gratia

Domo profecta est. Ceterum ex ipsa, obsecro,
Exquirite: ego serva sum. PH. Aequom postulas. 490

HA. Illius ego istanc esse malo gratiam.
Sed istanc cistellam te obsecro ut reddas mihi!

PH. Quid fit, Lampadio? LA. Quod tuum est, teneas tuum.

PH. At me huius miseret. LA. Sic faciendum censeo:

Da isti cistellam et intro abi cum istac simul. 495

PH. Tibi auscultabo. Tene tu cistellam tibi
(Aequom est) pro d illo, per fidem quod creditum est:
Ne bene merenti sit malo benignitas.

Abeamus intro. Sed quod est nomen tuae

Dominae? HA. Melaenis. PH. I prae; jam ego tesequar. 500

DEMIPHO. LAMPADISCUS.

DE. Quid hoc negoti est, quod omnes homines fabulantur
per vias, i. t. V.

Mihi esse inventam filiam? et Lampadionem me in foro

Quaesivisse ajunt. LA. Here, unde is? DE. Ex senatu.

LA. Gaudeo, t. t. c.

Tibi mea opera liberorum esse amplius. DE. Etenim non
placet:

Nil moror, aliena mi opera fieri pluris liberos. 505

Sed quid istuc est? LA. Propera ire intro huc ad adfinem tuom:

Filiam tuam jam cognosces. Intus ibidem uxor tua est.

Abi cito! DE. Praevorti hoc certum est aliis rebus omnibus.

G R E X.

Ne expectetis, Spectatores, dum illi huc ad vos exeant: t. t. c.

Nemo exhibit: omnes intus conficiunt negotium; 510

Ubi id erit factum, ornamenta ponent; postidea loci

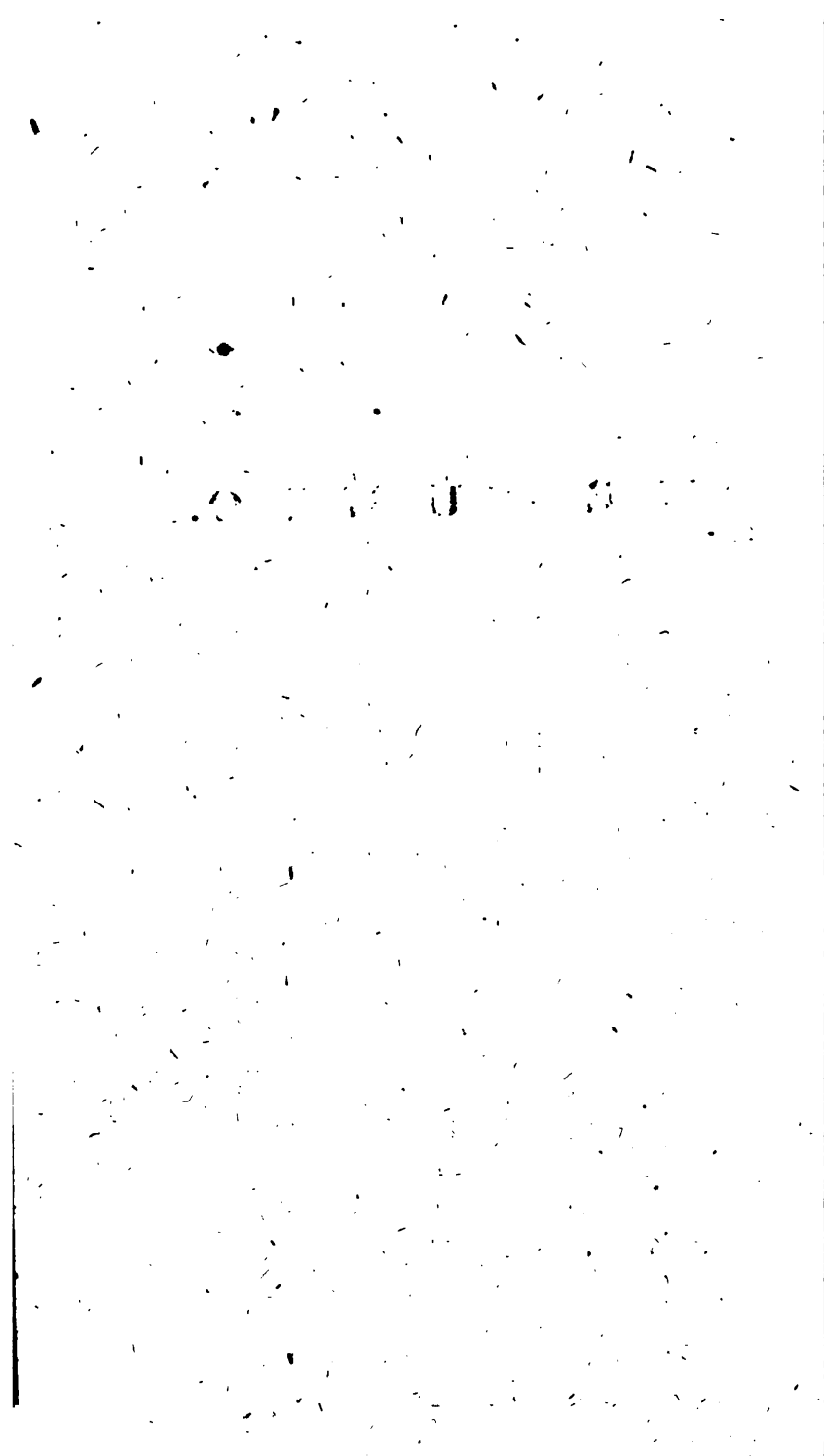
Qui deliquit, vapulabit; qui non deliquit, bibet.

Nunc, quod ad vos, Spectatores, reliquom relinquitur,

More majorum date plausum postrema in comoedia.

485. Prisci: Ea est us annorum att. V.: E. e., ut numerus ann. att.
484. segg. vulgo sic ordinantur: 485, 486, 484, 497, 498, 487 etc. 485.
Vett.: Quod, vel Quid, qua jam q. m. V.: Quod quaerebas repperini:
i q. m. 486. V.: At p. hae suas nactae sunt: q. t. 488. V.: tibi tuum; sed
tuam non habet Helmstad. 497. V.: A. e. tenere, per etc. Etiam hoc te-
nere est a Camerario. 500. Sic Pall. Guelf. Helmst. et vett. edd. V.: i,
i prae.

C U R C U L I O.

ARGUMENTUM.

Curculio missu Phaedromi ivit Cariam, i. s.
Ut petat argentum; ibique eludit anulo
Rivalem, scribit atque obsignat litteras.
Cognoscit signum Lyco, ubi vidit, militis.
Ut amicam mittat, pretium lenoni dedit.
Lyconem miles ac lenonem in jus rapit;
Ipsus sororem, quam peribat, reperit.
Oratu cujus Phaedromo nuptum locat.

Versu 1. *missus P. it* legitur in libris; *missu* dedit Guil.
Quaest. in Curc. c. 1. 2. vulgo: *ibi ille el. a.* Sed vett. pronomen non agnoscunt. 3. Sic vett. V.: *obsignavit.*

DRAMATIS PERSONAE.

PALINURUS.

PHAEDROMUS.

LENA.

PLANESIUM.

CAPPADOX.

COCUS.

CURCULIO.

LYCO.

CHORAGUS.

THERAPONTIGONUS.

PALINURUS. PHAEDROMUS. PUER.

PALINURUS.

Quo ted hoc noctis dicam proficisci foras i. e. I. 1.
 Cum istoc ornatu cumque hac pompa, Phaëdrôme?
 PH. Quo Venus Cupidoque imperat suadetque Amor.
 Si media nox est, sive est prima vespéra;
 Si status condictus cum hoste intercedit dies: 5
 Tamen est eundem, quo imperant, ingratis.
 PA. Attandem... tandem... PH. Tandem es odiosus mihi.
 PA. Istuc quidem nec bellum est nec memorabile:
 Tute tibi puer es: lautus lucas cereum.
 PH. Ego apicularum congestum opéra non feram, 10
 Ex dulci oriundum, meiculo dulci meo?
 PA. Nam quo te dicam ego ire? PH. Si tu me roges:
 Dicam, ut scias. PA. Si rogitem, quid respondeas?
 PH. Hoc Aesculapi fanum est. PA. Plus jam anno scio.
 PH. Huic proximum illud ostium occlusissimum. 15
 Salve! Vahustin' usque; ostium oculissimum?
 PA. Caruine febris te heri vel nudius tertius,
 Et heri coenavistine? PH. Deridesne me?
 PA. Quid tu ergo, insane, rogitas, valeatne ostium?
 PH. Bellissimum hercle vidi et taciturnissimum. 20
 Nunquam ullum verbum mittit; quom aperitur, tacet;
 Quomque illa noctu clanculum ad me exit, tacet.
 PA. Numquid tu, quod te aut genere indignum sit tuo.
 Facis aut inceptas facere facinus, Phaëdrôme?
 Num tu pudicae quoipiam insidias locas, 25
 Aut quam pudicam oportet esse? PH. Nemini,

Versu 2. legendum videatur *Phaedime*, et sic per totam fabulam; nam ut solum accentum Plantus sequatur in graecis nominibus, sicut Ausonius, Sidonius, Prudentius alique senioris aevi scriptores, non persuadet Jos. Scaliger Lectt. Auson. 2, 25. Dicitur autem Graecia *Παίδριμος*. 10. Ego habet *Quell*, non *Egon*, sicut vulgo. 11. *V. melliculo*, voce nihili. Cf. Cas. 694. 16. *Sio* Fest. Langg. et edd. mediae utroque loco, i. e. carissimum. Probant Turneb., H. Steph., I. Douza, et imprimis Muret. V. L. 16, 15. Cf. Geeser. Theaur. linguae lat. v. Ostium. V. hic quoque *occlusissimum*, quod vel metro arguitur. 21. Sic Palatt. Helmstad. Monac. et edd. veti. V. *inattis*, sicut 94.

Nec me ille sirit Jupiter! P. Ego item velo,

Ita tuom conferto amare semper, si sapis,

Ne id, quod ames, populus si sciat, tibi sit probro.

Semper curato, ne sis intestabilis.

30

PH. Quid istuc est verbi? P. Caute ut incedas via:

Quod amas, amato testibus praesentibus.

PH. Quin' Icho hic habitat? P. Nemo hinc prohibet: nec
vetat.

Quin, quod palam est venale, si argentum est, emas.

Nemo. ira. quemquam publica prohibet via,

35

Dum ne per fundum septum facias semitam,

Dum ted. abstineas nupta, vidua, virgine,

Juventute et pueris liberis: ama quid lubet.

PH. Lenonis haec sunt aedes. P. Male istis evenat!

PH. Qui? P. Quia oeclestam servitutem serviunt.

40

PH. Obloquere! P. Fiat maxume, PH. Etiam, taces?

P. Nemppe obloqui me jusseras, PH. At nunc veto.

Sed (ita, ut jam ococepi dicere) eji ancillula est...

P. Nemppe huius lenoni, qui hic habitat? PH. Recte tenes.

P. Minus formidabo, ne excedat, PH. Odiosus es,

45

Eam vult meretricem facere: Ea me deperit;

Ego autem cum illa facere nolo mutuum.

P. Quid ita? PH. Quia proprium facio: amo pariter si-
mul.

P. Malus clandestinus est amor; damnum est merum.

PH. Est hercle ita, ut tu dicis, P. Jamne, ea fert, iugum?

50

PH. Tam a me pudica est, quasi soror mea sit, nini

Si est oeculando quidpiam impudicior.

P. Semper, (tu scito) flamma fumo est proxima.

Fumes comburi nil potest, flamma potest.

Qui nuculeum e nuce esse vult, frangit nucem;

55

Qui vult cubare, pandit saltum caviis.

PH. At illa est pudica, neque dum cubitat cum viris.

P. Credam, pudor si quoiquam lenoni siet.

27. Perperam vulgati libri: sinit. Langg.: *N. me irriserit*, unde Guil. Quaest. in Curc. c. 1. e. Muret. l. 1.: *sirit*. Recte. Cf. Turneb. Adv. 16, ro. 31. Hic versus post sequentem insertus vulgo legitur, quo loco ineptus est, postquam servas dixit, quem hominem vocet intestabilem. Quid cum sequente syllaba coalescit, sicut passim ejusmodi monosyllaba apud hunc nostrum. 27. Mss.: *te*. V.: *tete*. 39. V.: *Li. haec*. s. a. P. M. i. *eveniat*. Helmstad.: *hec*. 43. Helmst.: *Si inducias occ. dici*. Muret l. 1.: *Sed ita ut occ. d. V.* Id ut jam ococepi dicere. 44. Malim eodem sensu, meliore autem numero, qui hic habet. Vid. Parei lexic. Plaut. v. Habere. 45. Sic Langg. et Helmstad. a. m. 1. Alii libri: *excedat*, *excedat*. V.: *excedat*. 46. Cave elidas facere. Potest etiam scribi *factred*. 58. Sic Langg. Guelf. Helmstad. ed. Argent. V.: *cupiam*.

PH. Imò ut illam censes? Ut quaeque illi occasio est
 Subripere se ad me: ubi saviū oppegit, fugit. 60
 Id eo fit, quia leno hic aegrotus incubat
 In Aesculapi fano. Is me excruciat. PA. Quid est?
 PH. Alias me poscit, pro illa triginta minas,
 Alias talentum magnum, neque quidquam queo
 Aequi benique ab eo inpetrare. PA. Injurius, 65
 Qui, quod lenoni nulli est, id ab eo petas.
 PH. Nunc hinc parasitum in Cariam misi meum
 Petitum argentum a meo sodali mutuom;
 Quod si non adfert, quo me vortam, nescio.
 PA. Si deos salutas, dextrovorsum censeo. 70
 PH. Nunc ara, Veneris haec est ante herunc foris:
 Me inferre Veneri vovi jam jentaculum.
 PA. Quid antepones Veneri jam jentaculo?
 PH. Me totaque hosce omnis. PA. Tum tu Venerem vo-
 mere vis.
 PH. Cedo, puere, sinum. PA. Quid facturus? PH. Jam
 scies. 75
 Anus hic solet cubitare custos, janitrix.
 Est nomen lenae. Multipiba atque Merobiba.
 PA. Quasi tu lagenam dicas, ubi vinum solet
 Chium esse. PH. Quid opus verbis? Vinosissima est;
 Eaque, ubi extemplo vino has conspersi foris, 80
 De odore adesse me scit: aperit eloco.
 PA. Eine hic cum vino sinus fertur? PH. Nisi navis.
 PA. Nolo hercle: nam isti hunc qui fert, afflictum velim.
 Nobis adferri ego censui. PH. Quin tu taces?
 Si quid super illi fuerit, id nobis sat est. 85
 PA. Quisnam istic fluvius, quem non recipiat mare?
 PH. Sequere hac, Palinure, me ad foris! nunc obsequere!
 PA. Ita faciam. PH. Agite, bibite, festivae fores!
 Potate! fite mihi volentes propitiae!
 PA. Voltisne olivas aut pulmentum aut capparim? 90
 PH. Exsuscitate vostram huc custodem mihi!
 PA. Profundis vinum. Quae te res agitant? PH. Sine
 Vide, ut aperiantur sedes festivissimae!
 Num nutrit cardo? Est lepidus! PA. Quin das saviū?
 PH. Tacet! occultemus lumen et vocem! PA. Licet. 95

73. Vett.: Veneri, vel Veneri, a jent. V. secundum cod. Angl.
 Is. Pontani: Quid? an te pones V. i. 77. V., refragantibus vett.:
 Nomen ei est lenae. 90. Ita Guelf., ut legi jussit Scal., probante
 Bentl. ad Terent. Eun. 3, 1, 36. Muretus delebat aut utrum-
 que. V. t. pulmentum. 91. Helms.: E. v. hanc c. m. 93. Libri
 νακομήτας: Viden:

LENA. PHAEDROMUS. PALINURUS.

LE. Flos veteris vini meis naribus est objectus: as. ch.
d. jamb. ithyph. I, 2.

Ejus amos cupidam me huc prolicit per tenebras.

Ubiubi est, prope me est! — Euax, habeo! a. d.

Salve, anime mi, Liberi lepos! as. 2 t. h.

Ut veteris vetusta cupida sum! t. d. h. 100

Nam omnium unguentum odos prae tuo nautea est! c. t.

Tu mihi stacte, tu cinnamum, tu rosa,

Tu crocum et casia, tu bdellium es! c. tr.

Nam ubi tu profusus, ibi ego me pervelim sepul-
tam! as. t. d. i. d. c.

Sed quom adhuc naso, odos, obsecutus meo: c. t. 105

Da vicissim meo gutturi gaudium!

Nihil ago tecum: ubi est ipse? ipsum expeto

Tangere, invergerè in me liquores tuos

Sino ductim! Sed hac abiit: hac persequar.

PH. Sitt haec anus. PA. Quantillum sinit? PH. Modica
est: capit quadrantal. i. t. c. 110

PA. Pol, ut tu praedicas, vindemia huic non satis est soli.

Canem esse hanc quidem imago par fuit: sagax nasum habet.

LE. Amabo,

Quoia vox sonat procul? t. d. c.

PH. Censeo hanc adpellandam anum. Adibo. Redi et c. t.

Respice ad me huc, lena! LE. Imperator quis es? 115

PH. Vini pollens, lepidus Liber, tibi qui screanti, sic-
cae, as. t. d. i. d. c.

Semissonnae, potionem adfert et te sedatum it!

LE. Quam longe a me abest? PH. Lumen hoc vide! as. b. d. i.

LE. Grandiorem gradum ergo fac ad me, obsecro! c. t.

PH. Salve. LE. Egon' salva sim, quae citi sicca sum? 120

PH. At jam bibes? LE. Diu fit: an.

PH. Hem tibi, anus lepida! LE. Salve,

Oculissimè homo! PA. Age, cito hoc effunde in barathrum!
prope proluè i. t.

97. Monac. et ed. Argent. a. 1614: amor. Sed cf. not. ad 101.
Non elidendum me, sed corripiendum sequente vocali littera,
more Graecorum. 99. Salve non est elidendum. 100. Putide
libri: vetusti. 101. Sic Helmstad., ut amb, lepos. Cf. 105. Sermo
anus blaesulae, ut bene monet Acid. 102. Male cinnamomum
legitur secundum Langg. et 4. Palatt. 103. crocum Pall. et Helm-
stad. Gueff.: crocus. V.: crocinum. Dein libri vulgati: casia es,
tu bd. Sed Helmstad., ut nqs. 105. Sic idem Liber. V.: obs. es.
111. V., intruso glossemate: vind. haec huic anus non s. e. s.
114. Vox anum non liquescit. 115. Libri nonnulli: es? 117. per.
non est elidendum.

Cloacam! PH. Tace: nolo huic maledici. PA. Faciam igitur male potius. i. t. c.

LE. Venus, de paulo paululum hoc tibi dabo haud lubenter: 153

Nam tibi amantes, propitiantes, vinum danunt potantes as. t. d. i. d. c.

Omnes: mi hant eveniunt saepe tales hereditates.

PA. Hoc vide, impura ut ingurgitat avariter cr. t.)
Indu sese merum faucibus plenis! cr. t. c.

PH. Perii hercle! huic quid primum dicam, nescio. PA. Hem istuc, quod mihi dixisti. t. t. 130

PH. Quid id est? PA. Periisse ut te dicas. PH. Male di faciant tibi! PA. Dic isti.

LE. Ah! PA. Quid est? ecquid lubet? LE. Lubet. t. d. h.

PA. Etiam mihi quoque stimulo fodere lubet te. PH. Tace modo! noli.... as. t. d. i. d. c.

PA. Taceo. Ecce autem bibit arcus! Pluet, credo, hercule hodie. as. 2 an.

PH. Jamne ego huic dico.... PA. Quid dices? PH. Me periisse? PA. Age dice. PH. Anus, audi!

Hoc volo scire te, perditus sum miser! cr. t. 135

LE. At pol ego oppido servata! t. d.

Sed quid est, quod lubet perditum dicere c. t.

Esse te? PH. Quia id, quod amo, careo. c. tr. c.

LE. Phaedrome mi, ne plora, amabo! tu me curato, ne sitiam: t. t.

Ego tibi, quod amas, jam huc adducam. t. d. 140

PH. Tibi nae ego, si fidem servas mecum, as. cr. d. t.

Vineam pro aurea statua statuam,

Quae tuo gutturi sit monumentum.

Qui med in terra aequifortunatus erit, si illa ad me bitet, t. t.

Palinure? PA. Edepol, qui amat, si eget, misera adficetur aerumna. as. t. d. i. d. c. 145

PH. Non ita res est: nam confido parasitum hodie adventurum

Cum argento ad me. PA. Magnum inceptas, si illud expectas, quod nusquam est. t. t.

PH. Quid, si adeam ad forem atque occentem? PA. Si vis; neque veto neque jubeo,

125. Libri *ταυτολόγως* et *ἀμείτρως*: propinantes, Vin. potantes dant. 128. V.: Hoc v., ut Ing. imp. in se m. av. Helmstad.: h. v., imp. ut avar. mer. ing. in se. 134. Sic Helmstad. Vulgati non habent modo. 133. V.: hercle. 137. Sic Pall. Monac. et vett. edd. V.: quid lub. 141. ego posteriorem syllabam producit: vid. index h. v. 147. Sic Helmstad. V.: si id exp. 148. Gueff.: si vis. Helmstad. et vett. edd.: si pives. V.: si lubet. Cf. 555.

Quando ego te video inmutatis moribus esse, hère, atque ingenio.

PH. Pessuli, heus, pessuli, vos saluto lubens, c. t. 150

Vos amo, vos volo, vos peto atque obsecro:

Gerite amanti mihi morem, amoenissumi!

Fite causa mea ludii barbari:

Subsilite, obsecro, et mittite istanc foras,

Quae mihi misero amanti ecibit sanguinem! — 155

Hoc vide, ut dormiunt pessuli pessumi,

Nec mea gratia conmovent se ocus!

Respicio, nihili meam vos gratiam facere. as. t. d. cr. d. c.

Sed tace! PA. Sed quid est? Taceo hercle. PH. Sentio sonitum.

Tandem edepol mihi morigeri pessuli fiunt. 160

ANUS. PLANESIUM. PHAEDROMUS. PALINURUS.

AN. Placide egredere et sonitum prohibe forium et crepitum cardinum: t. t. c. I, 3.

Ne, hic quod agimus, hères percipiat fieri, mea-Planesium.

Mane: subfundam aquolam. PA. Viden', ut anus tremula medicinam facit?

Eapse merum condidicit bibere; foribus dat aquam, quam bibant. i. t.

PL. Ubi tu es, qui me convadatus Veneriis vadimonis? 165

[Ubi tu es, qui me libello Venerio citavisti?]

Ecce me! sisto ego tibi me et mihi ades contra suadeo.

PH. Adsum: nam si absim, haud recusem, quin mihi male sit, mel meum.

PL. Anime mi, me procul amantem abesse, haud consentaneum est.

153. Ita Turneb. Adv. 19, 10. Libri: *lydi* vel *lidi*, V.: *Lydi*.
159. Egregie Guelf.: *Sed quid est?* ut suo quasi verbo (*Sed*) dominum servus irrideat, tacere se iubentem, cum mutus adstet. Sed ille aliorum dixerat, ut dici solet, cum magis attendimus. V.: *Sed tace, taceo*. (Liber vet. Cam. et 5 Palatt.: *S. taceo*.) PA. *taceo hercle, quid est?* PH. s., s. 161. Guelf. *strepitum*, sicut strepitu 207. 166. *Aspera* haec, quae nihil conferunt ad sententiam, in plerisque omnibus melioris notae libris non leguntur.
167. Guelf. et vett. edd.: *Sisto ades contra Sisto ego t. me, et mihi contra itidem te* (hoc abest a codd. nostris et edd. veteribus) *ut sisas suadeo*. Verbo *ades* adscriptum explicandi causa: *mihi itidem te ut sisas*. Pulcre sibi respondent *ades* et *Adsum*. Potest legi *adsis*, sed non est necesse. 169. Ita Guelf. et Monac. Vulgo *me non legitur*, claudicante quidem versu.

PH. Palinure, Palinure! PA. Eloquere, quid est, quod
Palinurum voces? as. t. d. i. d. 170

PH. Est lepida? PA. Nimis lepida. PH. Sum deus? PA. Imo
homo haud magni preti.

PH. Quid vidisti aut quid videbis mage dis aequiparabile?

PA. Male valere te, quod mi aegre est. PH. Male mihi
morigerus! tace!

PA. Ipsus se excruciat, qui homo, quod amat, videt, nec po-
titur, dum licet. as. t. d. i. d.

PH. Recte objurgat. Sane haud quidquam est, mage quod
cupiam tam diu. t. t. c. 175

PL. Tene me, amplectere, ergo! PH. Hoc etiam est quam-
obrem cupiam vivere.

Quia te herus prohibet, clam heropotior. PL. Prohibet. nec
prohibere quit i. t.

Nec prohibebit, nisi mors animum meum abs te ab aliena-
verit. t. t. c.

PA. Enimvero nequeo durare, quin ego herum adusum
meum:

Nam bonum est pauxillum amare sane; insane non bo-
num est; 180

Verum totum insanum amare, hoc est, quod meus herus
facit.

PH. Sibi sua habeant regna reges, sibi divitias divites.

Sibi honores, sibi virtutes, sibi pugnās, sibi proelia!

Dum mi abstineant invidere, sibi quisque habeant, quod
suum est!

PA. Quid tu? Venerin' pervigilare te vovisti, Phaedrome? 185
Nam hoc quidem edepol haud multo post lucebit.

PH. Tace!

PA. Quid taceam? quin tu is dormitum? PH. Dormio: ne
obclamites!

PA. Tu quidem vigilas. PH. At meo more dormio: hic som-
nust mihi.

PA. Heus tu, mulier, male mereri de inmerenti incitias est.

PL. Irascere, si te edentem hic a cibo abigat? PA. Illicet! 190

Pariter hos perire amando video; uterque insanit.

Viden', ut misere moliuntur? Nequeunt conplecti satis.

Etiā dispertimini? PL. Nulli est homini perpetuo bonum:

Jam huic voluptati hoc adjunctum est odium. PA. Quid
ais, propudium?

171. Ita Junt. Ald. V.: Est lepida. 177. Sic eandem edd.
V.: Q. ut prok. herus. 181. am. non magis liquescit quam sibi
primum 183. 193. Ita Monac. V.: dispertimini.

Tun' etiam cum nocturnis oculis odium me vocas, 195
 Ebriolae persolla, nugae? PH. Tun' meam Venerem vi-
 tuperas?

Quod quidem mihi polluctus virgis servos sermonem serat?
 At nae tu hercle id cum cruciatu magna dixisti tuo!

Hem tibi maledictis pro istis: dictis moderari ut queas.

PA. Tuam fidem, Venus noctuvigila! PH. Pergin' etiam,
 verbero? 200

PL. Noli, amabo, verberare lapidem: ne perdas manum.

PA. Flagitium probrumque magnum, Phaedrome, exper-
 gefacis:

Bene monstrantem pugnis caedis; hanc amas, nugae meras.
 Hoccine fieri, ut immodestis te hic moderere moribus?

PH. Auro contra cedo modestum amatorem! a me aurum
 accipe! 205

PA. Cedo mihi contra aurichalco, quoi ego sano serviam!

PL. Bene vale, ocule mi: nam sonitu et crepitu clauastro-
 rum audio

Aedituom aperire fanum. PH. Quousque....? PL. Quaeso,
 ad hunc modum

Inter nos amore utemur semper subrepticio?

PH. Minume: nam parasitum misi nudius quartus Ca-
 riam 210

Petera argentum; is hodie hic aderit. PL. Nimium con-
 sultas diu.

PH. Ita me Venus amet, ut ego hoc te tridnom nunquam
 sinam

In domo esse istac, quin ego te liberalem liberem!

PL. Facito, ut memineris! Tene etiam, priusquam hinc
 abeo, savium!

PH. Si quidem hercle mihi regnum detur: nunquam id
 potius persequar! 215

Quando ego te videbo? PL. Hem, istoc verbo vindictam para!

Si amas, eme! ne rogites! facito ut pretio pervincas tuo!

Bene vale! PH. Jamne ego relinquo? — Pulcre, Palinure,
 occidi!

196. *Ebriolae persolla*, quae velut ebriae personam induit, quae se pro ebria gerit, sive insanit. Cf. 191. V.: *Ebriola, persolla*: *nugae*. Sed *persona* per se non est convicium. 197. V.: *serat*. 207. V.: *nam sonitum et crepitum cl. audio, Aedituum ap. f.*, quae non cohaerent; nec placent edd. mediae, in quibus legitur *Aedituumque*. 208. Non elidenda vox *Aed.* 208. sequi. V.: *Quousque, qu.*, ad h. m. etc., cui quaestioni puellae non convenit, quod respondet adolestens, *Minime*. Hoc vel quidam simile dicturus erat *Quousque sine te ero, nisi interpellatus esset a Planesio subirata*. Cf. 216. Male quoque Libri: *utimur*.

PA. Ego quidem, qui et vapulando et somno pereo. PH. Sequere me.

CAPPADOX. PALINURUS.

CA. Migrare certum est jam nunc e fano foras, i. s. II, 1 220

Quando Aesculapi ita sentio sententiam,

Ut qui me nihili faciat nec salvom velit.

Valetudo decrescit, ad crescit labor:

Nam jam, quasi zona, liene cinctus ambulo;

Geminus in ventre habere videor filios.

225

Nil metuo, nisi, ne medius dirumpar miser.

PA. Si recte facias, Phaedromē, auscultes mihi

Atque istam exturbes ex animo aegritudinem.

Paves, parasitus quia non rediit Caria?

Adferre argentum credo: nam si non ferat,

230

Tormento non retineri potuit ferreo,

Quin recipiat se huc esum ad praeseptum suam.

CA. Quis hic est, qui loquitur? PA. Quoquam vocem ego audio?

CA. Estne hic Palinurus Phaedromi? PA. Qui hic est homo

Cum conlativo ventre atque oculis herbeis?

235

De forma novi; de colore non queo

Novisse. Jamiam novi: leno est Cappadox.

Congrediar. CA. Salve, Palinure. PA. O scelerum caput,

Salveto. Quid agis? CA. Vivo. PA. Nempe, ut dignus es.

Sed quid tibi est? CA. Lien necat, renes dolent, 240

Radices cordis pereunt, hirae omnes dolent,

Pulmones distrahuntur, cruciatur jecur.

PA. Tum te igitur morbus agitat hepaticus.

CA. Lien dierecst. PA. Ambula: id lieni optimum est.

CA. Facile est miserum inridere. PA. Quin tu aliquot dies 245

Perdura, dum intestina exputescunt tibi

Nunc, dum salsura sat bona est. Si id feceris:

Venire poteris intestinis vilis.

CA. Aufer, quaeso, ista atque hoc responde, quod rogo.

Potin' conjecturam facere, si narrem tibi,

250

Hac nocte quod ego somniavi dormiens?

PA. Vah, solus hic homo est, qui sciat divinitus.

Quin conjectores a me consilium petunt:

Quod eis respondi, ea omnes stant sententia.

241 — 249. Vulgo hoc ordine leguntur: 242, 241, 243, 245, 246 — 248, 244. 249. Libri numeris durissimis: Aufer istaec, quaeso.

COCUS. CAPPADOX. PALINURUS. PHAEDROMUS.

Co. Palinure, quid stas? quindepromuntur mihi, i. s. II, 2 255
 Quae opus sunt, parasito ut sit paratum prandium,
 Quom veniat? PA. Mane sis, dum huic conicio somnium.
 Co. Tute ipse, si quid somniasti, ad me refers.
 PA. Fateor. Co. Abi, deprome! PA. Age, tu interea huic
 somnium

Narra: meliorent, quam ego sum, suppono tibi: 260
 Nam quod scio, omne ex hoc scio. CA. Operam ut det.
 PA. Dabit.

CA. Facit hic, quod pauci, ut sit magistrod obsequens.

Da mi igitur operam. Co. Tametsi non novi, dabo.

CA. Hac nocte in somnis visus sum viderier

Procul sedere longe a me Aesculapium, 265

Neque eum ad me adire neque me magni pendere

Visum est. Co. Item alios deos facturos scilicet:

Sane illi inter se congruunt concorditer.

Nihil est mirandum, melius si nil sit tibi:

Namque incubare satius te fuerat Jovi, 270

Tibi qui auxilia in iurejurando fuit.

CA. Si quidem incubare velint, qui perjuraverint:

Locus non praeberi potis est in Capitolio.

Co. Hoc animum advorte. Pacem ab Aesculapio

Petas: ne forte tibi evenat magnum malum, 275

Quod in quiete tibi portentum est. CA. Bene facis.

Ibo atque oraho. CA. Quae res male vortat tibi!

PA. Præh di immortales, quem conspicio? qui illic est?

Estne hic parasitus, missus qui est in Cariam?

Heus, Phaedrome, exi, exi, exi, inquam ocus! 280

PH. Qui istic clamorem tollis? PA. Parasitum tuum

Video currentem, ellum, usque in platea ultima.

Hinc auscultemus, quid agat. PH. Sanè censeo.

CURCULIO. PHAEDROMUS. PALINURUS.

Cur. Date viam, noti, atque ignotidum ego hic officium meum
 t. t. c. II, 3

Facio! fugite omnes abite, de via secedite: 285

Ne quem in cursu capite aut cubito aut pectore obfen-
 dam aut genu:

271. Sic libri plurimi, merito probante Grutero Suspice. 7.
 3. V.: auxilium. 275. V.: eveniat. 282. Sic plane Gueff. Veteri
 quoque vet. fere: Vide. currentem, non V. also. currentem, sicut
 vulgo non eliditur currentem. 285. Sic Langg. V.; et de v. s.

Ita nunc subito et propere et celere objectum est mihi
negotium;

Nec sit tam opulentus quisquam, qui mi obsistat in via,
Nec strategus nec tyrannus quisquam neque agoranomus
Nec demarchus nec comarchus nec cum tanta gloria, 290
Quin cadat, quin capite sistat in via de semita!

Tum isti Graeci palliati, capite operto qui ambulant,
Qui subfarcinati incedunt cum libris, cum sportulis,
Constant, conferunt sermones inter sese drapetae,
Obstant, obsistunt, obcedunt cum suis sententiis; 295

Quos videas semper lubentes esse in thermopolium,
Ubi quid subripiere (operto capitulo calidum bibunt;
Tristes atque ebrioli abscedunt): eos ego si offendero,
Ex unoquoque eorum ejiciam crepitum polentarium!

Tum istos, qui ludunt datatim servi scurrarum in via, 300
Et datores et factores omnes subdam sub solum!

Proinde se domi contineant, vitent infortunio!

PH. Recte hic monstrat se imperare posse: nam ita nunc
mos viget,

Ita nunc servitium est. Profecto modus haberi non potest.

CV. Equis est, qui mihi conmonstret Phaedromum ge-
nium meum? 305

Ita res subita est: celeriter mi hoc homine convento est
opus.

PA. Te ille quaerit. PH. Quid, si adeamus? Heus, Curculio,
te volo!

CV. Quis vocat? quis nominat me? PH. Qui te conventum
cupit.

CV. Haud mage cupis, quam ego te cupio. PH. O mea op-
portunitas,

Curculio exoptate, salve! CV. Salve! PH. Salvom gaudeo 310
Te advenire! Cedo tuam mihi dexteram! Ubi sunt spes
meae?

Eloquere, obsecro, hercle! CV. Eloquere, te obsecro, hercle,
ubi sunt meae?

PH. Quid tibi est? CV. Tenebrae oboriuntur, genua inedia
succidunt.

287. Sic item Langg. Alibi et prius non legitur. 294. Gueff.
inter se *trapaete*. An legendum *rapacidae*? 295. Putide libri
et hic et 298: *incedunt*. Lepida est agnominatio in verbis *obstant*,
obsistunt, *obcedunt*. 296. Ita Lipsii liber, Helmstad. et vett. edd.
apud. Acid. Divinatt. p. 112. V.: *Q. v. s. bibentes e in thermopo-*
lio. 299. Sic magna pars librorum. V.: *excliam*. 300. Sic Langg.
probante Guilielmo in Quaestionibus. 303. Possit vulgatum
emendavit Douza *Centur.* 312. Ita Gueff. V. posterius *hercle*
non legitur.

PH. Lassitudine hercle, credo. CV. Retine, retine me, obsecro!

PH. Vide, ut expalluit! datin' isti sellam, ubi adsidat, cito 315
Et aequalem cum aqua? properatin' ocius? CV. Animo male est.

PH. Vin' aquam? CV. Si frustulenta est: da obsecro, hercle: obsorbeam.

PH. Vae capiti tuo! CV. Obsecro hercle, facite, ventum ut gaudeam.

PH. Maxume. CV. Quid facitis, quaeso? PA. Ventum.
CV. Nolo equidem mihi

Fieri ventulum. PH. Quid igitur? CV. Esse, ut ventum gaudeam. 320

PH. Jupiter te dique perdant! CV. Perii, prospicio parum; Osmarum habeo dentis plenos; lippunt fauces fame; Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.

PH. Jam edes aliquid. CV. Nolo hercle aliquid; certum quam aliquid mavolo.

PH. Imo si scias, reliquiae tibi quae sint CV. Scire nimis lubet. 325

Ubi sient: nam illis conventis sane opus est meis dentibus. PH. Pernam, abdomen, sumen sueris, glandium. CV. Ain' tu omnia hic?

In carnario fortasse dicis. PH. Imo in lancibus; Quae tibi sunt parata, postquam scimus venturum. CV. Vide, Ne me ludas. PH. Ita me amabit, quam ego amo, ut haud ego mentior. 330

Sed quod te misi, nihilo sum certior. CV. Nihil attuli.

PH. Perdidisti me! CV. Invenire possum, si mi operam dabis.

Postquam tuo jussu profectus sum: perveni in Cariam;

Video tuom sodalem; argenti rogo uti faciat copiam.

Scires, velle gratiam tuam: noluit frustrarier, 335

Ut decet velle hominem amicum amico atque opitularier:

Mihi respondit paucis verbis atque adeo fideliter,

Quod tibi esset, item sibi esse, magnam argenti inopiam.

PH. Perdis me tuis dictis! CV. Imo servo et servatum volo.

322. Libri nec perspicua sententia et nullis numeris: *Os amarum habeo.* Osmarum, *οσμων*, nidorum cibi varii, quorum nidorum plenos dentes suos dicit per ridiculum. Scatet hic noster graecis. 325. Helmstad.: *quae sint tibi.* V. tibi, desideratur. 327. *sueris.* Hoc versus poscit Cf. Carbonariae fragm. 2, etc. V.: *suis*, quae est interpretatio. 330. Ita Helmstad. V.: *ego haud.* 331. *quod*, ob quod. Male libri: *quo*. 332. Sic libri non pauci. V.: *possim.* Legitur quoque *datis*, sed *dabis* recte in Junt. Ald. etc. Uno Phaedromo hic opus *esse*, monet Gruter. Suspice. 7, 5. 338. *magnam* non liquesquit.

Postquam mihi responsum est: abeo ab illo moestus ad
forum, 340

Frustra me illo advenisse. Forte adspicio militem,
Adgredior hominem, saluto adveniens. Salve, inquit, mihi,
Prendit dexteram, seducit, rogat, quid veniam Cariam.
as t. d. i. d.

Dico, me illo advenisse animi causa. Ibi me interrogat. t. t. c.
Ecquem in Epidauro trapezitam Lyconem noverim? 345
Dico, me novisse. — Quid lenonem Cappadocem? — Adnuo,
Visitasse. Sed quid eum vis? — Quia de illo emi virginem
Mnis triginta, vestem, aurum. Et pro his decem coacce-
dunt minae. — as, t. d. i. d.

Dedisti tu argentum? inquā. — Imo apud trapezitam
situm est i. t.

Illum, quem dixi, Lyconem; atque ei mandavi, qui anulo
t. t. c. 350

Meo tabellas obsignatas attulisset, ut daret
Operam, ut mulierem a lenone cum auro et veste abdu-
ceret.

Postquam hoc mihi narravit: abeo ab illo; revocat me
eloco,

Vocat ad coenam; religio fuit: denegare nolui.

Quid, si abeamus, decumbamus? inquit. Consilium pla-
cet. 355

Neque diem decet morari, neque nocti nocerier,
Omnis res parata est et nos, quibus paratum est, adsumus.
Postquam coenati atque adpoti: talos pascit sibi in manum;
Provocat me, in aleam ut ego ludam. Pono pallium;
Ille suum anulum opposivit, invocat Planesium. 360

PH. Meosne amores? CU. Tace parumper. Jacit volutarios
quatuor. as, t. d. i. d.

Talos asripio, invoco almam meam nutricem Herculem,
t. t. c.

Iacto basilicum, propino magnum poculum; ille ecibit,
Caput deponit, condormiscit; ego ei subduco anulum, i. t.
Deduco pedes de lecto clam ne miles sentiat; t. t. c. 365
Rogitant me servi, quo eam; ego me dico ire, quo sa-
turi solent; i. t.

343. V.: *Prehendit dextram*. 348. Ita Guelf., liber. Meurs. et
edd. mediae. Monac. et olim cusi; his. V.: *Trig. minis, v., n., et*
pro iis d. c. m. 351. Sic bene multi scripti, in his Guelf. et Mo-
nac., et vett. edd. V.: *tabulas*, quod non quadrat in versum.
355. Itidem *apertus* libri: ac (vel et, ut Guelf.) *decumb.* 360. Sic
Douza Centur. V.: *opposuit.* 366. Guelf.: *Rogitant*; Monac.: *ego*
me. V.: *Rogant m. s., q. eam? me d. i., q. s. s.*

Ostium ubi conspexi: exinde me eloco protinam dedi. t.t.c.
 Ph. Laudo. Cu. Laudato, quando illud, quod cupis, efcero.

Eamus nunc intro: ut tabellas consignemus. Ph. Non moror. i. t.

Cu. Atque aliquid prius obtrudamus, pernam, sumen, glandium. 370

Haec sunt ventri stabilimenta, pane et assa bubula,
 Poculum grande, aula magna: ut satis consilia suppetant.
 Tu consignato tabellas; hic ministrabit; ego edam:
 Dicam, quemadmodum conscribas. Sequere me hac intro.
 Ph. Sequor.

LYCO. CURCULIO. PUER. LENO.

Ly. Beatus videor: subduxi ratiunculam, i. s. III, 375

Quantum aeris mihi sit quantumque alieni siet:

Dives sum, si non reddo eis, quibus debeo.

[Si reddo eis, quibus debeo, plus alieni est.]

Verum hercle vero viros convellere cogito,

Si ipse me instabunt: ad praetorem subferam.

Habent hunc morem plerique argentarii. 380

Ut alius alium poscant, reddant nemini,

Pugnis rem solvant, si quis poscat durius.

Mature qui quaesivit homo pecuniam,

Nisi eam mature parsit, mature esurit.

Cupio aliquem emere puerum, qui usurarius 385

Nunc mihi quaeratur: usus est pecunia.

Cu. Nil tu me saturum monueris: memini et scio.

Ego hoc efectum lepide tibi tradam! Tace.

Edepol nae ego hic med intus explevi probe 390

Et quidem reliqui in ventre cellae uni locum,

Ubi reliquiarum reliquias recondere.

368. cupis a cupire, quod extat apud Lucretium, monente etiam Nonio. 371. pane (pro panis, prisce) MS. Meursii, Mediol. a. 1500. Junt. Argent. a. 1514., item Charis. Institutt. gramm. 1. p. 69. Putsch., Non. 3. n. 161. Cf. Meurs. Exercitatt. crit. in Curc. c. 2. V.: panem. 373. Sic libri plurimi antiqui. V.: Tute tab. cons. Minist. extrito l. primo legendum est, ego non elidendum. 377. Uncis inclusa et *auspica* sunt, quamvis, scriptis obtemperans, siet legas pro est, et ab ineptissimo homine adscripta: nam si quis reddat creditoribus, quod debet, quid ei tum aeris alieni? 378. Vett. fere: V. h. v. convellere cog. Helmstad.: V. h. enim non conv. c. V. secundum Guil.: V. h. v. cumbelle recogito. 382. Sic libri vett. praeter cod. Camer. et Langg., qui: clarius, sicut vulgo.

Quis hic est, operfo capite q̄ui Aesculapium
Salutat? Attat, quem quaerebam! Sequere me.
Simulabo, quasi non noverim. Heus tu! te volo.
Ly. Unocule, salve. Cu. Quaeso, deridesne me? 395

Ly. De Coclitum prosapia te esse arbitror:
Nam ii sunt unoculi. Cu. Catapulta hoc ictum est mihi
Apud Sicyonem. Ly. Nam quid id refert mea,
An aula quassa cum cinere ecfossus siet?

Cu. Superstitiosus hic quidem est: v̄era praedicat: 400
Nam illaec catapultae ad me crebro conneant.
Adulescens, ob rempublicam hoc ictum est mihi
Quod insigne habeo: quaeso ne me incomities.

Ly. Licet inforare, si incomitari haud licet?
Cu. Non inforabis me quidem nec mihi placens 405
Tuom profecto nec forum nec comitium.

Sed hunc, quem quaero, commonstrare si potes,
Inibis a me solidam et grandem gratiam.
Trapezitam ego Lyconem quaero. Ly. Dic mihi,
Quid eum nunc quaeris, aut quojatis. Cu. Eloquar. 410
Ab Therapontigono Platagidoro milite.

Ly. Novi edepol nomen: nam mihi istoc nomine,
Dum scribo, explevi totas ceras quatuor.
Sed quid Lyconem quaeris? Cu. Mandatum est mihi,
Ut has tabellas ad eum ferrem. Ly. Quis tu homo es? 415

Cu. Libertus illius, quem omnes Summanum vocant.
Ly. Summane, salve. Qui Summanus, fac sciam.

Cu. Quia vestimenta, ubi obdormivit ebrius,
Summano: ob eam rem me omnes Summanum vocant.
Ly. Alibi te meliust quaerere hospitium tibi: 420
Apud me profecto nihil est Summano loci.

Sed istum, quem quaeris, ego sum. Cu. Quaeso, tunc
is es.

Lycu trapezita? Ly. Ego sum. Cu. Multam me tibi
Salutem jussit Therapontigonos dicere,
Et has tabellas dare me jussit. Ly. Mihin'! Cu. Ita. 425
Cape; signum nosce. Nostin'? Ly. Quidni noverim,
Clypeatus elephantum ubi machaera dissicit?

Cu. Quod istic scriptum est, id te orare jusserat
Profecto ut faceres, suam si velles gratiam.

Ly. Concede: inspiciam, quid sit scriptum. Cu. Maxu-
me, 430

Tuo arbitratu, — dum auferam abs te id, quod peto.

402. V.: hoc intus mihi. 404. Libri autem: Licetne inf., si
incom. non l.? 418. Ita Scal. V.: obdormivi.

Lx. „Miles Lyconi in Epidauro hospiti
 Suo Therapontigonus Platagidorus plurimam
 Salutem dicit. Cu. Meus hic est: hamum vorat!
 Lx. „Tecum oro et quaeso, qui has tabellas adferet 435
 Tibi, ut ei detur, quam istic emi virginem
 (Quod te praesente isti egi teque interprete)
 Et aurum et vestem. Scis, uti convenerit.
 Argentum des lenonid, huic des virginem.“
 Ubi ipsus? cur non venit? Cu. Ego dicam tibi. 440
 Quia nudius quartus venimus indu Cariam
 Ex India: ibi nunc statuam volt dare auream
 Solidam faciundam ex auro Philippeo, quae siet
 Septempedalis, factis monumentum suis.
 Lx. Quamobrem istuc? Cu. Dicam. Quia enim Persas,
 Paphlagonas, 445
 Synopeas, Arabas, Caras, Cretanos, Syros,
 Rhodiam atque Lyciam, Perediam et Perbibesiam,
 Centaureomachiam et Classiam Unomammiam,
 Libyamque et oram omnem Conterebromiam,
 Dimidiam partem nationum usque omnium, 450
 Subegit solus intra viginti dies.
 Lx. Vah! Cu. Quid mirare? Lx. Quia enim in cavea si
 forent
 Conclusi, itidem ut pulli gallinaei,
 Ita non potuere uno anno circumirier.
 Credo hercle, te esse ab illo: nam ita nugas blatis. 455
 Cu. Imo etiam porro, si vis, dicam. Lx. Nil moror.
 Sequere hac: te absolvam, qua advenisti gratia.
 Atque eccum video. Leno, salve. Lx. Di te ament.
 Lx. Quid hoc, quod ad te venio? Lx. Dicam, quid velis.
 Lx. Argentum accipias, cum illo mittas virginem. 460
 Lx. Quid, quod juratus sum? Lx. Quid id refert tua.
 Dum argentum accipias? Lx. Qui monet, quasi adjuvat.
 Sequimini. Cu. Leno, cave mihi sit in te mora!

439. Nomina *Lyc.* et *Epid.* non liquesunt. 437. V. *istic*, corrupto versu. *Quelf.* atque pro *teque*. 438. Ita scripti nostri, nisi quod habent ut vulgatum. Alii legitur: *jam scis*, ut c. 441. V.: in *Car.* Poscit versus antiquam formam. 449. *oram omnem* *Cont.*, omnes terras, in quibus Bromius, h. e. vinum, conteritur, terras vini feraces. 453. *Conclusi* non est olidendum. 455. *nam* non est ex usu Plauti in hoc genere, et abesse potest *et* illo non eliso, vel scripto illoc.

CHORAGUS.

Edepol nugatorem lepidum lepide hunc nactust Phaedro-
mus. t. t. c. IV, 1.

Kalophantam hunc an sycophantam mage dicam esse,
nescio. 465

Ornamenta, quae locavi, metuo ut possim recipere.

Quanquam cum istoc mihi negoti nihil est: ipsi Phae-
dromo

Credidi; tamen adservabo. Sed dum hic egreditur foras,
Conmonstrabo, quo in quemque hominem facile invenia-
tis loco.

Ne nimio opere sumat operam, si quem conventum ve-
lit, 470

Vel vitiosum vel sine vitio, vel probum vel improbum.

Perjurum hominem convenire qui volt, mitto in comi-
tium;

Qui mendacem et gloriosum, apud Cloacinae sacrum.

Ditis damnosos maritos sub Basilica quaerito.

Ibidem erunt scorta exoleta, quique stipulari solent. 475

Symbolarum conlatores apud forum piscarium.

In foro infimo boni homines atque dites ambulant.

In medio propter Canalem, ibi ostentatores meri.

Confidentes garrulique et malevoli supra Lacum,

Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam, 480

Et qui ipsi sat habent quod ipsis vere possit dicier.

Sub Veteribus, ibi sunt, qui dant quique accipiunt foe-
nori.

Castoris pone aedem, ibi sunt, subito quibus credas male.

Tuseo in vico, ibi sunt homines, qui ipsi sese venditant.

In Velabro vel pistorem, vel lanium, vel haruspicem, 485

Vel qui ipsi vortant, vel, quae aliis subvorsentur, prae-
beant.

[Ditis damnosos maritos apud Leucadiam Oppiam.]

Sed interim fores crepuere: linguae moderandum est
mihi. i. t.

465. Sic fere MSS., h. e. *χαρολόγον*, cujus honesta quidem dicta, sed a factis discrepantia, ut explicat Alciat. *καρίππον* 11, 4. V.: *Halophantam*. Guelf.: *alophantam*. Monac.: *Ralophantam*. 486. *quae aliis subv.*, quae ab aliis subv., quae alii tanquam sub ipsis vertant ac mutant, ut alibi *suppromus* dicit et *subballio* et *sublingio*. Cf. Gronov. ad h. l. V.: *qui alii subv.* Uncis inclusa non ab eodem profecta esse possunt, a quo versus 474.

CURCULIO. CAPPADOX. LYCO.

Cu. I tu prae, virgo: non queo, quod pone me est, servare. i. t. c. IV, 2.

Et aurum et vestem omnem suam esse aibat, quidquid haec haberet.

Ca. Nemo iit inficias. Cu. Attamen meliusculum est monere. 490

Ly. Memento promisisse te, si quisquam hanc liberali Causa manu adsereret, mihi omne argentum redditum iri, Minas triginta. Ca. Meminero; de istoc quietus esto: Et nunc idem dico. Cu. Et volam ego haec te conmeminisse.

Ca. Memini et mancipio tibi dabo. Cu. Egon' ab lenone quidquam 495

Mancupio accipiam, quibus sui nihil est, nisi una lingua, Qui abjurant, si quid creditum est? Alienos mancupatis, Alienos mittitis manu, alienisque imperatis; Nec vobis auctor ullus est, nec vosmet estis ulli.

Item genus est lenonium inter homines meo quidem animo, 500

Ut muscae culices cimices pedesque pulicesque: Odio et malo et molestiae, bono usui estis nulli; Nec quisquam vobiscum in foro frugi consistere audet: Qui constitit, culpant eum, conspuitur, vituperatur, Eum rem fidemque perdere, tametsi nil fecit, ajunt. 505

Ly. Edepol lenones meo animo novisti, lusce, lepide.

Cu. Eodem hercle vos pono, et paro: parissumi estis hibus. Hi saltem in occultis locis prostant: vos in foro ipso; Vos foenore, hi malo suadendo et lustris lacerant homines. Rogitationes plurimas propter vos populus scivit, 510

Quas vos rogatas rumpitis: aliquam reperitis rimam.

Quasi aquam ferventem frigidam esse, ita vos putatis leges.

Ly. Tacuisse mavellem. Ca. Haud male meditate maledicax es.

Cu. Indignis si male dicitur, maledictum id esse dico; Verum si dignis dicitur, benedictum est meo quidem animo. 515

Ego mancipem te nil moror nec lenonem alium quemquam.

490. V.: it. 494. Non liquescit volam. 501. Abest vulgo *cimices*, neglectum illud haud dubie propter simile, quod praecedit, *culices*; sed habetur in ed. Argent. a. 1514. et apud Fest. p. 551. ed. Dacer. 507. Sic libri plurimi Plautini, item Charis. et Priscian. pagg. 30. et 961. Putsch. V.: *hibus*. 509. V.: *male*. 513. Ita codd. bene multi, ut legendum viderat Scal. V.: Ca. *aut male etc.*

Lyco, numquid vis? **Lx.** Bene vale. **Cv.** Vale. **Ca.** Heu tu: tibi ego dico.

Cv. Eloquere, quid vis. **Ca.** Quaeso, ut hanc cures, bene ut sit isti.

Bene ego istam eduxi meae domi et pudice. **Cv.** Si hujus miseret:

Ecquid das, qui bene sit? **Ca.** Malum. **Cv.** Hoc tibi opust, qui te procures. 520

Ca. Quid, stulta, ploras? Ne time; bene ego hercle vendidi te.

Fac, sis, bonae frugi sies! Sequere istum, bella, belle!

Lx. Stammae, numquid nunc iam me vis? **Cv.** Vale atque salve:

Nam et operam et pecuniam benigne praebuisti.

Lx. Salutem multam dicito patrono. **Cv.** Nuntiabo. 525

Lx. Numquid vis, leno? **Ca.** Ista minas decem, qui me procurem,

Dum melius sit mihi, des. **Lx.** Dabuntur; cras peti iubeto.

Ca. Quando bene gessi rem, volo hic in fanō supplicare:

Nam illanc minis olim decem puellam parvolam emi;

Sed eam, qui mi illam vendidit, nunquam postilla vidi; 530

Periisse credo. Quid id mea refert? ego argentum habeo.

Quoi homini di sunt propitii, lucrum ei profecto obijciunt.

Nunc re divinae operam dabo. Certum est bene me curare.

THERAPONTIGONUS. LYCO.

Th. Non ego nunc mediocri incedo iratus iracundia, t. t. c. IV, 3.

Sed eapse illa, qua excidionem facere condidici oppidis. 535

Nunc nisi tu mihi propere properas dare jam triginta minas,

Quas ego apud te deposivi, vitam propera ponere!

Lx. Non edepol nunc ego mediocri te macto infortunio,

Sed eopse illo, quo mactare soleo, quoi nil debeo.

Th. Ne te mihi facias ferocem aut supplicare censeas! 540

Lx. Nec tu me quidem unquam subiges, redditum ut reddam tibi,

Nec daturus sum! **Th.** Idem ego istuc, quom credebam, credidi,

521. Ita Guelf. V.: bene hercle v. ego te. 524. op. non liquecit, neque opus legi secundum add. medias operam mi et. 527. Sic edd. vett. V.: D. m. fit mihi. 531. Guelf.: Quid mea ref.? 536. Friget jam, neque legitur in edd. mediis. Legendum censeo: N. n. tu m. p. properas danere tr. m.

Te nihil esse redditurum. Lx. Cur nunc a me igitur petis?

Th. Scire volo, quoi reddidisti. Lx. Lusco liberto tuo;

Is Summanum se vocari dixit; eji reddidi, 545

Qui has tabellas obsignatas attulit. Th. Quas tu mihi tabulas, t. t.

Quos tu mihi luscus libertos, quos Summanos somnias? t. t. c.

Nec mihi quidem libertus ullus est. Lx. Facis sapientius, i. t.

Quam pars latronum, libertos qui habent et eos deserunt. t. t. c.

Th. Quid fecisti? Lx. Quod mandasti, feci honoris gratia, 550

Tuom qui signum ad me attulisset, nuntium ne spernerem, i. t.

Th. Stultior stulto fuisti, qui his tabellis crederes.

Lx. Quis res publica et privata geritur, nonne iis crederem?

Ego abeo: tibi res soluta est recte. Bellator, vale.

Th. Qui valeam? Lx. At tu aegrota, si vis, per med aetatem quidem. 555

Th. Quid ego nunc faciam? quid refert me fecisse regibus, Ut mi obedirent, si hic me hodie umbraticus deriserit?

CAPPADOX. THERAPONTIGONUS.

Ca. Quoi hominum di sunt propitii, ei non esse iratos puto. t. t. c. IV, 4

Postquam rem divinam feci: venit in mentem mihi,

Ne trapezita exulatum abierit, argentum ut petam: 560

Ut ego potius comedim, quam ille. Th. Jusseram salvere te.

Ca. Therapontigone Platagidore, salve! Salvos quom advenis

In Epidaurum: hic hodie apud me — nunquam delinges salem.

Th. Bene vocas; verum vocata res est, ut male sit tibi.

Sed quid agit meum mercimonium apud te? Ca. Nil apud me quidem 565

(Ne facias testis), neque equidem debeo quidquam.

Th. Quid est?

Ca. Quod fui juratus, feci. Th. Reddin', an non, virginem, Priusquam te huic meae machaerae obicio, mastigia?

Ca. Vapulare ego te vehementer jubeo. Ne me territes!

Illa abducta est; tu auferere hinc a me, si perges mihi 570

545. V.: ei. 552. Sic nostri MSS. V.: tis. 555. Insulse libri: Quid val.? Sed vis edd. mediae, quemadmodum si et sed commutari inter se solent. Monac.: si vivis. Helmstad. et vett. edd.: st vives. V.: si lubet. Cf. 148. 558. Ita Guelf. et Pal. 2. V.: homini. 562. Sic plerique libri. V.: Therapontigone platagidore, quasi hoc unum sit nomen. Cf. 411, 424, 433.

Male loqui, profecto, quoi ego nisi malum nil debeo!

TH. Mihin' malum minitare? CA. Atque edepol non minitabor, sed dabo, i. t.

Mihi molestus si esse perges! TH. Leno minitatur mihi, t. t. c. Meaeque pugnae proeliares plurimae obtritae jacent?

At ita me machaera et clypeus bene juvent pugnantem in acie, t. t. 575

Nisi mihi virgo redditur: t. d. c.

Jam ego te faciam ut hic formicae frustillatim differant! t. t. c.

CA. At ita me volsellae, pecten, speculum, calamistrum maum

Bene amassint meaeque axicia linteumque extersui,

Ut ego tua magnifica verba neque istas tuas magnas minas 580

Pluris non facio, quam ancillam meam, quae latrinam lavat.

Ego illam reddidi, qui argentum a te attulit. TH. Quis is est homo? i. t.

CA. Tuom libertum sese ajebat esse Summanum. TH. Meum?

Attat, Curculio hercle verba mihi dedit, quom cogito: t. t. c.

Is mihi anulum subripuit. CA. Perdidistin' tu anulum? 585

Miles, pulcre centuriatus es expuncto in manipulo!

TH. Ubi nunc Curculionem inveniam? CA. In tritico facillume

Vel quingentos curculiones pro uno faxo reperies.

Ego abeo. Vale atque salve. TH. Male vale! male sit tibi!—

Quid ego faciam? maneam an abeam? Siccine mi os esse oblitum? 590

Cupio dare mercedem, qui illunc, ubi sit, conmonstret mihi!

C U R C U L I O.

Antiquom audiavi poëtam scripsisse in tragoedia: t. t. c. V, 1.

Mulieres duas peiores esse, quam unam. Res ita est;

Verum mulierem pejorem, quam haec amica est Phaedromi,

Non vidi neque audii, neque pol dici nec fingi potest 595

Pejor, quam haec est: quae ubi me habere hunc conspiciata est anulum,

Rogat, unde habeam. — Quid tu id quaeris? — Quia mihi quaesito est opus. —

573. Sic vett. edd. V.: *pergis*. 579. Frustra libri: *Bene me am. Bene non eliditur*. Palmer. Spicilegii sub initium: *extersui*, et recte. V.: *extersum*. 586. Sic. edd. mediae. V.: *est*. 588. Sic Helmstad. et Monac. V.: *reperias*. 595. *audii* contrahendum in *ἀκούλαβου* V.: *audivi*.

Nego, me dicere. Ut eum eriperet, mordicus arripuit
manum.

Vix foras me abripui atque ecfugi. Apage istanc caniculam!

PLANESIUM. PHAEDROMUS. CURCULIO.
THERAPONTIGONUS.

PL. Phaedrome, propera.... PH. Quid properem? PL. Pa-
rasitum ne amiseris! t. t. c. V. 2 600

Magna res est! PH. Nulla est mihi: nam, quam habui,
adsumsi celeriter.

Teneo: quid negoti est? PL. Rogita, unde istunc habeat
anulum.

Pater istunc meus gestitavit. CU. At pol mea matertera!

PL. Mater eji utendum dederat. CU. Pater ejus rursum mihi!

PL. Nugas garris. CU. Soleo: nam propter eas vivo facilius. 605

Quid nunc? PL. Obsecro, parentesne meos mihi prohibeas!

CU. Quid ego? sub gemman' abstrusos habeo tuam ma-
trem et patrem?

PL. Libera ego sum nata. CU. Et alii multi, qui nunc
serviunt.

PL. Enimvero irascor. CU. Dixi equidem tibi, unde ad me
hic pervenerit. i. t.

Quotiens dicundum est? Elusi militem, inquam, in alea.
t. t. c. 610

TH. Salvos sum: eccum', quem quaerebam! Quid agis,
bone vir? CU. Audio.

Si vis tribus bolis, vel in chlamydem. TH. Quin tu is in
malam crucem

Cum bolis, cum bullis? Reddin' etiam argentum aut vir-
ginem?

CU. Quod tu argentum, quas mihi tricas narras? quam tu vir-
ginem.

Me repossis? TH. Quam ab lenone abduxisti hodie, sce-
lus viri. 615

CU. Nullam abduxi. TH. Certe eccistam video. PH. Virgo
haec libera est.

602. Teneo. vett., non Tene, sicut vulgo. 603. Ita Junt. et
Argent. a. 1514. V. pol non legitur, hiant e quidem versu. 604.
V.: M. ei ut. d. CU. P. tuus r. tibi. Langg.: Pater ejus. Mihi le-
gendum esse, subsensit Taubm. Non semel mixta haec pronomina.
606. Soloece et *αὐτέρως* legitur: parentesne m. m. p.? 610. Ita
nostri MSS., vett. edd., Par. V.: *Quoties*. 615. *bolis fore* vett.
V.: *boletis*. Reddin' pro Redde vulgato dedit Douza.

TH. Mean' ancilla libera ut sit, quam ego nunquam emisi manu?

PH. Quis tibi hanc dedit mancipio aut unde emisti? fac sciam.

TH. Ego quidem pro istac rem solvi ab trapezita meo. Quam ego pecuniam quadruplicem abs te et lenone auferam! 620

PH. Qui scis mercari furtivas atque ingenuas virgines, Ambula in jus! TH. Non eo. PH. Licet antestari? TH. Non licet.

PH. Jupiter te male disperdat! intestatus vivo!

CU. At ego, quem licet, te . . . PH. Accede huc. TH. Servom antestari? vide!

CU. Hem, ut scias, me liberum esse! TH. Ergo ambula in jus! hem tibi! 625

CU. O cives, cives! TH. Quid clamas? PH. Quid tibi istum tactio est?

TH. Quia mihi lubitum est! PH. Accede huc, tu! Ego illum tibi dedam; tace.

CU. Phaedrome, obsecro, serva me! PH. Tanquam me: genium meum.

Miles, quaeso, uti mihi dicas, unde illum habeas anulum, Quem parasitus hic te elusit. PL. Per tua genua te obsecro, 630

Ut nos facias certiores! TH. Quid istuc ad vos attinet? as. t. d. i. d.

Quaeratis chlamydem et machaeram hanc, unde ad me pervenerit! i. t.

CU. Ut fastidit gloriosus! TH. Mitte istum: ego dicam omnia. t. t. c.

CU. Nihil est, quod illic dicit. PL. Fac me certiozem, te obsecro! i. t.

TH. Ego dicam. Surge! Hanc rem agite atque animum advortite! i. s. 635

619. pro non liquescit. Idem monendum de vocabulo *quadr.* sequente versu. 621. V.: *scias*. Sed multi vett. *scies*, h. e. *scis*. 622. Sic vett. V.: *Licet te ant?* Curculioni haec Phaedromus, quem antestari posse negat miles propterea quod servus sit. Cf. Horat. Sat. 1, 9, 76. 623. Sic Argent. a. 1514. V.: *perdat*. 625. *hem tibi* Gueff. Helmstad. et vett. edd. V.: *heus tibi*. Sed *Hem* verberantis est, non *Heus*. 628. Male libri: *Tanqu. me et gen. m.* 631. *chlam.* non est elidendum: 634. Sic vett. V.: *N. e.*, quicquid ille dicit. 634. Versus quidem hic erit etiam absque pronomine, quod inserui; sed numeri erant paulo debiliores.

Pater meus habuit Periphanes, Planesium.
 Is, priusquam moritur, mihi dedit, tamquam suo,
 Ut aequom fuerat, filio Pl. Proh Jupiter!
 Th. Et isti heredem me facit. Pl. Pietas mea,
 Serva me, quando ego te servavi sedulo! 640
 Frater mi, salve! Th. Qui istuc ego credam? Cedo,
 Si vera memoras, quae fuit mater tua?
 Pl. Cleobula. Th. Nutrix quae fuit? Pl. Archestrata.
 Ea me spectatum tulerat per Dionysia.
 Postquam illo ventum est jam, ut me conlocaverat: 645
 Exoritur ventus turbo; spectacula ibi ruunt;
 Ego pertimesco: tum ibi me nescio qui arripit
 Timidam atque pavidam, nec vivam nec mortuam;
 Nec, quo me pacto abstulerit, possum dicere.
 Th. Memini, istanc turbam fieri. Sed tum dic mihi, 650
 Ubi is est homo? qui te subripuit? Pl. Nescio;
 Verum hunc servavi semper mecum una anulum.
 Cum hoc olim perii. Th. Cedo, ut inspiciam. Cu. Sanan' es,
 Quae isti committas? Pl. Sine modo. Th. Proh Jupiter,
 Hic est, quem ego tibi misi natali die. 655
 Tam facile novi, quam me. Salve, mea soror!
 Pl. Frater mi, salve! Ph. Deos volo bene vortere
 Istanc rem vobis! Cu. At ego nobis omnibus:
 Tu ut hodie adveniens caenam des sororiam;
 Hic nuptialem cras dabit. Promittimus. 660
 Ph. Tace tu! Cu. Non taceo, quando res vortit bene.
 Tu istanc desponde huic, miles: ego dotem dabo.
 Th. Quid dotis? Cu. Egone? Ut semper, dum vivat, me alat.
 Th. Verum hercle dico: me lubente feceris.
 Et leno hic debet nobis triginta minas. 665
 Ph. Quamobrem istuc? Th. Quia ille ita repromisit mihi,
 Si quisquam hanc liberali adseruisset manu,
 Sine controversia omne argentum reddere.
 Ph. Nunc eamus ad lenonem, Th. Laudo. Ph. Hoc prins volo,
 Meam rem, agere. Th. Quid id est? Ut mihi hanc de-
 spondeas. 670
 Cu. Quid cessas, miles, hanc huic uxorem dare?
 Th. Si haec volt. Pl. Mi frater, cupio. Th. Fiat. Cu. Bene
 facis.

636. V., ex Acidalii sententia: P. m. h. P. Pl. Periphanes?
 639. V.: Et iste h. me. fecit. Guelf.: facit. 646. Sic, teste Pa-
 reo, Camerarii liber vetus. V.: spectacula. 647. *unquidquid* li-
 bri: nescio quis. 650. V.: Meministi' hanc t. f.? Helmstad. et
 vett. edd.: Meministi. Emendavit Guil. Quaest. in Curc. c. 4
 658. Ita Guelf. V.: Et ego. 661. V.: Ph. Prom. Correxerit Acid.

PH. Spondeo, miles, mi hanc uxorem? TH. Spondeo.
 CU. Et ego hunc alumnum spondeo. TH. Lepide facis.
 Sed eccum lenonem, incedit, thesaurum meum. 675

CAPPADOX. THERAPONTIGONUS. PHAE-
 DROMUS. PLANESIUM.

CA. Argentariis male credi qui ajunt, nugas praedicant:
 t. t. c. V, 3
 Nec bene nec male credi dico: id adeo ego hodie ex-
 pertus sum:
 Non male creditur, qui nunquam reddunt, sed prorsum
 perit.
 Velut decem minas dum hic solvit, omnis mensas trans-
 iit; i. t.
 Postquam nil fit, clamore hominem posco; ille in jus me
 vocat; t. t. c. 680
 Pessume metui, ne mi hodie apud praetorem solveret;
 Verum amici compulerunt: reddit argentum domo.
 Nunc domum properare certum est. TH. Heus tu, leno,
 te volo.
 PH. Et ego te volo. CA. At ego vos nolo ambos. TH. Sta,
 sis, eloco
 Atque argentum propere propera vomere! CA. Quid te-
 cum est mihi aut 685
 Tecum autem? TH. Hodie ex te quia faciam pilum ca-
 tapultarium,
 Ac quia te nervo torquebo itidem ut catapultae solent.
 PH. Deligatum te hodie faciam cum catello ut adcubes;
 Ferreum ego dico. CA. At ego vosambo in robusto car-
 cere
 Ut pereatis! TH. Collum obstringe! abduce istum in ma-
 lam crucem! 690

674. Libri corrupte: Et e. hoc idem unum sp. Acidalius haud
 nolebat legi: Et ego huic ridum una sp. 677. Inepte libri: Nam,
 et bene et male cr. d. Suaserat Lamb.: Nam nec b. nec male c. d.
 Sed idem hic tenor sententiae: ergo nec mutandum metrum.
 679. hic legitur in edd. mediis. 685. sequ. Libri fero: Quid me,
 cum est tibi? Aut tecum? aut? TH. quia etc. Helstet.: autem.
 V. quoque: quia ego ex te hodie fac. p. c. Sed ego non legi.
 tur in multis libris. 687. Libri rauracynae: Atque ita etc.
 688. V.: Delicatum. Dictum hoc prisca ratione pro eo, quod est.
 Faciam, ut hodie accubet cum catello deligatus. 689. V.: Ferreo.

PH. Quidquid est, ipse ibat potius. CA. Proh deum atque
hominum fidem,

Hocce pactod indemnatum atque intestatum me abripi?
Obsecro, Planesium, et te, Phaedrome, auxilium ut fe-
ratis! t. t.

PL. Frater, obsecro te, noli hunc indemnatum perdere! t. t. c.
Behe et pudice me domi habuit. TH. Haud valentate id
apa: i. t. 695

Aesculapio huic habeto, quom pudica es, gratiam: t. t. c.
Nam is si valuisset, jampridem, quoquo posset, mitteret.
PH. Animum advortite, si potissimum hoc inter vos componere.
Mitte istunc! Accede huc, leno! Dicam meam sententiam,
Si quidem voltis, quod decrero, facere. TH. Tibi permit-
timus. 700

CA. Dum quidem hercle ita iudices, ne quisquam a me ar-
gentum auferat.

TH. Quodne promisti? CA. Promisi? qui? PH. Lingua.
CA. Eadem nunc nego. as. t. d. i. d.

Dicundi haec, non rem perdundi, gratia nata est mihi. t. t. c.
TH. Nihil agit: collum obstringe homini! CA. Jamiam,
faciam, ut jusseris.

TH. Quando vir bonus es, responde, quod rogo. CA. Roga,
quod lubet. 705

TH. Promistin, si liberali quisquam haec adsereret manu,
Te omne argentum redditurum? CA. Non commemini
dicere.

TH. Quid? negas? CA. Nego hercle vero. Quo praesente?
quo in loco?

TH. Me ipso praesente et trapezita Lycone. CA. Non taces?

TH. Non taceo. CA. Non ego te flocci facio, ne me ter-
rites. 710

TH. Me ipso praesente et Lycone factum est. PH. Satis
credo tibi.

Nunc adeo, ut tu scire possis, leno, meam sententiam:
Libera haec est; hic hujus frater est, haec autem illius
soror; as. t. d. i. d.

Haec mihi nubet: tu huic argentum redde! Hoc iudicium
meum est.

TH. Tu autem in nervo jam jacebis, nisi mi argentum
redditur. 715

CA. Hercle istanc rem judicasti perfidiose, Phaedrome.

691. V.: Quid? quid est? 693. Ita Helmstadt. et Monac. V.:
feras. 694. Sic MSS. Frising. Meurs. et Gneff., item edd. me-
diac. V.: condemnatum. 702. Libri nānoquēpōs: Qui promisti?

Et tibi oberit, et te, miles, di deaque perduint!

Tu me sequere! TH. Quo sequar ego te? CA. Ad trape-
zitam meum,

Ad praetorem: nam inde rem solvo omnibus, quibus debeo.

TH. Ego te in nervom, haud ad praetorem, hinc rapiam,
ni argentum refers! 720

CA. Ego te vehementer perire cupio, ne me nescias!

TH. Itane vero? CA. Ita hercle vero! TH. Novi ego hos
pugnos meos.

CA. Quid tum? TH. Quid tum? rogitas? Hisce ego, si
tu me inritaveris,

Placidum te hodie reddam! CA. Age, ergo recipe actu-
tum. TH. Licet.

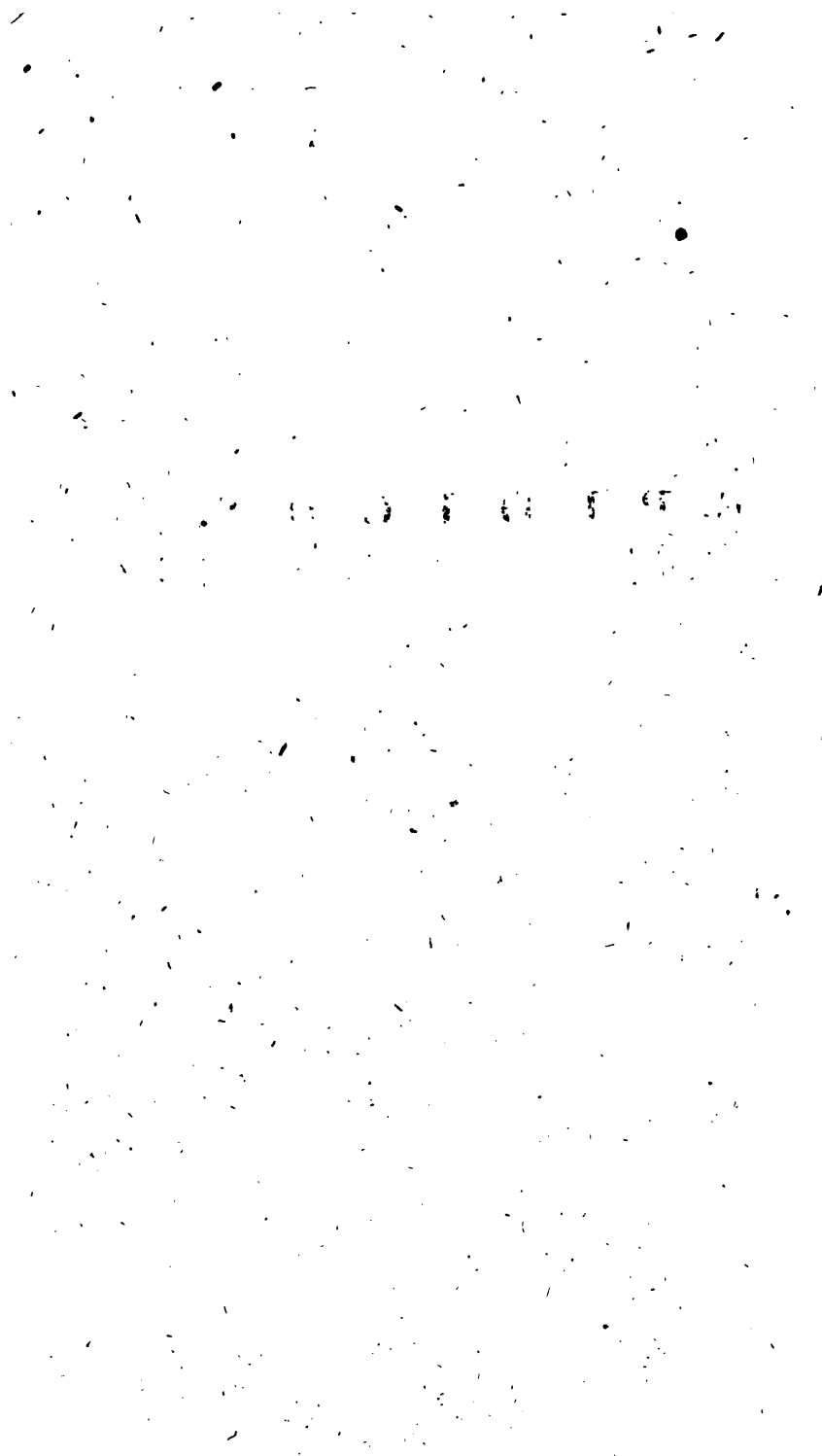
PH. Tu apud me coenabis, miles: hodie fient nuptiae. 725

TH. Quae res bene vortat mi et vobis!

CANTOR. Spectatores, plaudite.

724. recipe longam habet syllabam primam, more veterum.
726. Ante verba *Spect. plaud.* scriptum in Helmstadiensi *cur*, quod
haud dubie compendium est verbi *cantor*. Cf. Horat. Art. poet.
154, interpp. ad Terent. Andriae versum ultimum. Vulgo haec
verba militi tribuuntur.

E P I D I C U S.

ARGUMENTUM.

Emit fidicinam, filiam credens, senex i. s.
Persuasu servuli; atque is conducticiam
Iterum pro amica ei subiecit; filio
Dat herili argentum; eo sororem destinat.
Imprudens juvenis. Mox compressae ac militis
Cognoscit opera sibi senex os sublitum
(Ut ille amicam, haec quaeritabat filiam);
Sed gnata inventa servulum emittit manu.

Vers. 2. veteres libri: *P. servi atque conductam.* Vulgo secundum Juntinam; *P. servi, aliam quæ conducticiam.* 8. Ita cod. Meurs. et mediae aetatis edd. V.: *inventæ gnata.*

DRAMATIS PERSONAE.

EPIDICUS.

THESPRIO.

STRATIPPOCLES.

CHAERIBULUS.

APOECIDES.

PERIPHANES.

MILES.

PHILIPPA.

VIRGO.

FIDIGINA.

DANISTA.

GREX.

EPIDICUS. THESPRIO.

EPIDICUS.

Heus, adolescens! **TH.** Quis properantem meprehendit
pallio? **Ep.** Familiaris. **TH.** Fateor: nam odio es nimium familia-
riter. **Ep.** Respice vix, Thesprio! **TH.** Oh, Epidicumne ego
conspicor? **Ep.** Certe oculis utere. **TH.** Salve. **Ep.** Di dent, quae
velis. **TH.** Venire salvom gaudeo. **Ep.** Quid ceterum? **Ep.** Quod
coadscolet. **TH.** Cæna tibi dabitur. **TH.** Spondeo. **Ep.** Quid? **TH.** Me
accepturum, si dabis. **Ep.** Quid tu agis, ut velis. **TH.** Exemplum adest.
Ep. Intellego. Eugepae, t. t. c.
Corpulentior, videre atque habitior! **TH.** Haic gratia
Ep. Quam quidem te jamdiu deperdidisse oportuit.
TH. Minus jam sum furtificus, quam antehac. **Ep.** Quid
ita? **TH.** Rapio propalam. **Ep.** Di immortales, te infelicient, ut tu es gradibus grandibus!
Nam ut apud portum te consexi, curriculo occoepe sequi:
Vix adipiscendi potestas modo fuit. **TH.** Scurra es. **Ep.** Scior

Vers. 5. in membranis Langg. legebatur: *Resp. vero obsecro!*
TH. oh, Epid. etc. An scribendum:

*Ep. Respice vero, Thesprio! TH. Obsecro, Epidicumne ego
conspicor?*

Non opinor satis esse *ὁμοιoteλευτον* in hoc versu. Postrema syllaba
nominis Thesprio non liquescit propter interpunctionem. Vid. not.
ad Amph. 285. 4. V.: *uteris*. 5. Sic Acidal. Divinatt. in Plant.
pagg. 167. sequi. Libri: *quod eo adsolet* (ut vulgo legitur), *quod
esse ass.*, *esse quod ass.* 8. *habittior* Guelf: noster, sicut olim
MS. Roverianus, secundum quem, a Lipsio usurpatum, vulgo
sic legitur. Ceteri libri *agittior*, quod frustra sunt qui defendunt.
9. Legitur *αὐερρος*: Q. q. *jamdiu te perdidisse op.* Vett.: *te jam
diu*. Recte Camer.: *deperdidisse*. Scriptum forte fuerit *te perdi-
disse*; hinc factum, ut alterum te omitteretur. 13. Fortasse
Plautus dederat *apiscendi*, quae vox rarior non semel oblitterata
est in libris.

Te esse quidem hominem militarem. TH. Audacter quamvis dicito.

EV. Quid ais? perpetuon' valuisti? TH. Varie. EV. Qui varie valent, 15
Caprigenum hominum non placet mihi neque pantherinum genus.

TH. Quid tibi vis dicam, nisi, quod est? EV. Utilia responses probe. i. t.

Quid herilis noster filius? valet? TH. Pugilice atque athletice.

EV. Voluptas tibi in praetura tua adventu attulisti. i. t. c.
Sed ubi is est? TH. Adventu simul. EV. Ubi is ergo est, nisi
in praetura? TH. In praetura. i. t. c. 20

Aut si in melina attulisti? TH. Di te perdant! EV. Te volo.
Percontari. Operam da; opera reddetur tibi. i. t. c.

TH. Jus dicis. EV. Me doces. TH. Jam tu autem nobis
praetura geris? i. t.

EV. Quem dices hominem digniorem esse hodie Athenis
con? TH. Nemo. EV. Nemo? TH. Nemo.

TH. At unum a praetura tua; Epidice, abest. EV. Quid-
am? TH. Scio. i. t. c. 25

Lictores duo, duo virgines facies virgarum. EV. Vae tibi!
Sed quid ais tu? TH. Quid rogas? EV. Ubi arma sunt

Stratippocli? t. t. c.

TH. Pol illa ad hostis transfugerunt. EV. Armane? TH. At-
que quidem cito. i. t.

EV. Serione dicis tuté? TH. Serio, inquam, hostes ha-
bent. t. t. c.

EV. Edepol facinus improbum! TH. At jam ante alii fece-
runt istum. 30

Erit illi illa res honoris. EV. Qui? TH. Quis antea aliis fuit.

Mulciber, credo, arma fecit, quae habuit Stratippocles:
Travolaverant ad hostis. EV. Tum ille prognatus Theti.

Sine, perdat: alia adportabunt eji Nerei filiae.

Id modo videndum est, ut materies suppetat scriptariis, i. t. 35

Si in singulis stipendiis ad hostis exuvias dabit.

27. V.: Ut illa respondeas probe. 22. Sic vet., vel redditur.
V., secundum Cam.: reddibitur. 25. qua praenuntiandum avertitur.

27. et re raptum videtur a sequente nota personae. Mera haec
formula transitionis: quare nolim poni *ajis*, gravius illud quidem

verbum et *καθ' ἑκαστον*. 32—35. vulgo Epidico omnia tribuuntur.
Sequitur vet. edd. 34. V.: et, quod non sufficit metro. 36. Sic

edd. mediae, V.: stip. is ad h. etc. 38. Sic fere vet. V.: Elo-
queré, frustra quidem asperato verum.

ГН. Desiste percontarier. Et Loquere, ipse ubi est Strati-
pocles.

Ep. Quidnam id est?

Th. Talsies: 20

Er. Cur iam eritis? Th. Animi causa. Er. Quot illis hominibus
animos habet? as. t. d. i. d.

Quam amabat, emeretur sibi. Id ei impetratum reddidi, i. t.

EP. ~~Vae misero mihi!~~ male perdidit me! TH. Quid istuc?

Ep. Quid? istanc, quam emit, quanti eam emit? Th. Vili.

Гн. Редактируе. Ед. Quot minus? Гн. Тот. Ед. Quo-

In dies minasque argenti singulas numis. Ea. Papae!

Тн. Et is danista advenit una cum eo, qui argentum petit: i. t.

aut quid est, t. t. c.

TH. Nam quid ita? EP. Quia cotidie ipse ad me ab le-

Mittebat Ted taceam optimum est. Plus scire sa-

[illegible]

40. Prisci, cum a paucis discesseris: Patrem videre senem non
vult etiam nunc. Er. quapropter. Th. scies. Helmstad. et Mo-
nac.: tu scies. Senes passim audiunt patres in comediis: hinc
judicandum istud Patres. Significanter autem Thespiro: Tu scies,
tibi dicam, homini fidei, non cuivis alii. 45. Libri quatuor:
Ipse. 50. Vet. cod. Camer.: Reddigitur. Langg.: Redigitur. V.:
Quid igitur? Er. quot minis. Redde igitur legendum esse vidit
Acid. 55. V.: Quis? Er. Ille, qui p. a. Non morandae viden-
tur add. metiae, in quibus legitur arma perdidit; nec placet legi
cum Bentelejo ad Horat. Epist. 1, 16, 67.: Th. Quis? Er. Quis?
Ille, qui arma perd.

Neque, ego nunc quomodo me expeditum ex inpedito as. 2 an.
Faciā, placet consilium. an.

Ego miser perpuli meis dolis senem, as. cr. d. t. h.
Ut censeret suam se emere filiam:

Is suo filio cr. d. 85
Fidicinam, emit, quam ipse amabat, quam abiens manda-
vit mihi. t. t. c.

Is sibi nunc alteram ab legione abduxit. amicam as. 2 an.
Animi causa. Corium perdidit: nam senex ubi sense-
rit, as. t. d. i. d.

Sibi data esse verba, virgis dorsum depoliet meum. — t. t. c.
At enim tu praecave! — Nihil istuc! plane hoc corruptam
est caput! i. t. 90

Nequam homo es, Epidice. — Qui tibi est lubido male lo-
qui? — t. t. c.

Quia tu tete deseris — Quidnam faciā? — Mene tu
rogas? as. t. d. i. d.

Tu quidem antehac aliis solebas dare consilia mutua. t. t. c.
Quid faciā, aliqua repariundum est. — Sed ego cesso
ire obviam

Adulescenti, ut, quid negoti sit, sciam? Atque ipse il-
lic est. 95

Tristis est. Cum Chaeribulo incedit aequali suo.
Huc concedam, orationem unde horum placide persequar.

STRATIPPOCLES. CHAERIBULUS. EPIDICUS.

St. Rem tibi sum elocutus omnem, Chaeribule, atque ad-
modum t. t. c. I, 2.

Meorum moerorum atque amorum summam edictavi tibi.
Ch. Praeter aetatem et virtutem stultus es, Stratippocles. 100
Idne pudet te, quia captivam, genere progeneratam bono,
In praeda es mercatus? Quis erit, vitio qui id vortat tibi?

St. Qui vident, omnis inimicos mi istoc facto reperi:
At pudicitiae ejus nunquam nec vim nec vitium attuli.

Ch. Jam istoc probior meo quidam animo, quem in amore
temperes. 105

84. V.: sese. 86. V.: amat, quod falsum: cf. 87. amicam
accessit ex libro Helmstad. 92. Q. tu tete. Ita Gueif. et Langg.
V.: Q. tute te. Dein vulgati libri: quid faciā? Sed Gueif.:
quoniam fac. Mene requirebat metrum. V.: men'. 94. Ita Langg.
V.: Quid? aliquid rep. est. 101. Sic vett. V.: captivam. 103.
Sic Pal. 3., recte probante Acidalfo. V.: Qui invident. 105. Li-
bri numeris durissimis: prob. es.

St. Nihil agit; quā diffidentem verbis solatur suis;

Is est amicus, qui in re dubia re juvat, tibi re est opus. i. t.

Ch. Quid tibi me vis facere? St. Argenti dare quadraginta minas. t. t. c.

Quod danistae detur, unde ego illud sumsi foenore.

Ch. Si hercle haberem: non negarem. St. Nam quid te igitur retulit 110

Beneficium esse oratione, si ad rem auxilium e mortuorum est?

Ch. Quā edepol egomet clamore defatigor, differor.

St. Malim istiusmodi mi amicos furno mersos quam foro!

Sed operam Epidici nunc me emere pretio pretioso velim,

Quem quidem ego hominem inrigatum plagis pistori dabo, 115

Nisi hodie prius comparassit mihi quadraginta minas,

Quam argenti elocutus fuero ei postremam syllabam.

Er. Salva res est: bene promittit; spero, servabit fidem.

Sine meo sumtu paratae jam sunt scapulis symbolae.

Adgrediar hominem. Advenientem peregre herum Strattippoclem i. t. 120

Suam salva inpartit salute servos Epidicus. St. Ubi is est?

Er. Adest. Salvem te gaudeo huc advenisse. b. t.

St. Tam tibi istuc credo, quam mihi. i. d.

Er. Benene usque valuisti? St. A morbo valui, ab animo aeger fui. t. t. c.

Er. Quod ad me attinuit, ego curavi, quod mandavisti mihi: i. t. 125

Inpetratum est: emta ancilla est, quod tute ad me litteras t. t. c.

Missiculabas. St. Perdidisti omnem operam. Er. Nam qui perdidit?

St. Quia meo neque cara est cordi neque placet. Er. Quid retulit,

Mihi tantopere te mandare et mittere ad me epistolas?

St. Illam amabam olim; nunc jam alia cura impendet pectori. 130

Er. Hercle miserum est, ingratum esse homini id, quod tu facias bene.

117. 120. Vocabula *fuero* et *hominem* non eliduntur. 118. Ita Lamb. V.: serv. item. Vett. edd.: *idem*. 123. *tibi μονοσυλλαβας* pronuntiandum priore i littera liquescente. 125. Libri claudicante versu: *mandasti*. 127. Nam haud legitur in Helmstadiens. 131. Ita Palmer. Spicil. pag. 254. et Scidpp. V.: *hominem*. tu praebuere Guelf. et Monac.

Ego quædā benefeci, malefeci: quia amor huius viri locum
 St. Desipiebam mentis, quom illas scriptas mittebam tibi.
 Ep. Men' piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam;
 Ut meum tergum tuas stultitiæ subdas succidantur.
 St. Quid istic facimus verba? Huic homini opus est qua-
 draginta minis i. t.

Celeriter calidæ danistae quas revolvas, et cito.
 Ep. Dic modo, unde auferre vis me. A quo trapezita peto?
 Ch. Unde lubet. Nam nū ante solem occasum elicies;
 as. 2 ith.

Meam domum ne inbitas; tute i in pistrinum. i. t. h. 140
 Ep. Facile tu istuc sine periclo et cura, corde libero, i. t. c.
 Fabulare; novi ego nostros: mihi dolet, quom ego vapulo.
 St. Quid tu nunc? Patierin', ut ego me interimam?

Ep. Ne feceris.
 Ego istuc accedam periculum potius atque audaciam. i. t.
 St. Nunc places; hunc ego te laudo. Ep. Patiar ego istuc
 quodlibet. t. t. c. 145

St. Quid de illa fiet fidicina igitur? Ep. Aliqua res repe-
 ribitur; i. t.
 Aliqua ope exsolvam, extricabor aliqua. St. Plenus con-
 silij es: t. t. c.

Novi ego te. Ep. Est Euboicus miles locuples, multo auro
 potens,
 Qui, ubi tibi istam emtam esse seibit atque hanc addu-
 ctam alteram,

Continuo te orabit ultro, ut illam tramittas sibi. 150
 Sed ubi illa est, quam tu adduxisti tecum? St. Jam faxo
 hic erit.

Ch. Quid hic nunc agimus? St. Eamus intro huc ad te:
 ut hunc hodie diem, i. t.
 Luculente habeamus. Ep. Ite intro: ego de re argen-
 taria t. t. c.

Jam senatum convocabo in corde consiliarium,
 Quo potissimum indicatur bellum, unde argentum au-
 feram. — 155

Epidice, vide, quid agas: ita res subito hæc objecta est tibi.
 Non enim nunc tibi dormitandum, neque cunctandi co-
 pia est.

137. Sic vet. V.: *resolpate*. 139. Langg.: *elo ces*. V.: *elo*.
 Pistori placebat *elitis*. 140. V.: *tute in p.* Rapuit i litteram
 præpositio: St. Menim legatur *μονολλαβας*; erit hic versus similis
 prægresso; sed malim plena exaudiri vocem gravissimam. 145.
 V. res non legatur. Sed. vet. cod. Camer. Palati. Gualf. Helmst.
 al. *re reperib.*

Adiundum est! Senem oppugnare certum est consilium!

I, i! abi

*Intro atque adulescenti dic jam nostro herili filio,
Ne hinc foras ambulet neve usquam obviam veniat seni* 160

APOECIDES. PERIPHANES.

Ap. Plerique homines quom nihil refert, pudent; t. tr. c. II, 1

Ubi pudendum est, ibi eos deserit pudor,

Quom usus est, ut pudeant. Is adeo tu es.

Quid est, quod pudendum siet,

b. tr. c.

Genera natam bono pauperem domum as. cr. d. t. h. 165

Ducere uxorem?

c. d. c.

Praesertim eam, qua ex tibi conmemores as. 2. i. h.

Hanc, quae domi est, filiam progeneratam?

Pz. Revereor filium. Ap. At pol ego te credidi cr. t.

Uxorem pudore exsequi, quam extulisti;

b. t. 170

Quojus quotiens sepulcrum vides, sacrificas

cr. t.

Eloco Orci hostiis, neque adeo injuria,

Quia vivendo tibi licitum eam est vincere. Pz. Oh,

Hercules ego fui, dum illa mecum fuit;

Neque sexta aerumna acerbior Herculi quam mi illa ob-

jecta est.

i. t. c. 175

*Ap. Pulcra edepol dos pecunia est. Pz. Quae quidem pol
non marita est.*

EPIDICUS, APOECIDES. PERIPHANES.

*Ep. Attat, tacete! habete animum bonum: liquido exeo
foras* *i. t. II, 2*

Auspicio, avi sinistra.

i. d. c.

Acutum cultrum habeo, senis qui exenterem marsupium! i. t.

158. Palatt., teste Pareo, dilucide: *Adiundum*. V.: *At* (Monac.: *Ad*) *eundem senem* etc. 160. Fort.: *N. h. f. ambitat. Hinc* edd. mediae. V.: *hic*. 161. V.: *P. h.*, *quos*, cum n. r., *pudet*. Quos non legitur in edd. veteribus. Monac.: *pudent*; unde etiam 165. *pudeant* dedi pro vulgato *pudeat*, tu corripendum est sequente vocali, non elidendum. 169. Ne hic versus habeatur pro jambico senario, facit affectus senis vehementior. *Reperior* quoque melius creticum versum auspicatur quam jambicum. 171. Ita Guelf. Helmstad. V.: *quoties*. 176. V.: *maritata*, quod neque in versum quadrat, et Fulgentio aut Tertulliano dignius est quam Plauto.

Sed ecce ipsos, qualis volo, vetulos duo! i. s. 180
 Jam ego me convertam in hirundinem atque eorum exsu-
 gebo sanguinem,
 Senati qui columnen cluent! i. d.
 Ap. Continuo ut maritus fiat. Pz. Laudo consilium tuum. t. t. c.
 Ap. Nam illum audiui in amorem haerere apud nescio
 quam fidicinam.
 Pz. Id ego excrucior. Ep. Di hercle me omnes adjuvant,
 augent, amant: 185
 Ipsi hi quidem mihi dant viam, quo pacto ab se argen-
 tum auferam. i. s.
 Age nunc iam orna te, Epidice, et palliolum in collum
 conjice
 Itaque adsimulato, quasi per urbem totam hominem
 quaesiveris:
 Age, si quid agis! — Di immortales, utinam conveniam
 domi t. t. c.
 Periphanem, quem omnem per urbem sum defessus quae-
 rere, 190
 Per medicinas, per tonstrinas, in gymnasio atque in foro,
 Per myropolia et lanienas circumque argentarias!
 Rogitando sum raucus factus; pene in cursu concidi.
 Pz. Epidice! Ep. Epidicum quis est qui revocat? Pz. Ego
 sum, Periphanes.
 Ap. Et ego Apocides sum. Ep. Et ego quidem sum Epi-
 dicus. Sed, here, optuma 195
 Vos video opportunitate ambo advenire. Pz. Quid rei
 Est? Ep. Mane! sine respirem, quaeso! Pz. Imo adquiesce.
 Ep. Animo male est.
 Recipiam anhelitum. Ap. Clementer requiesce. Ep. Ani-
 mum advertite! i. t.
 Ab legione omnes remissi missi sunt domum Thebis. Ap. Sic
 factum est? t. t.
 Ep. Ego ita esse factum dico. Pz. Scin' tu istuc? Ep. Scio.
 i. s. 200

180. Ita Langg., nisi quod habent senes pro vetulos. V. Sed
 eum ipsum ante aedis conspicio Apocidas, Qualis etc., cum
 persona secundarum partium adire primariam debeat, non con-
 tra. Cf. Acidal. Glossatoris, non poetae, sunt verba ante vet.
 consp. Apoc. 188. Sic Palatt. Langg. et vet. liber. Camer.
 V. Ita, 199. Ita plerique omnes scripti et vet. edd. V. — The-
 bis. Ar. quis hoc (haec verba recenti manu adscripta inter ver-
 bus veteris cod. Camerar.) Scis (ita solus liber Camer.) factum?
 Ep. ego ita esse etc.

Pz. Qui tu scis? Er. Quia ego ire vidi milites plenis

Arma referunt et iumenta ducunt. Pz. Nimis factum bene!

Er. Tum captivorum quid ducunt secum! pueros, virgines

Binos, ternos; alius quinque; sit concursus per vias;

Filios suos quisque visunt. Pz. Hercle rem gestam bene! 205

Er. Tum meretricum numerus tantus, quantum in urbe

Obviam ornatae occurrebant suis quisquis amatoribus;

Eos captabant adeo. Scin', qui? Pz. Maxume animum ad-

Er. Pleraeque haec sub vestimentis secum habebant retia.

Quom venio ad portum, atque illam illi ego video pra-

Et cum ea tibicinae ibant quatuor. Pz. Quicum; Epidice?

Er. Cum illa, quam tuos gnatus annos multos deamat de-

Ubi fidemque remque seque teque properat perdere.

Ea praestolabatur illum apud portum. Pz. Vide veneficam!

Er. Sed vestita, aurata, ornata, ut lepide, ut concinne,

Pz. Quid erat induta? an regillam induculam, an men-

Er. Impluviatam, ut istaec faciunt vestimentis nomina.

Pz. Ut? in impluvium induta erat? Er. Quid istuc est mi-

Quasi non fundis exornatae multae incedant per vias.

At tributus quom imperatus est, negant pendi potesse; t. t. 220

illis, quibus tributus major penditur, pendi potest. t. t. c.

Pz. Quid ita? Er. Quia vesti quotannis nomina inveniunt

Tunicam rallam, tunicam spissam, linteolum caesicum,

Indusiatam, patagiatam, caltulam aut crocotulam,

Subparum aut subminiam, ricam, basilicum aut exoticum 225

207. Obtinuit vulgo interpretamentum quaeque. Helmstad.: quisque; sed ne hoc quidem versum explet. 208. V.: E. captant, id adeo, qui max. a. q., Pleraeque etc. Pal. 6. cod. Meurs. iunt.: E. c. id. ad. scito, qui etc. Acid.: id. ad. scin' qui m. a. a. 209. Ita Helmstad. V.: hae. 210. Sic idem V.: illic. 214. Sic Acidal. propterea quod Athenis haec geruntur. V.: portam. — Videtur. 217. Sic MSS. V.: istae. Periphani autem haec tribuuntur in vulgatis, sed in Monac. et edd. priscis Epidico; et recte. 218. Vett.: Uti (vel Ut) impluv. illa. erat (vel erit). V. secundum Acid.: Er. Uti' impl. ind. eat? 222. V., non inmissa persona senis: Quid istae, quae vesti etc.

Cumatile aut plumatile, cerinum aut gerrinum, Gerrae
maximae!

Canis quoque etiam ademtum nomen. Pz. Qui? Ep. Vocant
Laconicum. i. t.

Haec vocabula auctiones subigunt ut faciant viri. t. t. c.

Pz. Quia tu, ut ocepisti, eloquere. Ep. Ocepere aliae
mulieres

Duae post me sic fabulati inter se; ego abscessi solens. i. t. 230

Paulum ab illis; dissimulabam, nam harum sermoni ope-
ram dare; as. t. d. i. d.

Nec satis exaudibam, nec sermonis fallabar tamen. t. t. c.

Quae loquerentur. Pz. Id lubido est scire. Ep. Ibi illarum
altera

Dixit illi, quicum ipsa ibat. Pz. Quid? Ep. Tace ergo,
ut audias.

Postquam illarum sunt conspicatae, quam tuos gnatus de-
perit: 235

„Quam facile et quam fortunate, obsecro, illi evenit mu-
lieri, t. t.

Quam liberare, volt amator! — „Quisnam is?“ inquit
altera

Illi, Ibi nominat Stratippoclem, Periphanæ filium. t. t. c.

Pz. Perii hercle, quid ego ex te audio? i. d.

Ep. Hoc, quod actum. Egomet post, ubi illas audi-
loqui, t. t. c. 240

Coepi rursum vrsuum ad illas pauxillatim accedere,

Quasi retruderet hominum me vis invitum. Pz. Intellego.

Ep. Ibi illa interrogavit aliam: „Qui scis? qui id dixit
tibi?“ — i. t.

„Quia hodie adlatae tabellae sunt ad eam a Stratip-
pocle: t. t. c.

Argentum eum sumsisse apud Thebas ab danata foe-
nore; 245

Id paratum et sese ob eam rem id ferre.“ Pz. Cedo, egon
occidi?

Ep. Haec sic agebat; sic audivisse ab sese atque ab epistola. i. t.

Pz. Quid ego faciam nunc? Consilium a te expetesso,
Apoecides. t. t. c.

Ap. Repetiamus aliquid calidi conducibilis consili:

226. gerrinum libri vett., vel garinum, gerinum, gerine. Camer.
et vulgo editores, nescio unde: melinum. 232. Ita Langg. V.:
exaudiebam. 237. V. impingente versui: is est? 243. aliam,
alteram. V.: illam. Qui vett. edd. V.: quis id d. t. ? 244. Mi-
nus recte libri: Quin ad. 247. V.: ss.

Nam ille quidem aut jam hic aderit, credo hercle, aut jam adest. *Ep.* Si aequom siet, 250

Me plus sapere quam vos: dederim vobis consilium eatum,
Quod laudetis, ut ego opinor uterque.... *Pz.* Ergo ubi id est, Epidice?

Ep. Atque ad eam rem conducibile. *Ap.* Quid istuc dubitas dicere? as. t. d. i. d.

Ep. Vos priores esse oportet, nos posterius dicere, t. t. c.
Qui plus sapitis. *Pz.* Heia vero! Age, dice! *Ep.* At deridebitis. 255

Ap. Non edepol faciemus. *Ep.* Imo si placebit, utitor Consilium; si non placebit, reperitote rectius.

Mihi istic nec seritur nec metitur; nisi ea, quae tu vis, volo. i. t.

Pz. Gratiam habeo. Fac participes nos tuae sapientiae. t. t. c.
Ep. Continuo arbitretur uxor tuo gnato; atque ut fidicinam 260

Illam, quam is vult liberare, quae illum corrumpit tibi, Ulciscare; atque ita curetur, usque ad mortem ut serviat.
Ap. Fieri oportet. *Pz.* Facere cupio quidvis, dum id fiat modo.

Ep. Hem, nunc occasio est faciundi, priusquam in urbem advenerit, i. t.

Sicut cras hic aderit; hodie non venit. *Pz.* Qui ecis? *Ep.* Scio, t. t. c. 265

Quia mihi alius dixit, qui illinc venit, manè huc adfore.
Pz. Quin tu eloquere: quid faciemus? *Ep.* Sic faciundum censeo,

Quasi tu cupias liberare fidicinam animi gratia,
Quasique ames vehementer tu illam. *Pz.* Quam ad rem istuc refert? *Ep.* Rogas?

Ut enim praestines argento, priusquam veniat filius, 270
Atque ut eam te in libertatem dicas emere.... *Pz.* Intellego.

Ep. Ubi erit emta, ut aliquo ex urbe amoveas; nisi si quid tua

Secus est sententia. *Pz.* Imo docte. *Ep.* Quid tu, autem, Apoecides? i. t.

Ap. Quid ego nam, nisi, te commentum nimis astute, intellego, t. t. c.

252. Libri: opinor, minus quidem apte ad versûs modulum.
Quod vulgo abest, id legitur in priscis. 254. Monac.: posteriores.
265. Sic Acid. V.: veneria. 266. Libri plurimi: hunc (i. e. huc) affore. V.: hic aff. 275. tu non liquescit. 274. Sic Acid. Divinatt. in Capt. c. 6. V.: Q. e. jam.

Epidice. **Er.** Jam igitur amota ei erit omnis consulta-
tio i. t. 275

Nuptiarum, ne gravetur, quod velis. **Ap.** Vive, ut sapis
Et placet! **Er.** Tum tu igitur calide, quidquid acturus's,

age,
Pz. Rem hercle loquere. **Er.** Et reperi, haec qui absce-
dat te suspicio

Pz. Sine me scire. **Er.** Scibis: audi. **Ap.** Sapis hic pleno
pectore.

Er. Opus est homine, qui illo argentum deferat pro fidī-
cina: 280

Nam de lenone aequae opus facto est.... **Pz.** Quid jam?
Er. Ne te censeat

Fili causa facere.... **Pz.** Docte! **Er.** Quo illum ab illa
prohibeas:

Ne qua ob eam suspicionem difficultas eveniat.

Pz. Quem hominem inveniemus ad eam rem utilem?

Er. Hic erit optumus:

Hic poterit cavere recte, jura qui et leges tenet. 285

Ap. Epidice, habeas gratiam. Sed ego istuc faciam sedulo.

Er. Ego illunc conveniam atque adducam huc ad te,
quoniam est fidicina; i. t.

Atque argentum ego cum hoc feremus. **Pz.** Quanti emi
potis? **Er.** Illane? t. t. c.

Ad quadraginta fortasse eam posse emi minumo minis;
Verum si plus dederis: referam. **Nihil** in ea re captio
est. 290

Atque id non decem occupatum tibi erit argentum dies.

Pz. Quidum? **Er.** Quia enim mulierem alius illam adu-
lescens deperit,

Auro opulentus magnus miles, Rhodius, raptor hostium
Gloriosus; hic emet illam de te et dabit aurum lubens.

Face modo: est lucrum hic tibi amplum. **Pz.** Deos qui-
dem oro. **Er.** Inpetras. 295

275. *Epidice.* Huic nomini offerit sequens nota personae.
276. Sic probi libri, in his nostri: V.: *vive sapis! et placet.* 277.
Sic Helmstad. et Pareus. V.: *iute.* Legitur quoque acturus, sed
molosso nobis opus est. 281. Ita Sciopp. Susp. Lectt. 5, 24.
Langg.: *lenoni.* V.: *N. te illo non a. o. facto est.* 283. Libri aut-
tem: *eveniat.* 284. Helmstad.: *hic certe opt.* 286. Vix, et ne
vix. Quidem, recte verba *Sed ego ist. f. s.* Apoecidi tribuuntur
in vulgatis. 288. V.: *cum hoc feram.* **Pz.** Q. *eni potest minimo?*
Er. *illane?* Sed metro arguitur istud *minimo*, petitum illud haud
dubie ex sequente versu.

Ar. Quin tu is intro atque huic argentum prōmis? Ego
visam ad forum.

Epidice, eo veni. Er. Ne abbitas, priusquam ego ad te
venero.

Ar. Usque opperiar. Pr. Sequere tu intro. Er. I, nume-
ra: nil ego te moror.

EPIDICUS.

Nullum esse opinor ego agrum in agro Attico i. s. II, 3.

Aeque feracem quam hic est noster Periphanes; 300

Quin ex obcluso atque obsignato armario

Decutio argenti tantum, quantum mihi lubet.

Quod pol ego metuo, si senex resciverit,

Ne ulmos parasitos faciat, quae usque attondeant.

Sed me una turbat res ratioque: Apoecidi 305

Qua fidicinam ostendam aliquam conductitiam. —

Atque id quoque habeo: mane me iussit senex

Conducere aliquam fidicinam sibi huc domum:

Dum rem divinam faceret, cantaret sibi;

Ea conducetur atque ei praemonstrabitur, 310

Quo pacto fiat subdola advorsus senem.

Ibo intro: argentum accipiam ab damno sene.

STRATIPPOCLES. CHAERIBULUS.

St. Expectando exedor miser atque exenteror, c. t. III, 1.

Quomodo mi Epidici blanda dicta evenant!

Nimis diu maceror, sitne quid necne sit! 315

Scire cupio! Ch. Per illam tibi copiam

Copiam aliam licet

cr. d.

Parare. Scivi equidem in principio eloco nullam tibi i. t.

Esse in illo copiam. St. Interii hercle ego! Ch. Absurde

facis, t. t. c.

Qui te angas animi. Hercle ego illum si semel prehen-

dero: i. t. 320

Numquam inridere nos inultum illunc sinam servom ho-

minem! i. t. c.

296. Ita Helmstad. V.: huc, Camerarii liber et Palatt.: hic.

297. Vet. cod. Cam. et Langg.: abitas, V.: abeas. 299. Verba

agrum et agro non liquescunt. 301. obcluso Helmstad. V.: oc-

cluso. Hand nolim legi: — Periphanes: Quoinē ex obcluso — lu-

bet? 314. Libri eveniant, quo evertitur versus creticus, 318.

Verbum principio non eliditur.

ST. Quid illunc ferre vis, qui, tibi quorū divitiarū domi
maximae sunt, i. t. h.

IS numum nullum habes, neque est sodali tuo in te co-
pia? j. t.

CH. Si hercle habeam: pollicear lubens; verum aliquid
aliqua aliquo modo

Alicunde ab aliqui aliqua est tibi spes, mecum fore for-
tunam. i. t. c. 325

ST. Vae tibi, muricida homo! CH. Qui tibi lubet mihi
male loqui? t. t. c.

ST. Quippe tu mihi aliquid aliquo modo alicunde ab ali-
quibus

Blatis, quod nusquam est; neque ego id inmitto meas in
auris; as. 3 i. h.

Nec mihi plus adjumenti ades quam ille, qui nunquam
etiam natust. as. t. d. i. d. h.

EPIDICUS. STRATIPPOCLES. CHAERIBULUS.

EP. Fecisti jam officium tuum: me meum nunc facere
oportet. i. t. c. III. 2. 330

Per hanc curam esse tibi licet quieto: hoc quidem jam periit,
Ne quid hinc tibi in spem referas. Hoc oppido positum est!
Crede modo tu mihi: sic ego ago, sic egere nostri!

Proh di immortales, mi hunc diem ut dedistis luculentum!
Ut facilem atque inpetrabilem! — Sed ego hinc migrare
cesso, 335

Ut inportem in coloniam hunc auspicio conmeatum?
Mihi cesso, quom esto. — Sed quid hoc? Ante aedis sodalis

duos, herum i. t.

Et Chaeribulum conspikor. Quid hic agitis? Accipe hoc,
sis! i. t. c.

SR. Quantum hic inest? EP. Quantum sat est et plus sa-
tis: superfit;

Decem minis plus attuli, quam tu danistae debes. 340

326. *muricida*, τοιχαρπυγας. Libri *muricide*, pro *muricide*, ut quidam censent, cui illud praestare monet Rostins, scholae S. Thomae, quae Lipsiae floret, rector doctissimus, in Plautinorum cupediorum Ferculo, Lips. 1807. 330. V., refragantibus libris tantum non omnibus antiquis et metro: tu tuum. 332. quid li- quescente i littera pronuntiandum est, sicut passim apud hunc nostrum. 332. Fort.: *Hoc oppido positus* (sum). Cf. 374, Bacch. 908, 919, 922. Audacius est, quod Acidalio in mentem venit, hoc *hostium positum est*. 338. hic non legitur in Helmstadiensl. 339. V.: *supersit*. Sed certa ea res est. Sequor Taubmannum et Pareum.

Dum tibi ego placeam atque obsequar, meum tergum flocci facio.

Sr. Nam quid ita? Ep. Quia ego tuum patrem faciam per-enticidam.

Sr. Quid istuc verbi est? Ep. Nil moror vetula et volgata verba.

Peratim ductate; ast ego follitim ductitabo!

Nam leno omne argentum abstulit pro fidicina (ego resolvi; his 345

Manibus denumeravi), pater suam natam quam esse credit.

Nunc iterum ut fallatur pater, tibi auxilium adparetur,

Inveni jam: ita suasi ego seni atque hanc habui orationem,

Ut, quom redissas, ne tibi ejus copia esset, . . . Sr. Euge!

Ep. Etiam tuam emundam pellicem esse. Sr. Teneo.

Ep. Nunc auctorem 350

Dedit mihi ad hanc rem Apocidem (is apud forum manet me),

Quasi qui eam amet. Cavet! Sr. Haud male! Ep. Jam ipse, cautior captust;

Ipse in meo collo tuos pater crumenam conlocavit.

Is adornat, adveniens domi extemplo ut maritus fias.

Sr. Uno persuadebit modo: si illam, quae adducta est mecum, 355

Mihi ademsit Orcus. Ep. Nunc ego astutiam hanc institui:

Deveniam ad lenonem domum egomet solus; eum docebo,

Si qui ad eum adveniant, ut sibi datum esse argentum dicat

Pro fidicina; argenti minae se habere quinquaginta:

Quippe ego quod nudius tertius meis manibus denumeravi 360

Pro illa tua amica, quam pater suam filiam esse retur.

Ibi leno sceleratum caput suum imprudens adligabit,

Quasi pro illa argentum acceperit, quae tecum adducta nunc est.

Ch. Vorsutior es, quam rota singularis. Ep. Jam ego parabo

Aliquam dolosam fidicinam, numo conducta quae sit, 365

544. V.: ductare; at etc. Ductate dudum alii posuerunt.

547. Ita Helmstad. V.: tibi que. 548. Sic Monac., vet. edd., Aci-

dal. Alii prisci: Inveniam. V.: Inveni viam. 349. Sic fere vet.

V.: Euge, euge. 350. V.: Ep. ea jam domi est pro illa. Sr. te-

neo. Sed Langg.: etiam pro ea jam, et loca verborum pro illa

vet.: pelia, pelia (Helmstad.), puella (Langg. Monac.), puella

pellice (Sarrac.), cum improbatæ voci emendatam librarius ad-

scripsisset. 352. Prisci fere: Q. quae amaret, caveat. V.: Q.

quod emeret, caveat. Jam non eliditur. 356. ego non liquescit,

praesertim in incisione versus. 357. Putide libri: eum ego doc.

360. V.: Q. e. qui. Legitur etiam dinumeravi, sicut errari solet

in hoc verbo; id quod semel moneo.

Quae se emtam simulet, quae senes duo docto ludificetur;
 Eam ducet simul Apoecides ad tuum patrem. St. Ut parate!
 Ep. Eam praemeditatam meis dolis astutiisque onustam
 Mittam. Sed nimis longum loquor: diu me estis demorati.
 Haec scitis jam ut futura sint: abeo. St. Bene ambulato. 370
 Ch. Nimis doctus ille est ad malefaciundum. St. Me qui-
 dem certo

Servavit consiliis suis. Ch. Abeamus intro hinc ad me.
 St. Atque aliquanto lubentius, quam abs te sum egressus
 intus.

Virtute atque auspicio Epidici cum praeda in castra redeo!

PERIPHANES. APOECIDES. SERVOS.

Pe. Non oris causa modo homines aequom fuit i. s. III, 3. 375.
 Sibi habere speculum, ubi os contemplarent suom;

Sed, qui prospicere possent cor sapientiâ:

Igitur perspicere ut possent cordis copiam;

Ubi id inspexissent, cogitarent postea,

Vitam ut vixissent olim in adolescentia.

380

Vel quasi egomet quidem: fili causa coeperam

Ego med excruciare animi, quasi quid filius

Meus deliquisset me erga, aut quasi non plurimum

Malefacta mea essent solida in adolescentia.

Profecto deliramus interdum senes.

385

Sed conducibile hoc mea quidem sententia.

Sed meus sodâlis it cum praeda Apoecides.

Venire salvom mercatorem gaudeo.

Quid fit? Ap. Di deaque te adjuvant. . . . Pe. Omen
 placet.

Ap. Quoi hominid omnes suppetunt res prosperae. 390

Sed tu intro jubeas hanc abduci. Pe. Heus, foras

Exite huc aliquis! — Duce istam intro mulierem!

Atque . . . audin'? Se. Quid vis? Pe. Cave, sis, hanc
 cum filia

Mea copulari neque conspiciere! Jam tenes?

In aediculam istanc seorsum concludi volo:

395

Divortunt mores virgini longe ac lupae.

368. Sic Pall. Monac. Helmstad. aliique libri. V.: *permedita-*
tam. 377. V.: *S. q. perspicere p. c. sapientiâ.* 378. Soloece li-
 bri: *possint.* 381. V.: *V. q. egomet, qui dum filii c. o.* 390. Ita
 Guil. Quaest. in Epid. c. 2, V.: *Quoi omni omnes s. r. pr.* Pall.
 nostri aliique vet.: *homini.* 395. Ita Helmstad. et edd. vet. V.:
cave, sis cum fil. Mea cop. hanc n. consp. I. t.?

Ap. Docte ac sapienter dicis: non nimis filiae
 Servare quisquam suae pudicitiam potest.
 Edepol nae istanc tempori gnato tuo
 Sumus praemeritati. Pe. Quid jam? Ap. Quia dixit mihi 400
 Jamdudum se alius tuorū vidisse hic filium.
 Pe. Hanc edepol rem adparabat. Ap. Plane hercle hoc
 quidem est.

Nae tu habes servom graphicum et quantivis preti!
 Pe. Non carust auro contra! Ap. Ut ille fidicinam
 Fecit nescire prorsus, se esse emtam tibi: 405
 Ita ridibundam atque hilaram huc addoxit simul.
 Pe. Mirum, hoc qui potuit fieri. Ap. Te pro filio
 Facturum dixit rem esse divinam domi:
 Quia Thebis salvos redierit. Pe. Recte institit.
 Ap. Imo ipse illi dixit, conductam esse eam, 410
 Quae hic administret ad rem divinam tibi.
 Ego illic me autem sic adsimulabam, quasi
 Stolidum; tum bardum me faciebam. Pe. Imo ita decet.
 Ap. Res magnae amici apud forum agitur; ei volo
 Ire advocatus. Pe. At, quaeso, ubi erit otium, 415
 Revolvere ad me extemplo. Ap. Continuo hic ero.
 Pe. Nihil homini amico est opportuno amicus:
 Sine tuo labore, quod velis, actum est tamen.
 Ego si adlegavissem aliquem ad hoc negotium
 Minus hominem doctum minusque ad hanc rem cal-
 lidum: 420

Os sublitum esset, itaque me albis dentibus
 Meus derideret filius meritissimo.
 Sed hic quis est, quem huc advenientem conspicio,
 Suam qui undantem chlamydem quassando facit?

MILES. PERIPHANES. FIDICINA.

Mr. Cave praeterbitas ulla aedis, quin roges, i. s. III, 4. 425

397. Sic Monac. V.: *D. et sap.* 399. nae non est elidendum.
 404. Sic Monac. V. verba *Non car. a. c.* Apocidi continuantur.
 411. Libri asperato sine mercede versu: *administraret.* Post hunc
 versum talia leguntur:

Facturum hoc dixit, rem esse divinam tibi domi,
 quae habuit quidem vet. liber Cam., sed alii vett., in his nostri
 et haec et praecedentes 2 versus, imo Helmstad. atque Monac.
 etiam 409., omittunt. Recte delet Acid., quippe quae in supe-
 rioribus sublecta sint. 413. tum. Langg. V.: *cum.* 422. Post
 hunc versum libri vett. habent 444. cum 3 sequentibus, ineptis-
 simo quidem loco. Sensit Acid.

Senex ubi habitat Periphānes Plothenius. Incertus tuum cave ad me retuleris pedem.

PE. Adulescens, si istunc hominem, quem tu quaeritas, Tibi comonstrasso, ecquam abs te inibo gratiam?

MR. Virtute belli armatus promerui, ut mihi Omnis mortalis deceat agere gratias. 43d

PE. Non reperisti, adulescens, tranquillum locum, Ubi tuas virtutes explices, ut postulas:

Nam strenuiori si deterior praedicat Suas pugnas, de illius ore fiunt sordidae. 435

Sed istum, quem quaeris, Periphānem Plothenium, Ego sum, si quid vis. MR. Nempe in adolescentia

Quem apud reges memorant armis, arte duellica, Divitias magnas indeptum? PE. Imo, si audias

Meas pugnas, fugias manibus demissis domum. 440

MR. Pol ego magis unum quaero, meas quoi praedicem, Quam illunc, qui memoret suas mihi. PE. Hic non est locus.

Quin tu alium quaeras, quoi centones sarcias. — Atqui haec stultitia est, me illi vitio vortare,

Egom et quod factitavi in adolescentia, Quom militabam: pugnis nēmorandis meis Eradiebam hominum auris, quando occoeperam. — 445

MR. Animum advorte: ut quod ego ad te venio; intellegas. Meam amicam audivi te esse mercatum. PE. Attate,

Nunc demum scio ego hunc, qui sit: quem dudum Epi- dicus 450

Mihi praedicavit militem — Adulescens, ita est, Ut dicis: emi. MR. Volo te verbis pauculis,

Si tibi molestum non est. PE. Non edepol scio, Molestum, an non, est, nisi si dicis, quid velis.

MR. Mi illam ut tramittas, argentum accipias. PE. Habe. 455

MR. Nam quid ego apud te proloqui parcam? Volo Ego illanc hodie facere libertam meam,

Mihi concubina quae sit. PE. Te absolvam brevi. Argenti quinquaginta mi illa emta est minis;

Si sexaginta mihi denumerantur minae; Tuas pol sedebit mulier faxo ferias; 460

456. Plothenius, Πλοθηνίος ex tribu Aegide. Sic Petrus, et recte. V.: Platenius. 442. Minus recte libri: locus. Quin et 455 — 457. V.:

MR. Mihi illam ut tramittas: argentum accipias.

PE. Habeas. MR. Nam quid ego apud te parcam proloqui?

Ego illam hodie volo facere libertam meam,

Sed accipias extremo jambico senario haud converit. Scripserunt librarii Habeas, ut tramittas, accipias. Hinc illae turbae. 461. V.: Tuas possidebis m. f. f., quod alii aliter tentarunt.

Atque ita profecto, ut eam ex hoc exoneres agro.
 Mr. Estne emta haec mi istis legibus? Pz. Habeas licet.
 Pulcre conciliasti. Hæus foras educite,
 Quam introduxistis, fidicinam! Atque etiam fides, 465
 Ei quæ accessere, tibi addam dono gratiis.
 Age, accipe hanc sis. Mr. Quæ te intemperiae tenent?
 Quas tu mihi tenebras trudis? Quin tu fidicinam
 Produci intus jubes? Pz. Haec ergo est fidicina.
 Hic alia nulla est. Mr. Non mihi nugari potes. 470
 Quin tu huc producis fidicinam Acropolistidem?
 Pz. Haec, inquam est. Mr. Non haec, inquam, est! Non
 novisse me
 Meam rere amicam posse? Pz. Hanc, inquam, filius
 Meus deperibat fidicinam. Mr. Haec non est ea.
 Pz. Quid? non est? Mr. Non est. Pz. Unde hæc igitur
 gentium est? 475
 Equidem hercle argentum pro hac dedi. Mr. Stulte datum
 Reor et peccatum largiter. Pz. Imo hæc ea est:
 Nam servom misi, meum qui sectari solet
 Gnatum: ipso hanc in articulo emit fidicinam.
 Mr. Hem, istie te homo articulatim concidit, senex, 480
 Tuos servos. Pz. Quid? concidit? Mr. Sic suspicio est:
 Nam fidicina pro illa hæc subposita est tibi.
 Senex, tibi os est sublitum plane et probe.
 Ego illanc: requiram jam, ubiubi est. Bellator, vale.
 Pz. Euge, euge, Epidice! frugies! pugnastis! homo es! 485
 Qui me emunxisti mucidum, minumi preti! —
 Mercatus te hodie est de lenone Apoecides?
 Ehodum! Fr. Istuc nomen nunquam audivi ante hunc
 diem,
 Neque emere quisquam ulla quidem pecunia
 Me potuit: plus jam libera sum quinquennium. 490
 Pz. Quid tibi negoti est meae domi igitur? Fr. Audies:
 Conducta veni, ut fidibus cantarem seni,
 Dum rem divinam faceret. Pz. Fateor, me omnium

463. Sic Langg. V. a verbis *istis legibus* Periphanæ orationem incipiunt. 464. Libri perduris numeris: *Conciliavisti pulcre etc.* 478. *trudis* plerique omnes libri vett. V.: *cusdis*. 479. V.: *Gnatum ipse hanc emit fidicinam*. Edd. mediae: *ipse h. meo* (Guil. Quaest. in Epid. c. 3.: in eo) *articulo emit fid.* Gf. Tarent. Adelph. 203. Non elidendum ipso, vel legendum *ipsod*. Male hi versus digesti in editionibus. 481. V., refragantibus vett.: Mr. nihil: sic susp. est. 482. illa arcessitum ex edd. mediis. Pro non liquescit. 485. Ita Camer. V.: *Euge, frugi, Epid., frugi es*, nullis quidem numeris. V. quoque: *pugnasti*. 488. Perperam libri: Fr. *Ego istunc hominem nunquam a. a. h. d.*

Hominum esse Athenis Atticis minum preti.
 Sed tu novistin' fidicinam Acropolistidam? 495
 Fr. Tam facile, quam me. Pz. Ubi habitat? Fr. Postquam
 libera est.
 Incerto scio. Pz. Eho, ain'? Quis eam liberaverit,
 Volo scire, si scis. Fr. Id quod audivi, audies:
 Stratippoclem clam, Periphanai filium,
 Absentem curavisse ut fieret libera. 500
 Pe. Perii hercle, si istaec vera sunt, planissime!
 Meum exenteravit Epidicus marsupium!
 Fr. Haec sic audi. Numquid me vis ceterum?
 Pe. Malo cruciatu ut pereas atque abeas cito!
 Fr. Fides non reddis? Pz. Neque fides neque tibiis. 505
 Propera igitur fugere hinc, si te di amant! Fr. Abiero.
 Flagitio cum majore post reddes tamen.
 Pe. Quid nunc? qui in tantis positus sum sententiis,
 Eumne ego sinam impune? Imo, etiamsi alterum
 Tantum perdendum est, perdam potius quam sinam, 510
 Hodie inrisu habitum, depeculatu, meis
 Me! — Sic data esse verba praesenti palam! —
 Ac me minoris facio prae illo, qui omnium
 Legum atque jurum fictor, conditor, cluet,
 Is etiam sese sapere memorat! Malleum 515
 Sapientioremi vidi excusso manubrio.

PHILIPPA, PERIPHANES.

Pz. Si quid homini est miseriarum, quod miserescat mi-
 sere ex animo, t. t. IV, 1
 Id ego experior, quod multum in unum locum cr. t.
 Confluunt, quae meum pectus pulsant simul!
 Multiplex aerumna habet exercitum; as. 3 t. h. 520
 Paupertas, pavor, territat mentem animi; b. d. i. h.
 Neque, ubi spes cenlocem meas, habeo usquam munitum
 locum: i. t.

496. V. intruso glossemate: — libera est, ubi Habitat dum, incerto scio. Pz. Eho, etc. 499. Periphanai, ut Anchisai, Geryonai, Aeneai etc. Vid. Priscian. l. 7. p. 728. Putsch. V.: Strat. audi Periphani fil. Sed. aud. abest a libris vet. Cf. Trin. 329, 1148. 511. V.: — sinam Me impune esse hab., depeculatum eis. Recte. Is. Pontan.: depeculatu meis. Hodie legitur in Guelferbytno. Impune petatum ex versu 509. 516. Sic A. Maji codex palimpsestus, Vulgo verba vidi excusso desiderantur. 517. V.: quod miserescat, miser ex an est. 518. ego non est elidendum. 520. Sic Monac. et vet. edd. V.: me exerc. habet.

- Ita gnata mea hostium est petita, neque nunc ubi sit, nescio.
PE. Quis illaec est mulier, timido pectore peregre adveniens, quae ipsa se
 Miseratur? **PH.** In his dictust mihi locis habere Periphaneas. 525
- PE.** Me nominat haec: credo ego, illi hospitio usus evenit.
PH. Pervelim mercedem dare, qui monstret eum mi hominem, aut, ubi habitet. t. t.
PE. Nosctio ego hanc: nam videor, nescio ubi, vidisse me prius. t. t. c.
- Estne ea, annon ea est, quam animus retur meus? c. t.
PH. Di boni, hunc visitavi antehac! c. tr. 530
- PE.** Certo ea est, quam in Epidauro pauperculam, meminini comprimere.... t. t.
PH. Plane hic ille est, qui in Epidauro primus pudicitiam mihi pepulit!
- PE.** Quae meo compressu peperit filiam, quam domi nunc habeo! 530
- PH.** Quid, si adeam.... **PE.** Haud scio, an congregiar...
PH. Si hic is est? **PE.** Si haec est ea. t. t. c.
- PH.** Sin est is homo, sicut anni multi me dubiam dantunt... 535
PE. Longa dies meum incertat animum. Sin est, quam incerto autumo:
 Astu hanc congregiar. **PH.** Muliebris mi adhibenda est nunc malitia.
- PE.** Compellabo. **PH.** Orationis aciem contra conferam.
PE. Salva sis. **PH.** Salutem accipio mi et meis. **PE.** Quid ceterum?
- PH.** Salvos sis: quod credidisti, reddo. **PE.** Haud adculo fidem, 540
- Novin ego te? **PH.** Si ego te novi: animum inducam, ut noveris.
- PE.** Ubi te visitavi? **PH.** Inique injurius. **PE.** Quid jam?
PH. Quia
- Tuae memoriae interpretari meaequomiscenses. **PE.** Commode fabulata es. **PH.** Mira memoras Periphane. **PE.** Hem, istuc rectius!
- Meministine... **PH.** Meminerim? quid? **PE.** In Epidauro....
PH. Ah, guttula 545
523. Ita Guelf. et Monac. V: ea nunc. 526. Nominat vel dictum per crasin pro nominavit, vel pronuntiandum certe est longa syllaba postrema, sicut produci solent ejusmodi syllabae verbales. Ego ἀνενδάλτωε legendum est. 535. Libri, immissa interpretatione ἀνέτρον: dant. 536. V.: Sin ea est. 541. V.: uti, quod item ἀνέτρον. 545. V.: Meministine? **PE.** meminini id. **PE.** in Epid. etc.

Pectus ardens mi adpersisti. Pz. Virgini pauperculae
Tuaeque matri me levare paupertatem? Ph. Tun' is es,
Qui tuam per voluptatem in me aerumnam obsevisi gravem?
Pz. Ego sum. Salve! Ph. Salva sum: quia te esse salvom
sentio.

Pz. Cedo manum! Ph. Accipe! Aerumnosam et miseria-
rum conpotem 559

Mulierem retines. Pz. Quid est, quod voltus conturbat
tuos?

Ph. Filiam, quam ex te suscepi. . . . Pz. Quid eam?
Ph. Eductam perdidisti.

Hostium est potita. Pz. Habe animum lenem et tranquil-
lum face:

Domi meae, eccam salvam et sanam. Nam postquam audivi
eloco i. t.

Ex meo servo, illam esse captam, continuo argentum
dedi, t. t. c. 555

Ut emeretur; eam adeo rem sobrie et frugaliter
Adcuravit ille, ut alias res est inpanse improbus.

Ph. Fac videam, sitne illa. Pz. Eho, istinc, Canthara, it
statim jube

Acropolistidem prodire filiam ante aedis meam:

Ut suam videat matrem. Ph. Remigrat animus nunc de-
mum mihi! 560

FIDICINA. PERIPHANES. PHILIPPA. I

Fr. Quid est, pater, quod me excivisti ante aedis? Pz. U-
matrem tuam i. t. IV, 2

Videas, adeas, advenienti des salutem atque osculum, t. t. c.

Fr. Quam? meam matrem? Pz. Quae examinata exsequi-
tur adspectum tuom.

Ph. Quis istaec est, quam tu ostulum mihi ferre jubes?
Pz. Tua filia. i. t. I

551. V.: quod voltus te turbat tuus. Guelf. quod digitus con-
turbat t. Digitus etiam ceteri edd. praeter Camerarii, qui liber.
quod duocitus, h. e. quod voltus. Pluralis numerus usurpatus pro
singulari, sicut passim apud poetas. 555. Libri plurimi, male
obturbante versu asynarteto: capivam. Captam Monac. et edd.
vett. 558. Sic plane Helmstad. noster. Alii vett.: Fac vid., sitne
(sine, time). V.: E. v., si me pis, cum Camerarius dedisset: si me
vis vivere. 558. Ita vet. cod. Camerar. et Langg., nisi quod
accessit ex Helmstadiensi et edd. mediis. V.: eho, Canth., stat. jube.
562. Ita Camer. V. numeris mancis: venienti. 564. Monac.: Quae
ist. est? sed recte se habet lectio vulgata.

PH. Haecine? PE. Haec. PH. Egone osculum huic dēm?

PE. Cur non, quae ex te nata sit? t. t. c. 565

PH. Tu homo, insanis. PE. Egone? PH. Tu nae. PE. Cur?

PH. Quia hanc ego, quae siet,
Neque scio neque novi, neque ego hanc oculis vidi ante
hunc diem.

PA. Scio, quid erres: quia vestitum atque ornatum immu-
tabilem

Habet haec mulier. PH. Aliter catuli longe olent, aliter
ques.

Nego eam me novisse, quae sit. PE. Proh deum atque ho-
minum fidem, 570

Quid ego? lenocinium facio, qui habeam alienas domi
atque argentum egurgitem domo prorsum? Quid tu,
quae patrem as. t. d. i. d.

Tuom vocas me atque osculare? Quid stas, stupida? quid
taces? i. t.

FI. Quid loquar vis? PE. Haec negat se tuam esse matrem.

FI. Ne fuat, t. t. c.

Si nevolt: equidem hac invita tam ero matris filia. 575

Non me istanc cogere aequom est meam esse matrem,
si nevolt. i. t.

PE. Cur me igitur patrem vocabas? FI. Tua istaec culpa
est, non mea: as. t. d. i. d.

Non patrem ego te nominem, ubi tu tuam me adpelles
filiam?

Hanc quoque etiam, si me adpellet filiam, matrem vo-
cem. t. t. c.

Negat haec, filiam me suam esse: non ergo haec mater
mea est. 580

Postremo haec mea culpa non est: quae didici, dixi omnia.

Epidicus mihi fuit magister, PE. Perii, plaustrum perculi!

FI. Numquid ibi ego tibi peccavi? PE. Si hercle te un-
quam audivero

Patrem me vocare: vitam tuam ego interimam! FI. Non
voco.

Ubi voles pater esse: ibi esto; ubi noles: ne fueris pater 585

566. Plerique omnes vett.: *tune?* vel *tune*, ut Helmstad., h.
e. tu nae. V.: *tute*. 569. Verbo *mulier* officisse videtur sequens
nota personae *mu.* (mulier): nam eo compendio designari solet
Philippa in libris MSS. 570. Additum *me* a Lambino. 571. Ita
Langg. Minus significanter ceteri libri: *alienos*. 575. Libri du-
riorum numero: *Si non volt: e. h. i. tamen e. m. f.* 576. *aequom*
non liquescit. 585. *tibi* petitum ex Langianis, Helmstad. et edd.
mediis. *Audivero* inter versus legebatur in Pal. 6. 584. V., re-
fragantibus plerisque omnibus vett.: *inter*, *petsuma*.

PH. Quid? ob eamne rem hanc emisti; quia tuam gnatum ratus?

Quibus de signis agnoscebas? PH. Nullis. PH. Quare filiam Credidisti nostram? PH. Servos Epidicus dixit mihi.

PH. Quid, si servos aliter visum est? non poteras novisse, obsecro? as. t. d. i. d.

PH. Quid ego, qui illam, ut primum vidi, nunquam vidi postea? 599

PH. Perii misera! PH. Ne fle, mulier! intro abi! habeto animum bonum:

Ego illanc reperiam! Hinc Athenis civis eam emit Atticus. i. t. Adulescentem equidem dicebant emisse. Inveniam! tace. Abi modo intro atque hanc adserva Circam, Solis filiam. Ego relictis rebus Epidicum operam quaerendo dabo, 595 Si invenio, exitiabilem ego illi faciam hunc ut fiat diem!

STRATIPPOCLES. EPIDICUS. DANISTA. VIRGO.

St. Male morigerus mi est danista, qui me argentum non petit t. t. c. V, 1.

Neque illam adducit, quae emta ex praeda est. Sed eccum incedit Epidicus. i. t.

Quid illuc est, quod illi caperat frons severitudine?

EP. Si undecim deos praeter sese secum adducat Jupiter: t. t. c. 600

Ita non omnes ex cruciatu poterunt eximere Epidicum. Periphanem emere lora vidi; ibi aderat una Apocides; Nunc homines me quaeritare credo. Senserunt; sciunt, Sibi data esse verba. St. Quid agas, mea commoditas?

EP. Quod miser. St. Quid est tibi? EP. Quin tu mihi adornas ad fugam viaticum, i. t. 605

Priusquam peream? nam per urbem duo defloccati senes Quaeritant me; in manibus gestant copulas secum feram vi. t. t.

St. Habe bonum animum. . . EP. Quippe ego, quolibet in mundo sita est! t. t. c.

St. Ego te servabo. EP. Edepol me illi melius, si nacti fuerint.

599. Minus recte verba Hinc — emisse Philippae tribuuntur, quae de hac vix quidquam compertum habere poterat. 597. V.: qui de me arg. n. p. Langg.: quod me arg. n. p. 607. Vett.: secum suavi vel siavi, Helinstad. et Monac.: fecum sua vi. Saepemixta ferus et suus: vidd. interpp. ad Ovid. Met. 1, 159. Copulas feram vi, crassissimas. V.: secuncias, quod quid sibi velit, scio cum ignarissimis.

Sed quis haec muliercula et illic gravastellus, qui venit? 610
 St. Hic est danista, haec illa est autem, quam emi ex praeda.

Ep. Haecine est? i. t.

St. Haec est. Estne, ut tibi dixi? Adspecta. Ep. Haec?

St. Contempla, Epidice. t. t. c.

Usque ab unguiculo ad capillum summum est festivissima!

Estne? Conspicere: signum pictum pulcre videris.

Ep. Ex tuis verbis meum futurum corium pulcrum praedicas, 615

Quem Apelles ac Zeuxis duo pingent pigmentis ulmeis. i. t.

St. Di immortales, otio isse admiror pedibus! Pulmon' es, t. t. c.

Qui perhibetur? Prius venisset, quam tu advenisti mihi.

Da. Haec edepol remorata med est. St. Siquidem istius gratia et

Id remoratus, quod ista voluit, nimium advenisti cito. 620

Da. Age, age, absolve me atque argentum numera: ne comites morer.

St. Pernumeratum est. Da. Tene crumenam: huc inde.

St. Sapienter venis!

Opperire, dum ecfero ad te argentum. Da. Matura!

St. Domi est.

Ep. Satin' ego oculis utilitatem obtineo sincere, an parum?

E Philippa matre natam abs Thebis, Epidauri satam, 625

Videon' ego Telestidem te, Periphanai filiam?

Vi. Quis tu homo es, qui meum parentum nomen memoras et meum?

Ep. Non me novisti? Vi. Quod quidem nunc veniat in mentem mihi. i. t.

Ep. Non meministi, me auream ad te adferre natali die t. t. c.

Lunulam atque anellum aureolum in digitum?

Vi. Memini, mi homo, Tun' is? t. t. 630

Ep. Ego sum et istic frater tuos est alia matre, uno patre. t. t. c.

Vi. Quid pater meus? vivost? Ep. Animo liquido et tranquillo es! tace!

610. V.: *S. q. est haec*. Monac. et Fest. v. Ravi: *S. q. haec est*, ut errare solent interpretamenta. 612. Ita Helmstad. et vett. edd. V. *est desideratur*. *Estne* non eliditur. 614. Libri bene multi et bonae notae, in his Palatini Guelferbyt. et Helmstad.: *conspice*. V.: *considera*, quod subvertit versum. 617. Vett.: *pulmones* vel *pulmunes*. Erasm. Adagg. 4, 5: „Pulmo prius venisset dictum est olim in cessatores“ etc. V.: *pulmoneis*. 620. V.: *gratia Es remoratus*. Sed major pars codicum: *gr. Id rem.*, quod mihi non contemnendum videbatur. 626. Godd. hiantē versu: *Periphanai*. Cf. not. ad 499. 630. *Τρεπύτρως* libri: *Tun' is es?* 632. Nescio quis apud Pareum: *tranqu. sis fare*, quod ferri potest. Fuerit tum versus asynartetus ex trochaïco dim. similique jambico compositus.

EPIDICUS.

355

VI. Di me ex perdita servatam cupiunt, si vera autumas.
 EP. Non habeo ullam occasionem, ut apud te falsa fabuler.
 ST. Accipe argentum hoc, danista: hic sunt quadraginta
 minae. 635
 Si quid erit dubium: immutabo. DA. Benefecisti. Bene vale.
 ST. Nunc enim tu mea es. VI. Soror quidem edepol: ut
 tu aequae scias.
 Salve, frater. ST. Sanan' haec est? EP. Sana, si adpellat
 suum.
 ST. Quid? ego modo sum frater factus huic, dum eo intro
 atque exeo? i. t.
 EP. Quod boni est, id tacitus taceas tute tecum et gau-
 deas. 640
 ST. Perdidisti et reperisti me, soror! EP. Stultus! tace:
 Tibi quidem, quod ames, domi praesto, fidicina, est opera
 mea;
 Et sororem in libertatem idem opera concilio mea.
 ST. Epidice, fateor.... EP. Abi intro atque huic jube
 aquam calefieri.
 Cetera haec posterius faxo scibus, ubi erit otium. 645
 ST. Sequere hac me, soror. EP. Ego ad vos Thesprionem
 jussero
 Huc transire. Sed memento, si quid saevibunt senes,
 Suppetias mihi cum sorore ferre. ST. Facile istuc erit.
 EP. Thesprio, exi istac per hortum! adfer domum auxi-
 lium mihi!
 Magna est res! — Minoris multo facio quam dudum
 senes. 650
 Remeabo intro: ut adcurrentur advenientes hospites.
 Eadem haec intus edocebo, quae ego scio, Stratippoclem.
 Non fugio: domi adesse certum est, neque ille haud obji-
 ciet mihi, as. t. d. i. d.
 Pedibus sese provocatum. Ab eo intro: nimis longum lo-
 quor. t. t. c.

PERIPHANES. APOECIDES. EPIDICUS.

PE. Satin' illic homo ludibrio nos vetulos decrepitos duos
 t. t. c. V, 2. 655

639. Sum non in vulgatis libris, sed legitur in Guelf. et Lan-
 gianis, 641. Malim: Reper. et perd. 647. V. debilibus numeris:
 saepiunt. Correxerit Dezza in Centurionatu. 655. Perperam libri:
 S. ille hic homo.

Habet? *Ap.* Imo edepol tu quidem me miserum habes miseris modis.

Pz. Tace, sis, modo. Sine hominem apisci me! *Ap.* Dico ego tibi jam, ut scias. *i. t.*

Alium tibi te comitem melius quaerere: ita, dum te sequor, *t. t. c.*

Lassitudine invaserunt misero in genua flemina.

Pz. Quot illic hodie med exemplis ludificatus! *atque te!* *i. t.* 660

Ut hic autem exenteravit mihi opes argentarias!

Ap. Apage illum a me: nam ille quidem Volcani irati est filius: *t. t. c.*

Quaqua tangit, omne amburit; si prope adstes, calefacit. *Er.* Duodecim dis plus, quantum in coelo est deorum immortalium,

Mihi nunc auxilio adjuutores sunt et mecum militant! 665

Quidquid ego malefeci, auxilia mi et suppetiae sunt domi!

Ἀπολακτίζω omnis inimicos! *Pz.* Ubi illunc quaeram gentium? *as. t. d. i. d.*

Ap. Dum sine me quaeras, mea causa quaeras vel medio in mari. *t. t. c.*

Er. Quid me quaeris? quid laboras? quid hunc sollicitas? Ecce me! *as. t. d. i. d.*

Num te fugi? num ab domo absum? num oculis concessi tuis? *t. t. c.* 670

Nec tibi supplico. Vincere vis? Hem, ostendo manus! Tu habes lora: ego te emere vidi! Quid nunc cessas?

Conliga!

Pz. Illicet! Vadimonium ultro mi hic facit. *Er.* Quin conligas?

Ap. Edepol mancipium scelestum! *Er.* Te profecto, Apocides,

Nil moror mihi deprecari. *Ap.* Facile exoras, Epidice. 675

Er. Ecquid agis? *Pz.* Tuon' arbitrato? *Er.* Meo hercle vero, atque haud tuo,

Conligandae haec sunt tibi hodie. *Pz.* At non lubet: non conligo.

663. Ita Langg. V.: *aestu calef.*, quod manifestam putidumque et *ἀπερπον* est glossemā. 664. Libri soloecae: *quam in coelo est.* 667. *omnis* priorem syllabam corripit hoc loco, sicut passim. 670. Monac.: *nōn ab oc. c. t.* An legendum: *num ab oculis c. t.?* Fuerit tum versus similis antecedenti. 671. *Hem non liquescit.* Douza: *En.* 675. Vett. corrupte: *de prae, de prae, depre.* Camer. et vulgo editores, versum jugulantes more suo: *deprecatores.* 676. Sic nostri codd., quod est cessantem urgentis. V.: *Εὐὸ, quid agis?* 677. Sic Monac. V.: *has.* Male post hunc quoque versum ponitur.

AP. Tragulam in te, injicere adornat! nescio quam fabricam facit!

EP. Tibi moram facis, quom ego solutus adsto: adliga, inquam! conliga! as. t. d. i. d.

PE. At mihi mage lubet, solutum te rogitare. EP. At nil scies. t. t. c. 680

PE. Quid ago? AP. Quid agas? Mos geratur. EP. Frugi es tu homo, Apocides!

PE. Cedo manus igitur! EP. Morantur nihil. Atque arte conliga!

Nil verere: obnoxiosus. PE. Facto opere arbitramino!

EP. Bene hoc habet. Age nunc iam ex me exquire! rogita, quod lubet! i. t.

PE. Qua fiducia ausus primum, quae emta est nudiustertius, t. t. c. 685

Filiam meam dicere esse? EP. Lubuit: ea fiducia.

PE. Ain' tu? lubuit? EP. Ajo. Vel da pignus, ni ea sit filia.

PE. Quam negat novisse mater? EP. Ni ergo matris filia est: In meum numum, in tuum talentum, pignus da. PE. Enim istaec captio est. as. t. d. i. d.

Sed quis ea est mulier? EP. Tui quati amica, ut omnem rem scias. t. t. c. 690

PE. Dedin' tibi mñas triginta ob filiam? EP. Fateor datas, i. t.

Et eo argente illanc me emisse amicam fili fidicinam t. t. c. Pro tua filia. Istam ob rem te tetigi triginta minis.

PE. Quomodo me ludos fecisti de illa conductitia fidicina? EP. Factum hercle vero, et recte factum judico. 695

PE. Quid postremo argento factum est, quod dedi? EP. Dicam tibi:

Neque malo homini neque benigno, tuo dedi Stratippoeli.

PE. Cur dare ausus? EP. Quia mihi lubitum est. PE. Quae haec, malum, ferocia est?

EP. Etiam inclamitor quasi servos? PE. Quom tu es, liber, gaudeo.

EP. Merui, ut fierem. PE. Tu meruisti? EP. Vise intro: ego faxo scies, 700

Hoc ita esse. PE. Quid est negoti? EP. Jam ipsa res dicet tibi.

690. Monuit Acid. 693. Depravate legitur *Nihil vero obnoxiose*. Helmstad.: *obnoxius esse*. Intelliges sum *obnox.*, sicut subaudiri solet verbum substantivum. V. quoque: *arbitraminor*, sed liber Camer. prisce: *arbitramino*. 694. Vett.: *ludo fecisti*. V.: *ludifecisti*. Quomodo liquescente littera o media pronuntiandum est. 698 Supplevit Hamb.

Abi modo intro! *Pr.* Hei, non illuc temere est! — Ad-
serva isthm, Apocides! *i. t.*

Ar. Quemne hodie per urbem uterque sumus defessi quaere-
rere? *t. t. c.*

Ep. Ego sum defessus reperire, vos defessi quaerere. *i. t.*

Ar. Quid illuc, Epidice, est negoti? *Ep.* Maxuma hercle
injuria *705*

Vinctus adsto, quojus hinc hodie opera inventa est filia! *t. t. c.*

Ar. Ain' tu te illius invenisse filiam? *Ep.* Inveni, et
domi est.

Sed ut acerbum est, pro benefactis quom mali messem metas!

Pr. Quid isti oratis opere tanto? Conmeruisse intellego, *i. t.*

Ut lubeat merito hujus facere. Cedo tu, ut exsolvam ma-
nus! *t. t. c. 710*

Ep. Ne attigas. *Pr.* Ostende vero! *Ep.* Nolo. *Pr.* Non
aequom facis.

Ep. Nunquam hercle hodie, nisi supplicium mihi das, me
solvi sinam!

Pr. Optimum atque aequissimum oras. Soccus, tunicam,
pallium

Tibi dabo. *Ep.* Quid deinde porro? *Pr.* Libertatem.

Ep. At postea?

Novo liberto opus est, quod pappet. *Pr.* Dabitur: praebebo
cibum. *i. t. 715*

Ep. Nunquam hercle hodie, nisi me orassis, solves. *Pr.* Oro
te, Epidice, *t. t. c.*

Mihi ut ignoscas, si qui inprudens culpa peccavi mea.

At ob eam rem liber esto. *Ep.* Invitus do hanc veniam tibi;

Nisi necessitate cogor. Solve sane, si lubet.

G R E X.

Hic is homo est, qui libertatem malitia invenit sua. *720*
Plaudite et valet! lumbos surgite atque extollite!

705, 4. Minus apte leguntur post *708.* *706. hinc. V.: haec.*
Junt. Ald.: huic. Vid *Bentl. ad Terent. Eun. 5, 5, 15.* *Hinc, ex*
herili domo. 709. Sic vett. *Con-* raptum videtur a syllaba prae-
gressa. Certe quiddam simile versus poscit. *710. V.: Ut liceat.*
Non semel haec confusa. 717. qui, aliquo modo. Libri impin-
gente versu: quid. 719. Sic *Holmstad. Nisi, sed. V.: cogar,*

M E N A E C H M I.

[illegible]

ARGUMENTUM.

Mercator Siculus, cui erant gemini filii, i. s.
Ei, subrepto altero, mors obtigit.
Nomen subreptiti indit illi, qui domi est,
Avus paternus, facit Menaechmum Sosiclem;
Et is germanum, postquam adolevit, quaeritat
Circum omnes oras; post Epidamnum devenit
(Huc fuerat ductus ille subreptitius):
Menaechmum civem credunt omnes advenam,
Eumque adpellant meretrix uxor et socer,
Ibi se cognoscunt fratres postremo invicem.

Vers. 2. vox subrepto non eliditur, neque opus est legi, ut in edd. mediis, subr. clam alt. 7. Sic Acid. Divinatt. in Plant. p. Hic f. auctus, ut Decurt., auitus, aiutus; Junt. Ald. etc.: alius. V.: Hic. f. auctus, quod prorsus inusitatum. 10. Ibi, Epidamni. V.: Ii.

DRAMATIS PERSONAE

PENICULUS.

MENAECHMUS.

MENAECHMUS SOSICLES.

EROTIUM.

CYLINDRUS.

MULIER.

MESSENIQ.

SERVOS ALIUS.

ANCILLA.

SENEK.

MEDICUS.

LORARII.

P R O L O G U S.

Salutem primum jam a principio propitiam i. s.
 Mihi atque vobis, spectatores, nuntio.
 Adperto vobis Plautum lingua, non manu:
 Quaeso, ut benignis accipiatis auribus.
 Nunc argumentum accipite atque animum advortite! 5
 Quam potero in verba conferam paucissima.
 Atque hoc poëtae faciunt in comoediis:
 Omnis res gestas esse Athenis autumant:
 Quo graecum vobis illud videatur magis;
 Ego nusquam dicam, nisi, ubi factum dicitur. 10
 Atque adeo hoc argumentum graecissat; tamen
 Non Atticissat, verum Sicilicissitat.
 Huic argumento antelogium hoc fuit;
 Nunc argumentum vobis demensum dabo
 Non modio neque trimodio, verum ipso horreo: 15
 Tantum ad narrandum nostra adest benignitas.
 Mercator quidam fuit Syracusis senex;
 Eji sunt nati filii gemini duo,
 Ita forma simili pueri, ut mater sua
 Non internosse posset, quae mammam dabat, 20
 Neque adeo mater ipsa, quae illos pepererat;
 Ut quidem ille dixit mihi, qui pueros viderat:
 Ego illos non vidi, ne quis vostrum censeat.
 Potquam jam pueri septuennēs sunt: pater
 Oneravit navim magnam multis mercibus. 25
 Inponit geminum alterum in navim pater,

13. Ita Decurt. Vulgo, secundum Camerarium, antel. quidem.
 h. f. Verba arg. et antel. non eliduntur. 15. Vett., in ordinem
 recepto glossemate: T. ad narr. argumentum adest ben. Edd. me-
 diae: T. ad narr. vostra ad ben. 18. Decurt. ei sunt, V.: Ei
 sunt. 19. Sic Palat. V., parum suavi ouoieretur; simili pueri,
 uii. 25. Ita Dec. Vulgo: navem. 26. Sic idem et vett. V.: al-
 terum geminum. Non liquescit geminum.

Tarentum avexit secum ad mercatum simul;
 Illum reliquit alterum apud matrem domi.
 Tarenti forte ludi erant, quom illuc venit;
 Mortales multi, ut ad ludos, convenerant: 30
 Puer aberravit inter homines a patre.
 Epidamniensis quidam ibi mercator fuit;
 Is puerum tollit avehitque Epidamnium.
 Pater ejus autem postquam puerum perdidit:
 Animum despondit; eaque is aegritudine 35
 Paucis diebus post Tarenti ecmortuost.
 Postquam Syracusas de ea re nuntius
 Redit ad avom, puerorum subreptum alterum
 [Patremque pueri Tarenti esse emortuom]:
 Inmutat nomen huic avos gemino alteri:
 Ita illunc dilexit, qui subreptust, alterum: 40
 Illius nomen indit illi, qui domi est,
 Menaechmo item, quod alteri nomen fuit,
 Et ipse eodem est avos vocatus nomine.
 Propterea illius nomen memini facilius,
 Quia illunc clamore vidi flagitaries, 45
 Ne mox erretis, jam nunc praedico prius:
 Idem est ambobus nomen geminis fratribus.
 Nunc in Epidamnium pedibus redeundum est mihi:
 Ut hanc rem vobis examussim disputem.
 Si quis quid vostrum Epidamnium curari sibi 50
 Velit: is apudacter imperato et dicito;
 Sed ita ut det, unde curari id possit sibi:
 Nam nisi qui argentum dederit, nugas egerit,
 Qui dederit, mage majores nugas egerit.
 Verum illuc redeo unde abii, adque uno adsto in loco. 55
 Epidamniensis illic, quem dudum dixeram,
 Geminum illum puerum qui subripuit alterum,
 Ei liberorum, nisi divitiae, nihil erat:
 Adoptat illunc puerum subreptitium
 Sibi filium, eique uxorem dotatam dedit, 60
 Eumque heredem fecit, quom ipse obiit diem:
 Nam rus ut ibat forte, ut multum pluverat,
 Ingressus fluvium rapidum ab urbe haud longule:
 Rapidus raptori pueri subduxit pedes,
 Abstraxitque hominem in maxumam malam crucem. 65
 Illo illi divitiae evenerunt maxumae.

37, 38. Putide libri et ἀνέρπης:

Postquam Syracusas de re ea (vett.: ea re) nuntius redit
 Ad avom puerorum, puerum subreptum alterum.

61. V.: quam.

Is illic habitat geminus subreptitius.
 Nunc ille geminus, qui Syracusis habet,
 Hodie in Epidamnum venit cum servo suo
 Hunc quaeritatum geminum germanum suum. 70
 Haec urbs Epidamnus est, dum haec agitur fabula;
 Quando alia agetur; aliud fiet oppidum;
 Sicut familiae quoque solent mutarier:
 Modo hic adstat leno, modo adulescens, modo senex,
 Pauper, mendicus, rex parasitus, hariolus. 75

P E N I C U L U S .

Juventus nomen fecit Peniculo mihi i s. I, 1
 Ideo, quia mensam, quando edo, detergeo.
 Homines captivos qui catenis vinciunt,
 Et qui fugitivis servis indunt compedes,
 Nimis stulte faciunt mea quidem sententia: 5
 Namque homini misero si ad malum accedit malum,
 Major lubido est fugere et facere nequiter:
 Nam se ex catenis eximunt aliquo modo;
 Tum compediti anum lima proterunt,
 Aut lapide excutiunt clavom. Nugae sunt eae. 10
 Quem tu adversare recte, ne aufugiat, voles,
 Esca atque potionem vinciri decet.
 Apud mensam plenam homini rostrum deliges!
 Dum tu illi, quod edit et quod potet, praebes
 Suo arbitrato et adfatim cotidie: 15
 Nunquam edepol fugiet, tametsi capital fecerit;
 Facile adservabis, dum eo vinclo vincies:
 Ita istaec nimis lenta vincla sunt escaria:
 Quam magis extendas, tanto adstringunt artius.
 Nam ego ad Menaechmum nunc eo; quo jam diu 20
 Sum judicatus, ultro eo, ut me vinciat.
 Nam illic homo homines non alit, verum educat
 Recreatque; nullus melius medicinam facit:
 Ita est adulescens ipsus escae maxumae:
 Cerealis coenas dat; ita mensas exstruit 25

71. Malim: *Epidamnust*, d. h. agetur f. 74. *Modo hic adstat*. Scripti: *modoncaditat*. Gruter.: *Modohic agitat*. Vulgo: *M. enim idem fit leno*. Fabulae versu 3. sic legitur in Decurtato V.: *captivos*. 6. Sic Palat. et vett. edd. V.: *accidit*. 9. Ita vet. liber Camer. Decurt.: *comp. janum*. V.: *comp. januam*. 14. Sic lib. Cam. vetus vetuste. V.: *adat*. 15. Pal. et non habet. 25. Ita Palat. V.: *Cerealeis*.

Et tantas struices concinnat patinarias:

Standum est in lecto, si quid de summo petas.

Sed mi intervallum jam hos dies multos fuit

(Domi domitus fui usque cum caris meis:

Nam neque edo neque emo, nisi, quod est carissimum, 30

Et quoque jam cari qui instruuntur, deserunt);

Nunc ad eum inviso. Sed aperitur ostium.

Menaechmum! ecce ipsum video; progreditur foras.

MENAECHMUS. PENICULUS.

Mz. Ni mala, ni stulta sies, ni indomita inposque animi:

ch. t. I, 2.

Quod viro esse videas odio, tute tibi odio habeas. as. t. d. i. h.

Praeterhac si mihi tale post hunc diem c. t.

Faxis: faxo foris vidua visas patrem!

Nam quotiens foras volo ire: me retines, revocas, rogitas,

as. t. d. i. d. c.

Quo ego eam, quam rem agam, quid negoti geram, c. t.

Quid petam, quid feram, quid foris egerim. 40

Portitorem domum duxi: ita omnem mihi

Rem necesse est loqui, quidquid egi atque ago.

Nimium ego te habui delicatam. Nunc adeo, ut facturus,

dicam.

t. t.

Quando ego tibi ancillas, penum, lanam, aurum, vestem,

purpuram,

i. t.

Bene praebeo nec quidquam eges: malo cavebis, si sapis: 45

Virum observare desines!

i. d.

Atque adeo, ne me nequidquam serves: ob eam indu-

striam

t. t. c.

Hodie ducam scortum ad coenamque aliquo condicam fo-

ras.

Pz. Illic homo se uxori simulat male loqui, loquitur mihi:

Nam si foris coenat: profecto me, haud uxorem, ulcis-

citur.

i. t.

50

Mz. Euax, jurgio hercle tandem uxorem abegi ab janua! t. t. c.

Ubi sunt amatores mariti? dona quid cessant mihi i. t.

Conferre omnes, congratulantes, quia pugnavi fortiter?

Hanc modo uxori intus pallam subripui; ad scortum

fero.

t. t. c.

Sic hoc decet! Dari facete verba custodi catae, i. t. 55

31. V.: Id quoque. Cari, cibi; sed 29. cari sunt φῶσι, 48. Pa-

lat. et' veit. edd.: ad coenam atque a. c. f. V.: atque ad coen.

52. Ita scripti. V.: sunt amat. 55. Non plene distinguendum post

catae, ut vulgo fit.

Hoc facinus pulcrum est, hoc probum est, hoc lepidum
est, hoc factum est fabre!

Meo malo a mala abstuli; hoc ad damnum deferetur. i. t. c.
Avorti praedam ab hostibus, nostrum salute socium!

PE. Heus, adulescens, ecquae in istac pars inest praemi
mihi? t. t. c.

ME. Perii, in insidias deveni! PE. Imo in praesidium: ne
time! 66

ME. Quis homo est? PE. Ego sum. ME. O mea commo-
ditas, o mea opportunitas,

Salve! PE. Salve. ME. Quid agis? PE. Teneo dextera ge-
nium meum.

ME. Non potuisti mage per tempus mi advenire, quam
advenis.

PE. Ita ego soleo: commoditatis omnis articulos scio.

ME. Vin' tu facinus luculentum inspicere? PE. Quis id
coxit cocus? as. t. d. i. d. 65

Jam sciam, si quid titubatum est, ubi reliquias videro. t. t. c.

ME. Dic mihi, num qua tu vidisti tabulam pictam in pa-
riete,

Ubi aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum?

PE. Saepe. Sed quid istae picturae ad me attinent?
ME. Age, me adspice! as. t. d. i. d.

Ecquid adsimulo similiter? PE. Qui istic est, ornatus tuos? 70

ME. Dic hominem lepidissimum esse me! PE. Ubi esuri
sumus? t. t. c.

ME. Dic modo hoc, quod ego te jubeo! PE. Dico: „Homo
lepidissimum.“

ME. Eoquid audes de tuo istuc addere? PE. „Atque hila-
rissimum.“

ME. Perge. PE. Non pergo hercule ego, nisi scio, qua
gratia.

Litigium est tibi cum uxore: hoc mi abs te caveo cau-
tius. 75

ME. Te morare, mihi quom obloquere. PE. Oculum eco-
dito persolum, t. t.

Mihi, Menaechme, si ullum verbum faxo, nisi, quod jus-
seris! t. t. c.

ME. Clam uxorem ubi sepulcrum habemus, et hunc con-
buramus diem.

56. Sic MSS. V.: hoc lepidum. 62. meum. Decurt.: mihi. 75.
Ita Gronovii liber Academicus et vett. edd. V.: uxore. oh, mihi
abste. 76, 77. inepte post 80 inseruntur. 75. verba obl. et Oculum
non sunt elidenda. 78. V.: habemus. Et, etiam.

PE. Age sane igitur, quando aequom oras! Quam mox
incendo rogum?

Dies quidem jam ad umbilicum est dimidiatus mortuos. 80

ME. Concede huc a foribus. PE. Fiat. ME. Etiam concede
huc. PE. Licet.

ME. Etiam nunc concede audacter ab leonino cavo.

PE. Heu edepol nae tu, ut ego opinor, esses agitator probus.

ME. Quidum? PE. Ne te uxor sequatur, respectas itent-
idem.

ME. Sed quid ais? PE. Egone? id enim, quod tu vis, id
ajo atque id nego. 85

ME. Ecquid tu de odore possis, si quid forte olfeceris,

Facere conjecturam? PE. Captum si siet conlegium.

ME. Agedum, odorare hanc, quam ego habeo, pallam.

Quid olet? — Abstines?

PE. Summum olfactare oportet vestimentum muliebre:

Nam ex istoc loco spurcatur nasum odore inlucido. 90

ME. Olfacta igitur hinc, Penicule lepide, ut fastidis.

PE. Decet.

ME. Quid igitur? quid olet? Responde. PE. Furtum, scor-
tum, prandium.

ME. Nunc ad amicam deferetur, hanc meretricem Erotium:

Mihi tibi atque illi jubebo jam adparari prandium;

Inde usque ad diurnam stellam crastinam potabimus 95

PE. Expedite fabulatus. Jam foris ferio? ME. Feri.

Vel mane etiam. PE. Mille passum conmoratus cantharum

ME. Placide palta. PE. Metuis, credo, ne fores Samiae sient.

ME. Mane. mane, obsecro, hercle: eapse, eccam, exit. Ah!

solem vides?

Satin' ut occoecatust prae hujus corporis candoribus? 100

EROTIUM. PENICULUS. MENAECHMUS.

ER. Anime mi, Menaechme, salve! PE. Quid ego? ER. Ex-
tra numerum es mihi. t. t. c. I, 3.

PE. Item istuc aliis ad legionem fieri adscriptivis solet. i. t.

ME. Ego istic mihi hodie adparari jussim apud te — proe-
lium.

87. Vett.: *Capt. sit collegium*. Junt. eaque recentiores edd.:
C. s. coll. *augurum*. Glossema. 89. *Summum* non liquescit. 90. Sic
MSS., nisi quod *modore* in iis legitur, m. littera pertinente ex
praegresso verbo. V.: *od. illuribili*. 97. *passum*, passuum, ut etiam
Lucil. apud Macrob. Sat. 1, 5. Cf. Turnebi Advers. 18, 14. 99. Sic
Acid. Divinatt. pagg. 254. sequ. V.: *hercle: ab se eccam e*. PE. *oh!*
Solem vides.

ER. Hodie id fiet. ME. In eo uterque proelio — potabimus. t. t. c.

Uter ibi melior bellator erit inventus — cantharo, 105

Tua est legio: adjudicato, cum utro hanc noctem sies.

Ut ego uxorem, mea voluptas, ubi te adspicio, odi male!

ER. Interim nequis, quin ejus aliquid indutus sies.

Quid hoc est? ME. Induviae tuae atque uxoris exuviae, rosa.

ER. Superas facile, ut superior sis, mihi quam quisquam, qui impetrant. 110

PE. Meretrix tantisper blanditur, dum illud, quod rapiat, videt. —

Nam si amabas, jam oportebat nasum abreptum mordicus.

ME. Sustine hoc, Penicule: exuvias facere, quas vovi, volo.

PE. Cedo. Sed, obsecro hercle, salta sic cum palla postea.

ME. Ego saltabo? Sanus hercle non es. PE. Egone, an tu magis? 115

Si non saltas: exue igitur. ME. Nimio ego hanc periculo Subripui hodie. Meo quidem animo ab Hippolyta subcingulum

Hercules haud aequae magno unquam abstulit periculo.

Cape tibi hanc: quando una vivis meis morigera moribus.

ER. Hoc animo decet animatos esse amatores probos. 120

PE. Qui quidem ad mendicitatem properent se detrudere.

ME. Quatuor minis ego emi istanc anno uxori meae.

PE. Quatuor minae perierunt plane, ut ratio redditur.

ME. Scin', quid volo ego te adcurare? ER. Scio. Curabo, quae voles.

ME. Jube igitur nobis apud te prandium adcurarier, 125

Atque aliquid scitamentorum de foro obsoharier . . .

PE. Glandionidam suillam, laridum, pernonidem,

Aut sinciput, aut omenta porcina, aut aliquid ad eum modum, i. t.

Madida quae mi adposita in mensam xiluvinam suggerant. t. t. c.

ME. Atque actutum. ER. Licet ecastor. ME. Nos prodimus ad forum. 130

PE. Jam hic nos erimus: dum coquetur, interim potabimus.

104. MSS.: *proilio*, ut prisci illi *coilum* pro coelum aliaque similia dixerunt. V. secundum Camerarium pro *Ilio*, merito improbantibus Lamb. et Mureto V. L. 6, 4. 106. Vocabula *Tua* et *utro* non eliduntur. 120. Haec Menaechmo tribuuntur in edd. vulgatis, et in vet. Peniculo. Rectius, ni fallor, nos. 125. Ita Decurt. Vulgo *periere*. 125. V., impedito versu: *nobis tribus*. Scripti: *tribus nobis*, migrante verbo *tribus* more glossematum. 127 — 129. Indecore haec Menaechmo tribuuntur. 131. Sic Palat. et edd. vet. V.: *nos hic er. dum coquitur*.

ER. Quando vis, veni: parata res erit. PE. Propera modo!
 ME. Sequere tu. PE. Ego heſcle vero te servabo et te sequar.
 Neque hodie, ut te perdam, meream deorum divitias mihi
 ER. Evocate intus Cylindrum mihi cocum actutum foras! 135

EROTIUM. CYLINDRUS.

ER. Sportulam cape atque argentum. Eccos tris numos
 habes. t. t. c. I, 4.
 CX. Habeo. ER. Abi atque obsonium adfer. Tribus vide
 quod sit satis.
 Neque defiat, neque supersit. CX. Quojusmodi hi homi-
 nes erunt?
 ER. Ego et Menaechmus et parasitus ejus. CX. Jam isti
 sunt decem: i. t.
 Nam parasitus octo hominum munus facile fungitur.
 t. t. c. 140
 ER. Elocuta sum convivas; ceterum cura. CX. Licet.
 Cocta sunt. Jube ire adcubitum. ER. Redi cito. CX. Jam
 ego hic ero.

MENAECMUS SOSICLES. MESSEPIO.

ME. S. Nulla est voluptas navitis, Messenio, i. s. II, 1.
 Major meo animo, quam, quom ex alto procul
 Terram conspiciunt. Mes. Major, non dicam dolo, 145
 Quom adveniens terram videas, quae fuerit tua.
 Sed, quaeso, quamobrem nunc Epidamnum venimus?
 An, quasi mare, omnis circumimus insulas?
 ME. S. Fratrem quaesitum geminum germanum meum.
 Mes. Nam quid modi futurum est illum quaerere? 150
 Hic annus sextus, postquam ei re operam damus.
 Istros, Hispanos, Massiliensis, Illurios,
 Mare superum omne Graeciamque exoticam
 Orasque Italicas omnis, qua adgreditur mare,
 Sumus circumvecti. Si acum, credo, quaereres: 155
 Acum invenisses, si adpareret, jam diu.
 Hominem inter vivos quaeritamus mortuom:

133. Libri perperam eliso pronomine: te et setu. Ego non
 liquescit. 134. Sic MSS. V.: deum. 144. quom non eliditur. Vel
 legendum quamde. Vid. Lucret. 1, 641. etc. 151. Palat.: postqu.
 ire hisperam damus. Apice autem caret i littera in eo libro. 152.
 MSS.: Hilurios.

Nam invenissemus jam diu, si viveret.
 ME. S. Ergo istuc quaero certum qui faciat mihi.
 Qui sese dicat scire, eum esse emortuom. 160
 Operam praeterea nunquam sumam quaerere;
 Verum aliter vivos nunquam desistam exsequi.
 Ego illunc scio, quam cordi sit, carus meo!
 MES. In scirpo nodum quaeris. Quia nos hinc domum
 Redimus, nisi si historiam scripturi sumus? 165
 ME. S. Dictum facessas doctum et discaveas malo!
 Molestus ne sis! non tuo hoc fiet modo! MES. Hein,
 Illoc enim verbo esse me servom scio!
 Non potuit paucis plura plane proloqui.
 Verum tam nequeo continere, quin loquar. 170
 Audi, Menaechme. Quom inspicio marsupium:
 Viaticati hercle admodum aestive sumus.
 Nae tu hercle, opinor, nisi domum revorteris,
 Ubi nil habebis, geminum dum quaeris, gemes.
 Nam ita istaec hominum natio est Epidamnica: 175
 Voluptarii atque potatores maxumi,
 Tum sycophantae et palpatores plurimi
 In urbe hac habitant; tum meretrices mulieres
 Nusquam perhibentur blandiores gentium.
 Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum est: 180
 Quia nemo ferme sine damno huc devortitur.
 ME. Ego istuc cavebo. Cedo dum mi huc marsupium!
 MES. Quid eo vis? ME. Jam abs te metuo de verbis tuis.
 MES. Quid metuis? ME. Nemihidamnum in Epidamno dui.
 Magnus tu amator mulierum es, Messenio; 185
 Ego autem homo iracundus, animi perdit:
 Id utrumque, argentum quando habebo, caverò:
 Ne tu delinquas, neve ego irascar tibi.
 MES. Cape atque serva: me lubente feceris.

CYLINDRUS. MENAECHMUS SOSICLES. MESSENIO.

Cy. Bene obsonavi atque ex mea sententia; i. s. II, 2. 190
 Bonum anteponam prandium pransoribus.
 Sed eccum Menaechmum video. Vae tergo meo!
 Prius jam convivae ambulant ante ostium,
 Quam ego obsonatu redeo! Adibo atque adloquar. —

159. Ita Decurt. V.: istunc. 160. Sic idem. Vulgati libri numero debiliore: mortuum. 170. tam, tamen, ut vulgo legitur, minus quidem expedito versu. 171. Decurt.: Audin. 175. V.: hanc.

- Menaechme, salve. ME. Di te amabunt. Quis ego sum? 195
 CY. Novi hercle vero! Ubi convivae ceteri?
 ME. Quos tu convivas quaeris? CY. Parasitum tuum.
 ME. Meum parasitum? Certe hic insanus homo.
 MEs. Dixin' tibi, esse hic sycophantas plurimos?
 ME. Quem tu parasitum quaeris, adulescens, meum? 200
 CY. Peniculum. MEs. Eccum, in vidulo salvom fero!
 CY. Menaechme, numero huc advenis ad prandium:
 Nunc obsonatu redeo. ME. Responde mihi,
 Adulescens: quibus hic pretiis porci veneunt
 Sacres sinceri? CY. Numo. ME. Numum a me accipe: 205
 Jube te piari de mea pecunia:
 Nam ego quidem insanum esse te certo scio,
 Qui mihi molestus homini ignoto, quisquis es.
 CY. Cylindrus ego sum. Nomen non nosti meum?
 ME. Seu tu Culindrus, seu Coriandrus: perieris! 210
 Ego te non novi neque novisse adeo volo.
 CY. Est tibi Menaechmo nomen. ME. Tantum, quod sciam,
 Pro sano loqueris, quom me adpellas nomine.
 Sed ubi novisti me? CY. Ubi ego te noverim,
 Qui amicam habeas heram meam, hanc Erotium? 215
 ME. Neque hercule habeo, neque te, quis homo sis, scio.
 CY. Non scis, quis ego sim, qui tibi saepissime
 Cyathisso apud nos, quando potas? MEs. Hei mihi,
 Quom nihil est, qui illi homini diminuat caput!
 ME. Tun' cyathissare mihi soles, qui ante hunc diem 220
 Epidamnium nunquam vidi neque veni? CY. Negas?
 ME. Nego hercle vero. CY. Non tu in illisce aedibus
 Habitas? ME. Di illos, qui illi habitant, homines perduint!
 CY. Insanit hic quidem, qui ipse maledicit sibi. —
 Audin', Menaechme? ME. Quid-vis? CY. Si me con-
 sulas: 225
 Numum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
 Jubeas, si sapias, porculum adferri tibi:

195. MSS.: *Quisquis ego sum. V.: amabunt. scis quis ego s.*
 196. Sic Acid. V.: *Non h. v.* 205. Palat.: *num mis a me acc.* Ed.
 princeps: *sinceri nummum a me acc.* Fieri facile potuit, ut *numo*
 negligenteretur. 207. Pal.: *N. equidem ins. e. te c. s.* Vel syllaba
 posterior verbi *ego* producenda est, sicut saepius fit apud hunc
 nostrum, vel non elidendum *insanum*; et ea quidem potior ratio.
 210. *Culindrus* legi jussit ridiculi causa Nic. Heinsius. V.: *S. tu*
Cylindrus, seu Coriendrus, p. 212. Male libri: CY. *Est tibi Men.*
nomen tantum, quod sciam. ME. *Pro etc.* In Palatino neque hic
 neque multis aliis locis discrimen ullum est personarum; sed item
 plene distinguitur post *sciam*. 216. V. r. *hercle.* 219. Ita scripti.
Illi non eliditur. V.: illi qui. 223. V.: *dii i. h., q. illic h. p.* Pal.: *di.*

Nam tu quidem hercle certo non sanus satis,
Menaechme, qui nunc ipse maledicas tibi.

MES. Heu hercule hominem multum et odiosum mihi! 230

CY. Solet joculari saepe tecum illo modo.

Quamvis ridiculus est, ubi uxor non adest.

ME. Quid ais tu? Quid vis, inquam? CY. Satin' hoc, quod
vides,

Tribus vobis obsonatum, an obsono amplius.

Tibi et parasito et mulieri? ME. Quas mulieres, 235

Quos tu parasitos loquere? MES. Quod te urget scelus,

Qui huic sis molestus? CY. Quid tibi tecum est rei?

Ego te non novi; cum hoc, quem novi fabulor.

ME. Non edepol tu, homo, sanus es, certo scio.

CY. Jam ergo haec madehunt faxo; nil morabitur: 240

Proia tute ab aedibus ne quo abbitas longius.

Numquid vis? ME. Ut eas maxumam in malam crucem!

CY. Ire hercle melius; te interim atque adcumbere,

Dum ego haec adpono Volcani ad violentiam.

Ibo intro et dicam, te hic adstare, Erotio: 245

Ut te hinc abducat potius, quam hic adstes foris.

ME. Jamne abiit? ABIIT. Edepol haud mendacia

Tua verba experior esse. MES. Observato modo:

Nam istic meretricem credo habitare mulierem,

Ut quidem ille insanus dixit, qui hinc abiit modo. 250

ME. Sed miror, qui ille noverit nomen meum.

MES. Minime hercle mirum: morem hunc meretrices
habent:

Ad portum mittunt servolos, ancillulas;

Si qua peregrina navis in portum advenit:

Rogitant quociens sit, quid ei nomen siet; 255

Postilla extemplo se adplicant, adglutinant;

Si pellexerunt: perditum amittunt domum.

Nunc portu in istoc stat navis praedatoria,

Abs qua cavendum nobis sane censeo.

ME. Mones quidem hercle recte. MES. Tum demum
sciam 260

Recte monuisse, si tu recte caveris.

ME. Tace dum parumper: nam concepuit ostium.

Videamus, qui hinc egreditur. MES. Hoc ponam interim.

Adservatote haec, sultis, navales pedes.

234. V.: obs. est. 235. V.: Q. tu mul. 241. *Ἀνδρῶν* libri,
immisso glossemate: *Pr. tu ne quo abeas long. ab aed.* 255. Ita
Pajot. Vulgo *Rogant*.

EROTIUM. CYLINDRUS. MENAECHMUS
SOSICLES. MESSENIO.

ER. Sine fores sic! Abi! nolo operiri. Intus para, cura,
as. t. d. i. d. c. II, 3. 265

Vide, quod opus est, fiat! Sternite lectos! incedite odores!

Munditia inlecebra animo amantum est. t. d.

Amanti amoenitas malo est, nobis lucro est. i. s.

Sed ubi illic est, quem cocus ante aedis esse ait?

Atque eccum video, qui mi est usu et plurimum prodest;
item i. t. 270

Huic ultro fit, ut potissimum nostrae, ut meret, domisit. i. t. c.

Nunc eum adibo atque adloquar ultro. Animule mi, mihi
mira videntur, t. t.

Hic te stare foris, fores quoi pateant mage, quam do-
mus tua: t. t. c.

Domus quom haec tua sit. Omne paratum est, ut jus-
sisti atque ut voluisti, t. t.

Neque tibi mora ulla est intus. — t. d. 275

Prandium, ut jussisti, hic curatum est: ubi lubet, assith.

Ire licet adcubitum. ith.

ME. Quicum haec mulier loquitur? ER. Equidem tecum.

ME. Quid mecum tibi t. t. c.

Fuit unquam aut nunc est negoti? ER. Quia pol te unum
ex omnibus

Venus me voluit magnificare; neque id haud inmerito
tuo: 280

Nam ecaster solus benefactis tuis me florentem facis.

ME. Certo haec mulier aut insana aut ebria est, Messenio,

Quae hominem ignotum compellet me tam familiariter.

MES. Dixin' ego, solere hic istaec fieri? Folia nunc cadunt

Praeut si triduom hoc hic erimus: tum arbores in te
cadent: 285

Nam ita sunt hic meretrices omnes elecebrae argentariae.

Sed sine me dum hanc compellare. Heus, mulier! tibi dico.

ER. Quid est?

MES. Ubi tu hunc hominem novisti? ER. Ibidem, ubi hic
me jam diu,

In Epidamno. MES. In Epidamno, qui huc in hanc urbem
pedem,

265. *opper.* non est elidendum. 266. V. numeris durioribus:
op. est, ut f. Sequor Palatinum. 270. *Κακομήτρος* libri: *uui.*
280. Sic Palat. et vett. Male libri vulgati: *atque id haud l. t.*
288. *tu* non liquescit.

Nisi hodie, nunquam intro tetulit? ER. Heia, delicias facis, 290

Mi Menaechme. Quin, amabo, is intro? hic tibi erit rectius.

ME. Haec quidem edepol recte adpellat meo me mulier nomine.

Nimis miror, quid hoc sit negoti. MEs. Oboluit marsupium Huic istuc, quod habes. MEs. Atque edepol tu me monuisti probe,

Accipedum hoc: jam scibo, utrum haec me mage amet, an marsupium. 295

ER. Eamus intro: ut prandeamus. ME. Bene vocas; tam gratia est. i. t.

ER. Cur igitur tibi me jussisti coquere dudum prandium? t. t. c.

ME. Egon' te jussi coquere? ER. Certo tibi et parasito tuo, i. t.

ME. Quoi, malum, parasito? Certo haec mulier non sana est satia.

ER. Peniculo. ME. Qui iste est Peniculus? qui exergen- tur baxeae? 300

ER. Scilicet, qui dudum tecum venit, quom pallam mihi Detulisti, quam ab uxore tua subripuisti. ME. Quid est? Tibi pallam dedi, quam uxori meae subripui? sanan' es? Certe haec mulier cantherino ritu adstans somniat.

ER. Qui lubet ludibrio habere me atque ire inficias mihi, 305

Facta quae sunt? ME. Dic, quid est id, quod negem quod fecerim?

ER. Pallam te hodie mihi dedisse uxoris. ME. Etiam nunc nego.

Ego quidem neque unquam uxorem habui neque habeo neque huc

Unquam, postquam natus sum, intra portam penetravi pedem.

Prandi in navi; inde huc egressus sum; te conveni. ER. Eccere, 310

Perii misera! quam tu mihi nunc navem narras?

ME. Ligneam, Saepe tritam, saepe fixam, saepe excussam malleo;

Quasi suppellex pellionis, palus palo proxumust.

ER. Jam me, amabo, desine ludos facere atque i hac me- cum simul. as. t. d. i. d.

298. tibi non elidendum. 304. Idem valet de verbo visu.
311. ita MS. V.: nunc mihi.

ME. Nescio quem, mulier, alium hominem, non me,
quaeritas. t. t. c. 315

EA. Non egote novi Menaechmum, Moscho prognatum patre,
Qui Syracusis perhibere natus esse in Sicilia,
Ubi Rex Agathocles regnator fuit et iterum Phintia,
Tertium Liparo, qui in morte regnum Hieroni tradidit,
Nunc Hiero est? ME. Haud falsa, mulier, praedicas.

MES. Proh Jupiter, 320

Num istaec mulier illinc venit, quae te novit tam cate?

ME. Hercle, opinor, pernegari non potest. MES. Ne feceris.

Perjisti, si intrassis intra limen. ME. Quin tace modo:

Bene res geritur. Adsentabor, quidquid dicet, mulieri,

Si possum hospitium nantisci. Mulier jamdudum tibi 325

Non imprudens advorsabar: hunc metuebam, ne meae

Uxori haec renuntiaret de palla et de prandio.

Nunc, quando vis, intro eamus. EA. Etiam parasitum manes?

ME. Neque ego illum maneo neque flocci facio, neque
si venerit,

Eum volo intromitti. EA. Ecce hoc haud invita fecero. i. t. 330

Sed scin', quid te amabo ut facias? ME. Impera, quid vis,
modo. t. t. c.

EA. Pallam illanc, quam dudum dederas, ad phrygionem
ut deferas:

Ut reconcinnetur atque ut opera addantur, quae volo.

ME. Hercle quin tu recte dicis: eadem ignorabitur.

Ne uxor cognoscat te habere, si in via conspexerit. 335

EA. Ergo mox aufero tecum, quando abibis. ME. Maxume.

EA. Eamus intro. ME. Jam sequar ted; hunc volo etiam
conloqui. i. t.

Eho, Messenio, huc accede! MES. Quid negoti est?

ME. Subsili!

MES. Quid eo opust? ME. Opust. MES. Scio: ut mendices.

ME. Tanto nequior.

318. Ita Gronov. V. Pinthia. Phintias fuit unus ex multis illis tyrannis, qui post mortem Agathoclis per Siciliam extiterunt. Vidd. Gronov. et, quem laudat Diodor. Sic. lib. 22. 323. Sic Pakar. V.: *Peristi*, quod metro arguitur. 325. Sic MSS. V.: *possim*. 327. V.: *Uxori renunt.*, male acuto vocabulo *Uxori* in prima et tertia syllaba, cuius vocabuli accentus nunc, vocali sequente a syllaba media, in qua legitima ejus sedes, in primam retrahitur. 334. eadem *avēdāntas* pronuntiandum est. 338. 39. V.: ME. S. *st. scire vis?* MES. *Quid ergo?* ME. S. *opust.* MES. *quid opust?* ME. S. *scio, ut me.* MES. *tanto nequior es.* MSS. non: *st. scire vis*, sed *susciri*; pro ergo. Pal.: *ego*, pro *me dices manu* 1. *medicas*. uno verbo; edd. autem mediae: *Quid eo opust?* Facile *sussili* transit in *suscelli* et *susciri*. *Mendices* recte positum a Camerario.

Habeo praedam: tantum incepti operis! I, quantum potest;
340

Abduc istos in tabernam actutum deversoriam;

Tum facito ante solem occasum ut venias advorsum mihi.

MES. Non tu istas meretrices novisti, here? ME. S. Tace,
quam. as. 2 ith.

Mibi dolebit, non tibi, si quid ego stulte fecero: t. t. c.

Mulier haec stulta atque inascita est, quantum perspexi
modo. 345

Est hic praeda nobis. MES. Perii, jamne abis? — Perii:
probe!

Ducit lembulum diirectum navis praedatoria!

Sed ego inscitus, qui domino me postulem moderarier:

Dicto me emit audientem, haud imperatorem, sibi.

Sequimini: ut, quod imperatum est, veniam advorsum
temperi. 350

P E N I C U L U S.

Plus triginta natus annis sum, quom interea loci t. t. c. III, 1.

Nunquam quidquam facinus feci pejus neque scelestius,

Quam hodie, quom in concionem mediam me inmersi miser,

Ubi ego dum hieto, Menaechmus se subterduxit mihi

Atque abiit ad amicam, credo, neque me voluit ducere. 355

Qui illum perduint di omnes, qui commentus primus est

Concionem habere, qui homines occupatos occupat!

Non ad eam rem otiosos homines decuit delegi,

Qui nisi adsint, quom citentur, census capiant eloco?

Adfatim est hominum, in dies qui singulas escas edunt, 360

Quibus negoti nihil est, qui esum neque vocantur neque
vocat;

Eos oportet concioni dare operam atque comitiis. i. t.

Si id ita esset, non ego hodie perdidissem prandium, t. t. c.

Quoi tam credo deum voluisse, quam me video vivere.

Ibo: etiamnum reliquiarum spes animum oblectat meum. 365

342. Sic Lamb. et Douza. Cf. 917, Epid. 139. V.: solis. 346. V.: — nobis. MES. perii! ME. S. jamne abis? 348. MSS.: S. e. i., quid (ita Pak, alii: quod) rome p. m., h. e.: S. e. i., qui dno (domino) me p. m. V.: S. e. i., qui hero me p. m. Neque audiendus Lamb., qui dedit hero me meo p. m. 351. quom non liquescit. Frustra edd. mediae: quom ego. 356. di, non dii, sicut vulgo, Palat., quod vocabulum cave elidas. 357. Sic vet. edd. Palat.: Conc. hare qui h. o. o. V.: Conc., hac reque hom. o. o. 358. rem non liquescit. Delegi Palat. V.: deligi. 364. Libri: credo datum vol.

Sed quid ego? video Menaechmum? Cum corona exit foras!
Sublatum est convivium! Edepol venio advorsum temperi!

MENAECHMUS SOSICLES. PENICULUS.

ME. Potin' ut quiescas, si ego tibi hanc hodie probe i. s. III, 2.
Lepideque concinnatam referam temperi?

Non esse eam dices faxo: ita ignorabitur. 370

PE. Pallam ad phrygionem fert confecto prandio

Vinoque expoto, parasito excluso foras.

Non hercule is sum, qui sum, ni hanc injuriam
Meque ultus pulcre fuero! Observabo, quae agat,
Hinc primum hominem; post adibo atque adloquar. 375

ME. Proh di immortales, quoi homini unquam uno die

Boni dedistis plus, qui minus speraverit?

Prandi, potavi, scortum adcubui, abstuli

Hanc, quoque heres nunquam erit post hunc diem!

PE. Nequeo, quae loquitur, exaudire, clanculum. 380

Satin' nunc loquitur de me et de parti mea?

ME. Ait hanc dedisse me sibi atque eam meae

Uxori subripuisse. Quoniam sentio

Errare: extemplo, quasi res cum ea esset mihi,

Goepe adsentari: mulier quidquid dixerat, 385

Idem ego dicebam. Multis quid verbis opust?

Minore nusquam bene fui dispendio.

PE. Adibo ad hominem: nam turbare gestio.

ME. Quis hic est, qui advorsus fit mihi? PE. Quid ais, homo

Levior quam pluma, pessume et nequissime, 390

Flagitium hominis, subdole ac minumi preti?

Quid de te merui, qua me causa perderes?

Ut subripuisti te mihi dudum de foro!

Fecisti funus meo absente prandio.

Cur ausus facere, quoi ego aequae heres eram? 395

ME. Adulescens, quaeso, quid tibi mecum est rei,

Qui mihi maledicam homini ignoto insciens?

An tibi malam rem vis pro maledictis dari?

Posce! PE. Eam quidem edepol te dedisse intellego.

373. Ita Palat. Vulgo: nisi. Vulgato item verbo *hercle* mutato in *hercule* jam longe quam antea meliores facti sunt versus numeri, ictuque juvatur is pronomen. 374. *Αὐτίς* libri: quid agat. 375. Hinc primum edd. mediae. 388. V.: advorsum. MSS.: sit. 394. Sic Palat. V.: absente. 395. Inapte edunt: quoi ego aequae ac heres eram. Palat.: cui ego ea quae heris heram, quod nihil aliud est posita a nobis scriptura. 397. hom. non liquescit. 399. Palat.: Post eam (hoc in rasura) quidem etc. V.: Postea? PE. eam etc.

ME. Responde, adulescens, quaeso, quod tibi nomen est. 400

PE. Etiam derides, quasi non nomen noveris?

ME. Non edepol ego te, quod sciam, unquam ante hunc diem

Vidi neque novi; verum certo, quisquis es,

Aequom si facias, mihi odiosus ne sies.

PE. Non me novisti? ME. Non negem, si noverim. 405

PE. Menaechme, vigila! ME. Vigilo hercle equidem, quod sciam.

PE. Tuom parasitum non novisti? ME. Non tibi

Sanum est, adulescens, sinciput; intellego.

PE. Responde: subripuistin' uxori tuae

Pallam istanc hodie ac deditisti Erotio? 410

ME. Neque hercle ego uxorem habeo neque ego Erotio

Dedi nec pallam surpui. PE. Satin' sanus es?

Occisa est haec res! Non ego te indutum foras

Exire vidi pallam? ME. Vae capiti tuo!

Omnis cinaedos esse censes, tu quia es? 415

Tun' med indutum fuisse pallam praedicas?

PE. Ego hercle vero. ME. Non tu abis, quo dignus es,

Aut te jubes piari, homo insanissime?

PE. Nunquam edepol me quisquam exorabit, quin tuae

Uxori rem omnem jam, uti sit gesta, eloquar! 420

Omnes in te istaec recident contumeliae!

Faxo haud inultum prandium comederis!

ME. Quid hoc negoti est? satin', ut quemque conspikor,

Ita me ludificant? Sed concepuit ostium.

ANCILLA. MENAECHMUS SOSICLES.

AN. Menaechmae, amare te ait multum Erotium, i. s. III, 3. 425

Ut hoc nunc una opera ad aurificem deferas,

Atque huic ut addas auri pondo unciam

Jubeasque spinther reconcinnari novom.

ME. Et istuc et aliud, si quid curari volet,

Me curaturum dicito, quidquid volet. 430

AN. Scin', quod hoc sit spinther? ME. Nescio, nisi aureum,

408. Sic Palat. V.: sinciput, ut int. Verbi sinc. posterior syllaba pro longa est propter interpunctionem. Vid. not. ad Amph. 385. 410. V.: hod., atque dedisti Erotio. 412. Libri asperioribus numeris: surripui. 425. Libri ait te, pejore quidam numero. te sub ictu positum non liquescit. 427. pondo non elidendum. 428. Dure libri: I. sp. novum reconcinnari. Re- praepositio porrigi solet apud veteres. Postquam autem vulgaris ordo verborum obtinuit pro eleganti, et illud *επαγγέλλω* positum est a versificatore.

AN. Hoc est, quod olim clanculum ex armario.

Te subripuisse ajebas uxori tuae.

ME: Nunquam hercle factum est. AN. Non meministi, obsecro?

Redde igitur spinther, si non meministi. ME. Mane: 435

Imo equidem memini: nempe hoc est, quod ei dedi.

AN. Istud. ME. Ubi illae armillae sunt, quas una dedi?

AN. Nunquam dedisti. ME. Nam pol hoc una dedi.

AN. Dicam curare? ME. Dicto: curabitur.

Et palla et spinther faxo referantur simul. 440

AN. Amabo, mi Menaechme, inauris da mihi

Faciundas pondo duom numum, stalagma:

Ut te lubenter videam, quom ad nos veneris.

ME. Fiat. Cedo aurum: ego manupretium dabo.

AN. Da sodes abs te: post ego reddidero tibi. 445

ME. Imo cedo abs te. AN. Ego post tibi reddam duplex.

ME. Non habeo. AN. At tu, quando habebis, tum dato.

Numquid vis? ME. Haec me curaturum dicito, —

Ut, quantum possit quique liceant, veneant.

Jamne abiit intro? Abiit, operuit foris. 450

Di me quidem omnes adjuvant, augment, amant.

Sed quid ego cesso, dum datur mi occasio

Temptusque, abire ab his locis lenoniis?

Propera, Menaechme! fer pedem! confer gradum!

Demam coronam atque abiciam ad laevam manum: ut, 455

Si qui sequantur, hac me abuisse censeant.

Ibo et conveniam servom, si potero, meum:

Ut haec, quae bona di mihi danunt, ex me sciat.

MULIER. PENICULUS.

MU. Egone hic me patiar indu matrimonio, i. s. IV, 1.

Ubi vir conpilet clanculum, quidquid domi 460

Est atque ad amicam deferat? PE. Quin tu taces?

Manifesto faxo jam opprimes: sequere hac modo.

Pallam ad phrygionem cum corona ebrius

Ferebat, hodie tibi quam subripuit domo.

Sed eccam, coronam, quam habuit! Num mentior? 465

Hem, hac abiit, si vis persequi vestigiis.

434. factum non liquescit. 436. Asperioribus libri numeris: quod illi dedi. 455. Sic MSS. Y.: abiciam. 458. Αὐτῶνος libri: dant. 459. indu. Libri in, claudicante versu. MSS.: E. hic meduciār in m., forte versa, ut videtur, p littera in patiar. 463. Non liquescit cor.

Atque edepol, eocum, optume revortitur;
Sed pallam non fert. Mu. Quid ego nunc cum illoc agam?
Pz. Idem, quod semper: male habeas. Mu. Sic censeo.
Pz. Huc concedamus: ex insidiis aucupa. 470

MENAECHMUS. MULIER. PENICULUS.

ME. Ut hoc utimur maxume mere moro molestoque mul-
tum! b. s. IV, 2.

Atque uti quique sunt optumi, maxumi: c. t.

Morem habent hunc: clientis sibi omnes volunt

Esse multos; bonine an mali sint, id haud

Quaeritant: res magis quaeritur, quam, fides 475

Quojusmodi clueat. c. d. c.

Si est pauper atque haud malus: nequam habetur; b. t.

Sin dives malust: is cliens frugi habetur.

Qui nec leges neque aequom bonum usquam colunt, c. t.

Sollicitos patronos habent. b. tr. c. 480

Datum denegant, quod datum est, litum pleni, b. t.

Rapaces, viri fraudulent, b. tr.

Qui aut foenore aut perjuriis habent rem partam; i. tr. h.

Mens est in querelis. b. d.

Juris ubi dicitur dies: simul patronis dicitur: i. t. 485

Quippe qui pro illis loquantur, quae male fecerint. i. s.

Aut ad populum aut in jure res est aut ad judicem. t. t. c.

Sicut me hodie nimis sollicitum cliens quidam habuit,

as. t. d. i. h.

Neque, quod volui, agere quidquam licitum est: ita me

adtinuit, ita detinuit. i. t. h.

Apud Aedilis, proeliis factis plurimisque pessumisque, t. t. 490

Dixi causam; conditiones tetuli tortas, confragosas;

Aut plus aut minus, quam opus erat, multo controver-

siam t. t. c.

Duxeram: ut ne sponsio fieret. Quid illic? — Quid?

Praedem dedit;

Nec magis manifesto ego hominem unquam ullum teneri

vidi: t. t.

Omnibus malefactis testes tres aderant acerrumi. t. t. c. 495

476. V., immissa interpretatione: quam clientum (Pal. clien-
tum) fides. 477. Si corripiendum, non elidendum. 478. Ita Pa-
lat. V.: Si. 481. V.: litium. Alterum magis facit ad versum.
486. Sic MSS. V.: male quae. 487. pop. non liquescit. 489. Sic
vet. cod. Camer. V.: ita me detinuit. 490. proeliis legendum ut
proeljis. 491. Operarum vitio quaedam edd.: dixi. 493. Duxeram,
ex longa longiorum fecerant.

Di illunc omnes perdant (ita mi hunc hodie corruptit diem)
 Meque adeo, qui hodie forum unquam oculis inspexi meis!
 Diem corruptit! Optimum jussi adparari prandium;
 Amica expectat me scio. i. d.

Ubi primum licitum est: eloco properavi abire de foro. i. t. 500
 Irata est, credo, nunc mihi. Placabit palla, quam dedi,
 Quam hodie uxori abstuli atque huic detuli Erotio. i. s.
 Pz. Quid ais? Mu. Viro me malo male nuptam. as. 2 i. h.
 Pz. Satin' audis, quae illic loquitur? Mu. Satis. as. c. 2 i. h.
 Mz. Si sapiam: huc intro abeam, ubi mihi bene siet.

Mu. Mane: male erit potius! t. t. 505
 Nae illanc mecastor foeneratod abstulisti! Sic datur! i. t.
 Clanculum te istaec flagitia facere censebas potesse? t. t.
 Mz. Quid illuc est, uxor negoti? Mu. Men' rogas?

Mz. Vin' hunc rogem? i. t.
 Pz. Aufer hinc palpationes! — Perge tu. Mz. Quid tu
 mihi t. t. c.

Tristis es? Mu. Te scire oportet. Pz. Scit; sed dissimulat
 malus. 510

Mz. Quid negoti est? Mu. Pallam.... Mz. Pallam?
 Mu. Quidam pallam.... Pz. Quid paves?

Mz. Nil equidem paveo, nisi unum palla pallorem in-
 cutit.

Pz. At tu ne clam me comessis prandium! — Perge in
 virum!

Mz. Non taces? Pz. Non hercle vero taceo. — Nutat,
 ne loquar.

Mz. Non hercle ego quidem usquam quidquam nuto ne-
 que nicto tibi. 515

Mu. Nae ego mecastor mulier misera! Mz. Qui tu mi-
 sera es, mi expedi!

Pz. Nihil hoc confidentius, qui, quae vides, ea pernegat!

Mz. Per Jovem deosque omnis adjuro, uxor (satin' hoc
 est tibi?);

Me isti non nutasse. Pz. Credit jam tibi de isto; illuc
 redi!

Mz. Quo redeam ego? Pz. Equidem ad phrygionem cen-
 seo et pallam refer! 520

Mz. Quae istaec palla est? Mu. Taceo jam: quando hic
 rem non meminit suam.

Mz. Num quis servorum deliquit? num ancillae aut ser-
 vi tibi

498. V.: corrupti. 515. Soloece libri: comesses. 519. V.: istis.
 520. Sic vett. V.: censeo. i, p. r.

Responsant? Eloquere. Impune non erit. PE. Nugas agis.

ME. Tristis admodum es. Non mi istuc satis placet.

PE. Nugas agis.

ME. Certe familiarium aliquoi irata es. PE. Nugas agis. 525

ME. Num mihi es irata saltem? PE. Nunc tu non nugas agis.

ME. Non edepol deliqui quidquam. PE. Hem, rursum nunc nugas agis.

ME. Dic, mea uxor, quid tibi aegre est. PE. Bellus blanditur tibi!

ME. Potin', ut mihi molestus ne sis? num te adpello?

ME. Aufer manum!

PE. Sic datur! Properato absente me comesse prandium, 530

Post ante aedis cum corona me derideto ebrius!

ME. Neque edepol ego prandi neque hodie huc intro tetuli pedem.

PE. Tun' negas? ME. Nego hercle vero. PE. Nihil hoc homine audacius.

Non ego te modo hic ante aedis cum corona florea

Vidi adstare, quom negabas, mi' esse sanum sinciput? 535

Et negabas, me novisse: peregrinum aibas esse te.

ME. Quin ut dudum devorti abs te, redeo nunc demum domum.

PE. Novi ego te. Non mihi censebas esse, qui te ulciscer:

Omnia hercle uxori dixi. ME. Quid dixisti? PE. Nescio.

Ipsus eam roga. ME. Quid hoc est, uxor? quidnam hic narravit tibi? 540

Quid id est? — Quid taces? quin dicis, quid sit?

MU. Quasi tu nescias,

Me rogas! ME. Pol haud rogem te, si sciam. PE. O hominem malum!

Ut dissimulat! Non potes celare: rem novit probe:

Omnia hercle ego edictavi. ME. Quid id est? MU. Quando nil pudet

Neque tua voluntate ipse vis profiteri: audi atque ades! 545

Et quid tristis et quid hic mihi dixerit, faxo scias.

Palla mihi est domo subrepta. ME. Palla subrepta est mihi?

525. Sic Palat. et edd. mediae. V.: Ceterum fam. 541. Male etiam post hunc versum inseritur 547. hoc modo: — nescias. Palla etc. Correxerit Acid. 545. V.: novi. Idem emendator. 547. Ita MSS. V.: P. est mihi d. s. Legitur quôquid: P. s. est tibi? cui quaestioni non convenit id, quod subicit parasitus.

Pz. Viden', uti scelestus captat? Huic subrepta est, non tibi:

Nam profecto tibi subrepta ei esset, salva nunc foret.

Mz. Nil mihi tecum est. Sed tu quid ais? **Mv.** Palla, inquam, periit domo. 550

Mz. Quis eam subripuit? **Mv.** Pol istuc ille scit, qui illam abstulit.

Mz. Quis hic homo est? **Mv.** Menaechmus quidam.

Mz. Edepol factum nequiter!

Quis is Menaechmust? **Mv.** Tuistic, inquam. **Mz.** Egone?

Mv. Tu! **Mz.** Quis arguit? i. t.

Mv. Egomet. **Pz.** Et ego. Atque huic amicae detulisti

Erotio. t. t. c.

Mz. Egon' dedi? **Pz.** Tu, tu istic, inquam! Vin' adferri noctuam, i. t. 555

Quae Tu Tu usque dicat tibi? nam nos jam defessi sumus. t. t. c.

Mz. Per Jovem deosque omnis adjuro, uxor (satin' hoc est tibi?),

Non dedisse. **Pz.** Imo hercle vero, nos non falsum dicere.

Mz. Sed ego illanc non condonavi; sed sic utendam dedi.

Mv. Equidem ecastor tuam nec chlamydem do foras nec pallium 560

Quoiquam utendum. Mulierem aequom est vestimentum muliebre

Dare foras, virum virile. Quin refert pallam domum?

Mz. Ego faxo referetur. **Mv.** Ex retua, ut opinor, feceris:

Nam domum nunquam introdibis, nisi feres pallam simul.

Eo domum. **Pz.** Quid mihi futurum est, qui tibi hanc operam dedi? 565

Mv. Opera reddetur, tibi quando quid erit subreptum domo.

Pz. Id quidem edepol nunquam erit: nam nihil est, quod perdam, domi.

Cum virum, cum uxorem, di vos perdant! Properabo ad forum:

Nam ex hac familia me plane excidis intellego.

Mz. Male. mihi uxor se fecisse censet, quom excludit foras, 570

Quasi non habeam, quo intromittar, alium meliorem locum.

Si tibi displiceo: patiundum; at placuero huic **Erotio**,

565. Mirifice libri: — simul. **Mz.** Ego domum? 570. Male libri: seise.

Quae me non excludet ab se, sed apud se occludet domi.
Nunc ibo; orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum
dedi.

Aliam illi redimam meliorem. Heus, ecquis hic est jani-
tor?

Aperite atque Erotium aliquis evocate ante ostium.

575

EROTIUM. MENAECHMUS.

ER. Quis hic me quaerit? ME. Sibi inimicus mage quam de
aetati tuae, i. t. IV, 3.

ER. Mi Menaechme, cur ante aedis adstas? Sequere intro.

ME. Mane. t. t. c.

Scin', quid est, quod ego ad te venio? ER. Scio: ut tibi
ex me sit volup. as. t. d. i. d.

ME. Imo edepol pallam illam, amabo te, quam tibi du-
dum dedi, t. t. c. 580

Mihi eam redde: uxor rescivit rem omnem, ut factum
est, ordine.

Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam voles.

ER. Dedi equidem illanc, ad phrygionem ut ferres, tibi
paulo prius,

Et illud spinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret novom. i. t.

ME. Mihi tu ut dederis pallam et spinther? Nunquam
factum. Relege res: 585

Nam ego quidem postquam illam dudum tibi dedi atque
abii ad forum:

Nunc redeo, nunc te postilla video. ER. Video, quam
rem agis:

Quae commisi, ut me defrudes, ad eam rem adfectas viam.

ME. Neque edepol te defrudandi causa posco. Quin tibi

Dico, uxorem rescivisse. ER. Nec te ultro oravi, ut da-
res: 590

Tute ultro ad me detulisti. Dedisti eam dono mihi;
as. t. d. i. d.

Eandem nunc repositis. Patiar! tibi habe! aufer! utere i. t.

Vel tu, vel tua uxor! veletiam in oculos conpingite! t. t. c.

Huc post hunc diem pedem intro non feres tu, ne sis
frustra: t. t.

577. Libri minus sapientiae: quam. Notum quande vel ex Lu-
cretio. 585. Sic Palat. V.: Mihi ut tu, quod minus elegans. Pro
Relege res MSS. relegeris, vel relegeris, ut Decurt. Sequimur Gru-
terum et Taubmannum. 589. V. defraudandi. Nostrum habetur
in Palatino libro.

Quando tu me bene merentem tibi habes despiciatui. t. i. c. 595
 Nisi feres argentum: frustra me ductare non potes!
 Aliam posthac invenito, quam tu habeas frustratui!
 Mx. Nimis iracunde hercle tandem! — Heus tu, tibi dico,
 mane!

Redi! Ea. Etiam adtas? Etiam audes mea reverti gratia?
 Mx. Abiit intro, occlusit aedis. Nunc ego sum exclusi-
 sumus: 600

Neque domi neque apud amicam mihi jam quidquam
 creditur.

Ibo et consulam hanc rem amicos, quid faciendum censeant.

MENAECHMUS SOSICLES. MULIER.

Mx. Nimis stulte dudum feci, quom marsupium i. s. IV, 4
 Messenioni cum argento concedidi!

Inmersit aliquo sese, credo, in ganeum. 605

Mu. Provisam, quam mox vir meus redeat domum.

Sed eccum video! Salva sum: pallam refert.

Mx. Demiror, ubi nunc ambulet Messenio.

Mu. Adibo atque hominem accipiam, quibus dictis meret.
 Non te pudet prodire in conspectum meum, 610

Flagitium hominis, cum istoc ornatu? Mx. Quid est?

Quae res agitat te, mulier? Mu. Etiamne, impudens,

Mutire verbum unum audes aut mecum loqui?

Mx. Quid tandem admisi in me, ut loqui non audeam?

Mu. Rogas me? Hominis impudentem audaciam! 615

Mx. Non tu scis, mulier, Hecubam quapropter canem

Graji esse praedicabant? Mu. Non equidem scio.

Mx. Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis:

Omnia mala ingerebat, quemquem adspexerat:

Itaque adeo jura coepta appellari est Canes. 620

Mu. Non ergo istaec flagitia possum perpeti:

Nam me aetatem viduam esse mavelim,

Quam istaec flagitia tua pati, quae tu facis.

Mx. Quid id ad me, tun' te nuptam possis perpeti,

An sis abitura a tuo viro? An mos hic ita est, 625

Peregrino ut advenienti narrent fabulas?

Mu. Quas fabulas? Non, inquam, patiar praeterhac,

603. Palat.: *ambulan*. 611. *Flag.* non *eliditur*. 615. Ita Pa-
 lat. V.: *unum verb.*, numeris pessimis. 615. Sic MSS. V.: *o hom.*
 620. Sic MSS. a manu 1. V.: *Canis*. 621. MSS.: *Non ego ista*
hec fl. V.: *Non istaec ego fl.* Saepius mixta *ago*, *ergo* et similia.
 622. *vid.* non magis liquescit quam *me et rem* 630.

Quin vidua vivam, quam tuos mores perferam!
 ME. Mea quidem hercle causa vidua vivo
 Vel usque dum regnum obtinebit Jupiter. 630
 MU. Hanc mihi negabas dudum subripuisse te;
 Nunc eandem ante oculos attines! Non te pudet?
 ME. Heu hercle, mulier, multum et audax et mala es,
 Tū' tibi subreptam hanc dicere audes, quam mihi
 Dedit alia mulier, ut concinnandam darem? 635
 MU. Nae istuc mecastor jam patrem arcessam meum.
 Atque enarrabo tua flagitia, quae facis!
 I, Decio, quaere meum patrem, tecum simul
 Ut veniat ad me: ita rem esse dicito.
 Jam ego aperiam istaec tua flagitia! ME. S. Sana' es? 640
 Quae mea flagitia? MU. Quom pallam atque aurum meum
 Domo tuae supillas uxori et tuae
 Degeris amicae! Satin' haec recte fabulor?
 ME. Quaeso hercle, mulier, si scis, monstra, quod bibam.
 Tuam qui possim perpeti petulantiam! 645
 Quem tu hominem med arbitrare, nescio;
 Ego te simitu novi cum Parthaone.
 MU. Si me derides, at pol illum non potes,
 Patrem meum, qui huc advenit! Quin respicis?
 Novissin' tu illum? ME. Novi cum Calcha simul. 650
 Eodem die vidi illum, quo te ante hunc diem.
 MU. Negas novisse me? negas patrem meum?
 ME. Idem hercle didici, si avum vis adducere.
 MU. Ecce pariter hoc atque alias res soles.

SENEA. MULIER. MENAECHMUS SOSTICLES.

SE. Utaetas mea est atque ut hoc usus factus est, b. t. IV. 653
 Gradum proferam, progredi propèrabo;
 Sed id quam facile sit mi, haud sum falsus: as. a. i. h.
 Nam pernicitas deserit, consitus sum b. t.
 Senectute, onustum gero corpus, vires
 Relinquere. Ut aetas mala est merx mala ergo! 660
 Nam res, plurimas pessimas, quom advenit, fert,
 Quas si autumem omnis, nimis longus sermo est. as. a. i. h.
 Sed haec res mihi in pectore et corde curae est, b. t.
 Quidnam hoc sit negoti, b. d.

660. V. : merx mala est, ergo. MSS. : m. m. ergo. Vett. edd. :
 est, ergo. Monnit Guil. Quaest. in Men. c. 3. Ergo revera. 661.
 Sic initio vol. lib. Camer., teste Pareo V. : affert. 662. Sic vett.
 V. : sermo sit

Quod filia sic repente expetiit me, ut ad sese irem, as. 2^a an. 665

Nec, quid id sit, mihi certius facit, as. 2^a t. h.

Quid velit, quid me arcessat. Verum propemodum as. 2^a ith.

Jam scio, quid siet re: ith.

Credo cum viro litigium natum esse aliquod. as. 2^a ith.

Ita istaec solent, quae viros subservire b. t. 670

Sibi postulant; dote fretae, feroces.

Et illi quoque haud abstinere saepe culpa;

Verum est modus tamen, quoad pati uxorem oportet;

Nec pol. filia unquam patrem arcessit ad se, as. 2^a ith.

Nisi si aut quid commisit, aut est jurgi causa.

Sed id, quidquid est, jam sciam. Atque ecce me ampe b. t. 675

Ante aedis et ejus virum tristem video.

Id est, quod suspicabar.

an.

Adpellabo hanc. Mu. Ibo advorsum. Salve multum, mi

pater.

t. t. c.

Sz. Salva sis. Salven' advenio? salven' arcessi jubes?

Quid tu tristis es? quid ille autem abs te iratus destitit? 680

Nescio quid vos velitati estis inter vos duo.

Loquere, uter meruistis culpam, paucis; non longos logos,

Mu. Nusquam equidem quidquam deliqui (hoc primum

te absolvo, pater);

Verum: vivere hic non possum neque durare ullo modo:

Proin tu me hinc abducas. Sz. Quid istuc autem est?

Mu. Ludibrio, pater, 685

Habeor. Sz. Unde? Mu. Ab illo, quoi me mandavisti, meo

viro.

Sz. Ecce autem litigium! Quotiens tandem edixi tibi,

Ut caveres, neuter ad me iretis cum querimonia?

Mu. Qui istuc, mi pater, cavere possum? Sz. Men' inter-

rogas?

Mu. Nisi nevis. Sz. Quotiens monstravi tibi, viro ut mo-

rem geras:

690

Quid ille faciat, ne id observes, quo eat, quid rerum

gerat?

i. t.

Mu. At enim ille hinc amat meretricem ex proximo...

Sz. Sane sapit, t. t. c.

Atque ob istam industriam etiam faxo amabit amplius.

Mu. Atque ibi potat. Sz. Tuan' quidem ille causa potabit

minus,

665. Soloece libri: *expetit*. 674. V.: *Nisi aut quid commissi*.
681. Ita Non. V: *quos*. 687. Ita Pal. V: *edixi tandem*. *Tandem*
non eliditur, id quod ignorantes verba transposuerunt. 689. Sic
idem codex. V.: *Qui ego istuc*, corrupto quidem metro.

Si illic, sive alibi jubebit? Quae haec, malum, impudentia est? 695

Una opera prohibere, ad coenam ne promittat, postules, Neve quemquam accipiat alienum apud te. Serviren' tibi Postulas viros? Dare una opera pensum postules, Inter ancillas sedere jubeas, lanam carere.

Mu. Non equidem mihi te advocatum, pater, adduxi, sed viro. 700

Hinc stas; illinc causam dicis. Sz. Si ille quid deliquerit: Multo tanto illum adCUSabo, quam te adCUSavi, amplius. Quando te auratam et vestitam bene habet, ancillas, penum, Recte praehibet: melius sanam est, mulier, mentem sumere. **Mu.** At ille suppilat mihi aurum et pallas ex arcis domo;

i. t. 705

Me despoliat; mea ornamenta clam me ad meretrices degerit. as. t. d. i. d.

Sz. Male facit, si istuc facit; si non facit, tu male facis, t. t. c. Quae insontem insimules. **Mu.** Quin etiam nunc habet pallam, pater,

Et, quod ad hanc detulerat, spinther: nunc, quia rescivi, refert.

Sz. Jam ego ex hoc, ut factum est, scibe: ibo ad hominem atque alloquar. 710

Dic mi istuc, Menaeche, quod vos dissertatis: ut sciam. Quid tu trux es? quid illanc autem abs te iratam destituis? t. t.

Mz. Quisquis es, quidquid tibi nomen est, senex: summum Jovem t. t. c.

Deosque de testis . . . Sz. Qua de re aut quous re rerum omnium?

Me. Me neque isti male fecisse mulieri, quae me arguit 715 Hanc domo ab se subripuisse atque abstulisse dejerat.

Si ego intra aedis hujus unquam, ubi habitat, penetravi pedem:

Omnium hominum exopto ut fiam miserorum miserrimus! Sz. Sanun' es, qui istuc exoptes aut neges, te unquam pedem In eas aedis intulisse, ubi habitas, insanissime? 720

695. Libri versu impingente: Sive illic. 701. Palat.: *carpere*. 705. *Pallas* MSS., non *pallam*, sicut vulgo. Domo Guil. Verissim. 2, 13: V.: *modo*. Saepius haec permixta. Cf. 716. 709. Libri: Et *spinther*, quod ad h. det.: nunc, q. r., r. Fort.: Et *sp.*, q. ad h. *detulerat*; nunc, quoniam r., r., qui versus fuerit jamb. tetram. 712. MSS.: Quid tu tris es? V.: Q. tu tristis es? Non liquescit autem. 714. Pal.: *Deos quedetestes*, neque aliter MS. vet. Camer. a. m. 1, unde Gruter. et Par.: *D. de testis*. Recte. V. tamen: *D. detestor*. 717, 719. Habetur *pedem*, in edd. mediis.

ME. Tun', senex, ais habitare med in illis aedibus?

SE. Tu negas? ME. Nègo hercle vero. MU. Nimum hoc ludicare negas,

Nisi quo nocte hac emigrasti. SE. Concede hac, sis, filia. — Quid tu ais? num hinc emigrasti? ME. Quem in locum aut quam ob rem, obsecro?

SE. Non edepol scio. MU. Ludit te hic profecto, SE. Nè tu te tenes? — 725

Jam vero, o Menaechme, satisjocatus es: nunc hanc rem age.

ME. Quaeso, quid mihi tecum est? unde aut quis tu homo es? Tibi aut adeo isti, t. t.

Quae mihi molesta est . . . ! SE. Quomodo? i. d.

MU. Viden' tu illi oculos virere? ut luridus exoritur colos Ex temporibus atque fronte! ut oculi scintillant, vide!

t. t. c. 730

ME. Hei mihi, insanire me ajunt, ultro quom ipsi insaniunt!

MU. Ut pandiculans oscitatur! Quid nunc faciam, mi pater?

SE. Concede huc, mea nata, ab istoc quam potest longissime!

ME. Quid mihi melius, quam, quando illi me insanire praedicant.

Ego med adsimulem insanire: ut illos a me absterream? 735

Evie atque, heu! Bromie, quome in silvam venatum vocas?

Audio; sed non abire possum ab his regionibus:

Ita illaec me ab laeva rabiosa femina adservat canis; i. t.

Post autem illic hircus salius, qui saepe aetate in sua t. t. c.

Perdidit civem innocentem falso testimonio, 740

SE. Vae capiti tuo! ME. Ecce, Apollo mi ex oraculo imperat,

Ut ego illic oculos exuram lampadibus ardentibus!

MU. Perii, mi pater, minatur mihi oculos exurere!

721. Palat.: Immo hec eludere neget. Ludicare est a Pareo. Camer. conjectura ἀνέτρεα dederat Nimio haec impudenter negas.

724. quam legitur in edd. veteribus. 726. V.: I verò, Men. 728. Sic vett. Male Camer.: — es? quid feci ego Tibi etc. 728. V.:

quoque modo, et haec quoque verba adolescenti tribuuntur. 726. V.: I, verò, Men. 729. tu non liquescis. Palat.: oculos jure reu-

niridis e. c. Sed rasum est in postremis quahus litteris vocabuli

viridis. Recte luridus positum a me censeo, cum obsoletum lu-

ridis placuisset Meursio, sed frustra. Cf. Capt. 522. 731. v. le-

gitur post 743. 732, 33. Hi versus post 735. immittuntur. Utrum-

que vitium dudum est cum animadvertit Acid. Legitur autem

vulgo potes 733., sed vet. Camerarii. liber ostendebat potest, fieri

potest, quod melius. 736. Decurt.: Eubi atque heu bromie. Simi-

literque vet. Camerarianus. V.: Euae, Euae, Bromie. 739. Ita

Palmer. Spicil. fol. 147. Palat.: illi circo salua. V.: illic hircus

alius.

Sz. Filia, heus! **Mv.** Quid est? quid agimus? **Sz.** Quid, si ego huc servos cito?

Ibo: adducam, qui hunc hinc tollant et domi devinciant, 743
Priusquam turbarum quid faciat amplius. **Me.** Enimvero, nisi
Occupo aliquod mihi consilium: hi me domum ad sese auferent. —

Pugnis me vetastin' hujus ori quidquam parcere?

Ni jam ex meis oculis abscedat in malam magnam crucem:

Faciam, quod jubes, Apollo! **Sz.** Fuge domum quantum potest: 750

Ne hic te obtundat! **Mv.** Fugio. Amabo, adserva istunc, mi pater:

Ne quo hinc abeat! Sumne ego mulier misera, quae illaec audio?

Me. Haud male illanc a me amovi; nunc hunc inpurissimum, Tremulum, barbatum Tithonum, Cygno qui cluet patre, Ita mihi imperas, ut ego hujus membra atque ossa atque artua 755

Conminuam illo scipione, quem ipse habet? **Sz.** Dabitur malum,

Me quidem si attigeris, aut si propius ad me accesseris!

Me. Faciam, quod jubes: securim capiam ancipitem atque hunc senem

Ossum fini dedolabo assulatim viscera!

Sz. Enimvero illud praecavendum est atque adcurandum mihi: 760

Sane ego illunc metuo, ut minatur, ne quid malefaxit mihi.

Me. Multa mihi imperas, Apollo! Nunc equos junctos jubes Capere me indomitos, ferocis, atque in currum inscendere: Ut ego hunc proteram leonem vetulum, olentem, edentulum? 765

Jam adstiti in currum; jam lora teneo; jam stimulum in manu est! 765

Agite, equi! facitote sonitus ungularum adpareant.

Cursu celeri! facite inflexa sit pedum pernecitas!

Sz. Mihin' equis junctis minare? **Me.** Ecce Apollo denuo!

Me jubes facere inpetum in eum, qui hic stat, atque occidera? —

747. V.: se. 748. Palat.: P. meutos sin h. ore q. p. V.: P. me vetas in h. ore. 754. Tithonum Meurs. Exercitatt. crit. ad Mon. cap. 2. V.: Titanum. MS. Berchem. apud Palmerium et Priscian. lib. 6. p. 688. Putsch.: Cygno qui cluet (Prisc. corrupte lucet) patre. V.: C. prognatum patre. 759. Ita Gronov. MSS. Senem osse, vel Sene mosse, fini ded. V.: Exossabo, dein ded. 764. Ita Guil. Quaest. in Men. c. 3. MSS.: etulum. V.: Gaetulum.

Sed quis hic est, qui me capillo hinc de curru deripit? 770
Inperium tuum demutat atque dictum Apollinis!

Sz. Heu morbum hercle acrem ac durum! Di, vestram
fidem, i. a.

Eel hic, qui insanit, quam valuit paulo prius!

Vi derepente tantus morbus incidit!

Ibo atque arcessem medicum jam quantum potest. 775

Mz. Jamne isti abierunt, quaeso, ex conspectu meo,

Qui me vi cogunt, valius ut vesaniam?

Quid cesso abire ad navem, dum salvo licet?

Vosque omnis quaeso, si senex venerit,

Ne me indicetis, qua platea hinc aufugerim. 780

S E N E X.

Lumbi sedendo, oculi expectando dolent, i. a. V, 1.

Manendo medicum, dum se ex opere recipiat.

Odiosus tandem vix ab aegrotis venit;

Ait se obligasse crus fractum Aesculapio,

Apollini autem brachium. Nunc cogito. 785

Utrum me dicam medicum ducere, an fabrum.

Atque eocum incedit. Move formicinum gradum!

M E D I C U S. S E N E X.

Mz. Quid illi esset morbi, dixeras? Narra, senex. i. a. V, 2.

Num lartuatus aut cecritus? Fac sciam.

Num eum veteris aut aqua intercus tenet? 790

Sz. Quin ea te causa duco, ut id dicas mihi!

Atque illum ut sanum facias. Mz. Perfacile id quidem est.

Sanum futurum, mea ego id promitto fide.

Sz. Magna cum cura ego illum curari volo.

Mz. Quin suspirabit plus sexcentos in dies: 795

Ita illunc cum cura ego magna curabo tibi.

Atque eocum ipsum hominem! Observemus, quam rem agat.

777. Libri numeris pessimis: ut *pal. insaniam?* 781. Hic in-
eipiendus actus quintus, cujus haec male numeratur scena tertia.
Satis est verbo indicasse. Legitur autem in vulgatis libris *spe-*
cando, sed in MSS. *expectando*. Cf. Capt. 661. 787. Ita Palat.
aliique cod., ut monet Sciopp. Susp. Lect. 5, 1. Vulgo: *movet*.
795. Inepte libri: *Q. suspirabo pl. sexcenties in die*.

MENAECHMUS. SENEX. MEDICUS.

ME. Edepol nae hic dies pervorsus atque advorsus mi ob-
tigit: t. t. c. V, 3.

Quae me clam ratus sum facere, omnia ea fecit palam
Parasitus, qui me conplevit flagiti et formidinis, 800
Meus Ulixes, quo qui regi tantum concivit mali.

Quem ego hominem, si quidem vivo, vitam evolvam sua?
Sed ego stultus sum, qui illius esse dico, quae mea est:
Meo cibo et sumtu educatust. Anima privabo virum!
Condigne autem haec meretrix fecit, ut mos est meretri-
cius: 805.

Quia rogo pallam, ut referatur rursum ad uxorem meam,
Mihi se ait dedisse. Heu, edepol nae ego homo vivo miser!
SE. Audin', quae loquitur? MED. Se miserum praedicat.
SE. Adeas velim.

MED. Salves sis, Menaechme. Quaeso, cur apertas brachium?
Non tu scis, quantum isti morbo nunc tuo facias mali. 810
ME. Quin tu te suspensis? SE. Ecquid sentis?

MED. Quidni sentiam?
Non potest haec res ellebori jugere obtinerier.
Sed quid ais, Menaechme? ME. Quid vis? MED. Dic
mihi hoc, quod te rogo:

Album an atrum vinum potas? ME. Quin tu is in malam
cruce?

SE. Jam hercle insanire coepit primulum. ME. Quin tu
me interrogas, i. t. 815

Purpureum panem an puniceum soleam ego esse, an lu-
teum? t. t. c.

Soleamne esse avis squamosas, piscis pennatos? SE. Papae,
Audin' tu, ut deliramenta loquitur? Quid cessas dare
Potionis aliquid, priusquam percipit insania?

MED. Mane modo: etiam percontabor alia. SE. Occidis
fabula. 820

MED. Dic mihi hoc: solent tibi unquam oculi duri fieri?
ME. Quid? tu me locustam censes esse, homo ignavissime?

MED. Dic mihi, en unquam intestina tibi crepant, quod
sentias.

ME. Ubi satur sum: nulla crepitant; quando esurio: tum
crepant.

MED. Hoc quidem edepol haud pro insano verbum respondit
mihi. 825

799. Verbum facere non liquescit. 808. Fort. hemonem. Nunc
ega non est elidendum. Legitur etiam: vita devolvam. Sed MSS.:
vita evolvam. 820. V.: percont. SE. alia o. f. 822. Libri minus
recte; tu. 823. unquam non eliditur.

Perdormiscin' usque ad lucem? facilen' tu dormis cubans?

ME. Perdormisco, si resolvi argentum quoi ego debeo.

Qui te Jupiter dique omnes, percontator, perdunt!

MED. Nunc homo insanire occeptat. De illis verbis cave tibi!

SE. I! modestior nunc quidem est de verbis, praeut dudum fuit. 830

Nam dudum uxorem suam esse ajebat rabiosam canem.

ME. Quid ego dixi? SE. Insanis, inquam. ME. Egone?

SE. Tu istic, qui mihi

Etiam me junctis quadrigis minitatus prosternere.

Egomet haec te vidi facere: egomet haec ted arguo.

ME. At ego te sacram coronam subripuisse scio Jovis; 835

Et ob eam rem in carcerem ted esse compactum scio;

Et postquam es emissus, caesum virgis sub furca scio;

Tum patrem occidisse et matrem vendidisse etiam scio.

Satin' haec pro sano maledicta maledictis respondeo?

SE. Obsecro hercle, medice, propere, quidquid facturus face! 840

Non vides hominem insanire? MED. Scin', quid facias optimum?

Ad me face uti deferatur. SE. Itane censes? MED. Quippini?

Ibi meo arbitrato potero curare hominem. SE. Age, ut lubet.

MED. Elleborum potabis faxo aliquos viginti dies.

ME. At ego te pendentem fodiam stimulis triginta dies. 845

MED. I, arcesse homines, qui illunc ad me deferant!

SE. Quot sunt satis? i. t.

MED. Proinde ut insanire video, quatuor; nihilo minus, t. t. c.

SE. Jam hic erunt. Adserva tu istunc, medice, MED. Imo iho domum:

Ut parentur, quibus paratis opus est. Tu servos jube

Hunc ad me ferant. SE. Jam ego illic faxo erit. MED. Abeo.

SE. Vale. 850

ME. Abiit socerus, abiit medicus; nunc solus sum. Proh

Jupiter, as. t. d. i. h.

Quid illuc est, quod med hice homines insanire praedicant? i. t.

Nam equidem, postquam gnatus sum, nunquam aegrotavi unum diem; t. t. c.

Neque ego insanio neque pugnas neque ego litis coespio:

837. V. abest ego; sed Innt. Ald.: Ego perdorm. 830. MSS. Immonester nunc. V. Imo mod. I refellentis est, ut Abi etc. 842. Ita Decurt. V. Quippe ni? 848. Ita Pal. et vet. quaedam edd. V. imo ego iha d. 853. Non legitur in Pal.

Salvus salvos alios video; novi homines, adloquor. 855
 An illi perperam insanire me ajunt, ipsi insaniunt? i. t.
 Quid ego nunc faciam? Domum ire cupio: at uxor non
 sinit; t. t. c.
 Huc autem nemo intromittit. Nimis proventum est ne-
 quiter:
 Hic ero usque. Adnoctem saltem, credo, intromittar domum.

M E S S E N I O.

Speciâmen bono servo id est, qui rem herilem b. t. V, 4. 860
 Procurat, videt, conlocat cogitatque,
 Ut absente hero diligenter tutetur,
 Quam si ipse adsit, aut rectius. b. tr. c.
 Tergum quam gulam, quam ventrem crura oportet as. 2 ith.
 Potiora esse, quoi cor modestum est. b. tr. 865
 Recordetur, id, qui nihili sunt, quid iis preti t. tr. h.
 Detur ab suis heris, ignavis, improbis viris: t. t. c.
 Verbera, compedes, molae, magna lassitudo, as. t. d. i. h.
 Fames, frigus durum. b. d.
 Haec pretia sunt ignaviae. Id ego male malum metuo. i. t. c. 870
 Propterea bonum esse certum est potius quam malum: t. tr. h.
 Nam mage multo patior facilius verba; verbera ego odi,
 as. t. d. i. d. c.
 Nimioque edo lubentius molitum, quam molitum prae-
 hibeo. i. t.
 Propterea heri imperium exsequor bene et sedate servio.
 Atque id mihi prodest. i. h. 875
 Alii ita, ut in rem esse ducunt, sint; ego ita ero, ut me
 esse oportet: i. t. h.
 Metum ut mi adhibeam, culpam abstineam, hero ut om-
 nibus in locis sim praesto.
 Servi, qui culpa carent et metuont, t. tr. br.
 Hi solent heris esse utibiles. Nam illi, as. 2 ith.
 Qui nil metuont, postquam est malum promeritum, 880

855. novi non liquescit. 856. Sic MSS. V.: An qui perp.
 857. at. ahest ab eodem. 862. Ita Junt. et. Ald. V.: Ut a. h. rem
 heri dil. tut., obscuro quidem metra, nec sine suspitione interpo-
 lationis, cum legerimus modo rem herilem. 865. Inepte libri:
 modeste situm est. 875. Edd.: alii sese (?) ita ut in r. esse d.,
 sint etc. Pal.: aliis ita esse, ut inv. e. ducunt. Sin ego ero ut me
 e. op. met. id mihi etc. 880. V.: p. est, quando herus, quod strenue
 faciam, pr. exs. Sed Pal.: p. est, q. ceruso faciam pr. exs. Cf.
 Sciopp. Susp. L. 5, 1.

Metuont. Metuam haud multum. Prope est, quando herus ob

Facta pretium exsolvat. ith.
Eo exemplo servio, tergi ut in rem esse arbitror. as. t. d. i. d. br.
Postquam in tabernam vasa et servos conlocavi, ut juss-
erat: i. t.

Ita venio advorsum. Nunc foris pultabo: adesse ut me
sciat, 885

Atque virum ex hoc saltu damni salvom ut educam foras. t. t. c.
Sed metuo, ne sero veniam depugnato proelio.

SENEX. MENAECHMUS. LORARI. MESSENIO.

Sx. Per ego vobis deos atque homines dico, ut imperium
meum t. t. c. V, 5

Sapienter habeatis curae, quae imperavi atque impero:
Facite illic homo jam in medicinam ablatus sublimis siet, 890
Nisi quidem vos vostra crura aut latera nihili penditis!
Cave quisquam, quod illic minitetur, vestrum flocci fecerit!
Quid statis? quid dubitatis? Jam sublimem raptum
oportuit! i. t.

Ego ibo ad medicum: praesto ero illi, quem venietis.
Mx. Occidi!

Quid hoc est negoti? quid illice homines ad me currunt,
absecro? 895

Quid vultis vos? quid quaeritis? qui me circumstistis?
Quorapitis me? quo fertis me? Perii! Obsecro vestram fidem.
Epidamnienses, subvenite, cives! Quin me mittitis?

Mxs. Proh di immortales, obsecro, quid ego oculis adspicio
meis?

Herum meum indignissime nescio quid sublimem fe-
runt! 900

Mx. Equis suppetias mihi audet ferre? Mxs. Ego, here,
audacissime. t. t. c.

O facinus indignum et malum, Epidamnii cives, herum i. t.

885. In universum monendum est de hoc cantico, non liques-
cere vocabula ignaviae 870., rem 876., Nam 879., postquam 880.,
Prope et quando 881., denique Eo et tergi 883. Nihil frequentius
cessante ecthlipsi apud hunc nostrum. 886. Vulgo: — sciat.
Neque utrum ex h. s. d. salvom scio eliotiam foras. Pal.: — sa-
luum ut eduo anfora, Sarrac. Utque, i. e. Atque, ut Gron. vidit
Educam recte Pareus; virum pro-utrum monstrante ipsa senten-
tia perscripsi. 892. Sic MSS. V.: illic. 895. Fort.: — negoti
quod etc. 899. Ita Pal. V.: afferre. 902. Sic et Pal. et vet.
edd. V.: Epidamni.

Meum hic in pacato oppido luci deripier in via,
 Qui liber ad vos venerit! i. d.
 Mittite istunc! Mx. Obsecro te, quisquis, operam ut des
 mihi, t. t. c. 905
 Neu sinas in me insignite fieri tantam injuriam!
 Mxs. Imo et operam dabo et defendam et subvenibo se-
 dulo! i. t.
 Nunquam te patiar perire! me perire est aequius. t. t. c.
 Eripe oculum isti, ab humero qui tenet te, here, te obsecro!
 Hisce ego jam sementem in ore faciam pgnosque ob-
 seram. 910
 Maxumo malo hercule hodie vostro istunc fertis! Mit-
 tite! as, t. d. i. d.
 Mx. Teneo, ego huic oculum. Mxs. Face ut oculi locus in
 capite adpareat! t. t. c.
 Vos scelesti, vos rapaces, vos praedones! Lo. Pefimus,
 Obsetro, hercle! Mxs. Mittite ergo! Mx. Quid me vobis
 tactio est?
 Pette pugnīs! Mxs. Agite, abite, fugite hinc in malam
 crucem! 915
 Hem tibi etiam, quia postremus cedis, hoc praemi feres!
 Nimis autem bene commentavi ora atque ex mea sen-
 tentia. as. t. d. i. d.
 Edepol, here, nae tibi suppetias tempore adveni modo. t. t. c.
 Mx. Attibi di semper, adulescens, quisquis es, faciant bene?
 Nam absque te esset, hodie nunquam ad solem occasum
 viverem. 920
 Mxs. Ergo edepol, si recte facias, o here, me emittas manu.
 Mx. Liberem ego te? Mxs. Verum: quandoquidem, here,
 te servavi. Mx. Quid est,
 Adulescens? Erras. Mxs. Quid? erro? Mx. Per Jovem ad-
 juro patrem.
 Med herum tuom non esse. Mxs. Non taces? Mx. Non
 mentior;
 Nec meus servos unquam tale fecit, quale tu mihi. 925
 Mxs. Sic sine igitur, si tuom esse negas me, abire liberum.
 Mx. Mea quidem hercle causa liber esto atque ito, quo volas.
 Mxs. Nempe jubes? Mx. Jubeo hercle, si quid imperi est
 in te mihi.
 Mxs. Salve, mi patrone. SERVOS ALIUS. Quom tu liber es,
 Messenio,

905. Ita vetus cod. Camer. V.: quisquis es. 909. Sic plane
 Pal. V.: qui te tenet. Oculum non liquescit. 921. V.: fac, here,
 metro, minus expedito. Pal.: fac ore me. Et hic autem et vet.
 cod. Camer.: emittas, non mittas, sicut vulgo.

Gaudeo. *Mrs.* Credo hercle vobis. Sed patrone te ob-
secro, 930

Ne minus imperes mihi, quom tuos servos fui.

Apud ted habitabo, et, quando ibis, una tecum ibo do-
mum. i. t.

Meminens nunc ibo in tabernam: vasa et argentum tibi t. t. c.

Referam. Recte est obsignatum in vidulo marsupium

Cum viatico: id tibi jam huc adferam. *Mrs.* Adfer stre-
mue. 935

Mrs. Salvom tibi ita, ut mihi dedisti, redhibebo. Hic me
mane.

Mrs. Nimia mira mihi quidem hodie exorta sunt multis
modis:

Alii me negant eum esse, qui sum, atque excludunt foras;

Socer et medicus me insanire dicunt. Quid sit, mira sunt;

Vel ille, qui modo sese aiebat petere argentum, qui
meum i. t. 940

Se modo esse aiebat servom, quem ego modo emisi manu, t. t. c.

Is mi adlaturum cum argento sese ait marsupium.

Id si attulerit: dicam ut a me abeat liber, quo volet:

Ne tum, quando sanus factus siet, a me argentum petat.

Haec nihilo esse mihi videntur secius quam somnia 945

Nunc ibo intro ad hanc meretricem, quamquam suscen-
set mihi:

Si possum exorare, ut pallam reddat, quam referam
domum.

MENAECHMUS SOSICLES. MESSENIQ.

Mrs. Men' hodie usquam convenisse te, audax, audes
dicere, t. t. c. V, 6

Postquam adversum mi imperavi ut huc venires? *Mrs.* Quin
modo

935. *Meminens.* Libri: *Minime*, quae responsio sit Menaech-
mi ineptissima illa quidem. Acidalius itaque tentabat *Mane*
me; verum id sequitur 936. *Meminens* et Livius (vel potius
Laevius) usurpavit, et hic noster teste Sergio in Donati altera
ed.: vide Putsch. pp. 922 et 1853. 935. multis Pal. posteriore
loco: nam his haec ibi descripta sunt. V.: *miris*. 939. V: post
944. legitur. 940. Vulgo: *Etiam hic servom esse se meum aiebat*,
quem ego emisi manu; neque aliter posteriore loco Pal.; sed
priori haec habet: *Vel ille qui se petere modo argentum modo*
qui servum se meum esse aiebat. quem ego modo emisi manu;
quae mihi lectio verior elegantiorque visa est. Prius *aiebat* quin
forte sit neglectum, nullus dubito.

Eripui, homines, qui fesebant te sublimem quatuor, 950
Apud hasce aedis; tu clamahas deum fidem atque homi-
num omnium,

Quom ego adcurro teque eripio vi pugnando ingratiis.
Ob eam rem, quia te servavi, me amisisti liberum.
Quom me argentum dixi petere et vasa: tu quantum
potest

Praecucuristi obviam: ut, quae fecisti, inficias eas. 955
ME. Liberum ego te jussi abire..... MES. Certo. ME. Quoi
certissimum est,

Mepte potius fieri servom, quam te unquam emittam
manu?

MENAECHMUS. MESSENIO. MENAECHMUS
SOSICLES.

ME. Si vultis per oculos jurare: nihilo hercle ea causa
magis i. t. V, 7

Facietis, ut ego hodie abstulerim pallam et spinther,
pessumae. t. t. c.

MES. Proh di immortales, quid ego video? ME. S. Quid
vides? MES. Speculum tuom. i. t. 960

ME. S. Quid negoti est? MES. Tua est imago! tam consi-
similist, quam potest! t. t. c.

ME. S. Pol profecto haud est dissimilis, meam quom for-
mam noscito.

ME. O adulescens, salve, qui me servavisti, quisquis es!

MES. Adulescens, quaeso hercle loquere tuom mihi no-
men, nisi piget.

ME. Non edepol ita promeruisti de me, ut pigeat, quae
velis. 965

Mihi est Menaechmo nomen. ME. S. Imo edepol
mihi. i. s.

ME. Siculus sum Syracusanus. ME. S. Ea domus et patria
est mihi. t. t. c.

ME. Quid ego ex te audio? ME. S. Hoc, quod res est.
MES. Novi equidem hunc: herus est meus.

Ego quidem hujus servos sum; sed me esse hujus credidi.
Ego hunc consebam ted esse; huic etiam exhibui nego-
tium. i. t. 970

Quaeso, ignoscas, si quid stulte dixi atque imprudens tibi. t. t. c.

ME. S. Delirare mihi videre. Non commeministi, simul

Te hodie mecum exire e navi? *Mxs.* Enimvero. aequom postulas:

Tu herus es; tu servom quaere. Tu salveto! tu vale!

Hunc ego esse ajo Menaechmum. *Mx.* At ego me.

Mx. S. Quae haec fabula est? 975

Tu es Menaechmun? *Mx.* Me esse dico, Moscho prognatum patre.

Mx. S. Tun' meo patre, es prognatus? *Mx.* Imo equidem, adulescens, meo;

Tuom tibi neque occupare neque praeripere postulo.

Mxs. Di immortales, spem insperatam date mihi, quam suspico!

Nam nisi me animus fallit, hi sunt gemini germani duo: 980

Nam et patriam et patrem commemorant pariter, qui fuerint sibi.

Sevocabo herum. Menaechme! *Mx. Ambo.* Quid vis?

Mxs. Non ambos volo;

Sed uter vostrum est advectus mecum navi? *Mx.* Non ego.

Mx. S. At ego. *Mxs.* Te volo igitur: Huc concede.

Mx. S. Concessi. Quid est?

Mxs. Illic aut homo sycophanta aut geminus est frater tuos: 985

Nam ego hominem homini similiorem nunquam vidi ego alterum,

Neque aqua aquae neque lacte est lacti, crede mihi, usquam similis,

Quam hic tui est, tuque hujus autem; post eandem patriam ac patrem t. t.

Memorat. Melius nos adire est atque hunc percontarier. t. t. c.

Mx. S. Hercle quin tu me admonuisti recte et habeo gratiam. 990

Perge operam dare, obsecro hercle! Liber esto, si invenis Hunc meum fratrem esse! *Mxs.* Spero. *Mx. S.* Et ego item spero fore.

Mxs. Quid ais tu? Menaechmum, opinor, te vocari dixeras.

Mx. Ita vero. *Mxs.* Huic item Menaechmo nomen est.

In Sicilia

Te Syracusis natum esse dixisti; hic natust sibi. 995

Moschum tibi patrem fuisse dixisti; huic iidem fuit.

Nunc operam potestis ambo mihi dare et vobis simul.

Mx. Promeruisti, ut ne quid ores, quod velis, quin inpetres.

979. V. : *suspico*. Pal. *suspico*, quod non spernendum, quippe quod Plautus etiam alibi usurpaverit. 979. Male libri: *N. et patrem et matrem c.* Emendavit Lips. Epist. Quæst. 4, 6.

Tamquam si emeris me argento, liber servibo tibi.

MES. Spes mihi est, vos inventuros fratres germanos duo 1000

Geminos, una matre natos et patre uno, uno die.

ME. Mira memoras. Utinam efficere, quod pollicitus, possies!

MES. Possum. Sed nunc, agite, uterque id, quod rogabo, dicite.

ME. Ubi lubet, roga: respondebo; nil reticebo, quod sciam.

MES. Est tibi nomen Menaechmo? ME. Fateor. MES. Est
itidem tibi? 1005

ME. S. Est. MES. Patrem fuisse Moschum tibi ais?

ME. Ita vero. ME. S. Et mihi.

MES. Esne tu Syracusanus? ME. Certo. MES. Quid tu?

ME. S. Quippini?

MES. Optume usque adhuc conveniunt signa. Porro optam date.

Quid longissime meministi, dic mihi, in patria tua?

ME. Cum patre ut abii Tarentum ad mercatum; postea 1010

Inter homines me deerrare a patre atque inde avehi.

ME. S. Jupiter supreme, serva me! MES. Quid clamas?
quin taces?

Quot eras annos gnatus, quom te pater a patria avehit?

ME. Septuennis: nam tum dentes mihi cadebant primulum;

Neque patrem postilla vidi unquam. MES. Quid? vestrum
patri 1015

Filii quot eratis? ME. Ut nunc maxime memini, duo.

MES. Uter eratis, tun' an ille, major? ME. Aequae ambo
pares.

MES. Qui id potest? ME. Gemini ambo eramus. ME. S. Di
me servatum volunt.

MES. Si interpellas: ego tacebo. ME. S. Potius tacebo.

MES. Dic mihi: a. t. d. i. d.

Uno nomine ambo eratis? ME. Minime: nam mihi hoc
erat, t. t. c. 1020

Quod nunc est, Menaechmo; illunc tum vocabant Sosiclem.

ME. S. Signa agnovi: contineri, quin complectar, non queo!

Mi germane gemine frater, salve! Ego sum Sosicles.

ME. Quomodo igitur post Menaechmo nomen est factum tibi?

1000. Vulgo duo, *δυσμετρίως* minus suavi. 1003. Ita Palat. et Junt. V.: Sed nunc coite, uterque etc. 1010. Non aliter veti. V.: tum postea. 1015. vestrum. Fort. leg. cum Scal.: vos tum. 1019. Sic Palat. V.: Potius taceo. 1021. Sic MSS. V.: Menaechmus. 1025. Libri: — est te et p. esse mort. Correxerit Is. Pontan. Cf. prolog. 29. seqq.

ME. S. Postquam ad nos renuntiatum est de te, et patrem
mortuom, 1025

Avos mutavit noster; tibi quod nomen est, fecit mihi.

ME. Credo, ita esse factum, ut dicis. Sed mi hoc responde.

ME. S. Roga.

ME. Quod erat nomen nostrae matri? ME. S. Theusimarche.

ME. Convenit.

O salve, insperate, multis annis post quem conspicio,

Frater! ME. S. Et tu, quem ego multis miseriis, labori-
bus, 1030

Usque adhuc quaesivi, quemque ego esse inventum gaudeo!

ME. S. Hoc erat, quod haec te meretrix hujus vocabat no-
mine: as. t. d. i. d.

Hunc censebat te esse, credo, quom vocat te ad pran-
dium. t. t. c.

ME. Namque edepol hic mihi hodie jussi prandium adpa-
rarier i. t.

Clam meam uxorem: quia pallam surpui dudum domo,
t. t. c. 1035

Eam dedi huic. ME. S. Hancne dicis, frater, pallam, quam
ego habeo?

ME. Quomodo haec ad te pervenit? ME. S. Meretrix huc
ad prandium

Med abduxit; sibi dedisse me aibat: prandi perbene,
Potavi atque adcubui scortum; pallam, et aurum hoc mihi
dedit.

ME. Gaudeo edepol, si quid propter me tibi evenit boni: 1040

Nam illa quom ad sese vocabat, te med esse credidit.

ME. S. Numquid me morare, quin ego liber, ut jussisti, eam?

ME. Optimum atque aequissimum orat, frater: fac causa
mea.

ME. S. Liber esto. ME. Quom tu es liber, gaudeo, Messenio.

ME. S. Sed meliore est opus auspicio: ut liber perpetuo
siem. 1045

ME. S. Quoniam haec evenerunt nostra, frater, ex sententia,

In patriam redeamus ambo. ME. Frater, faciam; ut tu
voles:

Auctionem hic faciam et vendam, quidquid est. Nunc interim

1028. Sic vet. cod. Cam. a m. s. V.: Quid. 1030. Libri
hiante versu: *miseris*. 1035. *quia* MSS.; vulgo *quod*. 1036.
Vulgo *huic*, metro quidem imperfecto. 1039. Supplementum
Camerarii. 1041. V.: *se*. 1045. Ita Pal. Vulgo: *ausp.*, *lib. perp.*
ut siem. Nunc *perp.* plene exauditur, quae vox cardo est sen-
tentiae.

Eamus intro, frater. ME. S. Fiat. MEs. Scitin', quid ego
vos rogo? i. t.

ME. Quid? MEs. Praeconium ut mihi detis. ME. Dabitur.

MEs. Ergo nunc iam t. t. c. 1050

Vis conclamari auctionem fore? — Quid est? dic.

ME. Septimi.

MEs. Auctio fiet Menaechmi mane sane septimi.

Venibunt servi, supellex, fundi, aedes. Omnia

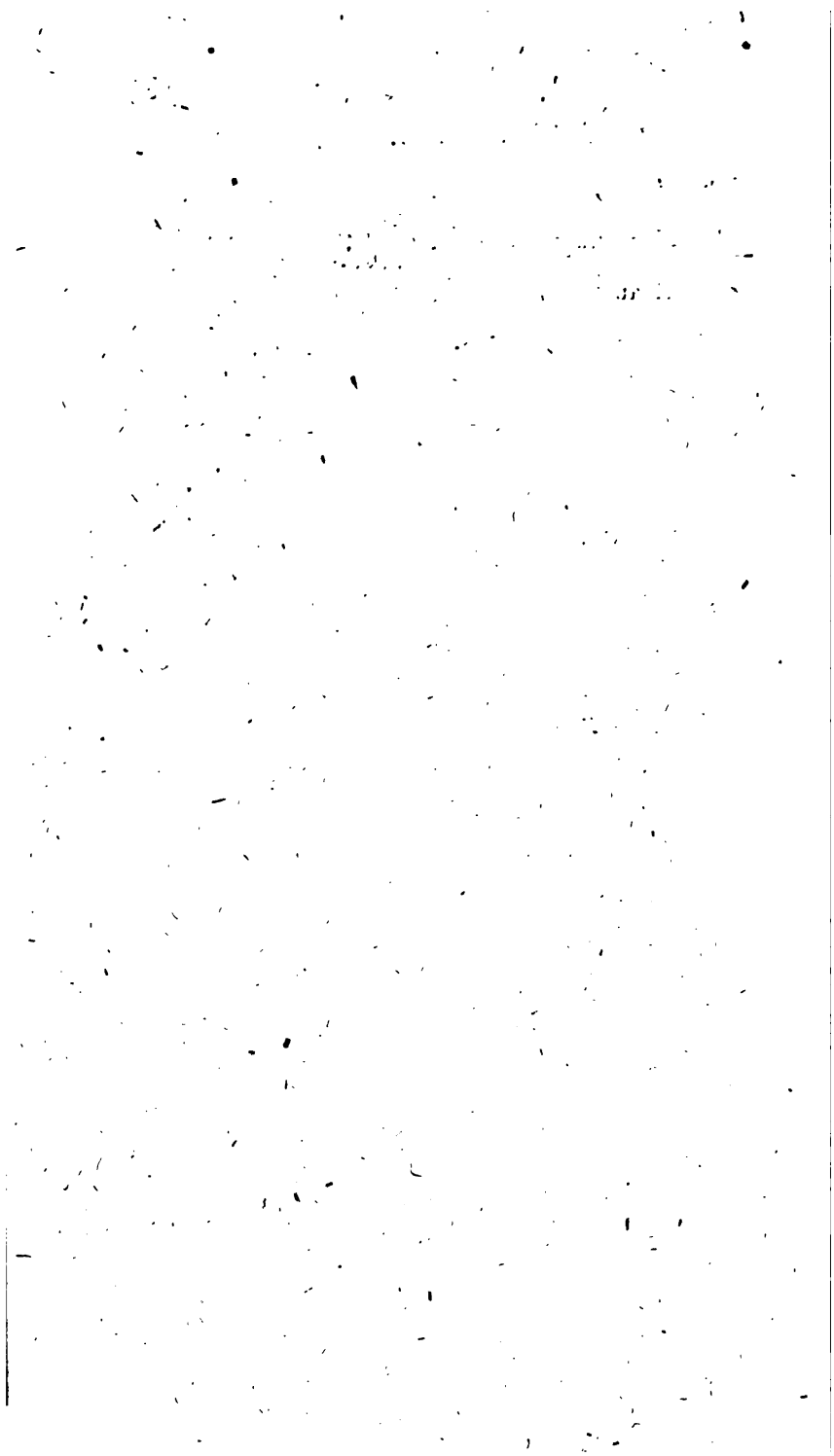
Venibunt, quique licebunt, praesenti pecunia.

Uxor venibit quoque etiam, si quis emtor venerit. 1055

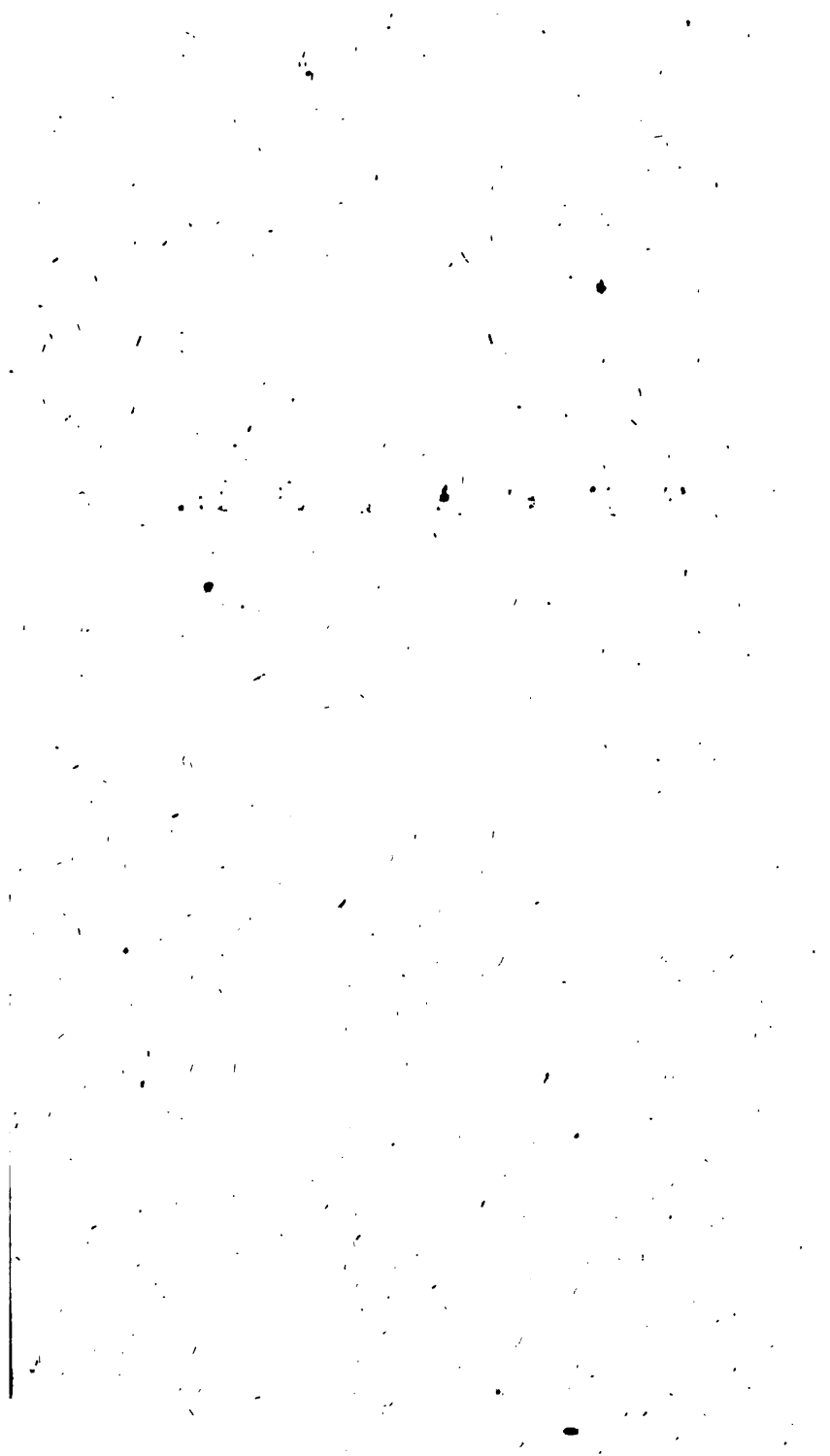
Vix credo auctione tota capiet quinquagesies.

Nunc, spectatores, valetate et nobis clare adplaudite!

1051. *dic.* MSS. *die.* Edd.: — *fore? quo die?* (vet. cod. Camerar.: *quidem.*) MEN. *die sept.* Sed illud *quid est* recte se habet, estque responsionem paulo impatientius expectantis, quasi dicas: Quid est, quod non respondes?

M E R C A T O R.

ARGUMENTUM.

Missus mercatum ab suo adolescens patre i. s.
Emit atque apportat scita forma mulierem.
Requirit, quae sit, postquam eam vidit, senex.
Confingit servus, emtam matri pedisequam.
Amat senex hanc, ac, se simulans vendere,
Tradit vicino. Eum uxor illius putat
Obduxe scortum. Tum Charinum ex fuga
Retrahit sodalis, postquam, amicam invenerat.

ALIUD ARGUMENTUM.

Mercatum ad socium filium extrudit pater. i. s.
Is peregre mitis redimit ancillam hospitis,
Amore captus. Ut venit, navi exiit:
Pater advolat atque visam ancillam deperit;
Quoius sit, percontatur. Servus pedisequam
Ab adolescente ipsius emtam matri ait.
Senex, sibi prospiciens, ut amico suo
Veniret, natum orabat; natus, ut suo:
Hic filium subdiderat vicini; pater
Vicinum. Praemercatur ancillam senex.
Eam domi deprensam conjunx illius
Vicini scortum insimulat: protelat virum.
Mercator exspes patria fugere destinat;
Prohibetur a sodale, qui illius patrem
Cum patre exorat, nato uti cedat suo.

Argum. 1. V. 5. vulgo: hanc ad se sim. Pal.: hanc se adsi-
mulans. Arg. 2, 1. Ita vet. cod. Camerar., nisi quod habet so-
cium. V.: M. d. se dum fil. 2. MSS. milis. V.: unius. 6. ait,
quod v. abest, ex Junt. et Ald. arcessitum.

DRAMATIS PERSONAE.

CHARINUS.

EUTYCHUS.

ACANTHIO.

DEMIPHO.

LYSIMACHUS.

PASICOMPSA.

DORIPPA.

SYRA.

COCUS.

LORARI.

P R O L O G U S.

CHARINUS.

Duas res simul nunc agere decretum est mihi: i. s. I, 1
 Et argumentum et meos amores eloquar.
 Non ego item facio, ut alias in comoediis
 Vidi facere amatores, qui aut nocti aut die
 Aut soli aut lunae miseriae narrant suas, 5
 Quos pol ego humanas creduo querimonias
 Non tanti facere, quid velint, quid non velint:
 Vobis narrabo potius meas nunc miseriae.
 Graece haec vocatur Emporós Philemonis;
 Eadem latine Mercator Marci Attici. 10
 Pater ad mercatum hinc me meus misit Rhodum.
 (Biennium jam factum est, postquam abii domo);
 Ibi amare occoepe forma eximia mulierem.
 Sed eam ut sim implicitus, dicam, si operae est auribus
 Atque ad vortendum huc animum adest benignitas; 15
 Etsi hoc parum (ecce) more majorum institi,
 Per meam personam ad vos qui sim index eloco.
 Nam amorem haec cuncta vitia sectari solent
 Cura, aegritudo, nimiaeque elegantiae.
 Haec non modo illum, qui amat, sed, quemque attingit, 20
 Magna atque solido multat infortunio;
 Nec pol profecto quisquam sine grandi malo,
 Praequam res patitur, studuit elegantiae,
 Sed amor accedunt etiam haec, quae dixi minus:

V. 3. Vulgo: *idem*, sed Mureti (V. L. 18, 9.) liber unus: *item*,
 Legitur quoque alior. 6. Libri titubante versu: *credo*. 10. V.:
Marci Accii. MSS. *mactici*, *mattici*, ut Decurt. Vett. edd.: *marti-*
ci. Subest jocus (cf. Men. prel. princip.): nam genitivi forma,
 qualis est nominis *Accii*, sive *Attii*, ab isto seculo abhorret. 14.
 Vitiose libri: *opera*, nec melius sequi. versu: *At ad aduert.* 16. V.:
Et hac p. etiam (MSS. *esse*) *m. m. inst.* 17. V.: *Prius ac precon-*
tatus sum vos, sumpsi indicium illico. Pal.: *Per me personatus sum*
nossumque inde exilico. Et sic fere MSS.

Insomnia, aerumna, error, terror et fuga,	35
Ineptia stultitiaque adeo et temeritas,	
Incogitantia, excors inmodestia,	
Petulantia et cupiditas, malevolentia;	
Haeret etiam aviditas, residia, injuria,	
Inopia, contumelia et dispendium,	30
Multiloquium, pauciloquiam. Hoc ideo fit, quia,	
Quae nihil attingunt ad rem nec sunt usui, haec	
Tam amator profert saepe advorso tempore;	
Hoc, pauciloquium, rursum idcirco praedico,	
Quia nullus unquam amator adeo est callide	35
Facundus, quae in rem sint suam; ut possit loqui.	
Nunc vos mi irasci ob multiloquium non decet:	
Eodem, quo amorem, Venus mi hoc legavit die.	
Illuc reverti certum: ut conata eloquar.	
Principio atque ex ephebis aetate exii	40
Atque animus studio amotus puerili meust:	
Amare valide coepi hinc meretricem elocd.	
Res exulatum ad illam clam abibat patris:	
Leno infortunus, dominus ejus mulieris,	
Vi summa quidque, ut poterat, rapiebat domum.	45
Objurgare haec pater me noctis et dies:	
Lenonum perfidiam, injustitiam expromere:	
Lacerari valide suam rem, illius augerier;	
Summa haec clamore; interdum mussans; conloqui	
Abnuere; negitare adeo me natum suum;	50
Conclamitare tota urbem et praedicere,	
Omnem tenerent mutuivanti credere:	
Amorem multos inlexi in dispendium:	
Intemperantem, non modestum, injurium,	
Trahere, exhaustum me, quod quirem, ab se domo;	55
Rationem pessumam esse, ea, quae ipse optuma	
Omnis labores invenisset perferens,	
Amoris vi diffunditari ac didier.	
Convivium tot me annos jam se pascere;	
Quodnisi puderet, ne luberet vivere.	60
Sese extemplo, ex ephebis postquam excesserit,	
Non ut ego, amori neque desidia in otio	
Operam dedisse, neque potestatem sibi	
Fuisse; adeo arte cohibitum se esse a patre;	
Multo opere inhumando rustico se exercitum,	65

38. Ita MSS. V.: P. sup. et mel. 39. V.: haec am. prof. etc. MSS.: Tam am. etc. 40. Inepte libri: Pr. a. animus ephebis aet. exiit. animus ex: seq. v. in hunc irrepsit. 42. hinc, Athenis. V.: hic. 58. didier Gronov. Vulgo detest. Pal.: didere.

Nec nisi quinto anno queque positum visere
 Urbem, atque extemplo inde, ut spectavisset populum,
 Rus rursus confestim exigi solitum a patre.
 Ibi multo primum sese familiarium
 Laboravisse, quom haec pater sibi diceret: 70
 Tibi aras, tibi occas, tibi seris: tibi item metes;
 Tibi denique istic pariet laetitiam labos.
 Postquam recesset vita patrio corpore,
 Agrum se vendidisse, atque ea pecunia
 Navim, metretas quæ trecentas tolleret, 75
 Parasse atque ea semper se invectatum undique.
 Adeo dum, quæ tum haberet, peperisset bona.
 Me idem decere, si, ut deceret me, forem.
 Ego me ubi invisum meo patri esse intellego
 Atque odio me esse, quoi placere sequom fuit: 80
 Amens amansque utut animum obfirmo meum;
 Dico esse iturum me mercatum, si velit:
 Amorem missum facere mi, tum illi obsequar.
 Agit gratias mi atque ingenium adlaudet meum;
 Sed mea promissa non neglexit persequi: 85
 Aedificat navim circurum et mercis emit;
 Parata navi, imponit; praeterea mihi
 Talentum argenti ipsus sua adnumerat manus;
 Servom una mittit, qui olim a puero parvulo
 Mihi paedagogus fuerat, quasi uti mihi foret: 90
 Gustos. His sic confectis navim solvimus.
 Rhodum venimus, ubi quas mercis vexeramus
 Omnis, ut volui, vendidi ex sententia,
 Lucrum ingens facio praeterquam mihi meus pater
 Dedit aestimatas mercis: ita peculium 95
 Conficio grande. Sed dum in portu illi ambulo:
 Hospes me quidam agnovit, ad coenam vocat.
 Venio; decumbo, acceptus hilare atque ampliter.
 Discabitum noctu ut imus: ecce ad me advenit
 Mulier, qua mulier alia nulla est pulcrior. 100
 Ea nocte mecum illa hospitis jussu fuit.
 Vosmet videte, quam mihi valde placuerit:
 Postridie hospitem adeo; oro, ut vendat mihi;
 Dico, ejus pro meritis gratum me et munem fore.

66. positum ex a Camerarr. recte Gruter. dedit, i. e. decre-
 tum, constitutum. V.: posse tum. 71. V.: tibi eidem metis. 72. V.:
 iste. Vet. qdd. Camerarr. isti. An ipsi? 76. V.: P. a. capre: merces
 vectatum u. Pal.: P. a. eam semper invectatam undique. 91. His
 sic. Edd. aquerpo; usce. MSS. isset.

Quid verbis opus est? emi mi atque advexi heri? 105
 Eam me advexisse nolo resciscat pater.
 Modo eam reliqui ad portum in navi et servetum.
 Sed quid currentem servom a portu conspicio,
 Quem navi abire vetui? Timeo, quid siet.

ACANTHIO. CHARINUS.

Ac. Ex summis opibus viribusque usque experire! nitere,
 i. t. l. s. 110

Herus ut minor opera tua servetur! Agedum, Acanthio,
 Abige abs te lassitudinem, cave pigritiae praevertoris!
 Simul enica suspiritus (vix subfero, hercle anhelitum);
 Simul aptem eos plenissime, qui adversum eunt, aspel-
 lito,

Detrude, deturba in viam! Maec hic disciplina pessuma
 est; 115

Currenti haud quisquam properanti dignum habet dece-
 dere; t. t. c.

Ita tres simitu res agenda sunt, quando unam octooperis:
 Et currendum est et pugnandum et autem iurgandum in
 via.

Ch. Quid illuc, quod ille tam expedite exquirat cursuram
 sibi? i. t.

Cura est, negoti quid sit aut quid nuntiet. Ac. Nugas
 ago! 120

Quam maxime resisto, tam res in periculo vortitur!

Ch. Mali nescio quid nuntiat. Ac. Genua hunc cursorem
 deserunt!

Perii, seditionem facit lien, occupat praecordia!

Perii, animam nequeo vortere. Nimis nihili tibicen siem!
 Nunquam edepol omnes balineae mi hanc lassitudinem
 eximent. 125

Domin' an foris dicam esse herum Charinum? Ch. Ergo
 animi pendeo,

Quid illuc negoti ait, labet scire ex hoc me: ut sim
 certior.

105. V. *hiante versu: emi atque Pal. Q. v. o. est mihi si- que a. h.* 119. *Libri minus laqueum: Q. illud est.* 124. *Post hunc versum 135. vulgo legitur in libris, cum Acanthio Charinum non- dum convenierit.* 126. *Ergo. V. ego.*

Ac. At etiam adsto? at etiam cesso foribus facere his assulas? t. t. c.

Aperite aliquis! Ubi Charinus herus? domin' est an foris? — Num quisquam adire ad ostium dignum arbitratur?

Ch. Ecce me, i. t. 150
Acanthio, quem quaeris! Ac. Nusquam est disciplina ignavior,

Ch. Quae te res male agitant? Ac. Multae, here, ted atque me. i. s.

Ch. Quid est negoti? Ac. Perimus! Ch. Inimicis principium dato! i. t.

Ac. At tibi sortito id obtigit. i. d.

Ch. Loquere id negoti, quidquid est! Ac. Placide: volo adquiescere. i. t. 135

Ch. At tu edepol sume laciniam atque absterge sudorem tibi.

Ac. Tua causa rupi ramices. Jamdudum sputo sanguinem.

Ch. Resinam ex melle Aegyptiam vorato: salvom feceris.

Ac. At tu edepol calidam picem bibito: aegritudo abscesserit.

Ch. Hominem ego iracundiozem, quam te, novi neminem. t. t. c. 140

Ac. At ego maledicentiozem, quam te, novi neminem.

Ch. Si salutem quod tibi esse censeo, id consuadeo?

Ac. Apage istiusmodi salutem, cum cruciatu quae advenit!

Ch. Dic mihi, an boni quid usquam est, quod quisquam uti possiet

Sine malo omni, ut ne laborem capias, cum illo uti voles? 145

Ac. Nescio ego istaec: philosophari nunquam didici neque scio;

Ego bonum, malum quo accedit, mihi dari haud desidero.

Ch. Cedo tuam mihi dexteram! Agedum, Acanthio!

Ac. Hem, dabitur: tene!

Ch. Vin' tu te mi ob esse sequentem, an nevis?

Ac. Opera licet

Experiri, qui me rupi causa currendo tua: 150

Ut, quae scirem, scire actutum tibi liceret! Ch. Liberum

Tibi caput faciam cis paucos mensis. Ac. Palpo percutis.

Ch. Egon' ausim tibi usquam quidquam facinus falsum proloqui?

Quin jam, priusquam sum elocutus, scis, si mentiri volo.

Ac. Ah, lassitudinem hercle verba tua mihi addunt! enicas! i. t. 155

Ch. Siccine mi obsequens es? Ac. Quid vis faciam? Ch. Tun?

Id, quod volo.... t. t. c.

128. Ita Pal. et vett. edd. V.: *hisc.* 142. Libri: *Si* 145, ut. V. aut.

Ac. Quid id est igitur, quod vis Ch. Dicam. Ac. Dice. Ch. At enim placide volo.

Ac. Dormientis spectatores metuis ne ex somno excites?

Ch. Vae tibi! Ac. Tibi equidem a portu adporto hoc.

Ch. Quid fers? dic mihi.

Ac. Vim, metum, cruciatum, curam iurgiumque atque inopiam. 160

Ch. Perii, tu quidem thesaurum huc mi adportavisti mali!

Nullus sum! Ac. Imo es. . . . Ch. Scio jam: miserum dices.

Ac. Tu dixisti: ego tacebo. t. t.

Ch. Quid istuc est mali? Ac. Ne rogetes! Maximum infortunium est! t. t. c.

Ch. Obsecro, dissolve jam me! Nimis diu animi pendeo.

Ac. Placide: multa exquirier etiam prius volo, quam vapulem. 165

Ch. Hercle vero vapulabis, nisi jam loquere aut hinc abis!

Ac. Hoc sis, vide, ut palpatur! Nullust, quando occoeperit, blandior. i. t.

Ch. Obsecro hercle oroque, ut, istuc quid sit, actutum indices: t. t. c.

Quandoquidem mihi supplicandum servolo video meo.

Ac. Tamde indignus videor? Ch. Imo dignus. Ac. Equidem credidi. 170

Ch. Obsecro, num navis periit? Ac. Salva est navis: ne time.

Ch. Quid alia armamenta? Ac. Salva et sartasunt. Ch. Quin tu expedis,

Quid siet, quod me per urbem currens quaerebas modo?

Ac. Tu quidem ex ore orationem mi eripis. Taceas face.

Credo, si boni quid ad te nuntiem, instes acriter, 175

Qui nunc quom malum audiundum est, flagitas me, ut eloquar.

Ch. Obsecro herole te, istuc ut tu mihi malum facias palam!

Ac. Eloquar: quandoquidem oras. Tuos pater. . . . Ch. Quid meus pater?

Ac. Tuam amicam. . . . Ch. Quid eam? Ac. Vidit. Ch. Vidit? Vae misero mihi!

Qui videri potuit? Ac. Oculis. Ch. Quo pactod? — Ac. Hiantibus. 180

Ch. In' hinc directus? Nugaris in re capitali mea!

Ac. Qui, malum, ego nugar, si tibi, quod me rogas, respondeo?

157. *Id* accivi ex Junt. et Ald. 158. *ex*. Ita MSS. V.: *e*.
162. Libri ἀνέρω: *disti*. 165. V.: *exquirere*. 170. V.: *Tandem*
ind. vid. 172. *sarta* Lamb. dedit. V.: *sana*. 174. V.: — *eripis*. Ch.
taceo. Ac. *thce*. 178. V.: *me*, *oras*. 179. Post hunc versum v.
inculcant 183.

CH. Hoc, quod te interrogo, responde! Ac. Quin tu, si quid vis, roga. i. t.

CH. Certen' vidit? Ac. Tam hercle certe, quam ego ted ac tu me vides. t. t. c.

CH. Ubi eam vidit? Ac. Intus intra navim, uti prope adstitit 183

Et cum ea confabulatus. CH. Perdidistis me, pater

Et tute! Eho tu, quin cavisti, ne eam videret, verbero?

Quin abstrudebas, sceleste, ne eam conspiceret pater?

Ac. Quia negotiosi eramus nostris nos negotiis:

Armamentis complicandis, componendis, studuimus. 190

Dum hæc aguntur: lembo advehitur tuos pater pauxillulo,

Neque quisquam hominem conspiciat, donec in navi super.

CH. Nequidquam ego mari' subterfugi saevis tempestatibus!

Equidem jam me censebam esse in terra atque in tuto loco;

Verum video me ad saxa ferri saevis fluctibus. 195

Loquere porro, quid sit actum. Ac. Posquam adspexit mulierem:

Rogitare occoeperit, quia esset. CH. Quid respondit? Ac. Eloco

Occurri atque interpello: matri te ancillam tuæ

Emissione illam. CH. Visusne est tibi credere id? Ac. Etiam rogas?

Sed scelestus subigitare occoeperit. CH. Illamne, obsecro? 209

Ac. Mirum, quin me subigaret. CH. Edepol cor miserum meum,

Quod guttatim contabescit, quasi in aquam indideris salem!

Perii! Ac. Hem istuc unum verbum dixisti verissimum!

CH. Stultitia istaec est! — Quid faciam? Credo, non credit, pater,

Si illam matri me emisse dicam; post autem mihi 205

Scelus videtur, me parenti proloqui mendacium.

Neque ille credet neque credibile est, forma eximia mulierem i. t.

Eam me emisse ancillam matri. Ac. Non taces, stultissime?

Credet hercle: nam credebat jam mihi. CH. Metuo miser, t. t. c.

Ne patremprehendat, ut sit gesta res suspicio. 210

Hoc, quod te rogo, responde, quaeso! Ac. Quid rogas? i. s.

CH. Num esse amicam suspicare visus est? Ac. Non visus est. t. t. c.

Quin quidque, ut dicebam, mihi credebat. CH. Verum, ut tibi quidem

187. V. i. pater! Eho tu, eho tu, quin etc. 190. Αὐτρηγ- libri: et temp. 195. ego Junt. Ald. V. deest, duriore quidem numero. 199. V. hiantē versū: visus tibi. MSS. visunt, visum, h. e. visum, visusne. 205. Libri meae pro meo, ut a et d litterae misceri solent.

Visus est. Ac. Non; sed credebat. Cæ. Vae mihi misero!
nullus sum!

Sed quid ego hic nunc lamehtando pereò, ad navim non
eo? 215

Sequere. Ac. Si istac ibis: commodum obviam venies patri.
Posteaquam te adspiciet timidum esse atque exanimatum:
eloco

Retinebit, rogabit, unde illam emeris, quanti emeris;
Te tentabit. Cæ. Quin hac ibo potius. Jam censes patrem
Abiisse a portu? Ac. Quin ea ego huc praeçucurri gratia: 220
Ne te opprimeret imprudentem atque elactaret. Cæ. Optume.

D E M I P H O.

Miris modis di ludos faciunt hominibus i. s. II, 1.

Mirisque, exemplis somnia in somnis danunt.

Velut ego nocte hac, quae praeteriit, proxuma

In somnis egi satis et fui homo exercitus. 225

Mercari visus mihi sum formosam capram.

Ei ne noceret, quam domi ante habui capram,

Neu discordarent, si ambo in uno essent loco:

Posterior quam mercatus fueram, visus sum

In custodelam simiae concedere. 230

Ea simia adeo post haud multo ad me venit,

Male mihi precatur et facit convitium:

Ait sese illius opera atque adventu caprae

Flagitium et damnum fecisse haud mediocriter:

Dicit capram, quam dederam servandam sibi, 235

Suae dotem uxoris ambadedisse. Oppido

Mi illud videri mirum, ut una illaec capra

Uxoris dotem simiae ambadederit.

Instare factum simia atque hoc denique

Respondet: ni properem illam ab sese abducere, 240

Ad me domum ad uxorem introducturum meam.

Atque oppido hercle bene velle illud visus sum;

Ast non habere, quoi commendarem capram:

Quo mage, quid facerem, cura cruciabar miser.

Interea ad me hoedus visus adgredirier, 245

Infit mihi praedicare: sese ab simia

Capram abduxisse, et coepit inridere me.

Ego enim lugere atque illam abductam conqueri.

215. V.: hic in lam. 219. V., frustra corrupto versu: Timi-
dum tentabit te. 230. MSS. custodiam. V.: custodiam eam. 244.
V.: illi.

Hoc quam ad rem credam pertinere somnium,
Nequeo invenire; nisi capram illam suspicor 250
Jam me invenisse, quae sit aut quid voluerit.
Ad portum hinc abii mane cum luci simul,
Postquam hic, quod volui, transegi: atque ego conspicio
Navem ex Rhodo, qua heri est advectus filius.
Conlubitum est illuc mihi, nescio qui, visere. 255
Ascendi in lembum atque ad navim advehor:
Atque ego illi adspicio forma eximia mulierem,
Filius quam advexit meus matri ancillam suae;
Quam ego postquam adspexi: non ita amo, ut sani solent
Homines; sed eodem pacto, ut insani solent. 260
Amavi hercle equidem ego olim in adolescentia;
Verum ad hoc exemplum nunquam, ut nunc insanio.
Nunc hoc profecto sic est: haec illa est capra.
Sed simia illa atque hoedus timeo quid velint.
Unum quidem hercle jam scio: periisse me; 265
Vosmet videte ceterum, quanti siem.
Sed conticescam: vicinum eccum; exit foras.

LYSIMACHUS. DEMIPHO. LORARII.

Lx. Profecto ego illunc hircum castrari volo, i. s. II, 2.
Ruri qui nobis exhibet negotium.
De. Neque omen illud mihi neque auspiciū placet: 270
Quasi hircum metuo ne uxor me castret mea,
Atque illius haec nunc simiae partis ferat.
Lx. I tu hinc ad villam atque istos pastros villico
Pisto ipsi facito coram ut tradas in manum.
Uxori facito ut nunties, negotium 275
Mihi esse in urbe, ne me exspectet: nam mihi
Tris hodie litis judicandas dicito.
I et hoc memento dicere. **Lo.** Numquid amplius?
Lx. Tantum est. **De.** Lysimache, salve. **Lx.** Euge, Demipho,
Salveto. Quid fit? quid agis? **De.** Quod miserrumus. 280
Lx. Di melius faxint! **De.** Di hoc quidem facient.
Lx. Quid est?
De. Dicam, tibi si videam esse operam aut otium.
Lx. Quamquam negotium est: si quid vis, Demipho,
Non sum occupatus unquam amico operam dare.
De. Benignitatem tuam mi experto praedicas. 285

254. V.: illuc. Corr. Guil. 257. V. metro impedito: illic.
 265. Post hunc vers. vulgo inculcantur 265. et sequ. 277. Ita
 Pal. V.: Tres h. liter. 280. Corrupte libri: Salve. p. q. ag. quid
 fit? 281. V.: faciunt. Pal.: faciant.

Quid tibi ego aetatis videor? Lx. Acherunticus,
 Senex vetus, decrepitu. Dz. Pervorse vides:
 Puer sum, Lysimache, septuennis. Lx. Sanun' es,
 Qui puerum te esse dicas? Dz. Vera praedico.
 Lx. Modo hercle in mentem venit, quid tu diceres: 290
 Senex quom. extemplo est, jam nec sentit nec sapit,
 Ajunt, solere eum rursus repuerascere.
 Dz. Imo bis tanto valeo, quam valui prius.
 Lx. Bene hercle factum et gaudeo. Dz. Imo si scias:
 Oculis quoque etiam plus jam video, quam prius. 295
 Lx. Bene est. Dz. Malam rem dico. Lx. Jam istuc non
 bonum est.

Dz. Sed ausimne ego tibi eloqui, si quid velim?
 Lx. Audacter. Dz. Animum advorte. Lx. Fiet sedulo.
 Dz. Hodie ire in ludum occipi literarium,
 Lysimache, Ternas scio jam. Lx. Quid? ternas?

Dz. AMO. 300

Lx. Tun' capite cano amas, senex nequissime?
 Dz. Si canum, si istuc rutilum, siye atrum est: amo.
 Lx. Ludificas nunc tu me hic, opinor, Demipho,
 Dz. Decide collum, si falsum ad ted eloquor!
 Vel, ut scias me amare, cape cultrum, scca 305
 Digitum vel aurem vel tu nasum vel labrum;
 Si movero me seu secari sensero,
 Lysimache: auctor sum, amando med ut enices.
 Lx. Si unquam vidistis pictum amatorem, hem illic est:
 Nam meo quidem animo vetulus, decrepitu, senex 310
 Tantidem est, quasi sit signum pictum in pariete.
 Dz. Nunc tu me, credo, castigare cogitas.
 Lx. Egon' te? Dz. Nihil est jam, quod tu mihi suscenseas:
 Fecere tale ante alii spectati viri.
 Humanum amare est, humanum autem ignoscere est. 315
 Ne, sis, me objurga: huc non voluntas me inpulit.
 Lx. Quin non objurgo. Dz. At ne deteriozem tamen
 Hoc facto ducas. Lx. Egon' te? Ah, ne di siverint!
 Dz. Vide, sis, modo etiam. Lx. Visum est. Dz. Certen'?

Lx. Perdis me! —

Hic homo ex amore insanit. — Numquid vis? Dz. Vale. 320
 Lx. Ad portum propero: nam ibi mihi negotium est.
 Dz. Bene ambulato. Lx. Bene vale. Dz. Bene sit tibi.

302. V.: Seu c., seu ist. MSS. et vet. edd.: Si c. 304. V.:
 f. est uti loquar. Pal. et vet. edd.: f. ad te loquar. 308. V. in-
 vitis MSS. et vet. edd.: uti me am. hic en. 309. V.: vidisti. 315.
 Ita MSS. V.: succens. 316. V.: hoc. 322. Libri quereque: valeto.

Quin mihi quoque etiam ad portum est negotium:
 Nunc adeo ibo illuc. Sed optime gnatum meum
 Video, eccum. Operiar hominem: hoc nunc mihi visio
 opust, 395
 Huic persuadere quomodo potis siem,
 Ut illam vendat neve det matri suae:
 Nam ei dono advexe andivi. Sed praecauto opust:
 Ne hic illam me animum adjecisse aliqua sentiat.

CHARINUS. DEMIPHO.

CH. Homo miserior me nullus aequae, opiner, as. b. d.
 t. d. br. II, 3. 330

Neque, advorsa quoi sint plura sempiterna!
 Satin, quidquid est et quam rem agere accepi,
 Proprium nequit mihi, quod cupio, evenire? as. 2. th.
 Ita mala mihi res obicitur aliqua, as. 2. i. h.
 Bonum quae meum comprimit consilium. 333

Miser amicam mihi paravi animi causa, pretio eripui, t. t.
 Ratus clam patrem me meum posse habere. b. t.
 Is rescivit et vidit et perdidit me.

Neque, is quom roget, quid loquar, cogitatum est:
 Ita animi decem in pectore incerti certant; 340
 Nec, quid corde nunc consili capere possim,
 Scio: tantus cum cura meo est error animo,
 Dum servi mei perplacet mihi consilium,
 Dum rursum hand placet nec pater potis videtur
 Induci, ut putet, matri ancillam emtam esse illam. 345
 Nunc si dico, ut res est, atque illam mihi me
 Emisse indico, quemadmodum existimet me?

Atque illam abstrahat, trans mare hinc venunt asportet!
 Scio, saevos quam sit, domo doctus. Igitur
 Hoccine est amare? Arare mavelim, quam sic amare! t. t. 350
 Jam hinc olim invitum domo extrusit ab sese, mercatum
 ire as. t. d. i. d. c.

Jussit. Ibi hoc malum ego inveni? t. d.
 Ubi voluptatem aegritudo vincat, quid ibi inest amoni? t. t.
 Nequidquam abdi, abscondidi, abstrusam habebam: b. t.
 Musca est meus pater, nil potest clam illum haberi, 353

339. Ita MSS. V.: Ne ad ill. 332. rem non liquescit. 334.
 Ita MSS. V.: obicitur. 336. V. ahest eripui, quod praebent MSS.
 et vet. edd. 352. ego legitur in MSS. et vet. edd. V. desidera-
 tur. Ibi non eliditur.

Nec sacrum nec tam profanum quidquam est, quin ibi
eloco adsit; t. t.

Nec, qui rebus meis confidam, mi ulla spes in corde certa est.

DE. Quid illuc est, quod solus secum fabulatur filius? t. t. c.

Sollicitus mihi nescio qua re videtur. CH. Attate,

Meus pater hic quidem est, quem video! Ibo: adloquar.

Quid fit, pater? 360

DE. Unde incedis? quid festinas, gnate mi? CH. Recte,
pater.

DE. Ita volo; sed istuc quid est, tibi quod conmutatust color?

Numquid tibi dolet? CH. Nescio quid meo animo est ae-
gre, pater;

Postea nocte hac non quievi satis mea ex sententia.

DE. Per mare ut vectus, nunc oculi terram mirantur tui. 365

CH. Magis opinor. DE. Id est profecto; verum actutum ab-
scesserit.

Ergo edepol palles: si sapias, eas ac decumbas domi.

CH. Otium non est: mandatis rebus praevorti volo.

DE. Cras agito, perendie agito. CH. Saepe ex te audiui,
pater:

Re mandatae omnis sapientis primum praevorti decet. 370

DE. Age igitur: nolo advorsari advorsus tuam sententiam,

CH. Salvos sum, siquidem isti dicto solida et perpetua est
fides.

DE. Quid illuc est, quod ille a me solus se in consilium
sevocat? i. t.

Jam non vereor ne eam me amare hic potuerit resciscere: t. t. c.

Quippe haud etiam quidquam inepte feci, amantes ut so-
lent. 375

CH. Res adhuc quidem hercle in tuto est: nam hunc ne-
scire sat scio

De illa amica; quod si sciret, esset alia oratio.

DE. Quin ego hunc adgredior de illa? CH. Quin ego hinc
me amolior? —

Eo ego, ut, quae mandata, amicus amicis tradam.

DE. Imo mane:

Paucula etiam sciscitare prius volo. CH. Dic, quid velis. 380

DE. Usquene valuisti? CH. Perpetuo recte, dum quidem
illic fui;

Verum in portum huc ut sum advectus, nescio qui animus
mihi dolet.

DE. Nausea edepol factum credo; verum actutum absces-
serit.

Sed quid ais? ecquam tu advexisti tuae matri ancillam Rhodo?

CH. Advexi. DE. Quid? ea ut videtur mulier? CH. Non edepol mala. 385

DE. Ut morata est? CH. Nullam vidi melius mea sententia.

DE. Mihi quidem edepol visum est, quom illam vidi.

CH. Eho, vidistin, pater?

DE. Vidi; verum non ex usu nostro est neque adeo placet.

CH. Qui vero? DE. Quia non nostra formam habet dignam domo:

Nihil opus nobis ancilla, nisi quae texat, quae molat, 390

Lignum caedat, pensum faciat, aedis verrat, vapulet,

Quaeque habeat cotidianum familiae coctum cibum.

Horunc illa nihilum quidquam facere poterit admodum.

CH. Ea causa equidem illam emi, dono quam darem matri meae.

DE. Ne duius neu te advexisse dixeris. CH. Di me adjuvant! 395

DE. Labefacto paulatim. — Verum, quod praeterii dicere,

Neque illa matrem satis honeste tuam sequi poterit comes,

Neque sinam. CH. Qui vero? DE. Quia illa forma matremfamilias

Flagitium sit si sequatur, quando incedit per vias:

Contemplant, conspiciant omnes, autent, nientent, sibilent, 400

Vellicent, vocent, molesti sint, occentent ostium;

Impleantur elogiorum meae fores carbonibus;

Atque, ut nunc sunt maledicentes homines, uxori meae

Mibique objectent lenocinium facere. Nam quid eo est opus?

CH. Hercle quin tu recte dicis, et tibid adsentior. 405

Sed quid illa nunc fiet? DE. Recte: ego emero matri tuae

Ancillam aliquam non malam, viraginem forma mala,

Ut matrem addecet familias, aut Syram aut Aegyptiam;

Ea molet, eoquet, conficiet pensum, pinsetur flagro;

Neque propter eam quidquam eveniet nostris foribus flagiti. 410

CH. Quid, si igitur reddatur illi, unde emta est? DE. Minime gentium.

CH. Dixit se redhibere, si non placeat. DE. Nihil istoc opust:

Litigare nolo ego vos qua, tuam autem adcusari fidem.

Multo edepol, si quid faciundum est, facere damnum malo.

387. Libri duriora numero: *eho, an vidisti, pater.* 399. V.: *incedat.* 405. V.: *tibi ads. ego. Pal. et vett. edd.: tibi ads.* 415. V.: — *vos, quam tuam etc.* 414. Libri solocci *damni.*

Quam opprobriamentum aut flagitium muliebri inferri
deino. 415

Me tibi illam posse opinor luculente vendere.

CH. Dum quidem hercle ne minoris vendas, quam ego
emi pater.

DE. Tace modo: senex est quidam, qui illam mandavit
mihi

Ut emerem sibi.... ad istanc faciem. CH. At quidam
adulescens, pater,

Mihi mandavit, ad istanc faciem ita ut illa est, emerem
sibi. 420

DE. Viginti minis opinor posse me illam vendere.

CH. At, ego si velim, jam dantur septem et viginti minae.

DE. At ego.... CH. Quin ego inquam.... DE. At nescis,
quid dicturus sum: tace.

Tris minas ad eudere etiam possum: ut triginta sient.

CH. Quo vortisti? DE. Ad illum, qui emit. CH. Upinam
est is homo gentium? 425

DE. Eccillum video: jubet quinque addere me etiam nunc
minas.

CH. Hercule illunc di infelicient, quisquis est! DE. Ibidem
mihi

Etiam nunc adnutat, addam sex minas. CH. Septem mihi...

DE. Nunquam edepol me vince hodie! CH. Commôdis pos-
cit, pater.

DE. Nequidquam poscit: ego habebô! CH. At illic pollici-
tust prior. 430

DE. Nihili facio. CH. Quinquaginta poscit. DE. Non cen-
tum datur.

Potin', ut ne licitere advorsum mei animi sententiam?

Maxumam hercle habebis praedam: ita ille est, quoi emi-
tur, senex.

Sanus non est ex amore illius: quod posces, feres.

CH. Certo edepol adulescens ille, quoi ego emo ecffictim
perit 435

Ejus amore. DE. Multo hercle ille magis senex, si tu scias.

CH. Nunquam edepol fuit neque fiet ille senex insanior

Ex amore, quam ille adulescens, quoi ego do hanc operam,
pater.

DE. Quiesce, inquam: istanc rem ego recte videro. CH. Quid
agis? DE. Quid est? i. t.

CH. Non illam ego mancipo accepi. DE. Sed ille illam ac-
cipiet: sine! t. t. c. 440

415. MSS. et edd.: *exferri, cefferri* (Pal.), *effferri*. 440. V.:
accipit. Pal. et vett. edd.: *accepit*.

CH. Non potes tu lege vendere illam. DE. Ego aliquid videro.

CH. Post autem communist illa cum alio mihi: qui scio,
Quid sit ei animi, venirene eam velit, an non velit?

DE. Ego scio, velle. CH. At pol ego esse credo aliquem, qui
non velit.

DE. Quid id mea refert? CH. Quia illi suam rem esse ae-
quom est in manu. i. t. 443

DE. Quid ais . . . ? CH. Communis mihi illa est cum alio:
is nunc hic non adest . . . t. t. c.

DE. Prius respondes, quam rogo. CH. Prius tu emis, quam
vendo, pater.

Nescio, inquam, velit ille illam, necne, abalienarier.

DE. Sed illi quoidam, qui mandavit tibi, sid emitur, tum
volet? i. t.

Si ego emo illi, qui, mandavit, tum ille nolet? Nihil
agis. t. t. c. 450

Numquam edepol quisquam illam habebit potius, quam
ille, quem ego volo.

Certum est! CH. Censen', certum esse? DE. Quin ad na-
vim jam hinc eo:

Ibi venibit. CH. Vin' me tecum illo ire? DE. Nolo.
CH. Non placet.

DE. Meliust, te, quae sunt mandatae res tibi, praevortier.

CH. Tu prohibes? DE. At tu excusato: te fecisse sedulo.

Ad portum ne bitas, edico jam tibi. CH. Ausculta-
bitur. i. t. 455

DE. Ibo ad portum et (ne hic resciscat, cauto opust) non
ipse etiam; t. t. c.

Sed Lysimacho amico mandabo: is se ad portum dixerat
Ire dudum. Me moror, quom hic adsto. CH. Nullus sum!
occidi!

CHARINUS. EUTYCHUS.

CH. Pentheum diripuisse ajunt Bacchas; nugas maxu-
mas t. t. c. II, 4.

449. Versus ab A. Maja erutus, e codice palimpsesto Ambros.,
in quo quidem locus sic se habet:

— — — abalienarier.

Sed ille quidam qui mandavit tibi, si enitur, tum volet.

Si ego emo illi qui mandavit, tum ille nolit, nihil agis.

Vulgo, conflatis in unum duobus versibus et lusca sententia:

DEM. Quid illic quidam, quid mandavit, cum ille nolet?
nihil agis.

455. Libri: dico.

Fuisse credô, praent quo pacto ego divorsus distrahor. 460
 Cur ego vivo? cur non morior? quid mi est in vita boni?
 Certum est, ibo ad medicum atque ibi me toxico morti dabo:
 Quando id mi adimitur, qua causa vitam cupio vivere.

Eu. Mane, mane, obsecro, Charine! Ch. Qui me revocat?

Eu. Eutychus,

Tuos amicus et sodalis, simul vicinus proximus. 465

Ch. Non tu scis, quantum malarum rerum sustineam.

Eu. Scio:

Omnia ego istaec auscultavi ab ostio; omnem rem scio.

Ch. Quid id est, quod scis? Eu. Tuos pater volt vendere....

Ch. Omnem rem tenes.

Eu. Tuam amicam.... Ch. Nimum multum scis. Eu. Tuis ingratius.

Ch. Plurimum tu scis. Sed qui scis, esse amicam illanc meam? 470

Eu. Tute heri ipse mihi narrasti. Ch. Satin' ut oblitus fui,

Tibi me narravisse? Eu. Haud mirum factum est. Ch. Te nunc consulo.

Responde, quo leto censes me ut peream potissimum?

Eu. Non taces? Cave tu istuc dixis. Ch. Quid vis me igitur dicere?

Eu. Vin' patri sublinere pulcre me ostuo? Ch. Sane volo. 475

Eu. Visne eam ad portum.... Ch. Qui potius, quam voles?

Eu. Atque eximam

Mulierem pretio? Ch. Qui potius, quam auro expendas?

Eu. Unde id aderit? , t. t.

Ch. Achillem orabo, aurum mihi det, Hector qui expensus fuit. i. t.

Eu. Sanun' es? Ch. Pol sanus si sim: non te medicum mi expetam. t. t. c.

Eu. Tapti, quanti poscit, vin' tanti illam emi?

Ch. Auctarium 480

Adicito vel mille numum plus, quam poscet. Eu. Jam tace.

Sed quid ais? Unde erit argentum, quod des, quom poscet pater?

Ch. Invenietur, exquiretur, aliquid fiet. Eu. Enicas.

Jam istuc „Aliquid fiet“ metuo. Ch. Quin taces? Eu. Muto imperas.

Ch. Satin' istuc mandatum est? Eu. Potin', ut aliud cures?

Ch. Non potest. 485

474. Ita vet. cod. Camerar. V. tu abest. 477. V. secundum Taubm.: Unde ad erit id? MSS.: U. ateritis. 481. Sic MSS. V.: Adicito.

Eu. Bene vale. Ch. Non edepol possum, priusquam tu ad me redieris.

Eu. Melius sanus sis. Ch. Vale, vince et meserva! Eu. Ego fecero.

Domi maneto me. Ch. Ergo actutum face cum praeda recipias!

LYSIMACHUS. PASICOMPSA.

Lx. Amice amico operam dedi: vicinus quod rogavit,
i. t. c. III, 1.

Hoc emi mercimonium. — Mea es tu: sequere sane. 490
Ne plora. Nimis stulte facis: oculos conrumpis talis.

Quin tibi quidem, quod rideas magis est, quam ut lamentere.

Pa. Amabo ecastor, mi senex, eloquere.... Lx. Exquaere quid vis.

Pa. Curemeris me. Lx. Tene ego? Ut, quod imperetur, facias.
Item quod tu mihi imperes, ego faciam. Pa. Facere certum est. 495

Pro copia et sapientia, quae te velle arbitror.

Lx. Laboriosi nil tibi quidquam operis imperabo.

Pa. Namque edepol equidem, mi senex, non didici bajulare
Nec pecua ruri pascere neque pueros nutrire.

Lx. Bona si esse vis: bene erit tibi. Pa. Tum pol ego perii misera. 500

Lx. Qui? Pa. Quia illi, unde huc advecta sum, malis bene esse solitum est.

Lx. Oratio edepol pluris est hujus, quam quanti haec emta est. —

Quasi dicas, nullam mulierem bonam esse. Pa. Haud equidem dico

Nec mos meust, ut praedicem, quod ego omnis scire credam.

Lx. Rogare hoc unum te volo. Pa. Roganti respondebo. 505

Lx. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam esse? Pa. Pasicompsae.

Lx. Ex forma nomen inditum est, Sed quid ais, Pasicompsa? Possin' tu, si usus venerit, subtemen tenue nere?

Pa. Possum. Lx. Si tenue scis: scio te uberius posse nere.

Pa. De lanificio neminem metuo, una aetate quae sit. 510

487. V.: *vale et vince*. Copulam non habet Pal. 498. Ita MSS. pro ratione metri, V.: *quidem*. 501. illi. Libri vet.: *illim, illuc, ibi*. V. *illim*. Male autem post hunc versum inculcant 504. 509. Ita Pal. V: *Possim*.

Lx. Bonam hercle te et frugi arbitror, matura jam de aetate
Quom scis facere officium tuom, mulier. **Pa.** Pol docta
didici.

Operam adcusari non sinam meam. **Ly.** Hem, istaec her-
cle res est:

Ovem tibi eccillam dabo, natam annos sexaginta,
Peculiarem. **Pa.** Mi senex, tam vetulam? **Lx.** Generis
Graji est. 515

Eam si curabis, perbona est: tondetur nimum scite.

Pa. Honoris causa, quidquid est, quod dabitur, gratum
habebo.

Lx. Nunc, mulier, ne frustra sies, mea non es: ne arbitrere.

Pa. Dic igitur, quaeso, quonia sum? **Lx.** Tuo hero re-
demta es rursum.

Ego te redemi: ille me oravit. **Pa.** Animus rediit, 520
Si mecum servatur fides. **Lx.** Bono animo es: liberabit
illic te homo. **Edēpol** deperit, atque hodie primum vidit.
Pa. Ecaster jam biennium est, res quom mecum coepit.
Nunc, quando amicum te scio esse illius, indicabo.

Lx. Quid ais tu? Jam biennium est, quom tecum rem habet?

Pa. Certo; et 525

Inter nos conjuravimus, ego cum illo et ille mecum,
Ego cum viro, illic cum muliere, nisi cum illo aut ille mecum,
Neuter stupri causa caput limaret. **Lx.** Di immortales,
Etiā cum uxore non cubet? **Pa.** Amabo, an est maritus?
Neque est neque erit! **Lx.** Nolim quidem. — Homo hercle
perjuravit. 530

Pa. Nullum adolescentem plus amo. **Lx.** Puer quidem
ille est, stultus:

Nam illi quidem haud sane diu est quom dentes exciderunt.

Pa. Quid? dentes? **Lx.** Nihil est. Sequere, sis, huc me:
diem unum oravit

Ut apud me praeberem locum ideo, quia uxor ruri est.

D E M I P H O.

Tandem inpetravi, ut egomet me conrumperem; i. s. III, 2. 535
Ema, est amica clam uxorem et clam filio.

511. V.: jam inde aet. 512. V.: Quoniam scis etc. Libri vett.:
Cum scis, quod versus poscit. 514. V. inepte: O. t. ancillam.
MSS., cum a vetere Camerariano discesseris, et antiquae edd.:
ecce illam, eccillam. 518. Libri κακομέτρας: ne tu frustra sis. 527.
V.: E. c. v. et ille. c. m., quod versus respuit. 536. Edd. parum
modulato versu: E. c. am. cl. uxore mea et fil. MSS.: uxorem et
jam fil. Vett. edd.: ux. et fil.

Certum est: antiqua recolam et servibo mihi!
 Decurso in spatio breve quod vitae reliquom est,
 Voluptate vino et amore delectavero!
 Nam hanc se bene habere aetatem nimio est aequius. 540
 Adulescens quom sis: tum, quom est sanguis integer,
 Rei quaerundae convenit te operam dare;
 Demum igitur, quom senex sis, tunc in otium,
 Te conlocas, dum pote, et ames: si id jam lucro est,
 Quod vivis. Hoc ut dico, factis persequar. 543
 Nunc tamen interea ad med huc invisam domum:
 Uxor me expectat jamdudum esuriens domi.
 Jam jurgio enicabit, si intro rediero.
 Verum hercle postremo, utut est, non ibo tamen;
 Sed hunc vicinum prius conveniam, quam domum 550
 Redeam: ut mihi aedis aliquas conducat, volo,
 Ubi habitet istaec mulier. Atque, eorum, it foras.

LYSIMACHUS. DEMIPHO.

Lx. Adducam ego illum jam ad te, si convenero. l. s. III, 5.
 Dz. Me dicit. Lx. Quid ais Demipho? Dz. Est mulier
 domi?

Quid censes? quid, si visam? Lx. Quid properas? Mane. 553

Dz. Quid faciam? Lx. Quod opus facto, facito ut cogites.

Dz. Quid cogitem? Equidem hercle opus hoc facto existumo

Ut introeam. Lx. Itane vero, vervex? intro eas?

Dz. Quid aliud faciam? Lx. Prius hoc ausculta atque ades?

Prius etiam est, quod te facere ego aequom censeo. 560

Nam nunc si illo introdieris: amplecti voles

Confabulari atque osculari. Dz. Tu quidem

Meum animum gestas: scis, quid acturus siem.

Lx. Perverse facies. Dz. Quodne ames? Lx. Tanto minus.

Jejunitatis plenus, anima foetida. 563

Senex hircosus, tu osculere mulierem?

Utine adveniens vomitum excutias mulieri?

Dz. Scio pol, te amare, quom istaec praemonstras mihi.

Quid, si igitur (unum factum hoc si censes) cocuti

537. Pal.: reservibo. 542. Libri: Rei tuas qu. conv. op. d.
 544. V.: Te c., dum potestur: id jam l. e., Q. v. Pal.: Te c. dum
 potest tunc sidiam lucret Q. uni vis. 546. Ita Pal., nisi quod me
 sibi legitur contra metrum. V.: Int. tamen huc intro ad me inv.
 d., quod ipsum librarius Pal. alteri illi lectioni, et in ipso qui-
 dem ordine, addidit, ut διτροπαφίαν facile agnoscas. 555. Verba
 Quid censes? minus recte Lysimachio tribuuntur in vulgatis libris.

Aliquem arripiamus, prandium qui percoquat 570
 Apud te hic usque ad vesperum? *Lx.* Hem istuc censeo.
 Nunc tu sapienter loqueris et amatorie.
De. Quid stamus? quin ergo imus atque obsonium
 Curamus: pulcre ut simus? *Lx.* Equidem te sequor.
 Atque hercle invenies tu locum illi, si sapis: 575
 Nullum hercle praeter hunc diem illa apud me erit:
 Metuo ego uxorem, cras si rure redierit,
 Ne illam hic obfendat. *Dx.* Res parata est: sequere me.

CHARINUS. EUTYCHUS.

Cx. Sumne ego homo miser, qui nusquam bene quoe
 quiescere? t. t. c. III, 2.
 Si domi sum, foris est animus; sin foris sum, animus domi
 est. 580
 Ita mi in pectore atque in corde facit amor incendium:
 Ni ex oculis lacrumae defendant, jam ardeat, credo, caput.
 Spem teneo; salutem amisi: redeat, an non, nescio.
 Si opprimit pater, quod dixit: exulatum abiit salus;
 Sin sodalis, quod promisit, fecit: non abiit salus. 585
 Sed jamdudum, si podagrosis pedibus esset Eutychus,
 Tam rediisse a portu potuit! Id ei vitium maximum est,
 Quod nimis tardus est, adversum mei animi sententiam.
 Sed isne est, quem currentem video? — Ipsus est!
 Ibo obviam. i. t.
 Divom atque hominum quae spectatrix atque hera eadem
 es hominibus, t. t. c. 590
 Spem speratam quom obtulisti hanc mihi, tibi gratis ago! —
 Nunc quid restat? Eheu, disperii! voltus ne utiquam hu-
 jus placet! —
 Tristis cedit. Pectus ardet. Haereo. Quassat caput . . .
 Eutyche! *Ev.* Heus, Charine! *Gx.* Priusquam recipias
 anhelitum,
 Uno verbo eloquere: ubi ego sum? hiccine, an apud mor-
 tuos? 595
Ev. Neque apud mortuos neque hic es. *Cx.* Salvos sum!
 immortalitas

572. Libri *ἀνέρπας*: loquere atque am. 582. Ita Pal. V.: Ni
 oculos lacr. 586. V.: S. tandem si podagr. ped. e. E., Jam a portu
 red. p. Pal.: S. tamen dempsi pod. etc. 587. V.: illi. 590. Fru-
 stra edd.: Hera. 592. Sic Pal. Male vulgati libri: Numquid. 593.
ἀνέρπας libri: incedit. 594. V.: Heu.

Mihi data est! hic emit illam! pulcre os sublevit patri!
Inpetrabiliior qui vivat, nullus est! Dic, obsecro:
Si neque hic neque Acherunti sum, ubi sum? Ev. Nul-
 quam gentium.

Ch. Disperii! modo interemit illaec mea oratio! — 600
Quidquid est, ad capita rerum perveni. Ev. Primum omnium
Perimus. Ch. Quin tu illud potius nuntias, quod nescio?
Odiosa est oratio, quom rem agas, longinquom loqui.
Ev. Mulier alienata est abs te. Ch. Eutyche, capital facis.
Ev. Qui? Ch. Quia aequalem et sodalem civem liberum
 enicas. 605

Ev. Ne di sirint! Ch. Demisisti gladium in jugulum! jam
 cadam!

Ev. Quaeso hercle: animum ne desponde! Ch. Nullus,
 quem despondeam.

Loquere porro aliam malam rem: quoe est emta? Ev. Nescio.
Jam addicta atque abducta erat, quom ad portum venio.
 Ch. Vae mihi!

Montis tu quidem mali in me ardentis jamdudum jacies! — 610
Perge, excrucia, carnufex: quandoquidem occepisti semel!
Ev. Nec tibi istuc magis dividiae est, quam mihi hodie fuit.
Ch. Dic, quis emit? Ev. Nescio hercle. Ch. Hem, istuc-
 cin' est operam bonam

Dare sodalem? Ev. Quid me facere vis? Ch. Idem, quod
 me vides,

Ut pereas! Quin percontatus, hominis quae facies foret, 615
Qui illam emisset: eo si pacto posset indagarier
Mulier? Ev. Heu me miserum Ch. Flere omitte,
 istuc quod nunc agis!

Ev. Quid ego feci? Ch. Perdidisti me et fidem mecum
 tuam!

Ev. Di sciunt, culpam meam istanc non esse ullam.

Ch. Eugepae,
Deos absentis testis memoras: qui ego istuc credam tibi? 620
Ev. Quin tibi in manu est, quod credas; ego, quod dicam,
 id mi in manu

Est. Ch. De istac re argutus es, ut par pari respondeas;
Ad mandata claudus, coecus, mutus, mancus, debilis.
Promittebas, te os sublinere meo patri: egomet credidi
Homini docto rem mandare, is lapidi mando maxumo. 625
Ev. Quid ego facerem? Ch. Quid tu faceres, men' rogas?
 Requireres,

Rogitares, quis esset aut unde esset, qua prosapia;

605. Hic versus post 600. legitur in libris. 615. V. Bonum.
 621. Male libri: mihi in mea manu est. Pal. Ea pro mea.

Civisne esset, an peregrinus Ev. Civem esse aibant Atticum.

Ch. Ubi habitaret, invenires saltem, si nomen nequires. t. t. Ev. Nemo scire aiebat. Ch. At saltem hominis faciem exquireres. t. t. c. 630

Ev. Feci. Ch. Qua forma esse aibant? Ev. Ego dicam tibi: i. s.

Canum, varum, venariosum, bucculentum, breviculum, t. t. c. Subnigris oculis, oblongis malis, pansam aliquantulum.

Ch. Non hominem mihi sed thesaurum nescio quem memoras mali.

Numquid est quod dicas aliud de illo? Ev. Tantum, quod sciam. 635

Ch. Edepol nae ille oblongis malis mihi dedit magnam malum.

Non durare possum: certum est exulatum hinc ire me; Sed quam capiam civitatem, cogito, petissimum:

Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Cretam, Cyprum, Sicyonem, Cnidum, Zacynthum, Lesbos, an Boeotiam. 640

Ev. Cur istuc coeptas consilium? Ch. Quia enim me affligat amor.

Ev. Quid tu ais? quid, quomodo illuc, quo nunc ira peritas, veneris,

Si ibi forte amare occipias atque item ejus sit inopia, Jam inde porro aufugies, deinde item illinc, si item evenierit,

Quis modus tibi exiliotandem eveniet, qui finis fugae? 645

Quae patria aut domus tibi stabilis esse poterit? dic mihi.

Cedo, si hac urbe abis, amorem te hic relicturum putas?

Si; id fore ita, satanimo acceptum, incertum id pro certo si habes.

Quanto te satius rus aliquo abire, ibi esse, ibi vivere,

Adeo dum illius te cupiditas atque amor missum facit? 650

Ch. Jam dixisti? Ev. Dixi. Ch. Frustra dixi: hoc mihi certissimum est.

Eo domum, patrem atque matrem ut meos salutem; postea

Clam patrem patria hac effugiam aut aliquid capiam consili!

629. Ita vet. edd. V.: nequis. 640. Cnidum Pal. V. Onidum. Ibidem libri: Lesbiam, Boeotiam. 648. Putide edd.: Si id forte ita sat mihi acceptum est: id pro certo si habes. Pal.: Si id f. i. s. a. a. est certum id p. c. si h. Vetus cod. Cam. fore, itemque certum, quod habuisse dicitur etiam Meurs. Liber.

**Orabo ut conquisitores det mi in vicis omnibus:
Nam mihi nil relictū quidquam jam aliud esse intellego.**

670

Sr. Serio.

Do. Ecāstor vero istuc eo quantum potest.

657. Ita Pal. V.: illico ibo. 675. Pal. *parce*. Non ineptum foret hoc: M., ut *parcis*, gnato *parce* pr. 676. V.: D., m. Dorippa. Don. Q. *clamas*, o. ? Sed vet. MS. Camerar.: Quid *volebas*, o.

LYSIMACHUS.

Parum nunc est malae rei, quod amat Demipho,

i. s. IV, 2. 685

Ni sumtuosus insuper etiam siet!

Decem vocasset summes ad coenam viros:

Nimium obsonavit. Sed cocos quasi in mari

Solitust hortator remiges hortarier,

Ita hortabatur. Egomet conduxi cocum.

690

Sed eum demiror non venire, ut jusseram.

Sed qui hinc nam a nobis exit? Aperitur foris.

DORIPPA. LYSIMACHUS.

Do. Miserior mulier me nec fiet nec fuit, i. s. IV, 3

Tali viro quae nupserim! Heu miserae mihi!

Hem, quoi ted et, tu quae habeas, commendes viro! 695

Hem, quoi decem talenta dotis detuli:

Haec ut viderem, ut ferrem has contumelias!

Lx. Perii hercle; rure jam rediit uxor mea!

Vidiase credo mulierem intus aedibus.

Sed quae loquatur, exaudire hinc non queo: 700

Accedam proprius. Do. Vae miserae mi! Lx. Imo mihi!

Do. Disperii! Lx. Equidem hercule oppido perii miser!

Vidit! Ut omnes te, Demipho, di perduint!

Do. Pol hoc est, ire quod rus meus vir noluit.

Lx. Quid nunc ego faciam, nisi ut adeam atque adloquar 705

Jubet salvere suos vir uxorem suam.

Urbani fiunt rustici? Do. Pudicius

Faciunt quamde illi, qui non fiunt rustici.

Lx. Numquid delinquent rustici? Do. Ecator minus

Quam urbani, et multo minus mali quaerunt sibi. 710

Lx. Quid autem urbani deliquerunt? dic mihi:

Cupio hercle scire. Do. Sic tu me tentas sciens?

Quoia illa mulier intust? Lx. Vidistine eam?

Do. Vidi. Lx. Quoia ea sit, rogitas? Do. Resciscam tamen.

Lx. Vin' dicam, quoia est? Illa . . . illa edepol. . . . Vae

mihi! 715

Quid dicam, nescio. Do. Haeres? Haud vidi magis!

Quin' dicis? Lx. Quin, si liceat. . . . Do. Dictum oportuit.

687. V.: *Dec. vocass. si ad c. s. v. Pal.*; D. *si ad c. v. s. v.*
Si vagans istud additum ab interprete. 689. Ita Junt. Ald. V.:
Solitust hort. 699. V.: *in ned.*, versu *μαρτυρη.* 702. V.: *Ego quidem*
hercle. 712. vulgo legitur post 714.

Lx. Non possum, ita instas: urges, quasi pro noxio.
Do. Si innoxius: audacter quamvis dicito.
Dicigitur! **Lx.** Dicam? **Do.** Atqui dicundum est tamen. 720
Lx. Illa est Etiam vis nomen dicam? **Do.** Nihil agis.
Manifesto teneo! In noxia es! **Lx.** Qua noxia?
Istaec quidem illa est **Do.** Quae illa est? **Lx.** Illa
Do. Jo, hias?
Non tu scis, quae sit illaec? **Lx.** Imo etiam scio;
Tam, si nihil usus esset, jam non dicerem. 725
De istac sum, iudex captus. **Do.** Iudex? Jam scio:
Huc tu in consilium istam advocavisti tibi.
Lx. Imo sequestro mihi data est. **Do.** Intellego.
Lx. Nihil hercle istius quidquam est. **Do.** Numero purgitas.
Lx. Nimum negoti reperi! enimvero haereo! 730

COCUS. LYSIMACHUS. DORIPPA. SYRA.

Co. Agite ite attutum: nam mihi amatori seni i. s. IV, 4
Coquenda coena est; atque, quom recogito,
Nobis coquenda est, non quoi conducti sumus:
Nam qui amat, quod amat, si id habet: id habet pro cibo,
Vidère, amplecti, osculari, adloqui; 735
Sed nos confido onustos redituros domum.
Ita hac. Sed eccum, qui nos conduxit, senex.
Lx. Ecce autem perii, cocus adest! **Co.** Advenimus.
Lx. Abi! **Co.** Quid? abeam? **Lx.** St, abi! **Co.** Abeamne?
Lx. Abi!
Co. Non estis coenaturi? **Lx.** Jam saturi sumus. 740
Do. Sed **Lx.** Interii! **Do.** Quid ais tu? etiamne
 illi tibi haec
Jusserunt ferri, quos inter iudex datus?
Co. Haecce tua est amica, quam dudum mihi
Te amare dixti, quom obsonabas? **Lx.** Non taces?
Co. Satis scitum filium mulieris! Virum hercle avet. 745
Lx. Abin' digrectus? **Co.** Haud mala est. **Lx.** At tu malus!
Co. Scitam hercle opinor concubinam hanc! **Lx.** Non abis?

719. V.: Scio, innoxius. **Lx.** aud. qu. d. Vett. edd.: quadvia.
 720. V.: Ego dicam. Pronomen non comparet in MSS. et vett.
 edd. 723. Libri: io hia, ut Pal. vel una voce tohia. 725. vulgo
 antecedenti praepositur, legiturque: Jam st etc. Vitium illud
 animadvertit Acid. Tam, tamen. 728. Libri ἀνέστη: L. sic sequi.
 732. V. secundum Camerar. Coquendast coena, a. equidem cum r.
 741. V.: sumus. Sed int. Doa. Quid etc. 747. V.: S. h. op. satis
 (Pal. sane) conc; h., versu vel nullo, vel vrsuptrpp.

Non ego sum, qui te dudum conduxī. Co. Quid est?
 Imo hercle tu istic ipsus. Lx. Vae misero mihi!
 Co. Nempe uxor ruri est tua, quam dudum dixerās 750
 Ted odisse aeque atque anguis. Lx. Egon' istuc tibi
 Dixi? Co. Mihi quidem hercle. Lx. Ita me amabit Jupiter,
 Uxor, ut ego illud nunquam dixi! Do. Etiam negas?
 Co. Non ted odisse, verum uxorem, aibat, suam....
 Do. Palam istaec fiunt, te me odisse. Lx. Quin nego.
 Co. Et 755

Uxorem suam ruri esse aiebat. Lx. Haec ea est.
 Quid mihi molestus? Co. Quia me non novisse ais.
 Ne metuis tu istanc? Lx. Sapis: nam mihi unica est.
 Co. Vin' me experiri? Lx. Nolo. Co. Mercedem cedo.
 Lx. Cras petito: dabitur; nunc abi! Do. Heu miserae
 mihi! 760

Lx. Nunc ego verum illud verbum esse experior vetus:
 Aliquid mali esse propter vicinum malum.
 Co. Cur hic adstamus? Lx. Quin abis? Co. Incommodi
 Si quid tibi evenit, id non est culpa mea.
 Lx. Quin me eradicas miserum! Co. Scio jam, quid velis: 765
 Nempe hinc me abire vis. Lx. Volo, inquam. Co. Abibitur.
 Drachmam dato. Lx. Dabitur. Co. Dari ergo, sis jube.
 Potest interea, dum illi ponunt Lx. Quin abis?
 Potin', ut molestus ne sis? Co. Agite, adponite
 Obsonium istuc ante pedes illi seni. 770

Haec vasa aut nox aut cras jubebo abs te peti,
 Sequimini. Lx. Fortasse te illum mirari cecum,
 Quod venit atque haec attulit. Dicam, quid est.
 Do. Non miror, si quid damni facis aut flagiti,
 Nec pol ego patiar, sic hē nuptam tam male, 775
 Measque in aedis sic scortā obductarier.

Syrā, i rogato meum patrem verbis meis,
 Ut veniat ad me jam simulde tecum. Sy. Eo.
 Lx. Nescis, negoti quid sit, uxor, obsecro?
 Conceptis verbis jam jusjurandum dabo 780
 Me nunquam quidquam cum illa.... jamne abiit Syra?
 Perii hercle! — Ecce autem haec abiit! Vae misero
 mihi!

At te, vicine, di deaeque perdunt
 Tua cum amica cumque amationibus!

758. V.: Nl. Vidit hic aliquid Taubm. 763. V. *quēquē*: —
astamus? quin abimus? Inc. 763. V. *inmisso* glossemate: *Dari*
potest etc. 771. V.: *mōr*: 778. V. *simul*. Versus alterum
 poscit.

Suspitione implevit me indignissime! 785
 Concivit hostis! — Dum uxor est acerrima:
 Ipse ad forum atque Demiphoni haec eloquar,
 Me istanc capillo protracturum esse in viam,
 Nisi hinc abducit, quo volt, ex hisce aedibus.
 Uxor, heus, uxor, quamquam tu irata es mihi, 790
 Jubeas, si sapias, haec intro hinc auferrier:
 Eadem licebit mox coenare rectius.

SYRA. EUTYCHUS.

Sy. Hera quo memisit, ad patrem, non est domi: i. s. IV, 5.
 Rus. ubi isae aibent. Nunc domum renuntio.
 Ecce ego lege dura vivunt mulieres 795
 Multoque iniquiore miserae, quam viri.
 Nam vir si scortum duxit clam uxorem suam:
 Id si rescivit, uxor, inptae est viro.
 Uxor viro si clam domo egressa est foras:
 Viro fit causa, exigitur matrimonio. 800
 Utinam lex esset eadem, quae uxori est, viro!
 Nam uxor contenta est, quae bona est, uno viro;
 Qui minus vir una uxore contentus siet?
 Ecce ego faxim, si iidem plectantur viri,
 Si quis clam uxore duxerit scortum sua, 805
 Ut illae exiguntur, quae in se culpam committunt,
 Plures viri sint vidui, quam nunc mulieres.
 Eu. Defessus sum urbem totam pervenier;
 Nihil investigo quidquam de illa muliere.
 Sed mater rure rediit: nam video Syram 810
 Adstare ante aedis. Syra! Sy. Quis est, qui me vocat?
 Eu. Herus atque alumnus tuos sum. Sy. Salve, alumnae mi.
 Eu. Jam mater rure rediit? responde mihi.
 Sy. Cum quidem salute familiae maxuma.
 Eu. Quid istuc negoti est? Sy. Tuos pater bellissimus 815
 Amicam adduxit intro in aedis. Eu. Quomodo?
 Sy. Adveniens rure mater eam offendit domi.
 Eu. Pol haud censebam istarum esse operarum patrem.
 Etiam nunc mulier intus? Sy. Etiam. Eu. Sequere me.

786. V.: domi uxor. 795. — 807. vulgo ante 820. leguntur,
 tanquam scena peculiaris. 805. V.: uxorem suam, in littera fre-
 quentiore. 814. V.: Sua quid, s. ac familiae m. MSS. et. vett.
 edd.: Cum q. s. a f. m.

Hiscæ vett. editiones continuo ista attestant:

Quid? Peristratam hic Demiphonis contor? Grandis gradus,
Emittit oculos; circumfert sese, obstipat verticem. t. t. c.
Adservabo hinc, rerum quid gerat. Magnum est, quidquid
quaeritat.

Quam scenam statim excipiunt duæ aliae.

PERISTRATA. SYRA. LYCISSA.

Pz. Diva Astarte, hominum deorumque vis, vita, salus;
rursus eadem quæ es

Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, coelum; sidera
Jovis quaecunque templa colimus, ejus ducuntur nutu, illi
obtemperant.

Eam spectant. Quod illi displicet, facile excludunt ceteri;
Quicquid complacitum, id æquonitur, quæ vivunt, omnia,
atque sentiunt. 5

Alios enicat, extinguit; alios suo lacte fovet atque erigit;
sed quos enicat,

Hi vivunt et sapiunt; quos properat alere ac erigere,
Hi quidem confestim pereunt atque male sapiunt miseri.
Jacent bene valentes, odiosum humanum mordent, caput
reptant,

Fremunt perstrepuntque, cumque putant vivere, tunc ruunt
maxime. 10

Tunc, cum student persequi, labant juvenes; itidem rapiuntur senes.

Illi se amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum;
Illi vero si amare ea ætate. ceperunt, multo insaniunt
acrius.

Verum si non amant, oderunt, molesti itidem atque difficiles,
Garruli, osiores, infensi, iracundi, sibi suisque invidi. 15
Quod in se olim admisere turpiter, id si fiat modestius,
Nec tolerant, ut æquom est patres; sed clamant, indecen-
ter obstrepunt.

Sr. Quantum intelligo, et hanc male habet Demipho.

Pz. Id verum:

Amat filius et perit. Id quom rescivit pater, insanit vehe-
mentius.

Quæ istaec intemperies? Abegit vir meus olim ipse ad mer-
catum Rhodum filium; 20

Nunc, ut fert Acanthio, ipse sibimet faciet exilium.
O iniquom patrem! o infortunatum filium! quo te recipies?

Ubi matrem relinques? sola degam? filium amittam? Non patiar!

Vendidit pater? Ubiubi erit inventa, mater redimet! Dic tu, Lycissa, num in hanc viciniam adductam autumant?

Lx. In hanc opinor, in amici senis quousdam aedis.

Pz. Hic praeter Lysimachum Nullus, quem sciam. Sy. Lysimachum nominant:

Mirum, ni senes vicini in unum nidum conspiraverint.

Pz. Dorippam ejus uxorem conveniam. Lx. Quid? convenias? non eam vides?

Pz. Video equidem. Auscultemus: nescio quid secum iracunda mussitat.

DORIPPA. SYRA. LYCISSA. PERISTRATA.

Do. Syra non redit; quam arcessitum patrem jamdiu est quod miseram:

Tarda nimium aut lapis obriguit, aut angue demorsa cassavit turgida.

Sy. Nulla sum: adest hera; me quaerit! Do. Domi manere nequeo:

Bellulam istanc pellicem mei non patiuntur oculi. Exclussissem foras;

At mea meus continuit Eutyclus. Sed omnino, quod fert, non credam.

Lx. Audin', hera? Pz. Audio. Sine pergat. Lx. Sino.

Do. Amici, inquit, senis Gratia huc ad nos venisse. Habet venalem, amanti dum detrahat filio.

Haec quidem aut viri aut gnati fallacia: dissident sententiae.

Sequestro vir ait datam; eandem vero venalem dicit filius.

Sy. Ibo de improvviso obviam, ne cessasse intelligat.

Do. Istaec filio Non credam, qui obsequitur patri; hunc vero, ut merum cuculum,

Id certum est mentiri ampliter. Equidem eoquo credam.

Eccam Syram! ut currit venefica! Sy. Quis me vocat?

Do. Malum quod di tibi dabunt! Sy. Hera, si sapias, hoc potius

Tuae pellicis et marito dato. Do. Istuc dictum tibi non amplius irascor.

Sed ubi pater? quid cessat? an hominem podagra impedit?

Sr. Nec podagricus neque articularius est, quem rursus ducunt pedes.

Do. Non domi? Sr. Non. Do. Ubi. Sr. Rure esse autumant;

Atque, pumquid redeat, incertum, hodie: cum villico rationis satis,

Do. Omnia mihi hodie eveniunt praeter sententiam. Non vivam vesperi; 20

Nisi illanc a me scelestam abigam! Eo domum. Lx. Hera, abit.

Pz. Hem, abit? compella. Lx. Dorippa, Dorippa! Do. Quid molestiae

Hoc est? quis me revocat? Pz. Non sum molesta; sed benevolens

Et amica te compellat tua Peristrata. Mane, quaeso.

Do. Hem, Peristrata, te pol non noram. Mala bilia cruciat 25 Me atque exagitat. Pz. Istuc nolo: quaeso, neiges.

Te audivi modo: dic mihi, quae te nunc habet sollicitudo?

Do. Peristrata, sic di tibi unicum gnatum sospitent, da mihi benignius operam,

Nulla dare mihi poterit melius: par est aetas; una crevimus, Pares aetate habemus viros; nulli colloquor lubentius. 30

Sollicitor merito quidem. Quid tibi animi esse nunc possiet, Si amicam hac aetate ante oculos tuos adduxerit Demipho?

Pz. Adduxit? Do. Factum. Pz. Domi est? Do. Domi; imo coqui

Conducti: parabatur convivium, ni meus disturbasset adventus omnia.

Senem miserum Venus et Cupido alieno satis vexant tempore. 35

Pz. Sed ista levia sunt, Dorippa. Utinam non ego essem miserior!

Do. Levia? Pz. Levia quidem. Do. Quae pejora tibi tuus faceret?

Pz. Imo pejoribus pejora. Do. Quae istaec sunt? Quaeso, loquere:

Ut tu mihi, ego tibi, quae facto opus sunt, demus consilium. Vetus id dictum est, Feliciter is sapit, qui periculo alieno

sapit. 40 Pz. Unicus mihi, Dorippa, est gnatus. Scis? Do. Scio.

Pz. Hunc pater Olym a se extrusit Rhodum. Do. Quare? Pz. Quoniam amaret.

Do. Ob id ipsum? Pz. Id quidem nunc quoque, quam ancillam domum

Adduxisset, hanc resciscens pater produxit, venalem prae-buit.

Do. Atat, novi: verum dixerat filius; ego mariti amicam. putabam mei. 45

Quo data est? PE. Seni quodam amico in hac vicinia.

Credo hic alium praeter tuum amicum habere neminem.

Do. Ea quidem est. Quid filius? PE. Urbem hanc se de-serturum autumat.

Do. In portu res est. Quid, si invenerit? PE. Mansurum credito.

Do. Praeter spem salvae sumus, ne dubita: apud me ea est. 50

PE. Apud te? Ea erat, opinor, de qua loqui te audiui modo.

Do. Ea. PE. O factum bene! Merito te amo: restituisti filium.

Fas videam. Do. Eamus intro. PE. Eamus. Lycissa, ades.

Acanthioni haec nuntia; ego ad Dorippam huc devortam.

C H A R I N U S.

Limen superum inferumque salve, simul autem vale! t. t. c. V, 1. 820

Hunc hodie postremum extollo mea domo patria pedem.

Usus, fructus, victus, cultus jam mihi harunc aedium

Interemtust, interfectust, alienatust! Occidi!

Di penates meum parentum, familiai Lar pater,

Vobis mando, meum parentum rem bene ut tute finini. 825

Ego mihi alios deos penatis persequar, alium Larem,

Aliam urbem, aliam civitatem: ab Atticis abhorreo;

Nam ubi mores deteriores increbescunt indies,

Ubi, qui amici, qui infideles sint, nequeas pernoscere,

Ubique id eripiat, animo tuo quod placeat maxime: 830

Ibi quidem si regnum detur, non est cupita civitas.

EUTYCHUS. CHARINUS.

Eu. Ecquisnam deus est, qui mea nunc laetus laetitia

fuat? t. t. c. V, 2.

Domi erat, quod quaeritabam! Sex sodalis reperi,

Vitam, Amicitiam, Civitatem, Ludum, Laetitiam, Jocum;

Eorum inventu res simitu pessumas pessumdedi. 835

Iram, Inimicitiam, Stultitiam, Exitium, Pertinaciam;

824. Libri ἀνέρω: familiae. 832. Ante hunc versum inepte

repetuntur 590 et sequens. 833. Legitur vulgo, invitis vetustis

libris; ibi sex etc. 835. V.: E. i. res decem sim. p. p. MSS. et

vett. edd.; E. inventurus sim p. p. Eorum non liquescit. 836.

sequ. Pal.:

Iram, inimicitiam, morerem, lacrimas, exitium, inopiam,

Solitudinem, stultitiam, exitium, pertinaciam.

Moerorem, Lacrimas, Exilium, Inopiam, Solitudinem.
 Date, di, quaeso, conveniundi mi ejus celerem copiam!
 CH. Adparatus sum, ut videtis! Abicio superbiam:
 Egomet mihi comes, calator, equos, agaso, armiger; 840
 Egomet sum mihi imperator, idem egomet mi obedio:
 Egomet mihi fero, quod usust. O Cupido, quantus es!
 Nam tu quemvis confidentem facile tuis factis facis,
 Eundem ex confidente actutum diffidentem denup.

Eu. Cogito, quonam illum curram quaeritatum. CH. Certa
 rest, 845

Me usque quaerere illam, quoquo hinc est abducta gentium,
 Neque mihi ulla obsistet amnis neque mons neque adeo mare
 Nec calor nec frigus; metuo neque ventum neque grandinem;
 Imbrem perpetiar; laborem subferam, solem, sitim!

Non concedam neque quiescam usquam noctu neque diu 850
 Prius profecto, quam aut amicam aut mortem investigavero!

Eu. Nescio quonia vox ad aurem mi advolavit. CH. Invoco
 Vos, Lares viales, ut me bene tutetis! Eu. Jupiter,
 Estne illic Charinus? CH. Cives, bene valete! Eu. Eloco
 Sta, Charine! CH. Qui me revocat? Eu. Spes, Salus, Vi-
 ctoria. 855

CH. Quid me vultis? Eu. Ire tecum. CH. Alium comitem
 quaerite!

Non amittunt hi me comites, qui tenent. Eu. Qui sunt ei?

CH. Cura, Miseria, Aegritudo, Lacrumae, Lamentatio.

Eu. Repudia istos comites atque huc respice et revertere!

CH. Si quidem mecum fabulari vis: subsequere. Eu. Sta
 eloco! 860

CH. Male facis, properantem qui me conmorare: sol abit.

Eu. Si huc item properes, ut istuc properas: facias rectius:

Huc secundus ventus nuno est. Cape modo vorsoriam!

Hic favonus serenust; istie auuster imbricus.

Hic fatit tranquillitatem; ista omnis fluctus conciet. 865

Recipe te ad terram, Charine, huc! Non ex advorso vides?

Nubes aterque imber instat. Nunc adspicias ad sinistram t. t.

Atque videbis, ex avorso coelum ut est splendore plenum!

839. Ita Pal. V.: *Abicio*. 845. V.: *ego illum*; verum non sic libri vett. 850. V. *κατακτίνω*: neque interdus. 867. Libri: *Nubes ater imberque*; deinde *Adspice*, quod versum non explet; sed vet. cod. Camerar.: *adspicias*, pro *adspiciat*, nisi fallor. Quanquam ea scriptura accipi etiam potest pro *adspici*, imperativo obsoleti verbi *adspicire*, quem addito *ae*, h. e. *e*, librarius emendavit. Misceri conjugationes verborum apud veteres, satis constat. Vid. Jos. Scaliger ad Festum edit. Dacer. p. 104. 868. V.: *Coelum ut est spl. pl.*, ex *advorso vides*, nec sententia nec metro integris. Pal.: *aspice non ad sinistra atque videtis Celum ut spl. est pl. ex adu. vides*. Vett. edd.: *atque vides*, *Coelum* etc.

CH. Religionem ille objecit: recipiam me illuc. EV. Sapis. t. t. c.

O Chatine, contra pariter fer gradum et confer pedem! 870

Porrige brachium! prehende! Jam tenes? CH. Teneo.

EV. Tene.

Quo nunc ibas? CH. Exulatum. EV. Quid ibi facere is?

CH. Quod miser.

EV. St! Ne pave: restituum jam ego te, in gaudia antiqua
ut sies!

Maxume quod vis audire, id audies, quod gaudeas.

CH. Studeo. EV. Sta eleco; amicus amico advenio mul-
tum benevolens. 875

Tuam amicam.... CH. Quid eam? EV. Ubi sit, scio ego....

CH. Tun' autem; obsecro?

EV. Sanam et salvam. CH. Ubi eam salvam? EV. Ego scio.

CH. Ego, me mavelim!

EV. Potin', ut animo sis tranquillo? CH. Quid, sid animus
fluctuat?

EV. Istum in tranquillo et tuto ego sistam: ne time. i. s.

CH. Obsecro te, loquere, ubi sit, ubi eam videris! 880

Quid taces? Dic! Enicas me miserum tua reticentia! t. t. c.

EV. Non longe hinc abest a nobis. CH. Quin commonstras, si
vides?

EV. Non video, hercle nunc; sed vidi modo. CH. Quin, ego
videam, facis?

EV. Faciam. CH. Longum istuc amanti est. EV. Etiam me-
tuis? CH. Omnia.

EV. Commonstrabo. Amicior mihi nullus vivit atque is est, 885
Qui illam habet, neque quoniam magis velle melius me aequom
siet.

CH. Non curo istuc: illam quaero. EV. De illa ergo ego dico
tibi.

CH. Dic igitur, ubi illa est? EV. In nostris aedibust.

CH. Aedis probas.

Si tu vera dicis: pulcre aedificatas arbitro.

872. *Autops* legitur: *facere vis*, sed in Pal.: *fac. his*, h. e. f. is, quod ex conjectura posuimus in priore editione. Ceterum idem cod. additum habet *si in fine versus*. 875. Pal.: — *gaud. studip amicus Atuenio mult. b. v.* Vulgo: *gaud. Sta illico, amicus adven. m. benevolens*. CH. *quid est?* Istud *quid est* a libris vet. repudiatur. 876. V.: — *ego scio*. CH. *tun', obsecro?* Sed Pal.: *ego scio tunc atumne obs.* 877. *Soloco libri: Quo ego scia Sequor Palatinum.* 878. Pal.: Q. (sic) *sintantimus*. V.: *si an.* V. 882.: *Quin ergo comm.*, *si tu vides?* nullis quidem numeris. 884. V. *Longinquom*, sed Pal.: *Lon cum*, h. e. *Longum*. Ceterum vulgo: *metuis?* omnia *Comm.* Personae distinguit Acid. 886. *Male libri: neque est quoniam.* 888. V.: *aedibus*. Cf. 910. 889. Sic MSS. V.: *arbitror*.

Sed qui ego istuc credam? vidistini, an de audito nuntias?

i. t. 890

Eu. Egomet vidi. Ch. Quis eam adduxit ad vos? Eu. Enim
inique rogas. t. t. c.

Quid tua refert, quicum istuc venerit? Ch. Dum istuc sist.

Eu. Est profecto. Ch. Opta ergo ob istunc nuntium quidvis tibi!

Eu. Quid, si optabo? Ch. Deos orabo, ut ejus faciant copiam.

Eu. Derides? Ch. Servata res est demum, si illam videro. 895

Sed quin ornatum hunc rejicio? Hena, aliquis aguturum huc
foras.

Exite! illinc pallium mi ecferite! Eu. Hem, nunc tu mi
ut places!

Ch. Optume adveniens, cape, puere, chlamydem atque istinc
sta elocq:

Ut si haec non sint vera, inceptum hoc itiner perficere ex-
sequar.

Vera dicis? Eu. Nil, Charine, te quidem quidquam pudet. 900

Non mihi credis? Ch. Omnia equidem credo, quae dicis mihi.

Sed quin introduces me ad eam, ut videam? Eu. Paulisper
mane.

Ch. Quid manebo? Eu. Tempus non est intro eundi.

Ch. Enicas.

Eu. Non opus est, inquam, nunc intro te ire. Ch. Re-
sponde mihi,

Qua causa? Eu. Operae non est. Ch. Cur? Eu. Quia non
est illi commodum. 905

Ch. Itane? commodum illi non est, quae me amat, quam
ego contra amo?

Omnibus me ludificatur hic modis. Ego stultior,

Qui isti credam. Congloratur. Chlamydem sumam denuo.

Eu. Mane parumper atque hoc audi. Ch. Cape sis, puer,
hoc pallium!

Eu. Sane hoc non in mentem venit dudum ut tibi di-
cerem. 910

Mater irata est vehementer patri, quia scortum sibi

Ob oculos adduxerit intus aedis, dum ruri ipsa abest.

Suspiciatur, illam amicam esse illi. Ch. Zonam sustuli....

Eu. Eam rem nunc exquirat intus. Ch. Jam machaera est
in manu....

Eu. Nam si eo te introducam.... Ch. Tollo ampullam
atque hinc eo. 915

890. V.: S. quid Junt. Ald.: qui. 891. Enim v. abest, hianto
versu. Post quem inepte legitur 900. 894. Ita Junt. Ald. pro-
bante Acid. V.: orato. 898. Libri putide et ἀνερπός: — atque
haec istinc etc. 910. Mio versus ante 888. inculcatus vulgo legitur.

Eu. Manē, manē, Charine! Ch. Erras: me decipere haud
potes. i. s.

Eu. Neque volo edepol. Ch. Quin tu ergo itiner exsequi
meum me sinis? t. t. c.

Eu. Non sino. Ch. Ego me t me moror. Tu, puere, abi hinc
intro ocius!

Jam indu currum escendi; jam lora in manus cepi meas!

Eu. Sanus non es. Ch. Quin, pedes, vos in curriculum co-
necitis, 920

In Cyprum recta: quandoquidem mihi pater exilium parat?

Eu. Stultus es. Noli istuc, quaeso, dicere. Ch. Certum est
exsequi,

Operam ut sumam ad pervestigandum, ubi sit illaec

Eu. Quin domi est.

Ch. Nam hic quod dixit, id mentitust. Eu. Vera dixi equi-
dem tibi.

Ch. Jam Cyprum veni. Eu. Quin sequere: ut illam vides,
quam expetis. 925

Ch. Percontatus non-inveni! Eu. Matris jam iram neglego.

Ch. Porro proficiscor quaesitum. Nunc perveni Chalcidem;

Video ibi hospitem Zacyntho; dico, quid eo advenerim;

Rogito, quis eam vexerit, quis habeat, si inaudiverit.

Eu. Quin tu istas omittis nugae ac mecum huc intro am-
bulas? 930

Ch. Hospes respondit, Zacyntho ficos fieri non malas ...

Eu. Nil mentitust. Ch. Sed de amica inaudivisse se autumat.

Hic Athenis esse. Eu. Calchas iste quidem Zacynthiust.

Ch. Navem conscendo, proficiscor eloco, jam sum domi,

Jam redivi exilio. Salve, mi sodalis Eutyche! 935

Ut valuisti? Quid parentes? — Mecum ad matrem cedito —

Bene vocas; benigne dicis. Cras apud te; nunc domi.

Sic decet; sic fieri oportet. Eu. Eloquere, an tu somnias?

Hic homo insanust. Ch. Amicus quin properas medicariet?

Eu. Sequere, sis. Ch. Sequor. Eu. Clementer, quaeso: cal-
cis deteris. 940

Audin' tu? Ch. Jamdudum audivi. Eu. Pacem componi volo

Meo patri cum matre: nam nunc estirata.... Ch. I modo!

Eu. Propter istanc. Ch. I modo! Eu. Ergo cura. Ch. Quin
tu ergo i modo:

Tam propitiam reddam, quam, quom propitia est Juno Jovi,

919. V.: in currum. 920. Ita MSS. V. corrupto metro: conji-
cit. 929. V.: si ibi inaudiverit. Pal.: si ibi inde audiverit. Se-
quor Gruterum et Taubmannum. 935. V.: redii. Pal.: redi. 936.
Edd. horrido numero: — parentes mei valent? coena dabitur. MSS.:
— parentis metuat mater dati. 938. V. vitioso metro: Eu. eho, quae
tu somnias? MSS.: eloqueni s. 939. V.: H. h. non sanus est. Vet.
cod. Camer. etc.

DEMIPHO. LYSIMACHUS.

Huic scenae praescripserant vett. edd. versus XI sequentes:

LY. Demipho, sapientum illud dictum te audisse reor saepius,
Voluptas est malorum esca: quod ea non minus homines
Quam hamo capiantur pisces. Hanc est quom fugiunt senes;
Tu tamen senectuti gratiam non habeas: quoniam haec tibi
Non abstulit modo, sed in amorem coniecit fortius, 5
Quo te consiliumque tuum atque mentem perdit funditus
Atque oculorum tibi praestringit aciem. Me quoque
In magnum coniecisti malum, nec, quid faciam, scio.
DE. Lysimache, deum hoc arbitrium est non hominum.
Tute hoc tecum

Si cogites, non aequom te facere arbitrabere, 10
Quom amico homini tuique conscio ita suscenseas misere,
Quasi tu nunquam quidquam adsimile hujus facti feceris.

t. t. c. V, 3. 945

LY. Edepol nunquam. Cavi, ne quid facerem: Vix vivos miser:
Nam mea uxor propter illam tota in fermento jacet.

DE. Astego expurgationem habebo: ut ne suscenseat.

LY. Sequere me. Sed exeuntem filium video meum.

EUTYCHUS. LYSIMACHUS. DEMIPHO.

EU. Ad patrem ibo: ut matris iram sibi esse sedatam sciat.

t. t. c. V, 4. 959

Jam redeo. LY. Placet principium. Quid agis? quid fit, Eutyche?

EU. Optuma opportunitate ambo advenistis. LY. Quid rei est?

EU. Uxor tibi placide placata est. Certe dextras nunc iam.

LY. Di me servant! EU. Tibi amicam esse nullam riuntio.

DE. Di te perdant! Quid negoti est nam, quaeso, istuc?

EU. Eloquar. 955

Animum advortite igitur ambo. LY. Quin tibi ambo operam damus.

EU. Qui bono sunt genere nati, si sunt ingenio malo, Suapte culpam generi capiunt, genus ingeniod improbant.

DE. Verum dicit hic. LY. Tibi ergo dicit: eo id verum est magis.

Nam te istac aetate haud aequom filio fuerat tuo, 960
Adulescenti amanti, amicam emtam eripere argento suo.

DE. Quid tu ais? Charini amica est illa? EU. Ut dissimulat malus!

948. Ἀνέπωρ libri; At. 955. V.: placida et placata est. Certe
— Cf. Pseud. 11 etc. 958. V.: Suapte — ingenium imp. Sequor
Gronsvium. 958. V.: illud.

DE. Ille quidem illanc sese ancillam matri emisse dixerat.

EU. Propterea igitur tu mercatus novoa amator, vetus puer?

LY. Optume hercle! Perge, perge! Ego adistam hinc
altrinsecus. 965

Quibus est dictis dignus, usque oneremus ambo . . .

DE. Nullus sum!

LY. Filio suo qui innocenti fecit tantam injuriam!

EU. Quem quidem hercle ego, indu exilium quom iret, re-
duxi domum:

Namibat exulatum. **DE.** An abiit? **LY.** Etiam loquere, larua?
Temperare istac aetate istis decebat artibus. 970

DE. Fateor: deliqui profecto. **EU.** Etiam loquere larua?

Vacuom esse istac ted aetate his decebat noxiis.

Itidem ut tempus anni, aetatem aliam aliud factum convenit:

Nam si istuc jus est, senecta aetate scortari senes,

Ubi loqi res summa nostra est publica? **DE.** Hei, perli
miser! 975

EU. Adulescentes rei agundae isti mage solent operam dare.

DE. Jam obsecro, hercle habete vobis cum sportis, cum fiscina!

EU. Redde filio!, sibi habeat jam, ut volt! **DE.** Per me ha-
beat licet.

EU. Temperi edepol: quoniam ut aliter facias, non est copia.

DE. Supplici sibi sumat, quod volt, ipse ob hanc injuriam, 980

Modo pacem faciat, oro, ut ne mihi iratus siet.

Si hercle scivissem sive adeo joculo dixisset mihi,

Se illam amare: nunquam facerem, ut illam amanti abdu-
cerem.

Eutyche, ted oro (sodalis ejus es), serva et subveni!

Hunc senem para clientem! Memorem dices benefici. 985

LY. Ora, ut ignoscat deliciis ejus atque adulescentiae.

DE. Pergin' tu autem in hunc superbe invehere? Spero
ego mihi quoque . . .

Tempus tale eventurum, ut tibi gratiam referam parem.

LY. Missas jam istas artis feci ego. **DE.** Et quidem ego de-
hinc jam. **LY.** Nihil.

Consuetudine animus rursus te huc inducet. **DE.** Obsecro. 990

Satis jam ut habeatis! Quin loris caedite etiam, si lubet!

LY. Recte dicis. Sed istuc uxor faciet, quom hoc resciverit.

DE. Nihil opust resciscat. **EU.** Quid istic? Non resciscet:
ne time.

968. V.: in. 977. V.: cum porcis. Corr. Acid. et Salmas. 978. V.:
— habeat. **DE.** jam ut volt, per me sibi h. l. 979. Soloece libri: copiae,
nec melius sequi. versu: quid volt. 985. Putide exemplaria: para me
cl. 987. Pro in hunc vet. liber Camer.: huc, Pal. hia. 993. V.: quid
istuc? Alterum habet Pal., cujus tamen et ipsius descriptor istuc de-
derat initio. Quid istic? est formula tandem et aegre concedendum.

Eamus intro : non utibllis hic locus, factis tuis,
 Dum memoramus, arbitri ut sint, qui praetereant per vias. 995
 Dē. Hercle quin tu recte dicis : eadem brevior fabula
 Erit. Eamus. Eū. Hic est intus filius apud nos tuos.
 Dē. Optume est. Illac per hortum nos domum transibimus.
 Lx. Eutyche, hanc volo prius agi rem, quam meum intro
 refero pedem.

Eū. Quid istuc est? Lx. Suam quisque homo ram meminit.
 Responde mihi : 1000

Certōn' scis, non suscensere mihi tuam matrem? Eū. Scia.
 Lx. Vide! Eū. Me vide! Satis habes? Lx. Habeo. At quae
 hercle, etiam vide!

Eū. Non mihi credis? Lx. Imo credo; sed tamen metus
 miser.

Dē. Eamus intro. Eū. Imo dicamus senibus legem censeo,
 Priusquam abeamus, quae se legeteneant contentique sint. 1005
 Annos natus sexaginta qui erit, si quem scibimus,
 Seu maritum sive hercle adeo coelibem, scortarier;
 Cum eo nos hac lege agemus : inscitum arbitrabimur.
 Et per nos quidem hercle egebit, qui suam prodegerit
 Neve quisquam posthac prohibeto adolescentem filium, 1010
 Quin amet, quin scortum ducat; quod homo fiat modo.
 Si prohibuerit, clam plus perdet, quam si praebuerit palam.
 Haec adeo ex hac recte primum lex uti teneat senes.
 Bene valete atque, adulescentes, haec si vobis lex placet,
 Ob senum hercle industriam vos aequom est clare plau-
 dere. 1015

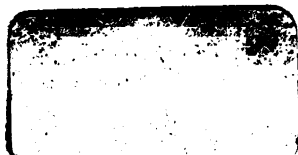
1008. hac V.: hic. 1011. V.: Q. amet, et sc. d. 1012. V.:
 Si quis proh. Abest quis a Junt. et Ald. V. quoque: praebuerit
 palam, quod metro minus convenit. 1013. Itidem aquerog' edd.
 hacce. Pal. et olim cusi: hac.

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine of five cents a day is incurred
by retaining it beyond the specified
time.

Please return promptly.

L 385

Comoediae.

Widener Library

007012186

3 2044 085 181 360